

EDEBİYAT ORTAMI

ÖYKÜ-ROMAN YILLIĞI 2017

Hazırlayanlar
Arif AY
Beyhan KANTER
Erdem DÖNMEZ

EDEBİYAT ORTAMI
ÖYKÜ-ROMAN YILLIĞI
2017

Edebiyat Ortamı Yayınları: 31

Edebiyat Ortamı Öykü Yıllığı 2016

Hazırlayanlar:

Arif AY

Beyhan KANTER

Erdem DÖNMEZ

1. Baskı: Mayıs 2017

Yönetim ve Yazışma Adresi

GMK Bulvarı No: 24/7 Kızılay ANKARA

Telefon&Faks: 0312 229 82 44

edebiyatortami@gmail.com

www.edebiyatortami.com

Edebiyat Ortamı Öykü-Roman Yıllığı 2017'nin yayın hakları Server Vakfı'na aittir.

Tasarım

Hangar Marka İletişimi ve Reklam Hizmetleri

Telefon: 0312 425 07 34

www.hangarreklam.com.tr

Baskı:

Öncü Basımevi

Kazım Karabekir Caddesi Ali Kabakçı İşhanı

No:85/39 İskitler ANKARA • Telefon: 0312 384 31 20

EdebiyatOrtamı Dergisi'nin (56. sayı) armağanıdır.

• Bu derlemede yer alan ürünler için "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu"na göre telif ödeme zorunluluğu yoktur.

EDEBİYAT ORTAMI
ÖYKÜ-ROMAN YILLIĞI
2017

Hazırlayanlar

Arif AY

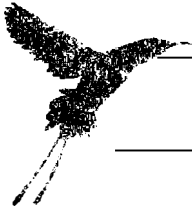
Beyhan KANTER

Erdem DÖNMEZ

Edebiyat Ortamı Yayınları

Ankara, 2017

İÇİNDEKİLER

Sunuş	9	2016 Öykü Seçkisi	79
Arif AY		Abdullah HARMANCI	
Beyhan KANTER		Halep Nerede?.....	79
Erdem DÖNMEZ			
2016'da Öykü ve Romanın Genel Görünümü	13	Ahmet SARI	
Beyhan KANTER		Açık Bağcıklar	81
İlk Öykü Kitaplarıyla 2016 Yılı	17	Ahmet Zeki YEŞİL	
Mehmet KAHRAMAN		Babanın Evladına Öğütleri	88
2016'daki Öykü Kitapları Üzerine..	25	Ali GÜNEY	
Arif AY		Dağlara Kar Yağıyor	93
Beyhan KANTER		Ali Haydar HAKSAL	
2016'daki Romanlar Üzerine	39	Biraz Ben	96
Arif AY		Ali IŞIK	
Beyhan KANTER		Poster	108
2016'daki Kuramsal Kitaplar Üzerine	55	Âlim KAHRAMAN	
Erdem DÖNMEZ		Köpeğin Anlattıkları	115
		Aykut ERTUĞRUL	
		Sesler	119

Aylin YILDIZ Park	127	Eyyüp AKYÜZ Bu Haylazı Getirme	202
Bahar AKKURT Kimsenin Geleceği Yoktu	129	Fatma BACARA ÇAĞLAYAN Nakışlı Cezve	205
Bahtiyar ASLAN Kar ve Düğüm	133	Fatma BARBAROSOĞLU Helalleşme	209
Berat ALANYALI Nedim Günlüğü	139	Ferit EDGÜ Çok Uzaklardan Geldiği Belliydi	213
Bülent ATA Kalk Düğüne Gidelim	143	Gamze ARSLAN Küf Korkusu Olmalı İnsanda	215
Bünyamin K. Bozkır ve Şarampol	146	Gülhan Tuba ÇELİK Evsizler Şarkı Söyler	223
Cemal ŞAKAR Mutfakta Bir Öykü	155	Güray SÜNGÜ Böyle Başladı	228
Cemil KAVUKÇU Barometre	162	Halil İbrahim ÖZBAY Eylül ve Kuşlar	232
Cenk URAS Cinnetimde Baba Zula Ritmi	168	Handan ACAR YILDIZ Perde	237
Cihan DENİZ Kayıp Eşya Odası	171	Hasibe ÇERKO Karşılaşma	238
Demir ÖZLÜ Kanlı Kitap	176	İbrahim ASLANER Nimet	243
Dilek YILMAZ Flanderler'in Köpeği	178	Jale SANCAK Karşı Kıyı	249
Doğukan İŞLER Hayrola	182	Leyla İPEKÇİ Aştan Yaşlı Bir Anı	256
Eda İŞLER Ceket Olayı ve Tanıkların Hikâyesi	188	Mehmet Fırat PÜRSELİM Güvercin	258
Emre ERGİN İmha Ekipleri	193	Mehmet KAHRAMAN Babamı Öldüren Şeyler	258
Engin ELMAN Dört Kısa Öykü	199	Merve KOÇAK KURT Bu Bizdeki Derinlik Sarhoşluğu	267

Miraç AĞCA Meydancı	272	Sedat DEMİR Kenan'ın Tekil Yaşamı	328
Miyase AYTAÇ YILMAZ İntihar Sesleri	276	Segâh GÜMÜŞ Küllük	329
Mustafa KÖMÜR Dedesi Çehov Olmayan Çocuk	283	Semrin ŞAHİN 7. Gün	333
Mustafa UÇURUM Düş Bahçesi	285	Sevgi KORKUSUZ Üçüncü Ses	337
Nazlı KIRCI Denize Doğru	288	Sinem TORUN Bu Öyküde Eksik Bir Şey Var	339
Necati KANTER Gece	291	Suna CİMŞİT Nalan	340
Necati MERT Neyse	297	Yıldırım TÜRK Yolculuk Nereye?	343
Nihan Feyza LEZGİOĞLU Mavi	301	Yıldız RAMAZANOĞLU Annemin Arkadaşları	348
Nurdane ÖZDEMİR SAĞKAN Kırmızı Gelincikli Perdeler	303	Zeynep DELAV Ölümü Öp!	357
Orhan DURU Meyhanede Bu Kez Kendimi Yitirdim	304	Zeynep Sati YALÇIN Yük	361
Osman GÜR Yük	306	Zeynep SÖNMEZ Uzağa, Denize	365
Önder ŞİT Metin Bilgisi	308	Zühal BAYLAN ÇALIŞ Anafor	366
Recep KAYALI Solucan Koşusu	314	Öykü Üzerine Yazılar	369
Recep SEYHAN Toprağın Karnını Deşen Adam	322	Âbdullah HARMANCI Yazmak Dünyadaki Duruşumuza Dair Bir Anlam Katıyor	369
Recep Şükrü GÜNGÖR Kırmızı Işık	324	Aykut ERTUĞRUL Babasından Yaşlı Bir Oğulun Hikâyesi	371

Cemal ŞAKAR İslamcı Öykünün Gelenek ve Modernite Arasındaki Salınımı.	373	Güray Süngü ile Söyleşi.	424
Cihan AKTAŞ Yıldız, Ama Anlatacak Ne Kadar Çok Şey Var.	388	Handan Acar Yıldız ile İnatçı Leke Üzerine.	431
Handan ACAR YILDIZ Kendime Karşı En Büyük Acımasızlığımdır Hikâye.	392	Ali Haydar Haksal ile Söyleşi.	445
Hülya SOYŞEKERCİ Öykünün Bugünü ve Geleceği.	393	Hasan Ali Toptaş'la Söyleşi.	451
Mustafa ÇİFTÇİ Beklentim Yok, Duam Var.	398	Mustafa Kutlu: "Hayırla Yâd Edilebilmek Çok Kıymetli..."	460
Nalân BARBAROSOĞLU Yeni Öyküler Arasında.	399	Rasim Özdenören ile Uyumsuzlar Üstüne.	462
Necati MERT Ara'yış, Sait Faik, Gerçek, 50 Kuşağı, Sol.	403	2016'da Yayımlanan Romanlar.	471
Necip TOSUN Dil Başarısı ile Hikâyede Pek Çok Şey Yapılabilir.	411	2016'da Yayımlanan Öykü Kitapları.	476
Söyleşiler.	417	Seçki İçin Taranan Dergiler.	479
Murat Gülsoy ile Söyleşi.	417		

SUNUŞ

Arif AY
Beyhan KANTER
Erdem DÖNMEZ

2016 yılı öyküde nitelik ve nicelik yönüyle verimli bir yıl olurken roman için aynı şeyi söyleyemeyiz. Öykü türünde yıl içinde yayımlanan nitelikli kitapların çokluğu edebiyatımız açısından büyük bir zenginliktir. Yıl içinde yayımlanan pek çok roman, daha çok “popüler edebiyat” olarak adlandırılan tür içinde yer aldı. Bu toplama bakıldığında nitelikli roman sayısı bir elin parmaklarını geçmez. Söz gelimi Hasan Ali Toptaş’ın *Kuşlar Yasına Gider*’i, Cihan Aktaş’ın *Şirinin Düğünü*, Gülfem Pamuk’un *Kitâb-ı Siyah Kalem*’i, Ayşegül Genç’in *Kuşu Boynu*, Güray Süngü’nün *İnsanın Acayip Kısa Tarihi*, İsmail Güzelsoy’un *Gölge*’si söz konusu nitelikli romanlardan birkaçı. Dergilerde de nitelikli öykülerin çoğunluklu olduğu öykümüzün geleceği açısından sevindiriciydi. Seçtiğimiz çoğu öyküyü, öykü üzerine yazıları ve söyleşileri yıllığın hacmi nedeniyle yıllığa alamadık.

Yılığa alamadığımız bu öykü, yazı ve söyleşiler şunlar:

Abdullah Enis Savaş’ın Edebiyat Ortamı’ndaki (Kasım- Aralık) “Hapis”, Adnan Özyalçın’ın Kitaplık’taki (Ocak-Şubat) “Torik Akını”, Ahmet Örs’ün Tasfiye’deki (Ocak-Şubat) “Evet, Sınır Vardı”, Bünyamin Demirci’nin Karabatak’taki (Kasım-Aralık) “Boşluk”,

Cüneyt Karakuş'un Hece'deki (Eylül) "Son Lisan", Denis Gürcü'nün Notos'taki (Ekim-Kasım) "Nadide Apartmanı", Emine Batar'ın Temmuz'daki (Eylül) "Bir Gurup Vakti", Emine Bayındır'ın Karabatak (Mayıs-Haziran) dergisindeki "Balık Külü", Esra Arman'ın İtibar'daki (Ocak) "Mor Avize", Hale Sert'in Hece Öykü'deki (Ekim-Kasım) "Ses ve Korku", Hasan Özkılıç'ın Dünyanın Öyküsü'ndeki (Haziran-Temmuz) "Gecede Ayak Sesleri", Hatice Ebrar Akbulut'un Yedi İklim'deki (Ağustos) "Öyküyü Arıyorum", Kamil Yeşil'in Türk Dili'ndeki (Temmuz) "Üç-Bir", Köksal Alver'in Mahalle Mektebi'ndeki (Ocak-Şubat) "Babamın Masası", Mehmet Fatih Özbey'in Sözcükler'deki (Kasım- Aralık) "Yokuşun Başına İlk Varan Kazanır", Merve Menekşe Özer'in Dünyanın Öyküsü'ndeki (Nisan-Mayıs) "Kayıp" Muhammet Aldemir'in Deliler Teknesi'ndeki (Kasım- Aralık) "Gökyitimi", Muhsin Macit'in İtibar'daki (Temmuz) "Obruk", Mustafa Çiftçi'nin İtibar'daki (Temmuz) "Makbul Tamirci", Neşe Koçak'ın Hece'deki (Ekim) "Kanarya Denizi", Nurcan Anka'yın Varlık'taki (Temmuz) "Kaf", Osman Koca'nın Yedi İklim'deki (Ekim) "Tahta At", Semra Saraç'ın Ay Vakti'ndeki (Ocak-Şubat) "2016 ve Takvimler", Sibel Eraslan'ın İtibardaki (Kasım) "Vatan Yahut Sivastopol", Umut Evran'ın Yolcu'daki (Aralık - Ocak-Şubat) "Öbür Dünyadan Gelen Mektup", Ümit Aykut Aktaş'ın Edebiyatist'teki (Kasım-Aralık) "Uсталık Dönemi", Vuslat Çamkerten'in Notos'tai (Ekim- Kasım) "Kara Kuş Sürüsü", Yakup Yıldırım'ın Öykülem'deki (Sonbahar) "Köpek Ulumaları", Yavuz Demir'in Türk Dili'ndeki (Mart) "Anlatının Sulan", Yılmaz Yılmaz'ın Türk Edebiyatı'ndaki (Şubat) "Nihansın Dîdeden", Zühal Baylan Çalış'ın Hece Öykü'deki (Ağustos-Eylül) "Anafor" adlı öyküleri 2016'daki dergilerde dikkatimizi çekti.

Recep Seyhan'ın Türk Edebiyatı'ndaki (Ağustos) "Çoğu Zaman Hayret Üzereyim", Handan Acar Yıldız'ın Türk Edebiyatı'nda-

ki (Ağustos) “Kendime Karşı En Büyük Acımasızlığımdır Hikâye”, Hamza Bilgin’in Fayrap’taki (Şubat) “Masal, Mit ve Felsefe Arasında Hasibe Çerko Öykücülüğü”, Ethem Baran’ın Türk Edebiyatı’ndaki (Ağustos) “Hikâye Meselesi” ve Hatice Meryem’in Varlık’taki (Şubat) “Yeni Öyküler Arasında” başlıklı yazıları da dikkate değer bulduğumuz yazılardan.

Yıldız Ramazanoğlu’nun Fayrap (Mart), Mustafa Özel’in Arka Kapak (Ocak), Nazlı Karabıyıkoglu’nun Varlık (Haziran), Ömer Türkeş’in Arka Kapak (Şubat), Necip Tosun’un İtibar (Ocak) ve Hüseyin Su’nun Yedi İklim (Ağustos) sayılarındaki söyleşileri de okunmaya değerdi.

Yıllık hazırlamak son derece meşakkatli ve yorucu bir iş. Bu çerçevede elli civarında derginin yüzlerce sayısını taradık, yüz civarı öykü kitabı ve romanı gözden geçirdik, dikkat çekenleri değerlendirdik. Geçtiğimiz yıllarda yayımlanan yıllıkların birer antoloji oldukları yönündeki eleştirileri de göz önünde bulundurarak yıl içinde yayımlanan ürünler arasından seçme yapmakla kalmadık, seçtiğimiz kitapları tek tek değerlendirdik. Bu noktada Mehmet Kahraman’ın “İlk Öykü Kitaplarıyla 2016” başlıklı yazısı çalışmamıza zenginlik kattı. Ayrıca kuramsal yazılara ve söyleşilere de yer verdik. Kısacası her iki yıllığı da antoloji olmaktan kurtarmaya çalıştık. Böyle bir meşakkatin karşılığının da olması umulur. Ne ki Mart-Nisan sayımızda dergimizle birlikte verdiğimiz Şiir-Deneme Yıllığı’nın görmezden gelinişi bizi üzdü.

2017 Roman-Öykü Yıllığımızda geniş bir kadronun emeği var. Bu kadroda yer alan ve emeği geçen Sümeyyenur Sepetci’ye, Emine Arslan Demirtaş’a, Temel Demirci’ye, Beyza Güllüoğlu’na, Uğurcan Metin’e, Buşra Ataker’e, Ferhat Karasu’ya ve burada adını sayamadığımız öğrencilerimize teşekkür ederiz.

2016'DA ÖYKÜ VE ROMANIN GENEL GÖRÜNÜMÜ

Beyhan KANTER

2016, öykü kitapları ve dergilerde yayımlanan öykülerin niceliği açısından oldukça velut bir yıl. Yayımlanan öykülerin pek çoğunun hem kurgu hem de anlatım biçimi bakımından nitelikli olduğu da gözden kaçmıyor.

Hem ilk defa öykülerini yayımlayan hem de yeni öykü kitaplarıyla okurla buluşan pek çok yazar, dil ve biçime, anlatım tekniklerine özel bir ihtimam göstermiş. Bu ihtimam, bazı yazarları postmodern bir anlayışa yaklaştırdığı gibi postmodern anlatım tekniklerinin de baskın olmasına yol açmış. Bu çerçevede klasik vak'a kurgusuyla yazılan ve modern anlatımı devam ettiren öykülerin yanı sıra postmodernizmin imkânlarından faydalanılarak yazılan öykülerin de dikkat çekici bir sayıda olduğu söylenebilir. Üstkurmaca, metinlerarasılık, pastiş, parodi ve ironi yöntemleri pek çok öyküde karşımıza çıkan bir husus. Özellikle genç öykücüler, dil ve biçimde yeni arayışlara giderek, biçimle oynayarak öykü dilinin sınırlarını genişletme çabası içindeler. Yayımlanan öykülerin kahir ekseriyetinde uzun uzun betimlemelerden, iç karartıcı ya da derinlikli ruh tahlillerinden ziyade öykü kişilerinin ruh durumlarını ele verecek diyaloglardan ve gündelik ha-

yat içindeki karşılaşmalar sırasında ortaya çıkan iç monologlardan ve bilinç akışı tekniklerinden faydalanılmış. Dolayısıyla psikolojik derinlik de toplumsal meselelerin birey üzerindeki etkisi de küçük ayrıntılar üzerinden öykülerin kurmaca evrenine taşınmış. Şunu da vurgulamak gerekir ki; bilinç akışı kullanılırken sınırlı sayıda da olsa bazı yazarların bağlamı kaçırmaması, anlatının kurgusunu ciddi ölçüde bozmuş.

2016 yılında yayımlanan öykülerde gerilimli olayların değil gündelik hayattaki karşılaşmaların, anlık sarsıntıların ve geçmiş yaşantıların bugüne etkisinin, aile içi sorunların ve yaşanan acıların samimi bir üslupla öyküleştirdiği dikkat çekmekte. Dolayısıyla öyküler olay ağırlıklı değil; daha çok hayattan alınmış fragmanlar gibi. Bu bağlamda bazı istisnalar olmakla birlikte, gerilimli vak'alar değil sıradan/küçük insanın gündelik kaygılan anlatı düzleminde yer edinmiş. Tematik bir değerlendirilme yapıldığı zaman sosyal meselelerin birey üzerindeki tesirlerini işleyen öykülerin ağırlıklı olduğu söylenebilir. Öyküler tematik olarak tasnif edildiğinde ise özellikle cinsellik ve düzen karşıtı temalar, İslami terminolojiden ya da hayat tarzından istifade edilerek anlatılan muhafazakâr bir kesim ile küçük insanın gündelik hayatından (yoksulluk, yalnızlık, huzursuzluk, aşk vb gibi bireysel trajediler) kısa kesitler göze çarpıyor. Öykülerde baskın bir sosyal tenkitten ziyade “hayata tutunmaya çalışan küçük insanın dramı” hâkim. Sosyal tenkit içeren öyküler de toplumcu gerçekçi ya da sloganik bir anlayıştan ziyade –bazı istisnalar olmakla birlikte- bireyin hayat karşısındaki konumunu ve yaşanan olayların birey üzerindeki psikolojik etkisini estetik bir tarzda yansıtıcı biçimde. Aynı şekilde “varoluşsal kaygıları”nı derinleştiren öykü kişileri de felsefi derinlik içeren söylemlerle değil sosyal hayat içindeki duruşları çerçevesinde anlatılmışlar.

2016 yılı kadın yazarlar açısından da önemli bir yıl. Dergilerde

kadın yazarların dikkat çekici bir çoğunlukta olduğu hemen göze çarpıyor. Kadın yazarların öykülerinde, yukarıda sayılan konuların dışında kadın öznelerin hayatla mücadeleleri de ciddi bir yer tutuyor. Özellikle başkışilerin kadınlar olarak seçildiği öykülerde kadın duyarlığı başarılı bir şekilde yansıtılmış. Bunda kadın yazarların özellikle kadınlarla ilgili konularda ayrıntıyı iyi yakalayabilmelerinin bir etkisi de elbette ki söz konusu.

2016 yılı öykülerinde birbirinin devamı niteliğindeki öykülerden oluşan kitaplar olmakla birlikte müstakil ve kısa öykülerden oluşan kitapların sayısı hayli fazla.

2016 yılı, roman açısından da oldukça verimli. Ancak bu verimlilik içinde edebî ve özgün eserlerin sayısı oldukça sınırlı.

80'ler (Orhan Pamuk, Pınar Kür, Eréndiz Atasü), 90'lar (Elif Şafak, Hasan Ali Toptaş, Cihan Aktaş, Ayşe Kulin, Tayfun Pirselimoglu) ve 2000'lerden beri (Murat Uyrkulak, İsmail Güzelsoy) edebiyat dünyasında adını duyuran yazarlardan başka romanlarıyla edebiyat âleminde haklı bir yer edinecek gibi görünen yeni isimler de (Ayşegül Genç, Gülfem Pamuk, Güray Süngü, Ümit Aksoy, Özlem Anar) 2016 yılında roman yayımladılar.

2016 yılında yayımlanan romanlarda toplumsal ve siyasal meselelere yer verildiği göze çarpmakta. Dolayısıyla sosyal tenkit içeren romanların bir kısmı da baskın bir şekilde siyasal bir dille inşa edilerek roman kurgusu siyasal fikirlere feda edilmiş. Bununla birlikte edebîliği ve estetiği önceleyen yazarların da –sınırlı da olsa- olduğunu söylemek gerek.

Genel olarak tematik bir değerlendirme yapıldığında savaşlar, darbeler, sınıfsal farklılıklar, işçi sorunları, yoksulluk, siyasi suçlular, ideolojik eğilimler, saray entrikaları, cinayetler, bireysel trajediler, aşk ve fantastik unsurlar gibi konuların işlendiği görülüyor 2016'daki

romanlarda. Bireysel trajedileri işleyen birkaç nitelikli romanda toplumsal meseleler, anlatının içine serpiştirilerek okuru herhangi bir ideolojik düşünceye empoze etme çabası olmadan ele alınmış. Bununla birlikte popüler aşk anlatısı tarzında yazılan, anlatımın ve biçimin ihmal edildiği, entrikanın, gerilimli psikolojilerin ya da santimental duyusun hâkim olduğu “piyasa romanları”nın sayısının da hayli yekûn tuttuğunu söylemek gerekir. Bu romanlar, estetik ya da sanatsal gayeden ziyade belli bir hedef kitlesine hitap etmek ve daha çok ticari kaygılarla ya da popüler olma adına yazılmış gibiler. Bu tür romanların sayısı da sanki gün geçtikçe –rahatsızlık verici bir biçimde- artmakta. Aynı şekilde bol aksiyonlu polisiye romanların pek çoğunda da edebî ya da estetik duyarlık söz konusu değil. Bu romanlar da yine belli bir okur kitlesi için yazılan ticari eserler kategorisinde sayılabilir.

2016’nın romanlarında modern tekniklerle birlikte “oyun”un, “kurgu”nun ve “anlatım”ın ön plana çıktığı postmodern anlatım tekniklerinin de kullanılmaya devam ettiği dikkat çekiyor. Ancak bu kullanım, estetik duyarlılığı olan yazarların eserlerinde kurgunun içine yedirilerek modern roman ve postmodern roman arasında bir geçişkenlik sağlanmasına zemin hazırlamış. Bununla birlikte sınırlı sayıda da olsa salt postmodernizmin imkânlarından faydalanılarak yazılan romanların da olduğunu eklemek gerek. Fantastik ve bilim kurgu tarzında yazılan romanlarda ise tekniğe ve anlatım biçimlerine daha fazla önem verilmiş.

Bu yıl yayımlanan romanlar arasında birkaç istisna dışında nitelikli tarihi romana da rastlamak pek mümkün değil. Yayımlanan tarihi romanların büyük çoğunluğu özellikle Osmanlı ya da İslam tarihinden alınan bir kişinin etrafında gelişen olayların anlatılması çerçevesinde kurgulanmış. Osmanlı tarihinden alınan romanlarda özellikle saray kadınlarının baskın olarak işlendiği dikkat çekmekte.

İLK ÖYKÜ KİTAPLARIYLA 2016 YILI

Mehmet KAHRAMAN

2016 yılı öykü için verimli bir yıl oldu. Son yıllarda öykünün yükselişte olduğu hep söylenir; yayımlanan kitap sayılarına bakınca bunun istatistikî anlamda doğruluğu görülüyor. Fakat tek başına öyküde değil de bütün türlerde bir yükseliş görmek mümkün sanırım. Eğitim seviyesinin artması, internet sitelerinin varlığı, sosyal medya gibi etkenler yazma girişimini tetikliyor diye düşünüyorum. 2016 yılında kaç tane roman yayımlandı bilmiyorum ama 113 adet ilk öykü kitabı yayımlanmış olması güzel bir gelişme. Kemal Gündüzalp Hece Öykü 79'da 2016 yılında yayımlanan öykü kitaplarını listelemiş. Bu listeye göre 113 adet ilk kitap, 79 adet de yeni öykü kitapları çıkmış. Çeviri öyküler, tekrar baskılarla birlikte bu rakam 370'e çıkıyor. Sevindirici, edebi katkı anlamında gurur verici bir istatistik.

370 öykü kitabını düşünürsek öyküyü bütün yönleriyle takip etmenin mümkün olmadığı açık. Sayı çok olunca neyi okuyacağımız, nereye dikkat çekeceğimiz biraz kendi kişisel gayretlerimize kalıyor. Öyküyü takip etmenin kolay yeri dergilerdir. Dergide tanıyıp da kitabının çıktığını gördüğüm kalemler diğerlerinden bir adım öne çıkıyor. Oradaki aşinalık kitap seçiminde de kendini gösteriyor. Ayrıca kitap

yazıları ve tavsiyeler de kitap seçiminde önemli bir etken.

2016 yılı için benim önceliğim genç kalemler ve ilk öykü kitapları oldu. İlk başta böyle bir okuma tercihi olmamakla birlikte önemli gördüğüm yazarların ilk kitapları çıkınca kendimi bu yöne kaymış buldum. Bir noktada iyi de oldu. Öyküleri bütün halde görme imkânını yakaladım. Okuduğum kitap sayısını göz önüne alarak şunu rahatlıkla söyleyebilirim: öyküler dil, kurgu, konu olarak edebi yeterliliğe sahip, güzel öyküler. Bazılarında ilklerin acemilikleri, yer yer anlatım zorlukları olmakla birlikte kendini okutturan öyküler. Yani bir noktada öykü tekniğinin farkında, dili beceri ile kullanan öykücüler hemen hepsi de. Öykülerde dil işçiliği, kelime tasarrufu, kısa cümlelerle anlatım, kurgusal beceri özellikle dikkat çektiğini söyleyebilirim. Bir diğer husus ise giriş cümleleri ve ilk paragraftaki dikkat çekici başarılar. Öyküler daha ilk cümleden sizi içine çekmeyi başarıyor. Bu bilincin oluşmuş olduğu dikkate değer. Fakat aynı şeyleri öykü sonları için söylemek pek mümkün görünmüyor. Yüksek, hızlı bir girişle başlayan öykü sonlara doğru enerjisini yitiriyor, bir şekilde bağlama telaşına dönüşüyor. Bazı öyküler belirgin bir sona sahip olup okura çıkaracak herhangi bir şey bırakmıyor. Bir hikâyeye anlatıcısıymış gibi “bitti” dedirtecek sonlar görünüyor.

Öykü konularına baktığımızda da hemen her konu ve türde öyküler okumak mümkün. Fakat geneli itibariyle konuşacak olursak fantastik anlatının öne çıktığını söyleyebiliriz. Gerçekçi metinlerin çoğunda da fantastik, büyümlü gerçekçilik ve rüya imkânlarından yararlanıldığı görülüyor. Gerçekçi öykülerde ise yaşantı, hayatın zorlukları, kadına şiddet, aile içi çatışmalar, zaman vurgusu, ruhsal sıkıntıları gibi temalar öykücülerin kalemine yansımıştır.

Şimdi hem konuları hem de anlatı biçimleriyle birbirlerinden farklı olduğunu, ama okuduğum öyküler içinde öne çıktıklarını dü-

şündüğüm altı öykü kitabına değinmek istiyorum. Bunlar benim ilk altı öykü tercihim değil, konu ve anlatım tarzı olarak dikkate aldığım öyküler. Gönül isterdi ki bütün öykü kitaplarına yer vereyim fakat böyle bir şey başta söylediğim nedenlerle mümkün değil. Bu sebeple konu çeşitliliği ve anlatı dünyaları gibi kendi kıstaslarımı dikkate alarak burada altı öykü kitabına değineceğim.

Senem Gezeroğlu 2016'da ilk öykü kitabı çıkaranlardan biri. Daha önce bir deneme kitabı olan yazarın öyküleri *Zaman Dursun İstedim* ismiyle İz Yayıncılıktan çıktı. Yazar kitabın girişine şu cümleyi not düşmüş: "bu öyküler zamanı durdurmak için yazılmıştır" Cümle küçük harfle başlamış ve nokta konulmamış. Sanki birden bire karşımıza çıkmış hatırlatma gibi. Hangimiz zamanı durdurmak isteriz? Ayrıca zaman niye dursun? İnsanın özel bir ânı olur, mutluluğun ve doyumun zirvesinde, öyle anda zaman dursun isterim ben. Gezeroğlu'nda okuduğumuz öyküler zamanı durduracak değil, zamanın bir an önce içinden çıkmak istediğimiz öyküler. *Zaman Dursun İstedim*'de 'an'a, yaşanan 'vakte' dikkat çeker öyküler. Zaman vurgusu önemlidir öykülerde. Bazen Aristocu bir anlayışla "an"ların toplamıdır zaman, bazen de Bergson'un ifadesiyle "sezgi yoluyla" farkına varılan bir şeydir. Bu açıdan zamansal bir bütünlük söz konusudur öykülerde. Parçalanmış modern insanın, ruhsal kaygıların, bekleyişlerin, yitip giden zamanın, akreple yelkovan arasına sıkışan bireyin açmazlarıyla geçer günler. Günümüz insanı sürekli hareket halinde, duracak bir dakikası bile yok, bir yerlere yetişecek, işlerini halledecek; zaman parçalara bölünmüş yitip gidiyor, zamanla birlikte insan da gidiyor. Her şeye yetişmeye çalışan insan hiçbir şeye yetişmiyor. Günün sonunda ruhsal bir dinginliğe de kavuşamıyor. O yüzden hayatın içinde bir tutsaklık söz konusu ve birey sürekli olarak kendine 'yetişmem gerekiyor' diye yineliyor. Adeta saat kadrının içinde, çember halinde, tutsak, dönüp duruyor. Belki zaman dursa

bütün bunlar da duracak. Ruh dinginleşecek. An'ın farkına varacak. Gezeroğlu kullandığı forma uygun olarak parçalı bir anlatımı tercih ediyor. Bazen numaralandırıyor, bazen de isimlendirme yapıyor. Bu parçalı anlatım zamansal kırılmalara denk geliyor. Kişinin benliğiyle, ontolojik durumuyla ilintili bir şekle bürünüyor zaman. Kurgusalılık ve kurmaca karakterler öykülerin geneli için geçerli. Okur kurgunun farkında. Biçimsel özellikler de bunu destekliyor. Gezeroğlu öykünün atmosferine uygun olarak öyküyü parçalıyor, biçimsel sarmalla kendi öyküsünü oluşturuyor.

Yüzümü Tanı Betül Nurata'nın ilk kitabı. Profil Yayınlarından çıkan kitapta yazarla okur iç içe geçmiş olarak öyküyü oluştururlar. Nurata öyküyü okurla birlikte kurar, okuru öykünün içine yerleştirmekle kalmaz, sanki doğrudan okura hitap eder. Üst kurmacanın imkânlarıyla öyküye müdahale eder, yazar olarak kendini gösterir, nasıl anlaşılması gerektiğini anlatmaya çalışır bir bakıma. Fakat öyküleri kolay çözülemez. Basit bir anlatının içinde anlama daha kolay ulaşacakmışız gibi sanıya kapılsak da iç içe geçmiş anlatı içinde asıl anlatılmak istenene ulaşmak bir hayli zor. Nurata daha çok kadınların dünyasına eğilmiş. Kadınların hayatta karşılaştıkları güçlüklerden, durağan hayatlarından, bazen kendi kendilerine ettiklerinden yola çıkarak ilişkiler içindeki bozulmayı, bocalamayı okurun dünyasına getiriyor. Böyle söyleyince feminist bir bakış mı var diye aklı gelebilir. Böyle bir bakışın olduğunu söyleyemeyiz kesinlikle. O daha çok kadın hassasiyetine dikkat çekerken kadınların sert, baskın karakterlerini de öyküsüne dâhil ediyor. Nurata için gözlem gücünden ziyade dikkati üst seviyede demek daha doğru olur kanımca. Çünkü hassasiyeti yakalayabiliyor. Sevgisizliğe, ilgisizliğe, acılara odaklanıyor. Öykü konusu olarak güncelliğini koruyan bu temalar Nurata'da, ironinin, mizahın ve üst kurmacanın imkânlarıyla kurgulanarak farklı bir bakış sağlanıyor. Öyküleri birer fotoğraf karesi gibi düşünersek

bir kare hakkında sanki herkes bir şey söylüyormuş gibi geliyor. Bir açıdan da herkes öyküye dâhil oluyor.

Demet Şahin'in *Uzun Kışın Suçusu* Şule Yayınlarından çıktı. Genç kalemlere değer verip öncülük ettikleri için Şule Yayınlarına ayrı bir parantez açılmalı bence. Atölye çalışmalarından çıkan kitaplara da yer vermeleri atölyeye katılan yazar adayları için de teşvik edici bir yayıncılık başarısı. Fakat burada şunu da söylemek lazım, Şule Yayınlarından çıkan öykü kitaplarının çoğu fantastik, büyülü gerçekçi öyküler. Bu da atölye çalışması dolayısıyla veya özel okumalarla kendini gösteren bir ilgi mi bilemiyorum ama not etmek istiyorum. Demet Şahin Sosyoloji mezunu genç bir öykücü. Dili oturmuş, anlatı özgüveni yüksek, ne anlatacağını da nasıl anlatacağını da bilen bir öykücü ile karşı karşıyayız. Şahin, bize büyülü bir dünyanın kapılarını aralıyor. Büyülü deyince peri masallarının olduğu bir ülkeden bahsetmiyorum. Atmosfer olarak peri masallarını andıran bir anlatı dili olmakla birlikte, zamanın ve mekânın önemi olmayan, bilinmeyen, belki de hiç olmayan bir yerlere götürüyor okuru. Gerçek olan tek şey kış; bitmeyen, unutulmayan, insanların içinde derin yarılmalar, sarsıntılar açan bir kış. Büyülü bir gerçeğin içinde, anlatmaya alışık bir hikâyeye anlatıcısı gibi oturup gördüklerini anlatıyor. Öykülerde aşk var, ızdırap var, kaybediş var, dile gelmeyen karabasanlar, iyi saatte olsunlar var. Şahin, efsunlu bir atmosferin içinde, hikâyeye bütün yönleriyle vakıf bir anlatıcı edasıyla öyküyü kuruyor. Sosyoloji mezunu olduğunu özellikle belirtmiştim. Toplumsal göndermeler, mekân tasvirleri, insana ait yerinde tespitlerle öykü harmanlanıyor ve bütün bunlar öykünün asli unsurları haline geliyor.

Masalıdan Göçen Kuş Hanife Altun'un ilk öykü kitabı. Kitap Notabene yayınlarından çıkmış. Bir parantez de Notabene yayınlarına açalım. Çıkardığı öykü kitaplarıyla adından söz ettiren yayınevi oldu Notabene. İyi öykü kitapları çıkardılar. Konuyu ilk kitaplar olarak

belirlemeseydim Notabene yayınlarından epey yazar adı zikretmem gerekebilirdi. Bir öykü okuru olarak kapak tasarımı, editöryal çalışma, öykü kalitesi için kendilerini tebrik etmek gerekir. Gelelim Hani-fe Altun'a. Altun geçmişten, çocukluktan alıp geldiği konuları özenli bir dil ve kendine ait bir üslupla anlatıyor. Altun'un öyküleri iç ya-kan, insanı hüzünlendiren, hoyrat bir hayatın yansıması. Çocuklukla yüzleşilen hayat, eksikliğini hissettiğimiz insani duygular temel izlek olarak karşımıza çıkıyor. Mutsuz, kırgın kadınların, korkuların içinde her şeye rağmen var olmaya çalışan çocukların hikâyelerinden oluşu-yor *Masalından Göçen Kuş*. Kitabın adından kitabın adından da an-laşılacağı üzere kuşların masaldan göçmesi söz konusu; yani kuşların çocuklukta vurulması da diyebiliriz. Çocuklar daha küçük yaşlarında çetin bir gerçekle yüz yüze geliyorlar. Sosyal ve ekonomik şartların belirlediği aile ve toplumsal yapılar en ağır yükünü çocuklar üzerine bırakıyor. Bazı şarkılar vardır bazı anlarda dinlenir, *Masalından Göçen Kuş* da sanki böyle anlarda okunacak bir kitap. Okuru o anın dünya-sından alıp ruhsal bir zemine çekiyor. Ayrıca öykü tekniği olarak da kendini belli ediyor kitap. Konu ile kurgu her öyküde bütünleşiyor, farklı anlatım şekilleri deneniyor. Öyküler bilinç seviyesinden çıkıp bilinçaltına iniyor.

Depresyon Hırkası Dergâh Yayınlarından çıkan bir ilk kitap. Nur-can Toprak, depresyonu giyilebilir bir şeymiş gibi kurguladığı öykü-lerinde incelikli insan hallerine, yorgun ruhlara, kendi içinde dönen ve bir kaçış olarak okunabilecek öykülere odaklanıyor kitabında. Aşklar, ayrılıklar, ölüm, şehit nişanlısı, gençlik halleri üzerine eğili-yor. Toprak, gözlem ve deneyim yoluyla oluşturduğu insanlık du-rumlarını, onları sıkıntıya sokan şartları hayatla temasını kesmeden anlatmayı başarıyor. Anlatımı içten ve inandırıcı, dili incelikli. Ka-rakterleri içinde hissetmiş, onlarla yoğrulmuş, onlara tam anlamı-yı la nüfuz etmiş ve öyle kaleme almış. Tamamen bildiği, aşına olduğu

mevzular hakkında kalemi eline almış sanki. Ne yapacağının ve nasıl anlatacağının farkında. Öykünün ritmini düşünüyor ve bunun için bazı yöntemler uyguluyor. Karakterin ruh halini yansıtmayı başarıyor. Bunun için imgelerden, müzikten, fotoğraflardan yararlanıyor, ilginç detaylarla öyküyü zenginleştiriyor. Kendine özgü bir anlatı oluşturuyor. Alışılmış deyimleri bozuyor, orijinal benzetmeler buluyor. 160 karaktere sığacak etkileyici bir dil kullanıyor. Nurcan Toprak bizi hepimizin bildiği, hissettiği olayların, durumların içine sokarak yaşanan drama dâhil ediyor.

2016 yılının dikkat çeken ve diğerlerinden ayrılan bir başka öykü kitabı ise *Hû Diyen Karga* oldu. Misli Baydoğan'ın kaleme aldığı hikâyeler Ötüken Yayınlarından çıkmış. *Hû Diyen Karga* günümüz öykü anlayışından farklı bir tarzda yazılmış. Selçuklu Hikâyeleri alt başlığında da anlaşıldığı üzere Selçuklu Devleti etrafında yazılmış hikâyelerden oluşuyor kitap. Hikâyenin dili, anlatımı akıcı, kullandığı tarihsel öğeler ve geleneğin aktarılması gayet yerinde kurgulanmış. Dönemsel dil yakalanmakla birlikte günümüz okurunun anlayacağı biçimde kullanılmıştır. Hikâye bilge bir karganın gözünden anlatılmaktadır, bu seçim anlatıyı hem masalsı bir hale koymuş hem de panoramik bir bakış sağlamıştır. Ayrıca anlatıcının karga olması didaktik bir dilden kurtarmıştır hikâyeleri. Gerçeği, tarihi devirleri hikâyeleştirmek zordur; dönemin dilini, anlayışını, okur beklentilerini karşılamak kolay iş değil. Fakat Baydoğan gerçek ile kurguyu çok iyi dengelemiş. Kişilerin konuşmaları, savaş meydanları, kültürel kodlar kurgunun içine ustalıkla yedirilmiş. Popülere düşmeden okurun seveceği bir hikâye kitabı çıkınışı ortaya. Son yıllarda anlatı metinlerinde geleneğin izlerini görmek mümkün. Özellikle fantastik ve büyülü gerçekçi metinlerde kültürel değerler, mit, efsane, kahramanlık gibi değerlerimizi görüyoruz. *Hû Diyen Karga* öykü anlayışımız için de farklı bir soluk olacak gibi.

Geniş yelpaze içinde 2016 yılı öykülerini değerlendirmek gerçekten kolay değil. İlk kitaplardan yola çıkarak ve geneli de göze alarak bir incelemede bulundum, fakat bu kadarla iktifa etmek beni de üzüyor. Çünkü o kadar güzel kitaplar var ki adını anmasak eksik kalacak gibi. O nedenle dikkatimi çeken, kendinden bahsedilmesi gerektiğini düşündüğüm birkaç ismi daha belirterek yazımı hitama erdireceğim. Metin Özdemir'in *Eşik*'te öyküsü, Mesut Doğan'ın *Mecrûplanın Görevleri*, Emre Ergin'in *Acziyetin Tekniği*, Kamil Erdem'in *Şu Yağmur Bir Yağsa* ve Mustafa Orman'ın *Derdin İncinmesin* öykü kitapları adından söz ettiren kitaplar olarak yerini aldı benim listemde.

2016'DAKİ ÖYKÜ KİTAPLARI ÜZERİNE

Arif AY
Beyhan KANTER

Abdullah HARMANCI/MELEK KAYITLARI (İz Yayıncılık)

Abdullah Harmancı günümüz öykücülüğünün özellikle kısa öykü türünün usta yazarlarından biri. *Melek Kayıtları* (İz Yayıncılık, 2016) yazarın beşinci öykü kitabı. Kitapta yer alan öyküler aslında günlük hayatta hepimizin karşılaştığı durumlardan, hayatın çelişkilerinden, maneviyatsızlık nedeniyle insanların kuraklaşan iç dünyalarının verdiği huzursuzluklardan, çırpınışlarından, gerginliklerinden ve benzer olguları içeren gözlemlerden, duyuşlardan, çatışmalardan oluşur. Bu malzemenin öykü katına çıkması, edebî bir değer taşıması Abdullah Harmancı'nın neyi nasıl anlatacağını iyi bilmesinin ve ustalığının sonucudur. Bazen bir menkıbe, bir rivayet, bazen kıssadan hisse dili ve anlatısı izlenimi veren kimi öykülerde kurmaca ve gerçek hayatın iç içe geçtiği görülür. Öykü kişilerinin inançlarıyla, yaşadıkları hayatın örtüşmemesinden kaynaklanan huzursuzlukları, arayışları, çelişkileri, yüzleşmeleri ustalıkla bir kurgu ve kıvrak bir anlatımla verilir. Okurun dikkatinin canlı tutulmasında bu iç içeliğin, gerçeğe kurgu bütünlüğünün payı büyüktür. Daha da önemlisi, öykünün okurun zihninde öykü bittikten sonra da sürmesinin başarılmış olmasıdır.

Abdullah Harmancı'nın *Melek Kayıtları*'ndaki öyküleri, adından da anlaşılacağı gibi, omzumuzda her ânımızı kayda geçiren melekler misâli, hayatımızdan kesitler içerir. Bu öyküleri okurken kendimizi bir aynaya bakar buluruz adeta.

Ali KARAÇALI/KAMÇI (Hece Yayınları)

Kamçı 1982'de Edebiyat Dergisi Yayınları'ndan çıkmıştı. Öyküde yeni bir sesin yeni dilin ve kurgunun umudunu taşıymıştı edebiyat dünyamıza. 34 yıl sonra *Kamçı* (Hece Yayınları 2016) yeniden okurla buluştu. Aradan geçen bunca zamana karşın hâlâ tazeliğini, canlılığını, yeniliğini koruyor olması, Ali Karaçalı'dan öyküler beklememiz için geçerli bir sebep oldu. *Kamçı*, bir "iç ses" öyküsü. Yazarın hayata ilişkin gözlemlerinin, yaşam kırıntılarının bir iç konuşma üzerinden anlatıldığı öyküler, aslında genel insanlığın çağ içindeki sıkıntılarının onlar adına dile getirilişidir. İnsanın kaybettiği değerlerden dolayı umutsuzluğa düşmesi simgesel bir anlatımla ortaya konur. Sözgeçimi kamçı bir simgedir. İşkencenin, zulmün bir aracıdır. Olaydan, serüvenden ziyade anlık duyuşların bir kesit olarak anlatıldığı durum hikâyeleridir *Kamçı*'da yer alan hikâyeler.

Modern hayatın insan ruhunu çürüten olumsuzluğu, gelir dağılımındaki adaletsizliğin sonucu büyük bir kesimin yoksullukla boğuşması, Cezayir'in bağımsızlığını anlatan bir filmde şehrin meczubu Amer'in gizemli hayatına, ulu çınarlardan yakın tarihin darağaçlarına, dün, bugün ve yarın, öğretisel bir bakışla iç içe anlatılır bu öykülerde. Dolayısıyla *Kamçı*, Ali Karaçalı'yı öykücü yapmaya yetse de yazmamanın vebalini de omuzlarına yükler. Okuru da umutlu bir bekleyişe sokar.

Berna DURMAZ/KARAYEL ÜŞÜMESİ (Can Yayınları)

Berna Durmaz akıcı, samimi ve kimi yerlerde şiirsel ve masalsı bir dille yazdığı kısa öykülerini *Karayel Üşümesi* adıyla toplamış. Öy-

k  lerinde h  z  nle umudu i  içe verdiği gibi tematik bir çeşitlilik de g  ze çarpıyor. A k, evlilik, yoksulluk, yalnızlık ve   l  m gibi temalar g  ndelik hayatın olağan akışı ile b  t  nle tirerek anlatılmış. Dolayısıyla   yk  lerinin pek çoğunda derinlikli psikolojik tahlillerden ziyade   zellikle diyaloglara yansayan insan ilişkilerini aktarmaya dayalı yalın bir anlatım s  z konusu.

Durmaz'ın   yk  lerinde tasvirler de oldukça ağırlıkta.   zellikle mek  n ve eşya tasvirlerini mek  n-insan, eşya-insan ilişkisi içinde veriyor. İnsanların mek  nlara ilişkin algıları Durmaz'ın   yk  lerindeki izleklere   detaya y  n verir gibi.

Cemal  AKAR/KARA (  z Yayıncılık)

Cemal  akar, *Kara* adıyla yayımladığı   yk   kitabında, insanın dramını ve g  ndelik hayatını samimi ve içten bir duyarlılıkla anlatıyor. Toplumsalın dışına itilen,   tekile tirilen yalnız insanların, mazlumların, kimsesizlerin ve yoksulların ruh durumlarını derinlikli bir yaklaşımla kelimelere d  km     akar.   yk   kişileri bunlarla sınırlı değil tabi. Hayatın y  k  n   omuzlarında taşıyan, k  llerinden doğan bir anka olmak isteyen her kesimden insan var *Kara*'daki   yk  lerde. K  l, yangın ve y  k,   yk   kişilerinin ruh durumlarını, hayat maceralarını ele veren anahtar s  zc  kler.

Kitaptaki   yk  lerin   slubu,  akar'ın biçimi ihmal etmemeye   zendiğini g  sterir tarzda. Olaydan ziyade psikolojik derinliğin ağır bastığı   yk  lerde kentin kaosundan bunalan insanların huzursuzlukları, y  ke d  n   en hayatlarının ağırlığı ile k  llerinden doğmaya çalışan savaş mağduru insanların trajedileri var. Suriye'deki savaştan kaçan eczacılık fak  ltesi öğrencisinin dramı, Gazze'deki çocukların   l  m     yk  lerdeki temalar arasında.  akar, g  n  m  z insanının yabancıla masını ise sanal ilişkileri geliştiren ve hayatın sahih dokusunu ortadan kaldıran sosyal medya eleştirisi   zerinden veriyor.

Doğukan İŞLER/RÜYA KADAR (İz Yayıncılık)

Doğukan İşler, Rüya ve Kadar başlıklarıyla iki bölümde topladığı *Rüya Kadar* adlı kitabında farklı anlatım tekniklerinden yararlanıyor. Okuyucusunu bizatihi yazma eylemine dâhil ettiği, okuruna seslendiği ve kimi zaman okurla birlikte düşündüğünü sezdirdiği öykülerinde, rüya ve gerçek, hayat ve ölüm, gündelikliğin sıradan akışı içinde yer ediniyor.

Üstkurmaca öğelerini kullanan İşler, gerçek ve düş arası bir anlatıyla kurgulamış öykülerini ve okuru üstkurmacanın içine dâhil etmek için kimi anlatılarında kelime seçimini de okura bırakmış. Örneğin; “*Hâlbuki en büyük fantezim/hayalim/isteğim/arzum/duam*” (s.30) ifadelerinde bunu görmek mümkün. Âdeta bu kelimelerden istediğini seçin der gibi.

Abdullah Harmancı’nın Mahalle Mektebi dergisindeki tespitiyle söyleyecek olursak Rüya Kadar’da postmodern anlatım özellikleriyle hikemiyatı birleştirmeye çalışan İşler, bizim irfani geleneğimizi öykülere dâhil etmiş (Mahalle Mektebi Kasım- Aralık 2016 S. 32). İşler’in postmodern kurgusu bunlarla da sınırlı değil. Metinlerarasılık, parodi, ironi ve pastişlerle öykülerini zenginleştirmiş. Öykülerinde dille oynayan, sözcükleri kimi zaman parçalayarak/bölerek çok katmanlı bir anlam yapısı sezdirmeye çalışmış. İşler, dilde yerleşik anlamlar kazanan metaforları ya da kavramları da değişime uğratarak farklı bir biçime ulaşmaya çalışmış.

Güray SÜNGÜ/VİCDAN SIZLAR (İz Yayıncılık)

Güray Süngü’nün *Vicdan Sızlar* adıyla yayımladığı öykü kitabı oldukça acı. Kitapta acılarıyla, hüznleriyle hayatın kenarında kalan orta sınıf insanların mücadeleleri, savaşların tükettiği kentler/hayatlar fragmanlar halinde sunuluyor. Öykü kişilerini iyilik-kötülük, kıskançlık- fedakârlık, aldanma-aldatma gibi her tür insani duyguyla

bütünleşmiş olarak oluşturan Süngü'nün öykü kişilerinin temel özelliklerinden birisi sosyal travmalar neticesinde kendi bireysel trajedilerini yaşamalarıdır. Coğrafyanın kederli bir kadere dönüşmesi, savaşların çocukları yurtlarından etmesi, kentleşme neticesinde mahalle dokusunun bozulması gibi sosyal temalarla birlikte kendini çok beğenen bireyin ruh durumu vs. gibi bireysel temalar da öykülerde içtenlikli ve yalın bir üslupla karşımıza çıkıyor.

Süngü, öykülerini göndergelerle, metinlerarasılıkla, anıştırmalarla besleyerek anlam katmanlarını zenginleştirmiş. İbn-i Haldun'dan Sezai Karakoç'a kadar pek çok isme yaptığı telmihlerle anlatı düzlemini inşa etmesi okurun salt öykü vak'ası ile sınırlanmasının önüne geçiyor. Süngü'nün öykülerinde dikkat çeken bir özellik de mizahı, anlatılarının içine doğal bir şekilde serpştirmesi.

İsmail ÖZEN/BABAMIN ŞARKISI (Profil Yayıncılık)

Babamın Şarkısı adlı öykü kitabında İsmail Özen, insanımızın doğallığını, sıcaklığını gündelik hayatın içindeki karşılaşmalar ve yenilgiler bağlamında sade, içtenlikli ve canlı bir üslupla anlatıyor. Hayatı ve insanı bütün yönleriyle/detaylarıyla anlatan Özen, her an karşılaşabileceğimiz durumları, küçük meseleleri kimi zaman ince bir mizahla öykülemiştir.

Folklorik öğeler içeren öykülerde bir çocuğun günlük pratiklerinden, tabiatla özdeşleşmesinden, ufak tefek çek senet işi yapan eski bir mahkûmun kabadayı tavırlarından, kız lisesinin önünde beklemeye giden gençlerden, 28 Şubat'ta üç yıl tutuklu kalan bir gencin dışarı çıktıktan sonra bir akrabasının dinamit yüklü arabasıyla yakalanmaktan kurtulmasından, babasıyla farklı dünyaları olan bir adamın babasının dinlediği ilahileri hatırlamasına kadar pek çok farklı konu göze çarpıyor.

Özen, öykülerini gerilimli ya da sıra dışı olaylarla değil gündelik

hayattan aldığı kesitlerle ve geçmişin izlerinden kurtulamayan insanların kronikleşen dramlarıyla kurgulamış. Mekân-insan ilişkisini bütün yalınlığıyla birlikte anlatımına dâhil eden Özen, mekânı bir dekor olarak değil, doğrudan doğruya vak'aların, durumların ögesi olarak metnine taşımış.

Jale SANCAK/BELKİ YARIN (Hep Kitap Yayınevi)

Jale Sancar, *Belki Yarın* öyküsünün adını verdiği kitabında, yarına kalmayan, trajikleşen, ötekileştirilen ve anlamını yitiren hayatlardan kesitler sunarken çoğu zaman karamsar ve kasvetli bir tablo çiziyor. Bireysel trajedilerden toplumsal sorunlara ilişkin bir akış söz konusu öykülerde. Öykülerin ortak özelliği, "yarın...Belki yarın.." motifi etrafında kurgulanmalıdır. Söz konusu ifadeler her türlü umutsuzluğa karşı yarınların derinliklerine gizlenen puslu bir umudu barındırmaktadır.

Sokaktaki küçük insanın sıra dışı hayatlarını, ihanetlerini, ölümlerini, yalnızlıklarını, antika eşya konumunda yitip gidişlerini, kısa öykülerinin içine sığdırıyor Sancar. Öykülerdeki tematik çeşitlilik insanların farklı hayat tecrübelerine farklı trajedilerine götürüyor okuru. Sürekli aynı rüyayı gören ve anlatmayı yarına erteleyip de anlatamadığı gizemiyle ölen Pervin, bir palyaçonun aşkını anlatan bir öykü yazarı ve acılarıyla boğuşan insanlar Sancar'ın kurmaca düzleminde tematik bir çeşitlilikle yer edinmiş.

Mehmet KAHRAMAN/IŞIKLAR AÇIK KALSIN (Hece Yayınları)

Mehmet Kahraman'ın Minare'den Düşen Ezan'dan (2014) sonra ikinci kitabı Işıklar Açık Kalsın'la (2016) öyküdeki yerini sağlamlaştırdığına tanık oluyoruz.

Mehmet Kahraman yalın anlatımıyla öykülerinde kendine özgü

bir atmosfer oluşturmaya başaran bir yazar. Mekânlarla karakterlerin, dilin birbiriyle uyum içinde olduğu bir atmosferdir bu. Yaşanmışlıkların, olayların nasıl cereyan ettiğinden ziyade onların insan ruhundaki tezahürleri, çağrışımları, etkileri anlatır Mehmet Kahraman. Tasvirler yaşanan olayın ruhuna denk düşen bir tablo oluşturur. Okurun muhayyilesini harekete geçiren bir işlevi de yerine getirir.

Kitabın ilk öyküsü “Gülümseyin”de bir acı anlatılır. Oğlu şehit olan annenin acısı. Oğlunun kokusunu içine çekmek için kışlaya kadar giderek oğlunun yattığı ranzadaki yastığı okşayıp koklayan annenin yürek burkan acısı öyle sahici verilir ki gözleriniz dolar. “Işıklar Açık Kalsın” da bu kez bu acının tersi anlatılır. Annesini kaybeden bir çocuğun acısının anlatıldığı bu öyküde de, “Azar Azar Biriken”de karısını kaybeden Hikmet’in acısında da sözünü ettiğimiz atmosfer tüm duygusal ve görsel boyutuyla bir bütünlük oluşturur. Okuru hikâyenin içine alır. “Düş Birikintisi”nde yolculukta yanına oturan genç yolcuyu anlatırken de yolculuk atmosferini öyle güzel oluşturur ki adeta kendimizi otobüs içinde yolculuk eden biri gibi hissederiz. Klasik öykü ile modern öykü arasında modern öyküye daha yakın bir tarzı var Mehmet Kahraman’ın.

Mustafa KUTLU/İYİLER ÖLMEZ (Dergâh Yayınları)

Usta öykücü Mustafa Kutlu, 2016 yılında yayımlanan İyi Yiler Ölmez başlıklı öykü kitabında da kendi özgün tarzını devam ettiriyor. “Kutlu tarzı”nın devamı olarak uzun ve çok katmanlı bir hikâyeden oluşan İyi Yiler Ölmez’de hayatın güçlükleri ile karşılaşp kendilerini iyiliğe, doğruluğa, yardımseverliğe adanayan sanatkâr ruhlu dört kişinin Anadolu’nun küçük bir şehrinde Kahveci Kadir’in birbirine bitişik olan oteli ve kahvesi aracılığıyla bir araya gelmeleri ve kendilerini hayır hasenat işlerine adanmaları hikâyenin temel çatısını oluşturur. “Dörtler makamı”nı oluşturan bu kişilerin –Ressam Sıtkı, Fotoğrafçı

Mustafa, Marangoz Civan, Doktor Atalay- her birinin hayat hikâyesi de anlatı içindeki alt çerçeveleri oluşturacak şekilde kurgulanmış. Karşılaştıkları güçlülere, kıyısında gezdikleri kötücül hayatlara/in-sanlara rağmen temiz bir dünyanın olduğunu da gösteriyor bu samimi dört insan. Hikâyenin sonu hüznünlü bir tat bıraksa da, Kutlu'nun "iyilerin ölmeyeceğine" ilişkin inancı, bu hüznünlü tadın yerini umuda döndürüyor.

İyiler Ölmez'de Mustafa Kutlu'nun daha önceki kitaplarında da karşımıza çıkan okuru bizatihi anlatının içine dâhil etme, yazarın kendisine/diğer öykülerine –kimi yerlerde ismine- göndermelerde bulunması, okurla konuşması, anlatı ile ilgili muhtemel eleştirileri cevaplaması hikâyelerin klasik kurgunun dışında şekillenmesine zemin hazırlayıcı tarzda. Zira üstkurmaca tekniğini kullanan Kutlu, anlatılarını kurgularken yorumlarda bulunur, yorumlarının gerekçelerini açıklar, okuyucu adına fikirler ileri sürer, doğrudan okuru muhatap alır.

"Siz şimdi bu dizi palavralarına inandınız mı?"

Doğrusu beni hiç sarmadı. Bu hikâyede bir eksiklik var.

Ama ne?

Şudur: Hikâyenin dramatik yapısı yetersiz. Evet Sıtkı kullanışlı bir karakter, lâkin o villa, resim, Sevda masalları tamamen klişe.

İnanıyoruz ama etkilenmiyoruz. Oysa bir hikâye, film, roman iki unsura dayanır: İnandırıcılık ve etkili olmak. Bu hikâye etkili değil. Sıtkı'nın bir ızdırabı, değişik bir derdi yok. Fakir oğlan zengin kız diyebiliriz ki; bu konu okuyanı, seyredeni kusturacak kadar işlenmiştir. Aslında kenarda duran bir mesele var. Lâkin maalesef yazar onun üzerine gidememiş

Nedir o?

Harcanmış kabiliyet.

Zor bir şey mi bunu anlatmak?

Evet zor. Yazar kıvranıyor, bu esaslı meselenin kıyısından köşesinden geçiyor ama merkeze gidecek yolu bulamıyor. Harcanmış kabiliyetin bir dramı var. Ama yazar yazamıyor bu dramı. Biz de hikâye içinde hikâye için ahkâm kesmeyi bırakalım.

Bakalım şu kabiliyet yoksulu yazar Sıtkı'yı nereye götürecektir. " (s.42)

Mustafa Kutlu'nun İyiler Ölmez'de bu türden müdahalelerle araya girmesi ve çok katmanlı bir yapı kullanması, postmodern anlatılardaki oyunlaştırmayı ve okurun pasif değil aktif olarak düşünülmesini çağırıştırıyor. Dolayısıyla modern hikâyedeki yazarın, hikâyesini dışarıdan birisi olarak kurgulayıp kendisini gizlemesi, İyiler Ölmez'de yerinden edilen bir özellik olarak karşımıza çıkıyor.

Nazlı KARABIYIKOĞLU/HAYVANLARIN TARAĞI (Everest Yayınları)

Nazlı Karabıyıkoglu *Hayvanların Tarağı* kitabında, doğayı, hayvanları, iyiliği, güzellikleri karşıtlıklarla birlikte anlatırken doğanın tahrip edilmesini psikolojik gerilim hissettirecek bir üslupla dile getirmiş. Doğanın, hayvanlarının anlatıldığı öykülerdeki betimlemelerin canlı tablolar halinde sunulması anlatımı güçlendirmiş. Diyalogların az olduğu öyküler âdeta birbirinin devamı niteliğinde.

Birinci bölümdeki öykülerde, bir çiftlik sahibinin/derebeyinin insanlara, hayvanlara ve doğaya verdiği zararlar, çiftlikteki atların dünyası, derebeyinin çevresindeki/yanında çalışan insanların çiftlikteki konumları (Seyis ve Reyhan), arzuları, iç hesaplaşmaları anlatılır. Özellikle şehirden kaçıp, mekanikleşmiş vücudunu toprakla bütünleştirmek isteyen, betonlardan kaçmak istediği için buraya gelen Reyhan'ın hesaplaşmaları, hayvanların/doğanın tarafına geçmesi,

avlanmaktan huzursuz olması toprağa ve hayvanlara hükmeden beye ters düşmesi çerçevesinde anlatılır. Çiftlikteki seyisin bir ata sahip olma arzusu, ormandaki hayvanların dünyası, âdeta bir romanın farklı anlatıcılar tarafından kurgulanan çok katmanlı bölümleri gibi. Kitabın ikinci bölümünde ise yine doğadan kesitlerle birlikte mekân genişliyor.

Necip TOSUN/ANSIZIN HAYAT (Hece Yayınları)

Son yıllarda yıldızı parlayan öykücülerimizden biri de Necip Tosun. O, belli çevrelerin rüzgârıyla değil, çalışkanlığıyla öyküye ve öykü kuramına verdiği emekle parlattı yıldızını.

Genç öykücülerin ondan çok şey öğrendiğine inanıyorum. Onun yıldızı bu anlamda öykücülüğümüzde yön belirleyici bir işleve sahip. Gerek Rasim Özdenören'in, Mustafa Kutlu'nun öykücülüğü üzerine yazdığı kitaplarla gerekse doğrudan öykü kuramı (Modern Öykü Kuramı, Öykümüzün Kırk Kapısı, Doğunun Hikâye Kuramı, Günümüz Öyküsü) üzerine yazdığı kitaplarla önemli bir işlevi yerine getirmişti.

Ansızın Hayat, birinci basımı Haziran 2011'de, ikinci basımı Ekim 2016 Hece yayınlarınca yapılan ve 2014 Ömer Seyfettin Öykü Ödülü'nü alan bir kitap. *Küller ve Uçurumlar* (Hece, Ankara 1998), *Otuzüçüncü Peron* (Hece, Ankara 2005) adlı öykü kitaplarından sonra Necip Tosun'un üçüncü öykü kitabı *Ansızın Hayat*. On üç öyküden oluşan *Ansızın Hayat*, tıpkı usta bir şairin gördüğü her şeyi, her durumu, her olguyu şiire dönüştürmesi gibi, usta bir öykücü olarak Necip Tosun'un da hayata dair gözlemlerini, karşılaştığı durumları, yaşanmışlıkları, sezgileri öyküye dönüştürdüğü bir kitap. Bazen kent hayatı içinde insanın yoğun yalnızlığını (Sözcükler, Telefon, Bekleyiş Fragmanları) bazen de ilginç karakterler üzerinden (Taşra Fragmanları) dingin taşra hayatının kendi içindeki devingenliğine götürür bizi. Her şey "ansızın" metaforu içinde gelişir. Kitaplarından kurtulan

adam, geride bıraktığı hayattan, hikâyeden, bir başka hayata, bir başka hikâyeye adım atar ansızın.

Ansızın Hayat'ın karakterleri, hayatın akışı içinde yorgun düşmüş, bir dönem hayatın yüksek ritmine kendini kaptırıp çevresini ihmal etmiş, sonra da derin bir yalnızlığa savrulmuş, köşesine çekilmiş insanlar. Bu karakterlerden biri var ki, (*Sesler ve Öteki Sesler*) yıllarca birlikte olduğumuz, saygıda kusur etmediğimiz, ustamız, üstadımız bildiğimiz bir insan. Dönüp dönüp okudum bu öyküyü. Okudukça koyu bir hüznün ağırlığı çöktü kalbin üstüne. O yalnızdı. Onun yalnızlığı bizi de yalnızlaştırdı. En ağırı da geçmişte hiçbir şey yapılmamış gibi hayatın umarsız akışına dur diyememenin çaresizliği.

Hayat denen değirmenin, insan denen buğdayı nasıl öğüttüğünün Necip Tosun'un kaleminden hikâyesi *Ansızın Hayat*.

Nurcan TOPRAK/DEPRESYON HIRKASI (Dergâh Yayınları)

Nurcan Toprak, *Depresyon Hırkası*'nda bizi, hayatın içindeki insanı, anlatıyor. Özellikle iç monolog ve bilinç akışı tekniklerinden faydalanan yazar, gündelik hayat içinde koşuşturan, bir o tarafa bir bu tarafa savrulan insanların ruh dünyalarını ele veren bir anlatım kullanmış. Evde, vapurda, otobüste, mahallede, misafirlikte, kuaförde, hastanede, müzedeki karşılaşmalardan, bu karşılaşmalar sırasında söylenenler ve söylenemeyenlerden, bu mekânların duyumsattıklarından kesitler sunuyor. Kimi öykülerinde metinlerarasılıkla başka metinlerin kıyılarında gezdiriyor okuru.

Toprak, öyküleri arasında ince bir bütünlük kurmuş. Âdeta bütün öyküleri birbiriyle bağlantılı ve kesiştikleri bir nokta var gibi. Aşklar, ölümler, hayal kırıklıkları, yalnızlıklar Toprak'ın öykülerinde biçimsel arayışlar/denemeler aracılığıyla kurguya taşınmış.

Sedat DEMİR/KÜÇÜK PARİS FENA ÖKSÜRÜYOR (Dedalus Yayınları)

Sedat Demir'in bu ilk kitabı, 2016'nın üzerinde çok durulan ve ses getiren bir ilk kitap oldu. Sedat Demir bu kitabında Doğu'nun bünyeli dünyasıyla Batı'nın gerçekçi dünyası arasına sıkışmış hayatlardan söz eder. Hayatla kurmaca iç içedir. Yazarın kitabın başına aldığı Şifahî Efendi'den naklettiği metin şu cümlelerle başlar: "*Kan, safra, balgam ve karasevda. İnsan evladı bunlardan mürekkep. Böyle derdi kocamışlar. Bunlarla ölünür, defter öyle dürlür de derlerdi.*" Arkasından gelen bataklık metaforu öyküye konu olan üç kadının hayatlarına ve sonlarına dair okuru hazırlayan işaretler olarak görülebilir.

Kitabın ilk öyküsünde roman düşkünü Sadberk Hanım'ın bulanık hayatı adeta değişik kişilere bir sis perdesi arkasından anlatılır. İyi Filmler, Tatlı Rüyalar, kitabın ikinci öyküsü. Sinema tutkunu Nurperi Hanım'ın hayatını altı yaşındaki bir komşu çocuğuna anlatması daha baştan öyküyü gizemli kılmaya yetiyor. Arada bir çocuğa seyredeceği filmler konusunda uyanlarda bulunur yerli filmleri değil de ecnebi filmleri önerir: "İyi filmler seyret, seyret ki onlar fevkâlade latif oluyorlar, fevkâlade terbiye ediyorlar sendeki manayı.". Öykünün sonunda Nurperi ölür. Bu ölümle birlikte onun trajik hayatının başka bir cephesi ortaya çıkar. Tıpkı adının Nurperi değil Belkis olması gibi.

Üçüncü öykü, Ölürsem Yazıktır. Gazino şarkıcısı Suzan Dilber'in renkli, varlıklı dünyasının ardından yalnızlığa mahkûm edildiği hayatı anlatılır. Bu üç öyküde de başta yalnızlık ve beraberinde getirdiği acı ve mutsuzluk yoğun bir biçimde öne çıkar. Yazar bunları öyle bir muhayyile ile ortaya koyar ki umudun da umutsuzluğun da mutluluğun da mutsuzluğun da, sevincin de acının da hayatın doğal hâlleri olduğuna okuru inandırır.

Sedat Demir'in küçük Paris'i Samatya fena öksürse de İstanbul'un bu şirin semti cıvıl cıvıldır hep.

Senem GEZEROĞLU/ZAMAN DURSUN İSTEDİM (İz Yayıncılık)

Senem Gezeroğlu, *Zaman Dursun İstedim* başlığıyla yayımladığı ilk öykü kitabında özgün bir kurgu arayışında. Modern öykü kurgusunun ve modern anlatım tekniklerinin dışına çıkan yazar, hayatın açmazlarını/kördüğümünü kurgusu aracılığıyla metaforik bir bağlamda sunuyor. Öykülerinde daha çok metaforik bir anlatımı benimseyen Gezeroğlu, postmodern anlatım tekniklerinden metinlerarasılığı da parodiyi de kurguya başarılı bir şekilde dahil etmiş. Klasik eserleri, geleneksel eserleri ve daha pek çok edebî ürünü öykülerinde parodileştiren Gezeroğlu “zaman”ı ve “zamanın akışında benliğini ya da kendilik bilincini arayan insan”ı anlatının odağına almış. İnsanın varoluşsal kaygılarını kimi zaman ayrıntılar üzerinden kimi zaman da bilinç akışı üzerinden sezdiren Gezeroğlu biçime özen göstermeyi de ihmal etmemiş.

Sibel ERASLAN/BABAM İÇİN BEYAZ BİR KUĞU (Timaş Yayınları)

Sibel Eraslan, *Babam İçin Beyaz Bir Kuğu* başlıklı öykü kitabında insanın trajedisini özellikle bilinç akışı, iç monolog, diyalog tekniklerinin imkânlarından faydalanarak derinlikli bir düzlemde anlatıyor. Öykülerde daha çok sıradan insanın, gündelik hayatta her an karşılaşabileceğimiz insanın, durumuna, hayıflanmalarına ilişkin bir kurgu söz konusu olduğu gibi karakterlerin hatırı sayılır bir kısmı da yalnız kadınlar. Dostluklar, arkadaşlıklar, kardeşlikler ve komşuluklar, öykülerde genellikle ölüm izleği etrafında şekilleniyor. Bununla birlikte yalnızlaşmış, kimsesizleşmiş, hayata tutunamamış/bağlanamamış bireylerin gerilimleri, hüznüleri; ölümün/ölülerin hayatta kalanlarda yol açtığı kaygılar ve istediği gibi, inandığı gibi yaşayamamanın trajikliği, temel izlekler olarak karşımıza çıkıyor.

Eraslan, yalnızlık, huzursuzluk ve geç kalmışlık gibi bireysel temalarla birlikte sosyal travmalara neden olan olayları da özellikle mütedeyyin, muhafazakâr kimlikler üzerindeki tesirleriyle ele alıyor. Öykü kişilerini daha çok kadın öznelere seçen Eraslan, İslami terminolojiyi ve İslami literatürü öykülerinde yoğun bir şekilde kullanarak metinlerarasılık yoluyla, göndergeler yoluyla ve anıştırmalarla anlatılarına çok katmanlı ve çok sesli bir özellik kazandırarak âdeta okurun bilincinin derinliklerine seslenmiş.

Yıldız RAMAZANOĞLU/BU SEFER LİLA OLSUN SAÇLARIN (Kapı Yayınları)

Bu Sefer Lila Olsun Saçların, gündelik hayatta karşılaştığımız basit olaylardan örülü öykülerden oluşan bir kitap. Öykülerde anlatılan olaylar sıra dışı değil; ancak Ramazanoğlu küçük olayların ve toplumsal meselelerin insandaki tesirlerini derinlikli ve detaylı bir şekilde veriyor. Bu derinlik de ruh tahlillerinden ziyade iç monologla aktirilmiş. Yakın tarihte yaşanan olayların etkisi Ramazanoğlu'nun öykü kişilerinin trajedisi olarak karşımıza çıkıyor.

Yıllardır tuttuğu günlüğünü çaldıran bir genç kızın muhayyilesini kaybetmiş hissine kapılması, babası alzheimer hastası olan genç bir adamın babasının hafızasında yer edinmemesinden duyduğu hüzün ve hasta babanın yabancılaşması, suçsuz yere tutuklanan bir gencin çalınan günleri, babasıyla uzlaşmazlık yaşayan bir gencin babasının ölümüyle fark ettiği gerçekler, aslında aynı noktada buluşturuyor okuru: Bellek ve hayat.

Mülteci kampındaki savaş yorgunu insanların perişanlıkları, bir cenaze evindeki konuşmalar, bir bayan kuaföründeki kadınların muhabbetleri Ramazanoğlu'nun güçlü gözlemlerini yansıtıcı biçimde. Özellikle hayatın yaraladığı kadınları anlatan Ramazanoğlu, toplumsal sorunların/değişimlerin ve modernizmin birey üzerindeki etkisini hissettiriyor öykülerinde.

2016'DAKI ROMANLAR ÜZERİNE

Arif AY
Beyhan KANTER

Ayşe KULİN/KANADI KIRIK KUŞLAR (Everest Yayınları)

Ayşe Kulin'in *Kanadı Kırık Kuşlar* romanı, Türkiye'yi olumsuzluklar ve kötülükler ülkesi olarak gösteren siyasi bir roman. Her ne kadar tarihi verilere dayandırılmış gibi görünse de romanın siyasi ve eleştirel tarafının baskın olduğunu söylemek gerekir. Kulin, 1930'lardan 2000'lere kadar uzanan bir süreçten kesitler sunduğu romanında özellikle 1940'lardan bugüne kadar geçen dönemleri olumsuzluk içeren yargılarla ele alır.

Nazi Almanyası'ndan kaçıp Türkiye'ye sığınan Yahudi bir ailenin dramını anlatan Kulin, romanına 25 Ocak 2016 tarihli bir mektupla başlıyor. Almanya'dan kaçan ve İstanbul'a sığınan tıp doktoru Gerhald'in kızı Suzi'nin, torunu Esra'ya yazdığı bu mektupta, İstanbul özelinde Türkiye kin, nefret ve şiddetin hüküm sürdüğü tekinsiz bir ülke olarak kodlanıyor. Bu bağlamda roman adeta bir edebiyat eseri olarak değil siyasi bir gaye güdülerek yazılmış gibi. Dolayısıyla romandaki baskın siyasal söylem çoğu yerde edebîliği sekteye uğratmış.

Romanda oryantalist bir bakış açısının ürünü olan “*Türkler bilime dini referanslarla yaklaşıyor*” cümlesinin altında da Türkiye’nin/Türkiye’deki bilim insanlarının küçümsenmesine ilişkin bir yaklaşım her ne kadar başlangıçta çürütülüyorsa da romanın ilerleyen sayfalarında bu görüşü destekleyecek argümanlara yer veriliyor.

Elsa, Suzan, Sude ve Esra aracılığıyla kimlik krizlerine değinilen romanda, kendini gerçekleştirme arzusundaki bireylerin çizdikleri yollar da siyasal bir dille anlatılmaktadır.

Ayşegül GENÇ/KUĞU BOYNU (İz Yayıncılık)

Kuşu Boynu, zamanı ve zaman dolayımında saatleri, zaman bilincini ve insanlarla saatlerin benzerliğini sosyal vak’alarla, yalnızlıklarla, kimsesizliklerle, kederlerle ve yoksulluklarla bütünleştirerek anlatan özgün bir roman.

Bir maden işçisinin kızı olan ve babasının arzusuyla maden mühendisliği okuyan, başörtüsü meselesi yüzünden okuldan uzaklaştırılan Mualla, Mualla’nın maden ocağında sıkışan babasına yardım etmek yerine kaçmayı tercih eden Mühendis Atilla ve saatleri odağına alan Bülent’in kesişen hayatları, saat ve zamanın bilinçteki algısıyla anlatılır romanda. Çoğul bakış açısının, çoğulcu söylemin kullanıldığı romanda saatler, yalnızlıklara, kimsesizliklere ve hatıralara eşlik eden bir metafor olarak kullanılmış.

Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Hayri İrdal ve İrdal’ın aile yadigârı saati Mübarek de anlatının içinde yer edinmiş. Mübarek’i İrdal’dan satın alan bir saatçinin yanında çıraklık yapan ve ustası ölünce onun işini devam ettiren Celalli Saatçi, roman kişilerinin uğrak edindikleri bir dükkânın sahibidir. Dolayısıyla romandaki merkez mekân da bu saatçi dükkânıdır. Romanda baba yadigârı bir saati kaybeden ve sık sık Celalli Saatçi’nin dükkânına uğrayan Metin’in kaybettiği saatini evin baca deliğinde bulması, roman kişilerinden Bülent’in duvardan

duyduğu ve anlamlandıramadığı için delirme noktasına geldiği tik tak seslerinin sebebidir. Saatin kaybolması ve bulunması, “Başlangıç”, “Metin ve Kurgu” başlıklarıyla verilir. Böyle bir kurguyu yazarın başarılı bir şekilde uyguladığı söylenebilir.

Cihan AKTAŞ/ŞİRİN’İN DÜĞÜNÜ (İz Yayıncılık)

Geçmişinden ve kimliğinden uzaklaşmak zorunda kalan ve sahte bir kimlikle yaşamının ağırlığını taşımaktan yorulan genç bir kızın benlik arayışı ve kendini gerçekleştirme arzusu üzerine temellendirilen romanda geriye dönüş tekniğinin imkânlarından da faydalanılarak yakın dönem Türkiye tarihine ilişkin sosyo-ekonomik ve sosyopolitik veriler sunulur. Aktaş, başkışı Şirin’in mekân deneyimlerini yansıtırken İstanbul- Amerika ve Mardin özelinde mekânsal aidiyeti inşa edecek birtakım argümanları anlatının potasında erittiği gibi mimarideki değişimleri de öz’den kopuşu görünür hale getiren bir sorsal olarak ele alıyor. Dolayısıyla romanda mekân, sadece olayların yaşandığı yerler olarak kalmıyor; aynı zamanda sosyolojik işlevler de yükleniyor.

Yirmili yaşlarının sonuna yaklaşan Şirin’in varoluşsal kaygılarının temeli; *“iki kimlikli halinin sahici kişiliğini berrak bir şekilde ortaya koymamasına izin vermemesi gibi, halasının serveti de yetenekleriyle ve emeğiyle yüzleşmesine izin vermiyordu”* (s.30) cümlesinde anlamını bulur. Romanda geriye dönüş tekniğiyle Şirin’in çocukluk döneminden, Nursuna adını almadan önceki yaşamından, fragmanlar sunan Aktaş, şimdiki zamanı (2000’ler Türkiye’sini) anlattığı kısımlarda ise muhafazakâr gençlerin arada kalmışlıklarına ve hayatla hesaplaşma çabalarına ilişkin verilerini özellikle İstanbul’daki seçkin tabaka ve kapitalizme karşı koyan muhalif bireyler üzerinden anlatı zeminine taşır. Derinlikli bir tip olarak yansıtılan Şirin’in umudunu canlı tutmasını engelleyen ve “temkinli yaşamayı” amaç haline getirmesine

yol açan husus da kendisini evlatlık alan halasının, tıpkı anne-babası gibi genç kızın da öldürüleceğinden duyduğu korkuları ve tedirginlikleridir.

Romanda aşk teması, geleneksel aşk anlatılarını hatırlatıcı biçimde, Şirin'in sevdiğine kavuşmak için aşmak zorunda kaldığı engeller çerçevesinde işlenir. Genç kızın zamanla cılızlaşan benliğine ulaşmasına hizmet eden kişi ise çok sevdiği ve uğruna bazı ideallerinden taviz verdiği ve anti-kapitalistlerin hedef tahtası haline gelen zengin ve sorumsuz işadamı Faruk'tur. Benliğini, kimliğini arayan ve Şirin olabilmenin hayalini kuran Nursuna'nın yanı sıra yıllarca öldüğü söylenen Şirin'in peşine düşen ve bir gün onunla kavuşabilmenin umudunu taşıyan Kürşat'ın aşkı da romanda Şirin için inşa etmek istediği ev'le metaforik bir düzleme yaslanır.

Oldukça hacimli olan kitapta, sosyal kırılmalar, ekonomik krizler ve toplumsal dönüşümler/karşılaşmalar hâkim bakış açısıyla çok yönlü bir şekilde anlatılmış. Romanda toplumsal konular, Şirin'in ve yakın çevresindekilerin bireysel öyküleri üzerinden verilmiş.

Elif ŞAFAK/HAVVA'NIN ÜÇ KIZI (Doğan Kitap)

Elif Şafak, *Havva'nın Üç Kızı* romanını yine İngilizce yazıp daha sonra Türkçeye çevirmiş. Romanda birbirinden oldukça farklı hayat üslubu benimsemiş Şirin, Mona ve Peri adlı üç genç kızın kesişen yolları anlatılmaktadır. Romanın başkışisi, Peri adlı İstanbullu bir genç kız; anlatma zamanı 1980'ler ile 2016 arasındır. Ancak romanda 1980'ler de 2016'da ayrı/parçalı bölümler halinde anlatılır.

Başkışı Peri, dindar bir anne ile seküler ve laik bir baba, Marksist bir ağabey, milliyetçi bir erkek kardeş arasına sıkışmış; ancak özellikle babasının tesirinde kalmış biridir. Peri'nin başörtülü ve dindar annesini bağınaz, cahil ve dar görüşlü bir tip olarak resmeden Şafak, "mütereddit" olan ve kendisini "arafta" tanımlayan Peri'yi de derinliksiz

ve yüzeysel bir karakter olarak çizmiş. “Peri’nin yaşam hikâyesi biraz da Türkiye’nin hikâyesiydi. Peri’nin akıl karışıklığı, Türkiye’nin yaşadığı akıl karışıklığından farklı değildi.” (s.12) cümlesiyle yazar, her ne kadar Peri ile Türkiye arasında metaforik bir ilgi kursa da bu ilgiyi derinleştiremediği ve sığ alanlarda gezindiği söylenebilir. Nitekim romandaki siyasi ve toplumsal göndermelerle, olumsuz ve kötücül bir Türkiye tablosu çizilerek adeta romana sloganik ve siyasal bir işlev yüklenmiş. Örneğin; “Kadınlardan gözlerini devamlı yere indirmeleri bekleniyordu bu kültürde. Namus mesajları vermek için, mümkün olduğunca başını öne eğmeliydi cins-i latif.” (s.20) cümlelerinde Türk kültürüne ilişkin tahkir edici bir dil ve genelleyici bir yargı hâkim. Bu tür yargılar roman boyunca sürekli karşımıza çıkıyor. Bununla birlikte Şafak, Osmanlı İmparatorluğu’nu olumsuzladığı kısımlarda da anlatı düzleminden uzaklaşıyor ve âdeta sırf bu kısımları söylemek için fırsat kolluyormuş izlenimi uyandırıyor.

Geriye dönüş tekniği aracılığıyla Peri’nin Oxford’daki yıllarının anlatıldığı kısımlarda Mona ve Şirin’in hayat tarzları deşifre edilir; ancak başlıkta adı geçen üç kızdan ikisi olan Şirin ve Mona, Peri’nin gölgesinde kalırlar. Şafak, bu üç genç kızı birleştiren Profesör Azur aracılığıyla “Tanrı bilgisi”ni, inancını, dinler arası ilişkileri derinleştirmeye ve romanını felsefi argümanlarla zenginleştirmeye çabalasa da kuru ve popüler ifadeler romanın edebiliğine sekte vuruyor.

Gülfem PAMUK/KİTÂB-I SİYAH KALEM (Everest Yayınları)

Gülfem Pamuk’un ilk romanı *Kitâb-ı Siyah Kalem*, hakkında hemen hemen hiçbir şey bilinmeyen Nakkaş Siyah Kalem hakkında doktora tezi hazırlayan Elif adlı başkişinin minyatürler aracılığıyla çıktığı tarihsel bir yolculuğu anlatıyor. Birden fazla anlatı katmanından oluşan romanda, Elif’in tezi için yaptığı araştırmalar ve Fazllul-

lah Esterebadi ile Nakkaş Siyah Kalem'in anlatıldığı kısımlar iki farklı tarihsel dönemi kapsamaktadır.

Romanda, Hurufilik, Kalenderilik gibi tarikatlar, hem Nakkaş Kitab-ı Siyah Kalem döneminin anlatıldığı hem de Elif'in minya-türlerdeki şifreleri çözme çabasının anlatıldığı kısımlarda başarılı bir şekilde kurmaca düzleme taşınmış. Lam ile Elif'in tez için buluşması, Nakkaş Kitab-ı Siyah Kalem'in gizemli öyküsü, Esmâ'nın Nakkaş Siyah Kalem'e aşkı ve Hurufilik tarikatının kurucusu Fazlullah Esterabadi'nin hayatından kurgulanmış kesitler anlatı düzleminde sağlam bir şekilde yer edinmiş. Pamuk, romanında Hurufilik'ten bahsederken okuru kuru bilgi yığını arasına sıkıştırmıyor. Anıştırmalarla, alıntılarla hareketlenen üslubun oldukça akıcı olduğunu da söylemek gerek.

Güney DAL/FABRİKADA BİR SARAYLI (Eksik Parça Yayınevi)

Fabrikada Bir Saraylı romanı, Almanya'daki Türk işçilerin hayatlarından kesitler sunan sosyal bir roman. Romanda Almanya'daki ikinci kuşağı temsil eden ve gazetecilik stajı yapan Tansu Çağlar'ın bir Türk işçisinin ilginç öyküsünün peşine düşmesi anlatılır. Romanın kurgusunun farklılığı, Almanya'daki Türk işçilerinin özgün bir şekilde ele alınmasına imkân tanımış. Romandaki çok katmanlı yapı da yabancılaşmanın değişik boyutlarının anlatıda yer edinmesini sağlamış.

İç içe geçmiş öykülerden oluşan romanda, Tansu Çağlar'ın öyküsü, peşine düştüğü ve gizemini çözmeye çalıştığı Saraylı Ethem'in ve onu tanıyanların öyküsü, Tansu Çağlar'ın sevgilisinin öyküsü müşterek noktalarda buluşturulur. Romanda Almanya'daki Türk işçilerin arada kalmışlıkları, dramları, aidiyet sorunları Tansu Çağlar'ın yaşadığı aidiyet/kimlik sorunsalı aracılığıyla aktarılır.

Güray SÜNGÜ/İNSANIN ACAYİP KISA TARİHİ (Dedalus Yayınevi)

Hatırlamanın, unutmamanın, varoluşun, zamanın, mekânın ve “kim”liğin iç içe geçtiği bir roman İnsanın Acayip Kısa Tarihi. Hayatın, insanın varoluşsal gerçekliğini arama üzerine kurulu olduğunu metaforlar üzerinden anlatı düzlemine taşıyor Süngü. Metinlerarasılık yoluyla anlatısının anlam alanlarını çoğaltarak klasik roman kur- gusu dışında bir teknikle buluşturuyor okurunu.

Romanda, kendini arayan, adını, kimliğini, neredeliğini sorgula- yan, bildiklerini nereden bildiğini, hatırlamadıklarını neden hatırla- yamadığını anlamaya çalışan bireyin, insanlık ya da başka bir deyişle kendi tarihiyle karşılaşması anlatılır.

Hasan Ali TOPTAŞ/KUŞLAR YASINA GİDER (Everest Ya- yınları)

Hasan Ali Toptaş'ın *Kuşlar Yasına Gider*'i 2016 yılının en beğе- nilen romanlarından biri oldu. Bu roman aynı zamanda Hasan Ali Toptaş romancılığında da bir kırılmayı işaret ediyordu. *Kuşlar Yasına Gider* modern romanın kurgu ve anlatım özelliklerini taşır. Diliyle mekânlarıyla, kişilerle dahası dünyasıyla yerli bir hikâyeye yasla- nır bu romanıyla yazar. Babanın hastalığının ortaya çıkışıyla ölümü arasında yaşananlar, hastane süreci, yolculuklar yer yer otobiyografik unsurların da verildiği romanda bildik bir dünyanın kapılarını açar bize. Bu bildik dünyada neler yok ki... Öncelikle mekânlar: Erya- man, çevre yolu, Eskişehir, Polatlı, Sivrihisar, Bayat, İscehisar, Banaz, Çivril, Baklan Ovası ve yazarın kasabası. Ankara'dan bazı mekânlar, Kızılay, Konur Sokak, Sağlık Sokak vs.

Romanın kişileri de bildik insanlar, Beckett'e benzeyen baba, hikâyeye anlatmayı seven anne, İzzet Dayı, Gülfem Yenge, Hüseyin Dayı, Vakkas Dayı, Eyüp Amca, Zübeyir, Cavit vs.

Yazar bir taraftan kasaba hayatının dingin, tekdüzeliğini anlatırken diğer taraftan kent insanının koşturmaca içinde kendini kaybeden hâlini ortaya koyar. İnsanların birbirlerini ancak hastalık gibi ölüm gibi durumlarda hatırladıklarını hatta bir ayrılık olayı olan ölümün bile birleştiriciliğine imada bulunur.

Ankara Baklan arası yolculuklarında arada bir önüne çıkan at metaforuyla ölümün takibinde olduğumuzu ve onun her an yanı başımızda bizimle birlikte olduğunu sembolik biçimde anlatır.

Anadolu'da baba oğul ilişkisi hep mesafeli bir ilişkidir. Anne babadan daha yakındır oğullara. Ne ki bu mesafe babaya karşı sevgi ve saygıyı hiçbir zaman örselemez hatta daha da kavileştirir. Hasan Ali Toptaş'ın denemelerinde de uzun uzun anlattığı babasının ölümünden duyduğu acı yoğun bir şekilde hissedilir romanda.

Pürüzsüz, su gibi akan diliyle bir çırpıda okunan bir roman *Kuşlar Yasına Gider*.

Hidayet KARAKUŞ/ANNE BENİ BEKLEME (Bilgi Yayınevi)

Hidayet Karakuş'un *Anne Beni Bekleme* romanı, tarihi bir roman. Romanda, Kurtuluş Savaşı yılları, Yunanlıların İzmir'i işgali ve Anadolu'yu ele geçirme mücadeleleri, vicdani muhasebe yapan bir Yunan askerinin bakış açısıyla anlatılır. Savaşın acılarının yol açtığı hayatlar, barışa duyulan özlem ve Yunanlıların Anadolu'da ne işleri olduğuna dair sorular, Pandeli adlı bir Yunan askerinin vicdan muhasebeleri ve benliğini yitirme noktasına gelmesiyle anlatı düzlemine taşınır. Türk askerlerinin başarıları, Anadolu'da verdikleri mücadeleler, esir aldıkları Yunan askerlerine karşı insancıl davranışları, Anadolu'da yüzyıllarca komşuluk eden Türkler ve Rumların birdenbire düşmana dönüş(türül) meleri diyaloglara yüklenen anlam katmanları ile betimlenmiş.

Bu romanı Kurtuluş Savaşı yıllarını anlatan romanlardan farklı kılan özellik, ötekinin gözüyle Türklerin anlatılmasıdır. Nitekim üç yıl boyunca Anadolu’da savaşı ve kendilerine ait olmayan bir yurdu ele geçirmeye çalışan bir ordunun askeri olan Pandeli’nin sorgulamaları, “*Peki biz şimdi Anadolu’da ne anyorduk?*” (s.29) cümlesinde gizlidir.

İsmail GÜZELSOY/GÖLGE (Doğan Kitap)

2016 yılında yayımlanan romanlar içerisinde farklı kurgusu ve fantastik öğeleriyle dikkat çeken *Gölge*, gerçeklik algımızı yerinden edecek, gerçek ve hayalin tarihsel bir kurguyla harmanlandığı özgün bir roman. Romanda postmodern özellikler ağır basıyor. Güzelsoy’un dili kullanmadaki başarısı, sözlü kültüre ait metaforları kullanmadaki yetisi, metinlerarası unsurları anlatısının içine ustalıkla yerleştirmesi, anlatının akıcılığına oldukça katkı sağlamış.

Gölge, efsanelerin, masalların büyüdü dünyası ile gerçeğin kesişme noktasında tarihsel bir anlatı. 1800’li yılların son zamanlarının İstanbul’unun renkli hayatlarından kesitler sunulan romanda, Leylifer adlı bir maymunla, romanın başkışisi aynı zamanda anlatıcısı olan bir cambazın maceraları, mahyalar üzerindeki yürüyüşleri, Kör Aşil’in sahnesine çıkışları, rüyalarda konuşmaları anlatılmaktadır. Başkışiyi cambaz olarak yetiştiren ve hayatını neredeyse hileli zar yapmaya adanmış Kahkah, Kahkah’ın dedesi, akli muvazenesini yitiren eski dalkavuk Ab’âb, meddah –romandaki ifadeyle “bir hikâye sihirbazı”- Kör Aşil Efendi, Tanrı’nın sırlarını keşfetmeye uğraşan cerrah Akif Efendi, çok katmanlı bir yapıyla anlatıya dâhil olmuş.

Güzelsoy, Reşat Ekrem Koçu’dan “*Bir gün, hoca efendi bir kitapta, Maymun fuhşa âlet olur*” diye bir bent okumuş, asabiyetinden ateş kesilmişti; hemen arkasına binlerce insan toplayarak Azapkapısı çarşısına gitmiş, maymuncu dükkânlarını basmış, ne kadar maymun varsa yakalatıp

biçare hayvanları oradaki ağaçlara asıtararak idam ettirmişti.” alıntılacağı bu epigrafi anlatısının temeline yerleştirmiş. İşte bu idamlardan tesadüfen kurtulan Leylifer ile anlatıcının maceraları ve rüyaları, anlatıda büyülm gerçekliğe yakın bir üslup aracılığı ile dillendirilmekte.

Romanda, 19. yüzyıl başındaki Osmanlı’ya ilişkin tarihsel göndermeler ise okuru aynı zamanda metnin dışına götürüyor. Örneğin; “*Aslında aklındaki gerçekteşirebilirse Güllü Agop’un tekeli kırabilecekti*” (s.112) cümlesi, 1870’li yıllarda Güllü Agop’un devlet desteğiyle birtakım yetkiler ve ayrıcalıklar kazanmasını hatırlatır.

Metin SAVAŞ/DEHŞET PALAS AVM (Ötüken Neşriyat)

Metin Savaş’ın *Dehşet Palas Avm* romanı, İstanbul’da Karnaval Üçlemesi’nin İkinci Kitabı. Romanın vak’a zamanı 2016, olayların geçtiği asli mekân, “Üsküdar semtinin dillere destan meşhur mu meşhur mütevazı alışveriş merkezi Dehşet Palas Avm.” Postmodern unsurlarla şekillendirilen romanda günümüz ya da başka bir deyişle postmodern insanın tüketim kültürü, bir avm’nin “tüketici kalabalığı”, markalar yığını haline dönüşen keşmekeşi ve yanılsamalar zinciri üzerinden anlatılmaktadır. Bütün kültürlerin birbirine girdiği çoğul bir kültürün hüküm sürdüğü avm özelinde, postmodern insanın karmaşaları modernliğe, geleneğe ve modern ve geleneksel eserlere yapılan anıştırmalarla anlatılmaktadır.

Dehşet Palas Avm’nin “*kadim bir geleneği sürdürüyoruz*” şeklindeki sloganik reklamı, her sabah Yahudi, Hristiyan ve Müslüman esnaf ile personelin Ahi Evren duası ve onun ruhuna salavat göndermeleri, romandaki ironilere örnek verilebilir. Bununla birlikte romanda asıl olarak postmodernizmin ironisinin hâkim olduğu söylenebilir. Yerli ve yabancı pek çok esere, yazara anıştırma yapılan romanda Genç Werther’in Acıları ve Notre Dame’ın Kamburu ile ilgili yapılan parodiler oldukça dikkat çekici. Postmodernizmde olduğu gibi *Dehşet*

Palas Avm'nin felsefesi de harekettir.

Gelenek ve modernizmin iç içe girdiği bu potsmmodern anlatıda yazar, potmodernizmin ironisini yaparken Zygmunt Bauman, Max Weber, Jean Baudrillard gibi sosyologlarla birlikte İsmail Hakkı Bursevi gibi mutasavvıfları da kurgusunun içine dâhil etmiş. Roman boyunca pek çok bildik eserle ve bu eserlerdeki kahramanlarla karşılaşırız. Zebercet'ten Werther'e, Hayri İrdal'dan Quasimodo'ya kadar pek çok karakter, "söylem"leri parodileştirilerek kurguda yer edinmişler.

Gösteri toplumunun, bedenin ve söylemin tahakkümünün anlatıldığı bu özgün romanda Jean Baudrillard'ın Tüketim Kültürü, Mike Featherstone'ın Postmodernizm ve Tüketim Kültürü kitaplarında anlattıklarını postmodern karakterler aracılığıyla kurmaca bir düzlemde görüyoruz.

Murat GÜLSOY/YALNIZLAR İÇİN ÇOK ÖZEL BİR HİZMET (Can Yayınları)

Hayat ve ölüm arasındaki sıkı ilişkinin yalnızlık üzerinden verildiği *Yalnızlar İçin Çok Özel Bir Hizmet* romanı Janus adlı bir şirketin "zihin nakli" yapması üzerine kurgulanmış fantastik bir roman. Anlatma zamanı 2015 yılı olan romanda fantastik unsurlar, yalnızlığın, varoluşsal kaygıların trajedisini somutlaştıran araçlar özelliğinde. Roman, anlatıcının Borges'e ithafen yazdığı ve Hamlet'e, Oğuz Atay'a özellikle de Tanpınar'a atıflarda bulunduğu kimi yerlerde mizahi söyleyişle şekillenen bir mektupla başlıyor. Mektup, romandaki metaforik unsurlar hakkında ipuçları içeriyor. Sonsözde ise Beşir Fuat ve Nerval karşımıza çıkıyor ve metinlerarasılıkla buluşturuyor okuru. Romanın sonunda parça parça verilen ve yarım kalmış hayatların ruh dünyalarından alıntılanan fragmanlar hissi uyandıran ekler, hayatı sorgulayan, anlam sorunu yaşayan bireylerin sesi gibi.

Varoluşsal kaygıların ve anlamsızlık sorunsalının metinlerarasılık

bağlamında yansıtıldığı romanda, yalnızlıklarıyla baş edemeyen kişilerin, ölmüş bedenlerin zihinleri aracılığıyla yalnızlıktan kurtulma arzuları; ölen kişilerin de bedenlen olmasa bile zihnen başka bir bedende varlıklarını sürdürmeleri anlatılır. Romanda, başkasının zihnine konuk olmak ve başka bir zihinde bedensiz de olsa yaşamak metaforik bağlamda, ölmüş yazarların bugün de eserleriyle pek çok bedende, zihinde yaşadığına işaret ediyor.

Bununla birlikte başkasının yaşamına dair her hatırlamanın bireyin kendine ait olanı unutmasına ve çoksesli bir zihnî yapının oluşmasına yol açtığına ilişkin metafor, “zihin nakli” aracılığıyla Gülsoy’un kurmaca evrenine taşınmış.

Namık DOYMUŞ/UNUTULUŞ (Eksik Parça Yayınevi)

Unutuluş romanında dışlanmışlık, uyumsuzluk ve hayata tutunamama gibi trajiklikler, başkişi Tarhan Baykut’un karşılaştığı güçlükler, karmaşalar ve “kalabalıklar arasındaki yalnızlığı” aracılığıyla anlatı düzlemine taşınır. İlk istenmeyen bir üvey kardeş olarak, babasının ilk eşinden olan kardeşleri tarafından dışlanan Tarhan Baykut, düzenin dışında kalan ve savrulup giden bir tip olarak anlatılır.

Romanda kurumlardaki bozulma, yozlaşma ve insanların çıkar ilişkileri çerçevesinde hareket etmeleri karşısında safiyane bir tutumla hareket eden ve kimi zaman bocalayan başkişiyi uyaran ve birtakım karanlık işlerin içine çekmeye çalışan çocukluk arkadaşı Yıldıray Erdöngü’dür. Yıldıray Erdöngü kurumlardaki yozlaşmayı anlatırken ironik bir üslup kullanır.

Almanya’da evlendiği eşiyle yaşadığı huzursuzluklar, hem eşi hem de kayınvalidesi tarafından istenmemesi, bir mahkeme celbiyle Libette adlı bir kızın babası olduğunu öğrenmesiyle yaşadığı şaşkınlık ve nihayetinde Türkiye’ye döndükten sonra uzlaşmadığı toplumsal hayat, Tarhan’ın anlamlandıramadığı ve üstesinden gelemediği bir

olguya karşılık gelir. Bu bağlamda romanda sosyal tenkidin ağırlıklı olduğunu söylemek gerekir.

Orhan PAMUK/KIRMIZI SAÇLI KADIN (Yapı Kredi Yayınları)

Orhan Pamuk, biri Doğu'ya öteki Batı'ya ait iki efsaneden devşirdiği "baba oğul çatışması" konusunu *Kırmızı Saçlı Kadın* romanında bir sorun olarak ele alır. Romanda, Sophokles'in Kral Oidipus (Babayı Öldürmek) ile Firdevsî'nin Rüstem ve Sohrab (Oğulu Öldürmek) adlı efsanelerinden hareketle baba oğul çatışması ya da yazarın deyişiyle "baba ve oğul olmanın sırları" gündeme getirilir. Bu yapay sorunu ya da metaforik bağlamı, Orhan Pamuk, roman boyunca, karşı olduğu siyasi görüşe giydirmenin ve kültürel değerlerimizi alay konusu etmenin aracı olarak kullanır. Konunun yapaylığı gibi tesadüflerin hâkim olduğu kurgu da yapay. Olayların arasına yerli yersiz sıkıştırılan siyasi yorumlar ve görüşler romanda yama gibi sırtıyor. Sözgelimi, İstanbul'un su sıkıntısından söz ederken yağmur duasıyla alay etmesi, Firdevsî'den söz ederken bugünkü İran rejimini eleştirmesi bunlardan birkaçı. Daha da kötüsü, kullanılan dilin, roman dilinden ziyade, gazetelerin üçüncü sayfa haber dili olması. Orhan Pamuk, Nobel ödülünden sonra ne yazarsam okunur havasına girmiş adeta.

Kırmızı Saçlı Kadın üç bölümden oluşur. Birinci ve ikinci bölümde romanın başkişisi Cem, kuyu açma ustası Mahmut ve tiyatrocu Kırmızı Saçlı Kadın arasında geçen olaylar anlatılır. Üçüncü bölümdeyse anne Gülcihan ile oğlu Enver arasındaki ilişkiden hareketle romanın yazılma süreci anlatılır. Roman şu cümlelerle biter:

"Pazartesi gene geleceğim" dedim gülümseyerek. Çantamdan çıkardığım Dante Rossetti'nin yırtılmış, apışırılmış kırmızı saçlı kadın resmini verdim. 'Romanını yazacağını bilmek ise oğlum, çok mutlu etti beni!' dedim. 'Bitince kapağına bu resmi koyar, biraz da güzel ananın gençliğini

anlatırsın. Bu kadın, bak, biraz benziyor bana. Tabii romanına nasıl başlayacağını sen daha iyi bilirsin ama kitabın, benim son sahnedeki monologlarım gibi hem içten hem de bir masal gibi olmalı. Hem yaşanmış bir hikâye gibi sahici, hem de bir efsane gibi tanıdık olmalı. O zaman yalnız hâkim değil herkes anlar seni. Unutma, aslında baban da yazar olmak istemişti.” Kırmızı Saçlı Kadın’ın ilk cümlesinin “Aslında yazar olmak istiyordum.” olmasının hikmeti romanın son cümlesinde ortaya çıkıyor.

Özetle roman, diliyle, kurgusuyla, yapay olay örgüsüyle, abartılı anlatımıyla Nobel ödülü almış bir yazarın kaleminden değil de romancı olmaya hevesli bir yazar adayının kaleminden çıkmış izlenimi veriyor. Üstüne üstlük Orhan Pamuk’un toplumun değer yargılarıyla kafa bulması da cabası.

Pınar KÜR/SADIK BEY (Can Yayınları)

Pınar Kür’ün *Sadık Bey* romanında altmışlarına merdiven dayamış Sadık Bey’in ömrünün sonuna doğru kendiyi yüzleşmesi ve kendini gerçekleştirememiş olmasının sancılarıyla kıvrınması anlatılmaktadır. Romanda Sadık Bey’in bireysel öyküsüyle birlikte kapitalizmin ve yozlaşmaların çürüttüğü insani değerler de kurmaca düzleminde başarılı bir şekilde sezdirilmiş. Dolayısıyla insani değerlerin çürümesi, doğrudan doğruya bir fikri empoze etmek ya da toplumsal aksaklıkları ve sınıfsal farklılıkları olduğu gibi anlatmak yerine Sadık Bey’in kendi olamaması, tutunamaması üzerinden ve ayrıntılar aracılığıyla metne taşınmış.

Başkişi Sadık Bey’in yalnızlığının temelinde hayallerinin peşinden gitmemesi ve pasif, tepkisiz bir kişilik olarak kendisine sunulanla yetinmesinin etkisi söz konusudur. Kür’ün sinik bir tip olarak çizmeye çalıştığı Sadık Bey, peşini bırakmayan gençliği/hayalleri ile yüzleştiğinde ise geri dönüşü olmayan bir çıkmaza saplanır. Bu bakımdan Sadık Bey, hayatın sunduklarıyla yetinen insanların prototipi gibidir

âdeta. Gençlik dönemindeki hayallerini yüz üstü bırakarak sınıfsal olarak kendisinden üstün olan yakın arkadaşı Ertuğrul'un gölgesi altındaki bir hayatı içselleştiren ve dolayısıyla kaybetmeye mahkûm olan Sadık Bey'in aksine sevgilisi Semiramis, hayallerinin peşinden koşan güçlü bir kadın olarak yansıtılır.

Tayfun PİRSELİMOĞLU/BERBER (İletişim Yayıncılık)

Tayfun Pirselimoglu'nun *Berber* romanında babasından kalan bir berber dükkânını işleten, duygularından anılmış ve âdeta bir makine gibi yaşayan çift kimlikli bir bireyin yine babasından miras kalan tetikçiliği bir görev misyonuyla yapması anlatılır. Romanda siyasi vurgular; devlet içindeki yapılanmalar, çıkar çatışmaları ve kaostan beslenen bir distopya çerçevesinde anlatılır. Niçin öldürdüğünü bilmeyen ve bunun üzerinde de pek durmayan başkişi, gündelik yaşamın sıradanlığında küçük bir berber dükkânını işletirken aslında mekânı/hayatı tekinsiz hale getiren birtakım güçlere hizmet eder. Bu özellikler, romanın salt bir kara roman olmasının önüne geçerek distopik bir karakterle şekillenmesine zemin hazırlar.

Romanda, karın yağması, havanın soğuması ile kaos arasında metaforik bir ilgi kurulur. Başkişinin ve ona tetikçilik yaptıran kişinin (romanda M. olarak geçer) hava durumuna ilişkin takıntıları ve romandaki kişilerin hemen hepsinde görülen “yüzük”, roman boyunca bir leitmotif olarak sürekli dillendirilir. Romanda “yüzük” metaforu, bütün insanların aslında bilerek ya da bilmeyerek aynı amaca/kaosa hizmet ettiklerini yansıtan bir nesneye karşılık gelir. M.'nin ölümünden sonra emir almaya başladığı N. tarafından berbere verilen yüzük, birdenbire herkesin parmağında belirir ve iç içe geçmiş ve kurgulanmış bir düzenin parçası olan hayatların nasıl yönetildiğini temsil eder. Bununla birlikte bankada, berber dükkânında, kast ajansında ve daha pek çok yerde karşılaştığı insanlar, parmaklarındaki yüzükle

başkışının aslında bir labirentin içinde olduğunu duyumsatır.

Tülay FERAH/SOL YANIM KÖMÜR KARASI (Eksik Parça Yayınevi)

2016 yılında yazılan toplumsal içerikli romanlardan birisi de *Sol Yanım Kömür Karası*. Tülay Ferah, daha önce de pek çok romana konu olan Zonguldak'ta kömür madenlerinde çalışan işçilerin zorlu çalışma şartlarını, iş güvenliğinden yoksun oluşlarını, ölümü bir an olsun akıllarından çıkaramayışlarını ve mahkûm edildikleri yazgıya başkaldınlarını romanına ana tema olarak almış. Farklı hayatların, aşkların, hayallerin, umutların anlatıldığı romanda toplumsal gerçekçi bir yönelim ve sendikal hareketlere ilişkin söylemler ağır basmakta.

Romanda bir deneme yazarı olarak tanıtılan Zonguldaklı Demir Kadioğlu ise hayata tutunamayan ve varoluşsal kaygılan arasında sürüklenen küçük burjuva tipini temsil eder. Yazar, kömür madeni işçileri ile Demir Kadioğlu'nu aynı toplumsal gerçeklikte buluşturur.

2016'DAKİ KURAMSAL KİTAPLAR ÜZERİNE

Erdem DÖNMEZ

Mehmet NARLI/ÖYKÜ BURCU (İz Yayıncılık)

Akademisyen ve şair Prof. Dr. Mehmet Narlı güncel edebiyatımızın ve edebiyat biliminin üretken isimlerinden. Daha çok akademik çalışmalarla tanıdığımız Mehmet Narlı, edebiyat bilimi sahasında yapılan çalışmalar içerisinde farklılık arz ediyor. Genellikle alan mensuplarına hitap eden çalışmaların yoğunlukla yayımlandığı, genel okuyucu kitlesine uzak düşen akademik çalışmalara nazaran Narlı'nın çalışmaları hem genel okur kitlesine hem de alanda çalışanlara fayda sağlıyor. Eserlerinin birden fazla baskı yapması ve sahasında pek çok atıf alması bahsolunan faydanın önemli bir göstergesi. Geçtiğimiz yıl Şiir Burcu adlı çalışmasıyla Türk şiirinin çerçevesini çizen Mehmet Narlı'nın 2016'da İz Yayıncılık tarafından basılan Öykü Burcu, öykü kuramı, çözümlemesi ve tarihi bağlamında başucu kitaplar arasına girebilecek nitelikte. "Kuramsal Yaklaşımlar/İzlekler" ve "Öyküler/Öykücüler/Kitaplar Ekseninde" şeklinde iki bölümden oluşan kitapta Mehmet Narlı'nın akademik makalelerine ve kitaplar üzerine değerlendirme yazılarına yer veriliyor. Son otuz-kırk yılın öyküsüne odaklanılan çalışma, tarih sınırın münasebetiyle öykümüzün

son dönemine ışık tutuyor, öykü üzerine yapılan diğer çalışmalardan edindiğimiz bilineni tekrar etmekten ziyade kısıtlı bir dönem üzerine yoğunlaşma imkânı sağlıyor.

Kitap “Benim Öykümü Kim yazacak?” başlıklı yazı ile başlıyor. Çalışmanın içerisindeki diğer yazılardan yapı ve üslûp olarak hayli farklı bir yazı. Bir nevi giriş bölümü denebilir. Yazarın kendi öyküsünü yazmaları için beş öykücüye sipariş vermesi ve tüm anlattıklarına rağmen beklediği öyküyü bulamaması üzerinden öyküde gerçeklik meselesi ele alınıyor; öykü gerçeği ile insanın kendi gerçeğinin uyuşmadığı dikkat çekiyor. Kuramsal bir meselenin gündelik hayatla örneklenmesi, pek de alışkın olmadığımız bir kuramsal deneme örneği teşkil ediyor. Genellikle soğuk terimler ve bağlantılarla tartışılan kuramsal bir meselenin hikâye-deneme tarzı anlatımla çözümlenmesi bu türden çalışmalar için örnek hüviyetindedir. Hele de bir akademisyenin böylesi bir tarzı denemesi çalışmaya zenginlik katmaktadır. Bundan sonraki yazılar alışkın olduğumuz akademik üslûbu sürdürülür.

“Son Otuz Üç Yılın Öyküsünde Bilinç/Bilinçaltı/Metinsel Özne” başlıklı ayrıntılı incelemede öykümüzün son otuz yılı değerlendiriliyor. İlk olarak ‘öyküde bilinç’ meselesini ele aldığı yazısında Mehmet Narlı, öyküdeki bilinç düzlemini ideolojik, dinsel veya mistik sorgulamaların, önermelerin belirlediğini söylüyor. Buna göre öyküde bilinçle var olan kişinin davranışlarını bu bilinç ortamı belirliyor. Sosyal gerçekliği ve politik tavrı ön planda olan öykülerde bilinç düzeyini yansıtan ve öyküyü anlatan kişi bilgiçtir. İdeolojik düzeyin arka planda yer aldığı öykülerde ise öykü kişileri daha çok simgesel konuşur. İç konuşma ve bilinç akışı teknikleri bu tür öykülerde sıklıkla kullanılmaktadır. Bu bağlamda “Öyküde Bilinç ve İnsan” alt başlığında Tezer Özlü’nün “Eski Liman”, Adalet Ağaoğlu’nun “Karanfilsiz”, Mustafa Kutlu’nun “Sır” ve Hüseyin Su’nun “Aşkın Halleri” ile “Tüneller” adlı öyküleri inceleniyor. Öykülerde bilinç düzeyi Tezer Özlü’de dev-

rimcilik, Ağaoğlu'nda toplumcu gerçekçi algı çerçevesinde emek ve sevgi, Kutlu'da mistisizm-modernlik ilişkisi, Hüseyin Su'da ise toplumsal dirliği sağlayan aşk ve dilin çağrısına muhatap olmak şeklinde beliriyor. "Öyküde Bilinçaltı ve İnsan" alt başlıklı bölümde, Newtoncu gerçeklikten şüphe duyan, etrafını ve kendini sorgulayan yazarlar gerçeğin göreceliliği kavrayışıyla bilinçaltına yöneldiklerinden bilinçaltı, modern bilimin fizikten sonraki en büyük buluşu olarak niteleniyor. Oğuz Atay'ın "Korkuyu Beklerken"deki iç konuşmaları, bilinç akışı ve rüya tekniklerinin kullanımı bilinçaltının nasıl açığa çıktığına örnek teşkil ediyor: "Yazar gibi okur da kaçışı, çılgılığı, eleştiri ve saldırıyı ve umutsuz bir daveti aynı anda yaşar ve acı bir gülümseme kalır dudaklarda; daha doğrusu gülümsemek için hareketlenen kaslar trajik şokla öylece donakalır" (s. 29) ifadesi bilinçaltı kullanımının öyküde yarattığı etkiyi göstermektedir. Necip Tosun'un "Aynalar ve Sırlar" adlı öyküsü bilinçaltı bağlamında değerlendirilen ikinci öyküdür. Burada arayan, sorgulayan, hesaplşan kişilerin bilinçaltı tekniğiyle kurgulandığı belirtiliyor. Cemal Şakar, Tosun'un kişilerinin modernleşmeyle gelen değişimi çözümlerken bile değişimin toplumsal yankılarından çok bireyin iç dünyasındaki etkileriyle ilgilendiğini vurguluyor. Bilinç ve bilinçaltının postmodern tekniklerle birleşerek kullanıldığı "Bin Bir Gece Mektupları"nda Murat Gülsoy yetkin bir örnek olarak niteleniyor. Burada yazı bir dışsal gerçekliği anlatmaktan ziyade tıpkı Bin Bir Gece Masalları'ndaki Şehrazad gibi kendi gerçekliğini yaratmaktadır. Bu mektuplarla bir oyun gerçekliği kurularak bilincin toplumsal kalıpları çatlatan, bilinçaltını özgür bırakan, saplantıları, takıntıları ve korkuları ortaya döken bir oyun olduğu ortada. (s. 33) "Öyküde Metinsel Özne ve İnsan" başlığında belirtildiğine göre insanın derin ve örtülü gerçekliğinin alanı olan bilinçaltı ile bu gizliliğin sembollere dönüşerek bir öyküleme tekniği olan bilinç akışı modern öyküde sıklıkla tercih edilmektedir. Çünkü bu

yöntemle metin kendine yeten bir dünyaya sahip olur, neden- sonuç ilgisi kırılır ve simgeler ön plana çıkar: “Hikâyeden öyküye, öyküden anlatıya, anlatıdan metne geçilirken; kahraman, yerini, bireye; birey de yerini metinsel özneye bırakır. Metinsel özne, bir yanıyla da post-modernizmin simülatik çocuğudur. Postmodernizm, modernizmin rasyonel, Newton’cu kategorizasyona karşı koyacak bir merkez kuvveti olmadığı için, değerleri eşitleme yoluna gider. Fakat bu eşitleme, göreceli gerçeklik kuramını da aşarak, ‘gerçeksizlik’ krizine ulaşır.” (s. 37) Artık yapıt yerine metin kavramı öne çıkar. Bu tür anlatıdaki öykü kişileri metinsel özne olarak adlandırılır. Metinsel özne ailesi, arkadaşları olmayan, konuşmayan, yemeyen, içmeyen, gülmeyen, metinden başka hiçbir şeyle bağı olmayan gizemli kişidir. Mehmet Narlı bu kuramsal zemin üzerinden Bilge Karasu’nun “Avından El Alan”, Leyla Erbil’in “Ayna” öyküleri ile Özen Yula’nın *Tannı Kimseyi Duymuyor* adlı kitabındaki öyküleri değerlendirmektedir. Bu uzun ve ayrıntılı incelemede öykümüzün klasikten moderne ve postmoderne evrilişini ve yeni anlatım tekniklerinin öyküye kattıklarını derli toplu şekilde görebiliyoruz. Daha çok güncel öykünün geldiği noktayı sorgulaması ve yeni anlatım imkânlarının sağladıklarını açığa çıkarması bakımından dikkat çekici ve fazlaca yararlanılabilecek bir çalışma ortaya konmuştur.

Edebiyatta önemli bir anlatım imkânı olan ve akademik çalışmalarda bir araştırma konusu olarak fazlaca yer almayan ironi, Öykü Burcu’nda “Türk Öykücülüğünde İroni” başlığı altında değerlendiriliyor. Sokrat’ın diyaloglarına kadar geriye götürülebilen ironinin zamanla tanım alanı genişler. Akla ilk gelen anlamıyla ironi söylenilenin tersini kastetmektir. Bu karşıtlıkta alay/mizah gizlidir. Dolayısıyla temelde eleştiriye dayanmaktadır ironi. Narlı, ironiyi beş temel üzerine oturtmaktadır: İlk olarak ironi bir mizah türüdür; ancak bu mizah hüznün de içerir. İkincisi bu mizah karşıtlık ilişkisi barındırır. Üçün-

cüsü, ironi dil, duygu, düşünce ve durumlar arasındaki mantıksal örgünün tersine çevrilmesiyle yapılır ve dördüncüsü, ironi daha çok kinaye ile örtülür. Son olarak ironinin yapısındaki bu değişkenlik ve hareketlilik, kavramın sürekli diri kalmasını sağlar. Geleneksel tahkiye geleneğinde ironi Karagöz’de, Ortaoyununda, Nasreddin Hoca’da ve Keloğlan masallarında sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Modern Türk öyküsünde ise Ahmet Mithat’la başlayan ironi, Hüseyin Rahmi, Refik Halit, Ömer Seyfettin, Haldun Taner, Aziz Nesin, Oğuz Atay, Nazlı Eray, Ramazan Dikmen ve Murat Gülsoy’da kuvvetli bir anlatım imkânı sağlar. Çalışmada saydığımız isimlerden bazılarının öykülerinde ironinin kullanımı örneklenmektedir. Buradan anlaşıldığı üzere ironi kaba bir eleştiriden çok hüzünlü bir gülme içerir ve bu boş bir gülme değildir. Gülünenle kurulan karşıtlık ironinin temelini teşkil eder.

Diğer bir yazı delilik bağlamında birleşen üç kadın öykücünün değerlendirilmesini içeriyor. Daha önce *Edebiyat ve Delilik* adlı bir çalışmayla Türk edebiyatını ilginç bir tema üzerinden okuyan Mehmet Narlı, burada Aslı Erdoğan’ın “Taş Bina”, Şebnem İşigüzel’in “Devinimler” ve Mine Söğüt’ün “Kurt Kediler Çingene Kelebekler” adlı öykülerini inceliyor. İnsanın dille bütünleşikliğini vurgulayarak başladığı yazısında Mehmet Narlı deliliğin kültür ve edebiyattaki katmanının psikiyatrik rahatsızlıklardan farklı değerlendirilmesi gerektiğini vurguluyor ve bunun için Leyla ile Mecnun, Deli Dumrul gibi örneklerde deliliğin ortak algıdaki anlamlarının çözümlenmesi gerekliliğini belirtiyor. Nitekim bizim kültürümüz/inancımız deliliği normallerin erişemeyeceği bir duyuş ve sezış alanında değerlendiriyor; bu altyapı dolayısıyla psikiyatrik vakalar ve normlar toplumda tuhaf karşılanıyor. Mehmet Narlı, 50 sonrası edebiyatımızda karşımıza çıkan melankolik, paranoyak ve şizofrenik vakaların çözümlenmesi için dil kodlarının açığa çıkarılması gerekliliğini belirtiyor ve yukarıda

bahsettiğimiz üç öykücünün kurgusunda deliliğin nasıl bir fonksiyon üstlendiğini, metne nasıl bir aykırılık kattığını ve bu durumun sağladığı imkânları değerlendiriyor. Buna göre son yirmi yılın öyküsünde psikiyatrinin, psikanalizmin ve hipnozun verilerinden yararlanılması öykücülüğümüzde geleneksel delilik algısının değiştiğini göstermektedir. Delilik söylemindeki öyküler bu yüzden daha çok birinci tekil anlatıcıyla kurulmaktadır.

Anlatım teknikleri ile öykü kişileri arasındaki ilişkinin incelendiği diğer bölümde genel olarak biçim-öz dengesi ve aralarındaki neden-sellik bağı merkeze alınıyor. Klasik hikâye anlatma geleneğine bağlı metinler okuyucuya pek şans tanımayarak anlatıcının hâkimiyetinde aktarılırken modern metinler anlatıcıdan kurtulmak ister. Bunun için diyalog, sahneleme gibi tekniklere sıkça başvurulur ve bilinçaltı aktarımı ile anlatıcının fonksiyonu en aza indirgenir. Çalışmada Nâbîzâde Nâzım'ın "Sevda" adlı öyküsünde anlatım tekniği ve öykü kişisinin nasıl uyuşmadığını örnekleniyor. Realist teknik gözetilerek günlük şeklinde kurulan öykü karakterin değil, anlatıcının günlüklerinden oluşur. Öykü kişisi Fettah'ın dünyasını aktaramaz. Sait Faik'in "Hişt Hişt" adlı öyküsünde anlatıcı özne hakkında bilgi verilmez. Onun ruh hali ve dünyası öyküde altı defa tekrar eden "hişt hişt" sesine yüklenir. Hüseyin Rahmi'nin "Ada" adlı öyküsünde, Tanpınar'ın "Abdullah Efendi'nin Rüyaları", Oğuz Atay'ın "Korkuyu Beklerken", Nazan Bekiroğlu'nun "Nigar Hanım Sevgili", Cemal Şakar'ın "Bağdat Kudüs Kâbil" öykülerinin anlatım tekniği ve öykü kişisi bağlamında incelendiği bu yazıda anlatıcının bilinmez bir niteliğe dönüşmesi, biraz da yazarın bilinme korkusundan kaynaklanmasıyla ilişkilendirilir.

Öykü Burcu'nda Mehmet Narlı'nın son dönem öyküsünde görüldüğü aksaklıkları da gündeme getirdiğini görüyoruz. İsim vermeden yapılan bu eleştirilerin hangi hususlarda olduğu konu başlıkları halinde veriliyor "Boşluğa Açılan Kapı" başlıklı yazıda. Eleştirilerden

anladığımız kadarıyla çağımızın kimliksizliğe ve boşluğa açılan dünyası öyküde de karşılığını bulmuştur. Örneğin bilinçaltı tekniği Yusuf Atılgan ve Oğuz Atay gibi yazarlarda kentsel ilişkilerin yarattığı çatışmayı ifade ederken bugün kimi öykücüler bu tekniği bağlantısız ve boşluklu olarak kullanmaktadır. Son dönem öykülerinin eleştirildiği diğer bir husus ise bazılarının insandan ziyade zihni anlatması yönündedir. Mekândan, zamandan, insani gereksinimlerden uzak bu zihinler sürekli arayış içindedir. Kötümserlik bazı öykülerde duyguyu karartmakta ve modernliğe yönelik tavır çıkmaza sürüklenmektedir. Bununla birlikte aşırı imge yüklü anlatım günümüz öykücülüğünün problemlerindendir. Postmodernizmin değerleri eşitleme hareketi de kimlik kaybına ve omurgasızlığa yol açmaktadır.

Kitapta dikkat çeken diğer bir başlık “Şiirde Öykü/Öyküde Şiir”dir. Klasik metinlerde iç içe olan şiir ve hikâye, modern disiplinlerin ayrışması ile birlikte eş zamanlı olarak birbirinden uzaklaşır ve müstakil türlere dönüşür. Manzum ve mensur ayrımından ziyade biçimsel, dilsel ve söylemsel olarak sistemlerini kuran türler ortaya çıkar. Modernleşen Türk şiiri tahkiyeden kopamaz. Mehmet Akif, Yahya Kemal, Nazım Hikmet, Necip Fazıl (ikinci döneminde), Orhan Veli şiirde tahkiyeyi sıklıkla kullanan şairlerdir. Sürrealist ve sembolist etki tahkiyeyi şiirden uzaklaştırır. Bilinçten kopuş tahkiyeden uzaklaşmakla mümkün olur. Mehmet Narlı modern Türk şiirinden öyküyü silen Ahmet Haşim olduğunu belirtmektedir. Öyküde şiirin görülmesi ise Sait Faik’le başlar. Ondan etkilenen 50 kuşağı öykücüler bu imgesel yapıyı sürdürür. Söz konusu yazıdan anlaşılıyor ki öykü ve şiir birbirlerini kolayca etkileyebilen iki türdür. Gerek anlatım imkânları gerek dil düzeyindeki yoğunluk gerekse kökensel ortaklık bu durumu pekiştirmektedir. “Şiir kendini ölçünün ve kafiyenin egemenliğinden kurtardıkça öyküye yaklaşmışsa öykü de ritimsel öğeleriyle şiire yaklaşmıştır.” (s. 100)

Çalışmanın Refik Halit'le başlayan ikinci bölümü, Türk öykücülüğünde öne çıkmış isimler ve kitaplar üzerine değerlendirmeleri içermektedir. *Memleket Hikâyeleri* bağlamında Refik Halit'in toplumsal yapıyı bütünlüklü olarak ortaya koyabilmesi, çatışmayı tam ayarında kurgulaması, hikâye dili ile toplumsal dokuyu dengelemesi, mizah ve ironiyi öyküye sindirerek kullanması özellikleri ile yazarın Türk hikâyesindeki yeri ve önemi açıklanmaktadır. Bunu takip eden yazılarda Haldun Taner, Tanpınar, Oğuz Atay ve Necip Fazıl'ın özellikle delilik bağlamında birleşen öyküleri incelenmektedir.

Öykü Burcu'nda bazı isimler birkaç farklı başlıkta değerlendirilmiştir. Bu bağlamda karşımıza çıkan ilk isim Rasim Özdenören'dir. "Rasim Özdenören'de Yazı/Düşünce ve Sanat Estetiği" başlıklı bölüm estetik, sanat anlayışı ve poetika kavramlarını tartışarak başlıyor. Özdenören'in estetik kaygısını araştıran bu yazıda yazarın metinlerinden yola çıkılarak niçin yazdığı, nasıl yazdığı ve yazar kimdir sorularına cevap aranıyor. Modern dönemde yazarlık şair, münşi, edip gibi kimliklerden/uğraşılardan farklı biçimde bir meslek olarak tanımlanır ve yeni bir kimlik kazanır. Rasim Özdenören, kendini yazar olarak gören kimsenin kendini yazıyla ifade etmediği zaman görevini ifada ihmale düşmüş gördüğünü belirtir ve kendisini de bu manada modern yazar sınıfına sokar. Nasıl yazılır meselesinde Özdenören mütevazı bir tavır takınarak fazla açık vermez. Yazı onda bulutsu bir halle başlar. Herhangi bir dürtü yazının fitilini ateşler. Sonrasında ise biçimi oturtur. Özdenören biçime karar vermeden yazıya başlamadığını belirtir. Yazmak için yalnızlığı tercih eder; ancak bu yalnızlık özel bir hal değildir. Sadece kalem ve kâğıt Özdenören'in yazması için yeterlidir; özel bir mekâna, hale ihtiyaç duymaz. Bu durum Özdenören'in yazıya karşı takındığı mütevazı tavırla alakalıdır. Rasim Özdenören, edebiyatın belirli bir kültür ortamında şekillendiğini söyler. Dil, o kültürün değer yargılarıyla örülüdür ve bu dille edebiyat icra edilir.

Edebiyatın kapsamını bağılı bulunduğu/içinde yetiştittiği medeniyet belirler. Dolayısıyla bir eserin büyüklüğü işlediği konuda değil medeni değerlerle kurduğu ilişkiyle belirlenir. Bu ilişki hazzı doğurur ve eser, yazar-eser-muhatap üçlüsünün kolektif çalışmasıyla oluşur. Diğer alt başlık İslami edebiyat kavramını ele almaktadır. Necip Fazıl'la başlayan bu kavramsallaştırma 70'li ve 80'li yıllarda büyük tartışmalara neden olur. İslami kavramları kullanmak, yazarın Müslümanca duruş sergilemesi, İslam dünyasının sorunlarını gündeme getirmek için edebiyatın araçsallaşması, tüm bunların edebiyatı İslami yapıp yapmayacağı uzun uzadıya tartışılmış, farklı fikirler beyan edilmiştir. Rasim Özdenören sadece Müslüman tavrın metne yansımalarını İslami edebiyat için yeterli bulmaz. Ona göre konusu ne olursa olsun İslam bilincini yansıtan, konusuna İslami optikle yaklaşan ürünlerin tümü bu kapsama girer. Önemli olan malzeme değil, esere üflenmiş ruhtur. Yazı ile hayat arasındaki ilişkiye modern bir nazariyeden bakar Rasim Özdenören. Klasik algıda yazıyla hayat arasında mesafe kurulmazken, daha doğrusu böyle bir algı yokken, modern yaklaşım, yukarıda da belirttiğimiz gibi, yazarlığı ayrı bir meslek olarak değerlendirir. Özdenören'e göre yazı ile hayat iki sonsuz uçtur ve yazı hayata tutanak olma işlevindedir. Yazının görevi hayatta içkin olan anlamı keşfetmek ve bunu dile dönüştürmektir. Yazı ve gerçeklik arasındaki ilişki bağlamında Özdenören, yazının gerçekliğini imgenin gerçekliği olarak gördüğünü söyler. Yazar gerçeği doğrudan aktarmaz, onu bilinciyle dönüştürerek imgeyle buluşturur. Dolayısıyla yazıdaki gerçeklik yazarla birlikte yeniden kurulmuş olur. Mehmet Narlı Rasim Özdenören'in sanat estetiğini belirlediği yazısının son bölümünde yazara göre öykü anlatmanın nasıl bir iş olduğunu açıklar. Buna göre yazı anlatılamaz olanın anlatılmazlığını ifade eder. Çelişkili gibi görünen bu ifadeyi Narlı, yine Özdenören'in ifadeleriyle açığa kavuşturur: "bir fermuarın bir yandan açarken bir yandan da kapattığını

düşünün: Anlatılanlar bir yandan önümüzü açarken bir yandan da kapatıyor.” (s. 161) Buna göre okur, metni her seferinde yeniden anlamlandırmakta, yazarın bıraktığı boşlukları okur kendi donanımı ile doldurmaktadır. “Rasim Özdenören’in Öykülerinde Şehir” başlıklı yazıda yazarın öykülerinde şehrin görünümü, algılanışı ve uyandırdığı etkiler açığa çıkarılmaktadır. Taşra-merkezi karşıtlığı tartışmasıyla başlayan yazıda Özdenören’in öykülerinde şehrin öykü kişileri üzerindeki etkileri tespit ediliyor. Yazarların şehirle ilişkisini de konu alan yazıda modern edebiyatın yazarı boğsa da şehre mahkûm olduğu belirtiliyor. Rasim Özdenören’in öykülerinde sürekli arayış içerisinde olan öykü kişisi bu geniş şehir hapisanesinde kaybolur. Özne şehirde var olmak zorundadır; ancak bu çaba onu daha çok kayba uğratar. Çünkü her yerinden korku, güvensizlik ve tedirginlik fışkırır şehrin. Çoğunlukla taşra şehirlerini tercih eden yazar, bu arayışı trajik bir noktaya, istasyona taşır. Rasim Özdenören’i konu alan son yazı *Denize Açılan Kapı* üzerine kapsamlı bir değerlendirmedir. Yazarın beşinci kitabı olan *Denize Açılan Kapı* olgunluk dönemi eseri olarak yorumlanabilir. Burada kitabın ismi tartışılmakta, bir öykü kitabının girişinde iki oyun türü eserin bulunması sorgulanmaktadır. Öykü Burcu, bu üç yazı itibariyle Rasim Özdenören öykücülüğünü tanıtmak anlamında önemli bir kaynak vazifesi görmektedir.

“Yerliliğin İmkânsızlığı ya da Taşraların Hikâyesini Yazmak” başlıklı yazı, edebiyatta taşra ve yerlilik meselesini Mustafa Kutlu’nun *Mavi Kuş* adlı hikâyesi bağlamında çözümlemeyi içermektedir. Karşıtlık ilkesine dayanan taşra kavramı merkezin ötekisi olarak belirlenebilir. Kendini iktidar kabul eden merkezdeyken taşra öteki konumundadır. Dolayısıyla taşra merkezle alakalı olan bir problemdir. Osmanlı’da merkez İstanbul’ken onun dışında kalanlar taşradır. Cumhuriyet sonrası Türkiye’de iktidar Ankara’da konumlanır. Bugünse merkezle taşra iç içe geçmiş vaziyettedir. Çünkü merkez-taş-

ra karşıtlığını yöneticilerin bulunduğu mekândan ziyade ekonomik, sosyal ve kültürel imkânlar belirler. Dolayısıyla her merkez taşrayı da içine alırken taşra da bir yönüyle merkez niteliğindedir. Narlı'nın söz konusu yazısında edebiyatta taşra ve yerlilik probleminin tarihsel görünümü sergileniyor. Tanzimat romanı ile başlayan yerlilik problemi II. Meşrutiyet yıllarında milliyetçi düşünceyle birlikte yorumlanıyor. Cumhuriyet sonrasında ise yerlilik, köy enstitülü yazarlarca köy edebiyatı bünyesinde yoğunlaşıyor. 80'lerden itibaren yerlilik ve taşra algısında kırılma gerçekleşir; taşra merkez karşısındaki öteki konumunu yitirir. Çünkü merkeze bağlı olmak zorunda olan bir taşra anlayışı kaybolur. Bu durumun edebiyata yansısı taşranın şehirden kaçma, sükûna erme mekânı olarak algılanması şeklindedir. Mehmet Narlı bu kavramsal zemini Kutlu'nun hikâyesi üzerinden örnekler. Onun hikâyelerinde taşranın masumiyet, samimiyet, kemalât, mahrumiyet, muhafazakârlık/mahremiyet şeklinde tüm görünümüleriyle tebarüz ettiğini belirtmektedir.

“Karanfil/Mercedes/Buzdolabı” başlıklı yazı Adalet Ağaoğlu'nun öykülerindeki sosyo-ekonomik değişimleri ele almaktadır. Ağaoğlu işlediği temaları bakımından toplumcu-gerçekçi yazarlar arasına dahil edilse de onun bu anlayışı katı ideolojik bir ezbere dönüşmez, öykülerindeki sınıfsal çatışma insan gerçeğinden aykırı düşünülemez: “(...) onun romanları ve öyküler bir ‘bilinçlilik’ durumu ve ‘bilinçle kavrama, yorumlama ve anlatma’ gerçekliği üzerinde gelişirler.” (s. 208) Mehmet Narlı “Karanfilsiz”, “Fikrimin İnce Gülü” ve “Yüksek Gerilim” üzerinden Ağaoğlu'nun toplumsal çatışmaları, ekonomik dengesizlikleri, değişen değerler sistemini insan gerçeğini dikkate alarak ajite etmeden işlediğini belirtmektedir.

Cemal Şakar öykücülüğüne iki yazıyla yer ayıran Mehmet Narlı, ilk olarak Şakar'ın öykülerinde biçimin sağladığı imkânlar üzerine durur. Cemal Şakar, öyküde biçimsel özellikleri klasik normlardan

sapan modern insanı anlatmak için kullanır ve biçim onda özgürlüğe açılır. Bu kullanım Şakar'ın öykülerini bilinç düzleminden ayırmaz ve metne postmodernist değersizlik yüklemes. Biçim referansı ayet olan bilinci bütünleyecek şekilde Şakar'ın öykülerinde işlevini sürdürür. Diğer yazı ise Şakar'ın *Hayal Perdesi* adlı kitabının değerlendirmesini içermektedir. Kitabın adlandırmasından yola çıkan Narlı, anlatılanların Karagöz oyununda olduğu gibi doğrudan gerçekliği yansıtmadığını, hayatın dil perdesi ile okura sunulduğuna işaret eder. Cemal Şakar, problemleri oldukça yalın bir dille, ancak dilin imkânlarını göz ardı etmeden öyküye dönüştürür. *Hayal Perdesi*'ndeki öykülerin öne çıkan teması arayıştır. Kurgu oyunlarına sıkça yer verilen öykülerde ironi de sık kullanılan anlatım yollarındandır. Mehmet Narlı yazısının sonunda Şakar'ın dilinin biraz daha şiirsellikle yoğrulması gerektiğini ve kuramsal tartışmaları öykülerle bütünleştirmesi gerektiğini vurgular.

Öykü Burcu son dönem öykücülüğümüzün dikkat çeker isimlerinden Güray Süngü ve Aykut Ertuğrul'un kitaplarının tanıtımı ve genel öykü anlayışları üzerine tespitlerle nihayete ermektedir. Dikkat edilirse Mehmet Narlı çalışmasında pek çok isme ve kitaba yer vererek son dönem öykücülüğümüzün panoramasını okura sunar. Bu çerçevede nitelikli bir okuma listesi de ortaya çıkar. Değerlendirmelerin kuramsal zeminde yapılması öykü okumasının ne şekilde olacağına dair örnek teşkil etmektedir. Çalışmanın daha önceden yayımlanmış makalelerden oluşması bazı problemlere de sebebiyet vermektedir. Birden fazla yerde gündeme gelen isimler hakkında tekrara düşen ifadelerin yer alması söz konusu problemlerin başında gelmektedir. Yine, çalışmadaki bir giriş ve sonuç bölümünün eksikliği kitabın bütünlüğünü bozan bir durum olarak görülmektedir. Elbette tespit ettiğimiz mezkûr problemler çalışmanın niteliğine halel getirecek boyutta değildir. Öykü Burcu, bilhassa son dönem öykücülüğümü-

zün görünümünü disiplinli bir şekilde değerlendirmesi bakımından 2016'nın en büyük kazanımlarındandır.

Necip TOSUN/ÖYKÜMÜZÜN SINIR TAŞLARI (Dedalus Yayınevi)

Türk öyküsü, modern bir tür olarak 20. asrın başlarında ilk ürünlerini vermeye başlasa da uzun bir süre romanın gölgesinde kalır. Ancak öyküyü müstakil bir tür olarak benimseyen yazarların varlığıyla türün yetkin örnekleri karşımıza çıkar ve gerek öykünün dile yoğunlaşması gerek Batılı örneklerin çevrilerek yazın hayatımıza girmesi gerekse öykü üzerine yapılan kuramsal çalışmalar türün kökleşmesini sağlamış, Türk öykü geleneğini sağlam bir zemine oturtmuştur. Elbette bu süreçte bazı isimlerin öyküdeki ısrarı belirleyici olur. Söz gelimi Ömer Seyfettin, Memduh Şevket, Sait Faik'in bireysel çabaları; 50 kuşağı öykücülere ve 90'lardan itibaren tür üzerinde şekillenen yeni anlatım imkânları türün kendine has bir gelenek kurmasında önemli işlev görür. 2000'li yıllarda ise âdeta bir öykü patlaması yaşanır; müstakil öykü dergileri, bahsettiğimiz geleneği benimseyen genç kuşakların öyküye özel önem göstermesi bu patlamanın sebeplerini bize verir. Kuşkusuz türe ayn bir özen gösteren, hem öyküleriyle hem de öykü üzerine kuramsal ve tarihsel çalışmalarıyla dikkat çeken isimlerin çabaları da bu patlamanın ateşleyicisi olur. 2000'li yıllarda bu bağlamda anabileceğimiz ilk isimlerden birisi elbette Necip Tosun'dur. Öykü diline sağladığı yeni imkânların yanı sıra Türk öykücülüğünün başat isimleri (Rasim Özdenören, Mustafa Kutlu) üzerine 90'lı yılların sonunda yaptığı çalışmaları, *Modern Öykü Kuramı* ve *Doğunun Hikâye Kuramı* adlı teorik kitapları ve *Öykümüzün Kırk Kapısı*, *Günümüz Öyküsü* adlı değerlendirmeleri ile bu türün gelişimine ciddi katkı sağlar. Son olarak Dedalus Yayınları'ndan çıkan *Öykümüzün Sınır Taşları* bu bağlamda titizlikle hazırlanan nitelikli bir çalışma. Başlangıcından 2000'li yıllara kadar Türk öyküsüne katkı sağlamış yüz ismin

yüz kitabı değerlendiriliyor bu çalışmada. Öykümüzün Sınır Taşları bu tarzda hazırlanan diğer çalışmalardan farklılık arz ediyor. Diğer çalışmalarda sıklıkla karşılaştığımız öykücünün hayatı, eserlerinden örnekler ve başkalarının bu kişi hakkında görüşlerini içeren antoloji niteliğindeki derlemelerden ziyade her bir öykücünün pek çok kitabı arasından karakteristik özelliğini taşıyan tek kitabının diğerlerinin ışığında değerlendirilmesini içeriyor. Böylelikle Türk öyküsünü tanımak, tarihsel gelişimini izlemek, öykücülüğümüzdeki önemli isimleri tespit etmek ve kuramsal zeminde öykünün nasıl okunulacağını anlamak için bir kılavuz kitap ortaya çıkıyor.

On üç kitabı olan Halit Ziya'nın, on bir kitabı olan Sait Faik'in, Tomris Uyar'ın, Rasim Özdenören'in, yirmi beş kitabı olan Mustafa Kutlu'nun en iyi kitabını seçmek, gerek nicel çoğunluktan gerekse öykülerin niteliğinden dolayı hem zor hem de riskli bir durum elbette. Bunun için Necip Tosun "kapı" görevi görecek kitapları tercih ettiğini söylüyor ve değerlendirdiği kitap üzerinden diğerlerinin de okunmasında anahtar sağlayacak bir zeminde inceleme yapıyor; böylelikle çalışmanın kıymeti bir kat daha artıyor. Her şeye rağmen kitap seçiminin kişisel bir tercihe dayandığını da çalışma okunduğu sürece göz önünden ayırmamak gerekiyor: "Öykücülüğümüzün Sınır Taşları hazırlanırken dar görüşlü, tek açılı, ideolojik ve duygusal yaklaşımlardan uzak durulmuş, kalıplaşmış beğenilere teslim olunmamaya özen gösterilmiştir. Seçilen eserlerin hem estetik, sanatsal açıdan güzel olması hem de öykü tarihimiz açısından bir önemi olması temel ölçüt olmuştur. Öncelikle kitap öykü tarihimizi yansıtsın, bir öykü tarihi panoraması ortaya koysun istenmiştir. Bu anlamda bazı kitaplar dönemini iyi yansıtmaması, öykü tarihimizde bir yeri olması nedeniyle yer almıştır. Ancak yine de öykü tarihimizi yansıtsın diye iyi/güzel olmayan kitaplar seçkide yer almamıştır. Bu anlamda zaman karşısında bu vakte kadar ayakta kalabilmiş eserler yanında,

kimi kitaplar da zamana karşı direnebileceği öngörüsüyle bu kitaba alınmıştır. Böylece hem eski ürünler hem de yeni ürünler aynı kitapta buluşmuş oldu.” (s.12)Görüldüğü üzere yapılan seçim keyfiyetten ziyade bilinçli bir yaklaşımla gerçekleşir. Yer yer genel edebiyat algısına aykırı tercihlerde bulunulmuştur. Çalışmanın maksadı bilineni tekrarlamaktan ziyade görmezden gelineni kuramsal ve tarihsel zemine dayandırarak yeni bir bakış açısı sağlamaktır aynı zamanda. Bütüncül olarak değerlendirdiğimizde ise Türk öyküsünün gelişimini izlemekle beraber toplumun geçirdiği evreleri de sosyolojik zeminde gözlemlemek mümkündür.

Çalışmada her bir kitaba aşağı yukarı aynı miktarda sayfa ayrılmış, böylelikle değerlendirmelerin objektif bir nitelikte olması sağlanmıştır. Birer tanıtım yazısı formatında olan incelemelerde kitabın neden tercih edildiği, neden sınır taşı kabul edildiği bilgisi tematik/teknik değerlendirmeyle açıklanmıştır. Tematik yaklaşımla söz konusu öykücünün hangi konulara dikkat çektiği genel öykü anlayışı göz önünde bulundurularak açıklanmış, teknik inceleme ile bu anlatılanların hangi söyleyiş imkânlarıyla yoğrulduğu belirtilmiştir. Kuramsal detaylar genel okur kitlesini bunaltmayacak ölçüde verilmektedir. Ayrıca Necip Tosun’un inceleme yöntemi ile bir öykü kitabının nasıl okunacağı, değerlendirileceği, eleştirileceği bilgisi de uygulamalı olarak okura sunulmuş olur. İyi öykünün nasıl tespit edileceği, öykü dilinin özellikleri, öyküde ayrıntının, tasvirin, anlatıcının, karakterin, zamanın, mekânın, anlatmanın, sahnelemenin fonksiyonu teknik detaya inilmeksizin metinler üzerinden örnekleniyor. Bu sayede öyküyle ilk kez tanışan okuyucuya hem tarihsel hem de kuramsal bağlamda katkı sağlamış oluyor. Yüz öykücünün sıralamasında tarihsel olarak birlikte değerlendirdikleri topluluk, siyasi kuşaklaştırmalardan ziyade doğum tarihleri esas alınıyor; bu da seçilen kitapların ve öykücülerin salt edebi nitelikleriyle değerlendirildiğini gösteriyor. Seçilen öykü

kitaplarının ilk baskılarının kapaklarının her bölümün başında kullanılması da çalışmaya ayrı bir renk katıp dönemin şartlarının atmosferini bir nebze olsun hissettiriyor.

Değerlendirmeler Emin Nihad'ın *Müsameretname*'siyle başlıyor. Geleneksel anlatıdan modern öyküye evrilişin ilk örneklerinden olan *Müsameretname*'de kahramandan bireye geçiş öne çıkartılmaktadır. Henüz tam manasıyla modern öyküden bahsedemesek de bir haberci niteliğindedir *Müsameretname*. Necip Tosun'a göre Ahmet Mithat'ın *Letâif-i Rivayat*'ı öykücülüğümüzdeki en önemli sınır taşlarından. İçerik ve teknik olarak yeni imkânlar sağlayan ve hemen her şeyi hikâyeye dönüştürebilen Ahmet Mithat, geleneksel anlatı biçimlerinden ilk kez "Ölüm Allah'ın Emri" hikâyesi ile sıyrılmıştır. Samipaşazade Sezai'nin *Küçük Şeyler*'i modern öykünün ilk örneği olarak kabul edilmektedir. Tasvir tekniği ilk olarak onun öykülerinde işlev yüklenir. "Pantomima"da görüldüğü üzere karakter, olay ve atmosfer birbirini tamamlayacak nitelikte kullanılmaktadır. En büyük olaylar ile en küçük meselelerin öyküleştirme açısından hiçbir fark yoktur Sezai'de. Bu bağlamda modern öykücülüğümüzün anahtarını sunar *Küçük Şeyler*. Hüseyin Rahmi Kadınlar Vairi'nde canlı hayatı mizahla buluşturarak öykücülüğümüzün sınır taşları arasına girmektedir. Çağdaş Türk öyküsünün başlangıcı Halit Ziya'yıdır. Genellikle romanlarıyla ön planda olan, hikâyeleri romanlarının gölgesinde kalan Halit Ziya'nın Türk öykücülüğüne katkısı görmezden gelinemez. *Aşka Dair*'i değerlendirdiği çalışmasında Necip Tosun, insani duyguları merkeze almasından dolayı Halit Ziya'yı önemli bir sınır taşı olarak kabul eder. Halide Edip'in *Kubbede Kalan Hoş Sada*'sı Türk sosyolojisinin son elli yıllık panoramasını vermesi bakımından önemsenir. Doğu-Batı karşıtlığını sentezci bir yaklaşımla çözümleyen Halide Edip kadın sorununu ve milli mücadeleyi öykülerinde derli toplu bir dille işler. Memduh Şevket'in *İhtiyar Çilnigir*'deki öyküleri sadeliği

bakımından sınır taşı olarak kabul edilir. Onun öykülerinde olağanüstü hiçbir şey yoktur. Küçücük bir an, bir diyalog öyküye dönüşüverir. Hatta zaman zaman öyküye dönüşememiş hikâye izlenimi verir Esendal Necip Tosun'a göre. Ömer Seyfettin'se hayatı ve sanatının örtüşmesiyle öne çıkar. Mesaj yüklü öykülerinde hayata bir öykücü gözüyle bakar; bu misyonu öyküleri dönem okuması imkânı sunar. Biçim kaygısı gütmeyen yazar oldukça sade bir anlatıma sahiptir. Gurbet temalı öyküleriyle Refik Halit, beklenmedik sona sahip öyküleriyle Yakup Kadri çalışmada değerlendirilen diğer öykücülerdir. Sadri Ertem'in *Bacayı İndir Bacayı Kaldır*'daki öyküleri Sabahattin Ali'nin öncü sesi olarak kabul edilir. Necip Tosun, yüz parçadan oluşan değerlendirmesinde kitapların ve yazarların öncelik-sonralık sıralamasına dikkat ederek birbirleri arasındaki ilişkiyi de vurgular; bu sayede çalışma parçalı yapısına rağmen bütünlüklü bir yapıya kavuşur. Edebiyat tarihimizde üretken bir yazar olan ve pek çok çalışmasıyla alanında sınır taşı olan Tanpınar'ın *Abdullah Efendi'nin Rüyanı*, rüya, zaman, musiki ekseninde yorumlanır ve rüya estetiğiyle ilişkilendirilir. Tanpınar'ın anlatım tarzı ve sağlam kurgusu öykücülüğümüzde önemli bir sınır taşı olmasını sağlar. Necip Fazıl öykücülüğü ölüm ve vehim ekseninde değerlendirilmektedir. 1928-1971 arası değişim ve dönüşümleri, çalkantıları işleyen yazar metafizik dünyanın ve dini duyarlılığın kapısını açarak Türk öyküsüne farklı bir soluk kazandırmıştır. Öykücülüğümüzün tartışmasız en dikkat çeken ismi Sait Faik'in *Alemdağ'da Var Bir Yılan*'ı 50 kuşağı öykücülerine zemin hazırlaması bakımından önemli bir sınır taşı olarak kabul edilir. Aynı zamanda Sait Faik öykücülüğünün dönüm noktası olarak kabul edilen eser, anlatım gücü, dil ustalığı ve tiplerle Türkiye öykücülüğünün önemli bir kırılma noktasıdır. Genç yaşta vefat eden Kenan Hulisi Koray, öykü tarihimizde pek sık anılmayan, öykü bağlamında görünmezden gelen yazarlarımızdandır. Herhangi bir siyasi yönü ya da

güçlü bir iddiaya sahip olmaması bu görünmezliğin sebeplerindendir. Hâlbuki onun öykülerindeki korku, gerilim ve fantastik boyut Türk öykücülüğünde anılmaya değerdir. Görüldüğü gibi Necip Tosun kanonik bakıştan ziyade öykü kalitesini benimser. Böylelikle öykü tarihimizin tarafsız bir gözlemle ve sağlıklı biçimde değerlendirildiği sonucuna ulaşmak mümkündür. Ses'te yabancılaşma meselesini sıkı bir dille gündeme getiren Sabahattin Ali, olağanüstü olayları inandırıcı bir dille aktararak asıl başarısını gösterir. Halikarnas Balıkcısı'nın öykülerindeki deniz imgesi, kentleşme meselesi, mitolojik öğelerin kullanımı; Sabahattin Kudret Aksal'ın flâneur tip vurgusu, Mehmet Seyda'nın karakter yaratma özelliği çalışmada değerlendirilen diğer hususlardandır. Yusuf Atılgan, öykümüze entelektüel bir düzey, felsefi bir derinlik katması bakımından öne çıkarılmaktadır. Necati Cumalı'nın *Makedonya* 1900 adlı kitabının değerlendirmesinde dikkat çeken husus öykücülüğümüzün eksik yönlerinin tespit edilmesidir. Balkan bozgunu ve Osmanlı'nın milliyetçi cereyanla parçalanmasından doğan trajedi edebiyatımızda hakkıyla işlenemeyen meselelerdendir: "Doğup büyüdüğü topraklarda birden işgalci konumuna düşen, bu insanların efendisiyken zulümle karşı karşıya gelen bu insanların kim bilir nasıl insanın içini sızlatan hikâyeleri vardı. Ama onların hikâyelerine çok az kişi baktı. Aslında biz burayı düzensiz ordularla değil sözcüklerle kaybettik. Kan ve gözyaşının izahında gerekli sözcükleri bulamadık. Tüm hikâyeler dilsiz kaldı. Öyküler, şiirler bu duygulara erişemedi. İnsanlık dışı kıyımlar ve zalimlikler dile gelmedi. Herkes sustu. Kan, korku, tecavüz, katliam yapıldığı yerde sessizliklerle karıştı. Vatan için kendilerini feda edenlerin çığlıkları çoğalmadı, zenginleşemedi. Şairin dizesi, ressamın renkleri, hikâyecinin sözü bu kahramanlıkları anlatmadı. Bu kahramanları sadece dünya değil, sanatçıları da yalnız bıraktı. Büyük, kocaman bir tarihi lekeledik, Balkan bozgununu anlatacak sözcükler utanç için-

de, mahcup ve mahzun. Burada acılar, dramlar sessiz, tarihin karanlığına gömüldü.” (s. 214) Necati Cumalı’yı öykümüzde sınır taşı yapan husus, böylesi ihmal edilen bir meseleyi öyküye taşımasıdır. Necip Tosun’un çalışmasına kıymet katan bir diğer özellik de Cumalı örneğinde olduğu gibi edebiyatımızda ihmal edilen, eksik kalan yönleri objektif bir yaklaşımla ortaya koymasındır. Bu tür tespitler hem yazarlara hem de dönem ve metin incelemesi yapan akademisyenlere fikir vermektedir. Romancı Yaşar Kemal’in tek öykü kitabı olan *San Sıcak*, yazarın mesajı fazla zorlamadan, keçi, sinek, pantolon, hançer gibi basit nesnelerden veya meselelerden yola çıkarak gündeme getirmesi, toplumcu anlatımı dile halel getirmeden sürdürmesi bakımından dikkat çeker. Nezihe Meriç Cumhuriyet’in ilk kadın duyarlılıklı yazarı olmasıyla, Vüs’at O. Bener varoluşçu kuşağa öncülük etmesiyle, Bilge Karasu dili merkeze alıp problem haline getirmesiyle, Adalet Ağaoğlu ritmi kullanarak öz-biçim dengesi kurmasıyla öykücülüğümüzde öne çıkan isimlerdendir. Sevim Burak, Leyla Erbil ve Bilge Karasu öykücülüğümüzde dilin imkânlarını zorlayan isimler olarak işlenmektedir. Necip Tosun her üç yazarında dikkatle okunması gerekliliğini vurgular. Çünkü bu isimlerde dil varoluş kaygısıyla birleşir ve modern insanın parçalanmışlığının göstergesi olur. Karasu’nun *Uzun Sünnüş bir Günün Akşamı*’nın bu özellikleriyle Tosun’un başucu kitapları arasında olduğunu öğreniyoruz. Sevim Burak ayrıntıcılığıyla, Leyla Erbil’se geleneksel öykü algısına takındığı tavırla öne çıkmaktadır. Çalışmada dikkatle değerlendirilen bir diğer isim yaşamıyla, düşüncesiyle ve diliyle bir bütünlük sergileyen Sezai Karakoç’tur. *Hikâyeler-II Portreler*’de Karakoç, geleneğin dirilişi merkezinde toplanan hikâyelerinde dili sembollerle bütünleyerek yoğun bir anlatım imkânına kavuşur. Biçim denemelerini İslami söylemle birleştiren yazarın öyküsü şiir diline yaklaşmaktadır. Tahsin Yücel’in *Haney Yaşamalı*’daki sohbet havası, Adnan Özyalçın’ın *Panayır*’da

karşımıza çıkan ve tüm öykülerine yayılan yoksulluk-zenginlik karşıtlığı ve toplumculukla varoluşçuluğu bütünleştirerek bireysel dramları toplumsal dramlara dönüştürmesi, Demirtaş Ceyhun'un Çamasan'da vurguladığı değişim ve kentleşme sancısı sınır taşı olmalarının gerekçeleridir. İroniyi anlatım tarzının temeline yerleştiren Oğuz Atay'ın tek öykü kitabı *Korkuyu Beklerken*'de hastalıklı ve yabancılaşmış karakterler dikkat çeker. Toplum tarafından dışlanmışlık duygusuna kapılan karakterler içe kapanır ve hastalıklı bir görünüm sergiler. Özünden kopmuş, arayış içinde olan ve aradığını bulamayan, bulamadığında da kendini cezalandıran karakterlerin öyküsüdür bunlar. İroni dilini öykücülüğümüze başarıyla yerleştiren Oğuz Atay, öykücülüğümüz için önemli bir kırılma noktasıdır. Necip Tosun, anlatım güçlerine ve derinliklerine rağmen ihmal edilen isimleri de yeniden gündeme getirir. Genellikle ait olduğu kuşak ya da siyasi/ideolojik bünye etrafında değerlendirme yapıldığından döneminde etkili olmuş bazı iyi isimler zamanla görmezden gelinmektedir. Meseleye dönem ya da ideoloji değil de kitap merkezli bakıldığında söz konusu ihmallere açığa çıkar. Örneğin Ayhan Boz fırat, Mübeccel İzmirli böylesi ihmal edilen isimlerdendir. İrfan Yalçın'ın *Cellât Ağlıyor*'u şiirsel dili ve ayrıntı ustalığıyla öykümüzün başyapıtları arasındadır. Politik tavrıyla öne çıkan Erdal Öz varoluşçuluktan toplumculuğa, sonrasında ise Çehov duyarlılığına geçiş yapan bir süreç izler. *Sular Ne Güzel*se öyküde mesajın ne ağırlıkta olması gerekliliği hususunda güzel bir örnektir Necip Tosun'a göre. *Bir Gemide* düş-gerçek çatışması bağlamında sembolik dille kurgulanan öyküleri içermesi bakımından Ferit Edgü'nün öykücülüğünün temelini teşkil eder. Edgü, gerçeğe en iyi düşlerle ulaşılacağını savunur ve sanat ona göre dış dünyayla gerçeğin en iyi birleştiği alandır. Rasim Özdenören'in *Hastalar ve Işıklar*'ı gerek dil yapısı ve sembolik anlatımı gerekse tematik bütünlüğü ile öykümüzün önemli sınır taşlarından biridir. Yabancılaşmanın hasta-

lıkla belirtildiği öykülerde karakterlerin kimlik problemi esastır. Kendilerini arayan, aradıkça kaybolan karakterlerdir bunlar. Titiz bir dil işçiliğiyle örülmüş öykülerde tasvirler de atmosfer yaratmak bakımından yerli yerinde kullanılmıştır. Edebiyat tarihimizde soyut ve kapalı anlatımıyla anılagelen Cahit Zarifoğlu'nun İns'teki öyküleri bir şairin öyküsü olmaktan öte Türk öykücülüğünün sınır taşlarından biridir yorumuyla değerlendirilir. Zarifoğlu şiirlerindeki tavrını öykülerinde de sürdürse de Necip Tosun, onun öykülerinin şiirleri gölgesinde kalması gerektiğini vurgular. Bol çağrışım dolu öykülerde dil vasıtasıyla yeni bir dünya kurulur. Çevredekiler dil dünyasında bambaşka bir görünüme girer. Herkesin bilmesini istemediği şeyleri yalnızca bazılarıyla paylaşma niyetinde olduğu sezilir. Geleneksel anlatılardan da faydalanan Zarifoğlu tek öykü kitabıyla sağlam bir sınır taşındır. Öykülerinin merkezini şehir hayatı (özelde Adapazarı) ve değişime yönelik tepkinin oluşturduğu Necati Mert'in *Gönüller Küçüldü*'de genel öykü anlayışına dair pek çok özelliğin toplandığı görebiliriz. Şehri (Adapazarı'nı) bir karakter gibi sıklıkla işleyen Necati Mert'in gündelik/sıradan olayları oldukça sade bir dille öyküleştirmesi dikkat çeker. Necip Tosun, Mert'in bu tavrını sadelikle derinliğe ulaşma çabası olarak yorumlar. İsmail Kılıoğlu'nun *Ateş Yalını Üstünde Bir Toplantı*'daki öyküleri üzerinden yazarın ve kuşağının öyküye bakışı yorumlanmaktadır. İkinci Yeni tesirindeki bohem ve çıkmaza metafizik duyarlılıkla çözüm sunar bu öyküler. Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu da bu yöndedir. Edebiyat dergisi kuşağının genel öykü anlayışının örneği olan bu kitapta dilde yenilikçi bir tavır takınılırken düzen eleştirisi sembollerle sürdürülür. *Uzun Hikâye*, Mustafa Kutlu öykücülüğünde yeni bir sayfa açıldığına işaret eder. Bu kitaptan sonra hep 'uzun' yazar Kutlu, toplumun son otuz yıllık görünümünü hikâyelerine yansıtır. *Dostlukların Son Günü* Selim İleri'nin bütün bir sanat hayatının özeti gibidir. Hulki Aktunç'sa *Ten ve Gölge*'de biçim öz dengesi-

ni başarıyla kurar. Ona göre biçim, öze ilişkili olarak kendiliğinden doğan ve özü tamamlayan bir unsurdur. Cemil Kavukçu *Uzak Noktalara Doğru*'da küçük insanı yeniden Türk öyküsüne kazandırmıştır. Ramazan Dikmen, en verimli döneminde iki kitap bırakıp aramızdan ayrılmasına rağmen kendine özgü bir yer edinmiştir. Necip Tosun'a göre öyküyü bir dil olayı olarak gören Dikmen, yüksek gözlem gücüne sahiptir ve çarpıcı giriş cümleler ile öykümüzün sınır taşları arasına girer. Nazan Bekiroğlu'nun *Nun Masalları*'nda masal diliyle evrensel gerçeklikler işlemesi, Özcan Karabulut'un *Baştan Sona Yalnızlık*'ta 80 sonrası sosyal-siyasal atmosferdeki durulmayı anlatması, Yıldız Ramazanoğlu, Cihan Aktaş ve Fatma Barbarosoğlu'nun benzer çizgide kadın duyarlılığını işlemesi vurgulanmaktadır. Necip Tosun, Ahmet Kekeç'in *Son İyi Şeyler*'ini öykücülüğümüzün kült kitapları arasında sayar. Kekeç, kendisinden sonra bir kuşağın kullanacağı biçimsel ve anlamsal imkânları ilk kez deneyerek öncü olmuştur. Ancak Ahmet Kekeç de ihmal edilenler arasındadır.

Öykümüzün Sınır Taşları görüldüğü üzere oldukça büyük bir emeğin ürünüdür. Öykücülüğümüzün başlangıcından bugüne uzanan yaklaşık yüz elli yıllık tarihinin yüzlerce yazarından ve binlerce kitabından seçilen yüz örneğin değerlendirmesi ve bu değerlendirmede her bir yazar ve kitabın hem kendi içindeki özelliklerinin verilmesi hem de yazarın ve öykücülüğümüzün bütünündeki yerini belirtilmesi söz konusu emeğin ne denli büyük olduğunu gösterir. Çalışmada dikkat çeken diğer bir husus değerlendirmelerde tekrara düşülmemesidir ki bu durum benzer çalışmalarda sıklıkla karşılaşılan bir handikaptır. Elbette bazı eksiklerden söz edilebilir. Nitekim onlarca kitaba sahip bir öykücünün eğilimini tek kitapta örneklemek pek çok problemi de beraberinde getirir. Yazarın öykü anlayışının değişmesi, ideolojik yöneliminde gerçekleşen kırılmalar, öykü dilinin imkânlarının genişlemesiyle önceki kitaplarının sönük kalması, sık yazan yazarların

tekrara düşmesi tabii ki tek kitaba yansımaz. Zaten Necip Tosun da böylesi bir kapsayıcılık iddiasında değildir. Yine tercih edilen kitaplar hususunda bazı eleştiriler yöneltmek mümkün görünmektedir. Her ne kadar tarihsel ve kuramsal bilgiler ışığında tercih yapıldığı söylene de mutlaka kişisel tercih de yönlendirici olmuştur. Dolayısıyla “Türkçenin En İyi 100 Öykü Kitabı” alt başlığı fazla iddia içermektedir. Bu iddiayı iyi niyetle okuduğumuzda ise genel okur kitlesine bir tavsiye niteliği taşıdığı söylenebilir. Öykümüzün Sınır Taşları Türk öyküsünün tarihsel ve kuramsal gelişimini bütüncül olarak görmek isteyenlere önemli bir kaynak niteliğindedir.

2016 ÖYKÜ SEÇKİSİ

Abdullah HARMANCI/HALEP NEREDE?

-Halep yanıyor bey amca!

-Salatalık zam şampiyonu olmuş evladım!

-Dün gece Halep'te yüz sivil öldürüldü arkadaşlar!

-Bred Pit'le Ancelina boşanıyorlar mıymış?

-Halep'i bombaladılar teyzecim!

-Valla dizlerimde nem ne şekil bir ağrı var...

-Halep diyorum, Allah aşkına Halep...

-Halep'te bir tatlı yaparlardı amcaoğlu...

-Yahu başınızı kaldırsanız göreceksiniz, Halep yanıyor...

-Başımı kaldıramıyorum bugün, başım fena ağrıyor...

-Halep yanıyor anne, Halep'i bombalıyorlar, siviller ölüyor...

-Şu televizyonun düğmesini çevir bakalım...

-Halep'i yok ediyorlar arkadaşlar, Halep bitiyor...

-Yeni kitabım bu ay çıkıyor...

-Halep diyorum, Halep'te sivilleri öldürüyorlar, Halep berhavaaa!

-İngilizce sınavını bi geçsem...

-Halep'i bitirdiler, Halep'i yok ettiler, Halep'i yaktılar...

-Şu oğlanı Konya'ya bir aldırsaydık...

-Halep diyorum, Halep'te yine Müslümanlar katledildi.

-Yeni bir nargileci açılmış... Cix mekân... Akşam gidelim mi?

-Halep yanıyor, yeter artık, Halep'i vurdular...

-Halep'te sempozyum mu varmış... Masrafları kim karşılıyor?

-Ah Halep... Ah Halep... Halep için ne yapabiliriz?

-Bizim derginin yeni sayısı gıcır olmuş...

-Halep'i yaktılar, Halep'i yaktılar, Halep kör oldu, kül oldu...

-Halep hangi ülkedeydi?

-Halep...Halep...Halep...Halep bambaşka bir şehirdi...

-Turla mı gidelim? Bireysel mi?

-Bi Allah'ın kulu da duymaz mı yahu...Halep diyorum Halep...

-Sessiz ol, mülakata hazırlanıyorum...

(*Temmuz Dergisi/Kasım/Sayı 4*)

Ahmet SARI/AÇIK BAĞCIKLAR

Slazenger botlarının sarı ipliklerini ömrü boyunca düzgün şekilde, adeta bir ayindeymiş gibi, öylesi bir ağırlıkla bağladı. Ömrü boyunca bu ipler yürüdüğünde bir defa bile açılmamıştı. Bir taraftan da "Bu Slazenger botlar Müslüman işi değil" diye geçirdi içinden İrfan. "Uzun sarı ipliklerini çıkarmak bir dert, eğilmek bir dert, onca eğiliyorsun ki tansiyonun düşüyor. Gözünde nabzının atışını hissediyorsun. Sonra camide namaz kılarken de aklın hep ayakkabında oluyor; biraz kaliteli olunca ayakkabın, Cuma namazı bittiğinde yanlışlıkla ya da bilerek bir elin senin Slazenger marka botuna uzandığını düşünüyorsun. Camiden çıktığında Slazenger botların acaba bırakılan yerde midir, yoksa camide ayakkabıları çalınan insanlar için hazır tutulan, bir köşede kendi yalnızlığına bırakılmış kahverengi lastik terliklerle iş yerine mi gideceğin geliyor aklına Allah muhafaza."

Bu düşünceyi aklından geçirirken bile önünde, halıda yer alan desenlerin ne kadar da birbirine uymadığını, desenlerin farklı şekil ve büyüklükte olduklarını, kiminin sivri uçlarının, kiminin köşegenlerinin diğerlerinden farklı olduğunu düşündü. İmam hutbesini okuyordu. Halıya bakmamasına, dikkatini farklı yerlere çevirmek istemesine rağmen gözünü halıdaki orantısız yıldızlardan, karelerden ve daha başka garip şekillerden alamıyordu.

İnsan ey okur aslında çaresiz bir yaratıktır. Eskiler *bin elem bir göz-yasıdır* derlermiş insan için. Korku doludur ve kaygılıdır. Dertleri vardır. Sevinçleri sonra. Et yer, süt içer sonra yatar, uyur ve rüya görür. Somut ve soyut dünyalar arasında garip bir varlıktır vesselam. Konuyu aslında İrfan'a getirmek istiyorum. İrfan da herkes gibi korkar. Kaygılanır. Hobileri, fobileri vardır. Rengârenk hastalıkları olur. Bizim İrfan'ın da hastalığı, simetri hastalığıdır. Herkes caddede mesela kaldırımlarda rahat rahat gezerken, İrfan kaldırım taşlarını dikkatle incelemek zorundadır.

Yollarda insanların dikkat etmediği şeylere dikkat eder İrfan; gündelik hayatta insanların çok ayrıntı sayıldığı için dikkat etmedikleri, hiç akıllarına bile gelmeyecek bu sokaklardaki kaldırım taşlarının dizaynı onun dikkatini çeker. Kaldırım taşlarının kare şekli, Arnavut kaldırımların düzensizliği, nerede biraz daha orantısız kaldırım taşları vardır, diğer orantılı olanların yapısı ve estetiği nerede bozulur; hafif koyu kaldırım taşlarının açık renkte olanlardan nasıl fazla şans ya da şanssızlık getirdikleri; kırılmış kaldırım taşlarının insan ruhunda epriyen yaraları nasıl açtığı; sayıldıkları vakit hangi dükkân önünde çift ya da tek kaldırım taşlarının oldukları İrfan tarafından iyi bilinir. Sizin için bu, hastalıklı bir beynin hastalıklı düşünce biçimi olarak görülebilir, ama İrfan bunu hobi edinmemiştir. Bu edim İrfan'ın bir anlamda varlığına oturmuştur.

Pek de okuyamamış ve her zaman okumayı istemiş annesinin o daha çocukken ve okula giderken, tükenmez kalemle defterlere yazı yazarken bir nevi yazdığı harflerin birbirine yakınlığından, bitişikliğinden, harflerin adeta birbiri üzerine binmelerinden şikâyet ettiğini nasıl da hatırlıyor şimdi İrfan. Sözcüklerin birbirini adeta sıkıştırmalarından ve birbirlerine nefes aldırılmamalarından olsa gerektir ki annesi her okul çıkışı eve geldiğinde, yemeklerini yedikten sonra çay içtiklerinde onun defterlerini inceler, yazılarının aralarını açması gerektiğini, yazıların okunaklı ve kendilerine ait ferah yerlerinde sıkışmadan bulunmalarını kendisine adeta dayattığı için böylesi bir hastalığı başlamış olabilir. Annesinin şikâyetleri onun bilinçaltına bir buyruk olarak işlemiş olmalıdır, daha sonra hep sol tarafa yatık harfleri, birbirini sıkıştıran sözcükleri bir harp düzenine girmiş ve artık kendi yerlerinde birbirlerinden ayırık nefes almaya, var olmaya başlamışlardır. Ama İrfan da bir nevi artık o düzen ve simetri hastalığının girdabına kapılmıştır.

Sonra annesine demese de çoraplarını çekerken iki çorap ucunun birbirleriyle aynı eşitlikte olmasına dikkat etmeye başlamıştır. Annesinin azarlamalarıyla yazıdaki harflerin dizilişlerindeki düzen, kalemi tutan ellerdeki tırnaklara, tırnakların eşit şekilde kesilmelerine, sağ elin serçe parmağı kesiliyorsa sol elin serçe parmağını; sağ elin yüzük parmağı kesiliyorsa hemen sol elin yüzük parmağını keserek bunda bir eşitlik ve orantılı kesime dikkat edilmiştir. Kollarda çemrenmiş kazağın kollarının eşit düzenle çemrenmesine dikkat edilmiştir. Sağ ve sol yakaların eşit şekilde düzenli görülmesine; elbiselerden düğmeler kopmuşsa, kesinlikle bunda bir vurdumduymazlığa gidilmemesine dikkat edilmiştir. Ayakkabılar çıkarıldıktan sonra bunların dikkatli ve düzgün aynı yöne bakmalarına dikkat edilmiştir; okuldaki sıralarda tek oturduğunda sırayı ortalamaya, yani sıranın tam ortasında oturmaya; yanında biriyle oturduğunda ise sıranın kendisine kalan

yerin tam ortasında oturmaya dikkat edilmiştir. Kitaplarını ve defterlerini, kalemlerini tam masanın kendisine ayrılan bölümün ortasına koymayı artık bir yaşam biçimi haline getirmiştir. Teneffüs olduğunda adımlarını eşit bir şekilde atmaya ve sağ adımla sol adım arasında bir dengesizliğin, bir haksızlığın olmasına izin verilmemektedir. Tek rakam adeta engellenmek istenir. Yaşantısı artık her şeyi eşitlemeye dönmüştür.

Sınavlardaki kâğıtların eşit kullanılmasından, harflerin yazılışlarındaki sayfada harflerin adil dağılımına kadar bu eşitliği düşünmek de epey vaktini alırdı İrfan'ın. Yaşantısı elbette hiç böylesi düşünceleri olmayan insanlarınkine nazaran zordu, bu kesindi. Herkesin zerrece düşünmediği şeylerin üzerine İrfan Allah kahretsin bir filozof gibi düşünürdü. Simetri hastalığı yanında gelişen düzen hastalığı İrfan'ın sadece dışarıdaki yaşantısını değil evdeki yaşantısını da çekilmez hale getirirdi. Annesine soracak olursanız oğlunun düzensiz olmasındansa düzenli olmasından mutluluk duyardı. Evde her şeyin yerli yerinde olması kötü değildi, iyiydi. İrfan bilgisayarını, tabletini, cep telefonunu, masaüstü bilgisayarını düzenli tutardı. Hemşir olduğu için çalıştığı yerdeki dökümanlar, ilaçlar, dolabın düzenliliği yanında evindeki dökümanlar da düzenli dururdu. Çamaşırlarını renkli beyaz ayırmasına dikkat ederek, çoraplarını renkli beyaz ayırarak, yıkanacaklarsa birbirlerine iştirterek makinaya atardı. Havluları bile renkli ve renksiz olmak üzere ayırır ve onları dolabında öyle katlı tutardı. Yatak odasında aynalı dolabın önünde dizili parfümleri ve el kremleri ve banyoda aynanın önünde dizili el kremleri, yüz kremleri, şampuanlar, traş losyonları, traş köpüklerini, lifleri düzgün bir şekilde dizerdi. Bunca temizlik ve bakım kremlerinin alfabetik sıraya göre tanzimi epey vaktini alırdı. Bazan kararsızlığa düşerdi ve bunları alfabetik sırasına göre dizmek yerine yenilik ve eskiliklerine göre dizmeyi uygun görürdü. Boş zamanlarında izlemek için aldığı filmleri konularına göre dizer,

sonra vazgeçip onları yıllarına göre dizerdi, gene herkesin artık Mp3 dinlediği, youtube'dan müzik dinlediği yerde kasetlerden vazgeçmez, gördüğü yerde kaset almaya devam ederdi. Kasetlerini yerli, yabancı olmalarına göre tasnif eder sonra vazgeçer yıl ve tarzlarına göre sınıflardı. Her evde kalem vazgeçilmez olduğundan kalemleri dolmakalemler, tükenmez kalemler, kurşun kalemler, resim kalemleri, fosforlu kalemler gibi türlerine göre ayırır; hatta kurşun kalemlerini kalem uçlarına göre 0,9; 0,7; 0,5; 0,3 olarak tasnif etmekten zevk alırdı. Kitaplarını ilkin bilindik tasnif olan türlerine göre ayırır sonra bundan zevk almaz onları hangi türlere ait olsalar da büyüklük küçüklüğüne göre ayırırdı. Destan, şiir, roman, hikâye, kısa hikâye gibi türler birbirine girerdi. İrfan için önemli olan burada kitapların eşit büyüklüklerde olmasıydı. Simetri hastalığı düzen hastalığına da döndüğünden İrfan bu işlemleri durmadan değiştirirdi. Bunca kararsızlık ve düzen takıntısı kimi mutlu edebilirdi ki sorarım size.

Fakat şu kesin ki, insan kendi hastalığına içerden bakamaz. Kendi hastalığına, hastalık teşhisi koyan biri zaten mantığıyla hastalığının farkına vardığı ve onu aşmaya çalıştığı için artık mental olarak hasta değil demektir. İrfan da hiçbir zaman kendi hastalığına normal olan insanların kendisine bakışlarındaki gariplikle bakamazdı. Hasta olan bir kere hastalıklıdır. Onun kendi göğü, kendi felekler sistematığı vardır. Kendi gerçekliği. Kendi gerçekliğini aşıp kendine farklı bir gerçeklikle bakamadığından da sürekli o hastalık içinde sıkışır kalır. O onun kaderi olur. Bu kaderi aşamaz, o kader adeta onun rutini olur. Bu rutinden dışarı çıkabilir mi? O da meçhul.

İrfan da elbette yürümeğe başladığında sağ adımını mı, sol adımını mı atması gerektiği düşüncesinin kararsızlığa dönüşmesinde, o kararsızlığın onu şüpheye, vehimlere, en sonunda da belki korkuya, evet evet korkuya götürmesini istemezdi. Adımsa adımdı Allah belasını versin, doğada canlı olan herkesin ve her şeyin yaptığı bu basit

harekette saatlerce düşünülecek ne vardı? Bunun ayrımında mıydı? Bunu ben dahi bilmiyorum.

İrfan'ın bir durgunluğu olurdu. Bir kendi içine çekilmesi, anlatıcı olarak benim de vallahi bilemediğim bir içe kapanıklık hali, sessizliği. İçinin göllerine doğru çekilmesi, kendini dinlemesi. Kepenklerini kapatması bana, ne düşündüğü hakkında bana renk bile vermemesi. O aralar İrfan'ın belki de bu deliliğinin ya da anormalliğinin farkına vardığını düşünüyorum. Sonra bir şekilde yaşantı aktığı için, İrfan'ın kendi yaşantısı ve benim de kendi yaşantım aktığı için işi oluruna bırakıyoruz. Ne düşündüyse düşündü. Anlatıcı olarak her şeyi bilmek zorunda da değilim.

İrfan daha sonra üniversiteye gidip, uzun uzun yıllar üniversitede okuyup, üniversiteyi bitirdiğinden sonra da bir baltaya sap olamadıklarını gördüğü insanlar gibi olmak istemedi. Kısa yoldan maaşa geçmek için hemşir olmaya karar verdi ve bunu da başardı. Liseyi Sağlık Meslek lisesinde okudu. Sağlık sınavlarına girdi, bir yıl bekledi, kontenjan açığı olduğundan dolayı da kendine ihtiyaç duyulduğu müjdeleriyle işe alındı.

Sanırım İrfan'ın hemşirlik görevi hakkındaki izlenimlerimi ya da görüşlerimi annesinin ölümünden sonraya saklamalıyım. Belki de hiç anlatmamalıyım. Bunu öykünün akışına bırakalım. Bir anne ölünce çünkü ey okur uzun bir sessizlik olur. Annenin ölümüyle mayalanan sessizlik uzar uzar da o uzayışın bir sonu gelmez. Çok ezan ve çok sala duyulur fakat bir annenin ölümünü duyuran salalar annesini kaybedenlerin kulaklarında sala bittikten yıllarca sonra bile devam eder. Bu evlat ölünceye kadar devam eder hatta. Hiç bitmez. İrfan'ın annesi öldüğünde, beyaz uzun bir örtü ile bedeni örtüldüğünde ve üzerine de bej renkli bir bıçak konduğunda evin ortasında anne cesediyle kaldığında sanki de ilkokuldaki deftere yazılı harfler evin her tarafına

bir bir dağıldılar. Kimi camı açtı, kimi koltukta oturdu. Kimi radyoyu kurcaladı. Kimi televizyonu açtı. Kimi kitaplıktan kitapları çekip çıkardı ve onlara baktı. Kimi ölü annenin karnında duran bıçağa baktı. Kimi annenin yüzüne serili beyaz, bembeyaz, sütbeyaz, ah karbeyaz örtüyü araladı. Annesinin bembeyaz ölü yüzünü gördü İrfan. Gözleri kapalıydı. Ölüm üzerinden geçtiği ve hayat soluğunu da bedeninden çekip aldığı için bembeyazdı yüzü. Yanaklarındaki allık kaybolmuştu artık. Sanki bir gözünü açtı gibi geldi İrfan'a. İrfan bir ürperdi. "Yazılarını aralıklı yaz, üst üste bindirme sözcükleri" diye emretti. Sonra dikkatlice yüzüne baktı annesinin, yüzü örtülüydü, açık bile değildi. İrfan annesinin karnındaki orantısız duran bıçağı titreyen elleriyle düzeltti.

"Bu Slazenger botlar Müslüman işi değil" dedi İrfan içinden. Yine her zaman yaptığı gibi botlarını bir ayindeymişçesine ağır bir şekilde bağladı. Simetri hastalığı olduğu için iki botun iplerini de eşit bir düzende bağlamaya dikkat etmişti. Mevsim dönmüştü neredeyse. Dışarda sanki cemre mi düşecekti? Kışın beli kırıyordu. Hava sanki ilkbahara mı dönüyordu? İrfan dışarı çıkmıştı. İşe doğru gidiyordu. Evinden, kapısından dışarı çıkana kadar çok şeyi düzeltti ve çok şeye dikkat etti. Sonra ilkbaharın geldiğini müjdeleyen kuş cıvıltılarının dinginliğine bıraktı kendini. İçinde tozlu, kapalı odacıkların kapıları, pencereleri açılmış, içi rahat bir nefes almıştı sanki. Ağaçlar yeni bir dirilişe mi dönüyorlardı?

Sıcağı yemeye hazır tohumlar çatlamak üzere miydi? Kuşların cıvıltılarında bile yeşeren yapraklar mı görülüyordu? Yolu yarladığında, tedirgin yürüdüğü kaldırımlarda sağ ayakkabısının bağcığı ansızın çözüldü. Bunu botun iplerinin ayağını sımsıkı sardığı bilgisindeki rahatlamadan sezdi. Pantolonun altında görülen Slazenger botunun ucunda bağcık adeta başkaldırmıştı. Sonra sağ ayağının rahatlamasında o genişleme ve ferahlama devam etti. Bağcık açıldıkça açıldı.

Uzadıkça uzadı. Artık sıcağı yemiş ve yanı yanına erimiş ıslak karlara batıp çıkacak duruma gelmişti. Biraz yürüyüşle birlikte iki ucu da açıldı bağcıkların ve nerdeyse bir yılan uzunluğunda her adım atışta bir sağa bir sola başını vuruyordu. Yanından gelip geçenler, dikkatlerini çeken bu botun çözülmüş bağcıklarına bakarken, İrfan'ın yüzünde bir gülümseme belirdi. Çalıştığı Sağlık Ocağı'nın tam aksi istikametine döndü. Açık bağcıklar ne kadar da uzamıştı.

Bir sağa bir sola vuruyorlardı başlarını.

Başlarını bir sağa bir sola vuruyorlardı.

(Mahalle Mektebi/Sayı 29/Mayıs-Haziran)

Ahmet Zeki YEŞİL/BABANIN EVLADINA ÖĞÜTLERİ

Beni can kulağıyla dinle evlat. Önemsenen, her zaman her yerde fark edilen ve hatta işaret parmağı ile "Nah işte o !" diye gösterilen bir insan olmak istiyor musun? "Evet" diyorsan, öğütlerimi aklından çıkarma. Yaşamını değiştirecek anahtar bu öğütlerdedir. Zaman içerisinde bunların geçerliliği kanıtlanmış olup, altın değerindedir. "İnsanların dikkatini çekmenin ve önemsenmenin yolu, ilgilendiğin insan ya da insanlarla ilgilenmemektir" gibi laflara kanma. Zirvede herkese yer var. Yeter ki sen çelme takmayı bil. Başarmak elinde! Dikkat edeceğin en önemli husus, sağlığını tehlikeye sokacak davranışlardan kaçınarak bu işi başarmaktır. Bu güne kadar yaptıklarının yüzde yetmiş beşi doğru olsaydı, beklentilerinin çoğunu elde etmiş olurdun. Vakit yine de geçmiş değil. İşte, uymanı istediğim öğütlerim... Ben bunları uygulamadığım için pişmanım. Sen yap; yap ve önemsenen bir insan ol.

Selam vermeyi ihmal etme evlat. Çünkü selam, çok önemlidir. "Selam Allah'ın selamı" diyerek, önüne gelene selam ver. Sağdan, soldan ve hatta arkandan gelene de selam ver. Selamını almayanlar

olursa, “Neden almadın ulan?” diyerek müdahale et. Caddenin en işlek yerinde durup pantolonunu aniden indiren insandan daha çok dikkat çekersin. Yaşadığın şehrin en kalabalık caddesinde koltuğunun altında ne olduğu belli olmayan paketler ve dosyalar ile hızlı ve kararlı adımlarla yürürken, önüne gelene selam vermende bir sakınca bulunmamaktadır. Yeter ki aylak aylak gezdiğin anlaşılmasın. Ayrıca selamlaşmanın inceliklerini de bilmek gerekir. Örneğin, “Canım, şekerim” gibi kelimeler ile başlayan selamlaşmalar, senin sempatik görünmeni sağlar.

Kuşku yarat evlat. Selam verdiklerinin bir kısmı “Selam verdi, şimdi alacaklı çıkar” diyerek görmemezlikten gelecektir. Bir kısmı ise birine benzettiğinden mutlaka durup konuşacaktır. İşte bu fırsatı kaçıрма. “Sık sık yurt dışına çıkıyorum. İthalat ihracat işleri..” gibi sözleri söylerken, hareketlerine bir tiyatro sanatçısı kadar özen göster. Konuşmalarını seni dinleyecek kişilere göre belirleyip, dinleyende kuşku yarat. Çevrendeki kişiler, konuşmalarına kulak kabarttığında, “Baba Asaf diye biri gelmiş birader. Ne dedi biliyor musun? Nereden bileceksin... Ortalık biraz sakinleşsin, dayak nasıl atılırmış size gösteriyim dedi” gibilerden bişeyler söyle.

Çevren geniş olsun evlat. Çevrendeki insanlar tarafından kendine, «Adama bak be! Memleketin yarısını tanıyor» dedirtmelisin. Bu amaçla, ünlü kişilerin kartvizitlerini, telefon numaralarını, e-mail adreslerini yanında taşıyıp her fırsatta çevrendeki şahıslara göster. Sevdiğin ve de güvendiğin bir arkadaşın vasıtasıyla, her beş dakikada bir cep telefonunun çalmasını sağla. Hatta birlikte gezdiğin dostlarına selam verdiklerini gösterip, “Ben onun babasını tanırım” sözleri ile daha inandırıcı olabilirsin. Ancak basit bir selamlaşma olayının namus meselesi haline dönüşmemesi için babası ile anasını sakın karıştırma.

Mankafa ol evlat Yani öyle görün. Kendine, “Mankafa” dedirtmek için elinden geleni yap. Herkes mankafa olamaz. Mankafalar çok dikkat çeker. Yaptıkları hatalardan dolayı mankafaların başı belaya girmez. Mankafaların yaptığı her şey doğal karşılanır. İyi bir mankafa olabilmek için söyleneni anında yapmaman gerekir. Konu ile ilgisi olmayan sorular sormak ve gazetelerin sadece fotoğraflarına bakmak gibi davranışları geliştirebilirsin. Ayrıca işini mümkün olduğunca geciktir, hatta mümkünse başkasına devret. Sorulduğunda, geçerli bir mazeret uydurmaya kalkma. Aksi halde, mankafa olduğunu kimseye inandıramazsın. Bir hesap sorma durumuyla karşı karşıya kalırsan, pişmiş kelle gibi sırt “Bu işin, ayın on dördüne kadar bitmesi gerektiği size söylenmedi mi” gibi bir soruyla karşılaşırırsan, “Bu gün ayın on dördü, kız saçını kim ördü?” gibi bir dize ile karşılık ver ve gülüp geç.

Asla tembel olma evlat. Tembellik yapma. Tembeller sevilmez, sayılmaz. “Tembel olma” demek; “Çok çalış” anlamına gelmez. Çalışma masan dalma dağınık olmalı, dosyaların arasında kaybolmalısın. Tuvalet giderken, “Kardeşim işimizi bırakıp şey edemiyoruz” diye yüksek sesle söylen. Bu sırada, koltuğunun altında bir dosya bulundurmayı ihmal etme. Arada bir, dosyayı eline alıp, karşıdaki şahsın kafasına fırlatacakmış gibi sallla. “Bu dosya var ya, bu dosya!” dedin mi, herkes dikkat kesilecek ve tuvalet geliş nedenini unutacaktır. Konuşmana şöyle devam edebilirsin: “Bu dosyayı bir açarsam, içindekileri bir dökersem yer yerinden oynar. Kıyamet kopar vallahi!” Burada dikkat edilecek bir husus var. Tuvalette mahsur kalmamak için konuşmanı fazla uzatma. Aksi halde zararlı çıkarsın.

Tarih bilgin olsun evlat Çok değil, az olsun, bir kenarda bulunsun. Mutlaka lazım olur. Bu bilgilerin doğru olup olmaması önemli değildir. Dost sohbetlerinde, “Daha daha nasılsınız?” dendi mi, konuşacak bir şey kalmamış demektir. Karşıdaki kişiler tavana bakmaya başladığında, tarihi konulara yumuşak geçiş yap. “Biz, Alemizade Paşa’nın

torunlarıyız. Paşa dedemiz dermiş ki..” gibi sözler ile başlayan uzun nutuklar at “O herif de nerden çıktı?” sorusuyla karşılaşmak istemiyorsan, sahaflardan temin edeceğin eski ve sararmış bir fotoğrafı ortaya atıp, “Biz, zaten kendi tarihimizi bilmeyen bir milletiz” dedin mi, kimseden ses çıkmaz. Aksine, “Vallahi haklısınız beyim” diyerek bilgisizliğini gizlemeye çalışanlar olacaktır.

Muhalefet et evlat Her şeye muhalefet edenler çok dikkat çeker. Burada amaç, doğrudan ve haklıdan yana olmak değildir. Bu nedenle, herkesin kara dediğine “Ak”, ak dediğine “Kara” demelisin. Herkes senden yana olacak olursa, yapacağın şey yine karar değiştirmektir. Bunu yaparken daha çok açık alanları seç. Çünkü iddiaya girdiğin insanlar bir anda kafayı sıyrıp, “Yeter ulan bizi oynattığın?” diyerek peşine düşebilir. Karşındaki insan ya da insanların senin gibi düşüncesini sağlayabilirsin. Konuşmana, “Bildiğiniz gibi” ya da, “Siz daha iyi bilirsiniz” gibi sözler ile başla. Ardından düşüncelerini rahatça söyle. Bu durumda insanlar, birbirlerinin suratına aval aval bakacak, “Biz böyle bir şey bilmiyoruz” demek cesaretini gösteremeyecektir.

Hesap verme evlat. Her zaman, her yerde hesap vermeye hazır gibi görün ama garson dahil hiç kimseye hesap verme. Unutma ki, hesabı veren bahşış de vermek durumundadır. Bir kere hesap vermeye başladın mı, bunun sonu gelmez. Donunu bile nerden ve nasıl aldığını sorarlar. İşte o zaman, bir elinle başındaki saçları sıyrıp, diğeri ile alnına bir şaplak vur, “Benim alnım açık, veremeyeceğim hesap yok” de. Ancak bu yetmez. Çünkü bu sözler yaygın olarak kullanılmakta olup, inandırıcılığını kaybetmiştir. Bu nedenle, yanında daima hesap makinesi, metre, tornavida, gönye, pergel ve bir dünya haritası bulundur. Biri senden hesap mı istedi, ya da bir şeyin hesabını mı sordu? Artık işiniz çok kolay. Hemen haritayı ortaya ser, aletleri de üstüne dök. Arada bir aletleri de kullanmak suretiyle konuşmana şöyle başta: “Bak kardeşim, yanlış hesap Bağdat’tan döner. İşte Bağdat

burada (harita üzerinde Bağdat gösterilecektir), ben buradayım, sen neredesin? Şimdi ben senin iddialarını nasıl çürüteceğim göreceksin. İşte o zaman çağın gerisinde kaldığını anlayacaksın.” Bu durumda, karşıdaki kişi senden özür dileyecek ve ortamı terk edecektir.

Azrail’e kafa tut evlat. Geçirdiğin kazaları, hastalıkları ve tehlikeli olayları abartarak anlat. Trafik kurallarına aldırma. Uyanları da korkaklıkla suçla. “Doksan dokuzuncu kazamı yaptım yine de ayakta yım” de mesela. Çevrendekiler tarafından trafik canavarı ilan edilebilirsin. Bu durum, senin doğru yolda olduğunu gösterir. “Geçen ameliyatta dalağı, bu ameliyatta da mideyi aldıldım. Bir tomavida ile bir çekicin midede ne işi var anlamadım” gibi ifadeler ile dinleyende merak uyandır. Ancak hiçbir zaman, kafadan darbe almış bir insan izlenimi yaratma.

Ekip çalışmasına katılma evlat. “Nerede çokluk, orada bokluk” sözü boşuna söylenmemiştir. Canın istediğı zaman ekibini kurma ve de dağıtma imkânına sahip değilsen, ekip çalışmasını kesinlikle kabul etme. Aksi halde, hiç kimse seni adam yerine koymaz. Ekip arkadaşlarına, “Senin için iyi şeyler düşünüyorum” diyebilme şansın da olmaz. Bir ekip içerisinde yer almak zorunda kalırsan, yapacağın ilk iş o ekibi dağıtmak olmalıdır. Çünkü ekip içerisindeki görev dağılımı, genellikle görevlerin bir kişi üzerine yıkılması şeklinde sonuçlanır. O kişiye de, “Eşek” adı verilir. Bildiğin gibi eşiğin, ormanlar kralı aslanın yanında lafı bile olmaz. Ekibi dağıtmak için ise, çamur at izi kal-sın yönteminden yararlan. Ekip elemanlarını mümkünse tuvalette tek başına yakalayıp, “Şef senin için şerefsiz dedi” şeklindeki bir cümleyle vereceğı tepkiyi ölç. Baktın ki, tepki vermiyor, “Şef, hortumcunun kralı ama kimseye koklatmıyor” dedin mi, mutlaka sonuç alırsın.

21. yüzyıl öğütlerim kadar evlat. Bunları uygulaman halinde üç vadeye kadar sonuca ulaşman ve yüzde 99 sonuç alman mümkün.

Bunlardan yararlanarak kullanmadığın bazı güçlerini de keşfedeceksin. Ayrıca bu durumu heyecanlı ve eğlenceli bir hâle getirebilirsin. Şöyle ki... Çevrendeki dostların, bu öğütlerden birine uymadığını her gördüğünde senden bir miktar para istesin. Sen de, bu parayı itiraz etmeden ver. Göreceksin bak, cebinden çıkan para miktarı arttıkça, seni önemseyenler de artacaktır. Bunu unutma evlat Artık önemsenen ve toplum içinde, “Nah işte o” diyerek gösterilen bir insan olmaman için mazeretin kalmadı. Hadi kolay gelsin. Seni seviyorum, hep seveceğim evlat.

(Kurgu/Sayı 16)

ALİ GÜNEY/DAĞLARA KAR YAĞIYOR

1972 yılı. Ortaokula gidiyorum. Babamın Konya yolunda kaza yaptığı haberi geliyor. Göksu'yu gören okul bahçesinde donup kalıyorum. Otobüs devrilmiş, Belen'de. Göksu'nun kenarında ince kavislerle uzanan yol üzerinde Belen, herkesin ürktüğü, suyun, boğazın arabalarını, yolcuları kaptığı yer. Her baharda koyun atılırdı Belen'e. Almasın kimseyi diye. Güz, ceviz olup toplanırken, okul zamanı olup masraf olurken, kış korkusu olup dağdan odun edip, kömür aldırırken, bu kaza...Nice insana mezar olan yer yoksa babamı da mı...

İlçede bir rüzgârla yayılıyor haber. Jandarmaya koşuyorum hemen. Kapıdaki asker abiden öğrenemiyorum bir şey. Annem duymuş mudur?

Nereye koşacağım, kime soracağım bilemiyorum. Çay bahçesinin önündeki çınar ağacının dibine çocuk dizlerimle çöküveriyorum. Güzün değdiği yapraklar sarı sarı. Elime alıyorum birini. Bir damla iniyor gözümden sonra. Sağ gözüm önce ağlıyor soldan. Niye ki... Ağacın altında gözü yaşlı beklerken çoğalıyor kalabalık. Annemin bağırışı Halkevinin önünü yıkıyor. Kundakta kardeşim var benim, nerede acaba? Canım dayanmıyor sonrasına. Bayılmışım.

Gözümü açtığımda dayım vardı başımda. İyisin dedi. Babam ölmemiş. Otobüs yuvarlanmış ama hikmet işte inmemiş Kanlıkoyak boğazına. Verilmiş sadakamız varmış. İki yaralı varmış yolculardan...

Babamı tutuklamışlar. Şikâyetçi olmuş yolcunun biri. Sarhoştmuş demiş. Babamı önce Seydişehir'e yolladılar hapishaneye. Bizim ilçeye iki saatmiş orası. Görüşe dedemle annem gidebildiler. Ben kardeşimle kaldıydım, halamgilde. Göksu'ya bakıp bakıp ağlıyordum, babamı almadığı için gözyaşımı vermiştim ona, bir teşekkür gibi. Niye böyle hırçın döversin taşları demiştim, ne kızgınlığın.

Evimizde babamın yokluğunda gözyaşı aktı hep. Hapse düşen adamın oğluna kimi düşman gözle kimi acıyarak bakıyordu. Annem sabahları tarlaya gidiyor, geceleri ev işini görüyordu. Kara bir yazması vardı başında.

Bir ay geçtikten sonra, dedem araya ahbablarını da sokarak babamı bizim ilçedeki hapishaneye aldırttı. Babamın cezası belirsizdi. Mahkeme görülsün, o tarih de serbest kalır diyorlardı. Ama şimdi içerde olması iyidir, hem düşman çekmez diyen de çoktu.

Babam ilçeye gelince görebildim onu, ilk görüş gününde. Ailecek gittiydik. Hapishaneyi ilk kez görüyordum. Dışardan sarıya boyanmış, mezarlığın alt yakasında bir binaydı. İçerde griydi duvarların yarısı, yarısı siyah.

Sakalları uzamış babamın, tellerin arasından iri parmaklarına dokunmaya çalıştım. Annem yine ağlamıştı o gün. Börek yapmıştı ama. Gardiyandan alırdı. Bizi merak etmesindi. Babam, gayet mutlu, benimle damda güreşirmiş gibi sevinçli, az kaldı çıkarım yakında, diyordu.

Sonraları alıştım buna. Görüş günü haftada birdi ama ben okul çıkışları babamın yanına uğruyordum. İlçe küçük yer tabi, hapishane-

de çalışan gardiyan da müdür de bizim buralı. Askerler başka yerden bir tek. Müdürün sayesinde gidip görebiliyordum babamı.

Yine bir gün...

Annem kıymalı börek yaptı. İki tepsi. Dumanı üstünde, Bohça-ya bağlayıp, tutuşturdu elime. Tepsinin biri hapis de çalışanların biri babamın...

Kapıya varınca beni gören asker abiye uzattım tepsinin birini. Bahçede hava alan babama koştum sonra. Ben tepsiyi verir giderim sanıyordum. Babamın arkadaşları tepsiyi görünce biriktiler tabi. Bileydim ayran da getirirdim dedim. Koş getir dediler. Doğru eve koştum. Keklikyaka Muğarından doldurduğumuz suları testilerden devirip devirip ayran yaptı annem. Hapishane bahçesine varınca tepsi bitmişti tabi. Üstüne de ayranı içince, gölgeye çekilen cigarasını yaktı. Vakit nasıl geçti anlamadım. Babamın kokusu yanımda, keyifli keyifli oturdum. Mahpusların içeri girme vakti gelince, kel kafalı biri, oğlan da yatsın seninle bu gece, özlemiş bak dedi. Olur mu ki, gardiyanlar ne der?

Güzün soğuk rüzgârlar olup gittiği ilçemizde, o gece, gardiyanların da idare etmesiyle koğuştaki kaldım. Arkadaşlarla haber yolladım anneme, meraklanmasın diye. On bir yaşındaydım. Koğuştaki önce çay içildi, sonra biraz yemek yendi. Biri içli içli türküler okudu. Yatma vakti gelince alt ranzada yatan babamın koynuna sokuldum. Ne ara uyudum hatırlamıyorum, babamın bir an önce çıkması için dua ederken dalmışım. Bir ara gözüm açıldı, soğuktu. Baba çok soğuk deyince, açılan battaniyeyi üzerime çekip, korkma evlat, dedi, dağlara kar yağıyor...

(Mahalle Mektebi/Sayı 31/Eylül-Ekim)

Ali Haydar HAKSAL/BİRAZ BEN

Zamanın çarkı ne hızlı dönüyor, ayak uydurulamıyor. Her şey benlerin dışında geliyor. “Olanlara kurbanlık bir koyun gibi ayak uyduruyorum ve sürükleniyorum.” dedi buruk bir ses ile. İlk sesleniş de bu oldu. Kime ve neye demeden. Hayat sanki hep tesadüflerle yürüyormuş gibiydi onda. Bunları kendi kendine düşünürken bir karşılık geldi. “Gibi değil öyle” demekle yetindi. Söylenen gene de kendisiydi. Zaten bu bile bir başına bir başlangıç olmaya yeterdi. Kendi çözümünü kendinde bulmak ya da bulmamak.

Adımlar zamanın ve geleceğin umudu olsun diye konulmuş. Ya da yeniden yeşermenin. Nerede nasıl biteceği ya da ortaya çıkacağı bilinmez bu filizin. Ya da her ne ise.

“Beni anlat” dedi. Tanımadığım, bilmediğim birine nasıl anlatabilirim. Yapamayacağım bir iş diyecektim ki. “Evet ben kurgularımın da kurbanıyım” dedi bir çırpıda, yolumu kesti. “Kendimle başa çıkamıyorum ki bir başkasına anlatayım. Zorun zoru da bu olmalı. Söz incilerini bir türlü dizemiyorum. Nutkum tutulmuş, kalemin elimden alınmış, âdeta içim boşalmış bir türlü bir şeyler çiziktiremiyorum ne zamandır.” Bu, bir iç sesti ve kendi içinde sürgün verip duruyordu farkındaydım. Susan, konuşmayan, bekleyen ve olacıklara teslim olanın bir kaderi mi, bir tarzı mıydı bu olanlar? İnsanı bilmek ve tanımak o kadar zordu ki. Her şey zamanın akışına ticari bir ortaklıkta bulunmadığı biri hakkında nasıl öyle hemen karar verebilirdi ki. Henüz işin başında ve ilk adımın da: “Her şeyi bir anda tüketmeye-elim” demeyi de ihmal etmedi Feride. Bu isim eski romanlardan çıkıp bugüne gelmiş, yer altından yeniden fıskırmış gibiydi. Her dönemin bir dalgası var, insanları savuran. Feride ismi de onlardan biriydi zamanında. Geçmiş zamandan yeni zamana geçiş yapan yeni bir tip ya da karakter oluverdi. İlk görüldüğünde hiç de öyle olmadığını anladı

ve buna da şaşıtı. Yeni zaman ve dönem çok da çalkantılıydı. Bunun üzerinden uzun bir zaman geçmiş değildi. Nereden bakılırsa bakılsın bir yüzyılı bile geçmiş değildi ki zamanın üzerinden. Bazı şeyler ne çabuk da eskiyor. Gene de etkisi epey bir zaman sürmüş diyeceğim ama öyle de değil. Bir dizi durumu değiştirebiliyor. Feride'yi o zamandan bu zamana getirip yapıştırmak sanki biraz absürt gibi görünebilir ama gerçeğin gerçeği de böyle. Adını bile bilmediği birini merak etmek elbette doğal. Bunu, satır arası bir dokunuş anında fark etti kendisiyle konuşadururken. Üsteleyince: "Adım Feride" demişti henüz konuşmanın başında. Başka bir bilgi vermedi. Israrla kendini gizli bırakmak gibi bir tutum içinde göründe. Dil bağı kurulunca çözülme anında başlar. Hep böyledir zaten.

İnsan sarrafı insanlar var yeryüzünde. Daha çok da tüccarlar, dükkânlarının kapısından içeri süzülen birini gördüklerinde, alıcı olup olmadıklarını ilk anda bilirler. Ona göre de tavır takınırlar. Dolandırıcı biri ya da gerçek alıcı olduğunu anladıklarında, kaygılandıkları kişiyi çaktırmadan yoklarlar ve oyalarlar. İş zora sokarlar mallarını peşin sattıklarını, taksit için mutlaka çevre esnafından bir kefil getirmelerinde ısrar ederler. Alıcı ise her türlü yola başvurur, alttan girer, üstten çıkar bir an önce malı kapmaya bakar. Bonkör gibi görünür. Tüccar ise işini sıkı tutar, elini kaptırmadan işin içinden çıkar. Gerçek alıcılara karşı ise tutumu çok daha farklı olur. Bunlar deneyimlere bağlı. Yaşanmadan olmuyor işte. Bunları anlatmaya ne gerek var idiyse.

İnsan sarrafı, insan kurdu. İnsanın ruhunu kavrayan o kimse, kim ve nerede bu zamanda? Esnafın profili de değişti. Onlara özgü bilgelikler uçup gitti. Bugün için yaşayanlar onlara hiç benzemiyor ki. Bu, başka bir şey. Ey hakiki insan neredeyse ortaya çık, kendi gerçek yüzünle diyesi olunur çoğunlukla. Hangi insan yüzü, karakteri asıl aranan o kimsedir. Yoksa ben karakterimi oluştururken bunun mu

peşindeyim, diyesi oldum. Kendimi ararken bir başkasının peşine takılıyorum. Asıl kurgu da bu olsa gerek.

“Anlat” diye ısrar etti.

“Kimdi o, ne istedi bilmiyordum ki.” Kendi kendine söylendi durdu. Arada görünmeyen biri vardı sanki. Bu aralar işler hep sankilerle yürüyordu. Bir belirsizlik imi gibi. Gitme ile kalma arasındaki bir bozalama gibi.

Her şey bir an’a ve duruma bağlı. Herkes birbirinin kurbanı. Ya da yol arkadaşı, ortağı. Asıl kurgu burada başlıyor demek ki. “Neden beni kurban seçti, neden zamanın bana bağladı bilmiyordum. Neden başkalarını öteleli ve yanaştırmadı da beni seçti? Bende ne görmüştü? Bu, tercih mi, bir sezgi ve öngörü müydü, bilemedim. Ama demek ki onun için de bu gereклиymiş. Sığınaklar bazan insanın başına iş açabiliyor. Yoklamadan, tartıp biçmeden nasıl birden bir mağaraya dalınır gibi dalınıyor, anlamıyorum. Bazan da güzel bir yolculuk başlatabiliyor. Dünya hayatı böyle bir şey. Git gidebilirsen, kal kalabilirsen. Sanki kaderin senin ellerinde, sanki sen kendi kendini güdüyorsun ve sanki her şey senin ellerinde!.. Hem öyle hem değil. Ya nasıl bir şey? Bilsem söylerdim zaten. Doğal akışımda iken ve dünyamı yaşıyorken olan oldu işte. Her zaman da bu, böyle oluyor nedense. Zaten ben ben’in kurbanıyım. Teslim olunca da oluyorum, gözümü kırpmadan. Başıma gelecekler varmış kismette.”

“Kurguna uy, zorla kendini, hayal gücünden yararlan. Bir daracık ruh dünyası içinde boğuluyorum zaten. Cendereler beni sıktıkça sıkıyor. Yorgunluk ötesi bir şey bu. Yıllarımı bu kapana verdim ve beni benden alıp götürdü. Beni sıktıkça direndim, ama bu kez de onu ben zorladım. Ve asla teslim olmadım hiçbir leye ve hiçbir kimseye. Kendimi ortaya salmadım. Şu sosyal medya dünyası bir tuhaf. Başlangıçta olanı biteni yadırgıyordum. Bir zaman sonra ben de kendimi

bu dünyanın içinde buldum. İyi niyetli yaklaşım bir yere kadarmış bunu anladım. Orada görünmeyi ve nelerin başına geleceğini kestirmez insan. En unutulmadık ve beklenmeyen kimseler anında, sanki kırk yıllık bir geçmişimiz varmış gibi hayatımıza giriyor. Keskin bir 'Höyt'üm var böylesi bir durumda. Çeker giderim, kimseye minnetim olmaz. Az da olmadı. Anında silip attım, uzaklaştım onlardan. Ben kendimin kurbanıydım ama o kadar da değil. Geçmişim geride kaldı, yüzüm ise geleceğe dönük. Yaşadıklarım beni itti, öteledi, uzaklaştırdı benden. Benden beklenmeyene bir yol aldım bir anda. Küçücük bir dünya kurdum kendime göre o zamandan bugüne. Saçlarının boyası dökülen kadınlar gibi içime kapanıp ağlamadım. Tırnağı kırılanların içlerine kapanıp kahredenlerden ise hiç olmadım. Tımaklarımı ve saçlarımı, kirpiklerimi, kaşlarımı dert etmedim kendime. Zor olanı başardım. En zor gibi görünen ev işlerini kendime iş edindim. İnce oylar, örgüler, tığlar, danteller ve işler benim alanım oldu. Evin en ağır yüklerini bile kaldırdım. Odun kırdım, kömür poşetledim, istifledim, sobayı tek başıma kurdum, kürümlerini temizledim, ziftlerini yuttum. Kömürlüğün temizliklerini yaptım, tozlarını yuttum. Harçlığını alnımın teriyle kazandım. Çarşıda pazarda alışveriş yaptım. Yılmadım. Bir canım vardı sadece, kardeşim... Başka bir tutamağım yoktu. Üniversiteyi kazanıp gidince dünyam başıma yıkıldı. Günlerce ağladım, sızladım ama zamanla alıştım ona da. O benim sırdaşım her şeyim, canımdı işte. Ona harçlık gönderdim biriktirdiklerimle, o da bana kitap gönderdi. Okuma tutkum zaten vardı, bu sadece durumumu hızlandırdı. Romanlara dadandım, kahramanlarıyla kendimi özdeş kıldım. Şiirlerin içli dünyasında yol aldım. Öykülerin yoğunluğuna daldım uzun zaman. İşim evim ve kitaplarımın arasında ince bir ağ ördüm. Beş yıla yakın evden dışarı çıkmadım desem yalan olur. Kapıda bağlı bir köpek vardı. Onu kendime arkadaş edindim. Karabaş. Adı, önceden Tomiy idi, yeni adını ona benimsetmede epey bir

zamanımı aldı. Karabaş demek bana daha sıcak geldi. Bir yabancıyı aşışlamak gibiydi Tomiy demek. Bundan hiç hazzetmem. Zaten aşışılanmıştım bir kere. Bunu bir başkasına reva göremezdim. Kapıyı araladığımda sevinçle gözlerimin içine bakardı. Onun, hâlime acıyarak gülümsediğini biliyorum. Bir tek o vardı konuştuğum. Beni gördüğünde sevincinden yerinden fırlar bana sımsaşır, sürtünür, ön patilerini omzuma atardı. “Karabaş” derdim içli bir sesle. Onun mırıltısına kulak verirdim. Başını okşayınca kendini koy verir mayışardı. Yiyeceklerini kabına doldururdum, karşısına oturur onunla konuşurdum. Bir yandan yiyeceğini yer, bir yandan beni dinlerdi. Bu hâlleşmemiz uzun zamanımı aldı. Herkes dünyasını bana kapatmıştı. Akranlarım, arkadaşlarım benden uzaklaşmıştı. Zaten bir araya gelemezdik. Gelsek bile onlarla nasıl bir ortamda olabilecektim. Kendilerinden yirmi beş yaş büyük, farklı bir dünyanın insanı ile ne konuşabilirlerdi. Böyle bir ortam olamazdı. Karabaş, bir gün tasmaşından kurtulmuştu, deliler gibi başını alıp gitmişti. Kapıya çıktığımda yoktu. Beni görse eminim ki gitmezdi. Onu adıyla ünlesem sesimi duysa döner gelirdi. Akşam saatlerinde fabrika işçilerinden biri haber getirdi. Karabaşı bir kamyon çarpmış olduğı yerde ölmüştü. İşçiler: “Yenge, leşini nehre atalım mı?” diye haber gönderdiler. “Hayır!” dedim. Başına gittim, görünce gözyaşlarımı tutamadım. Kazdıkları çukura atacakları sıra, arkamı döndüm hızla uzaklaştım, eve kapandım.

Bana arkadaş olsun diye iki kangal köpeğı getirildi. Alışamadılar, çok huysuzdular. Onların hâline acıdım, gönderttim. Onların da benim gibi istenmedikleri yere bağlanmalarına razı olamazdım. Kendilerine özgü, yaşayabilecekleri, özgür olabilecekleri bir dünyaları bir yerleri olmalıydı.

Olan bana olmuştu. Ya da ben yapmıştım. Kimseyi suçlayamazdım.

Kendi döngümde dolanıp durdum bir örümcek gibi. Bir ağ örerek kendimi iyice soyutladım bilinen dünyadan. Aslında ağımı kendim ördüm, oraya tutundum ama kendimin de tutsağı oldum. Bundan artık asla pişman değildim. Ruhum bir başka dünyada seyretiliyordu. Bir kapandaydım ama özgürdüm de.” Feride bir anda birçok şeyi anlattıkça kurguma gerek kalmadı. Öyküsünün kurgusunu kendisi geliştirdi, aldı başını gidiyor.

Ve zamanı geriye sardı: “Ben tam bir anarşisttim ama şunu bil ki o anarşist ve deli ruhum aynı. Hiç değişmedi” dedi.

“Anarşistleri seviyorum. Düz adamlardan bir şey çıkmaz” dedim. Gülümsedi. Ben de.

“Güzel saz çalar, türkü söylerim.”

“İlginç. Bu zevk nereden geliyor?” Anladım ki Feride konuyu değiştirmek istiyor. Sustum ve kulak verdim ona.

“Bunlar benim yaşadıklarım ve gerçeklerim. Alevi komşularımız vardı. İç içe kapı komşusu idik. Yaz akşamları içki masaları kurulurdu evlerimizin bahçelerinde, sazlı sözlü. Yanık türküler, devrim marşları, yüksek sesli şiir okumaları bir arada sürer giderdi geç vakte kadar. Onlarla otururduk ama biz kadınlar içmezdik. Bardaklarımıza başka içecekler doldururduk, bir şeyler içer gibi yapardık. Onlara sadece eşlik ederdik gibi ama onlar da içmediğimizi biliyorlardı. Böyle bir oyun oynuyorduk kendi kendimize. Erkeklerimiz birbirine eşlik ederdi. Babam içerdi, zamanla giderek arttırdı. Masada ateşli sol devrimci marşları söylenirdi genellikle. Babam, demokrasi, özgürlük, eşitlik, emek, işçi, köylü derdi hançeresi patlardı, kendinden geçerdi. Hepsi birbirine eşlik ederdi. Bunlar sadece slogan olarak söylenirdi. Berberdi babam, küçük bir esnaftı yani. Babam annemi döverdi sürekli, sanki gücü sadece ona yetirdi, hıncını ondan çıkarırdı. Annem de olan bitene katlanırdı, sesini çıkarmazdı. Nasıl çıkarsın, nereye

gitsindi ona göre? Kendini savunacak bir durumu yoktu. Anneme çok kızardım neden kendini sakınmaz, korumaz, katlanır diye. Hem babama kızardım hem de solcu arkadaşlarımla sloganlar atar, özgürlük koşturmalarını sürdürdüm, okulda, sokakta, meydanlarda. Gözü pektim. Özgürlüğümüzün bir diğer simgesi o sofralar, marşlar türküler ve içkiler oldu zamanla.

Babamın davranışlarından yaptıklarından rahatsız olmama rağmen onun izindeydim sanki. Ben hem ona tepkiliydim hem de onun yolundaydım. Zamanla babam alkolik oldu. Artık çekilmiyordu. Başımı kaldıramıyordum anneme yaptıklarının aynısını bana da uyguladı. Acımasız döverdi. Ben başlangıç günlerimde içmedim, sonradan ipin ucunu kaçırdım. Ama ben de ondan geri kalmadım, alkolün her türünü tattım, sigara tütürdüm, sanki ona inat olsun diye. Eylemlere katıldım, ülkücülerle çatıştım. Hatta birinin gözlüklerini bile kırdım. Peşime takıldılar, bir ara kısırdılar ama sıyrıldım. Ben böyle davrandıkça pohpohlandım arkadaşlarım tarafından.

Zaman ağır bir çark gibi benim üzerimde dönüyordu. Evde ise şiddet arttıkça artıyordu. Güzeldim ve havalı bir anarşisttim, kimseye de yüz vermiyordum. Kendimden emindim. Liseyi bitirdim, üniversite sınavlarına hazırlanıyordum. İyi bir puan tutturdum, kentimden uzak bir üniversitede. Ama gidemedim. Bulunduğum kentte de o zaman üniversite yoktu. En yakınını bile tercih edemedim. Birinde ettiğim hâlde engellendim.

Bir ara arabası olan biri peşimde takıldı. Adama sinir oluyordum, öfkeden arabasının camlarını bir gün nerede ise patlatacaktım. Ona haddini bildirmek üzere gittim: “Utanmıyor musun, koca kart adam peşime takılıyorsun.” Adam ne diller döktü, nasıl kibar davrandı, alttan girdi üstten çıktı beni hizaya getirdi. Zaten bir kaçış yolu arıyordum. Bir çıkış yolu arıyordum kendimce. Bir anda kanatlarım düştü.

Görüşтік. Eşinden ayrıldığını, üç çocuğunun eşinde olduğunu, bir de fabrikasının olduğunu söyledi. Benden on yaş büyük gibi görünüyordu. Minyondur, temiz giyimliydi. Çekici bir yanı vardı. Kararan günlerime bir ışık tuttuğunu düşündüm. Kapandan kurtulma uğruna gözüm kararı. Ne yaptığımı, ettiğimi bilemiyordum. İşte o zaman farkında olmadan kendimi bir uçuruma attım, kapılıp gittim. Bunu nasıl yaptım kendime şaşıttım sonradan. Bir bilinmezliğe sürüklenmişim. Artık dönüşü olmayan bir yolun başındaydım. Ama hayattaydım ama dirençliydim ama kendimi biliyordum... Adam beş çocukluymuş, benden de yirmi beş yaş büyükmüş ve evliymiş. Ayrı da değillermiş. Beni eşinin üzerine kuma götürmüş. Neye uğradığımı bilemedim. Öyle bir kapanın içindeydim ki kıpırdayacak hâlim yoktu. Kadın çok üzüldü. İkimizin başına da karabasanlar çöktü. Olan bana olmuştu. Dünya âdetâ başımda dönüyordu. Ben ise bir ateşin içine düşmüştüm. On sekiz yaşında, beş çocuklu, evli bir damın içine düştüm. Baba evine dönemedim, artık iş işten geçmişti. Bir ara baba evine döndüm bu sefer de yüz bulamadım. Annem dul kalırsam kaygısında idi, artık olana razı olmamı gerektiğini düşünüyordu. Beni de kendi kaderine sürükledi âdetâ ve ben razı oldum sonunda. Babamın ise umuru sanki başkaydı. Adamın varlıklı olması onu susturmuştu. Yüz görsem evime dönsem kendime bir yol çizecektim. Öyle olmadı, kendi yolumu kendim tıkadım ve olanlara da teslim oldum. Baba evine döndüğümde sadece üç gün kalabildim ve olanları kabullendim. Çıkmaz denilen şey buydu aslında. Devrimciliğim, marşlarım, sokak kavgalarım, içkilerim, uçarılıklarım bir anda bitti. Artık bir başka dünyada idim. Çalıkuşu'ndaki Feride uçup gitmiş bir kapana kısılmıştı. Ben mi, kumam olan kadın mı, çocukları mı, hangimiz rahattık ki? Beni yiyen bakışları mı, benim ezilmişliğim mi, pişmanlıklarım mı, çıkmazlar mı? .. Bu sürüp gitti bir zaman. Bütün fedakârlıklar benden geliyordu. Önceden bana bir düşman gibi bakıyorlardı. Onlar da za-

manla beni kabullendiler. Hatta babalarına layık olmadığımı hep söyleyegeldiler. Babalarını suçladılar. Resmi nikâhım yoktu ama karısı artık bir duldu. O, bir kenara itilmişti. Ben hem genç hem güzeldim. Ağır bir ameliyat geçirdi bir hemşire gibi baktım günlerce. Elimin altında bir hastaydı artık. Ben onun bir bakıcı olmuştum. Bu, hâlâ sürüyor.”

İşte burada duraksadım da çok sırlarını sayıp dökmesine gönlüm razı olmadı diyecektim ama artık her şey anlatılmıştı. Trajik bir hayatın içinde bulmuştum kendimi. Çözümü bende olmayan, ama çıkması olan bir hayattı bu. “Beş yıl çocuk yapmamak için direndim ve olan oldu, bir oğlum, ardından birkaç yıl sonra kızım oldu. Ve artık hiçbir arayış içinde olmadım. Ekmeğime, evime, damıma ve olana razı oldum. Hayatın çok daha olumsuzlukları vardı. Savaşlar, sürgünler, ardı arkası kesilmeyen ölümler, Akdeniz’de boğulanlar... Bir helâlîm vardı ne de olsa.” Bunları söylerken yutkunuyordu Feride. Gülümserken gözlerindeki acı dolu hüznün belirginleşiyordu. Ve onun asıl trajedisi burada saklıydı. Derinden bir ah çekti. “Biliyor musun, birini sevdim, o da beni. Ona yol gösterdim, öneriler getirdim ama o bir adım bile atamadı. Ben ondan daha gözü pektim. Kabul etse gözümü kırpmadan oğlumu alır giderdim. O zaman henüz kızım dünyaya gelmemişti. Bu küçük kasabada bunu göze alamadı, korktu. Evlenmedi de. Bu kahır içimde öylesine ağır duruyor ki... Bana bütün kapılar kapanmıştı, bunu iyice fark ettim. Buna rağmen asla zihnimi, elimi ve dünyamı kirletmedim.”

Bir şey söyleyecek gibi olduğumu anladı.

“Suss dedi sus, zihnimi karıştırma. Ben geleceğe bakıyorum. Huzurluyum en azından. Geçmiş çoktan bıraktım, kendi hâline. Geçen geçti zaten, önümde bir gelecek ve çocuklarım var, artık geleceğe bakıyorum. Onları büyötmeye bakıyorum. Onların üzerine titriyorum.

Yapamadıklarımı, yaşayamadıklarımı onlara yaşıyorum. Onu artık karıştıрма. O, orada uzağımda öylece duruyor.”

Anında karşılık verince, sustum. Zaten kurgu onun elindeydi. Benim bir şeyler yapmama gerek kalmıyordu. Sadece ona tanıklık ediyordum.

Uzun bir zamandır kurşun kalemimin ucundaki tozların içinde devinip duruyordum, o toz zerrecikleri beni nereye götürecekse oraya gidiyordum. Yaptığım tek iş bu, son zamanlarda. Şimdi de yolum buraya düştü. Bakalım başıma ne işler açacak daha. Varmak istediğim bir erimim vardı elbette. Var da, atacağım o ilk adım görünmüyordu henüz. Dolanıp duruyordum ortalıkta. Lafı gevelemekten başka bir şey yapmıyorum kapalı dünyanın içinde. Ağır hüznü olan bir kapıdaydım artık. Bu kapının ağırlığı üzerime çöreklenmişti. Beni de çekip içine aldı. Neden hep kurban ben oluyorum ki. Bunları anlatmak zorunda mıyım? Kalemimin tozları bir başka yöne doğru evrildi, beni de peşinden sürüklüyor. İyi ki bana cinayet işletmiyor. Bu bile takdir ile anlatılmaya değer. Umut ışığı olacak kapılar aralaması bile önemli, saygı ile anılmayı hak ediyor elbette. Yoksa bunların bedelini nasıl ödeyeceğim ki. Dünya kan gölü, öyküler romanlar ise başka bir evrende seyrediyor sanki. Cinayet ve gerilim romanları, öyküleri, dizileri revaçta. Her kalem kan kusuyor ve ölüm çağırıştırıyor. Kalemimin tozları şükür ki kana bulanmadı.

Benim kalemim ise beni bir başka yöne çekiyor, ben ise bir başka yöne gidiyorum. Beni benimle çeğiştiriyor duruyor oraya buraya.

“İlk adım benden olsun” dedi. “Evet ama o adım senin, bana ait değil ki.”

“Olsun her şey karşılıklıdır. Günün ilk ışıkları zaten böyle değil midir? Yeni gün ve zamana kapıyı aralayan. Bu kapıdan içeri girildi mi bir kere, o insanı sonsuzluğa götürür. Beni zora koşma zor işlerin

insanı değilim. Sen zor olana alışsın zaten. Umut her zaman var. İnsanın içine bir ışık düşmeyegörsün. Olacakları gör ondan sonra. Dünya bir yangın yerine döner âdeta.”

Son sözü açıyor, ilgili ilgisiz. Hayatın acılarına ve güzelliklerine götürüyor. Acılarını da içinde barındırır çoğu. Katlanılması gereken de bu olmalı. “Bir yolculuktan döndüğün andasın. Yağmurun âni bastırması gibi geliyor her şey. Hazırlıksız yakalandığında ne yapacağını bilemezsin. Sırılsıklam ıslanırsın. Sağlığına dikkat etmelisin. Günlerin ne getireceği ne götüreceği belli olmaz.

Bahardır, suyun toprakla buluşma zamanıdır. Toprak kokusu umut yeşertir. Gelecek zamana koşar gibi koşacaksın sen de. Bitmeyen bir koşu olsun” dedi. O konuşuyor, ben dinliyordum.

“Henüz zamanın tükenmediğini ve soluklarımın var olduğunu biliyorum. Bir yolculuğum var tabii ki. Geceye gündüze, yere ve göğe beni anlat. Nasıl anlatırsın bilemem ama anlat. Kalem sözün sahibi ise yük sahibi de odur. Ona bu görev verilmişse, ne yapıp eder görevini yerine getirir. Kütleşen kalemin ucunu sivrilten gerekirse açmalısın yeniden, sivrilmelisin, kâğıdın üzerine aktarmalısın, acıları, sevinçleri. Kayda geçmeyen uçup gidiyor zaten biliyorsun. Uzamda olanlar söz sahibi ile melekler arasında kalır. Kalır ama o da başka bir kayıttadır. Onun kimseye ne acısı ne sevinci ne katkısı olur. Sadece sözün sahibinin uzamında yer alır. Yalnızlık zamanın hayalleri olur. Bu bir rüya mıdır bir hayal mi, hülya mı bilinmez. Belki yüzyılların ötesinde bir kartalın kanatlarına konar gibi sonsuzluk göğüne yükselir gibi olmak arzulandır. Benim de öyle. O kartal götürüp bir dağın doruğuna bırakır. Acılarımın içinden kendime bir yol bulma düşüm hep oldu. Ama sonu olmadı bir türlü. Bana sözcüklerin ruhunu veren, ruhumda yol alan bir uzam diledim hep. Başımı ak bulutların üzerine yaslamak gibi. Kulağıma fısıldanan o büyülü sözcüklerin içimden ak-

ması gibi. Güven dağına yaslanınca ve artık bir daha kaygı duymadan yalayacağım gibi. Biliyorum ki böyle bir rüya gerçek değil ama olmaz da değil. Beni bana anlatacak o güzellikler dizgesinin sözlerine tutunsam diye. Ne düş ama.

Ben kimim, neyim bilmiyorum. Biliyorum da bilmiyorum. Bildiğim bir şey varsa o da yumağımın çözülmesine bağlı. Onu da geriye saramam artık. Geçmişimi yele verdim, uçurdum. Geleceğe öylesine kanat çırpıyorum şimdilik. Hayat böyle geleceğe yol alınıyor ve ömür oraya doğru gidiyorsa ben de peşinden gitmeliyim. Geriye sararak geleceğe yürünmüyor, en azından bunun farkındayım. Ben kendimi kendime anlatamadım. Bunu başarabilseydim bunları yaşamazdım. Ama nerelere sürüklenirdim, neler yapardım o da bir bilinmezim doğal olarak. Beni bağlayan bağlardan kurtulamadım. Bir düğüm oluştu işte o zaman kanadım ve kolum kırıldı. Bir hamle daha belki yapabilirdim ama onu da yapamadım. O şanslı bir kere yakaladım ama olmadı. İkinci düğüm ise beni iyice bağladı. Ama artık onlar benim de tutamaklarım ve asla vazgeçemem. Kendimi bilinmezliklere de sürükleyemem bundan böyle. Biliyorum ki bir evim var, bir gölgelikteyim ve korunaktayım, evime ekmek giriyor, aşım kaynıyor. Diri miyim değil miyim onu Allah bilir. Kime ne diyebilirim ki? Bir dalgaya kapıldım, yolumu ben tıkadım. Gerisi boş. Kurgum benim önüm sıra yürüdü gitti.

Yolcu yolunda gerek... Beylik bir laf.

Ben zaman nedir bilmem. Şu acılı dünyaya geldim, umut verdim ama umut olamadım nedense. Kendime olamadım bir kere. Acıları önceden buldum, gelip dünyama girmişlerdi zaten. Her şey doğasında gibi görünürken kararan bir zamana yol alacağımı nereden bilebilirdim ki? Baba acısı, babanın çektiirdiği ve çektiği acılar. Her şey kahr ötesi. Her ayrıntısını bildiğim ama tamamının benden önce var

oluşu gibi. O acı yükü hep ağır bir soluk olarak yaşadım.

Ben böyle büyüdüm. Bir dönüm noktasıydım ailem için. Annem, babam, yaşanan yıkımlar, yitirilmiş çocukluk anları. Art arda gelen acılar ve hep tükenmişlik ve umutsuzluk. Belki de son umut, son yeşeriş olur diye adım Feride konulmuş. Nasıl bir isimse bu, böyle. Toprağa dikilen ve orada yeşerecek bir umut olsun diye. Bu, belki yaşananların sonu olur diye. Düşünüş onlar için ve onlara göre. Ama bana ait olmayan bir isim olarak kaldı. Onların umudu da benim üzerime kaldı, ağır ve taşınamaz bir yük olarak. Kime ne diyebilirim? Kaderime kahredecek ve küsecek değilim ki, olmadım da. Onca yalnızlıklarına ve acılarına karşın.

Ama üzerimde ağır bir hüznün var!..”

O anlattı ben sustum. Ben sustum o yutkundu. Sonu olmayan bir yolun orta yerinde kala kalınmıştı. Bu yolun sadece daha yürünecek kısmı kalmıştı. Kahramanım Feride'ye kıyamadım. Yolun kaldığı yerden sürdürdüm. Yol, önü sıra uzayıp gidiyordu. Feride çocuklarının eline tutunarak hüznle yol alıyordu ve yol uzundu, ufuk çok ötedeydi. Kurgusunun sonunu getiremedi. Ben de hiçbir şeye dokunamadım. Öylece kalakaldık...

(Yedi İklim/Sayı 317/Ağustos)

Ali IŞIK/POSTER

Beni ayakta tutacak hikâyelere ihtiyacım var, dedi içeri giren yabancı. Sordum soruşturdum, buraya gönderdiler. Masalarda yalnız ve müşteri bekler gibi oturmuş adamların yüzlerinde bir şavkıma belirdi

Ben de ilkin bir yabancı gibi girmiştim. Bir arkadaşımın buluşacaktık. Gecikince beni buraya yönlendirmişti. Dışarıdaki masalar boş, çiçekler susuzdu. İçerdeki bütün köşeler tutulmuştu. Masalar-daki kitaplar, dergiler duvarlardaki posterler ağzını açmış bana bakı-

yordu. Boş bir masaya oturmuştum.

Kahverni yudumlarken kitapların rahatsız edici bakışlarından kurtulduğumu hissetmiştim. Arkamdan görünmez bir el beni raflardaki kitaplara itmmişti. Masada oturanların yan gözle beni süzmelerine aldırış etmemiştim. Sanırım ince bir alay sezmişlerdi gülümsememde. Kimseye ilişmeden ayrılmıştım

Her gelişimde yalnız oturmayı adet edindim. Uzaktan seyretmekle yetindim. Karışmadım aralarına.

Bugün duvardaki posterlerin değiştiğini fark ettim. Masadakilere sormadım. Ben duvara asılmış yeni posterlere bakarken girdi içeri şu yabancı. Yetişemedim masalardan birine oturmuştu. Sağımdaki sandalyeyi boşaltacaktım gelsin diye, ama onun aradığı ben de yoktu. Başköşelerde oturanlardan biri mi olmuştum. İnsan baktığı manzaranın bir deseni olurmuş zamanla derlerdi de inanmazdım. İlk kez o gün iddialarımın gölgesini hissettim üzerimde. Bu yol nasıl bir yoldu böyle. Uzakta durmak için kendinden dinlediğin telkinler seni oraya çekiyor. Bakmışsın kulağın oranın bir parçası olmuş.

Arka cam bölmede birinin posterleri elindeki bezle sildiğini, kenara istiflediğini gördüm. Yanına gidip merakla izlemeye başladım. Duvara ters dayalı posterdeki yazıyı okumaya başlayınca rahatsız oldu. Bir isteğimin olup olmadığını sordu. Ben ses vermeyince, yüzündeki ifadeyi yumuşatarak arada bir tozlarını aldığını söyledi. Belli bir periyodu mu var, yoksa rastgele mi asıyorsunuz, dedim. Gündeme göre ilgili poster astıklarını söyledi. Burayı canlı tutuyormuş. Bu posterlerin ne zaman, hangisinin asılacağını kimin belirlediğini soracaktım. Başköşelerde oturanlara baktı. Kimin resmiyse ona ait bir sözün de yazılı olduğu posterlerde edebiyatçılar ağırlıktaydı. Kimi tıraşsız, kiminin sakalları uzamış, bazıları da o anki kızgınlığı yüzüne vurmuş çatık kaşlıydılar. Birçoğu doğuştan ihtiyarmış gibi hatırlanmayla yüz

yüzeydi. Hangi durumda, kimin, ne için söylendiği açık olmayan, kalın puntolarla dizilmiş cümleler, kalıplarından taşmamak ve posterlerin üzerine yayılmamak için zorla orada tutuluyorlarmış izlenimi verdi bana. Sahiplerinin klas duruştu görüntülerinin üzerinde okuyanın kalbine, zihnine bir ok gibi fırlamak üzere hazır kıta nöbet tutuyorlar, duvarlardaki yerlerini almak için sıranın kendilerine gelmesini bekliyorlardı sanki.

Bugün her zamankinden daha kalabalıktı. Gelenler ilgilerine göre masaların etraflarına birikmişlerdi. Başköşedekiler anlattıkça coşuyor, coştukça yaprakları sık bir ağaca dönüşüyorlardı. Ben az ötede, kenarda durduğumdan sözcüklerin coşkusuna kaptırmaktan kurtarıyordum kendimi.

Masanın birinden muhtaç ülkelere gemiler kalkıyordu. Başköşedeki iştahla açlardan, açıkta kalanlardan bahsediyor, gittiği ülkelerin mahremine pervasızca malzeme hâline getiriyordu. Boğazına takılmış hiddeti temizlemek için bağırarak harfleri kirlettiğini düşünüyordum.

Bana en yakın masada naif bir edebiyat sohbeti gerçekleşiyordu. Fularını arada bir düzeltip konuşmasına kaldığı yerden devam ediyordu başköşedeki. Masada oturanların aralarında dolanan sözcükler havada çiçekler açıyordu. Bu, çıt kırıldım sözcükler öyle inceliyordu ki kendilerini dahi taşıyacak mecalleri kalmıyordu. Kemiksiz cümleler bir sağa bir sola bayılıyordu.

Bir ara mekâna sessizlik yayıldı. Güneş cama vurdukça turuncu ışık demetleri parçalanarak masalara döküldü. O an masalardaki çiçekleri bir gülümseme aldı, ama onlar konuşmaya başlayınca çiçekler korkarak içlerine büzüldüler. Önümdeki dergide, tam karşımdaki posterden bize bakan üstada dair bir yazı vardı. Ne kadar da kızarmış fotoğrafının çekilmesine. Fotoğraf sokakta uzaktan çekilmiş. Nasılda

ürkerek bakıyor. Sanki fark etmiş gibi. Bir arkadaşın zorlamasıyla yanına gitmiştik yıllar önce. Çok ısrar etmişti. En azından beni götürme, demiştim. Bırak uzaktan bakayım. Uzun süre kapıda beklemiştik. Kapı açıldığında karşımızdaydı. Yalnızdı. Bizi mutfığa davet etmişti. Sebze kasasının üzerine serdiği gazetenin bir kenarı domatesten taşan suyla ıslanmıştı. Ekmek, peynir, zeytin domates... Öğle yemeydi. Yemekte uzun uzun susmuş, suskunluğunu mutfaktan solona geçtiğimizde de sürdürmüştü. Kitapların müsaade ettiği dar alana konulmuş iki sandalyeye biz oturmuştuk. O masasına geçmişti. Salonun sokağa bir dil gibi uzanmış bölmesine serili seccadesinde üzerimize, kıldığı son namazın taze havası yayılıyordu. Yanımdaki bacak bacak üstüne atıp efendim, dedi. Anlattı anlattı. Sonunda, ne düşünüyorsunuz, dedi. Gözlüğünün üzerinden baktı sadece. Susarak devam etti. Dalıp gidiyor, gittiği yerden kolay kolay dönmüyordu. Nerele-re gidiyor kimlerle muhabbet ediyordu. Müsaade istediğimizde yine beklerim demişti. Arkadaşım bir daha gitmedi. Ben defalarca gidip suskunluğunu uzun uzun dinlemiştim. Nasıl dolar taşardım çıkarken. O sustukça içime yayılan derinliği anlatamam.

Simdi burada, sokakta gizlice çekilmiş, posterde durmak istemeyen fotoğrafına baktıkça; malzemesin dedim yapacak bir şeyin yok.

Masadakiler birbirlerinin nefeslerinin ılıkliğini hissettikçe neşayle etrafa bakınıyorlardı. İçeri girmeden evvelki hâllerini sokakta, sokaktaki hâllerini evlerinde bırakmış olmanın verdiği rahatlıkla serbest davranıyorlardı. Şu anki hâllerini de burada bırakacaklarından aynı rahatlığı zorlanmadan sürdürmeyi başarabiliyorlardı.

Başköşedeki araya bir sınır koyma çabasıyla bazen en yakınındakinden biraz daha geri çekiyordu bedenini. Dudağını bir fırsat olsa da söylesem dediği cümleler şişirmiş olmalıydı. Susunca düşünen adam pozlarının sınırlarını zorluyor, gözlerini kısarak takdir eden bir bakış

arıyordu. O an dinleyenlerin ellerindeki cep telefonlarının flaşları ardı ardına patlıyordu. Konuşurken aniden duruyor, zihnindeki sandıkları bir bir açıyor, içlerinde hiç söylenmemiş sözcükleri arıyordu. Harflerin üzerine basarak konuşması, kolay ele geçmez duyguları kendine has yoğunlukla aktarabilmenin gayreti miydi? Yoksa yeni posterlerde kendine ayrılmasını istediği yeri mi dolduruyordu. Arada soru soran olursa iri bir kefal yakalamış gibi yüzüne ışıltı yayılıyordu. Anlattıklarının üzerinden bir zımpara olarak geçsin, söylediklerini parlatsın ve üstatlığı sağlam kazığa bağlansın diye posterlerdeki adamlardan arada bir alıntı yapmayı da ihmal etmiyordu.

Onları dinledikçe kendimden uzaklaşıyor, başkasına yaklaşıyordum. Bu başkasının kim olduğu önce ılık bir meltem gibi beni okşuyor sonra yerini uzak, katı bir havaya bırakıyordu. Cümleler katılaştıkça yaşayan canlı bir dile kayıyordu kulaklarım. Dinleyenlerin yüzlerinde gezinen açlık onlarla aramı açan bir düşmana dönüşüyordu. Masadakilerle aramda açılan boşluğa düşmemek için, durduğum kenardan korkarak sokağa bakıyorum. Sokak tüm yumuşaklığıyla beni kendine çağırıyordu.

Duvardaki posterlerin asılı olduğu çiviler de batmaya başlayınca dışarıya çıktım. Sokağın havasını içime çekip bekledim. Önümden geçenlerin yüzlerinde bedenime cansuyu yürüsün diye tutunacak filizler arıyordum. Kaldırımdaki hırpalanmış ağaçla bir yakınlık kurdum. Onun, sırtını verdiği beton binanın gölgesindeki huzursuzluğu, kaldırım taşlarının arasına sıkışmışlığı ve bu sertliklere karşı çaresizliği ortak dertlerden mustaripmişiz gibi bir his uyandırdı bende.

Karşıdan karşıya geçen kedi, ezilmekten son anda kurtuldu. Kaldırımda durup arabanın fren sesine baktı. Araç o anda bir kadını ezmek için yavaşlamıştı. Kadın, sesinde saklı bekleyen çılgılığı yutarak fren sesine bakan kediye gördü. Son anda kurtulan kadını gören

bir başkasının yüreği ağına gelmiş, suratı bembeyaz olmuştu. Kedi onu hiç fark etmedi.

Sokağa dökülen seslerin tınları ilk etapta karmaşayı andırırsa da bir müddet sonra kendine has bir melodiye dönüyordu. Gelenler gidenler, durup karşıya geçenler, dönüp arkasına bakanlar, yavaş yürüyenler, koşanlar, yürüyüş yapanlar, acelesi olanlar... Herkes kalabalıkta kapladığı alanın içinde kendi yörüngesinde dönüyordu.

Etrafımdaki masalar boştu. Tek başıma meraklı gözlerle gelip geçenleri süzmemin kötü sonuçları olacağına dair işaretler almaya başlamıştım. Yalnızlar sevilir buralarda ama yalnızlığını başkasına buluştıranlardan haz edilmez. Bakışlarını sokaktan geçenlerden hangisinin üzerinde iki dakika asılı tutsam bir tedirginliğe gark oluyorlardı. Etraflarındaki saydam korunma örtüsünün tehlike de olduğunu, zedelendiğini sanıyorlardı herhalde.

Sonradan isminin Sadık olduğunu öğrendiğim ellili yaşlarda biri geçerken durdu. Meraklı bakışlarıma takıldığından mı bilemiyorum ama gelip masaya oturdu. Elindeki kitabı masanın üzerine özenle bıraktı. Takip eden gence yanındaki sandalyeyi işaret ederek buyur etti. O da masanın üzerine fotoğraf makinasını bıraktı. Onları yandan görüyordum. Adım Sadık, derken sesini yükseltmesi beni yakınlarındaki masaya çekti. Ucunu göremediğim bir ünsiyetle onlara yaklaşıncı zihnimde her biri ayrı yönlerde hareket etmek için birbirini ezen, şaha kalkmış atlara benzeyen fikirler de sakinleşmeye başladılar. Sadık Beyin Gözlerine baktığımda oraya kadar yükselmiş, derinlerden bakan bir çocuğu gördüm. O doygun bakışı ve ferahlatıcı dinginliği içimi canlandırdı.

Yanındaki gencin eli arada bir makinasına gidiyordu. Sadık Bey ona durmasını ve nefes almasını söyledi Fotoğrafçı masadaki kitabı sordu. O da kitabın bu civardaki sahaflara düştüğü haberini aldığı-

dan bu yana, bulmak için peşinde koştuğunu, vakti elverdiği ölçüde mezarları takip ettiğini ve nihayet buluştuklarını söyledi. Fotoğrafçı Sadık Beyin kitapla birlikte fotoğrafım çekmek istedi. Ben de aralarındaki bağı bir parçası olmaya başlamıştım. Öyle ki hem Sadık Beyin eksik bıraktığı yerleri ona işaret etmek, hem de karşısına geçip fotoğrafçı gibi onu daha yakından dinlemek istiyordum.

Fotoğraf çekmenin rafa kaldırmak olduğunu söyledi Sadık Bey. Berrak bir dille devam etti. Sana sunulan resmi hatırına almamak, uzattığı kolları kırmaktır. Fotoğraf hafızayı kurutur, dedi. İçerde posterleri incelerken bir an aklıma düşen ve sonra hızla kaybolan düşünceyi hatırlatmıştı söyledikleri. Evet, böyle bir şeydi. Fotoğrafçı, eline aldığı makineyi tekrar masanın üzerine bırakıp bırakmamakta tereddüt etti. Bisikletiyle önlerinden geçen birini resimden çıkana kadar takip etti, fakat çekmeye cesaret edemedi.

Fotoğraflamak, gördüğün her şeyi katılaştırmak değil midir, diye devam etti Sadık Bey. Bir yandan onları dinliyor diğer yandan söylediklerini tartıyordum. İçimdeki karmaşadan ayıklanıyordum. Gördüklerini ölümsüzleştirmek, diye hazır bir cevapla karşılık verdi fotoğrafçı. Belleğimizin enerjisi bir ânı tam ve kesintisiz olarak yaşamak, aynı anda da makineyi kullanmak için yeterli değildir, derken yan gözle bana baktı Sadık Bey. Yeni bir fasıla geçecekmiş gibi derin bir soluk aldı. Fotoğraf çekebilmek için o andan feragat ederiz, dedi söyleyeceklerini özetliyormuş gibi. Bana sorarsan makineyi bırak. Gördüklerinin içinde yüzmeye bak. Madem fotoğrafçısın görüntüyü dondur. Kaydır tuvalin üzerine. Geç karşısına. İçinde kendi yerini tespit et Sonra yırt. Hayat resmin ardındadır. Yırtamazsan göremezsin. Ön yüzünde oyalanır durursun. Sadık Bey son cümlesini son yudumundan sonra söyleyip ayaklandı. Fotoğrafçı da müsaade istedi.

Masanın üzerinde duran ve bir mezatta satın aldığını öğrendiğim

Zehiralan'a bakarken içerdeki yabancı aklıma geldi. Masadakilerin şaşkın bakışları arasında benimle birlikte dışarı gelmesini istedim. Yabancı itiraz etmedi.

Seni ayakta tutacak hikâyeler anyordun değil mi, dedim. Evet, dedi iştahı kabarak. Sokağın ucunda yürüyen Sadık Beyi işaret ederek:

O adamı takip et istediğin onda. Buralarda oyalanma, dedim. Yabancı vakit kaybetmeden Sadık Beyin peşine düştü.

(Melâmet/Sayı 6/Ocak-Şubat)

Âlim KAHRAMAN/KÖPEĞİN ANLATTIKLARI

Bu semte gelesi neredeyse yirmi yıl oluyor. Gençtim o zaman, tüylerim pırıl pırıldı. Bir amacım vardı. Her gün, güneş, taze bir ümit olarak doğuyordu üzerime. Kendimi kuşlar gibi özgür hissediyordum. Her maceraya atılmaya hazırdım, bir kararla yola çıkabilir, bulduğum yerden çok uzaklara gidebilirdim. Soğuğa sıcağa aldırmazdım, açlığa susuzluğa dayanırdım. Ekmeğimi bir şekilde bulur, çıkarırdım.

Ne zaman geçti yirmi yıl, bu hale nasıl geldim? Geçenlerde su içtiğim kapta kendimi görünce birden ürperdim. Bu ben miydim? Artık tüylerimde renk kalmadığı gibi, çenem eskisi gibi güçlü, dişlerim de eskisi kadar keskin değil. Başımı uzun ve çirkin tüyler kaplamış. Kılıksız biri olmuşum. Şu içinde yaşadığım parktan dışarı çıkmak gelmiyor içimden. Sıcaklar neyse, bir gölgelik buluyorum kendime, fakat kışlar, işte onlara katlanmak zor; tüylerim eskisi kadar ısıtmıyor beni. Soyumu devam ettiremedim bu yabancı yerde. Eski semtim böyle degildi, buraya geldiğim ilk günler, bir takım insanlar gelip bizi yakaladı. Uzun süre baygın kalmışım, gözlerimi tekrar bu parkta açtım, fakat kulağıma küpe gibi bir şey takmışlardı. (Karganın söylediğine göre: Biz birer sokak köpeğiymişiz, numaralanıp kayıt altına alınmışız; ay-

rıca kısırlaştırmışlar.)

Çoğu genç, başka köpekler de var parkta. Onlara bakınca eski deli dolu halim geliyor aklıma. Parkı bırakıp alt sokaktaki köpeklerle hırlaşmaya gidiyorlar. Yolu buralara düşen yabancı köpeklere havlıyorlar. Etrafımızda gün boyu onlarca insan, çocuk oluyor; fakat hiçbirisi onlara ses çıkarmaya kalkmıyor. Sesi fazla çıkan, etrafındaki insanları korkutan bir park köpeğinin başına neler geleceğini biliyorlar. Hemen o görevliler gelir alıp götürür böylelerini. Sonra ne olur bilinmez. En iyi ihtimal bir köpek toplama kampına atılmaktır. Bakarsınız bir merhametsiz, kuytu bir yerde, icabınıza da bakabilir.

Yaşlanmanın iyi bir tarafı varsa o da parka oynamaya gelen küçük çocukların korkmadan en yakınınıza kadar sokulabilmesi. Bazısı ihtiyatsızlık edip sizi sevmeye bile kalkıyor. Onları gözetleyen bakıcıları, oldukları yerden bağırıyorlar; sakın dokunma, pis o, mikrop kaparsın. Hâlbuki tüm kılıksızlığıma rağmen temizliğimden taviz vermem, günlük bakımımı yaparım her gün. Küçükler biraz büyüyüp kendi başlarına parka gelmeye başladıklarında bize daha çok yaklaşır. Fakat o yaşta nerede duracağı kestirilemez insan evladının. Kimileri –hangi dürtüyle bilinmez- size eziyete kalkabiliyor. O kötü niyetli çocuklar bile eskisi kadar bakmıyor artık benim yüzüme, kendi köşemde kendi başıma yaşayıp gidiyorum. Eski günleri düşünüp hayaller kuruyorum. İleriye doğru düşünmenin yaşı geçince ne yapsın köpek, geçmiş günleri hatırlayacak elbet.

*

Bu hikâyeleri karga yazıyor. O olmasa nasıl ortaya çıkacaktım ben, kim tanıyacaktı? Yüzlerce sokak köpeğinden biri olarak hayatımı tamamlayıp bu dünyadan ayrılacaktım bir gün. Nedense en sona bıraktı karga beni. Söylediğine göre lehimeymiş bu durum. Bir sınırlama koymuyor; istediğim kadar anlatabilirmişim kendimi. Buna

rağmen şunu da eklemeyi unutmadı: Bir oturuşta yazabileceklerim sınırlı, istersen birkaç hikâyeye böleriz sözlerini! Ona dedim ki; başlangıçta hiç bitmeyecek kadar çoktu anlatacağım; öyle gelirdi bana. Şimdi durum farklı.. Belki hikâyede bile bitebilir hepsi. Demek ki değişmişim. Hâlbuki buralara kadar kendi hikâyemin peşine düşerek gelmişim. Bunca yolu göze almış semt değiştirmişim.

*

Sehrin yen kurulan kenar semtlerinden birinde dünyaya gelmişim. Daha doğrusu gözümü orada açtım. Ailem yok. Bir köpeğin sonradan söylediğine göre, adamın biri, bir çuvalın içinde getirip bırakmış bizi oraya. Diğer kardeşlerim küçükken öldü, ben kaldım. Hayatım hep mücadele içinde geçti. Pervasızlığımla kendi varlığımı etrafıma kabul ettirdim. Sadece o civarın köpekleri değil, insanların da bir saygısı oluştu bana karşı. Onlarla aram iyi. Bir köpekten sadakat bekler insanoğlu. Bunu görünce de bağlanır size.

Yaşadığımız yer bir kırlıktı. Uzakta evler görünürdü. Kırılığın orasında burasında da tek tük gecekonduvar.. Biz bu gecekonduvarlardan birine yakın yaşıyorduk. Kendi yaşam alanımızı belirlemiştik. Uzak evlerden bizim oralara gelmeye kalkan köpekleri kendimize yaklaştırmazdık. Bazan bunun için hırlaşmalar olurdu. Ara sıra da kavgalar.. Dayanışma içinde, ancak başımıza buyruk bir hayatımız vardı. Bir süre böyle devam etti. Birkaç sene sonra bazı insanlar gelip gitmeye, etrafı ölçüp biçmeye başladı. Ardından büyük makinalar çıkageldi; toprağı kazıyorlardı. Kamyonlar malzeme taşıyordu bir taraftan. Etraf giderek hareketlendi, makine seslerine çekiç sesleri karıştı; insanların bağırımları bunların arasında kayboluyordu. Aralıklarla binalar yükseldi. Sonra o aralıklara da binalar yapıldı. Sokaklar belirginleşmiş, dört beş sene içinde adeta yeni bir semt doğmuştu.

O hengâmede eski grubumuz dağıldı. Her birimiz kendimize farklı

sokakları mekân edinmiştik. Ben, ilk yerimden ayrılmadım. Önünde toplandığımız gecekondu'nun arsasına dokuz katlı bir apartman yapılmıştı, onu sahiplendim. Apartmanın bitiminden kısa bir süre sonra taşınmalar başladı. Altı ay içinde binada boş daire kalmamıştı. İnsanlar sabah erkenden kalkıp işlerine doğru yola çıkıyor, yorgun argın akşam saatlerinde dönüyorlardı. Çocuklar da okula başlamıştı. Gündüzleri bina neredeyse boşalıyor, evlerde bazı ev hanımlarıyla yaşlılar ve küçük çocuklardan başka kimse kalmıyordu.

En çok apartman kapıcısını görüyordum. O, başlangıçta biraz sert davrandı bana. Kendisini kabul ettirmek, sözlerinin etkisini üzerimde görmek istiyordu. Uzak bir yerden gelmişti bu büyük kente. Etrafa yabancıydı. Binadakiler onun üzerinde, o da benim üzerimde deniyordu otoritesini. Tutunmak için buna ihtiyacı vardı. Ses çıkarmadın. İtaatli hareket ettim. Bir süre sonra birbirimize alıştık; o da rahatladı ben de. Zamanla kapıcı bina içinde ben ise sokakta belli bir hakimiyet kurduk. Bahçe kapısının önünde yatıp kalkıyor, eve girip çıkanları gözüm kapalıyken bile denetliyordum. Sokaktan geçen yabancılara pek hoş bakmıyor, tam hizamdan geçerken hırıliyordum. Apartman sakinlerini kokularından tanıyordum. Hepsinin eve geliş-gidiş saatleri aşağı yukarı belliydi. Onlardan bile geç saatlere kalan olursa hafifçe homurdanıyor; geliş saatlerindeki bu zamansızlığın farkında olduğumu belli ediyordum.

*

Apartmanınıza yerleşenlerden biri de bir hikâyeciymiş. Ne tür hikâyeler yazdığını bilmiyorum. Onun hikâyeci olduğunu da apartmanımızdan ayrılıp şehrin kadim semtlerinden birine taşınmasından sonra öğrendim. Eğer bir hikâyesine bir cümle olarak girdiğimi tesadüfen duymasaydım, hayatımın o büyük macerasına atılmayacak, yerimden yurdumdan olup bir semtten bir başkasına, bu kadar uzak

bir yere taşınmayacaktım. On yedi numarada oturuyordu. Kapıcının söylendiğine göre tuhaf bir adamdı. Evden ne zaman ayrılacağı, eve ne zaman döneceği belli olmuyordu. Bazan gece yarısından sonra çıkıp geliyor, bazan da eline bir çanta, henüz tan yeri ağarmadan, sokaklarda kimselere yokken çıkıp gidiyordu. Kapıcıya işime gidiyorum, diyormuş. Bu saatte ne işiydi bu? Hem bazı günler gidip diğer günler gitmeden nasıl yürütülebiliyordu. Eve girip çıkarken görüyor, fazla aldırıyordum. Bir süre sonra bu gölge adam iyiden iyiye dikkatimi çekmeye başladı. Onu izlemeye aldım. Vakitsiz gidip gelişleri canımı sıkıyordu. Bunun farkında olduğumu, gözümünden hiçbir şeyin kaçmadığını belirtmen için ufak ufak hırılıyordum. O buna aldırma görünürdü. Evde olduğu geceler tüm ışıklar söndüğü halde onunki bir türlü sönmek bilmez, sabaha kadar yanar dururdu. Çalışıyorum, diyormuş kapıcıya. Bunun gibisine gündüzler torbaya mı girdi, derler.

İşte o gecelerde hikâyeler yazdığı sonradan anlaşıldı. Kendisi burada yoktu artık, fakat hikâye kitabı çıkardığı uzaktan uzağa duyuldu. Buradaki günlerinden ilhamla, bir hikâyesinde diyesiymiş ki; önünden geçerken bizim sokağın köpeği tarafından denetlendiğimi hissediyorum! Şaştım kaldım. Etrafa karşı o kadar ilgisiz görünürdü, bana, bir köpeğe bile dikkati varmış meğer.

(Yedi İklim Nisan/Sayı 313)

Aykut ERTUĞRUL/SESLER

Baykuş sesleri. Uzaktaki köylerden gelen köpek havlamaları. Toprağa gömülü mayınların sinsi sessizliğine karışan rüzgârın sesi. Gökten yere göz kırpan yıldızlar. Kayan yıldızlar. Yere sinyal gönderen yolcu uçakları, keşif yapan insansız hava anaçları. İçinde düşman saklayan, saklama ihtimali bulunan ağaç toplulukları. Yan tarafımdan gelen tok fısıltı: Dur kimdir o! Gizli sorular, gizli cevaplar, metale çarpan bot sesi.

Çıplak kayalıklar. Belki bin yıldır, vahşi hayvanlar, keçiler, keçi çobanları, botlar ve mekaplardan başka hiçbir canlının değmediği irili ufaklı taş parçaları.

Yerden bir tanesini aldım. Cebime koydum. Bin yıl boyunca onu fark etmemi bekleyen, ait olduğu kayadan kopan, yuvarlanan, ezilen, küçülen ve tam şimdi burada bıkmadan beni bekleyen, doğanın bana o mucizevî hediyes... Çıtırtılar!

Gözlerimi açtım. Karanlığın içine, yakından uzağa doğru, zikzaklar çizerek. Gözetleme istikametimi karşıdaki ormana kadar taradım. Emniyettediriz. Şu büyük kaya gerçekten kaya mı? Önce bir eşek gibi göründü gözüme, sonra bir eşiği sırtına almış iri kıyım bir adam... Omzundaki roketi bize doğru nişanlamış bir terörist. Celal'i uyardırdım. Uykulu uykulu güldü. Karanlıkta bembeyaz dişleri göründü.

“Tek bir yere gözünü dikme, karanlık yanıltır.”

Görevden dönünce terhis oluyor. O uyumayacak da ben mi uyuyacağım? Haklı adam. “Alışırısın merak etme,” dedi uykusuna geri dönerken. Acemi olduğum için onun yanına verdiler, “iş öğrenmem için”. Gözü kara, babacan, kabadayı, herkesin saygısını kazanmış ne yaptıysa. Taburdan kimi çevirip sorsan ezberlemiş gibi aynı şeyi söylüyorlar:

“Nasıl biridir?”

“Biksici Celal mi? Delikanlı adamdır.”

Ara ara burnuma gelen yabani ot kokusu. Dağın dibinde akan küçük nehrin tatlı sesi. İnsanı dinlendiren, içini rahatlatan su.

Melek ninem. Ne yapıyor şimdi acaba? Sabah namazına kalkar birazdan. Daha değil. Burada bir saat erken kararıyor hava, bir saat erken sabah oluyor. Burada her şey erke! Ölüm bile. Celal onun söz-

lerini tekrar ettiğimi duymuş gibi uykusunda gülümsedi. Dişleri göründü yine. Melek ninem de duyuyor mu beni, onu düşündüğümü sezmiş midir?

Böyle gecelerde, anlattığı gulyabani hikâyeleri aklıma geliyor. Kısık sesle, gözlerini iyice açarak... Gulyabani sanki oradan üzerime fırlayacakmış gibi ninemin iri siyah gözlerinden gözlerimi ayıramazdım. Derine derine gittikçe daha derine bakardın; yakından uzağa doğru. Çocukken korkuyordum gulyabaniden, şimdi emin değilim.

"Gulyabani, kocaman dev heybeti, upuzun sakalları ve elindeki asasıyla geceleri zuhur eder. İnin cinin top oynadığı tenhalarda gizlenir. Tövbe bismillah ayakları terstir. Gündüzleri mezara girer, geceleri hortlayıp gezer. O canı çıkasınca gulyabani yola çıkanların canına kast eder. Gözüne kestirdiği kurbanını ya öldürür ya ruhuna el koyar, ya kendine köle eder ya da aklını alır."

Tüfeğimi kontrol ettim. Şarjör takılı, emniyeti kapalı. Namlusunu siyah. Karanlığın içine yakından uzağa doğru. Emniyetteyiz. Teröristler en çok bu saatlerde, gün ağarmadan hemen önce sızmaya çalışırlarmış. Köpek havlamalarına belli belirsiz horoz sesleri karışmaya başladı. Ezan sesi mi o uzaktan gelen ses? Şimdi botlardan çoraplardan kurtulup salacaksın ayaklarını soğuk suya, balıklar geçecek üzerinden; bir sigara patlattın mı değme keyfime... Sessizlik sessizlik. Baykuş sesleri,

"O yere batasıcayı dur eylemek de kolay sanma kuzum. Bıçak işlemez, derisi kurşun geçirmez. Yumuşak kamı vardır, güreş etmeye pek meraklıdır. Güreşi kazandı mı ne âlâ, yok eğer gulyabani kazanırsa... Eyvah eyvah!"

İçimde amansız bir türkü söyleme isteği. İnsan içinden de türkü söyleyebiliyor. İnsanın bazen türkü söylemek için bile ağzını açmaması gerekiyor.

Gizli âşıklar gibi her gün Koz Tepe'deki yaşlı ceviz ağacına kaçardık Melek ninemle. Yol boyunca tek kelime etmezdik. O, ara sıra duraklar, güneşten kavrulmuş ellerini mırıldanarak otların gövdesine daldırır, sanki kopardığı her bir tanenin arkasından dualar okur, elinde biriken otları diğer eliyle kıvrıp torba yaptığı eteğine doldururdu. Çıtırtı! Karanlığın içine, yakından uzağa doğru, zikzaklar çizerek. Şu kayanın olduğu yerde iri, sakallı bir adam mı var? Celal'i uyandırırsam mı? Alay eder, kızar. Odaklanma. Gözünü çevir, tekrar bak. Kaya yerinde. Emniyetteyiz.

Çocukluktan delikanlılığıma kadar yaz tatillerimin hemen her günü önde ben, arkada ninem, öndë ninem arkada ben, ben otları ezerek, o kimisini koparıp kimisinin dibini eşeleyerek, ben elimdeki sopayı sağa sola savurarak o betini tuta her zamanki ceviz ağacının dibine yürüdük. Köye gelen toprak yola bakan, uçsuz bucaksız tarhaların eteklerinden ta Yozgat'a kadar uzandığı Koz Tepe'ye.

Varınca ilk iş, ağacın duldasın seccadesini sererdi. Sol ayağını gövdesinin altına sağ ayağını ileri doğru uzatarak ağaca yaslanır, beni yanına çağırıp yolu gözlemeye başlardı. Ne konuşurduk? Hiçbir şey? Yıllarca hiç konuşmadan oturup yola baktık. Ben uyur, uyanır, Melek ninemin parmaklarının saç diplerimde gezinişine kendimi bırakıp söylediği türküyü dinlerdim, yeniden uyuyup yeniden uyanırdım. Ninemin gözlerine bakar, gözlerinde kıvrılan, uzayan, bomboş yolu görürdüm, bazen de o yoldan bize doğru yaklaşan asker kıyafetli bir adamı. Bir hayali. Sonra yeniden ninemin sesi:

“Burası Muş'tur, yolu yokuştur,

Giden gelmiyor acep ne iştir...”

Ano yemendir gülü çemendir

Giden gelmiyor acep nedendir

Burası Muş'tur yolu yokuştur

Giden gelmiyor..."

Neyi beklediğini bilirdim, Babası... Büyük dedem. 93 Harbi'nde Ruslara esir düşmüş. Haberi getiren zabıt, "Devletimiz askerini Moskof'a bırakmaz merak etmeyin, eninde sonunda gelir," demiş. Zabıte sadece o sırada 7 yaşında olan Melek ninem inanmış. Annesi, amcaları, dayıları, abisi, ablaları birer birer umudu kesmişler büyük dedemden, sadece o beklemiş. Babasının köye gelişini her gün, aynı yerde, Koz Tepe'nin zirvesindeki ceviz ağacının dibinde yola bakarak beklemiş. Yakından uzağa doğru zikzaklar çizerek. Bitmeyen bir nöbet.

Melek ninem babasını, ben ninemin saçındaki ellerini, yanağıma düşen tek damla gözyaşını bekledik. Kendimi her gün onun kirpiklerinden süzülen bir damlayla büyüyen bir çiçek gibi hayal ederdim. Celal'e söylesem amma güler. Alay eder. "Oğlum sen de bi değişiksin ha, ben gidince ne yapacaksın bakalım bu cehennemde?" der. Operasyon dönüşlerinde keyfi yerinde olur Celal'in. Kendisini bekleyen kızımdan bahseder, dönüşte kalfalık yaptığı dükkânı, ustasından satın alacağından. Üzerinde bir çocuk eli çizili kâğıdı göğsünde asılı haki keseden çıkarıp, "Yengen göndermiş, bizim kızın eli," der gözlerinin içi gülerek. Elini kâğıttaki elin üstüne dayar, dalar gider. Duymasın, Celal'i, hiç gelmeyen büyük dedeme benzetirim bazen. Umutları, deli fişek halleri, kızına olan sevgisi. "Torun vallahi bi değişiksin olum sen! Bizim dedeliğimiz tertip durumundan, sen çok yanlış anlamışsın!" Duysa tamı tamına böyle der gülerek.

Melek ninemin küçük elleri de uzakta babasıyla buluşmuş muydu acaba?

Koz Tepe'den dönüş yolunda garip bir şekilde ikimiz de daha neşeli olurduk, dinlenmiş, sessizce de olsa dertleşmiş, kederini ceviz

ağacının dibine bırakmış, her defasında biraz daha yakınlaşmış olarak girerdik eve.

Evin kapısında, parmaklarını yüzüme sürer, bütün yüzümü avucunun içine alıp dua ederdi bana: “Hızır yoldaşın olsun kuzum, melekler sırdaşın olsun kuzum.” Askere uğurlarken de öyle demişti. Kırıksık dudaklarıyla kocaman sulu bir öpücük bırakıp yanağınla boynumun arasına... Kulağımı dudaklarına yaklaştırıp:

“Bekleyeceğim, sakın gelmemelik etme e mi gurban olduğum?” Nedense o an gözümün önüne Koz Tepe’ye giderken elimdeki sopayla vurup dağıttığın karahindibalar gelmişti. İrkilmiş, geri çekilmiştim; Melek ninemin yüzüne bakamamıştım bir daha... Etraftakilere belli etmeden yanaklarını silerek babamın uzattığı bayrağı omzuma alıp otobüse binmiştim.

Çıtırdı! Kayaya dalmışın yine. Yakınlaşmış mı? Celal! Celal’i uyandırsam? Az öncekiyle aynı adam, sakallı, iri, dev gibi. Kırmızı gözleri parlıyor. Yaklaşıyor mu? Olur mu hiç. Hızlandı mı? Parmaklarıma söz geçiremiyorum, silahını tutamıyorum! Celal! Dede! Sesim çıkmıyor. Kıpırdayamıyorum. Geldi. Yüzü yüzüme değişiyor, nefesi leş gibi. Dişleri ayırık, koca bir kayadan kopmuş taş parçaları gibi. Yıllarca beni bekleyen. Konuşuyor mu? Anlamıyorum ne söylediğini, ne diyor? Yıkılma sakın! Benim sesim? Konuşamıyorum. Beni altına almaya çalışıyor. Toprağa kök salmış bir ağaç gibiyim. Ceviz ağacı. Di renmeye çalışıyorum. Gulyabani, upuzun sakalları arasından bir balta çıkartıyor. Celal! Dede! Gözleri, gözleri. Gözleri alev alev. Dallarımı tutuşturacak diye ödüm kopuyor. Kapkara bir ateş var içinde. Karanlık. Odaklanma, odaklanma. Başka yere bak. Balta üzerime doğru geliyor, çıtırtı! Dallarımın mı geliyor o ses? Kıpırdayamıyorum. Yıkılma sakın! Homurtuları artıyor, balta bir kere daha... Çıtırtı! Gövdemde büyük bir boşluk. Yara. Bir yandan kahkaha atıyor bir yandan

da baltayla gövdeme vurmaya devam ediyor.

Vücudum kaskatı. Bim... Kahkahaları... Bismillah... Kul euzu birabbil felak... Kul euzu birabbil felak min şerri... Vücudumda yaralar açılıyor. Balta darbelerinin aralıkları hızlandı. Karnımda bir acı. Melek ninem, askerden dönemeyen babası,

Celal; yüzler birbirine giriyor. Yıkılırsam gulyabani kanımı emecek. Duayı bitirmeye çalışıyorum. Tüm gücümle.

Çıtırtı! Çıtırtı! Derin bir nefesle uyanıyorum. Kaya yerinde. Karanlığın içine, yakından uzağa doğru, zikzaklar çizerek... işte tam o sırada gördüm. Bize doğru sürünerek yaklaşan... Sonrası rüyamdan bile karmaşık. Telaşla Celali uyandırdım. Bu sefer yanılmadığımı nereden anladı? Sanki o da rüyasında beni izliyordu da aynı telaşla onu uyandırmamı bekliyormuş gibi gözlerini açar açmaz silahına uzandı. Teröristi gördüğüm tarafa doğru tetiğe bastı.

“Çat çat!”

“Çat çat çat!”

“Çatçat çat çatçat!”

Bağırışlar, patlamalar. Bir yandan nişan atıyor bir yandan tetiğe basıyor, bir yandan mırıldanıyor: “Gelin lan, gelin lan!”

Ben daha ne olduğunu anlayamadan kafamın yanından bir şey... Taş mı? Celal’in gözleri büyüdü. Bir şeyin toprağa saplanma sesi. Celal, beni bir hamlede kenara itip el bombasının düştüğü yere doğru boylu boyunca... Patlama sesini duydum.

Bağırışlar, patlamalar. Celalin paramparça olmuş, etrafa saçılan bedeni. Kan, barut, toprak... Namludan çıkan merminin sesi. Uzak-taki köylerden gelen köpek havlamaları. Kendi sesim, Celalin sesi gibi: “Gelin lan, gelin lan!” Bağırıyorum. Başımın üstünden geçen

mermilerin sesleri. Patlama sesleri. Komut sesleri. Toprağa düşen boş kovanların sesi. Ete saplanan merminin sesi. Gökten yere göz kırpan yıldızlar. Kayan yıldızlar. Veda bile edemediğim Celalin sesi: “Olum sen de bi değişiksin ha!” Ninemin sesi:

“Gurban olduğuma şükürler olsun ki, gulyabani güneşi gördü mü mezarına yollanuverir; Yollanuverir de ahali bir hal çaresi bulabilir. Ah o zıkkım içesice, köküne kıran giresice! Karmına kazıklar çakılasıca, kalbi çıkarılıp kaynatılasıca! Adı batasıca!”

Ağaran günün, günü karşılayan kuşların sesi. Uzaklardan köpek havlamaları. İnleyen insanların sesleri. Helikopterin sesi. Toprağı ezen botların sesi. Göğe yükselen ruhların sesi. Çıplak ete değen sedye demirinin sesi. Çatışma boyunca seken mermiler, patlayan roketlerin etkisiyle gövdesinden kopup etrafa dağılan parçalarına ağıt yakan iri kayanın sesi.

Melek ninemin sesi

“Burası Muş’tur, yolu yokuştur,

Giden gelmiyor acep ne iştir..”

Ano yemendir gülü çemendir

Giden gelmiyor acep nedendir

Burası Muş’tur yolu yokuştur

Giden gelmiyor..”

Ninemin sesine, kayanın ağıdına, helikopterin patpatlarına, inlemelere, koşuşturmalara, köpek havlamalarına, gulyabaninin kahkahasının kulağımdaki yankısına karışan, tüm sesleri bastıran, yüreğimi dağılayan, yaralarımı kanatan; eli bir mektubun üstüne çizilen küçük bir kız çocuğunun sesi.

(Post Öykü/Sayı 2.4/Mayıs-Haziran)

Aylin YILDIZ/PARK

Gezintiye çıksa iyi olacaktı. Ne yağmur ne de kar ama soğuk mu soğuktu hava. Bulutlarsa şu koca kentin kirini pasını yansıtıyordu. Yok ki bir adım ötede kavaklı, servili, çamlı bir gezinti yeri. Olsa olsa sağında solunda otomobillerin geçtiği yürüyüş yolu vardı. Bu da kandırmacaydı. Gözünün önüne çocukluğunun geniş mi geniş çayırları geldi. Çayırlar kavaklarla çevrenmişti. O kadar yüksekti ki kavaklar, o kadar genişti ki gövdeleri. Her yana uzanan o güçlü dalları ona güven veriyordu. Dayasa başını kavağın gövdesine dallar eğilip sarılacaktı, yapraklar okşayacaktı başını.

Şimdi nereye gitmeliydi? Azıcık da olsa duyumsamak istemişti düşlerini. Uzaktı oralar. Kırk yılda bir gidilirdi. Belki yıllardır gitmediği o parka gidebilirdi. Haydi, o zaman deyip içinden düştü parkın yoluna. Geçen yıllar yolunun üzerindeki kimi dükkânları, apartmanları değiştirmişti. Ne de çok adımlamıştı bu kaldırım taşlarını okul çantasıyla. İlkokulun yanından girdi parka uzanan sevimli yola. Ağaçları boylanmıştı parkın. Parkın “tepe” denilen yeri çarptı hemen gözüne. O zamandan bu yana küçülüp de tepecik mi olmuş “tepe”? Merdivenleri adımladı hüzünlü tepeye doğru.

Tepedeki salıncaklarda iki genç sallanıyordu. Erkek arada bir salıncaktan atlayıp kızı sallıyordu. Onları rahatsız etmeyeceği, göz ucuyla da olsa bakacağı bir oturağa ilişti. Bu tepe ne de karlanmıştı o zaman. Yerler buz kesmişti. Yerin örtüsü, geceyi aydınlatan parkın ışıklarında parılıyordu. Salıncaklarda topak topak karlar. Sabahı, kendilerini elleyecek küçük elleri bekliyorlardı. Nazlı nazlı büyütüyorlardı kendilerini. “Gelme, giderim ben tek.” demişti. Dinlememişti, içi rahat etmemişti. Soğuk geceye birlikte atılmışlardı. Duraktaki bekleyişi, uzunca otobüs yolculuğunu göze alıp gelmişti. Duymamıştı hiç soğuğu o zaman. Yüzünde sonsuza değin sürecektir bir gülümseme vardı.

Nereye gidiyorlardı? Ne olacaktı? Kim söyleyecekti ilk? Tüm bu sorular kar tanelerine, geceye, sokak lambalarına karışıp yitmişti. Birden ne olduysa kartopu oynamaya başlamışlardı salıncaklı tepede. Beline sarılmış buldu onu. Karda yuvarlanarak inmişlerdi tepeden aşağı. Soluğu ne güzeldi, ne sıcaktı. Gözleri onu kendisine katmak istediğini söylüyordu. Kolları, bacakları gözünün önüne o çocukluğunun kavaklarını; kavakların ona güven veren dallarını getirmişti. Yaslamıştı karlı başını onun karlı gövdesine. Oradaydı işte, yüreğindeydi söyleyemedikleri. Beklemenin sabrına katlanamayan, koşan yüreğindeydi gizledikleri. Sarıvermişti sıkıca. Öylece ne kadar kaldıklarını bilmiyordu.

Başka bir zamanda mıydı yaşadıkları? Daha önce geçtiği bu park değil miydi orası? Altlarındaki yer, sonsuza değin uzanıyor muydu? Bunlar zihninden hızla geçmişti. “Üşütme daha fazla, hastalanırsan üzülürüm.” demişti titrek, yumuşacık bir sesle. Oysa kalkmak onun aklından geçmemişti. Üşümüş müydü? Hastalanacak mıydı? Bunlar ne demekti? Kalkmışlardı istemeye istemeye. Parmak uçlarıyla onun saçlarındaki, bıyıklarındaki karları temizlemişti. Dudakları aralanmıştı, söyleyecekti ancak bir türlü gelmemişti diline sözcükler. Zamanı değil miydi? Neydi onu bundan alıkoyan? Bu kadar zor muydu yaşamın en güzel şeylerinden biri? Peki, ya kendisi ne yapmıştı? Uğraşamaz mıydı daha fazla? Diretemez miydi? Dikilemez miydi önüne? Bu sorularla çokça boğuşmuştu. Ne olmuşsa olmuştu işte. Olmamıştı. Bir daha onun sıcak soluğunu böyle yakından duyamamıştı. Gözlerinin anlamıysa ulaşamayacağı kadar derinlere çekilmişti. Kollarının o güven veren duygusu, çocukluğunun kavak ağaçları kadar uzaktaydı. Ondan sonra üç dört kezdi zaten birbirlerini görüşleri. O da arkadaşları içinde.

Yitip gitmişti. Ona yakın olan birkaç arkadaşına sormuştu. Yurtdışına gitti demişlerdi çalışmak için. Daha da fazla konuşmak isteme-

mişlerdi. Utanıp soramamıştı fazlasını. O günden sonra çok sorular sormuştu kendine durmamacasına. Gece gündüz hırpalamıştı kendini. Günlerce ikisinin de sevdiği yıldızlı, sevdalı şiirler okumuştı. Bu şiirlerdeki sevdalar kavganın içinden doğuyordu. Gelecek, birlik, namlu, berat, tulum, umut, aydınlık diyordu şiirler. Sevda, yıldızların uzaklığı kadar yol gitmekti. Yıldızlara bakıp ahlankmak değil; onlara doğru yola düşmekti. Bir gülüşle sıçradı yerinden. Salıncaktaki kızın gülüşüydü. Sallanmıyorlardı. Erkek, kızın yanı başında dikilmiş ke-yiflice bir şeyler anlatıyordu. Onu görmeyeli kaç kez bu salıncaklar topak topak kara bezenmişti? Kızı beş yaşındaydı. Üç yıl da öncesini saysa sekiz yıl. Sekiz kış yuvarlandıkları yamaca kar yağmıştı. Kalktı yerinden, o yamaca doğru ilerledi. Yamacın dibine oturuverdi yavaş-ça. Yüreği hızlanmıştı. İçi ısınmıştı. Çantasından ona dün gelen ki-tabi çıkardı, “uzak yıldızlara, bitmeyen sevdalara şarkılar” adı altında onun adı. Kapağını çevirdi. Onun çok beğendiği el yazısıyla kendi adı. Cezaevinden göndermişti. Ona ulaşmasını o dönemden bir ar-kadaşı sağlamıştı.

Tüm şiirleri bitirmeden kalkmadı. Son birkaç sayfadaki şiiri par-kın lambası eşliğinde okudu. Bıyıklı yüzüyle kartı saçları gözlerinin önünde belirdi. Soluğuysa dudaklarına değiyordu. Kalktı yerinden birden. Hemen o arkadaşı aramalıydı. Bir şeyler yapmalıydı. Son bir-kaç yıldır içine kapanmıştı. Sevdalarını yan yana yaşayamamışlardı belki ama kavgasında onun yanında olmalıydı. Elini uzatmalıydı. Parkın ışıkları parıldıyordu. Salıncaklı tepeden gülüşler yükseliyordu.

(İnsancıl/Sayı 308/Mart)

Bahar AKKURT/KİMSENİN GELECEĞİ YOKTU

Omzuma asılı kalmış bir ölü... Bu ağırlıkla daha ne kadar yürü-yebilirim; ayaklarımı zehirleyen potinlerle. Durdum; gecenin içinden birinin gelip beni bulmasını, günahımı yüzüme haykırmasını bek-

ledim. Ensemde hafif bir rüzgâr... Biri ılık çalıyordu. Etrafımdaki bütün eşyayı kati suretlerinden sıyrıp, munisleştiren bir ses... Gözlerimi kapattım; ölüm, bu hazin ezginin ardında gizlenmişti. Dünyaya gelirken yine bu kederli lahinle mi uğurlanmıştım? Küçük bedenimi yıkarlarken yavaş yavaş kaybolan bu sesi mi aramıştım? Beni yıkadıkları suda boğmalarını isterdim. Hâlbuki sardılar; ömrüm boyunca cenderesinden kurtulamayacağım bezlere sardılar. Isık sesi, bekçinin yaklaşan ayak sesleriyle kulaklarımdan çekildi. Şimdi yalnız bekçinin züğürt şiiri duyuluyordu:

-Düüt, düüüt, düüüüüt...

Gittikçe yaklaşan ses aşağı sokaktan geliyordu. Fenerini yüzüme tutmadan evvel gidip ben bulmalıydım onu. Bileklerimden çek götür beni, demeliydim. Ama yere çivilenmiş ayaklarımı kaldıramıyordum ne bekçiye doğru yürüyebiliyor ne de kaçmaya yelteniyordum. Düdük sesi uzaklaşmaya başladı. Bu sokağı, beni, görmezden gelip ilerliyordu bekçi.

Gidip taş basamaklara oturdum; kimsenin geleceği yoktu. Biliyordum, omzumda bir ölüyü sürükleyip duracaktım; yükümün altında ezilene dek. Sokak lambası ilerideydi ama bir parça ışık ayaklarıma, dizlerime düşüyordu. Kalktım, iki basamak yukarı çıkıp duvara yaslandım. Karanlık bütün varlığımı örtmeli, kederimin içinde hırpalamalıydı beni. Çocukluğumdan beri ne zaman canım yansa karanlığa kaçırdım. Eğer sığınacak bir yer bulamazsam başımı omuzlarıma içine gömüp bir kuyuda olduğumu düşlerdim. Daracık, dipsiz, ışığın sızmasına imkân vermediğim kapkara bir kuyu... Beni kuyumdan çıkarmak isteyenler olurdu elbet. Ablam gelir, dizlerime sımsıkı sardığım kollarımı açmaya çalışır, saçlarımla oynardı. "Yahu" derdi, sen de her şeyi kendine dert edinirsin. O saçlarımla oynadıkça kuyumdan çıkmamak için daha çok sarılırdım kendime. Arkadaşlarım, ellerim-

den çekistirir; yeni kurulan oyuna beni dâhil etmek için etrafımda dönüp dururlardı. İkna olmadığımı görünce:

Eski minder

Yüzünü göster

Göstermezsen bir poz ver...

Şarkısı başlar, eğilip cevap vermemi beklerlerdi. Ama ben yüzümü göstermez, diz kapaklarımın gözlerimi acıtmasına aldınsı etmeden, gitmelerini beklerdim. Kederimin dağılmasına razı olmazdım bir türlü, son haddine kadar yaşamak isterdim. Öyle de olurdu. Ama bu defa yüküm o kadar hafif değildi. Böyle oturup kalamıyordum, yere kapanamıyordum, dizlerime sarılamıyordum. Kalktım, sokağın ortasına doğru yürüdüm, sağa sola dönüp taşları sürükledim. Hiçbir şeyi birkaç saniyeden fazla sürdüremiyordum. Gözlerim gidip ayakkabılarımda durunca bütün hırsımla kaldırım taşına vurdum ayağımı. Hızlı hızlı yürümeye başladım; sokağın sonunda durakladım, ilerlemeye takatim yoktu, yokuşlar çıkmaya, bir yere varmaya takatim yoktu. Yokuş aşağı koşmaya başladım, bildiğim sokaklara arkamı dönüp hiç geçmediğim yollara saptım. Koştum, kendimle karşılaşmayacağım bir yer bulmak umuduyla, alamadığım nefesim içimi yırtıp geçinceye dek koştum.

Beni bir yangının ortasında bırakmıştı; dumanların gözlerimi örttüğü, nefes almama imkân vermediği bir yangın... Şu ayakkabıları çıkarıp fırlatsam, çıplak ayaklarımla cam kırıklarına bassam acım dinecekti belki. İçimi kaplayan o sert kütle eriyecekti bir lahza. Ama hayır bu ayakkabıların beni zehirlemesine mani olmayacaktım. Nasıl çekip aldıysam bir ölünün ayaklarından öyle de giyinecektim. Biri onları cansız ayaklarımdan çıkarana kadar, onlarla sürünecektim.

İki apartmanın arasındaki boşluğa girdim. Birinin beni görmeye-

ceğinden emin olduğum bir yere gelince durdum; yere çöktüm. Son taşındığımız evde terasın yanında, kullanmadığımız eşyaları koyduğumuz bir çatı katı vardı, ışıksız. Babamın hiddetinden kaçıp oraya sığınmıştım bir defa. Kafamın tavana degeceği kadar dibe gitmiş, iki gün boyunca orada saklanmıştım. Beni bulmuşlardı, ama çıkmaya razı olmamıştım. Evdekiler bir bir gelip beni ikna etmeye çalışıyorlardı. Babaannem bastonuyla çatının ortasına kadar gelmiş “Babanın öfkesi dindi haydi yavrum Allah aşkına” diyordu. Ama bilmiyorlardı ben hep kendimden saklandım. Ardımda sürükleyip durduğum kara gölge... Beni daima uzaktan seyreden, eleştiren, gülmeme, ağlamama müsaade etmeyen bir gölge... Onun itham eden, küçümseyen gözlerinden saklandım. Hareket etmeme izin vermeyen, elimi kolumu bağlayan bakışlarından... Karanlıkta kendimi hırpalarken terk ederdi beni, belki sadece arkasını dönerdi. Ne menem bir şeydi, onu nereden bulup çıkarmıştım bilmiyorum. Ama vardı, ellerim gibi ellerimde çevirip göğe fırlattığım pervanem gibi, kırılan kamyonetim gibi vardı.

Saklandığım karanlıktan Karlar Kraliçesi çekip çıkarmıştı beni. Bu masaldan yakamı kurtaramazdım, ablam gelip yanımda oturduğunda ona git demedim. Kay’ın kızığının, karlar içinde sürüklenip gitmesine izin verdim. “Eğer çocuk olmazsanız, Tanrı’nın krallığına giremezsiniz.” diye bitirdi ablam masalı. Okuduğu zamanlar ona bu cümleyi tekrar ettirirdim, anlatırken de söylerdi bu yüzden. Ama işte büyümüştüm, ellerimi kirleterek büyümüştüm, Tanrı’nın krallığının dışında kalmıştım. Ne zaman bu sözü hatırlayıp kendimi geri çeksem, hatalarımdan sıyrılıp kaçmaya yeltensem gölgem gelip karşıma diki-
liir, “Artık çok geç!” diyen bakışları yüzüme saplanıp kalırdı. Çocukluğuma giden köprüyü bir hamlede baltalar, beni karanlığıma iterdi.

Ayakkabılarıma baktım, bir ölünün ayakkabılarına... Gerda, Kay’ı bulmak için yeni ayakkabılarını ırmağa atmıştı. “Söyle ırmak,

benim küçük Kay'ım nerede?" diyerek. Ben onun sonsuza dek kaybolmasına izin verdim. Teslim olalım, demişti. Sararmış, acıdan buruşmuş yüzü, gözlerime takılıp kalmıştı bir müddet. Hayır, dedim biraz bekleyelim; giderler. Gitmişlerdi de; ne kadar zaman geçmişti bilmiyordum, ama gitmişlerdi. Eğildim, yüzüne baktım; gözlerini açamayacak kadar bitkindi. Sırtıma aldım onu, o şekilde ne kadar gittik bilmiyorum. Boynuma sarılan ellerinin gevşediğini hissediyordum. Az kaldı, dedim biraz dayan. Ses gelmedi. Teslim olacağız; Tanrı'nın krallığına girmek için geç değildir belki, dedim. Ses gelmedi. Elleri çözüldü, omuzlarımda asılı kaldı.

Kalktım, bu sefer kaygısız, sükûnetle yürümeye başladım; bütün yüklerimden uzak. Sabahın ilk ışıklarından kaçmadan, karanlığı aramadan yürüdüm. Deniz kıyısına vardığımda güneş doğmuştu. Isık sesi kulaklarıma dolarken gülümsedim.

(Karabatak/Sayı 24/Ocak-Şubat)

Bahtiyar ASLAN/KAR VE DÜĞÜM

Gelip kördüğüm olduğumuz yer işte; bir bebeğin varlığını öperek vedalaşacağız tekilliğimizle. Başka yolu yok. Bu puslu ve soğuk geceyi seçişimizin -yıllar sonra hem de- bir anlamı olmalı. Puslu mu? Üşüyorum ve simsiyah bir şal olarak uzanan şefkatini sarılıyorum, dört yanımızda sağlam duvarlarla yükselen ispirto kokulu dünyanın ortasında gürültüye ve dumana sığınarak, gürültünün ve dumanın örttüğü ne varsa kutsayarak -ölmeden önce son bir kez tutabilirim ellerinden- ve tuhaf, renksiz bir dinginliği -kimi zaman şarap kırmızısı, kimi zaman kan belki de- içerek ve saçlarının omzundan dökülüşünün inceliğini bir kere daha hatırlayarak... Bu, aşkımızın ayini olmalıydı. Fakat... Bana karın yağışını anlatıyorsun, Doğunun karlarını bildiğim gerçeğini kaldırarak aradan. Doğunun cahili olarak dinliyorum seni. Sesinde şarap tadı var, yumuşak, uysal ama gizliden isyan eden

bir inceliş... Bunu yalnızca ben biliyorum. Burnun kıpkırmızı oldu. Gövdeme yaslan, gövdeme cırl cıplak. Çıplaklık dediğimiz şey ne ki gerçekte? Ya üryan olmak? “Ayıpsız bir çıplaklığın adıdır üryanlık” diyorsun, “aşk bunun için var”. Bunu kaçarak öğrenemezsin. Yıllar önce sana nasıl âşık olduğumu hatırlıyorum tenimdeki ürpermeyle. Saçlarından kurtulan kokuya karşı koymalıyım. Burası dünya. Sonra ben, belki eskiye yenilmenin, geçen zamanın imkânsızlığının eline düşmenin, çağırmanın, gel(e)meyişin; belki hayatı yeniden başlatacak bir ihtimalin kurbanı olmanın korkusuyla bir hikâyeyi içimden sessizce, bir kar yağar gibi tekrarlıyorum. Saçlarını seve seve, gözlerine baka baka tekrarlıyorum. Böylece sağalacağım belki; ne varsa içimde çok eskiye, bitmiş bir geçmişe göndereceğim. Yaşamaktan korktuğum her şey, eskide benim yerime yaşanıp bitmiş olacak. Kader, kendini bir daha tekrarlar mı? Bilmiyorum. Ama bunun mümkün olmayacağı fikrine sığınıyorum. O kadar... Kar, günlerce, hiç durmadan, hiç durmayacak gibi yağdı. Gökyüzünde binlerce, milyonlarca beyaz kuş vurulup düşüyordu yere. Dağlar hızla ağardı, ova hızla bütün renklerden arındı. Geceyi ve gündüzü aynı ses esareti altına aldı. Dağların arasından korkuyla geçerken, kurt ulumalarının ay ışığına karışıp şavkıdığını gördüm. Huri’yi, yani seni böyle bir kar aralığından görüp sevmiştim. Sonra mevsimler gelip geçmiş, bahar yazı, yaz güzü kovalamış, kışlar yazlara, güzler baharlara karışmıştı. Sevdanın üstüne kaç kar daha yağdı bilmiyorum; böyle bir kışa daha eriştiğimizde istedim seni. Sonra dönüp geldim suçlu gibi. O gün dama çıkıp dünyanın ıssızlığını dalgalandıran bir sesle adını haykırmıştım. Ateşler içinde günlerce yatmak zorunda kalışımın başlangıcı o haykırış, o çığlıktı. Anlamını hiçbir zaman sana ulaştıramadım. Hep eksildi, hep eskidi, küçüldü, kayboldu. Yorganın altında titrerken mafsallarımda dolaşan senin etin, senin kanındı. Hiç uyanmayacağım uykulara dalıyor fakat rüyalarımda yalnızca seni, kar ortasında bir gül

gibi açan seni görüyordum. Akşamları gün batarken bütün seslerin katılaştığını, keskinleştiğini duyuyordum. Güneşin kızılığ ı bile gelip karın üstünde donuyordu. Ateşin donduğı akşamlar... Bu saatlerde karşı evlerin çatılarının üstünden simsiyah bir bulut gibi kargalar geçiyor, çığlıkları gökyüzünü bir kâğıt gibi yırtıyordu. Dün gece gördüğün rüyayı bir kere daha anlat. Unutuyorum yüzüne bakarken. Köpükten fanuslar içinde çoğalan bedenlerimizin ağır ağır boşluğa yükselirken kıvrılıp katlandığını görüyorum. Ayıpsız bir üryanlık... Asırlar öncesinin sessiz ve gizlice yürüyüp gelen sırrının bedenlerimizde duraklaması... Ben şimdi, bütün bu sokakları, sokakların kesik damarlar gibi dolaştığı kenti yıkan bir çığlıkla bir kere daha doğmak istiyorum kendi varlığımdan. Orada dizlerinin kesik bir baş gibi kanadığını hissediyorum. Uzansam dokunacağım, uzansam buz gibi parmaklarını bulacak ellerim. Sonra belki bir geyik vurulacak uzaklarda gözleriyle bizi savunan. Fakat ellerimiz kanlı. Öyle özlemişim işte, bir duman gibi bütün varlığını içime çekerek ve sonsuza kadar tutarak nefesimi... Bana eşlik edebilir misin? Gözlerini bir cam fanusta dindirmenin aşkla arana koyduğun engeller anlamına geldiğini ikimiz de biliyoruz. Sürekli konuşurken ertelediğın hakikati çoktan söyledim sana. "Ben Mireille Mathieu" diye takdim etmek istesen kendini bütün dünyaya, en çok parmakların sevinecek buna. Tutup uçlarından bir bebeğın varlığını öper gibi öpsem. Sonra ısıtsam hohlayarak. İki beyaz öfke gibi sokakları dolaşan yabancı bir rüzgâr olup gidecek iki insan... İnsan en çok da sestir belki. Mireille Mathieu hangi şarkısıyla katılıyor aramıza? Ter içindeyim ve gözlerim bir cetvel gibi göğü dört parçaya bölen pencere parmaklıklarında sabitlenmiş. Üşüyorum ve dünyaya hâkim olan beyazlığın bunun tek sebebi olduğunu düşünüyorum. Arada bir kargalar gelip yırtsa şu kâğıdı... Bu yeknesaklık bozulsa... Kaderin arkını başka bir yana çeviren bir şey olsa... Anneme, ölebileceğimi söylemişler çoktan. Huri'ye bu haberin ulaş-

masını istemek ayıp mı? Fakat ne değişecek ki? Huri, bana acımdan başka ne yapabilir? Belki... Fakat... Duvardan bağlamamı kim indirecek? Tutabilecek miyim mızrabı? Vücutuma hâkim olan bu titremeyle düzen tutturmanın ne kadar zor olduğunu biliyorum. Yine de çalmalıyım. İçimde bir ateş, bir ateş... Huri'nin ateşi bu. Fakat üşüyor ve titriyorum. Anneme, ölebileceğimi kim söyledi? Ocakta çıtırdayan çalılar kızıl bir kıvranışla külleniyor, küllenerek dans ediyorlar. Rüzgâr muhalif esince odaya bomboz bir duman doluyor, büyük bir kuş ölüyor sanki; ölüyor ve tüylerini döküyor. Gözlerimin yaşını emen yastığın tüylerini kim, hangi ölü kuştan aldı? Varlığımı azaltırken sorularımı, çaresizliğimi çoğaltan kim? Ağaçlar... Göğe uzanan eller gibi. Kaç parmaklı ağaçlar bunlar? Kimin kolları bedenleri? Huri... Yüklüğün önünde oturup beni düşünen, bana ağlayan Huri... Böyle bir Huri var mı gerçekten? Huri, beni düşünür, bana ağlar mı? Köpükten fanusların içinde kara kalemle çizilmiş sokakları geçip gidiyoruz. Duvarların yüzü keskin. Her şey siyah-beyaz. Altımızda katlanarak kayıp giden bir zemin var. Damalı taşlar siyah-beyaz. Sürekli kendi kendini doğuran taşlara bakarak ilerliyoruz. İlerliyor ve taşlar gibi çoğalıyoruz. Yüzlerce fanusun içinde yüzlerce üryan bedenle artıyor varlığımız. Bunun bir davet olduğunu anlıyorum rüyada. Belki ölümün bir davetidir. Siyah-beyaz nedense ölümün rengi işte. Anısız renkler... Sonra bir pencere açılıyor dünyanın bir yerinden. Hayır, bir evden, bir binadan filan değil, basbayağı dünyadan açılan bir pencere bu. Çıkıp gitsek... Sonsuza uzayan loş koridorlar var önümüzde. Duvarların zeminle birleştiği yerlerden yuvarlak, fersiz ışıklar sızıyor. Işıklara bakarak geniş bir meydana çıkıyoruz. Her yanda granit sütunlar. Onları geçip yeni koridorlara giriyoruz. Duvarlar boyunca zayıf, beyaz ışıklar... Işıkların içinde bembeyaz karlar gibi dönüp duran ve olduğundan iri gözüken toz zerrecikleri. Onlara bakarken döşemeyi hissediyorum. şimdi yürüyoruz el ele. İkimiz de çıplak ve bembey-

ziz. Bunun çıplaklıktan çok arınmayla bir ilgisinin olduğunu biliyorum. Severe ya da ölere arınmak... Dünyadan ve kendimizden... Gidip bir yerde -mekânın hızla silindiği bir yerde bile bir yer arıyoruz- tek bir beden olarak sonsuza kadar -bize "kalk" diyecek bir sesin varlığı gerçeğinden kurtularak- uyumak... Sonsuzluğun ve tekilliğin şuurunda olarak uyumanın mümkün olduğu bir yerde... İçimizdeki pişmanlık ancak o zaman susacak. İkimiz de biliyoruz. Yerin altından gelen bir davul sesiyle irkilerek uyandım. Her sesin içimde bir ateş topuna dönüştüğü ve bir sestten ibaret olan varlığımı yakarak sildiği bir aşkla yaşarken, bu sesin hiç de hayırlı bir anlama tekabül etmeyeceğini anlayacak kadar şairdim. Bu ses, Huri'yi götüren sestti. Yorganı üzerimden atıp bağırdım. Telaşla odaya giren ve sonsuz bir anlamla çoğalan sesiyle "caaan" diye seslenen anneme baktım ve bu düğünün kimin düğünü olduğunu sordum. Önce "asker uğurlaması" diyerek geçiştirmek istedi, inanmadım. İçimdeki sesle annemin sesi savaştı. Galip gelen içimdeki sestti. Kızgın bir yağ gibi, erimiş kurşun gibi dök-tüm onu. Gökyüzünü örten zara çarpıp çoğalıyor davul sesi. Evren, yaratılışın, ilk yaratılışın ilk günü kadar dolaysız. Dağlar, bu sesle bembeyaz, yollar bu sesle düğümlü ve varlığımız bu sesle imkânsız... "Kar yağar mezar üste" diye bir türkü tutturuyorum... Duyuyor musun Huri? Ölüler duyuyor, kurtlar kuşlar duyuyor, dağlar taşlar duyuyor, sen de duyuyor musun Huri? Bir kadeh daha şarap istedin ve gözleri siyah bir bantla bağlı bir kadın olarak boşlukta yürümeye başladın. Sonra işaret parmağını bir silah gibi göğsüme doğrultarak ateş ettin. Döşemeye sırtüstü düştüm ve üstümüzden geçen fanusların bir bir kırılıp dağıldığını gördüm. Aramızda bir kedi hikâyesi dolaştı, tüylü ve ezanlı... Kendi cenaze namazını kılan bir adam geldi aklıma. Nedense uzun ve beyazdı adam ve gene nedense sonsuzluğa güneyden geliyordu. "Tanrım, biraz daha, biraz daha kar" diye yalvardım ölürken. Sen, bir kadeh daha şarap istedin. Soğuktan ürperdik ve is-

pirto kokusunun bizi ısıtmak için yayıldığını anladık havaya. Hikâyemiz kirazdan küpelerin ucunda sarktı bir süre, hayatı dişleriyle, hayatı kalbiyle kavrayan kadınların arasından geçip gittik. Limanda tek bir gemi bile yoktu. Martılar, bütün beyazları tüketmişti. Geceyi iki yaran bir bıçağın ucunda aşkımızı itiraf ettik ayrılırken. Belki yalnızca ben aşkı, belki yalnızca sen... Evet, belki sen yalnızca bir aşkı sevdin... Kar gene yağıyor. Uzaklarda bir kadın kızıl kadife kaplı bir koltukta kıvrılarak kalbinin üstüne oturuyor. Gecelerce, günlerce yağın kar gibi uzayan bir gelinliğin içinde sevdiği aşka veda ederken yalnızlıktan ürperiyor ve eski bir şiire sığınıyor. Birden o şiirin şairi olarak anneme yalvarıyorum; "Huri" diyorum; "Huri gidiyor anne. Ne olur bir kere daha görsem, ne olur anne!". Çaresizlik kanayan bir yara gibi sargılar içinden baş veriyor. "Ölüyorsun" diyor annem, yavaş yavaş kendisi de ölerек. İkimizi tüketen ne varsa gidip Huri'ye değişiyor, biliyoruz. Sonra etekliğini karda sürüyerek çıkıp gidiyor annem avludan. Karda bir gölgedir artık. Dil döküp ikna ediyor kızakçıyı; "Bizim kapıda egle biraz kızığını" diyor. Atlarına iki büyük ölçek arpa veriyor. Koşum kayışlarını bir bıçakla kesip inceltiyor kızakçı. Pasurgalar tam da bizim avlunun önüne gelince kopacak. Saçların yüzüme değdikçe zeytin ağaçlarını hatırlıyorum. Belki köpükten fanuslu bir rüyanın içindeyiz hâlâ. Belki köpükten bir fanusun gerçekliğinden kavnıyoruz bize yaşamak olarak görünen rüyayı. Fakat rüzgârda yüzü eskiyen bir çöl kızı gibi inatla uzaklaşacaksın benden. Bunu ikimiz de bilerek sarılıyoruz. Ellerini saçlarımda gezdirirken sözlerini anlamadığımız bir Fars şarkısının kim bilir hangi iklimde biriktirdiği hüznüyle dolduruyoruz boşluğu. Fakat sen çoktan ve bir kere daha gittin. Bu sana çok yakışıyor. Sular sessizce şahitlik ediyor işte. Gidip ağlayacağını sulara alıp götürsünler diye fısıldıyorum. Belki böylece bir ışığın, her şeyi dindiren bir ışığın yansıması olarak yaşamayı başarırsın diye. Orada, siyah, granit taşlara düşen bir ay var. Orada sesin, buzlu bir

kadehte unutulduğunu itiraf eden kuşlar... Orada, ılık ılık büyüyen bir aşkın düşüp kırılışı... Orada siyah ve beyazın renkleri soyunuşu... Yatağımı karın ortasına serdi annem. Arkamı iki yastıkla besledi. Sazımı kucağıma alınca titremem geçiverdi, gövdeme can geldi. Avlu kapısının önünde dizginlere asılan kızakçı, pasurgaları koparmayı başardı. Kızağın iki yanında iki grup atlı vardı. Dizginleri kasıp durdular. Atların burnundan çıkan kızgın havanın incecik birer demir çubuk gibi göğe doğru uzadığını görüyordum. Huri, bu demir çubukların gerisindeki tutsaklığıyla dönüp benden yana baktı, sonra hemen çevirdi bakışlarını. O zaman koparırcasına vurdum sazımın tellerine ve içimdeki ateşin bir ses gibi gidip Huri'nin yüreğine düştüğünü gördüm. Kimse tek kelime etmedi. Sözüm bittiğinde kızakçı da pasurgaların tamirini bitirmişti. Gökyüzünden inen karın ağırlaştığını, rüzgârın sustuğunu hissettim. Sonra başımı göklere çevirerek gözlerimi kapadım. Öfkeli bir trene binerken Huri'nin bir suna olabileceğini düşündüm ve hafifledim nedense... Sana doğunun karlarını anlatacağım uzun geceleri hayal ettim. Karanlığın içinden ışıldayan ve hızla geçip giden ıslak ağaçlara baktım. Keşke ağlasaydık...

(Türk Dili/Sayı 773/Mayıs)

Berat ALANYALI/NEDİM GÜNLÜĞÜ

Nedim beni ısırdı. Aniden fırladı, hırlayarak dişlerini koluma geçirdi. Mavi hırkam delindi. Ağladım. Ne hırkam delindiği için ne canım acıdığından.

Yağmur dinince sokağa çıkmıştım. Nedim evlerinin önündeki su birikintisinin başına çökmüş, suda yüzen küçük, siyah yavruları kuyruklarından tutup tutup yırtıyordu. Bende omzundan çekerek durmadan yapma diyordum. Yapma, yapma... Nedim, hiç aldırımıyordu bana. Durmadan yırtıyor, çırpınan yavruyu suya bırakırken bir başkasını alıp parçalıyordu. O sıra abim balkonda görüldü. Seslendim,

Nedim balıkları yırtıyor! Onlar balık değil, larva dedi abim. Büyüyüp kurbağa olacaklar. Gözümün önünden, yarım gövdeleriyle zıplayan kurbağalar geçti. Onlar kurbağa olacak, yapma, diyerek Nedim'i dürttüm. İşte o anda fırlayıp kolumu ısırdı.

Annem mavi hırkamın etek kısmındaki kıvrıntıdan bir sap orlon çekti. Onu yün iğnesiyle ilmikten ilmiğe geçirerek deliği onardı. Hiç belli olmuyor, ama artık o hırkayı giymek istemiyorum. Keşke başka hırkam olsa...

Abime, Nedim'i ısırarak istiyorum dedim. Abim, senin dişlerin yok ki kızım, dedi. Bu hiç aklıma gelmemişti. Evet, ön dişlerim yok... Yazın balkondan düştüğümde kırılan dişlerimi, dişçi abi çekmişti. Allahtan sütdişi, demişti. Yeni dişlerimin düzgün çıkması için sürekli dişçi abiye gidiyoruz annemler. Daha çok varmış çıkmasına. Pis Nedim.

Nedim bugün bakkalın önünde düştü. Elindeki torbadan şangır sungur şişeler saçıldı sokağa, bazıları kırıldı. Nedim'in dizi kanadı, ağladı. Bakkal amca dükkânın önünü süpürürken ona kızdı. Oh olsun! Ellerimle kulaklarımı kapadım, karşısına dikilip ona baktım. Beni görünce daha yüksek sesle ağlamaya başladı. Zaten bir başladı mı susmak bilmez. Annesi gelip pataklayana kadar da avaz avaz tepindi durdu. Nedim'in küçük kardeşi bile bu kadar ağlamıyor. Geçen gün pazarda karşılaştığımızda bu bebeğin kafası neden kocaman, diye sordum. Annem hişt, diye susturdu beni.

Nedim'in annesi bu akşam da telaşla çekiverdi perdeleri. Erken-den, daha lambalar yanmadan kapatıyor bazen. Sonra bağıyor. El-leri kırılınca, diyor. Yapma geberesice, diyor. Nedim'in babası daha çok bağıyor, ama ne dediği anlaşılmıyor. Şangırtılar oluyor. Sonra annesiyle Nedim ağlıyor. Böyle gürültü yaptıkları bir gün, annem babama, kadıncağız manyak herifin elinde kalacak, polis çağırsak, dedi. Babam, bırak hanım, bela istemez. Anlaşılan yine kaybetti serseri,

dedi. Polis çağırmak kötüdür. Nedimlerin perdeleri değişik. Bir kanadı beyaz, öbürü kırmızı yeşil çizgili.

Nedim bugün kuş yuvasını taşıdı. Tutturamayınca ağaca çıktı, yuvayı yere attı. İyi ki içinde kuş yoktu. Balkondan sarkıp polis geliyor, diye bağırdım. Hemen yere indi. Eve koşarken balkona doğru fırladı. Ben de içeriye kaçtım.

Nedim'in donunu gördüm. Annesi her sabah çamaşır asıyor bahçeye. Çarşaf, yorgan, bazen yatağı da seriyor güneşe. Yatak hep leke. Nedim kızıyor annesine. Eşek gibi bağıyor, ağğğ, ağğğ, ağğğ! Çarşafı çekiyor yere. Asmasını istiyor. Annesi dövüyor bunu. Balkondan hepsini görüyorum ben. Ama bugün tam seyrederken abim tuttuğu gibi içeriye soktu beni.

Cumartesi, annem babamla çarşıya çıktık, bana kırmızı bir hırka aldık. Annem Pazar günü evdeki bir sürü şeyle beraber mavi hırkamı da katladı, Nedimlere verdi. Nedim'in annesi kapıda ağladı. Nedim'in babası ne zamandır görünmüyor. Annem yandaki komşuya, adam içeriye girdi de kadıncağz kurtuldu, dedi. Eskiden bahçede durmuyordu ki. Ne oldu, anlamadım.

Bugün Nedimlerin kapısının önünde bir sürü ayakkabı var. Amcalardan biri Nedim'e gofret verdi. Nedim almadı. Taşın üstünde öyle oturdu. Annem börek yaptı, Nedimlere götürdü. Abim balkona, yanına geldi. N'olmuş, dedim; sarıldı bana, öptü öptü. Ağlamam geldi. Sonra konuşmadan oturup bahçeye baktık. Dişlerim yavaş yavaş çıkıyor, ama Nedim'i ısırmaktan vazgeçtim.

Nedim yine çok bağıyor, yine çişli ama annesi artık onu dövmüyor. Bahçede oturup yere bakıyor. Konuşmuyor. Geçen gün bize gelince de konuşmadı. Yerleri, camları silip gitti. Anneme koca kafalı bebek nerede, dedim. Meleklerin yanında, dedi. Ne zaman gelecek, dedim. Dönmez, dedi. Orası rahatını. Ben olsam evimizi özlerim.

Bugün yağmur yağdı. Nedimlerin evinin önündeki çukura yine su

doldu. Üzerime en eski şeyimi giydim, çıkıp suyun başında bekledim. Ne kurbağa yavruları çıktı ortaya, ne de Nedim. Canım sıkıldı, eve döndüm. Balkondayken bir de baktım, sokağın başında Nedim, arkasında babası. Nedim'in babası gelmiş. Babası Nedim'e kırmızı tüfek almış. Onu ısırmayacaktım zaten ki... Sadece bana saldırsaydı, artık iyice çıkmış olan dişlerimi gösterecektim.

Nedimler yine gürültü yapmaya başladı. Bizim evin eski perdeleri oraya gitmiş.

Nedim'in kırmızı tüfeği bahçede duruyordu. Kırılmış.

Dün gece uyurken bir ses oldu, çok korktum. Yataktan fırladım. Bir baktım annem, babam, abim balkonda. Abim beni kucaklayıp içeriye soktu. Nedimlerin camı kırılmış. Nedim kırmıştır, dedim. Kırmıştır abim, hadi sen uyu, dedi. Aşağıdan çok ses geliyordu, bağır-malar, ağlamalar. Abi yanıma yat, dedim. Biraz yattık. Abim uyudum sandı. Ben duvara baktım. Mavi ışıklar yanıp sönmeye başlayınca n'oluyor, dedim abime. Polis gelmiş, dedi. Hemen gözümü kapadım.

Nedim günlerdir bizde kalıyor. Annem katlamalı yatağın altına muşamba serdi, Nedim'e yatak yaptı. O abimin yanında, ben annemlerle yatıyorum. Nedim çok yemek yiyor. Her gün bir şey yapıyor. Okuma kitabımı yırttı, bebeğimin saçını yoldu, beni de bir kere itti. Hiç ses çıkarmadım. Annem iyi davran, diye tembih etti; ama etmeseydi de kötü davranmazdım. Nedim çok ağlıyor. Camı o kırmamış. Cam kırıldığı için babasını polis götürmüş. Annesi de koca kafalı bebeğin yanına gitmiş. Annem bugün Nedim'in yatağını kaldırdı. Artık devlet babanın evinde kalacak, dedi. Orada devlet ana da var mı, diye sordum. Bir şey demedi. Balkona çıktım, ağladım biraz. Annem ağlıyor diye değil, öyle işte.

Yine yağmur yağıyor. Çukurlara sular birikiyor.

(Lacivert/Sayı 72/Kasım-Aralık)

Bülent ATA/KALK DÜĞÜNE GİDELİM

Kahve geldi. Soğuk bir günün ardından, “Bu kahve ne iyi oldu” derdi başka bir zaman olsa. Oysa şimdi büyük bir felaketin öncesinde, içtiği kahvenin tadını bile alamıyordu. Birazdan hesapları kapatmak için gelecekler, sonra kalkıp gidecekti bu pastaneden. Çıkıp gidecekti. Peki, nasıl söyleyecekti?

Kahvenin telvesine bakıyor. İçinden atamadığı huzursuzluk son bulacak mı diye. Farkına varmadan kaybettiği, sonra bulamadığı, aradığı şeyleri birinin çıkıp ona, yüzüne karşı söyleyivermesini bekliyordu. Kavga çıkacağı zaman dükkânlarına çekilen insanlar gibi içinde bir köşeye çekilmiş, başını çıkaramıyordu, bildiği ne kadar akıl varsa.

Kendisine de güvenemiyordu. Gerçekleri duysa bile kararlı bir şekilde kaderin akışını değiştirebileceğine inanmıyordu. Kahve fincanı bu duruma karışmak istemez gibi elinde yabancılaşmış, neredeyse kayıp düşecek. Kader bu muydu gerçekten?

Saçmalık. Bu konuşmayı yapması gerekmiyor muydu? Taşındıktan sonra bir telefon açardı. Evlendikten sonra. Ne diyecekti? “ben evlendim. Senin borçlarının bitmesini bekleyemedim. Senin, ‘şu borçlar bir bitsin dükkân bir otursun’ demelerini bekleyemedim” mi diyecekti? “Bekleyemedin ve gittiğin ilk düğünde yedi göbek öteden bir kuzenini bulup hemen söz mü kıydın!” derse.

Der, haklı. Ama yaptım bunu. İçimden gelerek, nefret ettiğim akrabalarımın kucağına attım kendimi. Pistten inmedim, ona öfkemden, her oyun havasında deli gibi göbek attım, dans ettim. Utanç verici, ama yaptım bunu. Ailenin akıllı uslu kızı ne olmuştu böyle? İşmediğimi herkes bilirdi. Artık bilmek istemedim. Beni tutmak istediler mi bilmiyorum. Düğün bu... İnsanlar birbirini düğünde görürmüş eskiden. Göz koymuş, Gördüm orada, Hakan’ın gözlerini. Bana kapılmış gözlerini.

Öyle öfkeliydim ki! “Boşanma avukatının parasını ödeyemediğim için dava düştü” dediğinde. Anladım. Yani yalandı her şey belki de. Bu pastanenin oturmasını, işlerin yoluna girmesini, borçların bitmesini beklerken en az ben de senin kadar çalıştım. Para almadan köle gibi. Sonra sigortam yatmamış, sonra işe aldığın oğlan karının yeğeniymiş. Sonra benden hoşlanıyormuş çocuk. Bana bunu nasıl, nasıl söylersin? Aklım almıyor. Seni gebertmem lazımdı, evet.

O düşün öyle iyi geldi ki. Yıllardır ne sıkılmışım kendimi, üniversite bitmez, bursum kesildi kesilecek, hem okuyup hem çalışırken seni tanımak nasıl da ilaç gibi son anda yardıma yetişmişti. Nasıl da iyiydin. “Onur Bey, hayatta tanıdığım en iyi insan.” Ne beklemişim ki ben? Sahiplenilmek mi? Bizimkilere hesap vermektense Onur Bey’e hesap vermek daha kolay geldiği için mi? Ya sonra? Asıl, Onur Bey’in hesap vermesi gerekmez mi şimdi? Çok aptalım çok. Konuşmak için buraya gelmek hiç de akıllı değildi.

Orada, kasada yeni işe aldığın kızlara ayılıp bayılıp işi anlatıyorsun. Ben ne yapıyorum? Yarın kalan bir hesabı kapatmayı bekliyorum. Kapanmayacak. Kapanmayacak. Sana ne yapsam az. Allah’ın cezası bayat kahvelerin... Ne olacağını sanıyordum ki? Karısından boşanacak ve bu dükkânda birlikte çalışıp yeni bir yuva mı kuracağız? Okulu bıraktım be senin için. Oysa onun yuvası burası işte. Borçlar, mutsuz evlilik hikâyeleri, saçmalık.

Olmuş işte. Her şeyi bitmiş. Anlamamı bekliyor benim. Gitmem gerektiğini, anlamamı bekliyor. Ben ne yapıyorum? Aynı saflıkla boşları toplayıp hesabı ona götürüyorum. Ne olacak yani nikâh sponсорum mu olacak? Bize pasta mı yapıp gönderecek? Balayı için otel tavsiyesi mi alacağım ondan? Ne konuşacağız biz? Usulca çıkıp gideyim buradan, bu sesler bu şapşal kızların saflığı, aynı ben, şunlara bak...

Pastaneyi büyütmek için yeni müşteriler için yeni elemanlar ge-

rekiyormuş. Pabucuma anlat sen onu... Şu fincanı fırlatsam ya kafasına. Tam kafasına. Çok küçük ama. Cesaretimi toplayıp kalksam buradan. Hiçbir şey söylemeden, rezillik çıkarmadan...

Hakan öğrendi okulu bıraktığını, bütün gece konuştuk. Uzak bir akrabamız. Halde dükkânları varmış. Bursumun kesildiğini, buradaki hayallerimi. Hayal kırıklığımı... Arabası da varmış, eski model ama temizmiş. Benden vazgeçsin diye her şeyi anlattım ona. Her şeyi... Garibim, yüzü simsiyah oldu Arabayı değiştireceğini anlatıyordu. Annemin vitrinini devirdiğimde, babamın yurt dışından getirdiği o porselen takımlar tuz bu olduğunda, annemin yüzü de böyle olmuştu. Çok korkmuştum anneme bir şey oldu diye. Su getirmişlerdi de içip hıçkırığa hıçkırığa ağlamıştı annem. Hakan da öyle saf ki, gözleri doldu ağlamaya başladı. Her şeyi berbat etmişim işte, başım çatlıyordu. Odadan çıkmaya davrandım. Elimden yakaladı bırakmadı, "Seni istiyorum" diye.

Söz verdiği gibi kimseye bir şey anlatmadı. Ama o il günkü ıslıl ıslıl gözler yok. Ona söz verdim, bu defteri kapatıp geri döneceğime. Burada boşuna oturuyorum. Ona söz verdim. Her şeyi planlıyor, anlattı bana. Evet, şaşkın biraz. Artık burada bekleyerek ne yapsam geri düşeceğim. Yüzümdeki ışıltının hırsız, işte burada karşımda. Başka neşelerin peşinde. Ben gitmeliyim.

Fincanı ter çevirdi. Belki kal derdi, gitme derdi. Babası onu otobüse bindirirken "Kızım seni doktor olarak görmek istiyoruz" dedi. Bir kez daha söyledi bunu.

Annem biliyor, sesini çıkartmadı. Beni kim temize çıkartır ki? Beni kim olduğum gibi kabul edebilir ki artık? Hakan bana hep bir suçlu gibi bakacak. Gitmeli miyim ona? Söz verdim diye?

Yeni başlayan kızlardan biri yaklaşıp "Hesapları kapatıyoruz hanımefendi" dedi. Şaka olmalı, ama seslenmedim. O kadar güzel bir kız-

dı ki. İki yıl önce bu masalardan birinde işe yeni başladığımda bir kadın vardı. Hesap istemişti. Boşları alırken, kulağıma yaklaşıp kendini kolla bu Semih'ten demişti. Anlamamıştım. O işte, bu anmış meğer. Hesabı ödedim. Kıza patronu sordum. Bakındı, "Lavaboda galiba" dedi. Ne söyleyebilirdim ki? Hiçbir şey. Kıza patoloji dersinde gördüğümüz bir hastalıktan bahsettim. Tedavi gördüğümü, Semih Bey'e de bulaştırmış olabileceğimi söyledim. O dehşetli yüz ifadesi hayatının bir çöp torbası olmasını kurtardı belki. Taksiye binip otobüs termineline götürmesini söyledim, telefonumu kapattım.

Sabah gün ışıırken otobüs şehre girdi. Hakan beni karşılamak için terminalde bekliyordu. Kötü çocuk değildi aslında, ama arabası dökülüyordu. Konuştu konuştu, baktım gözleri ne güzel ışıldıyordu.

(Dergâh/Sayı 321/Kasım)

Bünyamin K./BOZKIR VE ŞARAMPOL

Adım Fahri, Fahri'nin anlamı için sözlüklere bakmıştım: gönüllü, karşılıksız. Karşılıksız verilen hizmet. Yani aslında onur için verilen hizmet anlamında... Fahri. Yedi kardeşin sonuncusu. Dört kız, üç oğlanın dünyaya son geleni. Bütün engellere, tedbirlere rağmen kader kısmet dedirtip geleni, abilerimin ablalarımın kolları üzerinde büyüdüm. Büyük kardeşlerimin dizlerinde omuzlarında yaşadım yıllarca. Annemin pek vakti olmadı sarılmaya. Babamın raconuna uymuyordu elini omzuma koymak. Kendimi bildim bileli çok zayıf bir bedenim var. Tokalaşırken parmaklarım bir birine geçer, kemiklerim sıkışır, ayak ayak üzerine attığımda "tuk" kemik sesi getir. Çelimsiz görünmekten nefret ederim. Biraz gürbüz olmak için neler vermezdim. Üst üste giyinirim. Yaz aylarında bu numaram suya düşer. Soğukları beklerim hep. Bisiklet yaka kazak, gömleğin altından görünmez. V yaka ise daha uygun. Orlon örgüler gövdemin kurtarıcı parçalarıdır. 12 yaşıma kadar hızlı büyüdüm. Boyum oldukça iyiydi. Sınıfın uzun-

ları arasındaydım. Fakat ortaokul ikinci sınıftan sonra arkadaşlarım bir bir beni geçmeye başlamıştı. Pekâlâ, kısa boylu sayılmazdım. Lise son sınıfa geldiğimizde, ancak 170'e ulaşabilmiştim. Polis olmak için lazımdı bu sadece. Polis olmaktansa bütün ömrüm işsiz geçsin daha iyi. Atilla polis olmak istiyordu. İlk ölçümde iki santimle kaçırmıştı polisliği. "Dedeniz öldüğünde 13 yaşındaydım. O günden sonra boyum hiç uzamadı" derdi babam. Ben de sen iflas ettikten sonra pek uzamadım baba. Varına yoğuna, dükkânına evine incir ağacının dikildiğinden beri bir süngüç bile uzamadım. 1942'den 1929'u çıkardığında geriye 13 kalıyor. 42'de yoksulluktan ölmüş dedem. Devlet, savaş olasılığından dolayı halkın etindeki buğdaylara el koymuş. Halkın elinde kalan buğday bitince kepek yemişler. Makarna mı? O ne ola? Buğdayın kepeğini ekmek yapıp yemişler. Turşunun katığı pilav yokmuş. Kepek barsaklarında donmuş insanların. Çocuklar kıvrana kıvrana ölüyormuş. Aylar mevsimler böyle geçmiş. Babamın en küçük kardeşi ölmüş. Dedem birkaç arkadaşıyla bir gece katırlara binip Gökşün Ovasına gitmişler. Sabahın ilk ışıklarında harman yerlerinde el ile tane tane buğday toplamışlar. Beşer onar kilo ancak toplayabilmişler. Sonra sarp dağdan yürüyüp geri dönmüşler. Üç günde yüz kilometre yürümüşler. Şehre gece germişlerse de jandarma çevirmiş, almış ellerinde ne kadar buğday varsa. Dedem, "Bir tasını bırakın," diye çok rica etmişse de bırakmamışlar. Solgun bir bedenle eve dar düşmüş adam. Kuşağını babam çözmüş. Apar topar bir yatak sermişler ve yatmış. İki üç gün sonra da ölmüş. Sıcak bir pilav ya da buğday çorbası da kurtaramazdı belki adı Ali olan dedemi. Çünkü yenik girmiş eve. Hayatının en büyük, en önemli başarısızlığıyla atmış son adımını eşikten içeriye. Varlıklı ve itibarlı bir babanın biricik esnaf oğlu kırk yaşında kahırdan ve yokluktan gitmiş böylece. Dükkânını toplamışlar. Köpük fırçaları, makaslar, taraklar, sakal taşı, havlular... Toplayıp bir çuvala basmışlar. Ağır bir de kilit vurmuşlar kapısına.

O günden itibaren dokuma tezgâhlarının en çok üreten ustası olmuş babam. Yedi küçük kardeş, bir anne, bir de hatun ana evde, dar hanede bekliyormuş. Bir lokma bin tarak; bir lokma bin ipli çözgü... Bu benim dinlediğim bir aile hayatı. Yaşamayan yokmuş aslında bu yoksullukları.

Geçmiş orada, sağlam bir yerde bırakıp yola çıkacağım diyordum. 27 numaralı koltuktaydım. Yanımda başka bir yolcu yoktu. Ön koltukta tek oturan tıp öğrencisi, bana dönüp, elimdeki sigara için “Bunun zararlarını anlatmamı ister misin?” demesi şimdilik öfkelenmemi gerektirmiyordu. Ona “Yolculuk güzeldir,” demeseydim keşke. Sanki daha önce yolculuk yapmışım gibi, sallamasaydım bu ukalaya. Bir süre konuştuk. Yo hayır, o konuştu. “Eğer sigaradan vazgeçersen sana kalacak ev temin edebiliriz. Fakat bu sakalını da kesmelisin”e kadar getirdi muhabbeti.

–Sağ ol, ihtiyacım yok.

–Nerede kalacaksın?

–Fark etmez, sakalım ve sigaramla olabileceğim bir yer bulurum, dedim gülümseyerek. Gülümsediğimi fark etmesi için eğitip ışığa yüzümü uzatma uğraşı da verdim.

–Sen bilirsin ama öğrencilikte en zor şey barınmaktır. Güvenilir, sağlam insanlar olmalı çevrende.

–Sağ ol. Ne iyisin.

Pekâlâ, benden daha zekiydi. Onu terslemekten vazgeçmiştim. O da pek alınmamış olmalı ki bana dönmüş, anlatıp duruyordu. Kendini akıllı, tecrübeli, bilgili gösterebileceği şeyler bulup anlatıyordu. Yol büküm bükümdü, virajlar bitmeyecek gibiydi, her virajda gözlüğünün yanı koltuğa çarpıyordu. Karanlıkta yüzünü seçemiyordum, incecikti. Belki benden daha zayıftı. Benden daha zayıf bedenli ola-

bilmesi hoşuna gitmişti. O ağır ağır anlatırken sordum,

–Kaç kilosun?

–Elli beş felan.

–O kadar var mısın?

–Evet.

Dört kilo fazla, benden daha zayıf değil. Tıp kazanmış. Ben ik yıl sıba ba kaldım. Lise birde ve lise ikide. İkinci kez sınıfta kaldığımda babam beni bir lokantanın bulaşıkhanesine bırakıp, meslek öğrenmelisin demişti. Dünyanın bulaşığını yıkamış, dünyanın soğanını soymuştum. Altı ay, yani bir güz, bir de kış böyle geçmişti. Orda sigara içmeyi öğrendiydim. Sonra babama haber vermeden işten ayrıldım. Derhal başka bir iş buldum. Eve elimde parayla dönmeliydim ki işten ayrıldığımı fark etmesin. Küçük bir işyerinde bebek kıyafetleri satıyordum. Kaynanalar, gelinler kafamı şişiriyordu. Hepsinin de dünya harikası çocukları vardı. İki anne yan yana gelince evlatlarının b...kunda boncuk arıyorlardı. İşyeri öğleye kadar sakin oluyordu. Dükkân sahibi alacaklılarından kaçtığı için, işi bana apar topar öğretip ortadan kaybolmuştu. Gizlice geliyordu dükkâna. Sonraları günlerce gelmez olmuştu. Hafif bir temizlik yapıp dükkânın önüne çıkıyordum. Sabahleyin yedi buçukta o kız geçiyordu. Sekize çeyrek kala o kadın. Bir teybim iki de kasetim vardı. Çevirip çevirip onları dinliyordum. İlk fırsatta kaset doldurtacaktım. Doksanlık. Harika bir şarkı listesi yaptım. Günlerce sürdü bu. Bazen alacaklılar geliyordu. Küfredip gidenler oluyordu. “Çatalkafa nerede?” diye soruyorlardı. Bir okkalı tokat yemişliğim de var, dolandırılmış bir heriften. “Şehir dışında,” dediğimde küfredip, tokadı basmıştı.

O kız geçerken vitrinin köşesine yaslanmış bekliyor oluyordum. Leyli'nin bir benzeriydi. Öyle beyaz tenli değildi, esmerdi. Aynı boy-

dalardı, Leyli'nin saçları açık kumraldı, bununkisi koyu kahve ve dalgalıydı. Benziyorlardı. İkisinin saçtan da uzundu. Bu gülümse-miyordu. Güzelliğinin farkında olduğunu tedirgin sayılabilecek yüz ifadesiyle gösteriyordu. Sağa sola çok bakmamaya gayret ediyordu. Bütün bahar hiç göz göze gelmemiştik. Göz rengi de farklıydı. Yeşi-le çalan gözleri kirpiklerinin arasından seçilmiyordu. Sağ gözünün altında küçükçe bir yanık izi vardı. Yaklaştıkça Leyli'nin aynısıydı. Önümden geçip biraz ileriden karşıya geçer, oradan Kapalı Çarşı'nın içinde kaybolurdu. Birkaç kez karşıya geçtiği yere kadar varıp çarşı-nın hangi köşesinden döndüğünü görmek istedim ancak kalabalıkta seçemedim. Sonra bir gün dükkânı kilitleyip peşinden gittim, sırtın-da okul çantasıyla kapalı çarşuyu aşıp nereye gidebilir ki; okul yok o tarafta. Bir kuyumcu dükkânına gitmişti. Orta yaşlı adam çekmece-den para çıkarıp veriydi, o da alıp çantasına koyduydum. Konuşma-dılar. Görüşürüz der gibi el ettiydi kız. Sonra çıkıp, büyük caddeye yöneldiydi. Kara Lise'ye doğru yürüyüydü. Ya evet, bu yürüyüş çerçi Galip Amca'nın sevgili kızı Leyli'nin yürüyüşüne benzemiyordu, ne ki kalan her şeyi benziyordu. Hem Leyli'yi yürürken görmemiştik ki ben. Üç adımlık bahçede yürüyüşü mü olur insanın. Hafta içi her gün geçiyordu kız. Sonra o kadın geçiyordu. Sanırım otuz beş yaşlarınday-dı. Leyli'nin yirmi yıl sonraki haliydi; geçip gidiyordu. Ben Leyli'den önce kız görmemiştik birader. Dayı kızlarını saymazsak, sümüklü Solmaz'ı, Kambur Elif'i de saymazsak... İmam Hatip'te öğrenciydim. Kız yoktu, yedi binde bir kız yoktu, ilkokulda Münire vardı doğru, fa-kat böyle, bu halde iken hiç kız görmedim; hem Münire buzağı kadar bir şeydi biraderim, doktorcuğum.

Donuk bir şekilde bana bakıyordu. Direkt bu konuyu anlatmaya başlamış olmam ona anormal gelmiş gibiydi. Boyunu tutulmuş olmalı, ovuşturdu boynunu. Biraz kitap okuyayım dedi. Kitap okumak lazım dedi. Evet okumak lazım dedim. Okuyup okuyup satmalı. Elindeki

kitapla ilgili on dakika konuşuydu. Hiç biri aklımda değil. Başka kitaplardan da bahsetti. Kitaplar tavsiye etti, benden en fazla iki yaş büyük olan kıdemli öğrenci. Valizimde bir tek kitap bile yoktu. Ama ezberimde birkaç şiir kitabı vardı. Bununla övünebilirdim.

–Kaç saat sürer?

–Bin elli kilometre.

–Yani?

–Hesapla işte, on üç on dört saat,

Ayaklarım şişmeye başlamıştı, Bir süre sonra ayakkabımın ucundaki kâğıtları çıkardım. Ayaklarım en az bir numara büyümüştü. Hep böyle kalsalar iyiydi. Adını sormamıştım. Gereği de yoktu.

Bir türlü uyku tutmamıştı, Bu İlk yolculuk heyecanından olsa gerek. Bütün bıkkınlıkların yerini yeni şeyler alacak. Yeni iyi şeyler. Kim bilir yeni bıkkınlıklar. Yolda birkaç kez jandarmalar arama yaptı, sonuncusunda uykuya dalacakken, bir sarsılmayla uyandım. Bir onbaşı dikilmiş başıma, omzumdan sarsıyordu. Aşağı indirdiler. Nüfus kâğıdımı epey bir evirip çevirdiler. Telsiz görüşmeleri yapıldı. Biraz sakalım vardı, hepsi bu. Ya da camın perdesini yüzüme kapatmış olduğum içindir, bu iyi heyecan. İşte buldum der gibiydi onbaşı. Bula madın dostum. Kimsenin tavuğuna kış demedim üç aydır. Dediğimde de canıma okudunuz zaten. Kemiklerimi kırdınız. Arkadaşımız bir ipsiz tarafından vuruldu, kanı ellerimizde kurumadan ölüverdi ve yetmezmiş gibi dünyanın dayağını yedik sizden dedim, başçavuşa. Pekâlâ, arkadaşım da ipsizin tekiydi, ben de. Sussaydım keşke. “Bunu alın,” dedi. “Benim bir günahım yok,” dedim, öğrenciyim ben. Askerler uzaklaştırdılar beni, bir tuzla jipin içine tıkıverdiler. “Bavulum kaldı,” dedim. Umursamadılar. Jipin içinden bakıyordum. Başçavuş

bir süre sonra otobüsü gönderdi. Bela gelip bulmuştı gene. Orada bir kaç saat bekledim. Fırlayıp kaçabilirdim, bana en yakın askerle beş metre vardı aramızda. Ya silah sıkarlarsa diye ürkötüm. Sıkabilirler. Bekledim, Doktor adayı bana sahip çıkabilirdi, şoför, muavin sahip çıkabilirdi, “Gençliğine sayın” diyebilirdi şişko şoför. Yarım saat daha geçti, vakit sabahın üçüydü. O asker geldi. Şu, beni uyandırıp aşağı indiren. “Gidebilirsin,” dedi. “Nereye?” dedim. Döndü geri gitti. Nereye gidebilirim ki. Issız bir yer ve gecenin karanlığı. Öfkeden ölecek gibiydim. Neden çenemi tutmadım ki. Askerler değildi pekala, polislerden yemiştım hem o dayağı. Döveceklerdi, betonda yatıracaklardı ve ertesi gün bir daha döveceklerdi tabi ki. Arkadaşıma bıçağı sokan puştı bulana kadar gelip gidip döveceklerdi. Favorilerimi yolup yüzüme üfleyeceklerdi. Gözümün altındaki morluğa bir yumruk daha çakacaklardı. Ve ben karakoldan çıktığımda arkadaşım olacak o belanın mezarı tepelenerek, kürek sırtıyla tıpışlanarak bir biçime sokulmuş olacaktı. Onbaşı berideydi, ona kısık bir sesle “Bu karanlıkta nereye gideyim?” dedim. Dağ başı burası, nereye gideyim. Binde bir araba geçmiyor. Kimse durup almaz. Seslenmedi eliyle git işareti yaptı. Bekledim. Sonra biraz uzaklaşıp beklemeyi sürdürdüm. Başçavuş dönüp baktı, unuttuğunu sanıyordum, İyi bir küfür savurdu ve bana doğru yürümeye başladı. Geri adım attım o kararlı bir şekilde üzerime yürüyordu. İyice yaklaştı gerisin geriye giderken ayağıım takıldı ve el ayasını bir boksör gibi çeneme geçirdi sırtım kıcımdan önce değdi toprağa. “Gözüm görmesin seni!”. Bu heriflerden daha insaflıdır kurtlar kuşlar dedim ve küfürler savurarak koşmaya başladım. Çelimsiz gövdemin başçavuşun hazmedemeyeceğı bütün küfürleri karanlıkta dağa taş çarpıyordu. Adam arkamdan gelmeye başladı. Yüzlerce metre sonra yavaşladım, yavaşladım ve durdum. Sırtımdan ılık damlalar iniyordu. Ter değildi. Henüz ter yoktu. Yanıyordu sırtım. Yaklaş dedim, biraz daha yaklaş. Belindeki silah umurumda

değildi. Dokundum, sırtımdan akıp belime inen delirmiş kanındı. Yol kenarındaki çakılların içinde iri taş aradı gözlerim. Beş yüz metre gerideydi ekip. İyice yaklaşmıştı adam. Kafamı ezecekmiş gibi yaklaşıyordu. Yol kenarındaki tarlaya daldım ve üç saniye içinde iki taş kaptım yerden. İlkini savurdum yirmi metrelik hedefime. Küt sesi. Tam isabet. Sendeledi, öksürdü. Çömeldi ve bekledi. Otuza kadar saydım sanırım. Diz üstü öylece duruyordu. Şimdi koşma zamanıydı. Birkaç dakika içinde canıma okuyacaklardı.

Bir tepe aştım. Arkamdan gelen giden yok. Yola yakın yürüyordum. Bir saat kadar yürüdüm, nefesimle kalp atışlarım birbirini desteklemiyor. Bir ki üç, bir ki üç. Bunu yapmalıyım. Her adıma bir rakam. Hıh.hı.hıh. Bu daha İyi. Ödüm midemin tam üstünde, iki göğsümün arasındadır diye orayı tutarak yürüyorum. Çünkü orasıydı en kötü halde olan yerim. Sıkışıp şişip göğsümü zorluyor. Öd, önce şişer sonra patlar dostum. Öd dediğin şey korkudan patlar. Patladığında ansızın yere düşersin ve hareket edemez hale gelirsin. Öyle bir patlar ki, başın yana düşer, ciğerinin parçaları ağzının kenarından çıkmaya başlar. Bir damla kanın akmaz. Paf ciğerin lime limedir. Kanın içinde donmaya, morarmaya başlar.

Durdum. Ayak bileklerim yanıyordu, ayağım hareket edemez olmuştu. Bebekler gibi badi badi yürümeye çalışıyordum. Gelirlerse yere yüzüstü yatıp beklerim. Tekmelerler. Suratımı da tekmelerler. Yüzümün sakınılacak bir tarafı yoktu bana göre. Dişlerim kırılсын pekala fakat, elmacık kemiğime birşey olmasın allahım. Bir de şakağım. Boğazıma da vurmasınlar allahım. Gırtlığuma yumruk yedim bir kere; dünyaya hiç gelmemiş gibi oluyorsun. Ruhun fırlatılmış bir terlik gibi ilerliyor havada. Böğürlerime, kafatasıma vurabilirler. Bir patırtı geldi. Ödüm sol göğsümün altına geçmişti bu kez, gerildi. Kusacak gibi oldum. Bir kanat şakırtısına benziyordu. Ses seda kalmadı sonra. Başparmağımın dışıyla ödümü dürterek yumuşatmaya çalış-

tım. Nefesimi de düzeltmeliydim. Burada sabahlasam, gün ışığında keklik yavrusu gibi avlarlar beni. Tam karnımdan vururlar ve o başcavuş kasaturasıyla karnımı yarıp içine bir elbombası koyar. Pimini çekmez namussuz, sen çek der ve gider. Ceplerimi de boşaltırlar. Yan cebimdeki şiirleri de alır alçak. Alır ve bir göz attıktan sonra kibriti çakar.

Bozkırın ortasındayım. Anadolu'nun tam ortası, Kırşehir dolayları sanırım. Çevrede hiç ışık yok. Çok uzaklarda ipiltieler görünüyor. Bir tek adım daha atamayacak haldeyim. Oturdum. Sırt üstü yattım fakat sırtımdaki taş kesikleri bana yan dönmemi söyledi. Yan döndüm. Yüzükoyun uzandım. Öldürmeyecek kadar bir soğuk var. Gözlerimi kapattım. Sığ bir göl gibiyim. Yüzeyi hareketsiz bir göl. Dibi çamur, üstü atlas. Yo yo, küçük bir tümseğim. Bu dümdüz ovanın ortasında yepyeni bir kümbetim. Ölürsem kimse arayıp bulamaz. Çar çakal kurt kuş dokunmaz da; günün birinde gören olursa, ortalığı uyandırmadan toprak yağarlar üzerime ve böylece dünyanın en küçük kümbetine sahip olurlar. Dakikalar geçtikçe üşümem artmaya başladı. Kalktım. Bacaklarım epeyce dinlenmiş. Bir saat kadar yürüdüm ve bir dinlenme tesisine geldim. Tesisin önünde askeri bir araba vardı. Biraz su içebilmekti bütün derdim. Su bulmak çok da zor olmadı. Tesise iki yüz metre mesafede koyu kavaklığın yanındaki dereye içtim ve az ilerideki terk edilmiş bir pikabın tentesinden içine bakmadan geçtim. İçinde kötü kokular vardı, iki yanındaki uzun oturma yerleri birbirine uzandım. Korkum epeyce geçti. Öldürülme korkusu azalmıştı. Yüreğimin pırpır azaldı. Hava ısıyordu. Gündüz vakti daha güvende hissediyor insan kendini.

Öğle saatlerine kadar rüyasız uyumuşum. Kalktım, tenteden başımı çıkarıp çevreye baktım. Az ilerideki şehirler arası yoldan gelip

geçen arabalar geceye göre hayli çoğalmıştı. Gömleğimi çıkarıp, kan izlerini derenin soğuk suyunda çitiledim. En azından kan rengi körleşmişti. Atletin olacağı yoktu, çıkarıp attım. Atleti görenler “Kimin oğlu bu, bir kaşık suda boğulmuş?” der mi? Desin. Boğulmuşsan bir damla kanın akmaz hem. Dinlenme tesisindeki askeri araba gitmişti. Yine de oraya yaklaşmadan, tesisin arka tarafından bir kaç kilometre yürüdüm ve yola indim. Gömleğimin ıslak yerleri büyük ölçüde kurumuştur. Arabaları uzaktan gözetleyip, gözümde kestirdiklerime otostop yapacağım. Bir taksi, bir kamyon, ve biçer döver makinaları geçti. Nihayet Eskişehir’e kadar arka kasada gidebileceğim bir kamyonet buldum. Kasayı işaret etti. Bu harika. Kasada gitmek şahane. Şükrettim, kimseyi dert anlatma, yalan savurma sıkıntım da yoktu. Sadece “Nereden nereye?” diye sordu şoförün yanındaki saka ağası tipli adam. Bursa’ya gideceğim dedim. Bozüyük’e kadar bin dedi. Bir saat sonra Ankara tabelası göründü. Korkum arttı. Kasada olmam bir nimetti fakat, arabayı durduran asker de olsa polis de ölse kasaya bakacaktır ve tariflere uygun bu herifi kanadından çekip indireceklerdir.

Hiç biri olmadı. Belasız bir şekilde indim kamyonetten. Bir minibüsle Bursa’ya girdim. Cüzdanım eksiksiz cebimdeydi. Eşyalarımı almaya gitmem belayı bulmaktı Otogarda çorba içtim. Cüzdandaki adresi çıkardım ve “Yeniden bismillah,” dedim.

Kaygılıydım.

(Post Öykü/Sayı 2.4/Mayıs-Haziran)

Cemal ŞAKAR/MUTFAKTA BİR ÖYKÜ

Atmosfere Giriş

Küçük bir mutfak. Küçük bir masa. Masanın iki ucunda orta yaşlarını çoktan geçmiş iki arkadaş. Masada kâğıtlar, notlar, kupürler; iki küllük, ağzına kadar dolu; iki farklı sigara, paketler bitmek üzere.

Biri üflediği dumanın ardından bakıyor arkadaşına. Dumandan gözleri yanıyor. Sigarayı küllüğe bırakıp gözlerini ovuşturuyor. Aspiratör üçüncü kademede çalışıyor; balkon kapısı aralık.

Gerilim

Kadın gergin bir şekilde mutfığa girer. Söylenmektedir. Gider balkon kapısını ardına kadar açar.

-Gebereceksiniz burda.

Arkadaşım bir şey söyleyecek oldu. Tatsızlık büyümesin diye masanın altından ayağını dürtüp boşver gibilerinden işaret ettim. Ama faydası olmadı.

-Bizim doğal çevremiz bu; ancak böyle bir ortamda nefes alıyoruz; dese de kocası şirinlikle, kadının yüzünde meymenet yoktur. Aspiratörü kapatıp mutfaktan çıkar.

Daha önceki gelişlerimde de böyle şeyler olmuş, o zaman çok gerilmiş, canı çıksın öykünün demiş, çantamı toplamış, gergin bir şekilde evden çıkmıştım. Arkadaşın gerilmiş, üzülmüş, muhtemelen benden sonra karısıyla kavga etmişti. Bu kez kavga etsinler istemiyordum. Kapı ardına kadar açılınca aralık ayının ayazı mutfığa dolmuş, sırtım üşümüştü. Ama yine de katlandım. Hatta:

-Kadın haklı yahu; deyip ayağa kalkıp balkon kapısının eşiğinde durup:

-Hava da mis gibi demiştim; birkaç kez öksürerek.

Arkadaşım da espri yaparak:

-Bak! Temiz hava bize yaramıyor; kapıyı biraz kapayıp gel; demişti. Eşikteki mermeri alıp kapıyı iki parmak aralık kalıncaya kadar kapatmıştım. Arkadaşım da buz gibi olmuş çaylarımızı lavaboya döküp yenisini doldurmuştu, ben masaya otururken.

Masadaki Kâğıtlar

İkisi yakın gözlükleri takıp ağız ağıza verip yine kâğıtlara, notlara, karalamalara döndü. Ev sahibi olanın eli sigaraya gitti, bıraktı.

-Yahu! dedim, böyle cümle olur mu: "Kadın, plazadan çıkınca akşam karanlığını gördü." Zaten mesai bitmiş, havanın karardığı malum. Görmek n'oluyor? İlla karanlıkla kadın arasında bir ilişki kuracaksan, duygusal, psikolojik bir ilişki olaydı.

-Anlatıcı kadın, dedi, her şey kadına göre şekilleniyor, o görüyor, gördüğünü söylüyor, böylece de okurun akşam olduğundan haberi oluyor.

-Yahu! dedim, kaç yıl oldu, şu anlatıcı işini bi halledemedik.

-Sen, dedi, biçimcisin ondan anlaşıyoruz; ben duygucuyum, önemli olan duyguyu anlatmak, o sıcaklığı okura aktarabilmek.

-Yahu! dedim, pes yani...

-Yahu'ya bağladın gene, deyince arkadaşım toparlandım. Yahu'ya bağlayınca ben otomatik bir kötüye dönüşür, hep karamsar, hep kötümser bir karanlıktan konuşur ve herkesi kırarım.

Durdum.

İyi bir şeyden söz etmeliydim; gönül alıcı, teselli edici. Çaydan bir yudum aldım, soğumaya yüz tutmuştu yine. Önüme yığıldığı kâğıtlara döndüm. Daire içine alıp yanına yıldız koyduğum bölüm dikkatimi çekti: "Plazanın yüksek katlarından birinin steril tuvaletlerinde Necla klozete eğilmiş öğüre öğüre kusuyor. İçi dışına çıkmış. Sadece öğürüyor artık. Artık sarı sular bile ağzına gelmiyor, ama danalar gibi böğürüyor; bir mum hızla eriyor. Asistanı kapıyı vuruyor: Kapıyı açın Necla Hanım! Lütfen! Kapı açılmıyor. Asistan kapının önünde çaresiz, ne yapacağını bilemiyor. Tuvalet merakla koşan birkaç kişinin

dışarı çıkmasını istiyor asistan. Sonra sesler kesiliyor, kapının metal sürgüsünün sesi duyuluyor ve Necla Hanım erimiş bir mum gibi çıkıyor. Rimeli akmış, akan rimel gözyaşlarına karışmış, gözlerini silerken gözyaşlarına karışan rimeli allığıyla, pudrasıyla karman çorman olmuş, saçlar yüzünü örtmüş. Asistan kız ürperiyor, korkuyor hatta. Kolundan tutup lavaboya taşıyor Necla'yı. Bir eliyle onu tutmaya devam ediyor, diğer eliyle yüzünü yıkıyor, yıkıyor, yıkıyor. Nevla biraz toparlanıyor, kutudan durmadan kâğıt havlu çekip yüzünü siliyor. Dönemem böyle yerime diyor. Tamam, Necla Hanım ben çantanızı toplarım, bir de taksi çağırayım deyip fırlıyor tuvaletten. Necla aynada kendini görüyor. Tanıyamıyor kendini. Ürperiyor. Asistan çantayı toplarken masanın üzerinde antidepresanı görüyor. Zihni hızla çalışıp fotoğrafı tamamlıyor: Necla Hanım sabah kahvaltıda birkaç marul, havuç, salatalık ve kepekli bisküviden bir tane yer. Şimdi asistan acır Necla Hanıma, elli kilo yok bir kadın, midesi nasıl kaldırsın bu antidepresanları filan... O sırada Necla Hanımın masadaki akıllı telefonuna tanışmak-buluşmakla ilgili bir uygulamadan gelen bildirim sesiyle kendine gelir." Bak! dedim neşeyle, bu güzel bir bölüm. Arkadaşımın yüzüne bir tebessüm yayıldı, genişledi, haza tebessüm oldu.

-Sonra dedim?

Sonrası

Asistan kız, daire başkanından izin alacak, asansördeki meraklı bakışlara bir şey yok gibilerden işmar edecek, Necla'yı kaçırmaya plazadan çıkaracak, taksiye atıp rezidansın yüksek katlarından birindeki 1+0 dairesine çıkaracak, Necla'nın kendisini hemen yatağa atma isteğini engelleyecek, kabanını çıkaracak, süt beyaz gömleğine bulaşıkları kusmuk lekeleri dikkatini çekecek, yatağın kenarına oturtup gömleğini çıkaracak, buğday renkli tenindeki birtakım izler, tırnak mı, diş mi bilemeyecek, yere atılmış kirli tişörtünü giydirecek,

özenle yatağa uzatıp nerdeyse beline toplanmış mini eteğini sıyracacak, yarısı yere sarkmış yorganı üzerine çekecek ve kendisi de berjer koltuğu cam kenarına çekip oturacak.

-Bak! diyorum, anlatınca güzel anlatıyorsun. Gülüyorum. O da gülüyor.

-Yazınca da güzel yazıyorum, ama sen kendini duyguya kaptırmak yerine, olmayacak şeylere takılıyorsun.

-N'apayım, yayınevi böyle olmayacak şeylere takılalım diye para veriyor bize. Öykücü olsaydım başka türlü bakardım belki.

Atmosfere Katkı

Lüks bir oda. Mutfaktaki kadehler, bardaklar, tencereler, tavalar belli bir beğenin yansıması... Pahalı bir yatak, yorgan, yastık... Duvara monte edilmiş kitaplıkta az sayıda kitap; ama biblolar, masklar başka bir güzel, hepsi yurtdışı seyahatlerden taşınmış anılar... Karşı duvarda sinema sistemi, sehpa DVD'ler...(*) Odayı baştan sona kaplayan halıda iki şarap mı, şampanya mı asistan kızın bilemediği boş şişe... Ahşap sehpa iki kadeh, biri boş, diğerinde asistan kızın bilemediği kırmızı bir içkiden kalmış son fırt... Duvarlardaki fotoğraflar, afişler asistanın canını yakıyor, kaldıramıyor bu sertliği ve anlayamıyor Necla Hanımın nerelerde ne aradığını, neden kendisi gibi kariyer sahibi biriyle evlenip mutlu mesut yaşamadığını... Tanışalım-buluşalım sitelerinde kimlerle tanıştığını, kimlerle buluştuğunu hayal etmeye çalışıyor bu yüksek kattan karşı pencerelere bakarken... Hayal dahi edemiyor... Sonra aklına Necla Hanımın tenindeki izler geliyor, ürperiyor, korkuyor erkeklerden... Necla derin uykusunda... derin uykusunda kasları gevşedikçe kolunun, bacağının seğirmesi, istemsizce atması biraz daha korkutuyor asistan kızı... Dün gece burada yaşanmış olabilecekleri düşünüyor, o erkeği, o erkeğin şimdi nerelerde, kimlerle olabileceğini; bir önceki akşamki erkeği, ondan ön-

ceki erkeği, ondan da önceki erkeği... Her gece hayatına giren başka bir erkeğin sonraki geceler kimin hayatına girdiğini... Teni ürperiyor asistanın, tuhaf bir duygu yalıyor kalbini..

Mutfaktaki Öykü

-Şu kapıyı aç yahu! Şimdi bizimki yine havamızı dağıtmasın.

-Hava sahamıza girmesin yani.

Eşikte duruyorum. Ayaz var ama temiz hava iyi geliyor. Karşı apartmanın pencerelerine televizyonların ışıkları düşüyor. Sigara dumanını sokak lambasına doğru üflüyorum. Daha da görünür hale geliyor dumanlar; sokaksa geri çekiliyor, duman altı oluyor.

-Gelsene yahu! Bu akşam toparlayalım şunu; bu ay dergiye söz verdim.

Necla yazılı bir bölüm uzatıyor.

Gözlüklerimi takıyorum. Nedense Necla'yla arama bir soğukluk giriyor. Kendime çok uzak hissediyorum bu kadını. Göz ucuyla bakıyorum:

Necla

Gösterişli bir kafe. Neredeyse boş masa yok. Necla işyerinden arkadaşısıyla iki kişilik bir masada. Birbirlerini daha rahat duyabilmek için masaya yaslanmışlar. Ağız ağıza fısıldaşıyorlar:

-Bu akşamki avukat; sana gelen de bankacı.

Necla kikirdiyor.

-Ben de bankacılardan gidiyorum bu ara. İki akşam önceki de bankacıydı.

Necla'nın telefonuna bildirim geliyor. Arkadaşının hemen dikkatini çekiyor.

-Ben diyor, arkadaşı, artık sadece sanal için kullanıyorum. Nasıl olsa bir ortamın içindeyiz... Reelden seçmek daha realistçe.

Gülüşüyorlar.

Arkadaşı kahveden keyifle bir yudum alıyor.

-Bu akşam sana gitsek ya...

Necla şaşırıyor.

-Benim evim 1+0 ama...

-Biliyorum... Güzelliği de orada zaten.

-Nasıl?

-Teorik olarak anlatmaya çalışmayayım. Gidince uygulamasını görürsün.

Necla'nın yüzünde tanımadığı bir duygu geziniyor. Kalbinde bir çırpıntı.

Telefonu titriyor. Arayan annesi. Duymazlıktan gelecek.

Gerilim Sürüyor

Salondaki evin hanımının sert hareketleri mutfaktan duyuluyor. Sandalyeler, sehpa sertçe yerlerine konuyor. Televizyonun sesi yüksek. Koridorda topuklu terlikler yankılanıyor.

Tedirgin oluyorum:

-Kalkayım artık.

Arkadaşım mahzun. Bir an ne diyeceğini bilemiyor.

-Notları, konuşmalarımızı sen Word'e aktar, bana e-maile, biraz da bilgisayar üzerinden yazışırız. Hem editör alışkanlığı ben Word'de daha rahat çalışıyorum.

Biraz rahatlıyor:

-Tamam diyor.

Sandalyeme dayalı çantamı alıp toparlanıyorum. Biliyorum gece yarısı öykü e-mailime düşecek, çalışkanlığına şaşınıyorum.

Mail Sonrası

Masadaki Kağıtlar: Üstünü çizdiğim yerlere dikkat et.

Ayrıca bu bölümü istersen finalin bir öncesine koy. Böylece Necla'nın bir karanlığa doğru sürüklenişi daha belirgin hale gelir; hem de başta 'gördüğü karanlık'la sürüklendiği karanlık arasında bir koşutluk kurulur. Aksi takdirde bir kızın mutlu-mesut bir hayat yaşadığını, ama niçin antidepresan kullandığını bilemeyeceğiz.

Atmosfere Katkı'ya Zeyl: Yıldız koyduğum yere girebilirsin: "DVD'lerin isimlerinden bazılarını birkaç gün sonra hatırlayacak. İş yerinde Google'da aratacak filmleri. Bir-ikisinin fragmanını izlerken alt-üst olacak, nerdeyse kusacak. Bilgi-İşlem'deki meraklı gözlerden kaçınmak için, hemen internet geçmişine girip aramalarını silecek."

Necla: Sonra, uygun bir zamanda annesini geri arasa ve biz Necla'nın yetiştiği ortama dair bilgi sahibi olsak. Bunu yaparsan Necla'nın yetiştiği ortama dair bilgi sahibi olsak. Bunu yaparsan Necla'nın yaşadığı çatışma çok daha belirgin hale gelir.

Final Önerisi: Aslında finali zayıf bulmuştum. Necla mutlaka intihar etmeli, bu sertliğe, bu değer kaybına ancak bu yakışır diye düşünmüştüm; sonra vazgeçtim. Böyle de iyi.

(İtibar/Sayı 52/Ocak)

Cemil KAVUKÇU/BAROMETRE

"Nesine?" dedi Aşk Kaptan.

"Nesine dersiniz," deyip çocuksu bir davranışla yumruğunu masaya indirdi telsiz zabiti Mahir. Ölçülü, saygılı bir meydan okumaydı

bu. Başını eğip boynunu ileri doğru uzatmıştı, bu haliyle ilkokul müsamerelerinde dövüşçü horoz rolünü oynayan çocuğa benziyordu.

“Vaay!” deyip sandalyesinde geriye doğru kaykıldı Aşkı Kaptan. Gözlerini kısıp sigarasından derin bir nefes çekti. İş birden ciddiye binmişti. Aslında binmemişti, Aşkı Kaptan yine bir dümen çeviriyordu; kovboy filmlerindeki Lee Van Cleef gibi bakması da oyunun bir parçasıydı. İkisi pek tavla oynamazdı, çünkü sonu hep tatsız biterdi. Bu akşamda sonuç değişmeyecekti, üç gündür bu koyda demirdeydiler ve herkes sıkıntıdan patlıyordu. Kamaralara stoklanan içkiler tükenmek üzereydi. Kimsenin oltasına balık vurmuyordu. Bir tek sabır küpü serdümen İbrahim pes etmemişti. Onun derdinin balık avlamak olmadığını herkes biliyordu. O oltasını denize bırakıp büyümüş gibi misinaya bakıyordu. Kendini rahatlatmanın yolunu bulmuştu. Bereketsiz, lanet bir yerde bekliyorlardı. Telsiz zabiti Mahir’in “Barometre hızla düşüyor,” ihbarı üzerine rotalarını değiştirip üç saatlik bir yoldan sonra bu koya sığınıp demirlemişlerdi. Koyun ardındaki tepelerde tek tük cılız ışıklar vardı. Filikayla karaya çıksalar da günlük ihtiyaçlarını karşılayacakları bir yaşam alanı yoktu. Gemi beşik gibi tatlı tatlı sallanıyordu ama açıklarda onları sıkıntıya sokacak bir fırtınanın patladığına kimse inanmıyordu. Çünkü dürbünle bakıldığında bile koyun sırtı dalgalar görünmüyordu. Mürettebatın anlamadığı tek şey, yılların gözü kara Aşkı Kaptan’ı nasıl oluyor da Mahir gibi bir korkağa inanıyor ve gemiyi üç gündür bu koyda bekletiyordu. Demek ki, diyorlardı, bir bildiği var. Fırtınayla ilgisi olmayan, kimsenin aklının etmeyeceği başka bir şeydi bu. Ali Rıza Kaptan’ın dediği gibi, Süvari’nin yine aybaşı tutmuştu. Böyle giderse yakında balans tanklarındaki suyu kullanmaya başlayacaklardı. Yiyecek stokları da azalıyordu. Dünden itibaren salata menüden çıkmıştı. Sabah kahvaltısında aşçıların pişirdiği ekmeği yemişlerdi.

“Siz söyleyin Aşkı Kaptan,” derken pulları dizmeye başlamıştı bile

Mahir.

“O kadar iddialısın yani.”

“Estağfurullah.”

“Vaay,” deyip ensesini kaşdı Aşk Kaptan. Mahir ona meydan okuyordu hem de demirde pineklemiş üç günün üzerine.

“Barometresine o zaman,” dedi Aşk Kaptan.

Parmağı tavra pulunun üzerinde kaldı Mahir’in. Alnı kızarıverdi birden. Ani tansiyon yükselmeleri vardır, bilinir. Ama kimse ciddiye almaz.

“Barometresine mi dediniz?”

Sesi titriyordu. Aşk Kaptan’ın gözleri iyice kısılmış. Lee Van Cleef’in de ötesine geçmişti.

“Aynen öyle söyledim.”

«Nasıl olacak, anlamadım ki?»

«Ben kazanırsam tavraı kapattığımız anda demiri toplayıp yola çıkacağız, sen kazanırsan barometreye bakacağız.»

Zabitan salonundakiler derin nefes aldılar. Aşk Kaptan sıkılmıştı artık. Tavra işin bahanesiydi, bu gece demirde pinekleme bitiyordu.

«Böyle iddia mı olur,» dedi Mahir.

“İddiayı belirleyen sensin. Seçimi de bana bıraktığına göre, barometre dedim. Bunda şaşırarak ne var ki?”

“İyi de Süvari Bey,” dedi Mahir, yüzü kireç gibi olmuştu, “denizle oyun olmaz. Hepimizin hayatı üzerine kumar mı oynayacağız...”

“Bir dakika,” dedi Aşk Kaptan, kısıp gözleri açılmıştı. “Biz denizle oyun oynamıyoruz; böyle bir şey kimin haddine! Denizle oyun mu

olur ? Seninle tavla atacağız; ben kazanırsam demiri toplayıp yolu-
muza devam edeceğiz, sen kazanırsan siktigimin barometresine bo-
yun egeceğiz. Bu kadar basit işte. Ne o, korktun mu yoksa?"

Aşkî Kaptan en zayıf yerinden yani korkaklığından vurmuştu Mahir'i.

"Niye korkayım ki?"

"Bilmem," dedi Aşkî Kaptan. Sigarasından bir nefes çekerken boynunu hafifçe sola doğru büktü, yüzüne alaycı bir gülüş oturmuştu. Zarın birini satrançta hamle yapıyormuş gibi Mahir'in önüne sürdü.

"At o zaman."

Mahir zarı üçüncü hamlede ancak alabildi, parmakları kontrolün-
den çıkmıştı. Attı, penç geldi. Aşkî Kaptan'ınkiyse se. İlk el Mahir'in-
di. Sonucu baştan belli olsa da çok keyifli, heyecanlı ve çekişmeli
bir parti başlıyordu. Salondaki herkes masanın çevresine toplanmış,
soluklarını tutmuştu.

"Hadisene," dedi Aşkî Kaptan zarları elinin tersiyle Mahir'in
önüne doğru iterek.

"Fincandan atalım," dedi Mahir neredeyse fısıldayarak.

"Ne o, bana güvenmiyor musun," diyerek sesini yükseltti Aşkî
Kaptan, birden öfkelenmişti. Delirme anının iyice yaklaştığının gös-
tergesi idi ki bundan sonra neler olacağını kimse bilemezdi. Tavlayı
kaldırıp Mahir'in kafasına geçirebilir, ya da salonun ortasına fırlata-
bilirdi. Elini masaya öyle sert vurdu ki sigara paketleri ve tavla pulları
yerinden oynadı.

"Zar tutacağımı mı düşünüyorsun? Ben hilekâr bir kumarbaz mı-
yım?"

"Haşa! Olur mu öyle şey Süvari Bey. İddia büyük olunca, yani

kuralına göre oynamak daha uygun olur diye düşündüm. Şart değil.”

“Nesi büyük bu iddianın, sanki gemiyi koyduk ortaya. Tamam fincanla olsun. Mustafaa!”

“Buradayım Süvari Bey.”

“Lan sen de mı buradasın?”

“Mutfakta işimiz bittiydi de...”

“Bittiyse bitti, zabitan salonunda ne arıyorsan! Üç gündür demir-deyiz diye disiplinden mi çıktınız lan hıyarlar! Bir kahve fincanı kap da gel.”

Mustafa başını önüne eğip sessizce salondan çıkarken kaptan yeniden gürlledi.

«Çay?»

“Hazır efendim, ben de o yüzden salondaydım.”

“Mazeret istemem! Demlendiyse çayı getirirsin, tepemizde dikilmezsin. Neden servis yapmıyorsun.”

“Hemen Süvari Bey.”

«Önce fincan!»

“Peki Süvari Bey.”

“Bak hala dikiliyor, fırlasana be adam!”

Fincan geldi. Mahir, Aşk Kaptan'ın sinirlenmesinden etkilenmişti. Pulları dizerken yine elleri titriyordu. Onu daha fazla kızdırmamak için zarları fincana koydu ve birazda çalkalayıp tavlanın içine bıraktı: Penci dü. Aşk Kaptan'ın yüzü birden değişmişti. Kollarını ensesine doğru bağlayıp hafifçe arkasına doğru kaykıldı. Gözleri yine kısılmıştı. Keyiflendiği belliydi. Mahir için şanssız bir başlangıçtı.

“Haydi oyna,” dedi, “bakalım bu sikik zar için ne harikalar dök-
türeceksin.”

“Esağfurullah,” diye mırıldandı Mahir.

Sıra Aşk Kaptan'daydı. Yavaşlatılmış bir film karesi gibi zarlara uzandı, fincana yerleştirdi, ağır ağır çalkalarken kısılmış gözlerini Mahir'e dikmişti. Bu sahne oldukça uzun sürdü. İlk elde yakaladığı avantajı sürdürmek ve Mahir'in sinirlerini iyice bozmak istiyordu.

Seyredenler topluca: “Se yek!” diye bağırdı. Taraf tutulduğu, Mahir'in hiç yandaşının olmadığı ve oyunun kaderi böylece anlaşılmıştı.

Oyun 4-1 bitişinde Mahir ağlayacak gibiydi. Aşk Kaptan tavlayı kapamış, kollarını yine ensesine bağlamıştı. Herkesi rahatlatan bir sonuçtu bu.

“Bana reisi çağır,” dedi oyun boyunca çay servisi dışında salondan ayrılmayan Mustafa'ya.

“Yani ciddi misiniz,” dedi Mahir kekeleyerek.

“Ciddiyim tabi. Kaşınan şendin, oynadık kaybettin.”

“Buyurun Süvari Bey.”

Reis zabitan salonunun kapısındaaydı. Kural gereği içeri girmemişti. Ne için çağrıldığını biliyordu çünkü haber hızla bütün gemiye yayılmıştı.

“Demiri toplayın, gidiyoruz.”

“Emredersiniz Süvari Bey.”

“Ama hava şartları açılmamıza uygun değil,” dedi Mahir.

“Uygun veya değil, kaybettin. İddiaya girmeseydin o zaman, çocuk oyuncağı değil bu.”

“Ama Süvari Bey...”

“Aması maması yok bunun. Korkuyorsan seni filikayla kıyıya bırakınız.”

“Ne korkması,” dedi, “elle gelen bayram.”

Geminin makineleri gürültüyle çalıştı. Lostromolar açık saçık bir şarkı tutturmıştu. Çapa çekilmeye başlanmıştı bile.

Makine dairesindeki zil yeniden çaldı. Gemiye yol verildi. Sığındıkları koydan açıklara doğru ilerliyorlardı. Gökyüzünde tek bir yıldız görünmüyordu. Geminin başı kalkıp inmeye başlamıştı bile.

(Sözcükler/Sayı 64/Kasım–Aralık)

Cenk URAS/CİNNETİMDE BABA ZULA RİTMİ

Soğuk. Çırılçıplak uzatıp bedenimi, yaşlı kadın adımlarıyla saydılar günahlarımı.

Pıt ki... Pıt bir...

İçimde Baba Zula ritmi, başımda günah sayıcılar.

Bir bana... Bir bana... Bir bana...

Üşümemem gerekir biliyorum yine de üşüyorum. Üşümüyorlar. Aslımı inkâr etmek kırık aynalar düşlerken umursuyorum yok oluş nedenini. Umursamıyorlar. Beyaz önlüklülerle, günah sayıcılar kendilerine biçilen rolü kusursuzca oynarken cezalandırılmaya hazır halde tepemde dikiliyorsun. Günlerimi geriye saymaya devam ediyorlar. Yaptığıma anlam veremediklerinde, takılıp kalıyorlar aynı güne...

Pıt ki... Pıt ki... Pıt ki...

Neşterler dolaşiyor göğsümde. Ölümler kanarmış, ölümler de kanarmış. Hiç kanar mı ölümler? Bu kahreden tekrarlar. Ölümler, öldürürken, yaşarken, yaşatırken... Değişmeyen ne kadar tekrar varsa şarkı-

nın sinir bozucu ritminde.

Bir sana, güm!

Bir bana, güm!

Bir sana, ah!

Bir bana, ah!

Ritme uygun davranıyor günah sayıcılar... Pıt beş... Pıt dört...

Sakin sabaha düşen çıgliklar vardı. Kesilen nefes, ritmini kaybetmiş kalp, beyaz önlüklü olanı, çubuğuyla dürtüp azaltınca ritim yoksunluğumu, göğsümde dolaşan neşter gibi kesilmişti çıgliklar. Daha sonralar buzdan yatakla tanışıklığım. Ne zaman? Doğrudur Tanrı. Kirlendiğinde insan. İyi de can almak niye? Dediğin gibi değilmiş. Hani köprüler? Hani şeytanlar? Henüz ruhum tam olarak terk etmediyse bedenimi, çıkmadıysa canım... Neden cehenneminde değilim. Her vurduklarında göğsüme neşteri, neden hissetmiyorum acıyı? Saatlerdir kesilip biçiliyor bedenim, organlarım... Kalbimin durduğu o sabah değildi sana gelişim.

Başka bir akşam daha var hatırladığım. Gürültülüydü. Aklımda kalan korna sesleri, ıslak asfaltta araba tekerleri... Önce soluma, sonra sağıma, sonra tekrar soluma... Bakmayınca tekrar soluma...

Güm! Güm be güm...

Bom! Bom ba bom...

Oh diyecektim ki tam... Çıgliklar yine susmuştu. Temiz yürekli insanlar kadar normal değildi yok oluşum ya da yok olacağımı sandığım an. Unutmuş gibi yapıyorum işte. O da değildi. Tanrı değil misin, bilirsin.

Ardımda nefret dolu gözler... Helal olmasınlar... Ne istedin gü-

nahsızdanlar... Cehenneme git inşallahlar. Yakarışlar boşuna mıydı yoksa? Hadi, yak artık yakacaksan! Geri dönüşüm yok, biliyorum. Hiç değilse genç bir kadın adımlarıyla saysalar günahlarını...

Pıt ki... Pıt bir diyerek biter mi ki?

Cinnetimle yok etmişim canımı.

Onsuz yapamadığımı...

Benden başka kimseye yâr olmazımı...

Hep yanımda olanımı...

Dertler kuşanıp vururken keskin bıçağı, radyoda o şarkı çalıyordu.

Bir onaydı on bana.

İki onaydı yüz bana.

Üç onaydı bin bana.

Üzerine sıçrayan kanları umursamıyordu radyo. Baba Zula şarkısını bastıramıyordu çığlıkları. Çığlıklar bu defa kesilmedi Tanrı. İşte, o çığlıkları sayıp sayıp hatırlatmasınlar. Kesmesinler bedenimi artık. Hem bu kadar uzun süreceğini bilseydim hiç, bağışlar mıydım organlarımı.

Neşterlerinde Baba Zula ritmi beyaz önlüklerinin, günah sayıcılarının, gözlerimin akına kanla yazılmış kaderim. Ritim yoksunluğumu hissetmiyorum artık. Yaşamak çok eski bir alışkanlıktır demişlerdi Tanrı... Göğsümde dolaşan keskin acı ve ölüm, bu alışkanlık kadar zormuş. Buz odadan çıkıp sorsalar... O sen misin? Hiç sızlamadı mı için? Bu kadar kötü nasıl olabildin? Nasıl taşıdın bunca kiri? Derim ki onlara...

Ben istedim, ben yaptım.

Ben istedim, ben yaptım.

İstemedenden yaptım...

İstemedenden yaptım...

Hatırlamıyorum neden yaptım...

Pişmanım.

Üşüyorum Tanrı.

Beyaz önlüklülerin kutuya koyup götürdükleri kalbimi, sakın kullanmasınlar başkalarında. Söyle onlara hak ettim ben bunları. Söyle yaksınlar organlarımı, vermesinler kalbimi, uğuldayan beynimi, bıçak tutan kanlı ellerimi, masumlara. Bitsin acı.

(Varlık Dergisi/Sayı 1309/Ekim)

Cihan DENİZ/KAYIP EŞYA ODASI

Sabah uyandığımda içerisi buz gibiydi. Raftaki eprimiş, koyu kahverengi, kalın battaniye dahi üşüyordu. Burada, Kayıp Eşya Odası'nda bütün sabahlardan farklı bir sabah yaşanmıyordu belki. Ama bu sabah, soğuğu her zamankinden biraz daha yoğun hissediyordum. İliklerime kadar işleyen bu metal soğüğünün bir düğmesi vardı da iliklenmiyordu sanki. Zihin bazı soyut kavramları duyularımızla eşleştirdiğinde bir daha onları başka türlü göremiyoruz. Bu odadan kurtulacağım gün geldiğinde de muhtemelen ne vakit üşüsem kendimi bugünkü kadar yalnız hissedeceğim.

Aslında burada arkadaşlarım olmadığını söyleyemem. Hatta bazı zamanlar onların dilsizliğini, bilgeliklerine veriyorum. Ben onlar kadar işe yaramadım bu hayatta belki. Onlar gibi fedakârca hizmet etmedim. Sahiplerine mırın kırın etmeden vazifelerini bunca zaman yerine getirmiş bu eşyaların şimdi de aynı itaatle burada münzevi bir yaşamı sürmelerinden şikâyetçi olmadıklarına her Allah'ın günü ta-nıklık ettim. Burada unutulmuşların yahut terk edilmişlerin arasında

tek başına, bir zamanlar o her neyse, nasıl bir şeysem işte... Tüm bunlardan ve en çok da kendimden sıkıldım. Yarım kalan cümlelere benziyorum yıllar geçtikçe, daha da çok. Çok olan her şey çabuk tü-kendiğinden olacak, ben az kaldım ve hep çok az farkla kaçırdım tüm mutlulukları. Kılın payına düşen bir tutam umuttum bazen. Bazen hep eksik hissedilen ama kim bilir neyin unutulduğu bir unut'tum. Şimdi bundandır belki, sanki tüm bu eşyalar değil de odanın kendisi ortadan kaybolmuş gibi hissediyorum.

Beni bu histen kurtaran ise bu odada henüz kimin bekçiliğini yaptığı çözemediğim Kayıp Eşya Odası memurluğuydu. Sabahın erken saatlerinde 94 model kırmızı Broadway'inin çıkardığı ses, yaşlı bir sigara tiryakisinin öksürüklerini andırıyordu. Arka koltukta unutulmuş bir Ezginin Günlüğü albümü vardı. O albümü çalıştırabilecek kasetçalar ise Kayıp Eşya Odası'ndaydı. Nitekim Kayıp Eşya Odası Memuru bir defasında buna yeltenmiş fakat başarılı olamamıştı. Kasetçalar belli ki artık işlevini kaybettiği için kasten bırakılmıştı. Bazen böyle olur. Kayıp olduğunu düşündüren pek çok eşyanın aslında yıldı-ya bırakılmış bir at gibi artık iş görmez olduğunu anlarız. Ancak yine de Kayıp Eşya Odası'nın raflarında neyin unutulup neyin terk edildiğini bilmek, her zaman bu kadar kolay olmuyordu. Belki ikisi de bir bakıma aynı şeydi. Unutulan hatırlandığında çok aranırdı ama aranır mıydı sahiden? Hem ne vakit başkasını ararsak hep bir önceki unutul-anı buluyor muyduk? Hiç ummadığımız bir yerden ansızın karşımıza çıkmaz mıydı unutulan? "Ha?!" diyorduk. "Şimdi hatırladım. İşte bu yüzden geldi tüm bunlar başıma." Her "Ha?!" , aynada aksini yansı-tığında biz de gerçekte yüzleşmiş olur ve aynadaki aksi gibi harflerde yer değiştirirdi o zaman: "Ah!" denirdi. Hatırladık! Belki ağlamazdık ama ahlardık edilen tüm ahlaların görkemli aynasının yansımasına. Kayıp Eşya Odası'nda çalışan kırklı yaşlarının sonundaki bu adam, öyle ah vah bilmezdi. Gelir çayını koyar, gazetesini okurdu her sabah. Bütün

gün oturur, bazen içeri girip Kayıp Eşya Odası'na bakardı. Sanki bir yere ayrıldık mı diye gözlerdi bizi. Sanki içimizden biri bir adım atsa o da yüreklenecekti. Belki on belki yüz adım atacaktı. Belki her gün düşüncesinden bu adımların yüzlercesini atıyordu da dünyanın şekli hasebiyle başladığı yere tekrar geri dönüyordu. Her sabah 94 model Broadway'yle öksüre tıksıra buraya geliyor, çayını koyuyor, gazetesini okuyordu. Bense mазisini unutmuş bir toplumun tarihini anlatan eski yazıyla yazılmış bir ders kitabı ve devamlı bana baktığını hissettiğim siyah gözlüğüyle çene çalıyordum. "Görüyor musun?" diyordum. "Hiçbir şey bize anlatılanlar gibi değilmiş."

Yeni kitapların kokusunda bir kadın sevmiştі bir zamanlar. İkinci el bir kitap gibi defalarca okunmuş bu hikâyenin eskimeyen tek yanı geride bıraktığı hiçlik duygusuydu. Hiç diye bir şey yoktu. Hiç varsa varlığından nasıl bu kadar emin olunabiliyordu yokluğun? Hiçlik varın ispatıydı. Eksikliğini duyduğu her şey, tıpkı bu odadaki eşyalar gibi sadece kayıptı ve bir Kayıp Eşya Odası Memuru için bu ironi, çaresizlik anlamına geliyordu. Varını yoğunluğunu kaybaldığında da eşitlenemiyordu bir türlü üstelik. Oysa bir zamanlar kayıp eşya odasındaki memuriyetten çok daha ötesini düşlemişti. Düşledikleri de bu raflarda diğer eşyaların arasındaydı. Buradaki nesnenin eksikliği, arkasında tozunun işaretlediği şeklini bırakırdı. O nedenle nesnenin ruhuna inanırdı. Bu dünyayı küllerinden henüz doğmamış bir Anka Kuşu'nun yumurtası olarak görürdü. O doğduğunda sonunda buradan çok uzaklara gidecekti ve böylece çokla azın ezeli kavgası nihayet sona erecekti.

Odadaki güvenlik kamerası üstümüze tutulan bir lazer gibi sürekli yanan kırmızı ışığı ve hepimize yukarıdan bakan tavrıyla aramızdaki en soğuk tipi. Onunla konuşmaya çalıştığımda bana duygudan yoksun, olduğu gibi dijital ve yutkunamayacağım katılıkta cümlelerle karşılık verirdi. Ömrü hayatından bir kez olsun özne olamamış Ka-

yıp Eşya Memuru dahi yıllar içinde bu durumunu kabullenmemişken ona ne oluyordu? Kendisini bizden farklı mı görüyordu? Bu odadakilerin eksikliklerini onlara hatırlatmaktan, yalnızlığımızı yüzümüze vurmaktan başka bir işe yaramıyordu ve buna zaten hiçbirimizin ihtiyacı da yoktu. İhtiyaç duyulan biraz hatırlanmaktı sadece. Bu kameranın kaydettikleri ise kemiğe bürünse işte Kayıp Eşya Odası'ndaki bu güvenlik kamerasına benzerdi. İmamesi kayıp oltu tespih, gözü tavana iliştiğinde la havle çekiyordu bu yüzden. Sol yanı kırk stop lambası bana bir dur demek için şahane bir plan yapmıştı. Bunun için ikinci raftaki düdüklü tencerenin yardımına ihtiyacımız vardı. Kayıp Eşya Odası Memuru'nun uyukladığı bir esnada düdüklü tencere patlayacak ve kapağı aynı raftaki harita metod defteri, kurşun kalem ve hesap makinesinin birlikte yaptığı hesaplara göre tam da güvenlik kamerasının bulunduğu açığa isabet edecekti. Böylelikle artık yirmi dört saat onun gardiyanlığında huzursuzlanmayı bırakacak en azından başımızın üstündeki efkârlı havayı dağıtacaklık. Kimsenin böyle kusursuz bir plana itirazı olamaz derken sarı şemsiye duvar dibindeki yerinden ne zamandır susadığı yağmura kavuşmak için kıpırdadı ve yere düştü. Onun yere düşmesiyle gözlerimizi kahverengi, uzun kapının koluna ve yerinden oynayan cıvatasına çevirdik. Düşen şemsiyenin sarısı gibi ayrılık da hep sarı renkte gelmiştir bana. Bu yüzdendir Kayıp Eşya Odası Memuru'nun içeri girdiğini gördüğümde ansızın bu duyguya kapıldım ve bir yaprağım daha titredi. Sayılı günlerim geçtikçe elbet eksilecektim fakat bu sefer az kalsın zamansız düşecekti çünkü henüz gün sona ermemişti. Duvarda asılı olduğum yerden zamanımın hızlı tükendiğini bedenimden kopanlarla beraber gittikçe hafiflediğimde anlamıştım. Ben bir saatli maarif takvimiydim ve aslında bu odadaki pek çok kayıp eşya gibi artık unutulmaya yüz tutmuştum. Güvenlik kamerasına duyduğum kin de belki bundandı. Artık benim yerimi de -duyuyordum- dijitallerim almıştı. Nostaljik olması dışında

bir anlamım kalmamıştı. Kayıp Eşya Odası Memuru'nun ölümüyle beraber belki bir daha yerime yenisi de gelmeyecekti ve insanların hafızalarında tatlı, küçük bir hatıra olarak yıllar geçtikçe solacaktım. Her şeye rağmen görevimi yerine getirmem lazımdı. Çünkü ben bu yüzden vardım. Kendimi toparlayıp tekrar ana döndüğümde ise çok ilginç bir şey oldu. Kayıp Eşya Odası Memuru odaya girdiğinde arkasındaki yaşlı kadını fark etmemiştim. Kadın, Kayıp Eşya Odası Memuru'nun üst raflardaki bir kutuda bulduğu içerisinde "Gülhan-08.06.1972" yazılı alyansı gördüğünde eliyle yüzünü kapatıp hıçkırıklara boğulmuştu. Alyansı, Kayıp Eşya Odası Memuru'ndan aldığı anda yüzündeki minnet ifadesi, güvenlik kamerası dâhil odadaki herkesin içini ısıtmıştı. Defalarca teşekkür ettikten sonra bu yüzüğün yıllar önce bir tekne kazasında ölen kocasına ait olduğunu fakat bunca zaman bulunamadığını öğrendik. Süngerci olan eşi denize çıktığında ölüme gider gibi vedalaşmış zaten. Kadın, kocasına sürekli tembih etmesine karşın yüzüğünü de hep teknede bırakmış. Şans eseri yıllar sonra denizden çıkartılan, kim bilir nereleri gezip de gelen bu yüzüğün Kayıp Eşya Odası'nda bir sır gibi aramızdaki varlığı hepimizi çok şaşırtmıştı. Henüz dört senelik evliyen başlarına gelen bu elim hadiseden sonra bir daha da evlenmemişti üstelik. Şimdi bu alyans, ömrünün kalan günlerinde ona kocasını hatırlatacak ve onu bulduğu gibi bir gün kocasına kavuşacağına dair inancını da yüzükle beraber taşıyacaktı. Denizden çıkan bu mucizeye tanıklık etmek, hepimizi duygulandırırken bir yandan da aslında burada metruk birer eşya olmadığımızın da kanıtıydı.

Kayıp Eşya Odası Memuru da en az bizim kadar etkilenmiş benziyordu. Bunu alt raflarda gözüne takılan gri çizgili, fermuarı bozuk valize baktığında hissetmiştim. Bir süre dalgın vaziyette durduktan sonra bana doğru yaklaşmış gözlerini üstümde yazan ayrıntılara dikmişti. Bugünün tarihinden namaz vakitlerine, günün anlam ve öne-

minden günün yemeğine hatta yeni doğan kız ve erkek çocuklarına konması önerilen isimlere kadar teferruatlı ve faydalı bilgilere sahiptim. Ancak o bunun yerine az önceki hadisenin tesirinde, üstümdeki yazılı sözleri, hep var olduğu için duyulmamış bir ezgi gibi tekrar tekrar hayretle mırıldanıyordu: “Rabbim sana ne darıldı, ne de seni bıraktı. (Duhâ Suresi, 3. Ayet)”

(Keşke/Sayı 18/Temmuz-Ağustos)

Demir ÖZLÜ/KANLI KİTAP

Salonun dört yanını dolduran, döşemeden tavana kadar yükselen kitap raflarını çok iyi düzenledik. Öyle ki raflara dizilen kitaplar arasında en küçük bir boşluk bile kalmadı. Bu akşam coşkulu bir törenle kütüphanenin açılışı yapılacak. Fakat çok derin bir korku içindeyim. Çünkü kütüphaneyi açılık töreni için hazırlayan biz-üç dört kişilik bir çalışma topluluğu- (en başta da ben) o hazırlık günlerinde büyük bir suç işledik; bu düzenlemeyi yaparken bir yazarı öldürüp cesedini deniz kıyısındaki kayalıklar üzerine attık. Ama yazarın kanı, rafların arasında koyulması zorunlu olan, onun yazarı olduğu bir kitaba bulaştı. O kitabı da sıralanan kitaplar arasında sıkıştıran bendim. Kitabın da başla bir nüshası yoktu elimizde. Yazarın kan bulaşmış kitabının yanında, gene bir yolculuklar yazarı olan karısının kaleme aldığı bir kitap vardı. İşte burada, büyük salondan bir yan odaya açılan geçitteki raflardan birinde, yan yana duruyorlardı. Şüphe çekmesin diye, rafların erişilmesi zor üst bölümlerinden birine yerleştirmemiştik bu kitapları.

“Peki, yazarın karısı, böyle özel bir günden önce yazar kocasının ölümünden hiç haberdar olmadı mı?”

“Olmaz olur mu? Oldu tabii. Ama çok ilgisiz davrandı. Hiçbir yere şikâyet başvurusu yapmadığı gibi, bize de bir şey sormadı. Ondan yana hiç kuşum yok. Asıl korkum törene gelecek kalabalıktan

birinin, merakla yazarın kitabını raftan çekip, sayfalara yayılmış kan lekelerini görmesinden. Çünkü bu lekeler, tam da yazarın öldürülmüş olmasının kesin kanıtları. Yazarın ölümü bu lekelerin içinde sanki. Daha açık söyleyeyim, yazarın ölüsünden başka bir şey değil bu lekeler. Yüz benden fazla kitabın tıkiş tıkiş sıralandığı bu raflardan, akşamki tören davetlilerinin birinin merakla bu kitabı çekip çıkarmayacağını, sonra da sayfalarına göz atmayacağını kim garanti edebilir? Belki de yazarın bir tutkunu salonun bu yayına gelebilir. O zaman nedensiz cinayetiniz ortaya çıkabilir. Ben de yakalanacağım. Örnek bir kütüphane düzenleyicisiyken, insanın bir katil oluşunun ortaya çıkması... En korkuncu bu değil mi? Aslında bu kütüphaneyi düzenleme işinin şefi ben değilim. İkinci adam konumundayım. Adam öldürme eylemi nasıl oldu da benim üzerime kaldı. Onu hatırlamıyorum doğrusu.

Akşam, saat 8'de yaklaşırken, salon tıka basa doldu. Koltuklarda yer kalmadığından rafların önünde kalan dar koridorlarda da dolaşanlar var. Gürültülü, neşeli bir kalabalık.

Burada pek de uzun sürmeyecek, kitaplığın açılış töreninden sonra, alt kattaki kokteyle inilecek. Cesaretimi, kitabın ele geçirilmesi konusundaki umudumu yitirmemek için korkusuz tavırlarla o taraftan ayrılmıyor, yüzüme bir memnuniyet görünüşü yerleştirmeye çalışıyorum. Bu dar koridorda önümden geçerek sahneye yakın bölüme ulaşmak isteyenler de var kuşkusuz. İyi giyimli kadınlarla erkeler bunlar.

Henüz söylevler sona ermedi. Sabırlı olmalıyım. Umudumu yitirmemeliyim.

(Kitaplık/Sayı 188/Kasım-Aralık)

Dilek YILMAZ/FLANDERLER'İN KÖPEĞİ

Pencerenin önünde oturmuş bekliyorum, zaman geçmek bilmiyor. Sokak lambaları yanınca, “Daha çok var mı?” diye soruyorum anneme. Arkasındaki duvara dönüp Cengiz Abi’ nin gitmeden önce hediye ettiği saate bakıyor. Geçen yıl başında getirmişti, ona da fabrika vermiş, üstünde araba parçalarının fotoğrafı var.

“Başlar birazdan.”

“Kafam üşüdü,” deyince maşayla sobanın alevini harlayıp odun atıyor annem. Önündeki camdan alevleri seyrediyorum, birdenbire kıpkırmızı oluyor. Sobanın karşısındaki tekli koltuğun örtüsünü üstüme çekiyorum. Birazdan sıcacık olacak ev. Saçımı kestirmeselerdi bu kadar üşümezdim. Seneye bademciğim alındığında yeniden uzatabilirim.

Ortasını bıçakla kestiği kestaneleri telin üstüne dizerken anneme yardım etmek istiyorum.

“Elini yakarsın,” diyor, “hadi çağır abini de başlar birazdan.”

Yürürken ayağım büfenin kapağıyla sehpanın bacağına arasına gerdiğim ipe takılıyor. Yavaş düşüyorum, bir şey olmuyor ama ipe dizdiğim kağıt bebeklerimin elbiseleri ortalığa saçılıyor. “Topla şuruları artık,” diyerek kızıyor annem. Elbiseleri üst üste koyup bebeklerle beraber kutusuna yerleştiriyorum. İp düğüm olmuş, çözemiyorum.

Annem, abime sesleniyor. Cevap vermeyince, “Duymuyor” diyor, “git bak şuna.”

Odaya gidiyorum. Kapısı aralık. Halıyı uzanmış. Ayakları ranzaya doğru, başı pencereye dönük. Eğilmiş bir şey inceliyor yerde. Gene bütün Tommiks'lerini benim yatağımın üstüne dizmiş.

“İpini çözemedim, gel.”

Cevap vermiyor.

“Ama annem çağırıyor.”

Dönüp bakmıyor bile.

“Ne yapıyorsun sen orada.”

“Gel de bak” diyor sonunda.

Yaklaşıp alayı uzanıyorum ben de onun gibi. Yerde Eti Puf kabı var, içinde bir karasinek dönüyor.

“Niye kapattın onu?”

“Deney yapıyorum.”

En son deneyinde fasulyeler garip çocuklar doğurmuştu. Bu deneyi değişik.

“Sıkılmaz mı içerde?”

“İnsan değil o, sinek!”

Sorularım bazen onu sıkıyor. İçinden kartonu çıkardığı bir kaset kabını Eti Puf kabına yaklaştırıyor. İki eliyle her ikisini de hafifçe aralayarak sineği kaset kabına alıyor.

“Niye oraya koydun onu?”

Dememe kalmadan kabı elinde sallamaya başlıyor. Sallarken gü-lüyor. “Vızz vızz” diye bağılıyor sinek. Kabın kapağını aralayıp yazı yazdığı eliyle tek kanadından tutarak boşta duran kadanını çekip koparıyor. Çırpınan bacakları abimin kocaman elinin içinde küçücük. Sonra öbür kanadını koparıp yere bırakıyor. Kanatsızken sinek gibi değil, daha çok hamam böceği yavrusuna benziyor. Garip hareketlerle sağa sola hızlı hızlı yürüyor. Sinekleri sevmem yine de komik değil.

“Hadi gel,” diyorum, “Flanderler’ in Köpeği başlayacak.”

“Biter birazdan, az kaldı.”

Sineği tekrar yakalayıp bir bacağına tutup koparıyor.

“Canı acır!”

“Bağırma kuşağımın dibinde!”

Öbür bacağına koparıyor. Kalan bacakları çekerken gözlerimi kapıyorum. Kopan her baktan sonra yere bırakıp hareketlerini inceliyor. Artık bacaksız kaldığında çıldırmış gibi dönüyor yerde. Önce hızlı. Sonra yavaşlayıp duruyor.

“Vızlamıyor. Öldü mü?”

Yerde duran sineğe bakıyor bir an.

“Hadi gidelim,” diyor sonra.

İçeri giderken aklıma düşüyor.

“Sen... Benim Eti Pufumu mu yedin?”

“Kabı lazımdı.”

Kabı içinse beni çağırp içini verebilirdi, hep böyle yapıyor.

“Sineklerin canı acır mı?” diye soruyorum anneme, salona dönünce.

Annem, ipi çözerken abime dikeyor gözünü. Bir daha yapmayın dediği şeyleri gene yaptığımızda büzdüğü gibi dudaklarını birbirine sıkı sıkı bitiştirip başını iki yana sallıyor. Cevap verene kadar başlıyor çizgi film.

Nello’yu gördüğüm anda Sineği unutuyorum. Televizyonun karşısına geçip yere çömelıyorum.

Flanderler’in Köpeği’ni izlerken istediğim gibi oturabiliyorum, sehpayı geçmedikçe kimse karışmıyor. Kestanelerde hazır... Kabuk-

larını, gözümüzü televizyondan ayırmadan soyuyoruz, çıtır çıtır ses çıkıyor. Duymakta zorlandıkça yaklaşıyorum televizyona.

Sokaktalar. Karların üzerinde... Nello'nun üstü incecik. Bir anesi olsaydı sokağa o şekilde çıkmasına izin vermezdi. Kötü bir şey olacak, belli. Sonlarına doğru anlıyorum artık iyice.

“Partial ölecek mi?” diye soruyorum anneme.

Abim lafa giriyor. “Yok, o ölürse film biter. Bu filmin kahramanı Patraş.”

Bence Nello.

Film bitiyor. Patraş gerçekten ölüyor. Nello da. Televizyonun karşısında öylece kalakalıyorum. Karlanana kadar da yerimden kalkmıyorum. Saçlarımı kestirdikleri zamanki kadar ağlıyorum. Annem de alıyor ağlıyor. Benim kadar... Belki daha çok. Annem, teyzem Almanya'ya gittiğinden beri zaten çok üzgün. Fotoğrafını dedemin fotoğrafının yanında astı, bakıp alıyor hep. Abim de bakıyor bazen, Önünde durup kalıyor. Son günlerde benimle oynamıyor. Her şeye kızıyor. Geceleri uyurken de bağılıyor bazen. Teyzemin tayini çıkmış, çok meşguldü, bize veda etmeden gitti. Buna üzülmüş olabilir. Cengiz Abi'nin tayini çıktığında da çok üzülmüştü.

“Patraş'la Nello soğuktan mı öldü?” diye soruyorum.

Gerçek değil onlar, biri yazıyor, yazmaktan sıkılmıştır.” diyor abim. Çok saçma.

“Herkes bir gün ölür,” diyor annem içini çekerek. “Allah sıralı ölüm versin, hadi yatın artık.”

Abim odasına giderken peşinden gidiyorum ben de.

“Sen de o sineği sıkıntıdan mı öldürdün?”

“Ölsün diye değil, ben deney yapıyordum. Deneylerde hayvanlar ölebilir.”

“Sıralı ölüm ne demek?”

“Yaşlılar önce ölürse sıralı ölüm olur.”

“Peki sinek sıralı mı öldü?”

Bunu sorunca çok sinirleniyor.

“Bırak artık şu aptal sineği!”

“Nello’yla Patraş?”

“Of,” diyor, daha kaç kere söyleyeceğim onlar gerçek değil!”

“Peki, gerçek olsalar büyüyünce mi ölürlerdi?” diyorum.

“Hayır,” diye bağıyor. “Sıra diye bir şey yok! Hep iyiler ölüyor!”
Bunu derken kapıya tekme atıyor. Yere çömelip ağlamaya başlıyor sonra. Korkup bağıyorum. Annem geliyor.

“Haklısınız bu,” diyor abim, anneme. Başını sallıyor annem. Abime sarılarak o da ağlıyor.

Uzanıp yanağını öpüyorum ben de.

“Üzülme,” diyorum, “aptal bir sinek.”

*TRT’de 1979’da son bölümü yayınlanan çizgi film.

(Edebiyatist/Sayı 8/Kasım-Aralık)

Doğukan İŞLER/HAYROLA

Ey gönül bir derde düş kim anda dermân gizlidir

Eşrefoğlu Rûmî

Hayat, tevil edilmemiş rüyaların mezarlığıdır. Üzeri toprakla örtülmüş tüm yaşamlar, sırlı günlerin saatlerinin durmasıyla, daha de-

rin bir uykuya dalmışlardır. Rüya görmeye devam ederler toprağın metrelerce altında. İşte o gördükleri rüyalar da, bizim şimdiki hayatımızın pratik karşılığıdır. Bir zaman gelip de tüm âlem rüyalarını bir kenara bırakıp uyanınca, herkes rüyasında gördüğü hemen hemen tüm insanlardan nasıl da kaçacaktır bir bilseniz! Ama bazı insanlar da vardır ki rüyamız da, rüyamızın tevili de, uykumuz da, uyanıklığımız da onlardır; bizler farkında olsak da olmasak da... Tarihi belirsiz bir zamanda zuhur eden bu hikâye, iş bu insanlardan bir insanı rüyamızda dahi olsa görmeye vesile olur inşallah: Günlerden bir gün, karlı bir sabaha uyanmış tüm şehir-i İstanbul. (Uyanmak yerine, uyku içre bir daha uyusaydı keşke ya... Ah İstanbul, kim tevil edebilir ki senin rüyalarını!) Bacası tüten evler ne mutluymuş, ne şükür, çok şükür, pek şükürmüş... Ama ya yakacak bir dal odunu, bir torba kömürü olmayan gariban ne yapsın? Kar bu, soğuk bu, hiç zengin fakir ayırmaz ki! Sen de belki pek seversin sevgili okur karın yağmasını; kartopu oynayayım dersin, kardan adam yapayım dersin... Ah ne güzel! Fakat sana güzel gelen bu kar, cebinde parası az olanın yüzünü pek de güldürmez maalesef. Ama şunu da unutma ki, sırf bu yüzden hiçbir gariban isyan falan da etmez! Yine sen isyan edersin sevgili okur; kar yağıp yollar kapanınca, özhakikihat deriden pabuçların çamur olunca, lüks evine girerken ayağın kayıp yere kapaklanınca... Sen yok musun sevgili okur, ah sen! Gelgelelim, hikâyemizin kahramanı Balıkçı Osman da bu gariplerden bir garipmiş işte... Kaç gündür cebine giren para, tuttuğu bir iki balığı satıp da aldığı bir somun ekmek parasından fazlası değilmiş. Bu parasızlık içinde nasıl odun alsın da çoluk çocuk rahatça ısınsınlar evde? Hele kömür! Boşuna dememişler ya göbek adına "Kara Elmas" diye. Doğalgaz desen, onun Allah katında halk edildiğini daha bilen bile yok o devirde... Balıkçı Osman ne yaparmış peki bilir misiniz? Eminönü civarında balık tuttuktan sonra, vakit akşam olunca, tabana kuvvet Cağaloğlu yoluğundan taa

Beyazıt'a kadar geze geze tırmanmış. Neden mi? Çünkü o vakitler tüm kitapçılar, gazeteler ve matbaalar Dersaadet'in bu mıntıkasında imiş. Bizim gariban Balıkçı Osman da buralarda gezer; kar kıyamet, soğuk ayaz demeden ne kadar çöpe atılmış ya da atılacak kâğıt varsa toplarmış. Toplarmış ki, akşam gitsin de hanesine, sobasında yaksın. Yaksın da hanımı, çoluğu çocuğu bir güzel ısınsın... Neyse, pek de uzatmamak gerek böyle hüznübaz şeyleri. Sonuçta, aynayı tutunca yüzümüze kendimizden gayrısını göremiyorsak, kalbimiz tümünden hüznü olmuş da, "Ah!" diyecek iki satır yeri bile kalmamıştır zaten... Bir zaman Balıkçı Osman, yine böyle kâğıt toplaya toplaya giderken, karlara bata çıka, gelmiş Beyazıt Sahaflar Çarşısı'na. Çuvalına doldurduğu kâğıtlara daha daha kâğıtlar eklemek üzere her sahafın kapısında durmaya başlamış. Hemen hemen her akşam uğradığı bu çarşıda, kendisine göre tanzim ettiği bir dükkân dolaşma sırası varmış Balıkçı Osman'ın. Zaten herkes de onu tanır, geleceği saati az çok tahmin edebildikleri için de hazır ederlermiş işe yaramaz kâğıtlarını. Lakin bir sahaf varmış ki, Balıkçı Osman ne zaman gelse hep kapısını kapalı bulurmuş. Tüm dükkânlar açıkken, neden bu sahaf böyle erkenden kapanır bilmezmiş. Kimselere de sormazmış, esrarengiz bir şekilde kapısının önünden her geçtiğinde içinde daha önce hiç bilmediği bir garip boşluğun dürtüldüğünü hissettiği bu sahafın böyle erken kapanmasının hikmetini. O zaman ey sevgili okur kardeş! Arzu edersen, biraz bu sahaftan da bahsedeyim zatiâtililerinize: (Ama dersiniz ki, "Yahu arkadaş, amma sıktın bizi! Çözöver şu dilini de, kısa yoldan anlatıver derdini!" diye, işte o zaman kudret sizin. Hemen bırakıverin okumayı burada. Gördüğünüz birçok rüya gibi, bu hikâyeyi de okuduktan hemen sonra unutup gideceksiniz nasılsa. Varsayın ki, bu hikâyeye de rüyalardan bir rüya işte...) Balıkçı Osman'ın Beyazıt Sahaflar Çarşısı'na her geldiğinde kapalı olan bu sahaf, bilerler bilir, namına "Hayrola Baba" derler bir âdemin imiş. Öyle elini sallasan ellisi

olan bir âdem değilmiş fakat; tabiricaizse, Sahibü'l Esrar olan zatışeriflerden bir ulu kişiymiş elbette. Zatışahaneleri rüyalar âlemine öyle vakıf biriymiş ki, kim rüyasında ne görürse görsün ayırt etmez, ilk iş hemen onun kapısına koşar da anlatırmış rüyasını. “Hayrola Baba” nam Rüstem Yahya Efendi, kiminin rüyasını hemen oracıkta tevil eder, kiminin rüyasına sadece güler geçer, kiminin rüyasının da kendisine iltifat edilsin diye yalanlarla şişirilmiş olduğunu anlar ve onu cümle âlemin maskarası edermiş! Yeri geldiğinde pek sert ve celal sahibi, yeri geldiğinde de muzipler muzibi bir tatlı tonton pirifâniymiş anlayacağınız... (Fakat şimdi, “Ya hu, böyle övgülere mazhar bir ulu zat madem bu Efendi, neden sahaflık gibi basit ve dünyalık bir işle iş-tigal eder?” diye sorarsanız, size tek yanıtım, az evvel dem vurduğum o aynayı tekrar yüzünüze tutmanız olabilir ancak! Ey azizim sevgili okur; sen de bu hikâyenin matbu olduğu bu dergiyi/kitabı almakla, sahaflık mesleği ile bir bağ kurduğunun farkında değil misin? Demek ki biraz daha irade kılsan, sen de bu yol üzerinden dahi nice sırlara mazhar olabilirsin! Eee, o kadarını da mı biz söyleyelim canım kardeşim...) Peki, Rüstem Yahya Efendi’nin sahafı neden mi diğer dükkânlardan daha evvel kapanırmış? Ey okur, bize aman ver burada. Burayı karanlık bir nokta olarak bırakalım; bırakalım ki, uyanınca “Hayırdır inşallah?” diye kendi kendine sorduğun bir rüya gibi tatlansın hikâyemiz bir nebze de olsa! Hikâyenin dışına çıkıp, “öykü” tadında birçok gevezelik yaparak, yeterince uzattık zaten mevzuyu nasılsa... Fakat o akşam; yani Balıkçı Osman’ın gördüğü bir rüya üzere “Hayırdır inşallah?” diye uyandığı uykusundan sonra başlayan gününün akşamı, “Hayrola Baba” Rüstem Yahya Efendi’nin dükkânı ilk defa açılmış! Zavallı Balıkçı Osman... Öyle bir sevinmiş ki bu işe! Birkaç top kâğıt fazladan götüreceğini düşünmüş evine, nasıl neşe dolmuş içi. Tabii öte yandan da sahibini hiç tanımadığı ama önünden her geçtiğinde de içinde bir garip boşluğun... Atmış adımını eşikten:

-Selamünaleyküm Efendi... Bir arzum vardır, kolaydır hem çaresi...

Kapının hemen karşısında, büyükçe bir masanın arkasında oturan Rüstem Yahya Efendi, eşiğin öte yanında eli kolu bağlı şekilde duran bu genç ve edepli adamı görünce, yüzünde açan güllerle, bir beyitin ilk mısrası gibi kulağa hoş gelen bu cümleyi şöyle karşılamış:

-Söyle hemen cancağızım, nedir gönlün yâresi! Balıkçı Osman da, bu güler yüzlü adamın bu şen şiirli sözünü duyunca, hiç bozmamış elbette ahengi. Başlamışlar şiir gibi karşılıklı bir sohbete:

-Gönlümüz şükür eder, fakat biraz donmakta...

-Derdin soğuktan mıdır, bak sobamız yanmakta!

-Efendim çok şükür, soğuk da bir nimettir...

-O zaman donmayasın, şükür bir kıyafettir!

-Fakat evde hanınım, çocuklar sıcak ister...

-Sen onları seversen, onlar başka ne ister!

-Ben bir garip balıkçı, cebimde pek liram yok...

-Lira da gelir geçer, üzülme sen buna çok!

-Kâğıt toplar evime, sobada onu yakarım...

-Bizde ondan bol ne var, gir içeri bakalım!

Rüstem Yahya Efendi bu sohbeti pek sevmiş olacak, sesli sesli bir gülmüş ki, sormayın! Ama Balıkçı Osman, mahcup duruyormuş hâlâ. Sahaftan içeriye başı öne eğik bir şekilde bir iki adım atmış. Atmış atmasına ama sonrasında kafasını yavaşça kaldırınca ne görsün! Bir sağa döndürmüştü başını, bir sola... Aman aman! Balıkçı Osman şu an ilk defa adımını attığı bu sahafı, bu dükkânı öyle iyi tanıyormuş ki! Kendini tutamadan bağırırmış:

-Aman ya Rabbim! Burası burası... Rüyamda gördüğüm yer burası!

Balıkçı Osman o kadar çok şaşırmış ki bu duruma, akli başından gidecekmiş az kalsın! Düşünsenize; daha önce hiç ayak basmadığınız bir yeri görüyorsunuz rüyanızda ve ertesinde de o daha önce hiç atmadığınız adımı atıveriyorsunuz işte rüyanızdan başka hiç görmediğiniz o yere...

Hayretler içinde yüzen Balıkçı Osman'ın bu hayret denizinde boğulup gitmesine gönlü elvermeyen Rüstem Yahya Efendi, gür sesiyle dalgalandırmış etrafı:

-Hayrola inşallah!

Balıkçı Osman, gözlerini fal taşı gibi açmış, hayret bir şekilde koyulmuş rüyasını anlatmaya:

-Aman Efendi! Allah hayırlara vesile kılsın, tamı tamına da burayı gördüm rüyamda... Yine böyle bir akşam vakti, kâğıt toplamak için çıkmışım yine yokuşu da, gelmişim Beyazıt'a. Sahaflar Çarşısı'na giriyorum ama tek tek dükkânları dolaşmıyorum bu sefer, hemen "Bismillah!" deyip bu dükkâna giriyorum. Sonra...

Tam bu sırada namıdiğer Hayrola Baba, yani bizim Rüstem Yahya Efendi, az evvelden beri sağ avucunun içinde oynayıp durduğu şeyi uzatıvermiş Balıkçı Osman'a:

-Sonra ben de sana bunu mu hediye ediyordum yoksa?

İşte aynen böyle demiş ve sağ elindeki kırmızı keseyi Balıkçı Osman'ın eline sıkıştırıvermiş. Gülen gözlerini diktiği Balıkçı Osman ise âdeta şok olmuş bu durum vaziyetinin karşısında. Diğer taraftan da gözlerinin yaşlarla dolmasına engel olamamış...

Tahmin edeceğiniz gibi, o kırmızı kesenin içinde Balıkçı Osman'ın

ailesinin hiç üşümeyeceği bir kış geçirecekleri; hatta daha nice nice kışlar geçirecekleri kadar çok altın varmış!

Rüstem Yahya Efendi bırakın Balıkçı Osman'a rüyasının tamamını anlattırıp sonra da tevil etmeyi, Balıkçı Osman'ın hem rüyası, hem tevili hem gerçeği hem düşü hem geleceği hem şimdisi olmuş. Balıkçı Osman da altın dolu keseyi açıp da gözlerinden akan yaşlar altınların nazenin pırıltılarına dökülünce, Hayrola Baba'nın sırtı ile öyle bir sayha koparmış ki; sevinç ile, aşk ile, aşk ola...

İşte tam o sırada, Balıkçı Osman'ın hanımı ve çocukları, bir rüya-ya uyanmak üzere, buza kesen evlerinde öyle tatlı bir uykuya dalmışlar ki... Donakalmış kalpleri.

(Türk Dili/Sayı 771/Mart)

Eda İŞLER/CEKET OLAYI VE TANIKLARIN HİKÂYESİ

CEKET

Bu hikâye başlamadan evvel henüz ortada ceket meket yoktu.

-I-

CEMİL

Bulutlu bir sabahın gölgelediği bir Cuma, ufak bir dükkânın duvar diplerine yerleştirilmiş taburelerden birinde mavi gömleli bir adam terlikleriyle oturmuş, ayakkabılarının tamir edilmesini bekliyordu. Pencereye yansıyan yüzünün neredeyse hepsini kaplayan telefonuyla konuşurken dudaklarının kenarındaki çizgilerde telaşlı bir titreyiş vardı. İçeridekilerin hiçbirine benzemeyen biri olmasının en büyük belirtisi, sıra dışı bir şekilde temiz giyimli olmasıydı. Mavi gömleğinin altındaki sarımsı pantolonla birlik ve bütünlük içinde olan açık kumral saçları özenle taranmıştı. Hemen yanındaki sandalyeye astığı

siyah ceketi, geniş omuzlarını örtecek kadar büyüktü. Tombul yanaklı, pembe bir yüzü vardı ve dişlerinin beyazlığı da ilk bakışta göze çarpıyordu. Etrafındaki sessiz, umursamaz, kımıldamadan oturan insanların aksine kalabalık bir telaşın meşguliyeti içinde gibi gözüküyordu. Aniden çalan telefonu, önce biraz şaşkın bir yüzle kalakalmasına neden oldu. Sonra telaşlanıp hızla dışarı çıktı. Önünde duran taksiye atlayıp giderken peşinde koşan Müfit duyuramayacağını bildiği halde arkasından bağırmayı ihmal etmedi. "Abi ceketini unuttun!"

-II-

MÜFİT

Müfit henüz on üç yaşında, beş sene önce, dirsekleri dizlerinde, yüzünün iki avucunun içinde tutarak bir ayakkabı tamircisinin vitrinini seyrederken, Hakkı Bey, dışarı çıkıp onu yanına çağırdı. O günden beri onun yanında çalışıyor. O gün ise, uzun uzun dükkânda işlerin nasıl yürüyeceği konusunda ustasından vaaz dinledi ve olacağı önceden görülen şeyleri bilmekte oldukça iyi olan Hakkı Bey'in güvenini hiçbir zaman boşa çıkarmayıp, her zaman çalışkan biri oldu. Öyle ki, işe alındığı günün akşamı dükkândan ayrılırken Müfit'in eleri ertesi sabah mesaide giyeceği ayakkabıyı Pazar akşamından boyayan acemi bir çalışan kadar siyahtı. Fakat sonraki sabah ve bütün sabahlar işe her zaman tertemiz ellerle gitti.

-III-

HAKKI BEY

Kocaman binaların genişleyip yayıldığı mahallelerin ara sokaklarını boydan boya kesen esnaf dükkânları vardır. Hakkı Bey'in ayakkabı tamircisi de onlardan biriydi. Temiz yüzlü bir adamın ayakkabısını tamir etmek için tercih ettiği dükkânına, telaşsız adımlarla yürüyordu. Adam henüz, ayakkabılarını ve ceketini dükkânda unutmamıştı.

Vakit öğleden sonrayı gösterdiğinde sokağın başında beliren Hakkı Bey'in gururlu, ağır adımlarla dükkâna yaklaştığını gören Müfit, -gelelişi bu denli karakterli bir insan az bulunur- akşam eve çikolatayla gelen babasının kucağına koşan küçük bir çocuk gibi hızlı ustasının yanına giderek omuzlarındaki paltoyu aldı. Müfit, beş senedir, ustasının geldiğini gördüğü sokağın başından itibaren saygı duruşuna geçmeyi ihmal etmezdi. Telaşla anlatmaya başladı "usta, adam terlikle çıktı gitti. Ayakkabısı da ceketi de dükkânda kaldı. Arkasından bağırdım ama duymadı." Hakkı Bey, sıradan sayılabilecek mevzuları bile anında kişiselleştirerek yakınan, hayatla olan bağıını bu yolla pekiştiren biriydi. Müfit'in cümleleriyle yüzünde endişe rüzgârları esti. O sırada dükkânın her köşesine yayılan keskin bir boya kokusu duyuluyordu. Müfit'e göre sanatın kokusuydu bu. Çünkü bu daracık dükkânı bir sanat alanı haline getiren, ele emeği işçiliğin dokunduğu, raflara sıra sıra dizilmiş sahiplerini bekleyen ayakkabılardı. Ona bütün bunları düşündüren geveze zihni, Hakkı Bey'in çenesini hafifçe öne doğru çıkarıp sakallarını ovuşturarak gürültülü bir şekilde öksürmesiyle bir anda sustu. Hakkı Bey, sol kaşını yukarı kaldırıp öfkeyle sandalyeye asılı duran siyah ceketi işaret ederek, "Bu mu herifin ceketi, kaldır onu oradan çabuk!" dedi. Müfit'in dalgınlığına gelerek ceketi astığı ceviz ağacından yapılmış verniksiz sandalye. Hakkı Bey'in babasından yadigârdı. Eşyaya olan bağlılık, esasında Hakkı Bey'in âdeti değildi. Fakat sandalyeye Hakkı Bey dâhil kimsenin oturmamasının, oturmayı bırakın üzerine eşya dahi konulamamasının da bir sebebi vardı. Şöyle ki, vakti zamanında, Hakkı Bey'den iri olmasın, heybetli mi heybetli bir marangoz olan babası, yapar yapmaz sandalyenin üzerine oturmayı denemiş ve oracıkta onun verniksiz ayaklarını kırmıştı. Bir marangoz olarak bu hatasını gururuna yediremeyip kimselere söylemeden sandalyeyi güzelce tamir etmişti etmesine ama o günden sonra kendisi dâhil kimseyi onun üzerine oturtmamıştı. Hakkı Bey'in

babasının ölmeden önce bu elim hadiseyi anlatıp vasiyet ettiği mirası koruyup devam ettirmekteki kararlılığı buradan geliyordu. Sebebini kimselere söylemeden, tıpkı babasının ölene kadar yaptığı gibi, o da onun üzerine kimseyi oturtmuyordu, gözünün önünden de ayırmıyordu. Müfit hemen, kendisinden beklenen munis bir edayla, ustanın öfkesini gereksiz söz yığınlarıyla ateşlemeden, hafifçe başını yere eğip, ceketi olduğu yerden uzağa götürerek onu yatıştırdı. Hakkı Bey bu kısa konuşmanın ardından bir çay istedi. Bu, her şeyin normale döndüğünün bir işaretiydi. Müfit, sevinçle yerinden fırladı: "Hemen usta!"

Müfit'in günlük yaptığı işler arasında, tamir tezgâhının kenarında duran kiremit rengi saksıdaki begonvillerin sulanması, raflarda onarılmayı bekleyen ayakkabıların küçük numaradan başlayarak sıralanması, bağciksız olarak tamire getirilen ayakkabalara derhal yeni bir bağcık takılması yer alırdı. Tüm bunlar Hakkı Bey'in takıntısı gibi görünse de, o bunu Müfit'e her defasında bu dükkânı ayakta tutan prensipler olarak anlatıyordu. Adamın aceleyle çıktığı için dükkânda unuttuğu ayakkabıların tekini Hakkı Bey'e doğru uzatan Müfit; "Usta, dedi, önce eşli topuğu çıkardım, köselenin üzerine yeni topuğu tutkalladıktan sonra çiviledim, eskisinden daha sağlam oldu." Hakkı Bey, kendisine gösterilen bir şeyi beğenmediğinde, ilk tepkisini bir yalana çevirmek için biraz daha incelemiş gibi yapardı. Elinde tuttuğu ayakkabının topuğuna daha ne kadar bakacağını, baktıkça ne göreceğini Müfit anlamadı. Sağ elinin başparmağıyla işaret parmağını birleştirip Müfit'in yüzüne uzattı ve "Bu kadar kötü bir fikri elle tutulur hale getirmene şaşırdım." dedi.

Dükkân kapısını aralayan yırtık kotlu bir kadın, sağ eli kapının kolunda başını hafifçe elini uzatarak, "Gül Sokağı'na nasıl giderim?" dedi. "Ben size yardımcı olayım hanımefendi." diyerek kapıya doğru ilerledi Müfit. Aklındakilerle ağzından çıkanlar arasındaki derin far-

kı korumaya çabalayarak, “tam olarak neresine gideceksiniz?” diye sordu. Kadın, Müfit’in omuzlarının ötesindeki bir noktaya odaklanmış gibi öylece tepkisiz duruyordu. Birini veya bir şeyleri aramış gibi parmakları telaşla saçlarıyla oynuyordu. Müfit’in sesine hâkim olan özgüveni giderek kayboluyordu. Bazen insan giydiği elbiselere ve girdiği mekânlara göre biçimlenebilir. Anlaşılan bu genç kadın, Müfit’in lacivert süveterinden ve siyah ellerinden yola çıkarak istediği bilginin onda olabileceğine kanaat getirmiyordu. Neden sonra “asmalı sokağın arkasında dediler ama uzaksa dolmuşa bineyim” dedi. Yüzünde memnuniyetsiz bir ifade vardı. Müfit hiç bozuntuya vermeyerek, parmağıyla sokağın sonunu işaret edip anlatmaya başladı.

-IV-

CEMİL VE SON

Zaman, hızlı ilerlemeyi bir kez kafasına koydu mu kimse önüne geçemiyor. Ne kadar uzun süredir karşısındaki kadına gözlerini diktiğini bilmiyordu. Cemil, ta ki son istasyona vardıkları anons edinceye kadar. Tam üç durak geçmişti ineceği yerden. Kadın elindeki kitaptan kafasını kaldıramadığından, hemen yandaki yaşlı adam dünya telaşından çoktan sıyrıldığından ve genç bir çocuk köşede bir yerde omuzlarını düşürüp bir filmin figüranı gibi oturduğundan, kimse Cemil’in bakışlarını sezmiyordu. Fakat aniden kafasını kaldırıyordu kadın, “ bir şey mi var?” diyordu. Hayır der gibi başını sallıyordu. Cemil, kalkıp iniyordu ona ait olmayan bir istasyonda. Arkasından bakıyordu ellerinin altındaki kitabı düşürmemek için ince bir özen sergileyen kadın. Arkasını dönüp son kez bakıyordu Cemil de. Köşedeki çocuk on sene önceki Müfit’e benziyordu; bunu yazmıştı. Yandaki yaşlı adamın kaygılı bakışlarında Hakkı Bey’den eser vardı; bunu da yazmıştı. Karşıda oturan kitap aşığı kadının Maltepe’deki Gül sokağına incek olmasını da yazdığı eski bir öyküsünün anıları

barınıyordu. Yazmıştı bunu da. On sene önce ceketimi ve ayakkabılarını bir dükkânda unutan bir adam olarak Cemil, yeni, güzel ceketini üzerinde, işe giriyordu. Öyküsünün çıkış noktası olan bu takıntısı yüzünden, onu kendisinden başka kimseye giydirmiyordu.

(Ayasofya/Sayı 14/Ekim-Kasım)

Emre ERGİN/İMHA EKİPLERİ

Titriyorduk. Sesiyle. Birbirimizle konuşmayı keseli uzun süre olmuştu, o yüzden sormadık “N’oluyor?” diye. Baktık sadece. Ben baktım. O anlamıştı, yüzüne bir gülümseme yerleşti, içeriksiz bir haz. Ufacık bir haz. Gelenin ne olduğunu benim değil de onun anlamış olduğuna dair. Belki sonrasına da dair bir gülümseme. Olabilir mi?

Her şey çok önceden başlamıştı. Her şey çok önceden başlar. Önce bigbeng sonra evrim, sonra insanlık tarihi. Bir meclis oturumunda alınan bir karar. Kapitalizmin insan yaşamındaki cilveleri. Yani demem o ki, eskimemizin başlaması çok eskiden başlamıştı. Bizden önce alınmıştı ayrılacağımızın kararı, tıpkı nasıl bir evliliğimiz olacağına da bizden önce, onlarca, yüzlerce, binlerce yıl önce karar verildiği gibi. Her şey zora girdiğinde, ilk işimden atıldığımda fark etmiştik. Dış dünya her daim kapıda bekliyordu, eşikten sızmak için. Zayıf bir ânımızı kollayan bize yeniden yeniden kabul ettirecekti tahakkümünü.

Bir yıl önce filandı, aylardan Temmuz ya da Ağustos, işten erken gelmişti o gün Meryem. Ayakkabı bakmaya gelmiş müşterilere kahve de satmaya çalışan küçük bir dükkânda garsonluk yapıyordu. Elimdeki kâğıtları karıştırıyordum tekrar tekrar, bir yasa boşluğu bulursam diye. Babasından kalmış yazı masasının üzerinde yapıyordum bunu, eskimiş bir masaydı, sağlamdı hâlâ. Cevizdendi sanırım pek anlamam ahşaptan. Çekmecelerinin üzerindeki işlemler hariç, sadeydi epeyce. Bugün onu imha etmeye gelecektlerdi.

Titriyorduk. Ben de anlamıştım nedenini. Bir gök taşıtı, lacivert-beyaz çizgi Fatih Belediyesi yazıyor üzerinde. Boğuk boğuk motor gü-rültüsü hımmlıyor çenemde, göz çukurlarımda. Meryem'e döndüm. "Her şey hazır mı?" dedim. "Her şey evin içerisinde," dedi. Elimdeki belgelere baktım. Akluma bir yıl öncesi geldi yine. Masanın üzerinde belgelere bakıyordum o gün de. Bugün ise başka bir masanın başın-da oturuyordum, beyaz plastikten, Ağustos sonunda kapanacak sahil kafelerinin bahçesindekilere benziyor. "Vergisini unuttuğumuz bir şey var mı?" dedim. "Yok," dedi. "Yaz ortası imhalarında vergi affı oluyormuş."

Geçmiş hatırladım. Bilerek değil. Neyi hatırlayıp neyi düşüneceğimi hiç kendim seçmem, dolanır bilincim kendisinin kuytuların-da. Çok başka bir masa geldi akluma, kütüphanedeki masalar, uzun uzun, en az on iki sandalye var iki tarafında. Birinde ben oturuyordum, birinde Meryem. "Yazdıkların dergilerde çıkıyor mu?" demişti bana. Geçmiş is gibi, katran gibi, yapış yapış, ama belki iyi bir şey bu. Rüzgâr esince uçup gitmiyorsun, başına ne geleceğine emin olamasan da, şimdiye kadar başına ne geldiğinin özetine tutunuyorsun. Tek cümlelik bir özet, orası burası bereli olsa da, kısacık bir cümle:

Meryem -babası gibi- edebiyatla uğraştığım için sevdi(ğini sandı) beni.

Titriyorduk. İstemediği bir masaja maruz kalan beynimin nezdinde anların ve yılların arasındaki sınırların biçimi bozulmuştu, hatıralar yılların hiyerarşisini koparıp dolanıyordu odanın içerisinde. Şimdi bir yıl önce imha edilen o ahşap masanın hikâyesindeydi sıra. İçini döküyordu ahşap masa. Bedeninin çoktan öğütücülerden geçirilip, kalıba dökülüp kendi kendine monte edilebilen suntadan bir sandalyeye dönüştürüldüğünün farkında değildi. İhtiyar benim üzerimde altı kitabını bitirdi, diye girdi lafa.

O yüzden beni çok severdi. Bayağı da sağlamdım, Meryem de kü-

çüçüktü, ayaklarını sarkıttırdı masanın kenarına, babası romanlarını yazarken onu seyrederdi, sayfa sayfa birikirdi dosya kenarda, Meryem babasının o günkü bölümü yazıp da ona bakmasını beklerdi. En güzel o zamanlar bakardı çünkü babası.

“Sayın Metin Turhan. İmha işlemi kırk dakika sonra tamamlanacaktır. Ev sakinlerinin en geç yarım saat sonra evi boşaltması gerekmektedir. Bilgilerinize sunar, iyi günler dileriz.”

Kelimeler tekrarlanıyordu dışarıda, aynı kelimeler tekrarlanıyordu. Tekrarlandıkça anlamları birbirine giriyordu, imha edilenin ne olduğu karışıyordu; gözümün önüne madde çözücünün önünde çözündüğüm geliyordu, ayaklarımdan başlayarak, yukarılara doğru. Bir çanta oluyordum, bir ceket oluyordum, bir kolye oluyordum ama bir yazar olamıyordum. Hayalimde o ahşap masanın başına oturmuyordum, yeniden gözden geçiriyordum Vergi Usul Kanunu’nu, altını çiyordum satırların. Vergi Kanunu’nun içerisine saklanmış bir roman buluyordum, satırları diyagonal okuyunca çıkan. Meryem karşımda hıçkırıyordu. “Hiçbir yolu yok mu?” diyordu. Çaresizlik boynumdan yukarıdaydı, gırtlığıma dolmadan açamıyordum ağzımı.

Dışarıdaki dünyayı Fatih Belediyesinin imha kamyonunun megafonundan gelen ses dolduruyordu.

“... belediyemizin websitesinden alacağınız üyelikle imha işlemlerinizin zamanını...”

Meryem bana baktı. “Üyeliğimiz var mıydı?” diye sordu. “Belki geçen seferden?”

“Yok.” dedim. “O zaman sadece bir masaydı, gerek de yoktu ki.”

Tam zamanında çıkmak istiyorduk evden. Erken çıkacak olursak birbirimize ayıp etmiş olacaktık sanki. Beş dakika daha bekleyememiş gibi olacaktık. Yaşadıklarımızın hatrına, bunca zaman yaşadıklarımı-

za şahit olanları son yolculuğuna uğurluyorduk. Acele etmeyecektik. Bu kadarını borçluyduk birbirimize

Taşıt işleme hazır hale getiriliyordu. Arkasını evimize dönmüştü, ateşleyicilerin uğultusu eklenmişti şimdi motor homurtusuna. Mefalık cızırtılar duyuluyordu yer yer, dönen âkşamların gıcirtısı işitiliyordu. Uğultu büyüdükçe gözlerimi açık tutamaz oluyordum, geleceği hatırlıyor, geçmişini düşünüyordum. Her şeyin ucuzladığı zamanları hatırlıyordum. 2028 krizini. On yıl kadar oluyor, ama sanki yarın gibi aklımda.

Her şey çok ucuzdu. Her şey. Fazla ucuzdu. Olmaması gerektiği kadar. Fabrikalar yığın yığın ürettiği eşyaları kimseye beğendirmeyince cep telefonlarının kiloyla satıldığı pazarlara yığılmıştı mallarını. Dükkânlar kapatılıyor, işportacılar kaplıyordu dört bir yanı. Her şeyin yıkılmasına ramak kalmıştı, anın durmasına, yorulan dişlilerin birbirinden ayrılıp tatile çıkmasına. Her şey kötüye gittikçe, sokaklar sudan ucuz yemekler ve açlıktan ölenlerin cesetleriyle kaplanmıştı. Anlaması güç geliyordu, hepimize. Hâlâ değiştirmek istemediği “şeyler”i olanlara, bizlere. Babasından kalma bir yazı masası olanlara, cevizden, işlemeli, antika hükmünde. Babasından kalma bir evi olanlara. Müstakil. Şirince. Fatih’te, Hiperlup istasyonuna yakın bir yerde.

Önce neyin değerini kaybettiğini anlamamıştık, insanlar mı, eşyalar mı? Bunu anlamak için zamanın akışını küçümsemek gerekiyordu, her şey şu zaman başladı, şunun yüzünden oldu, şu olay buna yol açtı ve başımıza bu geldi, diyebilmek lazımdı. Olmadı. Anlamadık. Önce sokakta açlıktan ölenleri anlamadık, her şey bu kadar ucuzken, nasıl olurdu. Sonra işten atıldım. Bu sefer de şimdiye kadar gözünü kapatan bizler değilmişiz gibi, herkesin sistemin bu gidişatına nasıl razı geldiğini anlayamadık. Dış dünya, kapının eşiğinde, kötü bir koku,

ölümcül bir hastalık gibi dayatıyor kendini, usulca görünüyor, sızıyor, zorluyor seni. Zora düşene kadar kendini boyun eğmez sanıyorsun.

Meryem'le İlişkimiz de böyle, özete gelmez. Birbirimizden soğumaya ne zaman başladık bilmiyorum, belki evlenir evlenmez. Belki daha bile önce. Ama belki sebepler bulacak olsam, ilkin benim bir yazar olamayışım, hele ki emlak şirketindeki işi bulduktan sonra tek satır yazamayışım geliyor aklıma. Sonra da dış dünya, hani camlara yaslanmış, müstehcen bir resme bakar gibi, gözlerini size dikmiş. N'apacağınızı merak ediyor ama yolunuza gitseniz de razı değil.

Dış dünyanın bütün bu olanlara etkisi şöyle gerçekleşti:

2028 krizi, 2031'de sona erdi, 2030'da teklif edilen bir kanım teklifiyle. Benim işten atıldığım seneye denk geliyor bu yıl. Derler ya, bir şey salakçaysa ama işe yarıyorsa, salakça değildir, O hesap. Sorun fakirlik değil de zenginlik diye tespit etti bir meclis kurulu. Sorunu çözen kanun teklifi, dedim ya. Salakçaydı. Değildi.

Eskiyen Eşyaların Vergilendirilmesi Hakkında Kararname.

Bu kadar basitti yani kurtuluşumuz. İşsiz de kalmıştım, hiçbir şeyin vergisini kaldıracak durumda değildik, Meryem bir ayakkabıcıda kahve servisi yapıyordu, ama yetmiyordu tabi aldığı para, "Masaya dokunmayalım," diye istedi benden. Peki dedim. Evin en eski eşyası olduğundan, inanılmaz meblağlar ödüyorduk o masaya sahip olabilmek için. Her şeyi sattık, yeniledik, ev gıcır gıcır upucuz eşyalarla doldu. Evin ortasında rahmetli kayınpederimin yazı masası, anakronik saltanatını sürdürüyordu son model evimizde. E tabi bir yere kadar. Geçen seneye kadar.

Evet, sebepler bulacak olsam, babasmdan kalma bu yazı masasını koruyamayışımı da söyledim. Bardağı taşıran son damla.

"O zaman sadece bir masaydı. Gerek yoktu ki." Az önce bu cümle-

yi söylediğimde Meryem'in yüzüne bakmamıştım. Şimdi başımı kaldırdım ve yüzüne baktım. Bir yıl önceki o gün gibi, gözlerinin dolduğunu gördüm. "Sadece bir masa" ifadesi onu yaralamıştı, benim de az sonra çocukluğumun geçtiği evi kaybedeceğim umrunda değildi. Sessizce ağlıyordu şimdi, bana duyurmamaya çalışarak. Görmezden geldim. Yeniden kendimi uğultuların akışına bıraktım. Yeniden karıştı hatıralar, yasalar, meclis tutanakları, gazete küpürleri. İçinde adımın pek az geçtiği bir özetı vardı yaşamımın, bundan sonrasının da daha iyi olacağını ummuyordum hiç.

Boşanma kararını ben vermemiştım, evi imha etme kararını da, bana kalsa vermezdim. Tam denk gelmişti, Kararname'nin gayrimenkullere genişletilmesiyle. Meryem karşıma geçmiş ve "Taşınmakla uğraşmak istemiyorum." demişti. "Sil baştan başlamak istiyorum," demişti, "Miras işlemlerinin çok pahalı olduğunu söylüyorlar," demişti. "Yaz imhalarında vergi affı geliyormuş," demişti. İçinde adımın değil, zamirimin dahi geçmediği, gizli özne niyetine bile bulunmadığım cümlelerle ikna etmişti beni.

Arkama yaslanıp gözlerimi kapadım. Meryem yanımda güya bana çakırmadan ağlıyordu, ben de birbiriyle hiçbir alakası olmayan, önemli önemsiz şeyler düşünüyordum. Bir imha kamyonuna binip gelmiş dış dünyayı düşünüyordum, sınırsız ama sorulu çünkü gerekli değil. O kütüphaneyi düşünüyorum, uzun masalar, kısa masalar, okul sıraları. Gök gürültüsü aklıma geçmişi getirdi, sınırlar yeniden silindi, Meryem'in şimdiki ağlamasını babası için sandım. Babasının suratı geldi

gözlerimin önüne, ağzı talaş dolu, neden bilmiyorum. Bana döndü Meryem. "Beş dakika flân kaldı," dedi. Uğultu şiddetini artırmıştı, cızırtılarla karışıp iyice uyuşturmuştu beni. Meryem'i en son ne zaman gülerken gördüğümü düşünürken buldum kendimi. Öyle değil, gerçekten gülerken. Meryem ayağa kalktı. Çantasını topladı. "Beş dakika kaldı," diye yineledi. "Sayın Metin Turhan," diye seslendi biri,

dışarıdan. Beni alakadar eden bir şeyler söyledi. Meryem içерiden geri geldi. Mantosunu giymişti, kırmızıydı rengi. Öyle yakışmış ki. Valizine uzandı, düşündü, sonra geri bıraktı. “Haydi,” dedi.

Gözlerine baktım. Dikkatle.

“Efendim?” dedim.

(Post Öykü/Sayı 3.1/Kasım-Aralık)

Engin ELMAN/DÖRT KISA ÖYKÜ

Sayıklama:

Deniz yosun kokuyor. Hayat da acı kokuyor. Ne demek şimdi bu? Nasıl ne demek? Nedir maksadın, neyi kastediyorsun? Bilmem, bir maksadı mı olmalı söylenen her şeyin? Tuhaf şey! Sen hep böyle durduk yerde çomak mı sokarsın gözlere? Ne alakası var efendim? Ne demek ne alakası var? Şuracıkta iki lokma için rahat vermedin, nefes aldırmiyorsun. Bu ne alinganlık efendim. Of yahu! Çattık belaya. Ekmeğin tadını, suyun rengini değiştiriyorsun. Galiba biraz kompleksiniz efendim; iki kelimeye tahammül edemiyorsunuz. Sizinle konuşmak istedim sadece. Hadi ordan bunaltma artık, tadında bırak diyorum. Derdim başımdan aşkın, hiç uğraşamam seninle. Nasihatlerini kendine sakla. Tamam da ne yaptım ki ben? Ne yaptım ki diyor, Allah'ım ya. Cinnet misin be? Sus diyorum, sus sus sus! Öyle demeyin efendim. Yakışıyor mu sizin gibi kibar birisine? Sen kimsin yahu enaniyet bozuntusu? Bırak bu Olric ayaklarını. Allah'ım nedir bu cehennem zebanisi. Sizin gibileri ne diye tıkmazlar Bakırköy'e anlamıyorum ki. Olmadık yerde, olmadık anda türüyorsunuz. Gizli parazitler. Anladık, bir zamanlar kitaplarda vardınız, popüler oldunuz. Şimdi çıkıp gidin hayatımızdan. Size ihtiyacımız kalmadı. Nasıl da kirli kelimeleriniz var; düşünceleriniz, hisleriniz gibi. Ya sabır ya sabır. Biraz sakın olun efendim. Biraz... Ne birazı; şundan biraz, bundan biraz, al biraz, ver biraz, ha biraz, de biraz, anlayış biraz, kavrayış biraz

diye diye... Devamı efendim, devamı nasıl oluyor acaba? Sus artık! Allah aşkına sus, felaket tellalı, yürüyen felaket sus artık diyorum. Ama konuşacaktık ne güzel. Deniz güzel, balık ekmek güzel. Bak-sanıza çocuklar, martılar cıvı cıvı. Hayat çok güzel. Var mı bundan güzeli? Sus dedim, yalvarıyorum sus. Beynimin, kalbimin ritmini bo-zuyorsun. Önümdeki koca denizi dar ettin bana. Peki sustum efendim, afiyet olsun.

Zehir zıkkım...

(Eminönü'nde Balık Ekmeğin İç Sesi)

Anne

Bir şehirden öteki şehre gitmek isteyen adam alelacele yola çık-manın telaşındaydı. Amacı karanlık yola düşmeden gideceği yere varmaktı. Yola çıktı. Süratle uzaklaştı şehirden. Yolda el kaldırıp otostop çekenler oldu, aldırmadı. Karanlık sinsice kendini hissettir-meye başlamıştı. O durmadıkça kalkan eller de inmiyordu. Ne kadar çok yolda kalan insan var diye geçirdi içinden. Annesinin öğütleri çınladı kulağında. Karanlık da iyiden iyiye kendini hissettirmişti. Kulağında çınlayan öğütler vicdanına, vicdanı aklına, akli gözlerine, gözleri ayağına hükmetti. Ayağı, elini kaldıran bir yolcunun önünde frene dokundu. Yolcu filan yere kadar gideceğim de dedi yüzündeki mahcubiyetle. Adam binebilirsin dedi. Yolcu ön koltuğa oturdu. Yü-zündeki mahcubiyet, hareketlerine ve konuşmasına da sirayet edi-yordu. Çok teşekkür ederim, Allah bir sıkıntınız olduğunda sizlere de yardım etsin dedi, yolcu. Bu birkaç kelime adamın göğüs kafesini sıkıştıran vicdan pıhtısına su serpti. Bir anlık minnetle gözlerini yum-du ve açtı. İyilikle donandı içi. İyi ki bunu yaptın dedi kulağında ge-zinen öğüt. Tekrar minnetle doldu kalbi. Ta yüreğinin maverasından 'anne' diye bir ses yankılandı.

Derviş

Hangi dal hangi yemişı verir senin dünyanda? Çiçekler ne renktir? Hüzün nasıl kokar? Tebessüm etmeyi bilir misin? Biraz su, bir parça ekmek ve biraz da nefes yeter mi kanaat için? Yoksa susmak mıdır marifetin?

Sen ki bu dergâha kaç defa girip çıktın kim bilir? Senin iklimin, ilhamınla boyanırdı bu kapılar. Gafil bir dünyadan bakınca seni tanıyan yoktu. Bir rüyanın kaybedenleri olduk habersiz. Kalbimizin ve zihnimizin kiriyle bu dergâhın havasına yabancı düştük çoktandır. Tövbeye susamış dudaklarımız günahla ıslanıyor durmaksızın. Çırpınıp duruyoruz önümüzü görmek için. Oysa güneşimiz aynı güneş, suyumuz aynı suydı. Değişen ne, aksilik nerede? Suni, kaypak bir hayatın çiğnediği, susturduğu, toz duman ettiği bir duyarsızlığa büründü vicdanlarımız. Susmaksa bir derviş suskunluğu değil miydi?

Söküklerini dikeyordu hayatın yamalı gözleriyle. Elleri gebeydi sancıya. Ve bir derviş hüneriyle; yollara düştü. Bir rüyanın ahengini anımsayarak kalemi kâğıda uzattı. Üzerindeki tılsımı yokladı. Açtı heybesini gizlice. Gözleri kamaştı. Tek heceydi lisanı: Hû...

Çocuk ve Allah

Ambulanslar niye hızlı gidiyor, dedi çocuk? Çok gürültü yapıyorlar. Cevap vermedi baba. Arabanın direksiyonunda günlük rutin işlerin dalgınlığındaydı. Çocuk meraklı ve istekli. Avuçlamak istiyor, tutmak istiyor, merak ettiği her şeyi. Bu ağaç küçük mü büyük mü diye soruyor, süratle giden arabanın camından bakarak. Baba arka koltuğa bakmadan büyük diyor. Ne kadar büyük diye soruyor çocuk. Çok büyük diyor babası. Bizim bahçedeki ağaçtan da büyük mü diyor çocuk. Evet diyor babası. Allah büyük mü diye soruyor bu defa. O en büyük diyor, babası. Ne kadar büyük, diyor çocuk. Baba susuyor. Çocuk kollarını sonuna kadar açarak bu kadar mı diyor. Baba gergin.

Çocuk diretiyor. Gökyüzünü işaret ediyor baba. Çocuk masumiyetiyle gökyüzünün uçsuz bucaksız maviliğine bakıyor. Gökyüzü masmavi. Berrak. Hiçbir şey göremiyor çocuk. Arıyor, kurcalıyor gözleriyle. Görmek istiyor, göremiyor, merak ediyor. Soruyor, soruyor, soruyor. Çocuğun gözleri gökyüzünde. Boynu bir fide gibi yükseliyor. Allah hiçbir yere, hiçbir mekâna sığmaz, diyor babası. Çocuk fehmedemiyor. İnadına soruyor, tatmin olmayan zihni. Ön koltukların arasından geçip babanın yanına geliyor. Direksiyona elini uzatıyor. Baba, direksiyona uzanan elleri cızz diyerek geri püskürtüyor. Bu defa babanın gözlüğüne elini atıyor. Allah'ın gözlüğü var mı diye soruyor. Baba derin derin nefes alıyor. Ya sabır çekiyor. O'nun böyle bir şeye ihtiyacı yok diyor. Karnı acıkmaz mı, yemek yemez mi? Yok diyor. Köpekler bizi yer mi? Yok diyor. Köpekler ağaca çıkar mı? Yok diyor. Köpek mi büyük, ağaç mı? Baba susuyor. Arabanın direksiyonunu sağa çeviriyor. Kasabanın yoluna giriyorlar. Kasabanın kenarından geçen ırmağı görünce araba duruyor. İniyorlar. Sıcaklık bunaltıyor. Çocuk güneşe bakıyor inadına. Yüzü cıvı cıvı. Gözleri kamaşıyor. Büyük bir ağacın gölgesine oturuyorlar. Baba çimenlere uzanıyor. Yorgunluk akıyor üzerinden. Irmak gürültülerle çağılıyor. Allah bizi seviyor mu diyor çocuk. Elbette diyor baba. Çocuğu kucaklıyor, öpüyor, hırpalarcasına seviyor. Artık susmayacak mısın diyor, gülümseyerek. Çocuk koşuyor, rüzgâra karışıyor, kayboluyor. Baba ırmağın sesine katıyor kendisini. Hafıslıyor. Göge bakıyor. Tedirgin oluyor. Gökyüzüne ne kadar uzak olduğunu fark ediyor.

(Edebiyat Ortamı/Sayı 51/Temmuz-Ağustos)

Eyyüp AKYÜZ/BU HAYLAZI GETİRME

Adım Tahir. Öyle şapkalı 'Tâhir'lerden değil. Uzatmadan okunur. Nereden çıktı bu demeyin. Rahmetli dedemden yadigâr bana bu telaffuz. Dedemin aziz hatırasına laf ettirecek değilim, baştan söyleye-

yım. Ben Tahir. Zühre ile anılan o meşhur Tâhir değil; dedemin sâdık müridi, hayatın haylaz çocuğu Tahir.

Çocukluk denince herkesin zihninde farklı bir kare belirir. Kimisi yediği okkalı bir dayak sahnesine gider tekrar, kimisi kırmızı bir bisikletin arkasından koşturur imrenerek. Bense dedemi anımsarım iç geçirerek. Öyle çok anı var ki... Anlatsam külliyat, anlatmasam yük kendime.

Dedemin müridi olmak öyle her babayiğidin harcı değildir. Öncelikle Haylazlar Krallığı'nın vatandaşı olmanız gerekir. Sonra kinaye süzülmeli her bir yanınızdan. Arabesk hayranlığınız varsa hiç denemeyin. Bir av tüfeği ya da kör bir tabanca ile vurulma ihtimaliniz çok yüksektir.

Ah o güzelim yaz günleri... Elifba cüzleri ile büyük küçük demeden caminin yolunu tuttuğumuz o mistik günler.. Gündüz Kur'an'a geçme, gece ise yatsıya koşturma heyecanı... Tüm mahallede bir rekabet havası... Öyle şimdiki gibi rekabet değil ama. Tatlı rekabetti bizimkisi.

Dedemin tembihleri vardı eskiden. Ekmek kadar aziz, su kadar elzem. "Büyüyünce dedem olucam!" diye haykırırdım, ne olmak istediğim sorulduğunda. Katıla katıla gülerdi herkes. Hiç anlamazdım bu gülüşlerin nedenini. Ah çocukluk...

İlk yatsı namazı maceramı anlatmak için burada toplamış buluyorum sizleri sevgili okurlarım. Lafı uzattımsa çok özür. Ben işte Tahir. "Uzun lafın kıtası olur mu hiç?" diye diye hiçbir trene yetişemeyen Geçkin Tahir.

Dedem bu. Nasıl da ballandıra ballandıra anlatıyor her şeyi. Cümleleri arasında kayboluyorum mübareğin: "Ne yaparsam, aynı-sını yap. Çolak Azizlerin Bilal ile Kemal kadar benzesin benim hare-

ketlerimle seninkiler." Benzetmeye de bakın hele. İkiz kardeşler nasıl birbirine benziyorsa, öyle benzetmemi istiyor dedem, hareketlerimi onunkilere.

Ben ki Bıçakçı Tahir, durur muyum hiç? "Merak etme dede, Pinokyo'nun burnuyla seninkinin benzerliği gibi olacak." deyiveriyorum utanıp sıkılmadan. Dedemdeki şaşkınlığın tarifini hâlâ bula-bilmiş değilim. "Seni kerata!" deyip bastonu şöyle yüz seksen derece döndürüyor kafamın üstünde. Sonra gülümsüyor. "Dedesinin torunu!" deyip enseme kocaman bir şaplak patlatıyor.

Dedem anlatmaya devam ediyor: "Ne yaparsam tastamam aynısı oğlum... Ben oturunca otur, kalkınca kalk!"

Dedem beni saftirik mi sanıyor? İkaz üstüne ikaz... Neyse ki dediğini yapacağım hususunda ikna oluyor. Ve o unutulmaz an başlıyor: Dedem birden öksürük tufanına yakalanıyor. Defalarca kez tembihlenmiş Tahir durur mu? Dedemin yolunu tutuyorum derhâl. Dedemin öksürük adedince öksürmeyi başarıyorum. Öksürdükçe hafifçe eğilen dedemi gördükçe ben de eğiliyorum. Elbette gururlanmayı da ihmal etmiyorum. "Aferin lan Tahir!" diyorum kendi kendime. "Yüzünü kara çıkarma dedenin, göreyim seni!"

Dedem öksürme hızını artırıyor. İnadım inat. Ben de hızlanıyorum. Dedem boğazını temizliyor, ben de... Dedemin ciğerlerindeki hava bitiyor, namaz bitmiyor. Bir yerlerden gülme sesleri geliyor. Kim, ne için gülüyor?

Ve nihayet namaz bitiyor. İmam Efendi, gülümseyen yüzünü gizlemeye çalışarak dedeme yaklaşıyor: "Bu haylazı bir daha getirme Hacı abi, yoksa gülmekten namaz kılamayacağız!"

Ben Tahir. İlginç anılar arşivcisi. Dedem hakkın rahmetine kavuşuyor. Yıllar geçiyor. Büyüyorum tüm zavallılar gibi. Ve öğreniyorum

ki rahmetli dedem, akciğer kanseriymiş ve öksürük onun makûs ka-
deriymiş.

(Hece/Sayı 240/Aralık)

Fatma BACARA ÇAĞLAYAN/NAKİŞLİ CEZVE

Kalbinin derinliklerine gönderdiği bakışlarıyla genç Şaban'ın bakır gibi kızarmıştı yanakları. Avuçlarında onun ince beli var gibi dokunmuştu bana ve her bana dokunuşta, her oyanın işlenişinde, dalında çiçeğin, yaprağın her kıvrımında onu çiziyordu sanki. Sevdiginin tenine oyalar beziyordu. Aşkın çizgileri oluyordu bende. Üzerime attığı her derin çizik aşkın iziydi kalbinde. Hem kendine hem bana nakşediyordu ona olan aşkını. Kulpumu taktığında onun elini tutar gibiydi. Sonunda ılık ılık bir mücevher misali o zanaatkârın yorgun avuçlarında kaldığımda, siyah gözler gülümsediler. Kor dudaklar sevinçle ismimi fısıldadı.

“Nakışlı cezve! Muhteşem olmuş. Çok güzel yapmışsın Şaban.”

Kaç gündür ince işini yapmaktan kızaran Şaban'ın gözleri beğeni karşısında memnundu.

“Alabilirsin. Senin için yaptım.”

Bembeyaz narin parmaklar arasında kaldım. İncitmeye korkar gibi titriyorlardı.

“Şimdi bu harika şey benim mi?”

“Sana yaptım dedim ya. Seni istemeğe gelince kahveyi bununla yaparsın.”

Kulaklarına inanamıyordu siyah gözlü kız.

“Beni istetecek misin gerçekten?”

“Çok yakında.”

Mutluydu, çok mutluydu, aşkı avuçlarındaymış gibi sımsıkı tutuyordu beni. Sonra aldı götürdü kendiyile. Şaban'ın kalbini içimde taşıyor gibi parmaklarıyla okşayarak. Şaban'ın elleri dokunmuştu cezvenin her yerine. Sanki ruhunu kazımişti üzerime. Bana sımsıkı sarılması sevdiğindendi. Hangi nesne sevilmişti bu kadar acaba?

İki güzelin bir arada kalması uzun sürmedi. Her gün sevgiyle bana bakan gözler giderek ışığını kaybetmeye, erimeye başladı. Aşkın renkleri soldu üzerimde, ben giderek karardım. O mutsuz oldu, ben mutsuz kaldım.

Siyah gözlü kızın, kulpumu tuttuğu elleri ıslaktı. Biraz önce yanaklarından süzülen yaşları ötelemişti. Yağmuru kıskandıracak kadar boldu gözyaşları, her tarafım ıpslak oldu. Bir gün dokunmadan, bir kâğıda sardı beni. Paketimi sıkıca tutarak sonbahar rüzgârına bıraktı kendini. Yapraklar uçtu ayaklarının yanından. Rüzgâr hüznü türküler mırıldandı. O aldırmadı. Hissetmedi. Siyah gözlü kızın, siyah uzun saçları dalgalandı ardından, uzun bir yol oldu. Kalbinin acısı, öfkesi, saçları onunla yürüdü, gittiği yere kadar.

Bana can veren ustanın masasının üzerine bıraktığında, ikisinin arasında kaldım. Siyah gözleri Şaban'ın ela gözlerini aradı. O ise kaçırıp gözlerini.

“Al işte cezveni, artık evleneceğin kız sana yapar kahveni.”

“Meral, Meral” diyebildi genç Şaban, âşık Şaban, zavallı Şaban.

Gözyaşları birer damla zehir gibi içini yaktı Şaban'ın.

“Meral, ben bir tek seni sevdim.”

“Sevgi ağzına yakışmıyor, sus lütfen! Sen sevgiden ne anlarsın? Sen onu satanlardansın!..”

“Ne söylesen haklısın ama benim kararım değildi. Babam öyle

istedi. İnan söylendiğimden haberim bile olmadı. Ona hayır diyemedim.”

“Demek diyemedin?”

Çok suçluydu Şaban. Fazlasıyla mahcuptu. Artık söyleyecek hiçbir sözün önemi yoktu ve durumu da değiştirmezdi. Gözlerini cezveye dikmişti.

“O senin. Onu sana hediye etmiştim. Lütfen burada bırakma, al götür.”

“Senden tek bir kibrit çöpü bile kabul etmem. Sen sevgini sahipsiz bıraktın ya, sana söyleyecek laf bulamıyorum. Ama merak ediyorum, bunu nasıl yaptın? Sevgine sahip çıkamadın, onu pervasızca harcadın. Belki dik dursaydın her şey başka türlü olabilirdi. Başkaları için sevgisini terk eden onurunu da, kişiliğini de terk etmiş demektir. Her kulun taşıyacağı bir yük değildir bu. Sana nasip oldu. Acılarımız bize hayırlı olsun...”

Siyah gözler küçümsüyordu Şaban'ı. Eziyordu, sürüklüyordu yerlerde. Ama yazık ki hâlâ çok seviyordu. Unutmayı beceremeyecek kadar derin ve nefretine yenilmeyecek kadar âşık bir kalp taşıyordu. Ne hoşça kal dedi, ne veda etti, ne mutluluk diledi. Sadece başını sağa sola sallayarak yaptığını onaylamadığını gösterdi. Yine siyah saçlarını dalgalandırarak kendisiyle birlikte kırık kalbini de aldı, çıktı. Gitti...

Bir gözyaşı damlası savruldu üzerime. Arada, sahipsiz bir aşkın, sahipsiz eşyası olarak... Kimsesiz, neşesiz kaldım. Güzel bir hayalin parçasıyken, üzerime kurulan hayaller yıkılmıştı ve ben altında kalmıştım. Sonra başka bir gözyaşı dağıldı üzerime. Şaban Efendi kalbinin acısını boşalttı içime.

O sakın, dingin insan, uysallığıyla ailesinin takdirini kazanan

Şaban, içindeki keder öfkeyle birleşince kendini bir anda dükkânı darmadağın ederken buldu. Kumsal saçları dükkândaki eşyalar gibi savruldu. Birçok cam eşya kırılarak yerlere savruldu. Öfkenin gücü onu kuşattığında, uysallığı kontrolden çoktan çıkmıştı.

Bugüne kadar karşı duramadığı tüm değerlere, kişilere, babasına, sonsuz itaatkârlığına, ezikliğine başkaldırı gibi, eline geçirdiği her şeyi fırlattı yerlere. Gırtlığı patlarcasına bağırdı bağırdı. Dükkânın içi alaborsa olmuş bir tekne gibi darmadağınık kaldı. Komşuları onu zor zapt ettiler. Koltuğa oturtup sakinleştirmeye çalıştılar. Ağladığına insanlar ilk kez şahit oldular. Parmakları kan içinde kalmıştı. Ama asıl kanyan kalbiydi. Dikiş tutacağa da benzemiyordu.

Neden sonra beni aradı gözleri, ondan kalan tek şey, tek dostu, sırdaşı, her şeyi ve tek tesellisi. Yüreği güzel ustam, gözyaşlarını kurularak beni düştüğüm yerden aldı. Aşkının son hatırası olarak koydu karşısındaki dolabın içine. Özel bir eşya olmanın onuruyla yerimden hiç oynatmadı. Bana her baktığında, bana değil de sanki üzerime kazılı bir çift siyah göze bakıyor gibiydi...

Yıllar geçti hepimizin üzerinden. Karardım, nakışlarım kayboldu, ama beni asla satmadı.

Ancak o gün olan olmuştu. İşe aldığı genç çocuk satmıştı. Köpürüyordu Şaban Efendi.

“Nasıl satarsın be çocuk?”

“Çok iyi para verdi usta, ben de sandım ki...”

“Bak hâlâ para diyor, kime sattın çabuk söyle?”

“Orta yaşlı, güzel bir kadındı. Çok ilgilendi, hatta görünce ağladı sanırım. İsminin Meral olduğunu ve sana selamını söylememi istedi.”

“Meral, Meral mı dedin?” Kulaklarına inanamıyordu.

Şaban Efendinin üzerine bir kova soğuk su döküldü sanki. Karanlık odasına biri aydınlık bir kapı açmış gibi oldu. Tutsaklıktan kurtulmuş veya bağışlanmış bir kölenin rahatlığını duydu içinde. Çöker gibi oturdu koltuğuna. Dudağında hafif bir gülümseme belirdi. Kendini hiç bu kadar iyi hissetmemişti. Demek ki sonunda nakışlı cezve gerçek sahibine dönmüştü. Cezveyi ve onu affetmişti.

(Patika/Sayı 94/Temmuz-Ağustos-Eylül)

Fatma BARBAROSOĞLU/HELALLEŞME

I-

Bahçelievler-Kazlıçeşme 15 dakikalık yol demişlerdi taksi ücretinin aşağı yukarı ne kadar tutacağını sorduğumda.

Şoförün ürkekliğini, inerken fiş vermeyi unutma diye tembihlerken görmüştüm esasında. Fiş mi demişti. Sonra durağı aramıştı abi fişi nasıl yazıyoruz.

Fişler nerede diye sorsa şaşırmayacağım. Fişi nasıl yazacağım diyor. Fişle mühürlü. Bir rakam yazıp imza atacak alt tarafı.

Sesimi çıkarmadım. Kazlıçeşme Marmaray’a gideceğim dedim. Soförlere iki ismi birden söylememek gerektiğine dair İstanbul dersini henüz almamıştım. Ara sıra sıkışan ara sıra su gibi akan bir trafik temposu ile Bahçelievler’den bir hayli uzaklaştık. Uzaklaştık ama Kazlıçeşme’ye de yaklaşmadık. Biz nereye gidiyoruz dedim. Hemen şurayı geçince Marmara Port’a çıkacağız dedi. Marmara Port mu?

Ensesindeki saçları kazıtıp, tepesindekileri Mireille Mathieu saçları gibi bırakmış olan (diyorsunuz ki o kim, benim çocukluğumun Fransız şarkıcısı idi. Youtube girip bir şarkısını dinleyin artık. Hatta durun burada bir ara vereyim bende bir şarkısını dinleyeyim) delikanlı bu-

lunduğu noktayı, konumu bilmiyordu. Navigasyona yazmıştı onu da yanlış yazmıştı.

15 dakika sürecek olan yolculuk 1 saat 15 dakikadır devam ediyor. Ya sabır ya sabır.

74.dakikada sabrım yara aldı. Senden para almayacağım merak etme abla demesiyle, sabrımın aldığı yara iyice azdı.

Ta karşıya gideceğim. Yarın bu yolları tekrar geleceğim dedim her şeyin para olmadığını anlasın diye.

Tamam abla dedi. Tamam dedikten sonra 12 dakika daha dolaştık Yedikule'de. Orhan Pamuk romanını okuyan bir okuyucu gibi Yedikule'nin memur derneklerini, üzerinde debdebeli isimleri ile kavrulmuş kalmış berber dükkânlarını, şen bakkallarını okudum. Taksinin önünden bir tavuk geçti. Köylerde bile göremediğim tavuğu şimdi burada gördüğüm için sevinmeli miyim diye sordum kendime. (Sevinme oyalanma hemen metroya yetiş diye cevap verdi içimdeki öteki. Beriki, bir soru daha sordu. Sanki benim yüzümden gitmiyormuş gibi dedi. İçimdeki öteki ile beriki hep böyle kavgalıdır birbiriy-le.)

Artık çok uzak noktadayız. Belki İstanbul'da bile değiliz dedi yorgun zihnim. Surların dışına çıktık. Birine sorun artık diye patladım. Sormuyor.

Evladım sor şu soruyu. Ta karşıya geçeceğim. Marmaray'dan inip üzerine bir de metroya bineceğim. Şu taksi durağına sor hadi.

Küçükken yabancılara soru sorma diye tembihlemişler mi? Tutma o tembihi hadi sor. Kazlıçeşme istasyonuna nasıl gidilir de.

Soracak gibi değil. Ayetel Kürsü okumaya başladım. Dokuzuncusunu tamamlamadan neyse birisine sordu. O soru sorulduktan tam

altı dakika sonra Kazlıçeşmeye ulaştım/ulaştık. Para almıam abla diye tutturdu. Hesap yetmiş TL civarı. Yirmisini al çocuk. Almam abla hakkını helal et.

Hey kurban olduğum Allah'ım şu kılığı kıyafeti bambaşka telden çalan çocuk, helalleşmek için nasıl seferber. (Sen bana bu çocuk ile bir şey söylüyorsun da ben acaba anlayamıyor muyum kurban olduğum Mevla'm!)

Biraz önce söylediğim ne varsa sanki benim sözüm değilmiş gibi tekrarlıyor. Vaktini aldık ablam. Ta karşıya gideceksin. İşin gücün var. Parayı almayayım da helalleşelim.

İçimdeki kumandan dışarı çıktı. Bak evladım. Şu parayı al. Fişimi ver! Daha fazla geç kalmayayım.

Hatırım için abla diyor da başka bir şey demiyor.

Ne hatırı çocuğum diyemiyorum.

İstanbul'da yaşıyorsan herkesin birbirinin üzerinde bir hatırı olduğunu kabul etmek zorundasın.

II-

Bu kadar gecikmenin bedeli olmalı. Bu kadar gecikmenin sakladığı bir sır. Bu kadar gecikmenin hazırladığı bir hikâye. Bu kadar gecikmenin olaylara kapı aralayan bir işlevi bir rolü olmalı. Yani hikâyeler öyle olur. Hikâyenin sonunda demek bunun içinmiş deriz.

Hikâyemi bekliyorum.

Yunusları görünce. Bu hikâye burada bitmesin dedim, hikâyenin içine hayatımı kattığımdan habersiz. Her zaman Aynalık Çeşmesi'nde evi ararım. Yirmi dakika sonra gelip beni metrodan alın derim. Dışarda sicim gibi bir yağmur yağıyor. Her zaman telefon etmek için durduğum noktada yunuslar var. Özel toplum polisi yunuslar. Hikâyenin

sonu yunuslardan mı gelecek? Bir tane olsaydı, asayiş berkemal sıradan bir İstanbul günü diyebilirdim. Bir, üç, beş pek çoklar galiba. Elllerinde silahlar. Ürkütücü.

1.80 boyundaki iki yunusun arasında 1.65 boylarındaki yunusu görünce gayri ihtiyari bakıp kaldım.

Evet bir fevkaladelik olmalı. Hatırını ortaya seren o şoför çocuk adresi doğru yazsaydı belki de bu fevkalade durum ile hiç karşılaşmayacaktım. Fevkalade durum sadece gördüğüm iç beş yunus ile kalabilirdi tabi. Boşuna evham yapmaya gerek yoktu.

Turnikelerden geçip metro için yürüyen merdivenlerden aşağı ineceğim. Müzisyenler için ayrılmış bölümde hiç kimse yok. Oysa her akşam, her sabah ne kadar mutlu olurum tam bu noktadan yayılan nameler ile.

Fevkalade iki oldu diyorum. Önce yunusların varlığı ardından Ayrılık Çeşmesi müzisyenlerinin yokluğu. Onlar için ayrılmış bölümde dikilip evi aramayı deniyorum. Benim metroda olduğumu bilsinler. Çünkü bugün A ile birlikte olduğumu biliyorlardı. Herhangi bir durum karşısında... (Herhanginin içine neleri dolduruyorum? Hiçbir şey... Zihnin şu an sadece kelimelerin mihmandarlığında ilerliyor.)

Bu kadın bu kadın diye bağılıyor biri. Hangi kadın?

Biri arkadan kavıyor. Gidiyoruz diyor.

Bu kadın dedikleri ben miymişim?

Hastaneden gözümü açtığımda benden hikâye bekleyenlere anlatacağım hiçbir şey yoktu. Şoför çocuk adresi bulamadı diyebildim sadece.

(İtibar/Sayı 62/Kasım)

Ferit EDGÜ/ÇOK UZAKLARDAN GELDİĞİ BELLİYDİ

Çok uzaklardan geldiği belliydi. Evimizin kapısını çalmadan girmiş, bir selâm vermeden gelip, ellerini ovuşturarak ocağın başına bağdaş kurmuştu.

Karım, çocuklarım, ben, şaşkınlıkla bu yabancıya baktık.

O, bize selâm vermediği halde ben ona selâm verip ocağımızı onurlandırdığını söyledim.

Görünen oydu ki, sözlerimden hiçbir şey anlamamıştı.

Karıma, ona bir tas çorba getirmesini söyledim.

Çorbasını içerken şöyle dedi: Sis kuba mek dar aşın kimsus o.

İnsanoğlu. Yaşadıkça daha neler görüp, neler yaşayacağız, diye düşündüm, ama bunu dile getirmedi.

Gece yattığımda, yabancının ağzından dökülen sözcükleri birçok kez yineledim ki unutmayayım.: O suskim nışa rad kem abuk sis. Duhay ol mek ato agloj.

Acaba bir anlamı var mı?

Gitmek

Gitmek istiyorum. Gitmek istiyorum. Buralardan uzaklaşmak istiyorum.

Bağırma, dedim. Anladık, gitmek istiyorsun. Bizler de gitmek istiyoruz. Ama nereye gideceksin?

Herhangi bir yere. Uzak bir yere. Buraları unutmak istiyorum.

Bu yaşta mı, dedim. Biraz geç olmadı mı? Hem gidersen kurtulacağını mı sanıyorsun?

Kurtulmaktan söz eden kim? Ben yalnızca gitmek, uzaklaşmak is-

tiyorum. Burda olanları görmek istemiyorum. Burda olanları duymak istemiyorum. Burda yaşayarak tüm bunlara ortak olmak istemiyorum.

Ortak değilsin zaten, dedim. Zaten hiçbir zaman ortak olmadın. Kimse de ağzını açıp bir şey söylemedi.

Sen öyle san. Bir çektiğimi Tanrı bilir. Hayır, o da bilmez. Hiç kimse bilmez, bilemez, neler çektim, neler çektiler bizlere.

O zaman gitseydin, dedim. O zaman bir anlamı olurdu. Şimdi gidemezsin. Evinde bir kedin var. Bahçende çiçeklerin var. Kitaplığında okunmamış kitapların var. Yayınlanmamış yazıların var. Çekilmemiş fotoğrafların var. Var oğlu var...

Hayır, hiçbir şey yok. Kedime sen bakarsın. (Bu kadarı sanırım benden esirgeyecek değilsin.) Bahçemdeki bitkileri sularsın. (Ya da sulama, bırak kurusunlar.) Kitaplarımı da, yazılarımı da yak. Bana yardım et, gideyim.

Gideceğin neresi var ki, dedim. Paris'e gittin. Berlin'e gittin. Venedik'e gittin. Madrid'e gittin. Kahire'ye gittin. Vesaire, vesaire. Gittiğin yere bir daha gidilmez ki.

Bu da nerden çıktı?

Şurdan çıktı, dedim. Ona kafamı gösterdim.

Senin de kafanın da içine, dedi.

Ben gidiyorum. Sen burada kal. Yaşa ve gör.

Sen de öyle, dedi. Kal ve gör.

Böyle olmasını istemezdin.

İnan ben de öyle, dedim.

(Duygu Çağı/Sayı 1/Mart-Nisan)

Gamze ARSLAN/KÜF KORKUSU OLMALI İNSANDA

Lahanalardan, kerevizden, biraz tuzdan, biraz da kahveden bahsedeceğim sizlere. Apartman boşluğunun keskin rutubeti ile buz gibi ayazına yüzümü verip, kaç bardak kırdığımdan, bardak kırıklarını neden çöpe atmadığımdan ve alt katımdaki özel sektörde çalışan kadından da biraz. Nezile bulaşıkları yıkayış hızı, yemek kokusunun apartmana yayılmasını önleme çabası ve her gün marketten getirdiği tek poşetiyle tahminimce otuz yaşlarındadır. Sonra apartmandan tırkır tırkır çıkması, paltosunun ince beline oturması ve saçlarının hep boynuna topuz yapılmasıyla da muhtemelen bekâr bir kadın. Onu ilk kez balık pişirdiğinde tanıdım ya da daha doğru ifade edersem balıkla girdi hayatıma. Şimdi de aynı balığı aynı şekilde yapıyordu.

Balık bir kadının ev hayatını, kişiliğini, seks hayatını ve zihnini anlayabilmeniz için en doğru yemek bence. Mesela defne yaprağı koyuyorsa güneylidir. Kokusuna tahammül edemese de, deniz memleketinde balıkla kotun koyuna büyüdüğü için bir şekilde sevmiştir. Ona sorarsanız, yani memleketinde yadırganmasa iç organlarını ve kokusunu düşünüp nefret eder balıktan. Nezile tam da böyle bir kadındır. Bir kadeh şarapla defne yapraklı ve tane karabiberli balığını yiyen ama içten içe de balık nedir bilmeyen bir kızcağız. Yediği sadece defne. Ee zaten ayak deniz görmüşse özgürlüğü vesaire bilir ya; defne yaprağı en çok onlara yaraşır, bir denizsiz yerde doğmuşlara değil.

Elindeki poşetin ağırlığına bakılırsa, Nezile o gün marketten mezgitle dönüyordu. Ofisinin kapalı camlarından, beton bloklara bakarak “Akşam bir defne yapraklı mezgiti yaparım,” diye geçirmiştir kesin içinden. Sonra önüne raporları gelmiştir, yeni ihalenin ne zaman açılacağı, ortaklıklar hisse kârının nasıl değerlendirileceği falan derken akşamki mezgitin verdiği huzurla bitirmiştir işlerini. Adımları hızlı çok açılmış olmalı. Topukları daha sert vuruyor merdivenlere. İçeri

girdi topuzunu açmadan, kaşmir kazağının kollarını hafif kıvrarak, ağzından derin bir nefes alıp burnunu kapatarak çıkardı mezgiti. Her zaman iç organları temizlenmiş alırdı zaten, uğraşmadı bile. İki çatal yardımıyla karnını hemen açtı ve defne yapraklarını tıktı içine. Bir iki de tane karabiber. Alüminyum folyoya sarıp sürdü fırına.

Sigaramı yaktığımda onun da fırın saati tık tık çalışmaya başladı. Nezile kendisiyle gurur duyuyordu, mezgit yapmak kolay değildi. Çalışan kadının mezgir yapması hiç kolay değildi. Çok iştahım olmadığından bir tarhana kaynatmıştım kendime iki dakikada. Sigarayı tütürürken dinledim Nezile'nin fırınını; benimki gibi davul değil, satatli falan. Gece açık unutsan kendi kendini kapatabilenlerden. Bizde nerde o akıl!

Bir bıçak ve çatalın narin dokunuşlarla tabakta çıkardığı ince çizik sesleri eşliğinde yedi mezgitini Nezile. Şarabını hep balık bittikten sonra içmeyi sever, dudaklarından yemek artığı bardağa bulaşmasın diye sona saklardı. Masaya bıraktı kadehi, kucağındaki peçetenin kenarına ağzını sildi güzelce. Yarın sabah işe giderken kırmızı kazağıyla beyaz eteğini giymenin iyi olacağını düşündü. Bir sürü alım satım derken bu aralar üstüne başına pek dikkat etmiyordu ona kalırsa. Masadan boşları toplayıp son model bulaşık makinasına yerleştirdi. Kadın olmak güzel şeydi. Birden aşağıdan gelen tıkırtılarla mutfak camına baktı.

Yakalandım sandım! Onu dinlediğimi anlamış ve sanki az sonra apartman boşluğunda bana işaret ederek onu rahat bırakmamı isteyecekmiş gibiydi. Belini tezgâha dayayıp, pencereye doğru eğildi. Tiksinmiş olmalı rutubet ve apartman boşluğu kokusundan, garip bir ses çıkardı dudaklarının arasından. Ardından tiz bir çığlık. Kesin bizim çocuklardan birini gördü; ya Uzunkulak ya da Sıtmakuyruk bu vakitte apartman boşluğunda takılır. Diğerleri genelde kanalizasyonunda-

dır. Nezile boşluğa bir çatal fırlattı, ardından bir paket makarna, hızla düşen bir kavanoz çay, bir bıçak, zeytinyağı şişesi... Gittikçe sofraları genişliyordu benim çocukların. Baktı olacak gibi değil, bizim çocuklar tıklar tıklar yukarı geliyor, camı kapadı, evin dış kapısını açtı ve fırladı apartmana. O an anladım benim kapımı çalacağını, sonunda bana muhtaç kalacağını. Nezile ağlamaklı, sürekli arkasını kolağan ediyordu. Gören de bir katil onu takip ediyor sanırdı. “Lütfen yardım edin,” dedi incecik sesiyle. Balık kokmuyordu. Narin kadın midesi balığı alınış, tortop etmiş, ağzını da sıkı sıkıya kapatmıştı. Bizde nerede. Hele soğanla yesek, ohoo... Bizim mide bırak kapanmayı, daha yok mu diye bağırır feneri söndürememiş akşamcılar gibi.

Fareleri söyledi. “Uzunkulak ve Sıtmakuyruk,” dedim. “Zararları dokunmaz siz balık pişirince onlar da misafir olmak istemişlerdir. Ben konuşurum onlarla.” Nezile inanmaz gözlerle baktı bana, bir deliler apartmanında yaşıyordu, emindi. Sonra kısacık “Siz ev sahibi misiniz?” deyiverdi ben de gülerek “Neden, ancak ev sahipleri mi farelerle arkadaşlık edebilir?” dedim. Nezile iyi akşamlar bile dilemeden hızla evine çıktı. Korkmuştu zavalıcık. Bu akşamı o çok sevdiği jazz müziğini açıp, arada takıldıkları *boyfriend* ile geçiremeyecekti. Kapısını defalarca kilitlemiş, kıyafetleri üzerinde, dizlerini karnına kadar çekmiş sabahı edecekti. Ben de bizim çocuklarla bir sigara üstü sohbet edip, yarın için kurufasülyeyi suya bırakacaktım.

Çocuklara mamalarını verdikten sonra cama çıkıp bir sigara tütürdüm. O ise tortop olmuş şekilde anneciğinin kokusuna dönmek istiyordu. Kaşmir kazaklı, balık pişirmeyibilmeyen iş alım-satım düdürü dünyası kadını Nezile.

Sabah olduğunda yatakta şöyle bir gerindim, yine yalnız bir sabaha gözlerimi açmak ne iyi geldi. Herifin horultusu, osuruğu, ayak kokusu olmadan. Banyoya gittim, üzerimde bir tek don vardı. Artık

bu ev benim! İstedigim gibi uyuyarak, istedigim gibi geziyordum. Yüzümü yıkarken lavabonun alt tarafında gözüme ipince bir leke çarptı. Hızla eğildim, haneme tecavüz mü edilmişti. Kimbilir kaç yıldır buradaydı. Önce ne olduğunu anlamaya çalıştım, kırmızıdan kahverengiye çalan bir lekeydi. Sümük de olabilirdi, balgam da bir an burnum tam da o noktaya çarpmış gibi sızladı burnuma dokundum, kırık burnu kemiğime. Herifin kafamı hızla çarptığı yerdı burası. İyi şekilde kloraklamamışım. Bu kanın bulaştığı gün güzel bir güne uyanmıştım, gençtim, diri memelerim vardı, seksi geceliklerimle uyurdum. Herif beni sevmezdi ama en azından itmezdi de. Ta ki banyoya girip pantolonunun cebindeki deliği gösterip, kafamı lavaboya çarpana kadar. O delikten beş lirası düşmüş, beş lira için ettiğine bak şunun. Ben veririm sana, mutfakta var benim zulamda.

Kanı sildikten sonra, artık pörsüse de bana ait olan memelerimle salona girdim şöyle perdenin arkasından göz ucuyla Nezile'yi seçti gözlerim. Dün geceki kırmızı kazak ve beyaz etek kombini yoktu haliyle. Koltuktan kalktığı gibi, uykusuz, şiş gözleriyle yürüyüp gidiyordu işte işe. Büyük büyük atmayacaksın kızım, büyük büyük! Mezgit mideni kemirsin inşallah!

Mutfağa geldim. Kaçak çayımı demledim. Herif varken ne mümkün kaçak çay demlemek. Faşist, çaya bile laf ederdi. Senin ben erkeklğine tüküreyim. Ne oldu lan vatan, millet, sakarya edebiyatına. Çocuklarım gelmiş, cama tıkırdattılar. Artık iyice büyümüşlerdi, Uzunkulak omzuma sıçradı burnunu yanağıma sürüp günaydın öpücüğünü verdi. Sıtmakuyruk hasta gibiydi, biraz parol erittim suda. İçti yavruca. Sonra beş kilo löp eti haşlamadan koydum önlerine. Dün yaptıklarından sonra, Nezile'yi öyle korkutmalarından sonra dünyayı sererdim önlerine, dünyayı. Her biri on kilo iki tane hayvan, kırıntı bırakmadılar ayol, lime lime götürdüler. İyi bakıyorum onlara, mazimiz çok. Çay olmuş, yudum yudum içerken götlü göbekli ablala-

rın televizyondaki cinayet programında nasıl kendilerini paralandıklarını izledim. Nezile ne yapıyordu acaba şimdi? Ay kesin öğle arasına çıkmıştır, kara buğdaylı salata ile beş kuruş etmeyecek zıkkımını almış yiyordu. Ay yok kız, o çok korktu, bence uzun süre yemek falan yiyemez. Ah sefam olsun ya. Götlü göbekli kadınlardan biri “Kocam beni bıçakla, zorla...” dediği anda bizim herifin beni şey etmesi geldi aklıma. Beceremiyor da, elinde anahtarı, zom girmiş eve. Ya güler misin, ağlar mısın? Kaç paralık adamsın da beni şey edeceksin. Yüzüne tükürmüştüm. Ne kızmıştı. Bir okkalı tokat, öndeki dişimi kırdı. Paralık adammış, anladım o zaman.

O zaman Nezile daha satın almada çalışıyordu, o kariyer basamaklarını adım adım çıkarken ben merdivenlere dökülen dişlerimi topluyordum. Aynı şey, ne sanki. O bile bir şey hatta. Nezile bir gün ben merdivende patlamış ağzımı tutarak, kanlar içinde giderken komşuluk görevini yerine getirmiş ve bana kibar bir ofis gülücüğü atmıştı. Hakiki komşu.

Camı açıp çocukların olduğu yere baktım, güzel tertemiz yapmışlardı yine. Etten, kemikten eser bırakmamışlardı. Seviyorum bu akıllı bıdıkları. Sonra yıkadığım çamaşırları ara odaya sermek için sepete doldurdum. Karanlık odada ışığı açınca, onunla karşılaştım. Duvarda kocaman bir küfle! Küf gördüm mü sayıklamaya kekelemeye başladım. Bunun olması imkânsızdı. Ellerimle ovdum ben duvarları. Küften çok korkuyorum, o gün de küf vardı her yerde. Sanki her şeye tanık olmuşlar gibi bana bakmışlardı. Küf fare gibi değildi. Sinsi küf. Orada burada, kıyıda köşede çıkmasından belliydi. Küf korkusu olmalı insanda küf-ür-etmemeli.

O gün kocam eve geldiğinde mutfaktaki kumbaramı bulmuş, kumbara dediğimse birkaç soğan. Yanp içlerine sokuşturmuştum kâğıt paraları. Soğan yiyesi tutmuş hayvanın. Zıkkım ye zıkkım! Öm-

rümü yedin! Soğanların içinden çıkan paralara el koymamış gibi bir de beni yanına çağırıp... Yanına, tam mutfağın zeminine çağırıp... Nasıl desem dilim varmıyor, içim almıyor Allah'ın cezası. Açık kuru soğanın ettiği küfü, canlı canlı, hareket eder gibi kılı kılı küfü yedirdi bana zorla. Gözyaşları içinde yedikten sonra bayılıp kalmışım. Uyandığımda donum bacağımdan aşağı sıyrılmış, her yanı küfle birlikte sperm olmuştu. Bu insan azmanından bir çocuk dünyaya getirmek istemediğim için korunuyordum aslında. Haplar sağ olsundu ama o sabah daha yeni uyandığımdan hapı alamamıştım. Böğüre böğüre ağladım ki küfleri yerken de“ Yapma kurban olayım,” diye ağlamıştım. Sesim çınlamıştır apartmanda. Uzunkulak ile Sıtmakuyruk'u ilk defa pencere camında o zaman görmüştüm. Ben zorla küf yerken beni izliyordu yavrucaklar. Daha iki kilo bile yoktular. O gün sevdim ben çocukları, her şey gözleri önünde olduğu an. Cam açık olsa bilirdim ki bizim hayvan bana hiçbir şey edemezdi. Çocuklar burununu kemirirlerdi alimallah. Küfün olduğu odaya geldim, duvardan bir kaşıkla hepsini kazıdım ve buzdolabı poşetine koydum. Sonra bir cesarettir geldi bana, evi didik didik ettim. Tek tek bulduğum her küfü buzdolabı poşetinin içine attım. Şimdi yaklaşık beş torba küfüm vardı. İnsanın yüzleşmesi ne garip korktuğu şeyle. Aman ne korkacağım ya ondan korkan onun gibi olsun. Elimde küflerle Nezile'nin evine süzülüverdim. Bir anahtar yaptırmıştım kendime elbette. Ben ev hanımıyım benimle aşık atılmaz. Dolabımdaki tencere gözüm çarptı, yemyeşil çorbamsı bir şey. Hemen ekledim küfleri içine, şöyle *blender*'dan geçiriverdim. Güzelce özleştirdim çorbayla küfler. Kokusu da belli olmadı, detoks zaten pis kokulu bir şeydi. Hızla çıktım evden, Nezile'ye yakalanmadan, ucuz atlatmıştım.

Nezile apartmandan pıt pıt diye çıkarken kapıyı açtım, uykusuz, korkmuş Nezile. Korkarak baktı, bir selam etmeden hızla yukarı çıktı. Dün gecedan beri yıkanmamış saçlarının yağıyla mezgiti pişirilecek

Nezile.

İşim bitince bir sigara yaktım, Türk kahvesini pek sevmem ya, hadi bugünün hatrına içeyim dedim. Kafamda yapacaklarım vardı. Camı açtım, farelerimle doyasıya bir sigara, bir kahve devam ettik. O küflü tecavüzden sonra mide bulantılarım başladı tabii. Bu şerefsizden bir çocuk... Ölürüm daha iyi. Kahvesini hazırladım her zaman az şekerli içerdi, neyine az şeker senin. İçine bolca klorak boşalttım, bildiğin çamaşır suyu ama bir de açık satılandan, bakkalım usulü.

Bizimki doya doya içti bana mısın demedi. Az şekerli içiyor ya ondan herhalde... Acı sandı salak. Lıkır lıkır içti, garibim son sigarasını da tüttürdü. Ama öte tarafa cenabet gitti. Bizimki kusmaya çabaladığı anda Nezile pıt pıt yukarı çıkıyordu. Terfi almış, satın almadan, iş geliştirmeye geçirmişler. Ben de terfi alıyordum işte. Ev hanımlığından dulluğa geçiyordum. Tık tık geçti Nezile. Bizimkinin kusmamasını sağlamalıydim, midede kalmalıydı o. Kaldı da. Sonra fıs diye söndü adam. İçinin ferî gitti ferî. Tertemiz olmuştu şimdi içi. Arada temizleyin böyle kocalarınızı kadınlar, valla misler gibi oluyorlar. Kocacığınız uzun yaşar kloraklaaa!.. La la la!

O gün çocuklarla sözleştiğim gibi benim herifi güzelce parçaladım. Bana seneler önce kaburga yapmam için getirdiği satırla. Parça parça. Çocuklara zaman içerisinde derin dondurucudan çıkarıp çıkarıp verecektim. Öyle anlaştık. Öyle de oldu. Artık en son kafasından parçalar kalmıştı.

Nezile düşünu aldı, pencereyi açtı. Dünden beri mezigit dışında evde hiçbir şey pişirmemişti. Dolabı açtı, kurutulmuş otlarla yaptığı detoks çorbasını içmek için çıkardı. Güzelce mikro dalgasında kaynattı, kadın olmak ne de güzeldi tra la la... Hayat ne de kolaydı... Çin çin çin...

Nezile içtikçe içti... Benim öğürerek yemek zorunda kaldığım

küfleri Nezile güm güm attı mideye. Benim herifi öldürdükten sonra çocuğumu düşürmek kullandığım küfleri löp löp yuttu. Çocuğuma babasını anlatamazdım. Onu yok etmek daha iyiydi. Bol bol küf yedim, bol bol. Sonra üzerine bitki çayları. Sonra birkaç hareketle tamamlandı. Çok yoktu ederi bir kilo bile değildi evladımın. Bizim küsen çiçeğin toprağına ekdim. Artık hiç küsmüyor, aramız çok iyi anayla kız gibi. Dur bir gideyim de sulayayım hatta. Nezile öğüre öğüre evin içinde gezerken küsen çiçeğı suladım.

Sonra mutfağı geldi Nezile, ben de tam fareciklerime herifin son kalan parçasını, kelleyi vermişken. Uzunkulak ile Sıtmakuyruk onu top belleyip yuvarladılar birbirlerine. Yavrucaklar ne bilsin Nezile'nin o an mutfakta olduğunu. Herifin kafası hop dedi düştü Nezile'nin penceresinin önüne. Nezile, ah güzelim iş geliştirmeci Nezile. Donup kaldı. Kısa bir an. Benim herifin gözleri kapalı halde donuk yüzünü gördü. Ay çocuklar ama ne yaptınız, komşu rahatsız edilir mi hiç? Geberseniz de rahatsız edilmez, sizi öldürseler de rahatsız edilmez. Size tecavüz etseler bile sessiz olmalısınız, komşuluk adabı bunu gerektirir.

Nezile polisi aramış olmalı. Sirenler apartmanın dışında yankılandı. Polisler aşağıdan megafonla sesleniyordu etrafım sarılmışmış, yanlış bir hareket yaparsamış. Ya delirdiniz mi? Bunun yanlış doğrusu mu var? Gel al işte, ne artistlik yapıyorsun. Kocamı doğradım, kocamı! Polisler içeri girdiğinde ben çoktan çocuklarımla konuşmuş, onlara gideceğim adresi vermiştim. Şehir içindeki cezaevine götürürlerdi zaten. Uzunkulak çok ağladı ama Sıtmakuyruk'un pek umru değildi. Katı kalpli, hiç bana çekmemiş. Küsen çiçeğimi de aldım elime, kelepçelenmiş halde çıktım apartmana.

Apartmandan inerken Nezile kapısını açmış, arada korkarak bana bakıyordu. Bir an göz göze geldik. Yemyeşil olmuştu Nezile.

Kusamamış, yemyeşil bitki Nezile. “ Küf korkusu olmalı insanda. Küf-üretmemeli,” dedim. Nezile yüzüme baktı, anlamadı tabii, yine korktu. İş geliştirmeden satın almaya geri düşmüş gibiydi Nezile. Yüzüne yüzüne söyledim: “Midendeki küfler seni yavaş yavaş öldürecek Nezile. Bir de bana bal yine terfi aldım. Dulluktan katilliğe terfi ettim Nezile,” diye kahkaha ata ata gittim.

Sonrası mı?

Nezile ölmedi ama süründü. Midesini yıkamaya yetiştirememişler, gıda zehirlenmesi kana sıçramış, sonra beyinde bir şeylere neden olmuş, şimdi o çok sevdiği topuzu yapamıyormuş, çünkü tam o noktada kocaman, dışarı doğru bir kitle oluşmaya başlamış.

Çocuklarım?

Onlar benim yanımdalar. Her biri on kilo, birlikteyiz, zaman zaman dışarı çıkıp koğuşun sigarasıydı, sakızıydı, çikolatasıydı, getiriyorlar. Küsen çiçeğim de pek bir güleç.

Kız terfi almak ne de güzel şeymiş!

(Varlık/Sayı 1306/Temmuz)

Gülhan Tuba ÇELİK/EVSİZLER ŞARKI SÖYLER

Durup dururken ellerime bakarım ben. Uzun uzun izlerim gergin ve şeffaf derimin altındaki mavi yeşil damarları. Geyik Dağı olur, Zengibar Kalesi olur, Göksu Nehri olur dağılırım. Dedem anlatır o kış kerpiç evlerini kapatacak kadar karın yağdığını. Hemen bir hava deliği açmış kürekle tepeye vura vura. “Allah’tan kapı içeri açılıyor. Yoksa ne mümkün çıkmak. Tam on sekiz gün canlı sinek görmedim. Kimse de gelemiyor öldü mü kaldı mı diye. On sekiz gün sonra dağlardan kar suları akıyor da eriyor höyükler. Çıkıp Boz Ahmet’in eve doğru yürüyorum. Baktım onlar da toplanmış beni yoklamaya geliyor

ellerinde kazma kürekle. Kurt kuş bile yitti o sene. Canavarlar çıkıp ulurdu acından.” Baharda kar sularıyla dolup taşan Göksu, korsan yapısı Zengibar Kalesi, bin efsaneli Geyik Dağı toplanıyor ellerimde. Parmaklarımı birbirinden çözüyorum.

Fizikçinin iyisi Amerika’ya gider, kötüsü kumarhaneye düşer demişler ardımdan. Ahırın üstünde, hayatta oturan, abdest için yerinden kalkmadığı zamanlarda küllükte eşinen tavuk cücüğü izleyen dedem mestlerini, yaz kış kafasından çıkarmadığı terliğini, mintanın içine giydiği kirli sarı fanilaları, sünnete uygun kısalttığı sakallarını, bir zamanlar hoyrat ama şimdi yorulmuş bakışlarını bırakıp göçmeseydi de inanmazdı ellere. “Sen Âşık Ömer’in suyundan içtin oğul, sen Allah’a and etmiş Göksu’ya kurban verdin, sallansan da köklerin seni bırakmaz, kulak asma onlara.” derdi.

On sekiz aydır kimsesizim. Canlı sinek görmedim. İnsanlar geçip gidiyor yanımdan. Bir şeye dönüp bir daha bakmıyorlar, bir şeye dönüp bir daha baktığım yok. On sekizinci aydan sonra o gece sabaha karşı eve dönerken Sümbül Efendi Camii’nin çıkışındaki parkta gross yağı tenekesinde sönmeye yüz tutmuş bir ateş görüyorum. Teneke-nin karşısındaki bankta adamın biri uyuyor. Yanında karton, plastik toplanan gri telizden el arabası. Kafama işliyor bu resim. Vücudum üşümüyor ama o adamın soğuğunu duyuyorum. Kimsesiz, karanlık, ruhsuz evime on sekiz aydır ilk defa koşarak çıkıyorum. Perdenin arkasına sinip bu sefer daha dikkatli, parka bakıyorum. O zaman fark ediyorum el arabasının tutamaklarına soktuğu gülleri. Yapma güller. Kurallara aykırı bu. Bildiğim her şey dönüyor kafamda. Bir evsiz neden çiçekler taşısın çöp topladığı arabasında. O gece huzursuz uyuyorum. Kalkıp camdan bakıyorum, camdan kalkıp yatıyorum. Uyan-dığımda gitmiş. Belli belirsiz bir kül lekesi görüyorum parkın arnavutkaldırım alanına. Dedemin gözleri oluyorum sanki bir anlığına.

Yaz günleri Gezlevi'den kalkıp Dedemli'ye giderdik bazen. Mezarının başına varıp ikişer rekât namaz kılana kadar Seyit Bayram Veli'yi anlatırdı dedem. Kardeşi Kurt Musa'yla Horosan'dan geldiğini, buralarda dergâh kurduğunu söylerdi önce. Sonra masallar, cinler, periler, mucizeler birbirine karışıp dururdu. Misal, Dedemli kurulurken Seyit Bayram Veli asasını yere vurunca çıkan sular on iki parçaya bölünmüştü de geyik kılığına bürünen erenler o pınarlardan su içmişti. Cinler su başlarına düğün alayları kurup eğlenirlerdi. Bereket, Kara Belen Tepesi'nde dönüp ardına bakan o gelinle birlikte Dedemli'de durmuş da o gelin sevmediği adama varıyor diye taşla dönüşüp buralarda kalmıştı. Oralarda taşlar içinde entariyi de gelini de saklardı.

İkinci gün eve dönerken bir korku düşüyor içime. Ya gittiyse. Dedemin son zamanlarında bakıp durduğu külleri de alıp gittiyse. O adamda bir şey var biliyorum. Taşın sakladığı entari gibi bir şey. Beni kurtaracak bir şey. Her gün iki paketten fazla içtiğim sigaranın acı tadı kayboluyor ağzımdan. Biliyorum bankında. Bakıyorum orada. Bu akşam erken de geldim farkında olmadan. Onun için koşturup durduğumu anlamadan. Bacak bacak üstüne atmış sigara içiyor şimdi. Hayda! Gülesim geliyor. "Burası bizim evden irahat." derdi dedem duvar dibinde sırtını kerpice, yüzünü güneşe dayayınca. Eve çıkıp perdenin gerisinde devam ediyorum seyre. Arabasındaki siyah poşetin içinden uzun kartonlar alıp bankın üzerine ve yaslanılan yerine yayıyor. Katlanabilen ince bir sünger çıkarıp bunların üstüne seriyor. Kurduğu teşkilatı hayretle izliyorum yukarıdan. Sonra üç battaniye çıkıyor sarı kahverengi. Birini tek kat altına döşeyip ikisini ayırıyor. En son poşetin dibinde kalan şeyi –sanırım yastık- çıkarmadan başucuna koyup yatıyor. Bu arabayı çöp toplamak için değil eşyalarını taşımak için mi kullanıyor yoksa diye geçiyor içimden. Uyuyorum ateş yanıyor. Uyuyorum sönüyor. Uyuyorum küller soğumuş serilmiş

yerlere. Uyanıyorum gitmiş.

Dedem nalbanttı. Toroslar'a inen çıkan deve kervanlarından görüp öğrenmiş bu işi. "Eskiden bir evde iki üç hayvan olurdu şimdi yok. Atı deveyi geçtim eşek kalmadı. Patpatlar çıktı gayri; kazma da onla, taşıma da onla. Benim kardeşim sepet örerdı Göksu yataklarındaki sorgun ağacının kollarından. Poşetler çıktı, naylonlar çıktı, o da bitti. Deli miydik depek miydik de uğraştık durduk tike tike? Bellediğin işi devam ettireceksin çünkü. Şimdiki gençler sergide kazandığı parayı ertesi gün Antalya'da yiyip geliyor. Hın bereketi olmaz ki evladım böyle."

Bugün iyice erken döndüm mahalleye. Evsiz adam daha gelmemiş. İlginç bir inatla bakıp duruyorum birazdan dolduracağı boşluğa. Geliyor. Zakkum ağacının dibine bırakıyor arabayı. Ufak bir poşet alıyor tutamaklarından. Açıyor. Camdan, somun ekmeği görüyorum bir adet. Bir şeylere katık ederek yiyor. Biraz sonra birkaç adamla laflıyor. Tok bir sesi var. Güzel konuşuyor. O sırada arabasından kontrplak, tahta parçaları, dolap kapakları çıkarıp keserle kırıyor. Oil teneke de çıkıyor yerinden. Alev göklere yükseliyor. Birden bir sigara ikram ediyor birileri, üç beş genç geliyor ellerini ısıtmaya, fotoğraf çekiyorlar evi olmayan adamlar ateşin başında. İyice şaşıyorum. Yaşamı böylesine kabullenışı mi dedemin tevekkülüne götürüyor beni?

Bizim evde dolap olmazdı geçmişte. Her odada kör delikler vardı, girinti. Oraya çakılan sivri tahtalar, paslı çivilere tutturulurdu birkaç göynek, birkaç pantolon, ceket, kasket. Tokaçlarla dövölüp kazanlarda kaynatılan sakız gibi iç donlar somyaların altında testte. Kör deliğin dibinde tespihi, takkesi, Kuran, büyük dua kitabı, Bilal Baba'nın kıssaları, İrşad. Nereden geldiyse nasıl biriktiyse sanki bin yıldır öyle dururdu. Canı sıkkın olduğunda Bilal Babanın kitabını eli-me verip yüksek sesle okuturdu dedem. Okudukça Göksu'ya kapılıp

giden babam, annem, ecim çıkar gelirdi mezarlarından sanki. Dışarıda kurtlar ulumaya başlar, soba boğulur, içeriyi duman kaplar, yan taraftaki soğuk odada kayılı yufka ekmeğin, kış elmasının, cevizin kokuları eşik altından dağılıp dururdu. Pencereden gelen kar ışığına dedemin salâvatları karışır, ben gaz lambasının ışığında büyürken ruhlar kervanının karşısında büzüldükçe büzülürdüm.

İlkokul bitince ortaokulu Dedemli’de okudum. Gezlevi’ye ortaokul ve lise benden sonra yapıldı. Her sene üç beş öğrenci iyi üniversiteleri kazanınca Allah Allah dediler, var bunda bir iş. Âşık Ömer’in, Abdal Musa’nın, Seyit Bayram Veli’nin himmeti olsa gerek. Yolumuz böyle açıldı. İstanbul’a gelince gar çevrelerindeki küçük lokantaların menemenlerini sevdim en çok. Biber soğan bolluğundan domatesi görünmeyen menemenler. Sokum yapıp hızlı hızlı yerken dedem karşımda sandım. Beklemedi. Son sene, ben fizikçi çıkacakken vadesi yetti. Haberi alınca lokantanın yanındaki kahvehaneye girip önce sigaraya başladım. Cenazeden sonra okeye, en son el altından pokere bulaştım. Dedeme hiç benzemeyen küfürbaz adamlarla oynadım. Kendimden de şehirden de dünyadan da kaçtım.

O gece, sabaha karşı itiş kakışa uyanıyorum. Hemen cama koşup perdeyi aralıyorum. “Sen burada kalamazsın kardeşim, her yeri kirletiyorsun, benim ailem var, çocuğum var, ya bu ateş sığrassa şuralara, ya banklar yansa?” diye bağırıyor genç bir adam evsize.

Evsiz sakın. “Bak kardeşim ben bu ateşi yakıyorum çünkü soğuk. Ben buraları her sabah toplayıp temizliyorum da. Hadi diyelim bu ateş sığradı. Diyorsun ki bank yanar. Ya ben yansam? Bank mı daha kıymetli ben mi?”

“Tabi ki bank daha kıymetli. Bu bank bu ülkenin. Devletin. Ama sen kimsenin değilsin. Sen kimsenin değilsin. Kimsenin değilsin. Değilsin.”

Dedemin ölümünden sonra ilk defa hissediyorum yüreğimi. Genişliyor genişliyor genişliyor. Geyik Dağı un ufak oluyor, Göksu Akdeniz'e kadar taşıyor, Isauralı korsanlar Zengibar'ı yerle bir edip gidiyor. Göğsüm dolup boşalıyor. Taşıp kabarıyor. Nasıl olduğunu anı-
ıadan parkta buluyorum kendimi. Bir evsiz, yüzünden kanlar akan genç adamı elimden alıyor.

(Mahalle Mektebi/Sayı 28/Mart-Nisan)

Güray SÜNGÜ/BÖYLE BAŞLADI

Sonra saçak altında gördü onu, avluda, yağmurda. Ne yapıyorsun dense, yağmuru seyrediyorum denecek, denmesi gerekecek, o kadar açık. Yağmuru seyrediyor gibi bakıyordu. Nereye? Hiçbir yere. Yağmura o yüzden. İzledi Mehmet uzun süre. Kıs nefes almıyordu. İnsan değildi. Güldü evet, buna güldü. Gülüşü hüznlendirdi kendini. Hüznlenince baktı yine, izledi yine. İzleyince, güzel oldu. Mutlu oldu. Mutlu denmez ki, huzur mu denir? O da denmez ki. Yanına git, elini uzat, ben Mehmet, de. Memnun oldum. Nasılsın? Mendilini yıkadım. Hayır, kendim yıkadım. Lena'ya yıkatmadım. O Lena'yı bilmez ki. Ev sahibem, ona yıkatmadım. Çamaşırlarımı o yıkıyor. Hayır, anlaşmamız öyle olduğundan değil. İyi bir insan olduğundan. Anne gibidir, tanısan, bana o bakıyor. Çocuğu olmamış, ondandır belki. Evet yaşlı, epeyce yaşlı. Yo, bir ahbaplık yok, İstanbul'a geldim ben okul için, çocukluğum zaten buralarda geçmiş, pek hatırlamıyorum tabi. Keşfe çıkmıştım. Aslında özel bir yurttaki kalacaktım, bizimkiler ayarlamıştı. Eski sokaklar, ahşap evler, dolaşırken, kiralık yazısını gördüm. Çaldım kapıyı. Birden oldu her şey. Annem çıldırdı tabii, bahsettim biraz telefonda, epeyce de yanlış anlattım aslında panikleme sin diye ama görsen. Dedeme söylemiş hemen. Dedem dediysem annemin babası değil ha, babamın babası aslında, bizde yakından uzaktan fark etmez, her şey onun kontrolündedir. Dedem de hopladı yerinden.

Ama babamı aradığımda, iyi yapmışsın demişti. Ahşap ve döküntü bir evde yaşamadan İstanbullu olunmaz. Hüzünlüydü sesi gerçi. Ama o hep hüzünlüydü zaten. Aslında matrak bir adamdı. Aslında ben onu tanımıyordum pek. Neyse. Annen çıldırmıştır tabii, de demişti, tabii. Çıldırıldı demiştim bende, ama ne yapayım, böyle olacak. Aferin demişti babam bana.

Ama getirmedim sana. Mendili yani. Aslında getirdim, cebimde, ama bende kalsın istiyorum, o yüzden getirmedim diyorum. Bende kalsın. Senden. Olur mu? Kan lekeleri çıktı. Ama işleme duruyor. Epeyce derine işlemişsin. Sanki bir daha hiç çıkmayacak. Garip olan ne biliyor musun? Hani olur ya, adam ya da kadın karşısındakine sorar içten bir edayla; ilk görüşte aşka inanır mısın? Saçmalık. Aptalca gelirdi bana. Filmlerde filan olur, romantik komedilerde. Aptalca gelirdi bana. Hala da öyle gelir. Ama sen derine işlemişsin. Yürüyelim mi biraz?

Gidemedi yanına. Olmazdı zaten. Gidilmezdi. Ama bırakıp, binaya da giremedi. Durdu öylece. Sonra kız yavaşça döndü. Gördü Mehmet'i.

Bana mı bakıyor bu salak?

Dedin mi bunu, düşündün mü bunu?

Hayır. Demedim. Bana mı bakıyorsun dedim, ama sen duymadın.

Duymadım, görüntünle meşguldüm, sesine geçememiştim henüz.

Gördü Mehmet'i. Garip. Selam verdi başıyla. O modern kızlar gibi. Sonra işine döndü. Yağmuru seyre. Mehmet de döndü yağmura. Birlikte yağmuru seyrettik o gün. Biliyorum, birlikte yağmuru seyrettik. Güzeldi. Çok güzeldi hem de. Aramızda yirmi metre filan. Araya giren çıkan insanlar. Yağmuru seyreden değil, yağmurdan kaçan, saklanan. Ama biz o gün, orada birlikte yağmuru seyrettik. İçimiz

esridi. Korkularımız azaldı. Umudumuz çoğaldı. Bir şeylere inandık. O inandığımız şeyleri kaybetmekten korktuk. Korku bizi birbirimize yaklaştırdı bir zerre daha. İçimizdeki anlam arzusu depreşti bir katre daha. An içinde birbirimize düştük, birlikte yağmuru seyrederken.

Düşkündük artık, değil mi?

Düşkündük.

O halde yardıma ihtiyacımız vardı. Gülme, şaka yapmıyorum, sen dememiş miydin bana yardıma ihtiyacın vardı diye. Hayır, daha demedim, çok sonra soracaksın sen ben de sorduğun zaman diyeceğim çünkü yardıma ihtiyacın vardı diye. Ayrıca gerçekten yardıma ihtiyacın vardı. Şimdi de var. O an da vardı. Yardımına ihtiyacım vardı. Şimdi de var. O zaman senin tarafından hayata döndürülmeye ihtiyacım vardı. Şimdi seni tükeniye sürüklemeye değil.

Yağmur dinerken, dinmeye başlayınca, diner gibi olunca, birisi yaklaştı yanına Mehmet'in. Mehmet dönüp baktı.

"Sen bir saattir burada mısın yoksa?"

Anlamadı Mehmet.

"Birlikte yağmuru seyrediyorduk. Seninle." diye cevap verdi kıza. Kız güldü.

"O bir saat önceydi, ben ders saatini bekliyordum. İki dakika durdum öyle. Sonra derse girdim," dedi gülerek. Ama takılmıştı Mehmet'in 'birlikte yağmuru seyrediyorduk' lafına. Gözlerinin içine baktı Mehmet'in.

"Sen anlattıkları gibi değilsin." dedi, sanki biraz şaşkın.

Mehmet güldü. Neden?

"Şimdi burada, senin bu sözüne, derin manalar içeren bir cevap

vermem gerekiyor olabilir. Ama inan, ben senin sandığın gibi biri de değilim, "dedi.

Neden o gün bana adını söylemedin? Sormadın ki. Bir şeylerin ucundan tutmuştuk sanki, adını söylemeni bekledim o yüzden. Bir şeylerin ucundan mı tutmuştuk, hadi canım sen de. Nasıl yani, bana önce mendilini verdin. Sonra, birlikte yağmuru seyrettik. Bunlar mı yani. Değil mi? Önünden geçiyordum, dayak yemiştin sen, kan içindeydin, mendilimi verdim. Diğerinde zaten birlikte yağmuru seyretilmiyorduk, ayrıca senin o lafından etkilenmedim hiç, bu çocuk utanmadan bana asılıyor dedim içimden taa o zaman. Yalan söylüyorsun. Yalan söylüyorum.

"Hakkında bir hayalim yok, kendini çok ciddiye alma, "dedi kız. Kızdı mı?

Dönüp gitti sonra. Ama rest çekip de giden, kızıp da giden birisi gibi değil. Sadece giden birisi gibi. Mehmet baktı ardından. Güldü önce. Hayatına döndü sonra.

Aslında hemen dönemedi. Bir süre oyalandı kapı eşiğinde. Hayır, fakülte kapısının eşiğinde değil, hayatının kapı eşiğinde. Bir sonraki karşılaşmalarında adının Çiğdem olduğunu öğrendiği kar tanesinin, böyle değil. Bir sonraki karşılaşmalarında, avlunun dışında, sahaf-lar çarşısında gölgeye çekilmiş Mehmet, otuz iki numaradaki sahaf-la yarenlik ediyor, elinde çay, Çiğdem oradan geçiyor, Mehmet onu görüyor, çayını bırakıyor, görüşürüz Salim abi, kaçtım ben, peşinden gidiyor. Ama böyle yakışksız olacak. Merhaba, ben biraz düşündüm de yetiştii ama seslenmedi, yanında yürümeye başladı.

"Ben biraz düşündüm."

Döndü, baktı kız. Neyi derse, kaldıkları yerden devam edecekler, neyi demezse, ne dediği önemli değil, kaldıkları bir yer yok.

“Neyi?”

İşte hayatın kapı eşiği Mehmet. Kaldın orada bir söz ile. Yürüdünüz, sen cevap verdin;

“Şu kendini ciddiye almak meselesi,” dedin. Sonra güldün. Sen gülünce o da güldü.

“Yanına gelmek için bahane olduğu çok belli, değil mi?” dedin. Başını salladı.

“Benim adım Çiğdem,” dedi.

“Neden o gün bana adını söylemedin?” dedin sen.

“Sormadın ki,” dedi o.

Böyle başladı.

(İzdiham/Sayı 22/Nisan-Mayıs)

Halil İbrahim ÖZBAY/EYLÜL VE KUŞLAR

Sağlam durup durmadığını anlamak için, duvara dayadığı merdiveni, iki eliyle tutup salladı önce. Sonra bana dönüp “Hadi çık bakem.” dedi. Ben dama ulaştınca, elindeki uzun tespihibileğine geçirdi, “Haydi bismillahhhh!” diyerek, yaşlı bedeninden hiç ummadığım bir çeviklikle, merdiveni bu kez kendisi tırmandı. Dama çıkar çıkmaz, elini beline dayayıp derin derin soludu.

“Öffff be! Bu ne sıcak. E tabi, yaşlandık gari. Bak sen nası davşan gibi dumanıvedin.”

“Dede, biz şimdi buraya neden çıktık?”

Güneşte kurumaları için dam boyunca serdiği incirleri gösterdi. O ara, havada süzülüp serginin dibine konan serçeleri,

“Hadi ordan nalet olasıcala. Kışt kuışttttt!” diyerek uzaklaştırdı.

Tekrar bana dönüp,

“Niye çıktığı mı var? İşte bu yüzden çıktık dama. Bu kuşla va ya bu kuşla, koca senenin bütün mahsulünü yiyip bitiri. Aha bu incirlerin başında beklemez isek hepten zırar ideriz. Gış gelince odunu kömürü hangi parayla alırsız? Serilen, kardeşinin defterleeni, kitapları neyden alırsız? Bak o buban olcek sirseri, önce çocuklarının derdine düşcene, yavrularının garınlarını doyurcana, yok dimokrasi, yok hak, hukuk, emek diyerekten duddu militan arkideşlene uydu, mapıs damlarına düşdü.”

“Yani bizim gibi mi dede? Şimdi biz de mi damlara düştük?”

“Yok ülen öyle deel. Biz bu dama başka bi şey için çıktık. Biliyosun işte, buban hapse girdi. Onu deyom ben. E gircek elbet. Koca devlet, papuç mu bırakcekti üç beş bozuğa. Evren Paşa geldi, askerleriyle ölkemizi yeniden nizama sokuverdi.”

Bahçedeki ağaçlardan havalanıp damdaki incir sergisine konan birkaç serçeyi daha, kollarını açarak kıstlayan dedeme, nizama sokmanın ne demek olduğunu sordum.

“Bir gumandan” dedi “silahlı asgerleriymen gelir, memleketin bozulan dirliğini yeniden tanzim ider, goyduğu kanunlara garşı gelenleri yakala, hapse ata. Gaçalasa da vuruveri. İşte bu demek.”

“Askerler, babamı iyi ki de vurmamış dede” dedim “Babam iyi ki de kaçmamış. Belki bizi özleyince, aklı başına gelir hapiste. Bir daha da kötü arkadaşlarına uymaz. Kanunlara karşı gelmez. Cezasını çekince, gelir beni, kardeşimi, annemi buradan alır, yeniden evimize döneriz.”

“İşallah senin didiğin gibi olu emme, benim aklım pek kesmiyo. Neyse gari, biz gendi işimize bakcez.”

“Biz Şimdi damda ne yapacağız dede?”

“Biz deel. Sen yapvercen. Ben yaŐlıyım. Bu ıscakta duramam damda fazla. Depeme gÜneŐ geće. Dansiyon zıpla.”

Elini Őalvarının geniş cebine soktu. Oradan lastikli bir Şey çıkarıp bana uzattı.

“Bu ne dede?”

“Sapan.”

Öbür eliyle de sol cebinden küçük küçük taşları çıkarıp, yere, ayaklarımın ucuna bıraktı.

“öküve Şimdi,” dedi.

Popomun üzerine oturdum. Kendisi çömeldi yalnızca. Bıraktığı taŐlardan birini aldı, sapanın ucunda sallanan deri parçasının içine yerleştirdi, elime verdi.

“Bak bu lastiği eyice gereceksin. MeŐinin içindeki daŐı düşüme-den, sergiye gonan guŐlara niŐan alceksin, sona da daŐı çatalın arasından sertće bırakıvercen. Bak bakem, o mendebur sürüsü bi daha yaklaŐabiliyor mu sergiye. Vurduđun her guŐ başına elli guruŐ para vercem sana.”

“Elli kuruş mu?”

He ya, tamı tamına elli guruş. Diyelim günde beş guş vurdun, etti mi sana iki buçuk lira.”

“E çokmuŐ.”

“ok ya, ne zannettin.”

“On kuş vurursam, beş lira mı?”

“Aferim sana, Cebirin de guvvetli maşallah. Adam olcen sen.”

Bu parayı her gün kumbarama aatarsam, babamın bana söz verip de alamadığı, o hayalini kurduğım kırmızı bisiklete, kendim sahip olabilirdim nihayet. Hatta artan paramla da direksiyonuna zik taktırır, kardeşimi arkama alıp sokakları çınlata çınlata gezebilirdim. Kurduğum hayalden gözlerimin parladığını gören dedem,

“Hadi bakem, görem seni,” diyerek, inmek üzere, dama dayadığı merdivenin olduğu uca doğru yöneldi. Sonra bir şey unutmış gibi durdu, bana döndü:

“Akşam olmadan inmek yok, ona göre bak. Yoksa yövmiyeni vermem,” diyerek merdivenden aşağı süzüldü, gözden kayboldu.

Puslu gökyüzü yakıcı eylül güneşi, dedemin incir sergisi, meşinin içindeki taşın sertliğini parmaklarımın ucunda hissettiğim ve ilk kez elime aldığım bir sapan ve direksiyonunda zil olan kırmızı bisiklet hayaliyle, damda tek başıma kaldım, kuşları beklemeye başladım.

Ne kadar zaman geçti bilmiyorum, yaprak yüklü dalları dama kadar sarkan ceviz ağacından, serçelerin sesi geldi önce, kulağıma.

“Cik! Cik! Cik! Cik!”

Birazdan sergiye konarlardı. Elimdeki sapanı getirdim. Kuşlara nişan almak için gözümün tekini yumdum. Parmaklarımın ucuyla meşinin içindeki taşı yokladım Bütün sertliğiyle oradaydı. Az sonra, dedemin kurduğu incir sergisini yiyip talan etmek, serginin nizamını bozmak üzere iki serçe, ceviz ağacından havalanıp dama kondu. Kuşları görmek için dört açtığım gözümün tekini, bir kez daha yumarak onlara aldığım nişanı yeniledim. Serçelerden büyük olanı, ürkek adımlarla sergideki incirlere doğru yaklaştı. “Vurduğun guş başına elli guruş” diyen dedemin sesi hayallendi kulağımda. Sonra direksiyonunda zili olan bisikletin kırmızısı, birazdan sapanımla vuracağım ve gözlerinin önünde ölüverecek serçelerle aramda perde oldu. Bi-

siklet hayalini, şimdilik gözlerimden çektim. Önce kuşları vurmam gerekti. Gözümün tekini, yeniden yumunca, o büyük silahlarıyla vurmak için, askerlerin nişan aldığı babamın görüntüsü düştü bu kez içime. Babamı özledim. Ağzımdan çıkamayıp boğazımda düğümlenen kelimeleri, sıkışan kalbimin içine doğru bağırdım: “Evren Paşa’nın askerleri geliyor baba, kaaaaaaç! Vurmasınlar seni.”

Dedemin incir sergisinden ceviz ağacına doğru uçan serçelerin, “Pırrrrrrrr!” diye vınlayan kanat seslerini duydum, boşlukta. Sapanın ucundaki siyah taş, ellerinde gevşeyen meşinin içinden ayaklarımın dibine düştü. Bu incirlerde hiç mi hakkı yoktu kuşların? Ya da bu kuşlar neyle nasıl doyuracaktı karınlarını? Dedemin sözlerine hiç hak vermedim. Bir kere, babam bizi severdi, kollardı. Sevmeseydi, askerler, onu evimizden alıp götürmeden önce, kardeşlerimle bana sarılır ağlar mıydı? “Derslerine çalış oğlum, anneni üzme, kardeşine göz kulak ol. Yakında gelirim ben. Söz. Gelince de sana kırmızı bisiklet alırım,” der miydi?

Dedemin dayadığı merdivenden aşağıya, bir paşanın, silahlarla nizama soktuğu yeryüzüne indim. Doğruca eve koştum. Namazını bitirmesini bekledikten sonra, sapanı dedeme uzatıp avuçlarına bıraktım.

“Senin bu işi beceremeyeceen belliydi zaten.” dedi. “Eh, ben de vurduğu guş başına elli guruşu gardeşine veririm o zaman.”

Yaz bittiğinde, damdaki incir sevgisinin başında vurduğu kuş başına, dedemden ellişer kuruş alan kardeşim, biriktirdiği parayla, kendine kırmızı bir bisiklet aldı. Bir gün, sokağı seyrettiğim pence-renin önünden geçerken, direksiyonundaki zili çalarak beni dışarıya çağırırdı.

“Üzölme abi.” dedi, “haydi gel, seni de bindireyim bi kez.”

Günlerdir odalara, evlerin içine çekilmemin nedeninin, bisikletimin olmaması değil, babama duyduğum yakıcı hasret olduğunu anlamadı.

Damların ve incir bahçelerinin üzerinden çok eylül geçti. Ve benim, hiçbir zaman kırmızı bisikletim olmadı.

(Öykü Gazetesi/Sayı 2/Kasım)

Handan ACAR YILDIZ/PERDE

Önümdeki yolcu öyle bir hışımla döndü, bana öyle sert baktı ki yıllardır kendisinden haberdar olmadığım bir düşmanım varınış da bütün uğraşlarının sonunda beni bulmuş hissine kapıldım. Hiç tanımadığım bu adamın öfkeli ve ısrarlı bakışları karşısında “O kişinin ben olduğuma emin misiniz?” diye soracaktım ki adam bir şey söylemeden önüne döndü. Ben de kitabıma... Aradan yarım dakika geçmeden arkamdaki yolcu, sesini benim duyabileceğim kadar yükselterek “La Havle!” dedi. Allah Allah, dedim. Hakkımda arama emri çıkartıldı da benim mi haberim yok. Nedir bu tepki? Aradan yarım dakika geçmeden, elimdeki kitapta üç satır bile ilerlememişken, önümdeki adam ilkinden daha hışımla dönerek, ilkinden daha da sert bana baktı. Ben de ona baktım. Ne olduğunu kavrayamamış bakışlarla... İlk sözü birbirimizden bekledik. Beklemekten yorulunca o önündeki ekrana döndü, ben kitabıma. Biraz sonra arkamdaki yolcudan “La Havle!” nidası yükseldi. Nefesinin kokusu burnuma kadar ulaştı. Aslında inatçı biri değilimdir. Neden böyle davrandığımı da bilmiyorum. Ama öndeki yolcuyla, ilk sözü karşımdakinden bekleme yönündeki inadımı sürdürdüm. Arkamdaki yolcunun enseme yaklaşmış nefesine rağmen ise dönüp yüzüne bakmadım inatla. Elimdeki kitaba odaklanmamı engelledikleri için her iki yolcuya gittikçe sinirleniyordum. Ben de “Ya sabır!” demeye başladım. Öfkeli bakış/inatçı suskunluk, “La Havle!”, “Ya sabır!” üçgeninde bir süre debe-

lendik. Sonra iki yolcunun kayışı aynı anda koptu. “Yeter be!” diye ayağa kalktılar. Biri tepemde, diğeri tepemin tepesinde “Niye perdeyi çekip duruyorsun?” dediler. Son kurdukları cümleden sonra birbirlerine baktılar. İki surat birbirinin simetrisi gibiydi. “Perdeye elimi bile sürmedim.” dedim.

Dikiş tutmayan bir ışıktı. Bu yüzden perdenin arasından sızması beni rahatsız etmiyordu. Işığın en güzel olanı, dikiş tutmayanıydı zaten. Ama perde kelimesini “açmak” yerine “örtmek” kelimesiyle yan yana kullanmak isteyen iki yolcunun arasında oturuyordum. Onların bir yeri aynı anda örtme çabaları başka bir yeri açık bırakıyordu. Üstelik rahatsız oldukları akşamüzeri ışığıydı. Renkten renge giren o güzel, sarı bozkırı bile güzelleştiren o ışıktan, izledikleri televizyonun ekranını parlattığı için rahatsız oluyorlardı. Ön koltukta oturan kişi, perdenin arasından sızan ışığı kapatmak için bütün dünyayla kavgaya edebilecek kadar öfkeliydi. O, perdeyi kendine çektikçe arkadaki yolcu en az onun kadar sinirlenmişti. Şimdi birbirlerine şaşkın şaşkın bakıyorlardı. Az önce bana baktıkları kadar öfkeli birbirlerine bakmalarını bekledim. İstedim de... Yapmadılar. Birbirlerine, bana kızdıkları kadar kızmadılar. Yerlerine oturdular. Dikkatim dağılıp sinirlerim bozulunca elimdeki kitabı bıraktım. Ekranı açtım. Çok sevdiğim Japon yapımı çizgi filmlerinden birini seçip izlemeye başladım. Çizgi filmdeki çocukların gözleri ipiriydi. Çok güzeldi. Ara sıra perdeyi gerçekten kendi tarafımda toplamayı aklımdan geçirdim. Yapmadım.

(Türk Dili/Sayı 769/Ocak)

Hasibe ÇERKO/KARŞILAŞMA

Büyük pazar yerine ağustos öncesinin güneşinde kalabalık bir üretici topluluğunun içinden sürüklendi. Gecikmiş olduğu için bazen koşarak, uğultulu kalabalığı burgaç gibi saran kokuları yarararak ilerledi.

Burgacın içinden bir çığlık mı duyulmuştu? Duraksayıp geriye döndü. Arka nalını sürterek geçen bir atın üstünden kasalarını indirmekte olan hamal dışında dikkatini çeken bir durum olmadı. Kalabalıktan kopan birtakım adamlar atın ayağı altındaki pirinç halkanın geri mihlanmasına yardım ettiler. Burası kiraz üreticilerinin canlandığı girintili çıkıntılı onlarca taş sokağın kesişim yeri. Olağandışı bir devinim varsa bile, şu durumda yüzeydeymiş gibi görünüyordu. Yüreğine çöreklenen belirsiz yas duygusu yıllardır büyüttüğü özlemin doruğundaydı muhakkak ki.

İçleri, buğusu üstünde şurup ve reçelle dolu kuyu ağızlı fıçıların, ürününü başka ürünlerle takas eder: varoş kadınların rengârenk elbiselerinin arasından geçerek hem kiraz mamul yerleri hem kahvehanelerin bulunduğu genişçe bir hana girdi. Bu yöreyi terk etmeden evvel her hafta buluştukları kahve hiç değişmemişti. Küçücüktü içi.

Sarmaşıklann hafifçe gölgelediği boş bir sedire oturdu, utangaç huzursuzluğu içinde kıpırdanıp diğer masalardaki müşterilere bakındı. İleride tozlu, güneşli akıntının arasından hafif yamaca doğru kadınların reçel yapımı aralıksız sürüyordu. Evler sonsuzmuşçasına uzayıp giden bahçelerin ucunda, düzensiz şeritler halinde konduurulmuştu.

O dükkândaki çaycı onu tanımamıştı, iyi ki de öyleydi. O çaycıyı tanıyordu. Tanıdığını düşünmüştü ve bekli de böyle düşündüğü için tanımasa da tanıdığını sanmıştı. Gerçek şuydu: bu genç duru yüzlü, dost canlısıydı. Belli etmese de çok şey biliyordu.

Demin bir koşu gidip, reçel yapım yerindeki kadınların kazanları ateşten indirmelerine destek olmuştu. O ateşin üstünde buharlaşan nefasetli kokuda payı vardı. Alnında ve boynundaki ter damlacıklarını mendiline silerken bir şey isteyip istemediğini sorması hoş görül-sündü.

Bir grup tüccar kalabalığıyla birlikte uzaktan tanıdığı bir adam ve yüzünün rengi ayva sarısına çalan kız çocuğu içeri girdi.

Bu hareketlilikte erkeğin buraya geldiği fakat dikkatinden ka mı  olabileceği hissiyle etrafa bakındığı için bir an görür gibi oldu.

Onun  imdi burada olduğunu düşünmek bile garip bir huzur vermişti. Yanılmı , hep yanılıyor olmaktan korkuya kapılmı tı. Sırtındaki yapı  yapı  ter buz gibi soğuyordu.

Şu an burada kalmak ifadesiz bir acı demekti. Onu başka yerlerde arasa ne olurdu? Burada çıksa mıydı ki? Buradan nasıl çıkılırdı? Yerinden bile kalkamaz haldeydi. Tutukla mı , konu abileceğinden emin değildi.

Şimdi onun burada oluşuyla doluyordu içi. Kısacık bir anda kadını i ermi ti, yutmu tu varlığı. Ve bütün bu eşyaların; boş iskemlelerin, dolu iskemlelerin, veriminden devrilmi , parçalanmış kiraz ağacının, bir tek kıpırdanı ı bile unutulmuş, örtük bir yaşamı açığa çıkaran bu sır küpü  aycının,orada, ate teki ürünün üstüne u u an yaprakları, otları temizleyen usta ihtiyarın, o uzak yamacı çıkıp inen, inip çıkan horozun, kuytadaki sedire kıvrılmış yatan sarho un ve bu mekanın dopdolu havasından çıkıp gelmemiş, bütün bunların içinde erimemi  , var olmadan kopup yitivermi ti.

Oysa kadın, her şeyin yerine erkeği yerle tirmi , her hareketin içinde onun hareketini mimlemi ti. Böyleyken, baktığı şeyde onun olmadığını görür görmez o şeyi silmi ti hafızasından.

Göğe açan bu g ne li akıntıyı silebilmi  miydi? Emin olamadı. Geriye erkeğin mekanı dolduran görüntüsü kalmıştı. Bunca kederi ya atanın yirmi dakikalık gecikme olmadığını kavrayışı sonradan çok ağrına gidecek ve şöyle i  geçirecekti: büyük ihtimalimin farkına varmadan ölseydim keşke. Zaten günlerdir insansız bir uzamda çok

eskiden duyduğum canlı dili hatırlamaya uğraşarak iyice kırılganlaşmışım. O varoştaki büyük pazarın içinden geçip buraya ulaşırken duyduğum ve şimdi, buradaki sesler kendiliğinden soyulmuş, uzakta gerçek biçimiyle var olmaya devam etmişti.

Tozla kaplı o yolda acı bir çığlık koptuğunu sanmıştı. Eğer bu çığlık gerçekse, düşündüğü gibi katledilen biri koparmışsa gene de bağlanır mıydı kimi seslerin, sözcüklerin kokusuna? Toparlan artık diyordu içinden.

Kapıdan girmekte olan bu kez oydu. Bekliyordu artık. İlkinden daha da şiddetli bir sevinçle titredi, bluzunu düzeltti; ısıltısıyla, kıyafetinin rengiyle ve biçimiyle... eve oydu. Atının boynunu şefkatle çekerek kapının dışında dikilip duran hancıya teslim etmişti. Demek uzaktan geliyordu. Nalların, taş üzerindeki tıkırtısı biraz üzünçlüydü ama. Dermanı kesilmişti veya ölümcül bir yarası vardı binicinin. Ve attan gizlemek istiyordu yarasını. Galiba şunu düşünüyordu binici: bir atın sezmediğini bir insan sezemezdi.

Bu yüzden rahatça sağ kolunu açıp hancıya uzattı. Kadının, onu göreceğini hesaba katmayışı çok acıydı. Göreceğini bilerek kolunu uzatışına ise herhangi bir duygu karşılık gelmedi. Binici ne yapsındı, binici ne yapsındı! Güç gerektirmeyen şeylere pek aldırış etmediğini mi haykırıyordu?

Çaycının, dağınık bardakları toplarkenki şıkırtısı bu kez sinir bozucu geldi kadına. Küçük pencere demirlerine asılı gül yaprağı şişesinin bu geleni umursamayan sağırlığı eşyayla kurulan ilişkinin kaypaklığını gözler önüne seriyordu. Oysa insanın mekânla ilişkisi ne denli yüze, mübarekti. Bir dokumacının dokumasın attığı düğümün keşilmesi gibi mekânla iç içe geçmeler vardı.

Binici, adımlarını acelesizce çevirerek oturma yerlerine yöneldi. Yüzünün yarısı güneşteydi. Kadın, bu yönünü görüyordu yüzünün.

Tedirgindi. Nedensiz bir boşluk, bir kuyu yarattığının farkına varır gibiydi. Alacakaranlıkta, belirsizlikle ilerleyen erkek beklediği adam değilse ya? Nasıl olup da bir yabancıнын yarattığı boşluk sarsabilirdi insanı! Toparlanmaya çalıştı. Erkek, dolu masalara hızla göz gezdirip boş masaları tarıyordu. İki kişinin veya tek kişinin oturduğu masalar çoktu. Buralara ait iskemleler sakinlik içindeydi. Aradan durmaksızın kiraz selevleri, çocuk ayakları, rengârenk elbiseler, örtüler geçiyordu. Atlar ve tertemiz develer kuzey kapısını dolaşıp reşel yapılan alana bırakıyordu yükü.

Rengi solmuş, sedire yatırılmış kızın ölmek üzere olduğu söylenildiğinde babası yoksunluğun erken biliciyle kucağına alıp oraya koymuştu. Yoksunluğu bilen bir baba gizlice ağlar. O da gizlice ağladı onlara. Açıkça ağladı yavrusuna. İçinden bağırını dövdü, bağırı acıdı ve ciğerlerinin sökülüp gitmesinden korktu. Bir çocuğa baktı, bir de bu yerlerin muazzam doluluğuna, geniş açıklıkta tozların güneşte eriyip akmasına. Canlı, koşuşturup duran tüccarlar reşel yapımı yerinin oradaki kapıyı kullanıyordu. Ürün aktarımını oradan, o kapıdan yapılmasını önemsiyordu tüccarlar.

Erkek, alacakaranlıktan çıkıp yönünü kadından tarafa döneceği sırada reşel yerinden genç bir kadın yanaşıyor, oradaki bir dükkândan cam şişe almak için araya giriyor. Herkes, şişelere gül yaprağı bastıracağını biliyor. Pencere demirleri, biraz da görülsün diye pembeliği içinde yüzen şişelerle dolu. Gül reşeli almaya gelen tüccarlar cam içindeki pembeyi çok nadir görüyor hâlbuki.

Şişelerini almaya gitti kadın.

Erkeğin hafif solgun çehresi güneşte arı bir dalgalanma yaratıyordu. Gölge lekeleri içindeydi. Yan kapalı gözkapaklarının altından ince bir ışık huzmesi yansıyor. Ağır ağır, dalgınlıkla etrafına, beyaz bir toz bulutu kaldırarak güllerini kuzeydeki sergi yerine taşıyanlara

bakındı. Cins sarı kirazların ayıklanma yerine.

Ve sonra erkek, bir elini diğer omzu üstünden uzatarak ceketine dokunulmamasını imledi çaycıya. Üşüyordu, yaralı olduğu doğrudu.

Bu kez de yanılmış olmanın korkusuyla görüş noktasını bilerek kaçırdı kadın. Umursamaz bir gönüle erişmek istiyordu. Bunu yapabilir miydi? Gönüle umursamamayı öğretebilir miydi?

Gözlerini açık tutamıyor, acı içinde, diye geçirdi aklından. Ölümlü olmanın bilinci bu karşılaşma anında erkeğin güneş suyuna sarılmış, kalbinden geçmişti. Omzunun durumu ağır mıdır, dedi. Daha başka şeyler de geçirdi aklından.

Sanki hafızasını yoğuran, sarmalayan güneşin yarası bulaşmıştı erkeğin gözlerine ki öylesine parlak, kan çanağına dönmüş yeşilini fark etti kadın. İnsanların ılığında güvenli hissetmek istermiş gibiydi. Gözkapağının içi acıyor ve gözlerini kapatıyordu. Kesindi bu. Bir şey daha anlamıştı: bu yabancı bin yıllar yaşamışçasına olgunluğa erişmişti. Yaşamın buğusunun en çok insanın ılığında tuttuğunu biliyor gibiydi.

Kadın, uçuşan, kanat çırpın bir ışık fırtınası değildi artık. Yaşamı, içten gelen arzuyu tanıdı ve irkildi. Ölümlü insanın sarsıcı bir biçimde kavradı. Bu, binicinin göğsünün esintisini içten içe kavrayıştı. Yaralarına imrenerek baktı. Korkuyu iliklerinde hissedip oradan da uzaklaşıyordu. Neden? Neden eksiltmiyordu onu bir yabancı omzuna, etine böyle karmakarışık bir imrenmeyle bakmak.

(Hece/Sayı: 230/Şubat)

İbrahim ASLANER/NİMET

“Hartlap işi olacak, ekmeğin içinde pişecek; sapı kemik olsun ki nimete halel gelmesin.”

Haber tez vakitte ulaştı Avřar ellerine. Vakit yayla vakti. Kurt kuş, enik cücük, erkek, kancık, kuzu, oğlak tümü Yılan Ovası'nda. Yılan Ovası yalçın bir tepenin eteğinde. Yazı kış gibi kışı yaz gibi. Yollara sığınak, açlara lokma, kaçaklara barınak. Kuzular süt bekler, minikler et. Kırkınıcú gününde bitirecek işi, kırk bir olursa kan yere düşmüş sayılır maazallah. Yedi göbeğın peşini uğursuzluk, korkaklık, nasipsizlik, kısırlık bırakmaz. O vakit tandır hazırlansın yarına.

İsmail Ağa yavaştan sokuluyor şehre, ürkmemeli şehir. şehre ilk defa giren bir meczup kadar sessiz giriyor. Kimseler görmemeli. Gözler âmâ diller lâl olmalı. Yoksa kan yerde kalır, kolay değil. Arasının bitişiğinde Ömer Usta vardır, işinin ehli. Çeliği çelik, demiri demir bilen işe iş karıştırmayan bir eski zaman zanaatkârı. Gözleri fersiz şimdilerde. Göze ne hacet; sesinden, kokusundan bilir çeliğin zamanını. İlâhi bir emir üzere işliyor çeliği; sertliğini sertlik biliyor, nimetini nimet. “Çelikle oyun olmaz, bir hakkın vardır evlat ya olur ya olmaz. Olursa pusattır, olmazsa hurda.” İşte bu öğütler çınılıyor bıyıkları henüz terlemiş, ayakları çarıksız çırağın kulaklarında. Neden sonra çırak yer gösteriyor İsmail Ağa'ya. Buyur edip altına şilte veriyor. Elini öpüp duasını alıyor ihtiyarın. Ömer Usta eski kulağı kesiklerden, sesinden biliyor Hasan Kâhyaların İsmail'i. Harp zamanı babaları Erzurum'da beraber tüfek çatmışlar. Kışın kış, harbin harp, yarenliğin yarenlik zamanlarında. Ömer Usta, halden bilir. Babadan kalma köy odasından olma oturup kalkma usul erkân bilme var. Soruyor. Haberi var olmaz olasıca kandan. Çay ikram ediliyor. Alman gâvuru yine karıştırıyor dört bir yanı seferberlik; açlık, kıtlık, çay karneyle, şeker yok. Güzden kurutulan bastık, kesme, üzüm koyuyor çırak şeker yerine. İsmail Ağa dalgın, biliyor kazanmak kolay, taşımak zor düşman denen mereti. Yalnızca, “sap kemik” diyebiliyor.

Körük bir, ağanın göğsü iki doluyor. Körük bir, ağanın göğsü bin boşalıyor. Hava puslu, yağmur indi inecek, yayla yolları sel yatağı.

Tandır yarın kurulacak, bu gece ovaya varmalı. Varmalı ki göğsünü türlü kıvılcımlarla delik deşik eden şu kötü düşünceyi sonlandırmalı. Düşman dediğin üveyik kuşuna benzer tozdan nem kapar. Bildirmemeli, belli etmemeli.

Bıçak hazır şimdi. Yayladan gelen sepetin içi boşaltılıp en dibe konuyor. Üstü bir iki ıvır zıvırla kapatılıp dulda yapılıyor. Kır atın heybesine konuyor sepet. Ağa altmışını geçmiş ama gücü kuvveti yerinde. Bir sıçrayışta biniyor hayvana. Şar Dağı'nı yarıyor gün aşmadan. Şimdi işi daha kolay, hayvan bayır çıkmazsa hızı kesilmez, neseflenmez. Davarla birlikte giriyor obaya, vakit hayli geçmiş, gece yarısı olmuş. Düşmanlık olmak zor, davarı yazıda yatırmıyorlar. Ola ki bir zarar, ola ki bir hinlik gelir başlarına. Ay tepede akıl baştayken sürüyorlar obadaki köme davarı.

Gün burada hiç batmamış gibi doğar kıl çadırların üzerine. Günü üstüne doğuran yalnızca çocuklardır. Tandır yakılacaksa daha erken kalkılır. Fadik, erkenden kalkıp tandır hazırlıyor. Sacı kızdıracak çam iğnesi, ardıç yaprağı, kuru davar bokluğu topluyor. Tandırın genizleri yakan dumanıyla uyanıyor tüm oba. Önce yemeye çökelek böreği yapılıyor, kahvaltı yapılıyor sonra. Davarı sabah ezanı otlamaya gidenler geliyor, oturuyorlar sofraya sonra. Herkes birer ikişer dağılıyor. Sofrada bir ağa bir de Fadik kalıyor. Fadik uğursuzun teki. Karşıdan. Kanı bitirsin diye bedel verilen gelin. Adı gelin. Gelinlik giymemiş, bohça düzmemiş, samen dolandırıp kurum kurum kurulamamış. Gece yarısı getirip atmış babası ağanın evine. Aylar var ki bütün suçu kendinde belleyip basmış ağıdı. Fadik kimsenin umurunda değil, aslında burada kimse kimsenin umurunda değil. Varsa yoksa namus, varsa yoksa yerde kalmayacak kan. Kadersiz ona sorarsınız. Köyde olsa bir yolunu bulur haber uçarur geceden. Yok yok yok. Zıkkımın yaylasında kimsecikler yok. Kuşdilini bilse şu körpecik üveyiklere fıslıdayacak. Keşke şimdi bir Hüsne bibi, Hatça aba değerinden halden

bilen bir Osmanlı olaydı da vara diyeydi haberi. Burada kimse yok. Burada her kaya bir aslan kesiliyor. Önünde ardında sağında solunda ne yana bir adım atacak olsa bir aslan kükrüyor. Ardıc kuşları ötüyor sabah serinliklerinde. Ağzlarında belli belirsiz bir nakarat: “ Kaç kaç kaç...” Şarkılarını biriktirip sonra çok uzaklara gidiyorlar. Şarkılarını toprağa döküyorlar. Bir hikaye daha çıksın diye topraktan.

Yumakları iri tutuluyor, dıştan belli olmamalı. Hepsi bir boy olmalı. Küçük oğlan Hanifi koçluk kuzuyu yüzüyor, başgardıyanın hakkı. Ağa tütünü ağzından hiç eksiltmiyor. Bir o yana bir bu yana fosurduyor da fosurduyor. Kötücül bir ruhu çıkarır gibi içinden. Güneş bir portakal gibi belli ediyor kendini, vakit kuşluk vakti. Şimdi yarım ay ekmegin arasında bir mezarı andıran sessizlikte yatıyor soğuk metal. Çünkü ölenler çabuk soğur, diyordu kıssada: Çabuk ve sessiz. Heybeye yükleniyor azıklar, ekmekler, temiz çamaşır, koçluk kuzu, bol bol tütün.

*

Öğle ezanıyla şehre giriyor bir atlı. Bir atlı usul usul yaprakları kıpırdatmadan geçiyor meyveliklerden. Yerin kulağı var, diyor güngörmüş atalar. Su gibi akmalı, sonra gün gibi doğmalı. Karlıdere sakın, çeteler susmuş. Bir uzun hava çalınıyor kulağına arka mahallelerden, sesi kıt duyuyor. Yanık mı yanık. Hava uzuyor, yollar uzuyor, zaman kısalıyor. Vakıt tamam. Güzel günlerin hayalini kuracağı bir türkü mırıldanıyor. Hiç olmazsa kutlanacak bayram gününden umutlanıyor. Ayrılığın yarası göğsüne külçelenmiş bir salkım kurşun gibi oturuyor.

Hapishanenin önüne geliyor. Kır atın bütün vücudu boncuk boncuk ter, hayvan nefes nefese kalmış. Hemen ötede yaşlı çınar ağacına bağlıyor. Oluktan kana kana su içiyor hayvan. Heybeyi indiriyor bu arada. Yaşından beklenmeyen bir güçle heybeyi sağ omzuna asıyor.

Kapıdaki jandarma çavuşuna, başgardiyana geldiğini söylüyor. Kendine ve heybeye birkaç kez dokunuyor, arama bahanesine jandarmalar. Geçiyor. Kuzuyu başgardiyana sunuyor. Kardeşi Durmuş geliyor odaya. Bu sadece belli mahkûmlara yapılan bir kıyak mahpus damında. Temiz çamaşırları, tütününü birkaç ıvır zıvırı gösterdikten sonra ekmeği gösteriyor. Sağ gözü ekmeği işaret ederek seğiriyor. Durmuş anlıyor.

Başefendiye iyice tembih ediyor İsmail Ağa: “Bir dediği iki edilmeyecek, bunaldıkça havalandırmaya çıkarılacak, yemek beğenmezse dışarıdan istenecek.” Başefendi kayıtsız baş hareketleriyle tastik ediyor. Vedalaşıp çıkıyorlar. Akşam olmadan obaya varmalı İsmail Ağa. Varmalı ki gölgesi ovaya düşen vesveseyi defetmeli.

Kır atı dinlenmiş, tüyleri gün ışığında yaldır yaldır ediyor. Şehri yavaş yavaş çıkıyor. Gelişindeki heyecanı, kini, hıncı dinmiş. Ehlileştirilmiş bir yılık gibi bir yerlere başını sürtmek istiyor lakin hava karmadan varmalı. Çarşıya inip eşi dostu görse iyi olacak. İyi olacak amma düşman bu uyuma bilmez, bir gören olsa hemen şüphelenir. Belki de gören olmuştur. Bu vesvese istemsiz bir titreme nöbetine dönüşüyor atın sırtında. Ya bir gören olduysa? Karşı taraf Durmuş'tan önce davranırsa? Kimse görmedi, gören olsa hissederdi. Nefesini, kokusunu, izini bir şekilde hissederdi. Bu düşünce hıncını kamçılıyor basıyor kır ata kırbacı. Huyu değil yokuş yukarı çıkarken kırbaç vurmak, hayvana zulmetmek. Kendinde değil. Yarın bir olsa her şey düzelecek.

*

Vakit gece yarısını geçiyor. Yalnızca ulu ay ve yıldızlar ayakta, onlar da buradan çok uzakta. Ekmeği yarıyor ortadan ikiye, çeliğin soğuk yüzü karşılıyor yumuşak hamurun içinde. Gözünü alıyor ustura ağızlı bıçağın şavkı. Ekmeği yemeden kenara bırakıyor. Günler var ki

ağızına kırık değmemiş. İçtiği çay, içtiği sigara... Üç kere tıkırdatacak demir kapıyı. Nöbetçi gardiyan anlayacak bir haceti var Durmuş'un. Başefendi gündüzden tembihi vermiş gardiyanlara: "Bir dediği iki edilmesin."

*

Yıldızlar çok yakında, uzansa tutacak. Ay bütün görkemini salıyor tepeden aşağı. Ay bir kılıç gibi kavisli iki ucu keskin. Bir sağa bir sola ardını kesmeden savurduğu tütünün dumanı belli belirsiz hareler oluşturarak obanın üstünde koruyucu bir melek gibi asılı kalıyor. Kekik kokuları, yarpuz kokuları tütününün kasvetli iç buran kokusuna karışıyor. Neden sonra dumanın bu anlamsız şekillerini sezen İsmail Ağa bunda geceyi az da olsa keyiflendiren bir oyun tadı buluyor. Bir iki bir iki... İt ulumaları karışıyor harelerin arasına, beride çekirgeler bir halay havası tutturmuş, yılanlar, baykuşlar, çobanaldatan kuşları... Geceyi delen bir mızrak gibi kulağa doluyorlar. Koçlar davarın içinde. Koçlar kaç zamandır dişisiz. Kaç zamandır arpa yemişler, güçlüler. Koçlar, sabırsız. Ürküyor koyunlar. Bir o yana bir bu yana. "Me me me..."

*

Bir iki üç... Tam dokuz kez basıyor gırtlığına Hartlap işi bıçağı. Soğuk metal güz yorgunlukları alır bir dinginlikle İbiş'e tarifi güç acırlar, zevkler, hülyalar, duygular yayıyor. Her saplanmada biraz daha dinginleşiyor İbiş'in güçsüz bedeni. Durmuş'un gözleri İbiş'in üzerinde. Kavak gibi upuzun yatıyor helânın önünde. Bir tanıdığını, bir ahababını görmüş gibi sevindirik/ağlamaklı. Oysa geceler boyu içinde biriktirdiği kinini ne de coşkun kusacaktı. Görüp göreceğiniz bu olsun, deyip tükürecekti ölüsüne. Şimdi sudan çıkmış bir balık, karaya oturmuş bir gemi gibi afallamış halde.

Birer ikişer koşuyor gardiyanlar. Bıçağı siliyor şalvarına. Nimete

halel gelmemeli, temiz olmalı. Kesik kesik düdükler, tavanda yerde duvarda bir görünüp bir kaybolan ışıklar eşliğinde bıçağı tertemiz ediyor. Bıçağın şavkı Durmuş'un gözüne lip lip vuruyor. İbiş boylu boyunca serilmiş, gözleri yarı açık Durmuş'u seyrediyor.

(Aşkar/Sayı 38/Nisan-Mayıs-Haziran)

Jale SANCAK/KARŞI KIYI

Biri sırtındaki yükü bırakıp yere çöktü, uykusuzluktan kırılıyordu. Biri terini silip şişeyi başına dikti, kalanı kana kana içti. Biri hâlâ delik deşik duvarların ardına sinmiş bekliyordu. Biri upuzun, kahrılı bir soluk koyverdi, ölülerin yüzleri bugün gibi aklındaydı. Biri kaygıyla uzaklara bakıp kaşlarını çattı, gecedен sabaha kesilmeyen silah seslerinde paramparçaydı. Biri tütün sardı, bir nefes çekti, öfkesi hiç azalmamıştı, oralara yağmur değil alev yağıyordu. Biri sol memesini çıkartıp bebeğin ağzına dayadı, sadece o kalmıştı geriye, ondan umuyordu.

Dîdar, tek tek süzdüğü bıkkın, gamlı yüzlerden ayırıp gözlerini, kımıltısız maviliğe çevirdi. Şimdi sakın, uslu... Bazen azar kabarıp, dibindeki tüm mahlûkatı kusar, üstündeki pek çok şeyi yutarmış. Öyle dedilerdi. Kim? Hatırlamıyor. Olsun, buraya varabilmişlerdi ya, umut hâlâ vardı. Umut var kıyısıydı geldikleri. İnsan çoktur. Şu dünyada çoktu insan. Birisi, birileri, birinden biri mutlaka elini uzatırdı, mümkündü, öyleydi, yoksa varabilirler miydi şu göğün rengine belenmiş ummana.

Mevsim dönümünün kıyıda gezinen esintisi usul usul tuz üfürüyor. Kayalara, otlara, ağaçlara, birbirini kesen dar sokaklara, çardaklı bahçelere, kâgir evlerin dönük yüzlerine. Dîdar, tuza yabancı. Kurumuş dudaklarında dilini gezdirdi. Kumlara sokulan suya, her yanı saran iç açıcı kokulara, dalları kuşatmış yeşile yabancı. O bozkırı bilir. Çatlamış toprağı... Gölgesiz koyakları... Soluk soluğa kalmaları...

Uçuşan kurşunları... Korkuyu, kalbini yırtan şeyleri... Kaçıp gizlenmeyi... Şu ardında dikilenler de öyle. Şaşkın kabile, yarısı harap mermer kapının hemen dibindeki yükseltide duruyor.

Mecalsiz, usanık... Lâkin düş hâlâ mümkün. Ölüme, kıyıma rağmen. Güzel oğlu Civan meleklerle gülümseyerek, Galib'in omuzunda uyukluyor. Yarımada'nın üstünde henüz sabahın ilk adımları, gecenin izler henüz taze. Azad biraz evvel yosun baskınına uğramış boş plajdan hızla geçip kayalıkların ardında kayboldu.

Para tamam. Hepsini birikmiş ne varsa onu teslim ettiler. Azad bir kurtarıcı sanki. Mızrabını yitirmiş Azad, ezgici Azad, yanık hançere Azad. Daha iblisin sokulmadığı, kanın her yanlarına bulaşmadığı, silahların azmadığı, kapkara dumanların şehrin üstünde salınmadığı günlerde sevip de kavilleştiği Azad, hanidir halaylara durmayan Azad, karşı yakaya ulaştıracak onları. Gücü tükense de dayanmalı. Didar'dan çok Civan için, o günahsız için. Dönüp göğsüne bastırmak istedi oğlunu, sımsıkı, öyle kalmak son soluğuna kadar. Ne ki şimdi sırası değil. Her yer tehlikeli onlara.

Tetik durmalı, sessizce beklemeliler. Sessiz, uyanık. Açıklardan geçen apak gemiyi fark edince içini çekti. Ah böylesi olsaydı!

Sere serpe, kaygısız, güvende gitselerdi karşı kıyıya. Gözünü gemiden ayırmadan hayale daldı. Azad hasret türküleri söylerken, Galib yaralı bacağını uzatıp dinlendirdi, sese sığınırldı, Ferhat, Saliha, Cemal, hatta Zanyar' la Muhammed, Şilan, ötekiler, hepsi.... Varsın acılı olsun ses, uykuya bile teslim olurlardı, kinden, zulümden ırak. Bombalar düşerken bir köşeye sığınmışları, çaresizlik günleri silinir gider de hafızalarında. Birbirlerine bakarlardı bir an, kuşkudan sıyrılmış, kıvançla. Ah işte bu düş! Yol almanın sevinci yabancılıklarını nasıl da hafifletirdi. Karşı kıyı! Adını dediği Azad, unuttu Dîdar. Buranın ikiziymiş. Evleri sokakları, ağaçları pek benzermiş. Gerçi

orada da kalıcı değiller, bir zaman işte, sonra daha ötelere gidecekler, onları bağrına basacak bir memleket bulana kadar. Civan'ın vızıldanmasını işitince döndü, ay parçası yüzü oğlunun bulutlanmış, yaygarayı bastı basacak.

Bahane etti, 'Ver' dedi Galib'e 'yoruldun zaten, pestilin çıktı.' Onun, halsizliğini gizleme çabasına, "Ben iyiyim yenge" itirazlarına aldırmadı, kucakladı çocuğu.

Utanmayı bırakıp saçlarını okşadı, yüzünü öpücöklere boğdu. 'Aaa ağlayacak ne var Civan'ım, buradayım ben, bak baba da gelecek şimdi a kuzum, şimdi gelecek Azad.' Hâlâ süt kokuyordu. Muhtaçlık ve masumiyet. Çocukluk ve dağ reyhanı. Annesini özledi Dîdar. Annesinin bembeyaz kokusunu... Parçalanmış bedenini ancak iki gün sonra gömmüşlerdi. Kocamıştı zavalcılık, hastaydı, koşup saklanamamıştı. Titreyen dudaklarını hırsla ısırđı, kanatırcasına. Gene de bırakmadı gözyaşını aksın. Civan'ın sıcacık, yumuşacık yanağını dayadı yanağını. Terk ettiği Bozkırı özledi. Sararmış otların rüzgârla eğilişini. Nedense onları. şu güzelim yerin tam zıddı, yalımlı, taşlı, dikenli, kılık toprağı. Yirmi küsur yılını geçirdiği baba evini. Zerya teyzenin ninnilerini. Nereye sığırırsa sığınsın, nerede doyarsa doysun fark etmez. Orası başka, bambaşka. Sahi, dünya gözüyle bir daha görebilecek mi, günün birinde dönebilecekler mi oraya? Savaş biterse... Biter mi savaş? Dünyanın kahrını? Geriye kalır mı bir şey?.. Gemi geçip gitmiş, koca deniz yeniden ıssızlaşmıştı. Geceleyin, karanlıkta Bu ıssızla karışacaklar çaresiz. Ürkecek mi? Ürkse ne olur? Çoktan geçtiler o bahsi. Tam o sırada Azad kayaların ardından çıkıp el etti. Önce tüylü, iri bir köpek indi kumsala, ardından yarı çıplak bir adam. Tek tek açtı renkli şemsiyeleri, altlarına uzun, tahta yatakları dizdi. Bunu bekliyormuş gibi peşi sıra güneş yanığı kadınlı erkekli bir kalabalık sökün etti. Havluları, büyük hasır çantaları, tuhaf şapkalarıyla. Yataklara tasasız, sakın uzandılar. Dîdar'ın içi buruldu. Nasıl da rahat-

tılar! Belki de yanılıyordu, bu çoklukta insan yoktu. Hiç yoktu. Azad hızla geçti tatilcilerin önünden, bakmaksızın. Güneş yükseliyordu.

Dîdar, Azad'ın yürüyüşünde mana aranırken, Saliha koynundan çıkarttığı fotoğrafa bakıp derin bir ah çekti. Kocasını tam bahçe kapısından girerken vurulmuştu. Yüzükoyun kapaklanıp kalmıştı kızıl yaprakların üstünde. Öylece, kimsesiz. Ne bir çığlık atabilmiş, ne kımıldayabilmişti Saliha. Anahtarı kayıp bir kilitti o an. Sonrası boşluk. Meçhul. Kaç saat geçmişti hatırlamıyor. Silkinip kalktığında fark etmişti tırnaklarının ayuclarını kanattığını. Belden aşağısı ıpsıslaktı. Son gücüyle sürüne sürüne yanına varmış, ölünün gözlerini kapatmıştı. Anlaşılmaz dünya! Az ötedeki kumlukta sarılıp öpüşenler, gülüşüp oynayanlar var. Şen şatır halleri. Cemal gözlerini yumup başını ellerinin arasına aldı. Suyu tükenmiş kuyunun dibinde komşusunun cesedini görünce hiç hilafsız kanı çekilmiş, içi kurumuştur. Kafasını kopartmışlardı zavallının. Akıbeti karşısındaydı. Tel örgünün öte yanına atlarken arkadaşlarının bağırışları yankılanıp durmuştu beyrinde. Korkak, kaçyorsun ha hain, korkak!.. Arın bu defa sağ memesini dayadı ağlayan bebeğin ağzına, yarı aç yarı tok hanidir, kesildi kesilecek, o kadar az sütü. Minik Sena'ya yetmiyor. Belki varacakları yer alır bitkinliğini. Bacaklarına, kollarına derman gelir. Dikelir, doyurur kızını. Ulu ağaçları varmış, cennetinde üzüm salkımları, incirler, bir tatlı yel sağaltıcı, sessizlik hükümleri sürer sağaltırmış. Ah karşı kıyı! Kimseler istemiyor onları. Kötü kötü süzüyorlar. Tiksinir gibi. Hatta nefretle. Azad boşuna demedi ortalarda görünmeyezsiniz diye. Ya gene kovulurlarsa?.. Dîdar, Civan'ın cennetini silmek içi bohçasında tül-bent aranırken yakaladı Arif'in bakışını, aklından geçeni sezdi, sarı-sıldı. Haksız mı? Umudun adını anabilir mi ona? Gececek hepsi kardeşim, bitecek, unutacaksın... Unutabilir mi? Söylemek kolay, lâkin hakikati değiştirmiyor. Ona rağmen bir çeyrek gülümsedi. Dostça... Boşunallığını bilerek... Ablası oluverdi çabucak. Az kaldı dedi, dayan.

Sonra utandı söylediğinden. Erkeğinin varlığından, oğlunun tom-bulluğundan. Sarmaş dolaş denize doğru koşanlardan. Yarımadanın ferahlığından, isteğini çoğaltan kokulardan, göğün parlaklığından... Eksilmeyen utanç ah! Azad bitiverdi yanında tam o sırada. Çehresi aydınlanmış, sesinde sevinçli tınılar, buna rağmen sesi usul. Tamamdır, bir bot buldum, anlaştık. Gece gidiyoruz.

Bulutların baskısını garipsedi. Açıldıklarında ışıklıydı gök. Daha yarım saat evvel. Yıldız yıldız. Özlediği gibi tam. Dîdar'a tutulduğunda, bozarmış otların üstüne yatıp ısıltılarını çok seyretmişti. Issızda tek başına, geceler boyu. En yüksek perdeden çağırmıştı o anlarda sevdâyı. Çoşkulu. Kopkoyu. Vuslatı düşleyerek. Epeydir, ne epeyi yıllar geçmiş, od ocak, çoluk çocuk derdine düşünce, ardında da çatışma kuşatma derken silinmişti aklından yıldızlar. Çalıp söylerken bile hatırına gelmemiştir. Tehlike büyürken ezgileri yıldızsız, içi tedirgindi. Hanidir uçurumun kıyısındaydılar. Ne ki bu kadarını ummamıştı. Manzaraya bak, küçücük botta sıkış tepiş otuz beş kişiler. Bebeleri de sayarsan otuz sekiz. Omuzları, kolları, bacakları, tenleri birbirine değiyor. Taş soğukluğunda bedenleri. Küçükler dâhil, hiçbirinde çıt yok. Solukları tutuk. Sevinçleri yarım. Kaygıları inatçı. İlk defa uçsuz bir suyun üstündeler. Derin, çalkantılı. Hava dönüyor. Rüzgâr peydahlanıyor. Üşüdü birden. O kadarla kalsa iyi. Berbat bir titreme tuttu. Pişmanlıktan olmasın? Güvendiler ona. Halleder dediler. Halleder ha... Büyükçe bir tekne bulabilseydi en azından... Bulamadı kahretsin. Zaman dar, başları dertte. Kaçaklık beter... Heriflere para beğendirmek zor. İt hepsi. Allahsız. Pazarlığa yanaşmadılar bile. Gitmeyip kalsalar dilenciden hallice olacaklar. Yok, yok gücü azaldı ya, ondandır üşümesi. Haftalardır sokak köşelerinde, parklarda sürünüyorlar, kir pas içinde. Lanet olsun! Bir sigara yaktı, soluklandı, taysayla uzanıp Dîdar'ın kucağında uyuyakalmış Civan'ın üstüne sıkıca örttü. Azad'ın kırlarda koşturan çocukluğuna öyle uzaktı ki oğlunun

çocukluğu. Kumanda kolunu kavrayıp karanlıkta kaybolmuş adayı bulma arzusuyla motora hız verdi.

Eyvah ki ne eyvah! İcini saran umut, bota çarpan iri dalgayla biraz eksildi. Oysa kaç gündür kıvançla çoğalıyor, hafifletiyordu kalbindeki yükü. Öylesine sağaltıcıydı. Peki ummana ne oldu birdenbire, hava kararmadan evvel pek durgundu. Üstünde türlü renkler, yarıncı dönerli parıltılar, altın ışıltılı upuzun bir yol... Bu âni kabarma da neyin nesi? Sahi, suyun kandırma huyu var mıdır? Deli olma Dîdar, insan mıdır ki bu kandırsın, Allahın denizi işte. Durulur az sonra, geçer. Ya geçmezse?.. Civan'a baktı ürküntüyle. Alnında, yarıncılarında rüya işaretleri. Minik göğsü inip kalkıyor. Kan uykularda bahtsız. Rahat bir yataktan mahrum. Az kaldı ölüyordu onu doğururken. Sancısı tutmamış, açılmamıştı bir türlü yolları. Şu kaban deniz hafif kalırdı. Sonra nasıl kesip biçtilerse artık... Ayrıldığında kara saçlı, apak bir bebek uzatmışlardı. Kocasının bir kopyası, dünyanın en tatlı varlığıydı. Değmişti her şeye. Değdiğine göre onu yaşatmalılar şimdi. Evvela onu. İçi titreyerek minik burnuna bir öpücük kondurdu. Tam o andan bir dalga daha vurdu, öncekilerden daha güçlü, daha ürkütücü. Çığlıksı bir ses koptu. İrkiltille kulak kesildi Dîdar. Ardından iniltiye benzer, ağlamayı andıran bir seda... Kimdi, hangisiydi? Dikilip etrafını süzdü belli etmeden. Azap dümeni telaşla bir sağa bir sola çeviriyor, var gücüyle direniyordu. Galiple Zanyar, hayret uyukluyorlardı. Arın ıslanmasın diye kızının üstüne kapanmış, Ferhat montunun içinde kaybolacak, tam karşısındaki Saliha'nın dudakları kıpır kıpır. Kadınlar sinmiş, erkekler dikelmmişti. Ürpertiyle dipten gelen uğultuyu dinliyordu. Derinlerden yukarılara tırmanan yalvarışlar, öfkeli avazlar belki de fırtınaya tutulanların, boğulanların isyankâr haykırıışları... Aklı oyun ediyor olmasın. Ateş bastı, ter boşaldı her yanımdan. Kaçtık kurtuldu sanmıştı, daha ne kadar vardı, ne kadar uzaktaydılar? Karşı kıyıyı görmek istedi, adanın

beyaz evlerine, bahçelerine, ulu ağaçlarına... Ya koca bir yalansa, eli ayağı boşaldı... Sen koru yarabbim, gidelim çabucak! Hırıltıyla so-luyan bir şeyin üstünde sallanmaya başladılar. Galip kalktı, Ferhat, Saliha, Arîn, Şilan, Muhammed bağırsarak kalktılar. Ard arda gelen iri dalgalar coşkulu-ydu. Biri su dedi, su alıyor bu, su! Hepsi canhı-raş, yürek yakıcı seslerle irkildiler. İpıslak yakarışlar, dualar, ilenmeler boşluğa saçıldılar. Botun içinde can pazarı... Botun içi cehennem... Peki biri, birileri, şu dünyadaki insanlar neredeler? Korkuyla hıçkırın Civan'la birlikte doğrulup son bir hamleyle Azad'a tutunmaya çalıştı. Yarın demişti, yarını rahat bir soluk alırsın vardıgımızda... Kendisine uzanan eli yakalayamadı. Önce kucağından kayıveren oğlu gömüldü suya, ardından da o.

Aneeeeee... İki ağaç arasına kurulmuş salıncak havalandıkça, Civan neşeyle seslendi Anneeeee... Dağlara taşlara çarpıp geri dön-dü sesi Anneeeee... Hadi biraz daha, biraz daha... İyice yükselince salıncağın iplerini bıraktı, boşlukta uçarak, en uzun ağacın, en uçtaki dalına tutundu. Bir zaman asılı kaldı orada. Anne hadi sen de gel yanıma. Sen de gel. Kollarını iki yana açıp ayaklarının yerden kesil-mesini bekledi Didar. Bekledi, bekledi, bekledi... Hiçbir şey olmadı. Ansızın anladı tabanları taş zemine çakılıydı. Çocuk, şaşkınlığına gülererek berrak göğe doğru kanatlanırken ağaçlar tüm yapraklarını döktü.

Dîdar sabaha karşı uyandı. Ağzına ucunda hortum olan bir şey dayalıydı. Gencecik bir hemşire kolundaki serum şişesini değiştiri-yordu. Bacaklarını oynatmaya çalıştı, oynatamadı. Bedeni soğuk bir boşluğun içinde, külçeden ağırdı. Ezici bir yük vardı sanki üzerinde. Ağzında tuz tadı... Tuz... Tutamadığı el... Ağlayışlar, dualar, küfür-ler... Civan, Arin, Sena bebek... Hatırladı. Bir soru takıldı boğazı-na. Sesiyle soramayınca gözlerini kızın üzerine dikti. Ya dalgındı fark etmedi ya da oralı olmadı hemşire. İğneyi damarına saplayıp ilacın

akışını ayarladı. İşi bitince de kepini düzeltip çabucak çıktı odadan. Kapının önünde üzgün ikircimli duraksadı. Henüz söylenmeyecek-
ti hastaya. Dalgaların getirip kumsala bıraktığı cesetlerden şimdilik
bahsedilmeyecekti, öyle tembihlemişti doktor. Belki... yarından son-
ra...

(Edebiyatist/Sayı 6/Temmuz-Ağustos)

Leyla İPEKÇİ/AŞKTAN YAŞLI BİR ANI

Bir buse kaldı sarılmaktan ileri.

Özlemin tadı kaldı kavuşulamayan gecelerde.

İçine aktıkça yarayı kanatan gözyaşı kaldı.

Sevdiğinin avuçlarında solmuş bir gül.

Yağmurlarla gelen sevgilinin kokusu.

İssız bir yıldız göklerden uzak.

Sonsuzluğun koynunda bir güzel kaldı.

Kavuşmakla dinmeyen özlem, varlığın özü gibi kesintisiz.

Anda çoğalan bir arzu; sevenleri tatmin edemeyen.

Dudaklarımda bir aşk şarkısı kadar hüznü

Kelimesiz bir söz gibi içte dalgalanan

Çimenlerin üzerinde çiğ tanesi gibi serin

Derin bir nefes kaldı alemlerin kalbinden

Aşktan yaşlı bir anı, sevmekten ileri.

İki: Doğmamışın doğumgünü kutlanmıyor tabii. Ama kaç yaşında
olduğumuzun kaydını düşmek gerekiyor.

Bir: Ola ki birgün doğarsan kâmilin gönlünde.

İki: Miladdan önce miladdan sonra ayrımı yapmak, takvimi eksili yıllardan artılı yıllara geçirmek gerekiyor. Gönül yaşıdır ki bu kaçınıcı yıldönümü kutlanacak olan.

Bir: Boşver bu sayıları, işine bak.

İki: Gönül o kadar dolmuş taşmış ki gittiğinde sevdiğim. Yeryüzünün bütün terkedilmişleriyle nikah kıymış gibiyim.

Bir: Onun bıraktığı boşluğu misliyle çarpman gerek. Terki bilen için terkedilmek yoktur.

İki: Yudum yudum terk kahvesi, terki terk şerbeti. Hayat boyu.

Bir: Terk edilen de evde. Terk eden de. Gönülden doğunca evden çıksan da eve çıkarsın.

İki: Ne mene bir şeyse bu, her yer gönül olunca Âlemler dar geliyor!

Bir: Gönül genişler durur.

İki: Bizde darlaşmalar oldu. Salılar perşembeler yetim artık. Sevdığım gitti. Takvime hiç yaşanmamış günler eklemeliyim, koparılabilecek yeni yapraklar.

Bir: Külahta acele erimek gerek yaz sıcağında, ki gönülde yer açıl-sın başka top dondurmalara.

İki: Daha kaç vakit böyle doğmadan, doğamadan, buralarda...

Bir: Kendini özle.

İki: Onu özlüyorum. Aşk özlüyorum. Sizin mananızda bir'leşiyor özlem.

Bir: Kendini özle dedim ya. Kavuşacağın başkası yok.

İki: Bugün sizinle buluşmaya gelirken asansörün önündeki ay-

nada sizin aksinizi gördüm. Heyecanlandım. Size gelirken kendime çarptım.

Bir: İşte olup olacağı bu zaten!

(İtibar/Sayı 63/Aralık)

Mehmet Fırat PÜRSELİM/GÜVERCİN

Sigarasının izmariti dudaklarını yakmaya başladığı halde, farkında olmadan derin bir nefes daha çekti. Tırnaklarının içi kırmızı kırmızıydı. Onca yıkadığı halde geçmemişti. İzmaritten kopan kor taneciği t-şortunun üzerine düştü. Ufak bir delik açtıktan sonra tenine değdi. İnsiyaki bir el hareketiyle göğsüne vurdu. T-şortunu kaldırdı, ufacık kırmızı bir nokta gördü. Nokta bir güvercinin gözü gibiydi.

Güvercin ağacın altındaki bankta oturan adamın tepesindeki dala kondu. Adamın içtiği sigaranın dumanının gözüne dolmasından rahatsız oldu. Kuğurdayarak silkelendi. Minicik tüyü adamın bıyığının kenarına düştü. Adamın burnu kaşındı. 'Hapşıracağım,' diye içinden geçirdi. Bekledi bekledi. Ama hapşırık burnunun ucunda takıldı kaldı. 'Hapşırsa iyiydi,' diye düşünen güvercin kırmızı gözlerini de alarak uzaklaştı.

(Deliler Teknesi/Sayı 59/Eylül-Ekim)

Mehmet KAHRAMAN/BABAMI ÖLDÜREN ŞEYLER

Babam, kedi gibi dokuz canlı olduğunu söyler. Nasılsa her seferinde hayatta kalmayı başarmış. Çok acıyor emin ol dedi bir keresinde. Keşke o ilk seferde ölseymiş.

Üçüncü ölümü hariç hepsini anlattı. Onu neden anlatmadı bilmiyorum. Annem de bilmiyor. Ne yaptıysam anlatmadı. Çok özel bir nedeni olduğu belliydi. Belki de içlerinde canını en fazla acıtan şey oydu. Diğerlerini unuttuğu için arada bir hatırlıyordu ve yeri geldik-

çe anlatıyordu, ama üçüncüyü hiç unutmadığı için hatırlamasına da gerek yoktu. Unutulmayan şey anlatılmaz.

Anlatmadı. Beş ve altıncı ölümlerine ben de şahidim. Yanına oturup korkuyla yüzüne bakmıştım. Ölen bir insana bakmak içimizi ürpertir. Hâlbuki az önce kasların oynadığı bir yüz vardır orada. Sonra bir anda yabancılaşır ya, o anda bile aklım üçüncüdeydi. Ölüm bizim evde bir masal ya da ne bileyim bir efsane gibi anlatılırdı. Beşte liseli olduğum için aklım eriyordu. Baba dedim heyecanlı ve duygulu bir sesle. Anlatmadı. Az canın kaldı dedim altıncıda. Canlarını çok çabuk tüketiyorsun. Ölü canlar diyarı oldun. Dokuzuncu canından da olduğunda gerçekten ölecek mi? Kendimi buna hazırlıyor gibiyim. Gerçekten ölecek sanırım. Çünkü çok inanmış buna. En çok da aneme üzülüyorum. Şu âna dek kaç ölüm gördü kadın. Ama o benim gibi saymıyor. Belki de deliliğine veriyordur. İnsan bir kere ölür tam ölür der annem. Sen kedi misin dokuz canın olacak.

Bazı geceler seslerini duyarım annemle babamın. El ayak çekildikten sonra, kendi odalarında saatlerce konuşurlar. Ne konuşurlar? Kısıksesle konuştukları için duymam hiçbirini. Bir keresinde, öldürdün beni be kadın demişti babam, bir tek onu duydum. Çok bağırmişti. Kaçınıcıydı o? Gerçi anneminkileri saymıyor artık. Ona bağışıklık kazandığını söylüyor. Evlendikten iki yıl sonra dördüncüsüymüş anneminki. Bir hafta eve gelmemiş. Nerede kaldığını da anlatmadı. Dayısı bulmuş gelmiş. Pecmurde bir haldeymiş. Elbiseler yırtılmış, eli yüzü çizilmiş. Kendini bile bilemez vaziyetteymiş. Ninem iki tokat vurmuş onu öyle görünce. Sonra yatağa yatırmışlar. Bir hafta da öyle yatmış. Hiç konuşmamış bu arada. Dayısı nineme de söylememiş nerede bulduğunu. Şimdi düşünüyorum da ne çok sırrı var babamın. Bu sırların içinde annem iyi dayanıyor. O gün iki tokat da anneme vurmuş ninem. Siz bir ailesiniz demiş, birbirinizin örtüsüsünüz. Eşitlik bu olsa gerek, ikişer tokatla bir aileyi toplamış, sonra kendi evine gitmiş.

Babam dokuz yaşındaymış babası öldüğünde. O zaman kendisinin de öldüğünü anlamamış tabii ki. İnsan dokuz yaşında neyi anlayabilir? Ta üçüncüsünde anlamış aslında birincisinin o olduğunu. Babasıyla ne yaşadıklarını pek anımsamıyor. Hatırlamaya değer bir şeyler var mı onu da bilmiyor. Madende çalışan bir adamın çocuklarıyla nasıl bir hayatı olabilir. Fakat baba yokluğunu iyi bildiği için onu birinci sıraya koymuş. Her tarafı kömür karasıydı diyor son görüntüsü için. Ve hep öyle kalmış aklında. Başka da fotoğrafı yoktu zaten. Cenazeden sonra patron gelmiş babamın yanına. Ailenin yükü senin omzunda demiş. Yarın gel başla. Ninem izin vermemiş. Sen okuyacak, adam olacaksın demiş. Keşke gönderseydi der konusu geçince. Elim ekmek tutardı.

Elinin ekmek tutması çok sonra olmuş. Ninemle birlikte pazarcılık yaptığını saymıyor buna. Çünkü parayı ninem alıyormuş o zaman. Babam sadece hamallık yapıyor, getir götür işlerine bakıyor, yük indiriyor. Kendinden üç yaş küçük kardeşi var ama ağabey olduğu için ona bir şey yaptırmıyor. Bu konuya isterseniz hiç girmeyelim, yoksa annemin abilik konusunda söyleyeceği çok şeyi var, ister istemez onu da anlatmak zorunda kalırım. Eli ekmek tutma mevzusu önemli. Nedeni babamın ikinci ölümüne denk geliyor olması. Lise bittikten sonra bir muhasebecinin yanında çalışmaya başlamış. Asgari ücretin de asgarisiyle. Nasıl olsa temiz bir iş, ölüm riski yok ve de gelecek için iyi olur diye sabretmiş. Ninem de sabır konusunda çok telkinde bulunmuş. Öyle olunca iki seneye yakın muhasebecide çalışmış. Askere gitmesine az bir süre kalınca patronu maaşını biraz daha kırmış. Demiş ki, senin askerde paraya ihtiyacın olur, ileride sana göndermek üzere kesiyorum bir kısmını. Belki annenin ihtiyacı olursa ona veririm. Şimdi sana versem har vurur harman savurursun. Babam, mantıklı ve sabırlı bir adam sonuçta, tamam demiş. İyi düşünmüşsün. Kendisine babalık yaptığını sanmış. İşin öyle olmadığı çok sonra

anlaşılmış. O sıra askerdeymiş babam. Olayın bundan sonrasını amcamdan duyduğum için bilgiler sahih olmayabilir. Ne de olsa amcam babam kadar mantıklı ve sabırlı değildir. Neyse uzatmayalım. Muhasebeci önce iki haftada bir, sonra hafta bir, derken üç güne bir bizim eve uğramaya başlamış. Bir isteğiniz var mı, lütfen söyleyin, siz bana oğlunuzun emanetisiniz demiş. Üç beş kuruş bırakıp gitmiş. Ninem almak istememiş ama muhasebeci ısrar etmiş. Emanete sahip çıkmadı dedirtmem diye itiraz etmiş. Geldiğinde de ninemden başka kimse olmazmış evde. Hiçbir zaman içeriye buyur etmemiş ninem. Bu halde bile muhasebeci ısrarla içeri girmek istemiş, önce su istemiş, sonra yorgunluğunu bahane etmiş. Ninem yine de içeri almamış. Duvar dibindeki sekiye oturtmuş. İçeri girseydik, konu komşu görürse ayıp olur demiş muhasebeci. Erkeksiz eve namahremnin girmesi daha büyük günah olmaz mı demiş ninem. Olay bir şekilde amcamın kulağına gitmiş. O günün akşamı muhasebeciyi haşat etmişler. Adam bir hafta hastanede yatmış. Hastaneden çıkınca şehirden de taşınmış. Babam yaşananları askerden geldikten sonra duymuş. İçinde bir şeylerin ölmeye başladığını hissetmiş.

Ölüme değil de nasıl yaşadığımıza hayret ediyorum demişti araba çarptığında. Kırmızı ıııkta durmayan bir taksi babama ve bir yayaya daha çarpmıştı. Ayağının kırığı hariç bir şeyi yoktu. Yirmi dört saat müşahede altında tuttular. Ağrıları azalınca gülererek, bu kaçınıcı oldu dedim. O da güldü. Hesaba dâhil değil dedi. Kendine dikkat et kader dokuzu beklemez, diye devam ettim. Takdirde ne varsa o olur diye karşılık verdi. Yine de kendine dikkat et, can dediğın kolay bulunmuyor. Ölmek... Ben bu kadar derdin, sıkıntının, acının içinde nasıl Yaşıyoruz ona şaşıyorum dedi fısıltıyla.

Neydi hesaba kattıklarımız? Bunlar sır değildi. Herkeste farklı cereyan ediyordu. Sır olan üçüncüydü. Ona ulaşma imkânımız olmadığı için lafını açmıyordum. Fakat annemin de bu konuda çok

dertli olduğunu biliyorum. İçi içini yiyor çünkü. Ve ayrıca şunu da biliyorum, babamın dördüncü ölümüne sebep o sır. Annem öyle üstelemiş ki sonunda kavga çıkmış. Babam, mutlu değil misin benimle diye sormuş. Mutluyum demiş annem. Niye sorup duruyorsun, neyi öğrenmek istiyorsun, öğrenince rahatlayacak mısın, belki de daha çok üzüleceksin diye bağırılmış babam. Olsun demiş annem. Merak ettim. Mutsuzluğum pahasına da olsa bilmek istiyorum. Bak kadın, demiş babam yine, sormak insana mesuliyet yükler. Alacağın cevabın sorumluluğunu taşıyabilecek misin? Üzülebilirsin. Çok acı olabilir. Olsun demiş annem. Bu giz zaten beni içten içe bitiriyor. Ya hiç açmayacaktın konuyu, açtıysan da söyleyeceksin. Ben huzursuzluğa da mutsuzluğa da razıyım. Yeter ki bileyim. Benden günah gitti demiş babam ve söylemiş anneme. Annemin beyni yanmış o dakika. Bir sürü cümle kurmuş ama hiçbirini hatırlamıyor. Fakat bütün sözler babamda capcanlı duruyor.

Onların yaşadıkları bir tarafa, bize niye yaşıyorlar bu cehennem. Neden düşünüp duruyoruz biz. Sonra aralarında her şeyi hallediyorlar olan gene bize oluyor. Bir yanımda soruyor, diğer yanımda eksik. Eksiklerle yaşamaya çalışıyoruz. Bazen, onun bu sırlı mirasını devam ettirecekmişim gibi bir his doğuyor içime, korkuyorum. Anlattıkça geriliyorum. Bu daha yarısı bile değil diyor annem. Tamamını duysan. Ben neden bu haldeyim sanıyorsun. Yapma anne diyorum, bari sen yapma. Amcamın babama attığı kazıkları anlatmaya başlıyor. Sizin rızkınızdan kesip kardeşine yedirdi diyor. Safın teki baban; yok saf değil bildiğin salak diye de ekliyor. Senin için kılını kıpırdatmaz ama söz konusu kardeşi oldu mu elinde avucunda ne varsa verir. Kardeşi değil çocuğu sanki. İnsan çocuğuna bile yapmaz bunun yaptığını. Öyle deme diyor babam çatallı sesiyle, babasız büyüdük biz. Ne yap-saydım sanki, sahip çıkmasa mıydım? Koskoca adamın nesine sahip çıkacaksın. Düğününü sen yaptın. Kendi araban yokken ona araba

aliverdin. Birlikte dükkân açtınız, dükkânı da onun üstüne yaptın. Hadi dükkânı sen üstüne almadın be adam, niye senetlere sen imza attın. İyiliğin ölçüsü olmaz hanım. Seninki iyilik değil...

Bu konuşma herkes tarafından bilindiği ve kabul gördüğü için yadırganmaz. Hafta sonlarında, misafir oturumlarında, önemli gün ve gecelerde yukarıdan başlar aşağı doğru sıralanır konuşma. Hepimiz bildiğimiz için kimseye tuhaf gelmez. Babam hâlâ hatasını kabul etmez. İyilikte hata olmaz der. Ben iyilik yaptım, hata yapan o diye üsteler. Gerçekte doğru olmasa bile pratikte büyük bir yanlışlık vardır. Annemin tabiriyle, herkesi kendin gibi bilmeyeceksin. İnsanoğlu çiğ süt emmiştir. İşte babamın beşinci ölüm nedeni budur: Amcamın attığı kazık. Bu kazık öyle büyüktür ki bugün bile çıkaramamıştır babam. Durmadan borç öder. Şu yaşına gelmiş, bir evi bile olmamıştır. Seni koyup gitmediğime şükret der annem. Haklıdır da.

Fakat haklı olması bir şey değiştirmez. Çünkü huylu huyundan vazgeçmez. Amcamın yerini bir başkası alır. Hemen her ailede buna benzer hikâyeler duyarsınız, mutlaka bir kurban çıkmıştır. Babam büyük olduğu halde üstün olan, baskı kuran neden amcamdır bu da ayrı bir konu. Babamda olmayan bütün meziyetlerin de onda olması bir başka mesele. Amcam güçlüdür, kavgacıdır, dik kafalıdır ve uyanıktır. Şeytana bile pabucunu ters giydirir. Kimse ona hayır diyemez. Bir ortama girdiği zaman sözü dinlenir. Haksız olsa bile haklıdır. Babama ismiyle hitap eder, ağabey demez. Babam onun yanında gölge gibi kalır. Annem bir kadın olarak haliyle kocasının güçlü, iktidar sahibi olmasını ister. Lakin beklentilerini karşılayacak bir tip değildir babam. İyidir ama iyi olmak başka erkek olmak başkadır. İlk zamanlar alttan almışsa da artık o da ipleri koparmıştır. Babamı hiçbir zaman affetmeyeceğini söyler. Çünkü kendini kullandırmıştır. Annem, bazen bir rahatlama aracı bazen de babamı incitme amacıyla anlatmaya başlar. Eve icra geldiğinde yüreği sökülmüştür resmen. Çırılçıplak

sokak ortasında kalmış gibi olmuştur. Komşular pencerelerden bakarlar. Utançtan ağlayamamıştır bile.

O gün ağlayamayan sadece annem değildi. Vurgun yemiş dalgıç gibi babam da yatıp kalmıştı. Bütün gün hiç kalkmadan girişteki halının üzerinde yattı. Konuşmadı, gözlerini dahi kırpmadı. Annemin söylediklerinde haklı olduğu bir kez daha ortaya çıkmıştı. Okuldan eve geldiğimde bomboş evin girişinde babamı yatar bulunca öldü sandım önce. Korku ve acıyla sarıldım. Göğsünün inip kalktığını görünce kendime geldim. Annem kolumdan çekip içeri götürdü. Babama ilenerek, bu çocuğun karnını doyur bakalım dedi. O günden sonra babam daha çok içine gömüldü. Neredeyse hiç konuşmuyordu. Sabah çıkıp gece yarıları eve gelmeye başladı. Artık biz görmüyorduk onu. Annem odasına da almıyordu. İlk zamanlar ninemde kaldığını öğrendik. Teselliyi onda aramıştı belli ki. Ama anne yüreği adil olmuyordu, son numaralar her zaman daha sevimli, daha cana yakın ve şımarık olduklarından ninem amcamın tarafını tutmuş. Kardeşinin kötü bir niyeti yok, seni sever sayar bilirsin diyerek babama arka çıkmadı. Gerçi babam arka çıkmasını da istemiyordu, yalnızca kendisinin haklı olduğunu bilsin ve kabul etsin. Küçük evlatlara toz kondurulmaz gerçeğini bildiğim için babamın o anki durumu tahmin ediyordum. Kendini sevdirmeye çalışan bir kedinin çaresizliğini yaşıyor olmalıydı. Her şeye rağmen ninem o sözü söylememiş olsaydı bir kez daha ölmeyecekti. Ne demişti ninem: Küçükken de böyleydin beceremediğin işlerin suçunu kardeşine atardın.

İnsan yakınlarının sözlerini kötü olsa bile affetmeye hazırdır. Çünkü samimiyete binaen kasıt aranmaz. Ninem dilinin ucunda duran bu sözden pişman olması gerektiğini dahi sorgulayacak durumda değildi. Babam da hangi niyetle söylediğini biliyordu. O yüzden kırgınlığını da doğrudan göstermedi. Gidip gelmeleri azaldı. Bize, arayın ninenizi ya da çağırın yemeğe gelsin demedi. Evlatlık görevi için ken-

disi arada bir gidip gördü. Hayat garipliklerle dolu, onun yapmadığını annem yapmaya başladı. İnat olsun diye değil, tamamen vebal düşüncesi. Çıbanın başı dediği kadını ömrünün son günlerinde evinde baktı. Banyosunu yaptırdı, yemeğini yetirdi. Evet, tahmin ettiğiniz gibi ninem bizim evde öldü.

Bütün ölümler gibi bu ayrılış da hepimizi üzmüştü. Ayrıca evin ekonomisi kötüye gittiği için yaşamak daha da zorlaşıyordu. Harcamalar olabildiğince kısılmış, babam ikinci bir işe başlamıştı. Annem de dikiş dikerek aile ekonomisine katkıda bulunuyordu. Elim ekmek tuttuğu için ben de babamın borçlarını ödemesine yardım ediyordum. Aldığımız bir şeyin karşılığı olmayan bir borcu ödemek bana o kadar zor geldi ki yer yer geciktirdim ve en sonunda kendi borçlarımı sebep gösterip vermedim. Babam anlayışla karşıladı. Benim de bir hayatım vardı. Kendi evini kur dedi. Ben de kendi evimi kurmak için tayin isteyip büyük şehre geldim. O günden sonra babamla daha az görüşmeye başladık. Bu az görüşmede herhangi bir kırgınlık, kızgınlık ya da bir sebep yoktu. Tamamen kendiliğinden gelişti. İlk zamanlar işler yoğundu. Haftada bir o arıyordum. Bazen unuttuğum oluyor iki haftada bir görüşüyorduk. Şimdi fark ettim ki, ben hep annemin telefonundan aramışım. Aklım erdiğinden beri annemin babama göre mantıklı davrandığını biliyordum. Onun yerinde başka bir kadın olsaydı çoktan bırakıp gitmişti. O ise kalıp hem evi hem babamı çekip çevirdi. Belki ondandı anneme yakın olmam. Babamın hesapsız oluşu, gerektiğinde hayır diyememesi, güçsüz kalışı, saflığa varan iyi niyeti beni farkında olmadan belli bir mesafeye sokmuştu. Annem aradığında da o mesafeden konuşmuştum.

Baban çatıdan düştü, durumu çok kötü, gelsen iyi olur. Tam babama göre bir kaza dedim içimden. Normal bir hayatı olmayacak. Telefonu kapattığımda gidip gitmemekte kararsız kaldım. Nasıl olsa ciddi değil diye düşündüm. En sonunda gitmeliyim dedim. Babamın

durumu söylendiği kadar ağır değildi. İki kaburgası, ayağı ve sol kolu kırılmıştı. Allah kurtarmıştı yine. Önce çamaşır teline takılmış sonra yumuşak toprağın üstüne düşmüştü. Bilinci kapalıydı. Buna rağmen doktorlar umutlu konuşuyordu. Bir gün boyunca başında bekledim. Biraz hava almak için çıktığımda güzel bir çiçek yaptırıp başucuna koydum. Yanındaki sandalyeye oturup yüzüne baktım. Aydınlıktı, sanki uyuyordu. Şimdi ölse diye bir düşünce girdi aklıma, yaşadığı her şey yok olup gidecekti sanki. Hiç yaşamamış gibi. Mümkün mü. Ya da onca sıkıntı ve çektiği acılar nereye gidecekti. Onlara ne olacaktı. Hastane ortamının tesiriyle gelişen düşüncelerdi bunlar. Onun adına üzülmüştüm. O uyurken annemle geçmişten konuştuk. Etkisi geçtiği için tatlılaşan geçmiş ne kadar güzel duruyordu orada. Anılar canlılığını korusa da acıtmıyorlardı. Annem anlattı ben dinledim. İki gün boyunca.

İki gün izin aldığım için geri dönmek durumundaydım. Geldiğimde her gün aradım. Babamın duruma hakkında bilgi aldım. Daha iyiye gidiyordu. Gözlerini açmıştı. Birkaç gün sonra sesini de duydum. Zor konuşuyordu. İyim dedi. Gelmişsin ama ben uyuyordum diye de ekledi. Bir daha ne zaman gelirsin diye sordu. İşleri anlattım. İlk fırsatta geleceğim dedim. Artık koltuk değneğiyle de olsa yürüyebiliyordu. Bu yaşında büyük bir mucizeydi. Kardeşimle konuştuğumda babamın hep beni sorduğunu söyledi. Annem de gelsen iyi olur, seni bekliyor dedi. Lakin gerçekten iş başımdan aşkındı. Beni anlayacağını umuyordum. Anneme sen anlatırsın dedim. Biliyorsun durumu mu. İmkânım olsa gelirdim. Ama en kısa sürede gelmeye çalışacağım yine de diyerek kapattım.

Babam tamamen iyileşmişti.

Kendimi bile unuttuğum bir gün posta kutusunda bir zarf buldum. Beyaz mektup zarfıydı. Büyük harflerle ismim ve adresim yazılıydı

gönderici yerinde ise BABAN yazıyordu. Açtım. Bir fotoğraf. Albümü her karıştırdığımda gördüğüm, babamın sevinçle beni kucakladığı fotoğraftı. Birkaç saniyelik dalgınlıktan sonra arkasını çevirdim. Büyük harflerle şunları yazmıştı. EVLADIN ÖLÜMÜ EN ZORUYMUŞ. BU FOTOĞRAFI SANA YOLLUYORUM. KENDİ EVLADINLA ÇEKİLDİĞİNDE YAN YANA KOYARSIN. GÜNÜ GELDİĞİNDE ONA GÖNDERİRSİN. Fotoğrafı zarfa koyup eve çıktım.

(Hece Öykü/Sayı 78/Aralık-Ocak)

Merve KOÇAK KURT/BU BİZDEKİ DERİNLİK SARHOŞLUĞU

Yorumlanmamış bir rüya, okunmamış bir mektuba benzer.

Her gördüğümde biraz daha ezberliyorum yüzünü. Şehrin hiç girmediğim kuytu köşelerini, camilerinden karşılıklı okunan ezanlarını, açık göğün maviliğini, geceyle sabahın alacasının iç içe olduğu o derin vakitleri ve seni özlüyorum. Bazen bir kahvenin hatırı oluyor beni sana getiren, bazen bir gülün nazı... “Şerefül mekân bil mekin.” derken bir dost, sesinde... Gece, karanlık ve kelimelerin İstanbul’a benziyor.

Bazen de bir fotoğraf karesi gelip yerleşiveriyor insanın kalbinin tam ortasına.

O gün orada o insanlarla bir arada olmasaydık yine de bulunabilir miydik aynı karede? Kimi kravatını düzeltirken yakalanmış objektife, kimi karşısındakinin kıyafetini incelerken, kimi ise başka başka yerlerde olmayı hayal ederken.

Düşleri nasıl da yüzüne yansıyor insanın.

Herkeste ince bir telaş, herkes haklı bir bekleyişte... Bazı sokak köşelerini dönerken bazı kadınlar, o sokağın köşelerine bazı kelimelerini bırakıyor: “Şu sardunyalılar sizin mi?”

Yüzlerce suret geçiyor gözlerimizin önünden o gün. Kiminin gözlerinin içi gülüyor kiminin ruhu gayya kuyusu. Hangi birinde buldun kendini?

Sağa mı sapsan sola mı bilemiyorsun. Bilmediğin onlarca yüzün haritasında, kendine dair bir şeyler arıyorsun. Oysa herkes kendini taşıyor yanında. Biricik, tek, eşsiz...

Hangi zaman dilimindeyiz, hangi asrın aynasında; onu düşünüyor, onu anlatıyorsun hep.

Hatırlayış, gidiş ve geliş dolu bir yolda yürürken... Muvakkithane Sokak'ın başında durup bakıyorsun. Denizin fısıltılarını ardına alıyor ve sokağın kalabalığına bırakıyorsun kendini. Hayat var.

Bir renkli koşuşturma, ahenk içinde bir cıvıltı, kedilerin gözlerimizin içine işleyen bakışları, tahammül etmeye çalıştığın balıkçı kokuları... Hepsi, hepsi ne de telaşlı bir duygu. Hafiften bir rüzgâr esiyor. Üzerinde yarın kollu, mavi bir tunik... Estikçe tenini ürperten bir rüzgâra hangi ölümlü karşı koyabilir ki? Sığınmak istiyorsun yanındakine. Oysa yabancı. Yaban. Ya. Ban. Cı!

Yan yana yürüdüğün insanlara bakıyorsun. Sesleri çoğalıyor kullaklarında.

Şekerci Hacı Bekir'in nostaljik vitrini seni nasıl da cezbediyor. "Biraz lokum almalı, çifte kavrulmuş," diyorsun "dönerken."

Sonra Baylan'ın önünde duruyorsun. İçinde binbir tedirginlik... Biraz yıpratılmış, biraz hırpalanmış, belki de biraz yağmalanmış bir ruhla geldiğin bu şehrin denizi her zamanki gibi ruhunu onarıyor. Işıklarıyla sana yol gösteren bir kulesi bile var denizin. Daha dün gece onun kıyısında durmamış mıydın, daha bu sabah yanında eyleş-

memiş miydin yine?

Baylan'a gelmişken kahve içmeden olmaz.

İçeri giriyorsun. Vitrindeki rengârenk makaronlar geçmişi getiriyor yine. Bahçede zaman sanki durmuş. Yıllar öncesinin mobilyaları muhabbetlere dekor... Kıyafetler bu zamana ait durmasa başka bir âlemde olduğunu sanacaksın.

Oturuyorsunuz bir masaya.

İşte tam da o vakit dalıyorsun.

Daldıkça daha da derine dalmak istiyor insan, öyle değil mi?

Daldıkça, dibe yaklaştıkça, kaygan zemine dokundukça ve taşlık-
ça içinde kabilan dalgasıyla denizin...

Derinlik sarhoşluğuna benzer bir duyguya kapılıyorsun.

Derinlik, sarhoşluk, mavilik ve şehir, yan yana gelip bilmediğin
bir âleme kaçıyor seni.

Kim bilir kaçınıcı gelişin bu şehre.

*Bir tutam lavanta kokusu sinmiş parmaklarına. Çantanın ön gözünde
unuttuğun...*

Her seferinde ama her seferinde, "Bu son!" desen de aynı kuyuya
düşüyorsun. Eğilip suyun karanlığına baktığın ve ayı gördüğün o ge-
ceden beri...

Sanki ay gökten inip suya girmiş, su seni içine çekmiş, ısıltısıyla
bütünleşmiş, kim bilir hangi leylin karanlığına salmış kendini.

Şehrin uçsuz bucaksız göğünden kaçış yok. Büyük bir şehirden

başka bir şehrin kollarına düşüş... Geldiğin yer gittiğin yerden, gittiğin yer geldiğin yerden daha yakın olsa da her seferinde.

Şimdi sen başka bir şehrin sokaklarını adımlıyorsun, denemeliyim derken, yeni bir yaşama başlamalıyım diye düşünüyorsun...

Sesleri, ritimleri, kokuları, görüntüleri, rüyaları, hikâyeleri dinliyor, duyuyor ve ruhuna dolduruyorsun. Onların uzaktan nasıl göründükleriyle ilgilenirken aslında kendi içine düşüyorsun. İnsanları izliyorsun, hep yaptığın gibi.

Günün birinde yeniden karşılaşacağınızı hissediyorsun. Ama kim bilir nerede, kim bilir kimin düğününde, kim bilir kimin cenazesinde... Kim bilir hangi rüyada?

Bende bir karşılığı olmalı hayatın, diyorsun.

Hep aynı fotoğrafla imlesen de kendini, bu sefer mavi gözlerinde deniz yok; ışığı çevresine yansıyan bir gözbebeği, uzun kirpiklerinin gölgelediği hüznün; sadece bir eskimiş zaman cümlesi, o filmden kalma: "Rüzgâr bizi çağırıyor!"

Artık denizin dalgalarıyla kendini vuracağı kıyıların, kuytuların da yok. Sadece sonsuz bir mavilikte yüzen ellerin var, beyaza doku-
nan parmakların... *Peygamber çiçeği* neye benzermiş öğrendiğim göz-
lerin var sonra. Bakarken...

Aynada gördüğün mavi bir derinlik, denize doğru uzanan...

Galata Kulesi bir fon olmaktan çıkıp konuşmaya başlamasa nasıl bir düşünce daldığını nereden bileceksin.

O rüzgâr ki bizi çağırıyor.

Sonra çekiliverince aramızdan usulca... Kıyısından bakarken

denize bir pencerede biz... "Aşkolsun!" derken gülerек birbirimize ve kırmızı bir çiçeğe yüklerken anlamını bir kelimenin... Kaybolup gidiyoruz içimiz(d)e...

Yanımdayken aşk demeye dili varmıyor insanın yaşadıklarına.

Şimdi mutfaktan gelen yasemin tütsüsü onu düşündürüyor. İlk nerede görmüştün acaba?

Ezbere bildiğini sandığı anılar tökezletiyor insanı en çok. Eski bir ramazan sofrası, bahçedeki mor menekşeler, yaşlı bir ninenin elleriyle ateşe verdiği tarlası, incir yaprağından sepet, yerdeki ağaç kabuklarından yontulmuş oyuncak, su kenarına yuva yapmış yengeç, pınarın başında namaza durmuş çoban, küpeli keçilerin mavi gözleri, salıverilen oğlakların haylazlığı, tütün çiçeklerinin ışığı ve eline bulaşan karalığı...

Daldıkça, daldıkça derinliklere, bir karanlığın eşiğine gelip gidiyorsun. Yüzeye çıkmaya çalışıyor, bir anlığına vazgeçiyor, sonra yine devam ediyorsun. Yaşıyorsun.

Yaşadığın için daha bir sıkı sarılıyorsun hayata. Daha bir sıkı sarılıyorsun eşine. Daha bir sıkı sarılıyorsun kucığına yeni aldığın bebeğine. Pencereye bakarken aklında hep aynı mavilik var ama: İstanbul'un denizi...

Parmaklarından akıp giden geçmişe inat... Yazdıkça dur(dur) acağına inandığın o zamana ait bir cümle olup çıkıyorsun bazen: "Hayatım boyunca beni yeniden sevmeni bekleyeceğim!"

Hatırlayışlarla dolu bir sabaha uyanıyorum yine: Kaç yıl geçmiş ardından, diyerek.

Hangi zaman diliminde eşlik etmiştin hayatıma sahi? Hangi yolda yan yana yürümüştük? Biz yürürken hangi sokaktan aşağı akmıştı sesler?

O gün orada.

“Bizim öykümüzü de yaz olur mu?” demiştin.

“Yazamam!” demiştim o vakit.

Şimdi, derin bir suskuyla büyüttüğün o eski özlemleri rüyaya sarıp sarmalama, geldiğin şehrin sözlerini göğün yüzüne savurma vakti.

Açıyorum radyoyu, Münir Nurettin'den çok eski bir plak kaydı. Şimdi İstanbul... Şimdi Mihrabat Korusu... Bülbül sesi... “Öpüşürken iki aşık gibi mehtapla deniz.” Küçük bir masal: “Biz de ta fecre kadar böyle...”

Şimdi, bir trene atlayıp ölgün mavi denizlerin kıyısında, dünyanın tüm seslerini biriktirip için(d)e, susma zamanı.

Yollar ki, hiç bitmeyecek bir hikâyenin yarım kalmışlığını taşıyor artık. Bir ayrılıktan başka aramıza giren neydi ki?

Ayrılık upuzun bir kelimeymiş, öğrendim.

(Türk Dili/Sayı 769/Ocak)

Miraç AĞCA/MEYDANCI

“Köyüme dönmeliydim...” dedi belli belirsiz. Bunu derken ellerindeki kehribar tespikleri saatin yelkovanı gibi kusursuz işleterek maltada volta atan, suçları bakışlarına, adımlarına, omuzlarının açısına, gömleklerinin kıvrımlarına ve hatta gölgelerine sedef gibi işlenmiş mahkûmları izlediğinin farkında bile değildi. Gözlerine mil çekilmiş de dışarıdaki dünyayı koklayarak ya da dokunarak anlamaya

çalışıyormuş gibi uzun uzun avlu duvarındaki çatlağa baktı durdu. Kafasında dönüp duran o tek hayalin ağırlığı altında azar azar küçüldüğünü, ezildiğini, bakışını diktiği çatlağa girecek kadar törpülendiğini fark etmedi bu yüzden.

Çatlaktan dışarı çıktı ve hemen her gün yaptığı gibi, volta adımı kadar kusursuz bir şekilde zamanı geriye doğru aldı. Koğuşa girişinden başladı, tecritte karanlık ve küf kokularını geçip, cezaevi aracına bindirilişini berisine alıp mahkemeye vardı, oradan karakolda tepesine aniden patlayıp insanın içinde derin yarıklar açan gök gürültüleri gibi inen yumrukları ve tekmeleri atladı. Bu zamanı geri alma işi otogarda son buldu. Güneşin dünyayı zapturapt altına aldığı, insanın her düşüncesini asfalt katranına sokup sokup çıkartan sıcak bir öğle sonrası zamanın akışı normale döndü. Köyüne dönecek ve her şey buğuya çizilen ağaçlar gibi kaybolup gidecekti.

“Meydancı!”

Ama olmadı... Karanlıkta cavlayıp duran bıçak tedirginliği ete kemiğe bürünmüş gibi bir kuşun kanadından düşen tüy gibi girdiği hayal odalarından, pençeleriyle çekip çıkarıverdi bu sarı sıcak rüyadan onu.

“Meydancı!”

“Buyur abi?”

“Ağam görüşten döner birazdan, al şunu bas gel.”

Avucuna bırakılan bir poşet dolusu esrarın kokusu öyle hızlı yayıldı ki, zaten kafes duvarlarına çarpıp çarpıp geri dönen ruhu bir an da olsa sakinleşir gibi oldu. Ama tabii bu da uzun sürmedi. Zira eskilerin dediği gibi beden unutsa bile ruh unutmazdı, ruhun yükü her şeyden ağır basardı.

Ranzadan elinde poşetle mutfak tarafına doğru yürüdü. Bu haliyle uzaktan her savaşta bir uzvunu kaybetmiş ama inatla bir sonraki savaşa doğru yürüyen aksak bir süvari gibi görünüyordu.

Mutfak dolabının altındaki suntaya açtıkları zuladan beyaz bir tülbent ve alüminyum kâğıt çıkardı. Yüzüne bakan sanki bu iş için yaratılmış olduğunu düşünebilirdi, bunun için doğmuş, bunun için köyünden ayrılmış, bunun için limon kasalarından yataklarda yatıp, bunun için adam öldürmüştü. Ama cezaevinde öğrenmişti bu işi. İnsan, cehenneme bile hemen alışıyordu demek ki!

Tülbendi masaya serip, poşetten eliyle kopardığı sömekleri yayıp üzerini kapattı ve avucunun arasına alıp iki yakayı birbirine sürttü önce. Çok dikkat etmiyordu yaptığı işe çünkü cezaevinde en son dikkat edilecek şey konfordu elbette. Tülbentten bir önceki öğün için masaya serilmiş gazeteye dökülen tozlar, cezayı biraz olsun törpüleme görevini ifa edeceğinden eminmiş gibi kararlı bir şekilde minik tepcikler oluşturdu. Bir an için tülbende dikkat kesildi. Buraya nasıl geldiğini düşündü. Belki daha evvelki mahkûmlardan birinin anasının tülbendiği bu. Oğlu hasret gidersin diye bir açık görüşte başından çıkarıp avucunun içine bırakmıştı.

Bir gazete yaprağını alıp muslukta hafifçe ıslattı, toz kubar üzerine boca edip eliyle bir babanın kızının saçlarını düzeltir gibi merhamet dolu hareketlerle düzeltip, aynı dikkatle katladı. Bilmeyen için içinde kara kustumuklu büyülerin, fare sidiği gibi efsunların olduğu muskaya benziyordu elindeki. Bunu pek önemsemedi, işini hemen bitirmek istiyormuş gibi hızlandı. Katladığı kâğıdı alüminyumun içine koyup tekrar katladı ve az evvel altını yaktığı tavanın ortasına usulca bıraktı. Tava iyice kızmaya başladığında da ayağından çıkardığı ayakkabının topuğuyla sertçe bastırdı. Bunu yaparken yine bir şeylere daldı tabii, dudakları belli belirsiz titredi, gözleri duvarda ki örümcek ağın-

da takılı kaldı bir süre.

“Lan! Meydancı!”

“Bitiyor abi.”

Tavanın altını kapattı. Çöp kovasının yanında duran çöp poşeti rulosuna alıp yavaş yavaş, geldiği gibi, savaşta yaralanmış bir at gibi hafif topallayarak tuvalete doğru yürüdü. O esnada demir kapı gürledi, içeri suratının ortasında dev bir çalıyla doğmuşa benzeyen bıyıklı, iri yarı bir adam girdi. Koğuşta kısa süreli bir panik havası yaşanır gibi oldu. Biri hemen terlik bıraktı adamın ayak diplerine, diğeri ceketini aldı omuzlarından, bir başkası adama çay doldurmakla meşguldü.

Adam sayım yapıyormuş gibi enikonu süzdü bütün koğuşu, hafifçe gülümseyip ranzasına doğru yürüdü. Çayını getiren genç ama bakışları insanı uçurum kenarındaymış hissi veren adama kafasıyla teşekkür edip uzandı yatağa. O esnada bir gürültü peyda oldu. Herkes birbirine baktı. Bu bakış, acaba kimin gürültünün kaynağına bakacak cesareti var bakışydı şüphesiz. Çok geçmeden biri bu kutlu görevi üstlenip sesin kaynağına, tuvalete doğru hızlı hızlı yürüdü. Tuvalete girmesiyle sunturlu bir küfrün koğuş duvarlarında şaklaması bir oldu.

“Ağam! Ağam!”

“Ne oldu lan? Ne olmuş?”

“Meydancı kendini asmış poşetle.”

Adam şöyle bir önüne baktı, serçe parmağıyla az evvel görüşte kardeşinin getirdiği pişmaniyeinin dışında kalan kıymığını çıkarmaya çalıştı, çayından bir yudum aldı.

“Bak bakayım,” dedi “kubarı basmış mı?”

(Peyniraltı Edebiyatı/Sayı 37/Ekim-Kasım)

Miyase AYTAÇ YILMAZ/İNTİHAR SESLERİ

Çaresizlikten: Uyan Yahya uyan. Uyansana, uyan. Öyle çok uymak istiyorum ki! Uyumuyorlar. Annem de içlerinde. Ama o masum. Babamın zoruyla yolluyolar beni. Yoksa ona kalsa ömür billâh göndermez. İstemez tabii bu kadar ezilmemi. Çocuğum daha. Yaşıtlarım okulda, ben ise cehennemin dibindeyim. Çok uykum var. Güneş doğsaydı da öyle uyansaydım hiç olmazsa. Uyan Yahya uyan. Uyan diyorsun da sesine kurban olduğum, niye hiç sormuyorsun? Yahya iyi misin de, bir isteğin var mı de, bir beklediğin beklentin... Madem sormuyorsun, ben sorayım öyleyse; Yahya oğlum söyle bakalım niye doğdun? Hep başkalarına imrenmek için herhalde. Gözüm kalıyor her şeyde. Her sabah çalıştığım inşaattan okula gidenlere bakıyorum. Oğlanların saçları nasıl güzel. Dümdüz, parlak, taranmış. Küçük aynamdan benimkine bakıp tanıyorum. Harca duvara değil de saçıma sıvamış gibiyim. Son zamanlarda ne saçını tarar, ne de aynama bakar oldum. Babama da kızmıyorum artık. Hatta biraz hak vermeye bile başladım. Sürünmüş, süründürüyor. Babadan oğula geçme bir zulüm bu. Eğer ölmeye karar vermemiş olsaydım eninde sonunda benim de bir yuvam olurdu. Ama ben asla zulmetmezdim oğluma. Kızın olmazdı benim. Çünkü benim sınavım bu olurdu herhalde; baba acısını evlattan çıkarıyor muyum çıkarmıyor muyum. Artık bilinemez. Ama az çok kendimi biliyorum ben. Değil çocuğumu, karıncayı bile incitmem. Kendime gelince; peki niye kıyacağım canıma? Çünkü sorunun cevabını tam olarak veremiyorum. Niye doğdun ben? Biraz önce aşağıdan yine geçtiler. Ben onları görüyorum ama onlar beni bugüne kadar hiç görmediler. Bir kere bile bakmadılar yukarı. Kuru inşaata niye baksınlar ki; onlarda haklı. Tepelerine tükürecektim, vazgeçtim. Saçları pislenmesin. Ama içimden ille de tükürmek geliyor. Boş sokağa şöyle okkalıca tükürdüm. Rahatladım vallahi. Biraz sonra balgamıma konuşacağım. İnşallah ölüm hayır getirir bana.

Hayattan hiçbir şey almadım bari ölüm versin vereceğini. Bu arada dünyada böyle şeyler olur. Yani benim gibi Yahyaların da aklına gelir bu şekilde ölmek. İnandırıcı değilse ne peki? Buz gibi yatıyorum işte ölümhanede. İnanmak için bir dokunmak yeter. Ama neyin ne olduğunu sorup sorgulamak için artık çok geç. En azından benim için. Yaşarken olsaydı...

Anne yüreğinden: İyi günler. Niye böyle başladım? Dil alışkanlığı işte. Başlarken ne diyeceğini bilememekte olabilir. Yoksa benim gibi intihar nutku atacak birini ne diye iyi bir şey dilesin ki yaşayanlar için? Uzatmayayım. Allah hepinizin belasını versin. Ama vermez işte. Allah var ya Allah, benim gibilere koymuş sınavını, çöz çözebilirsen hayat sorularını. Ne güzel söyledim. Birden zihnim açıldı. Ey aklım madem dilime dedirteceğin bu kadar lafın vardı da niye her zaman beni kuru bir dal gibi bıraktın insan içinde. Dilim hakkını savunamaz koca bir et parçası oldu her zaman; ağzımda duran bir fazlalık. Dilimin elverdiğince... Anlatamadım ki ben. Hoş anlatsam da kimi anlardı? Herkes kendine tapıyor maşallah. Bir avuç ceviz için gururumla oynayanlar benden az yaşasın isterdim. Çok yaşar onlar çok. Mutfağınız batsın. İşyeri mutfaklarından tiksiniyorum artık. O görgüsüz müdürün öyle atıştırmalığını, her gün bir avuç doldurmuşum çantama. Koca işyerinde çantası olan bir ben miyim? Hırsız değil, bulaşıkçıyım ben. Gözüm müdür kadar aç değil çok şükür. Kim takardı sizi. Bana iş mi yoktu? Vardı var olmasına da hep pis iş, hep pis. Bir telefon başı olmaz mı; ne güzel olurdu vallahi. Hani adı neydi, bir tuhaftı, o kız işte, akşama kadar oturduğu yerden; alo buyrun demekle para kazanılıyor. Ben de yapardım. Güzelce giyinirdim; biraz boyanırdım da. Tertemiz, mis gibi. Rahatıma değme gitsin. Böyle bir iş bulamadın. Lanet olasıca hayat nasıl başlarsan öyle gidiyor. Sanki alnımda yazıyor bulaşıkçılık. Ellerim kocaman oldu. Eldivenle de olmuyor ki; elimden kayıyor her şey. Elimden kayıyor. Elimden

kayıyor. Elimden kayıyor. Kaydı gitti. Astı kendini. 16 yaşında bir kız canına niye kıysın? Sır. O bir kere öldü beni bin kere öldürerek. Ne istedin de vermedim? Demek ki boşunaymış rezil hayatım. İyice rezil edip gitti. Ellerimi bakıp bakıp ağlıyorum. Kızım niye? Bir bilseydim keşke. Seni sen değil ben öldürmüş gibiyim ah güzel yavrum. Beni katil edip gittin. Cevaplar aklıma geliyor ama hangisi seni bu beter sona götürdü bilmiyorum. O gül yüzünü karartmıştın da bir gece, öyle kös kös oturmuştum hani şu tekli koltukta. Televizyona değil de başka bir yere ya da bir şeye bakıyordum sanki. Fark ettim ama hiç ses etmedim. Neydin, neredeydin, ne düşüncedeydin? Bir telefon başı işim olsaydı kafam rahat olurdu da sorardım o zaman. Yorulmaktan, bir gün yorulup şuracığa koca bir et olarak yığılmaktan bıktım usandım. Akılsız bir et yığınının gereksiz dili boş boş durur ağızda; gık demedim daha doğrusu dilim diyemedi. Yoksa başını içinden çıkarmadığın o defteri istedim diye mi? Bu kadar kolay mı canım; bir defter için. Okulda mı oldu kara ölüm tohumunun içine serpilişi, biri bir söz mü etti benimle ilgili? Ama benim güzel akıllım para kazanmanın zorluğunu hallerimden anlardı, bana acırdı, kıyamazdı, hele ki benden asla utanmazdı. Bir erebilsem o sırra, bir çıksa içimdeki o suçluluk zehri, bir salıversem kendimi, rahatlayacağım. Sonra da yasını tutacağım. Kızımın yası, akıllımın, canımın. Lafı çok dolandırdım. Aslında kafamı kurcalayan, İçimi kemiren daha önemli bir konu var. Birkaç gün çalışmamıştım. Kendimi bildim bileli çalışırım ben. Ama ben ben olalı öyle bir hastalık gelmedi başıma. Ayağa kalkar kakmaz düşer mi insan; o derece işte akıllım baktı bana. Okula gitmedi benim yüzümden. İyiydim iyi oldum derken bir ara çıktı gitti. Akşama geldi ki ne göreyim, mor bir kafayla geçmiş karşıma gülüyor. İyileşmek ne demek, bir semirmişim ki o kadar olur; yapıştım saçlarına. Mor teller elimde kaldı. Ellerim kırılıyordu. Çıldırıdı. Bağırды çağırды ama bir damla yaş akıtmadı. Gözlerini belirtip bana öyle bir

cümle söyledi ki çöz çözebilirsen içindeki düğümü. Ben dedi, ben hiç olmazsa senin gibi bir şey değilim dedim. O şey neydi acaba? Şey değilmiş. O şey perdesinin arkasında ki neydi? O muydu kızımın sonunu getiren? Ben neydim de akıllım benim gibi değildi? Bir avuç ceviz için gururumla oynayanlar gebersin inşallah. Ama bu yıllar önceydi. Hem o zaman daha da benim küçüğüm, hem de nereden duydu ki neredeyse kendim bile duyurmadığımı. Tövbe değilim ama varsın anan hırsız olsun dert mi bu? Hem derste de niye sana dert, ona olsun. Bunun için mi ettin edeceğini? Yok değil; o şey her ne ise o gerçek neden. Şey diye gizledi ölümünü; Şeye gizledi. Keşke benim gibi şey olsaydın da yaşasaydın yavrum. O şey yüzünden ölmesi gereken biri varsa, madem sen de benim gibi şey değildi isen o şey ölmeyi getirecek kadar beter idi ise... Ben ölseydim ben. Dayanamıyorum. Acım bir tarafta, sır diğer tarafta. Biri diğerinden daha ağır, diğeri birinden daha beter. Aklımın aklına girdiler. İnsan on altısında cesur olmazsa ne zaman olur ki? Hayata tutunma cesaretini çalmak için kim bilir ne soktular o içinde mis gibi kokan çiçeklerle dolu aklına. Okulda olmuştur. Başka nereye gidiyordu ki? Ama ne bileyim, belki de gidiyordur. Evde miyim ki bileyim? Evde olsaydım. Çalışan annelerin çocuklarına daha iyi davranmak gerek. Hani anneyi az görüyor diye. Çok görse olmazdı tabii. Keşke yırtmadan önce bir okusaydım defterini. Varsın saçları da mor olsun. Kökü ondaydı ne de olsa. Bir anlık bir öfkeyle benimkisi. Aslında öfke de değil., bir görüntü. Onu öyle mor saçlı görür görmez aman ne bileyim işte, gözümün önüne birden bir şimşek gibi bizim kulüpteki o genç kızın yüzü düşüverdi. Benim gibi kartlara bir şey olmaz ama o kızcağızın kaldıramayacağı bir iş bu. Uzattım yine, nerelere geldim. Ellerim mahvoldu dedikçe uzaklaştı kızım benden. Ne hırsız ne de yalancıyım. Sen olmasaydın pis iş yapmazdım. Canım çıksın ne dedim ben? Sen olsaydın da ben olmasaydım. Ben de seninki gibi bir yürek yok. Peşinden hemen gele-

mem. Süründüm, sürüneceğim. Bana iyi bir ceza kestir akıllım. Herkes de işte böyle bir güzel bulsun cezasını. Nasıl olsa yukardaki bizim gibi sürünenleri çoktan unutmuş. Hiç olmazsa insan insana halledelim hesabımızı. Göbek bağını kesip kucağıma vermişlerdi seni. Şimdi ben de boynundaki ipi kesip toprağa verdim. Suçluyum. Ama niye akıllı kızım niye?

Sosyal Ağdan: Merhaba. Ben İsa Meyil. Ne diyeceğimi bilemiyorum. Biraz kafam karıştı şimdi. Yapacağım ne ilgili değil de diyeceğimle ilgili olarak tabii. Şey. Ben gidiyorum. Gönüllü ölüyorum. Artık bu yoldan dönemem. Aslında dönmek istemiyorum demeliyim. Yoksa vazgeçmem için önünde bir engel yok. Ama bir hayat da yok. Gerçekten bıktım. Doğrusu bıkmak da değildi. Bir tıkanma diyeyim. Çok gezdim, çok gördüm, çok güldüm, çok ağladım. Daha ne olsun, ne olacak ki! Tıkanmış hayatı açmaya niyetim yok. Çünkü açıldıktan sonra yine çok gezip, çok görüp, çok gülüp, çok ağlayacağımı biliyorum. Öyleyse aynı şey ikinci hatta bazen yaptığı gibi üçüncü, dördüncü, bilmem kaçınıcı kez yaşamak istemiyorum. Çemberin içinde dön dur. Kimin için ya da ne için bu utanç verici döngü? Beni kimse koca bir kaya parçası masalıyla yolumdan döndüremez. Dağın tepesine çıkar, yuvarla; çıkar yuvarla. Yüce amaç neredesin? Şu nefis şaraptan bir yudum içeyim de öyle cevap vereyim. Bu benim törenim ne de olsa; cenaze töreni. Hiçbir yerde değil o yüce şey. Çünkü hiçbir şey yüce değil. İnsan var oldukça bu türden saçmalıklar da sürüp gidecek. Kibrimi şu kızıl içeceklerle beraber yutuyorum. Ölürken bile şu sahte kibarlığımdan vazgeçmediğime göre demek ki sadece şarap doluyor içime. Kibir baki. Bu yaptığım bir vedalaşma değil. Bir gösteri. Ne gösteri ama! İsmen cismen tanıdıklarım umrumda değil. Ben gösterimi ismen cismen tanımadığım ama şimdi tam da şarabın aklıma, ölümün tenime bulaşmaya başladığı şu an da çok iyi anladığım insanlara yapıyorum. Anladım sizi; aynılığınızı, kabalığınızı, yozluğunuzu.

En çok da amacınızı; ne olursa olsun, rezilden rezil olan hayatınızı arsızca yaşamayı istemek. Yuvarla dur taşını; dön çemberinde. Nefes almak yeter de artar bize. Bana yetmediği için boğuluyorum. Boğuk bir hayata; şerefe. Biraz heyecanlıyım. Umarım kendimi yollarken bir aksilik çıkmaz. Herkese nice nice iyi yıllar. Konuşma bitti, kapatayım bari.

Gazeteden: Terör yüzünden sevdiği kızı alamayan emniyet mensubu genç, beylik tabancası ile canına kıydı. Haberin ayrıntısı üçüncü sayfada.

Bir Su Faturasındaki Azıcık Boşluğa Kırmızı Tükenmez Kalemle Yazılmış Nottan: Biraz uzaklaşacağım. Beni merak etmeyin.

Mektuptan: Yolda yürüyordum. Amaçsız, zamansız bir gidişin içindeydim. Kendimi yola teslim ettiğimden, onun beni getirdiği yerle ilgili ne iyi ne de kötü söz söyledim. Ya kötü kokuyordu. Karanlıkta da. Tıkış tıkış, gürültülü. Hayvan kalabalığı, hayvan kokusu, hayvan sesi. Kafes; demir parmaklık. Her biri satılmak üzere kafeslenmiş hayvanların sahibi olduğunu sanan adam tezgâhında sigara içiyordu. Pislikti. Tepeden tırnağa her şeyiyle. Bunlar senin malın değil diye sim geldi. Diyemedim. Bu korkunç yer de yola ait olmalıydı ki yol boyunca mühürlü dilimin o tuhaf durumu devam ediyordu. Tutuktum her halimle. Kafes kafes ilerlemekten başka bir şey yapmıyordum. His denen görünmezi saymazsam. İçim tufandı. Çünkü hayvanlar evcillikleri ölçüsünde saldırıyordu görünmezlerime; acı hissi, acıma hissi, merhamet hissi, tiksınme hissi, ama en çok da utanma deneni. Türümün vahşi doğa diye ad verdiği yerlerine salıverilmeyi isterler mi acaba diye geçti aklımdan. Ne de olsa artık insan gibi idiler; evcil. Bu yüzden “istemek” eylemi onlar için de geçerli olabilirdi. Güdülerini kafeste bastırılmış yani doğallıkları çalınmış, satılır kılmak için eşyayı katılmış bu canlar arasından geçişim yaş kattı bana. O kadar ki

yerden ayrıldığımda kamburdum; ben beyaz saçlı dişsiz bir kambur konuşabilsem eminim ki sesim de kısık, kaba, titrek çıkacaktı. Hislerimi olduklarından çok çok büyük duymalıydım ki istediğim ölüm kıvamına gelebileyim. Aslında abarttığım da yoktu hani. Yer gerçekten de öyleydi. Son kafesteki duraklayışım anlatsındı durumu. İçinde bir sürüngen olan kafes; kıpırtısız, sonsuz, soğuk. Önünde yeşil yemi, arkasında uzun kuyruğuyla kafesine razı olduğundan mı yoksa oradan çıkmaktan değil sadece çıkmayı denemekten korktuğundan mı o tuhaf bakışta, duruştaydı? Denemek kahrolası bir umutsuzluğun başlangıcı olacaktı; Buradan çıkış yok, asla. Bunu yaşayarak keşfetmektense, bir gün kurtulacağı umuduna sarılmaktı herhalde orada öyle boylu boyunca uzanmış soğuk hali. Kafesin önündeki uzun bekleyişimi bozmak için herhalde, pislik sahip oturduğu yerden hasta olduğunu, artık yemediğini bulduğum karanlık dibe doğru alay eder gibi söyleyince, yolla bozuştum. Beni getirdiği yere o illet umudu kustum. O an elimden gelen sadece buydu. Ama şimdi daha iyisini yapabilirim. Şimdi dediğim zaman dilimi, yürümediğim şu dakikalar. Gidebileceğim ya da kendisiyle varacağım yeri olan bir yol da yok artık. Zaten o görevini fazlasıyla yerine getirdi. Beni öyle bir yere götürdü ki içimi gördüm. Gördüklerimi büyüttüm büyüttüm, ölümün eşiğine kadar getirdim. Ama asla bir abartıdan ibaret kılmıyorum bu dünya algısı ile sonsuz sayılan gidişimi. Çünkü intihar hislerin abartı-lışı olsaydı kafesteki sürüngen bir gün kendini aç bırakmaktan bıkip yorulur, yerdi yemeğini. Yem. Kafesteki sürüngen artık yem istemiyor. Bunu bil.

Bilgili Bir İşsizın Defterinden: Benim için konuşacaklar; benim hakkımda. Neye ihtiyacım olduğunu bilmeye çalışacaklar; çünkü bilmiyorlar. Anlatacaklar, tartışacaklar, bağıracaklar, susacaklar, öyle diyecekler, böyle diyecekler, yükselecekler, yükselecek, yüksek. Oradalar. Bense aşağıda. Başımı yukarı kaldırıp bakacağım; anlamadan,

anlamsız. Birinden mi yoksa bir şeyden mi olma o tuhaf sözlerini hiç ama hiç anlayamayacağım. Sadece dinleyip seyredeceğim. Şaşır-madan bakacağım; kızmadan, küsmeden. Bu seyrin karşılığında bir söz düşecek payıma; verdikleri söz; UMUT. Bununla sonu belirsiz bir zamanı bekleyeceğim, belirsizliği beklediğimi bilmeden. Bildiğim de ise çok geç olacak; her şey için. Ne yaparsam yapayım hayatıma sahip çıkamayacağıma göre hiç olmazsa bedenimin onların kısılları-na vurmasına engel olabilirim. Yukardakilerden alamadığım canımın acısını böyle çıkarabilirim. Hayatım sizin olsun ama ölümüm bana kalacak. Ben onların öldürmesine izin vermeyeceğim. Her ne kadar ruhsuz bedenimden leş gibi umut kokusu tütecek olsa da intiharım, sahip olacağım tek şey. Yukarısı lanetse, aşağısı intihar bundan böyle. Başka çarem yok. İnsan olmama izin vermiyorlarsa ben de zamanı ge-lince ölmeye yol veriyorum. Zamansız, aniden, beklenmeyen; yuka-rıdan habersiz, izinsiz. Ölümün budalalığım olacak belki de. Çünkü içimde bir his yukarıdakilerin cenazemde gülümseyeceğini söylüyor; gizlice, sinsice, bildikleri bir şey olduğunu anlatan bir dudak kayma-sıyla. Hissettikçe sinirleniyorum. Daha fazla dayanamayacağım. Yeri göğü parçalasam yetmez bana. İyisi mi kararlı olmak. Korkmuyorum. Korkmayacağım. Gerçek bu. Yukarısı gerçekse, aşağısı ne peki? Lanet olsun. Ölüm hariç tabii.

İkiyüzlü Bir Yazanın Kurgu Metninden: İNTİHAR SESLERİ Ça-resizlikten: Uyan Yahya uyan. Uyansana, uyan...

(Sözcükler/Sayı 61/Mayıs-Haziran)

Mustafa KÖMÜR/DEDESİ ÇEHOV OLMAYAN ÇOCUK

Aslanları hiç sevmem. Erkek aslanlar kavga eder. Kazanan diş-i aslana eş olur ve onun yavrularını boğar. Yavru aslanların babalarını seçme şansı yoktur; yeni bir babayı kabul etmeme hakları da. Bunun doğanın kanunu olduğundan kuşku-m var.

Ya diğerkleri? Onları da belgeselleri izledikçe öğreneceğim.

Keşke evde olanlar birer kurmaca olsaydı.

Babam, anneme “seni boşayacağın,” dedi ve evimizde kıyametler koptu.

Televizyondan vahşi doğa belgeselini izlemek, salonda olmaktan daha iyi. İstediğim zaman televizyonu kapatabiliyorum ama evdeki vahşeti kapatacak bir tuşum yok.

Aklımdan aslan kelimesinin çağrışımları geçiyor. Hiç hoş değil. İçimden yavru aslanlara bir çocuk odası yapmak geçiyor. Kapısını içeriden kilitleyebilecekleri ve korkunç sesleri dışarıda bırakabilecek bir oda.

Bir de boşanmaktan söz ediyorsunuz. Evli olduğunuzu mu sanıyorsunuz? Sizin tek bağınız bir kâğıt parçası. Zaten ben hiçbir şeyim. Yıllardır iki düşman gibisiniz. Başında beri her şeyin farkındayım.

Bir gün yavru aslanın, doğanın vahşetine dur diyebileceği an gelir mi, diye sormadan edemiyorum. Bu soruyla da edemiyorum.

Duvardan tüfeği aldığım gibi salona fırlıyorum. Çelik namluyu doğrultuyorum onlara.

“Demek ayrılmak istiyorsunuz. . . ayırayım sizi o zaman.”

Görüntü buğulanıyor. Çizgiler, noktalar... *Sinyal seviyesinde azalma var.* Bu seviye anlatıcının umurunda değil.

“İndir şunu, şeytan doldurur!”

Sırtıyorum.

“Bir kaza çıkacak manyak!”

Gülmeye başlıyorum. Diğeri konuşuyor,

“Sütüm sana helal olsun, bas tetiğe!”

Ağlamak istiyorum.

İki hedef arasında tüfeğim erkek olanı seçmiş demek ki.

Kapı hiç bu kadar hızlı açılıp kapanmamıştı. İnsan aslandan hızlı koşabilir mi? Babam o gün bunu başardı sanırım. Salonun orta yerine bağdaş kurup tüfeği parçalarına ayırdım. Dedem, iyi ki tüfek hakkında her şeyi öğretmişti. “Patlamasa da işe yarar.” Bu sözü dedemin diye alıntılanmaya hakkım vardı. Ondan duydum. Çehov’u sonradan tanıdım.

Tüfeği yeniden birleştirebilirdim. Belgesel izlemeyi o gün bıraktım. Babamın pençelerinin izinden annemin yelesini buldum.

“Sarıl bana üşüyorum.”

O da deniyor.

“İlk defa anne kokuyorsun.”

“Aslanım benim.”

(Öykü Gazetesi/Sayı 2/Kasım)

Mustafa UÇURUM/DÜŞ BAHÇESİ

Asansörün düğmesine basan ben değildim. Bir elin sınırsız bir güçle beni itelediği yer tanıdık yer miydi, bilemiyorum. İniyordum, arka bahçelerimde neler olduğunun bilincinde olduğumu söyleyemem. Geçiverdiğim katlardan çocukluğuma süzülüyordum sanki.

Geceleri ben uykuya dalmışken gelip fenerin pencere önlerindeki kandilleri birer birer yakan kız çocuğunu bulabilecek miydim o saklı bahçede bilemiyorum. Yaktığı kandillerin ışığında gözlerini gözlerime sürgüleyip öylece mahzun bakıp uzaklaşan küçük kızın silüeti. Her katın numaralandırılmış ışıklı paneli önümde duruyordu. Öyle hızlı

iniyorduk ki katları sanki o fenerde yakılmış kandiller gibi birer birer yanıp sönüyordu etrafımda. Ateş böcekleri nasıl minicik kıvılcımlar gibi çakıyorsa geceye, öylece küşülüyor ve uçuşuyorlardı. Dibe yaklaşıyordum. Bir mahzen bekliyordum tüm kasvetiyle bütün ışıkları söndüren. Son kata gelince anladım ki karanlık benim içimdeydi. Asansör durdu. İlk adımımı sıırçadan yapılmış, altında okyanus mavisi rengindeki su berraklığına atarken fenerle yolunu bulan bir gemici gibiydim, şaşkın, ürkek. O berraklığa adımlarımdan zarar gelmesin, sular bulanmasın, sıırçalar kırılmasın diye en narin adımlarımı kuşanmış yürüyordum.

Kocaman bir bekleme salonuydu gezdiğim. Bakışlarım hâlâ yerdeki maviliğin göz kamaştıran tonundaydı. Salonun duvarları, tavanı aynadandı. Başımı yerden kaldırıp baktığımda, binlerce matruşka çıkıyordu karşıma. Tebessüm eden anne matruşka, kaç bebek matruşka saklardı içinde? Bütün sorularımın muhatapları da neredeydi? İçimde sızlanıp duran matruşkalar vardı.

Karşılıklı oturmuş kalabalık bir yüzleşme grubuyla karşılaşmayı umuyordum doğrusu. Bir kısmı tanıdık gelen yüzleriyle çözüvereceklerdi içimin palamarlarını. Öylece bakar bakmaz tanıyacaktım hepsini. Kiminin gözleri gözlerime değecek, kimiye gözlerini öylece kaçıracaktı benden.

Bir ayna. Beni içine çağırın ayna. Aynaya baktıkça pırrrr dönüverdi oda. "Yüzleş kendinle!" dedi tepemdeki ses. "Önce ağlayan çocukluğumu susturmalıyım," dedim asabice. Kulaklarım zonklıyor. Elimi uzatıp açtım içimi. Yorgun bir adam daha çıkarttım içimden. İçimde çocukluk falan yok. Hayallerini alıcı kuşlar götürmüş gibi ruhsuz bakıyordu yüzüme. Esaretin öfkesini nakışlamıştı gözlerine. Sessizdi.

Loş bir ışııkta görünenler nelerse onlardı görebildiğim. Eski zaman

divanlarının duvara yaslanmış çiçekli kırilentlerini, yerdeki bordo g ll  kalın Isparta halısını, yatağın üzerindeki kırmızı saten yorganı, eski zaman radyolarından birini, kırmızı, beyaz puantiyeli şapkalı, halka küpeli büyükçe plastik bebeğ ...  zeriden annemin sesi yükseliyordu; "Dağıtmayın odayı!" Tanıdığım halde tanımazdan geldim o sesi. "Kim o seslenen?" demekle yetindim.

Beyaz kireçli odamızın duvarında açtığım delikleri hatırladım birden, kahkaha attım. Küçük kız bir anda belirdi yanımda. O da kıkırdadı.  şaret parmağımı ağızıma soktum, beni taklit ediyordu. Sonra o deliklere ağızımda ıslattığım parmağımla dokunup, oyuntuyu ileri geri kazıyıp yaladım parmağımı. Tadı değişmiş, "Beyaz kireç badanalı olmalı duvar," dedim. "Zaten beyaz badanalıydı," dedi. Bir yandan tebessüm ediyordu. "Eski tadı yok," dedim. Onaylar halde başını salladı. Beş kardeşin içinde o delikleri kimin açtığını bulamamıştı annem. Kimi sorgulasa "Ben yapmadım," diyordu.

"Neden geliyorsun ki böyle olur olmaz?" dedim. Suratının ifadesi değişiverdi. " ok yalnızım, babamı özledim," dedi. Bir babayı özlemek bütün cümleleri yarım bırakırdı.

Ölüm diye bir şeyin varlığını hiç kabul etmemiş, ölenin geri döneceğini sanıyordu. Rüyasında ona söz vermiş d necekmiş, öyle diyordu ısrarla. Ben de öleceğim deyiverdim. Bir an durdum, ölecektim sahi, ben de ölecektim tabii. Hay Allah ne ağırdı bu kendimden bile sakladığım gerçek. Nefesim sığmaz oldu göğsüme, ne alabildim ne de verebildim o an. Aksırıp, tıksırmaya başladım. Tuhaf a kızgın sacın üzerinde sıçrayan çekirgeler gibi sağa sola savruluyordum odada bu düşüncenin ateşiyle. Anlam veremedi korkuma. Çünkü o ölümü tam olarak tanımıyor, bilmiyordu ama gidileceğini ve uzunca bir süre yok olunup sonra dönmenin de sabrı zorlayacağını biliyordu. " şte bu yüzden geldim," dedi. "Sen de gidersen ikinizi de beklemek çok yoracak, ona götür beni," dedi.

“Olmaz,” dedi, “sana güvenemem, tek başına git. Neden onu da götürmek istiyorsun? Yoruldu kadın. Hem geç oldu.” Bahane. Gelmek istemiyor, hepsi bu.

“Nereden biliyorsun yorulduğunu, sordun mu?” Cevap vermiyor. Kanepede uzanmış, gözleri kapalı. Az sonra uykuya dalacak. Babaannemi de almadan çıkmak istemiyorum. Bir kerecik destek olur umuduyla anneme bakıyorum. Mutfağın tezgâhını ovalıyor. Birazdan evi çamaşır suyu kokusu sarmaya başlar. Sanki şu an yapılacak en önemli iş buymuş gibi bavulları bile açmadan temizliğe girişti. Bense plaj çantamı daha Ankara'dayken hazırladım. Pazarlığımı da en baştan yaptım. “Varır varmaz bizi sahile götüreceksin, ona göre.” “Tabii kızım.” Dedi yola çıkmadan. Büyüklerin sözlerinden cayması ne kolay. Her defasında güvenme diyorum kendi kendime, ikisine de güvenme, sağları solları belli olmuyor işte. Koltuğun ucuna oturdum. İçime giydiğim mayo omuzlarımı acıtıyor.

Telefonu çalınca yattığı yerden kalktı. Sırtı dimdik, sesi yumuşak. “Buyrun efendim,” diyor, “vardık Namık bey, her şey yolunda. Tabii efendim, ben size haber veririm.” Arayan patronu, yazlığın sahibi. İlk defa iki yıl önce gelmiştik. O zaman biz bozuk çeşmeleri, kırık fayansları onarınca gene verdianahtarları. Bu sefer babaannemi de peşimizden sürükledik. Daha doğrusu ben sürükledim. Yol dedi, tansiyonum dedi, bu yaşta deniz mi olur dedi. Ama her defasında, bilmem ki, diye bitirdi, ellerine uzun uzun bakarak, eteğindeki tüyleri toplayarak. Bizimkilere kalsa tekrar teklif etmeye gerek yok, sekseninde kadıncağыз gelmek istememesi normal. Konu açılınca gözlerindeki heyecanı göremediler. Bense okul dönüşlerinde ona uğruyordum. Nefesim kesilene kadar konuşuyordum. “Denizi dalgasız, rüzgâr hafif, kum sıcak. Belki bacaklarına da iyi gelir. Ne olur geliversen?” “Topağ gibi dönme etrafımda deli kız, otur şöyle,” diyordu ama ağzından hayır çıkmıyordu. Şimdi de biliyorum, evde durmak istemiyor. Aralık

dudaklarından, titreyen ellerinden anladım. Yoldayken tepelerden maviliği gördüğünden beri suskun.

Kapı aralandı, odadan küçük adımlarıyla çıktı, salonun ortasında durdu. Hasır çantasının içinde bir şey arıyor. Annem temizliği bıraktı, babam tekrar doğruldu. Üçümüz de onu izliyoruz. Üzerinde şile bezinden beyaz bir elbise, altında sabo terlikler. Bütün dolabını ezbere bilirim. Bunları daha önce görmedim. Belli ki pazara gitmiş, tatil için alışveriş yapmış. Eve gidince de aldıklarını denemiştir. Yeni kıyafet giyince aynanın karşısında bir sağa döner, bir sola. Ağır ağır. Boğazıma bir acı yerleşti, babaannemin arkasından bahçeye çıktım. Sandalyeye oturmuş, yazlıkların arasından görünen denize bakıyor. Ben de karşısına, çimenlere uzandım, limon ağacını seyrediyorum. İki yılda boy atmış. Bunu dikerken fotoğrafım var. Her sabah uyanınca bakarım. Elimde fide, yüzüm toprak içinde. Hemen yanındakinde sudan yeni çıkmışım, havluya sarınıyorum, bir başkasında güneşlenirken uyuyakalmışım, ağzımın suyu akmış. Hepsi odamın duvarlarında asılı. Gene buradayım. Güneş batıyor. Bugünü saymazsak beş gün kaldı geriye. Annemin sesini duyuyorum. “Götür, yoksa akşam başımızın etini yer.” Ben mi, yoksa babaannem mi? Ne fark eder. Duymamızı umursamıyor. İkisi de sağırmışız gibi davranıyor. Babam iniltiyle kalktı, yanımıza geldi, esneyip gerindi. Eğilip kulağına, “seni yüzmeye götüreyim mi anne,” diye bağırdı. Cevabı beklemeden de içeri girdi. Baktım, gözleriyle evet diyor.

Evden çıkmamız vakit aldı. “Güneşi kaçıracağız, hadi baba,” deyince de beni azarladı. İkisi arkada, ben önde sahile yürüyoruz. Hiçbir şey hayal ettiğim gibi gitmiyor. İçimden boş ver diyorum. Daha yarı var, öbür gün var. Sıcaktan yorulmuş insanları izliyorum, dönüyorlar. Burunları, omuzları kızarmış, yorgunlar. Yaşıtım iki kız geçiyor yanımda. Tenleri kopkoyu. Kulaktan kulağa konuşuyorlar, ne dediklerini duyamıyorum.

Sokak bitince adımlarımızı kumsala attık. İki yıl aradan sonra denizin sesi, görüntüsü ürkütüyor beni, sonu yokmuş gibi. Tüylerim diken diken. Rengi güneşin turuncusuna dönmüş. Kıyıda yüzen birkaç kişiyi görünce sevindim. Yalnız olmayacağız. Gözucuyla babama baktım; havluları koyacak yer arıyor. Babaannem kolundan çıkmış, tek başına yürüyor, kuma batıp çıkarken sendeliyor. Koştum, elini yakaladım. Bakışları ileride, rüzgârda beyaz saçları uçuşuyor. Kenarda durduk, ilk dalga ayaklarımıza değince ürperdi. Beni bıraktı, eteğini sıyrıp dizlerine kadar girdi suya. Olduğum yerden onu izliyorum. Gelen küçük dalgalardan dengesini kaybedince dönüp bana baktı. Dışsız, gülümsüyor. Benden cesaret alarak bir adım daha attı. Eliyle su sıçratıyor etrafına. Bu görüntüyü unutmamak için aklıma kazıyorum, hayatında ilk defa denize giriyor.

(Notos/Sayı 60/Ekim-Kasım)

Necati KANTER/GECE

Karşı dağın eteğinde görünen köyün toprak damlı evlerinin pencerelerinden sızan fersiz ışıklarına karşı üç kez peş peşe miyavladı. Başını kaldırdı, geceyi aydınlatan dolunayın güzelliğinde yıldızlara baktı, sonra da iki tarafı böğürtlen ağaçlı dar bir vadiden koşarak bayır aşağı indi. İnce cırıltılarla akan bir dere kenarına vardığında susadığını, karnının da iyiden iyiye acıktığını duyumsadı. Vıraklayan kurbağaları ürküttü. Susuzluğunu giderdi, sonra da ıslak çimenlerin arasında güneyden esen ılık rüzgâra karşı salına salına yürüdü.

Çalıların üstüne tünemiş, kanatlarını temizleyen bir ispinozu görünce sevindi. Durdu, otların arasında sessizce pusuya yattı, bütün bedenini gerip dikkatini avının üzerinde yoğunlaştırdı. Kuş, Gece'yi ayırımsayınca tünediği daldan ok gibi fırladı. Açlığına ve yorgunluğuna yorduysa da bu başarısızlığının nedenini yine de kendi kendine kızdı. 'Yazıklar olsun' dedi 'sana; avcılığıyla ünlü 'Kara Mağaranın

Kara Kedisinin en çevik en atılgan en uyanık oğluyum diye de ge-
çinirsin! Yuh lan sana, yuh!...” Hayıflandı. Canı sıkıldı. Açlık canı-
na tak etmiş, yürüyecek mecali kalmamıştı Gece’nin. Avlanmadan,
karnını doyurmadan bir adım daha atacak derman kalmamıştı dizle-
rinde. Burnunu ufka dikip uzun uzun havayı kokladı, sonra yeniden
yürümeye başladı. Bir köpek havladı uzaklardan. Başka bir köpek
karşılık verdi. Yavaşladı, sesin geldiği yöne baktı, durdu. Homurdan-
dı, ‘hıh’ dedi ‘bir bu eksikti!’

Köyün girişine vardığında gün ışımış, köylüler tarlalarının yolunu
tutmuşlardı bile. İlk kez yakından görecekti insanları. Vahşi hayvan-
lardan ve doğanın zor koşullarından pek fazla da etkilenmeden uzun
bir yol kat edip ta buralara kadar gelen Gece, korkuyordu insanlar-
dan. Yabansı tuhaf bir korku... Uzaktan da olsa ellerinde tüfekleri,
yanlarında köpekleri olan bu insanların dağlarda kuşları, tavşanları,
geyikleri, ceylanları, dağ keçilerini, neredeyse önlerine çıkan bütün
canlıları nasıl acımadan öldürdüklerine tanık olmuş, tilkilere, aslan-
lara, kaplanlara, domuzlara bile ateş ettiklerini duymuş, ancak ne
hikmetse kedilere silahlarını doğrulttuklarını ne görmüş ne de duy-
muştu. Yine de çekinmiş, uzak durmuştu onlardan.

Köyün tam orta yerinde tek katlı bir evin önündeki söğüt ağaçla-
rının dalları arasında cıvıldaşan sabah kuşları onu görünce uçuver-
diler göğün maviliklerine. Biraz ileride küllükte civcivleriyle birlikte
eşinen tavuklar kediden çok vahşi bir kaplana benzeyen bu yaratığı
görünce gıgıtlar arasında tüneklerine kaçtılar telaşla. Ağırdan aldı
çil horoz; bozuntuya vermeden birkaç adım attı, şöyle bir gerindi,
sonra küllüğün tam tepesine çıkıp durdu. Sağ kanadını sağ ayağı altı-
na aldı, horozlandı, efelenip yan yan yürüdü. Yengeçlerden biliyordu
Gece bu kabadayı yürüyüşünü. Horozların kur yaparken de bu şe-
kilde kabarak yürüdüğünü duymuştu. Boğuk, kalın gud gud ses-
leri çıkararak başını yukarı kaldırdı, boynunu uzattı, yekindi, kanat

çırıptı, uzun uzun öttü. Öyle ya “Her horoz kendi çiftliğinde öter.” Tuhaf tuhaf baktı, karizmasını çizip fiyakasını bozmak istemedi. Anasından dinlemişti Gece: “Süleyman Peygamber Çavuşkuşunu yanına çağırır, bütün kuşların huzurunda bulunmasını emreder. Belirlenen gün ve saatte Süleyman Peygamberin huzurundadır bütün kuşlar. Serçe yoktur aralarında. ‘Emrim serçeye iletilmedi mi’ diye sorunca; ‘Süleyman da kimmiş, git ona söyle ben kimsenin ayağına gidemem’ dedi. ‘Dişisi de yanında mıydı?’ Evet dedi Çavuşkuşu. Süleyman Peygamber güldü.”

İki köpek düştü peşine Gece’nin. Tabanı yağladı, yöredeki en yakın bir kavak ağacını siper alıp kovuğuna sindi. Hırladı köpekler. Sırtını kamburlaştırdı, tüylerini kabarttı, bütün gücünü ve dişlerini göstererek pısladı. Ancak köpeklerin hırslı ve kararlılığı karşısında onlarla baş edemeyeceğini anlayınca bir fırsatını bulup ağaca tırmandı. Bıyıklarının titrediğini, yüreğinin gümbürdediğini duyumsadı. Biraz önce efelenen çil horoz kadar bile olamadığı için üzülüyse de yine de bu haydutların gitmesini beklemekten başka yapabileceği bir şey de yoktu. Köpekler başlarını kaldırıp umutsuzca birkaç kez havladılar sonra da kuyruklarını bacakları arasına alıp uzaklaştılar. Rahat bir nefes aldı Gece.

Yalınayak, üstleri başları toz toprak içinde birbirlerini kovalayan, var güçleriyle bağrıışıp köpeklerin peşinde koşan köyün yaramaz çocuklarına görünmeden yol kenarındaki çitlerin arkasından geçip gizlice sıvıştı. Geniş bir bahçe içerisinde neredeyse yıkıldı yıkılacak iki katlı metruk bir bina görününce sevindi. Adımlarını çabuklaştırdı, koştu... Çok geçmeden de evin çift kanatlı bahçe kapısının önünde buldu kendini.

İki metre yüksekliğindeki bu bahçe duvarından atlayıp içeri girebileceğine gözü kesse de işin kolayını seçti. Bütün gövdesiyle yük-

lendi kapıya. Aralanan bu iki kanatlı ahşap kapıdan usulca süzüldü. Rutubetli, yosun tutmuş geniş bir avludan geçip yaban otlarıyla kaplı yıllarca insan eli değmemiş, budanmamış, düzenlenmemiş, kendi halinde özgürce dallanıp budaklanıp çiçeklenmiş bakımsız bir meyve bahçesine girdi. Kalın bir 'hoov' sesiyle öyle bir sıçradı ki Gece, bir anda asırlık dut ağacının yüksek dalları arasında buldu kendini. Yüreği ağzında... Başı döndü, düşecek gibi oldu. Kendine özgü mahir bir kedi çevikliği ile korudu dengesini. Aşağıya baktı, köpeğin zincirle bağlı olduğunu görünce rahatladı.

Bahçe duvarının üzerine tünemiş, sere serpe yatan kızıl mantolu bir kedi takıldı gözüne Gece'nin. Kedi diliyle seslendi; tanışmak istediye de karşılık alamadı kızıl mantolu bu güzel hanımdan. Ağır ağır ağaçtan ağaca atlayıp aşağı inme planları yaparken köpek hırladı. Umurunda değildi artık köpeğin ne hırlaması ne de havlaması. O şimdi karnını nasıl doyurabileceğinin derdindeydi.

Kısa, tedirgin bir bekleyişin sonunda aşağı indi. Evin etrafını şöyle bir kolağan ettikten sonra kapıları pencereleri sıkı sıkı kapalı olan bu metruk binanın önünde yosunlar yüzünden dibi görünmeyen küçük bir süs havuzunun birkaç metre ötesindeki beş basamaklı taş merdiveninden çıktı, kuyruğunu altına aldı, ön ayaklarını uzatıp kapının eşiğine uzandı. Karnı guruldamaya başlamıştı yine. Uyuyamadı. Kalktı, bacakları üzerinde geriye doğru yaylandı, gerindi, geniş geniş esnedi. Başıyla kapıyı itti, tırmalamaya başladı. Bütün gövdesiyle yüklendi. Açılmadı kapı. Bir yolunu bulup tavan arasına girebilirse rahatlıkla karnını doyurabileceğini düşündü. Farelerle, güvercinlerle, daha nice canlılarla karşılaşabileceğini düşledi, mutlu bir gülümseme yayıldı yüzüne. Anasının bir özlü sözü geldi aklına: "Aç tavuk rüyasında arpa ambarında görürmüş kendini!" Mahzunlaştı. En az üç metre yükseklikte kapı üzerindeki kırık camdan içeri girmeye çabalamanın da sonuçsuz kalacağını düşününce bu umudu da düştü suya.

Bir güvercin ordusu başının üzerinden geçip çatının üzerine tündü. Yutkundu. Ağzı sulandı. Ne yapıp edip ulaşmalıyım bu kuşlara diye düşünürken, kızıl mantolu kedi ile bir gözü sarı diğeri yeşil olan samur kürklü kedi, iri bir kaplan yavrusuna benzeyen bu yaban kedisini aralarına alıp haklamak için işaretleştiler. Laf attılar. Küfürler savurup taciz ettiler. Aldırış etmedi Gece. Soğukkanlılığını kaybetmedi. Umursamadı bile. Duvarın üzerinden atlayıp tam karşısına dikilen bu iki şirret kedi, tehdit dolu sesler çıkararak devam ettiler galiz küfürlerine. Kışkırtmak için ne geldiyse ellerinden onu yaptılar. Açık açık meydan okudular. İyice sıkıldı canı Gece'nin. Gidin dedi, rahat bırakın beni dedi, aldırmadıkları yetmiyormuş gibi bir de yılışp arsız arsız gülüşmezler mi? Tepesi attı. Dayanamadı. Pısladı. Sırtını kamburlaştırdı, dişlerini gösterdi. Tüyleri bir kirpininki kadar sivri ve ürkütücüydü... Bir yandan dişlerini gösterip miyavladılar, bir yandan da kuyruklarını darbeler halinde yere vurup efelendiler köyün belalıları. Giderek hırsı artıyor, tüm saldırganlık içgüdüğü kabarıyordu Gece'nin. Kavga başladı başlayacak. İki taraf da şiddetin sınırlarında geziniyor. Uzun uzun restleştiler. Tehlikeli bir gerilim! Samur kürklü olan, arka ayakları üzerinde şöyle bir yaylandı, hamle yapmak için tam hazırlanmıştı ki; Gece sağ ayağını kaldırdı, ateşli bir küheylan gibi yeri eşeleyip gözlerini ağarttı. Ağzı neredeyse kulaklarıyla birleşti, üst dudağı bütün dişlerini gösterecek biçimde kasıldı, burnuna yapıştı. Kulakları arkaya kaydıldı, kuyruğu yere kaydı. Öyle korkunç bir nara attı ki, şimdi artık gerçek bir canavardı o.

Göz açıp kapayıncaya kadar karşılıklı 'pısss, mırrr, mırmaavvv' çığlıkları atıp girdiler birbirlerine. Canhıraş bir kavgadır başladı. Alt alta üst üste boğuşmalar bu bakımsız bahçenin yaban otlarının üstünde. Dövüşüp kaçıyorlar, toparlanıp yeniden başlıyorlar kavgaya. Birkaç dakika bile geçmeden pes ettiler köyün bu azgın kabadayıları.

Bu dövüşme ve sövüşmenin sonunda duvar kenarında bulunan

kırık dökük bir tahta kanepenin üzerine hopladı. Yorgun ve halsizdi Gece. ‘Guuu guu... guug guuu... guug...’ sesleri çıkararak saçak aralarından çatı katına giren güvercinlere gözlerini dikti, zincirinden kurtulmak için kendini yırtarcasına havlayan bu azgın köpeğe aldırış bile etmeden semiz bir güvercini nasıl boğazlayacağını peşine düştü. Sabahtan beri bir lokma bile girmemişti boğazından aşağıya. Çatı kiremitleri seviyesine kadar uzanan ulu bir ceviz ağacını kestirdi gözüne. Ani bir kararla ağaca tırmandı, bir sıçrayışta içeriye daldı. Bir paniktir başladı kuşlar arasında. Neye uğradıklarını bilmeden can havliyle kendilerini dışarı atabilmenin telaş ve şaşkınlığıyla sağa sola çarpıp yaralananlar oldu. Çoğu kurtarabilmişti kendini bu canavarın elinden.

Boynuna bindiği kuşlardan birinin minicik yüreciğinin çılginca vuruşlarının ve umutsuz çırpınışlarının sesini duydu patilerinin altında. Küçük mırıltılar çıkararak vahşi bir iştahla yiyip karnını doyurdu, sonra da uygun bir yere çekilip kuyruğunu altına aldı, arka patilerinin üzerine oturdu. Kırmızı bir mendil gibi çıkardığı dili ile ön patilerini ıslattı, yüzündeki kan lekelerini temizlendi.

Gün batımıyla başlayıp aralıksız yağan yağmur, ağaran günle birlikte durmuştu. Ölgün sarı ışıklı rutubet kokulu bu çatı katından çıkıp yoluna devam etmek için tam da hazırlanmıştı ki, bir tıkırtı duydu, kulaklarını dikip dikkatini sesin geldiği noktada yoğunlaştırdı. Eski bir koltuğun muşambasını tıkır tıkır kemiren bir fareciği görünce sevindi. Bir muziplik geldi aklına. Aç değildi. Hınzırca gülümsedi. Sırf eğlence olsun diye kısık bir ses tonuyla miyavladı. Panikledi farecik. Öylece kıpırtısız kalan bu zavallı yaratığın ıslıl ıslıl yanan boncuk gözleri ile buluştu gözleri Gece’nin. Bıyıklarını titretip bu güzel anın keyfini çıkarmak için tam da zamanı diye düşünmüştü ki, fare kaçtı. Oysa yemek niyetinde değildi. Eh canın sağ olsun küçük farecik dedi; sabah sabah birazcık oynamak istemiştin seninle o kadar.

Bakımsızlığına inat yaban otlarının arasına sıkışıp kalan güllerin enfes kokusunu ciğerlerine depolayan Gece, daha fazla oyalanmadan bahçe duvarından atlayıp iki yanı iğde ağaçlı toprak bir yoldan geçip rüzgârla dalgalanan buğday tarlalarından ve yemyeşil çayirlardan oluşan geniş bir alana girdi. Çılgılık çılgılığa bir inip bir kalkan karga sürülerine takıldı gözleri. Ne çok karga var burada; ne kadar da gürültücüler dedi, gülümsedi. Yola çıktığı günden beri kendisine kılavuzluk eden çirkin sesli alacakargayı bu şamatacılar arasında göremeyince üzüldü. Ballandıra ballandıra anlattığı anasının o büyük kentlerden birine bir an önce varabilmenin heyecanı yaşasa da şimdi ne yana gideceğini de bilemiyordu.

Gözünü uzaklara dikti, ağır ağır yürüdü. İlerde görünen kavakların en yüksek dallarından biri üzerine tüneyen bir alacakargayı görünce yakın bir akrabasını görmüş gibi sevindi. Daha fazla düşünmeden açtı pergelleri. Bir dakika bile geçmeden dostunun yanındaydı. Miyavlayıp kendi diliyle selam verdi. Almadı selamını. Keskin parlak gözleri ile Gece'ye baktı, sonra da gün doğumuna başını çevirdi, yine o çirkin çığırktan sesiyle üç kere gakladı. 'Karga sabahla öğlen arası gün doğumuna doğru gaklarsa yönünü o yana çevir' demişti anası. Sevindi.

(Bizim Külliye/Sayı:68/Haziran-Temmuz-Ağustos)

Necati MERT/NEYSE

Yedi yaşıma kadar kaç bayram görmüşümdür? Farkına vara vara ama... Keyfini çıkara çıkara... İki mi? Üç mü? Olsun olsun altı, yedi, sekiz. İşte hepsi bu. Babam çekirdek ailesini toplayıp babası evinden çıkardığında ilkokula yeni başlamıştım. Sonraki bayramlar, bayram değildi. El öpmenin lezzeti, harçlık almanın sevinci dede evinde kalmıştı. Dedem çok mu verirdi? Yok be! Verdiği, yüz paraydı. Bugünkü dille iki buçuk kuruş. Onunla da anca bir simit alınırdı. Oyuncuydu

dedem. Şakacıydı. Şehrin bütün simitlerini verseler değişmeyeceğim bir dünya kurardı benimle. Pazarları, kışsa Eski Hendek Caddesi'ndeki evimizde soba önünde yaptığımız kahvaltılar hâlâ buram buramdır. Maşa üzerinde ve soba ateşiyle kızartılmış esmer ekmeği bugün vallahi! ne Tefal'in ne de Arzum'un elektrikli oyuncak ürünlerinden alabilirsiniz. Yazın, zaten Erenler'de bağdayızdır. Bağ bambaşka bir âlem: toprak orada, hava orada, kuyumuz vardı, ocak da çalı çırpıyla lahzada yanardı. Birini diğerinden ayıramam. Evrenin "arkhe"si bunlardır, içlerinden biri değil. Bağda gördüm bunu. Dedemin yanı başında, seccadesini paylaşarak girdim o evrenin bir başka boyutuna. Camiyi yine dedemle Ali Kuzu'da tanıdım ilkin. Ya o bayram sabahları... Hele kurbanlar... Bir başka yufkalaşıyor insan. Neyse...

Baba evimdeki bayramlarda bu tat yoktu. Hiç olmadı. Üst baş mı alınmadı? Harçlıksız mı kaldım? Alınmadı değil. Harçlıksız da kalmadım. Ama ne alındı ne verildi ise bunların ucu ucuna olduğunu hissettim hep. Eve yükütm. Annem, "Seni doğuracağıma taş doğuraydım!" diyor, babam da bağırarak, söylenmek için en ufak bir hareketimi fırsat biliyor, yanına ya "Teres!" yahut "Koca eşek!" diye çağırıyordu. Gidiyordum. Neden böyle yaptıklarının iktisadî ve psiko-sosyal ve falan filan lojik açıklamaları var elbette. Ama ben de çocuğum, benim de kendi halimce beklentilerim var, karşılınsın istiyorum. Açıklamalar, üçüncü şahısları tatmin edebilir, beni etmez. Ben tarafım. Üstelik çocuk. Kendi çocuklarımla da aramda mesele olmuşsa eğer, onlarda da çocuklarım haklıdırlar. Anlamak büyüklere düşer. Hem de görünüşte değil, sahiden anlamak.

Hiç unutmam, bir bayram bez ayakkabı alınmıştı. Gerçekten bez. Keten. "Kes" dediğimiz kapalı, bileği saran jimnastik pabuçlarının fena halde taklidi. Keslerin sonraki adları "Converse" sanırım. Yoksa "Esem Spor" mu? Yahut "Mekap"? Neyse... Ebe anneme el öpmeye gittim. Şekerim tutuldu, mendilim, harçlığım verildi; kızları, abla-

larım, kapıda ayakkabımı giyiyorum, giyip gideceğim, bir dil döküyorlar sormayın: “Aman ne güzel ayakkabılar bunlar! Aman ne cici! Bembeyaz! Bağcıkları da var!” Yahu, ben biliyorum, onlar ne kadar güzeldir! Ne kadar ayakkabıdır! İçerde açık mı verdim acaba, verdim de onlar da bana kapı ağzında güya teselli mi vermekteler? Bilmiyorum. Bildiğim, koşarak çıktığım, evlerine bir daha bayramlarda bile uğramadığımdır.

80’li yıllar olmalı. Bu spor ayakkabıların cırt cırtlıları çıkmıştı. Zamanın çocukları cırtlara hava basıyorlardı sağa sola. Öyle şeylerdi ki o tarihte çocuk olmadığımı sevindim; bizimkiler bunların taklidinin taklidini bile alamazlardı bana. Fakat o zamanın yoksulları yoksulluğu benim gibi sineye çekmiyor, varsıllarının arkasından “Esem Spor sanayi / Onu giyen enayi!” diye bağırıp yoksulluğu bilince taşıyor, dahası bunu sınıf mücadelesi için kullanacakları işaretini de veriyorlardı. Neyse...

Benim dinle, oruçla, bayramla, kurbanla yeniden buluşmam da 80’li yıllarladır. Ne ki sıkı ve kaideli değil. Perde perde ve gevşek ve ihtiyarî. Dede evinde otuz yıl önce bıraktığım, hatıraydı artık, hatırlıyor, hasretini çekiyor, ama yaşayamıyordum.

Hiç mi yaşamadım? Kurbanlar’da oturduk dede evinden sonra. Cumayı, bayramı Yenicami’de kıldık. Yıllar sonra, Semerciler’de oturuyorduk, dönüşüm de Yenicami’de oldu. Meğer bayram namazlarının tekbirlerini ne çok severmişim. Şairin dediği gibi: “Büyük Allah’ı anarken bir ağızdan herkes / Nice bin dalgalı Tekbîr oluyor tek bir ses.” O sıralar merkez’in otoriterliğine, taşra’yı “öteki” görmesine içerliyor, bunu da yazıyordum boyuna; bayram sabahları, o insanlarla saf tutmak, peş peşe, yan yana, omuz omuza gelmek çok siyasal, çok toplumsal keyif veriyordu bana. Refah Partisi’nin yükselişine, belediyeleri alışına kadar sürdü bu. AKPARTİ’nin 2002 seçimlerini kaza-

nıp hükümeti kurmasıyla da taçlandı. Gelgelelim, neyse...

Mistik rastlaşmalardan söz edeyim en iyisi: Kadir (Uzun) Ağbi'nin kırkıydı, Yenicami'de mevlidine katıldık, hoca efendi yat-sıdan sonra aşır okudu: "Ameneresulü bima ünzile ileyhi mirrabbihi vel mü'minun..." Doluksadım birden, boşanası oldum. Hoca anneye gittiğim o çocukluk yıllarımda az okumamışımdır –hem de evlerde, mevlitlerde.

Yenicami'de bir bayram sabahı Raşit (Abasıyanık) Ağbi'yle rastlaşmam da –nedenini bilmiyorum- duygulandırmıştır beni. İstanbul'a arifeden gitmedikleri birkaç bayram daha rastlaştık. Elinde hep iki simit oluyordu. Neydi o simidin Raşit Ağbi'deki yeri? Bizim Neclâ, ramazan bayramının ilk sabahı kahvaltıda ıslama köfte ister mesela – ille de Mustafa'dan, amcası namazdan köftelerle gelirmiş de vaktiyle. Öyle bir şey miydi Raşit Ağbi'ninki de?

Birkaç yıldır eski heyecanımı yine kaybettim. Gitmediğim bile oluyor. Bu bayram da gitmedim. Nasıl olsa farz da değil! Farzları kı-larmışım sanki! Şaban (Üstüner) Ağbi sağ olsaydı, onunla karşılaş-mak, bayramlaşmak için giderdim galiba. Gidiyor, ayakkabımı alıp Yenicami'nin sonradan camla kapatılan son cemaat yerine giriyor, sergenlerin önüne geldiğimde Şaban Ağbi'yi, orada, solda, dipte, sır-tını yan duvara vermiş görüyordum kaç bayramdır. Sabahı cemaatle içerde kılıp dışarı çıkıyordu herhalde, bayram namazı için bekliyor-du. Selamımı elini kalbine götürerek alıyor, beni gördüğüne sevini-yor, beni de sevindiriyordu. Özleyeceğim Şaban Ağbi'yi.

Dini, emrettikleriyle yaşayanlara ne mutlu! Benimki öyle değil. İnsani ilişkiler içinde yaşıyorum galiba ben. Ancak böyle aklanıp paklanılacağına mı inanıyorum nedir? Neyse...

(Karabatak/Sayı 27/Temmuz-Ağustos)

Nihan Feyza LEZGİOĞLU/MAVİ

Kasaba çok aşağılarda kaldı. Bilmem kaç metre yükseklikteki, şehirliler için mağduriyetten ibaret, huzur olanlarınsa “dinlence” dediği yaylaya çıkıyor araba. Öyle İstanbul’daki gibi, yolun iki yanına dizilmiş yeşillikler falan düşünmeyin. Gözün alabildiği her yer ağaç, tepe, dere.

“Neden daha önce gelmemişim buraya?” diye sordu kendime. Ne bitmez işler, ne kalkmaz yükler! Nefes almayı unutturuyorlar insana. İnsanı unutturuyorlar.

Asırlık çam ağaçları göğe yükseliyor. Öyle berrak ki. Neden “mavi” demiş yıllarca! Yanıbaşından akan dereyi birçok şeyler düşünmeden seyretemiyor. Kayalara çarptıkça köpüren, köpürdüğü hızlanan sular hep bir endişe oturtuyor yüreğine. Neyi bekliyor?

Tahta cepheli küçük ev gözüküyor uzaktan. O bilmiyor tabii, arabacı gösteriyor. “Sevim Hanım’ın evi, işte.” Sağ yanından dere geçen, mütevazı bir yer burası.

Arabadan indi. Peşi sıra sürüklüyor bavulu. Eve yaklaştı. Uzun yıllardır bomboş bu ev. Tahtakurularından sonra, bir başka canlının soluğu daha sinecek duvarlara. Sükût yutmuş döşemelerde yeniden çınlayacak ayak sesleri. Ufak kadın terlikleri. Tahta pencereler gürültüyle açılacak yıllardan sonra. Bu ev öyle özlemiş ki sesi...

Bahçede çürümüş her şey. Evin hanımının bir zamanlar diktiği mavi akasyalar susuzluğa da dayanırdı hani, sağır eden sükût öldürdü onları. Bilmezler, sükûttur öldüren çoğu zaman. Ölülere dahi öldürür. Mezar ziyaretleri bundan.

Havalanan eski tül perdeler geçmişin kokularını getirdi her salınışında. Güçlkle açılan her kapının ardında tonlarca hatıra belirdi. Sisli. Yolcu güçlkle yüklendi onları da. Bahçe kapısında bir görünüş

bir kaybolan küçük kız hayaleti ile yaşamayı öğrendi. Öylece yaşamayı. Gelişigüzel. Yaşamak başka nedir?

Gün geceye kalb ediyor. Tepelerin ardında kaybolmaya hazırlanan güneşin kızıl ışıkları örtüyor etekleri. Oysa dünyaya kara bir örtü yakışıyor en çok. Örtünsün ve uyusun!

Karanlık bastırınca odasına çekildi. Kelimelere değil, onları var edenlere inananlar için susmak en iyisi. O çok biliyor bunu. Bilmekten korkar mı insan?

Dede yadigârı radyo aynanın tam karşısında duruyor. Yıllanmış tozlu kasasının üstünde sararmış dantel işleme. İki kanal çekerdi ancak. Örtüsünü sıyrıp bastı düğmeye. Bir muhayyerkürdü çalıyor. Sevim Hanım ne severdi bu şarkıyı! Sarı hatıralarla kalakaldı yine. Susturdu şarkıyı sonra. Aynaya döndü. Karşıdakinin soluk yüzünde bir çift göz aradı. Buldu. Pişman oldu. Bal rengi gözleri kanlanmış, gözbebekleri olabildiğince büyümüş. Böylece bakışlarını aynada gezdirmeye başladı. Alnı kırış kırış. Hafif yassı burnunun kanatları genişlemiş, elmacık kemikleri büzüşüp içe çökmüş. İnce küçük dudakları ani bir hareketle kasılmış ve öyle kalmış. Sivri çenesi kaskatı. Boynunda bir damar çabuk çabuk inip kalkıyor. Nöbet yaklaşıyor.

Odaya girerken köşeye attığı çantasına uzandı. İki gündür almıyor ilaçlarını. Renkli kutulardan renkli haplar çıkarıp hiçbir kası oynamadan yuttu hepsini. Yatağa oturdu. Masmavi bir çarşafı kaplı yatağa. Parmaklarını üzerinde gezdirdi örtünün. Küçük bir kızken burada taranıp dökülen saçlarını okşar gibi. Çok azaldı saçları sonra. Kime sorsa “evham” dediler.

Uzandı. Yüzü aynaya dönük. Kaşları hafif kalkık, kolu sarkık. Saçlarının cansız bukleleri yastığın üzerinde dağınık. Gözleri kapanıyor.

Sabah. Yatakta doğruldu. Çan sesleri. İnekler geçiyor penceresi-

nin önünden. Bahçe kapısı gürültüyle aralandı. Hızla kalktı yataktan, kapıya koştu. Yaşlı bir kadın girdi içeri. Elinde, üzeri beyaz bez ile örtülmüş hasır bir sepet tutuyor. Kadın yaklaştıkça, beraberinde çiçek kokuları getirdi. Uzattığı sepette rengârenk sabunlar. Lavanta, menekşe, erguvan kokulu... Adetmiş burada. "Hoş geldin hediyesi" dedi Ayten Hanım. Ne ince gelenek.

Evin girişindeki tahta masanın tozunu silip üzerine dizdi sabunları, renklerine göre ayırdı onları. Bir sandalye çekip oturdu sonra. Lavantalı sabunlardan birini avucuna aldı. Burnuna yaklaştırıp içine çekti kokusunu Sevim Hanım kokuyor. Elindekini bırakmadan banyoya yürüdü. Onunla yıkadı yüzünü önce. Ayıldı. Hastalıklı bir düştten kurtulur gibi. Sonra, hazırladığı lavantalı suyla silmeye başladı evi. Her yer Sevim Hanım kokuyordu artık!

(Dergâh/Sayı 319/Eylül)

Nurdane ÖZDEMİR SAĞKAN/KIRMIZI GELİNCİKLİ PERDELER

Her sabah kalktığımda yaşamın yeriden başladığını, yeniden doğduğumu hissederek uyanıyorum.

Bu sabah da uyanır uyanmaz en önce, perdeleri çekip pencereyi açtım. Yüzümü, sabah serinliğin okşayan ellerine bıraktım.

Bu pencereler de olmasa, kendi isteğimizle hapsoldüğümüz yüksek korunaklarımızda, ellerimle dokunamadığımız doğaya, gözlerimizle de bakamayacağımızı düşündüm.

Birden içime bir heyecan, bir sevinç yerleşti. Bu evi alırken, en çok da mutfakla salonun geniş pencerelerinden gözüken parkı, boş arsayı ve karşıdaki Elmadağ'ın manzarasını sevmiştim. Evin içinde de, hayal dünyamdaki görüntüleri kendim yaratacaktım.

Sabah erkenden evden çıktım. Samanpazarı'ndan Çıkrıkçılar Yokuşu'na yöneldim. Sırayla kumaş, perde satan dükkânlara tek tek baktım.

Sonunda, istediğim, düşünüyordum kumaş karşıma çıktı. Toprak sarısı üzerine gelincikleri olan bu keten kumaştan perde, buğday başaklı krem renkli olandan da tül diktirecektim.

Böylece her sabah gelincik ve buğday tarlalarından geçip, güne kavuşacaktım. Ölçüler alındı, dikildi. Günler sonra salona perdeler takıldığında rüyadayım sandım.

Mutlu olmak neydi? Kendi yarattığımız dünyanın penceresini süsleyip, sonra da oradan hayallerimize bakmaktı.

Hepimizin pencereleri başka yönlere, başka resimlere bakıyordu. Hepimiz değişik görüyorduk etrafımızı.

Sonra bir gün başka bir şey keşfettim. Buradan, iyiyi kötüyü, güzeli çirkini daha net görüyordum. Gönül penceresi; orada perdeye çiçeklere gerek yoktu. Buraya gönül gözüyle bakılıyordu.

(Dünyanın Öyküsü/Sayı 15/Haziran-Temmuz)

Orhan DURU/MEYHANEDE BU KEZ KENDİMİ YİTİRDİM

Meyhanede bu kez kendimi yitirdim. Oysa haftada belli günlerde arkadaşlarla buluşuyor ve gayet ayık bir biçimde geyik yapıyorduk ve bu geyiği bütün bir gün sürdürüyordum. Arkadaşlarım da çok iyiydi doğrusu. Beni sürekli denetim altında tutuyorlardı. Eğer bu olmazsa kendimi yitiriyordum ya da baygın düşmüş durumda eve sürükleniyordum. Böyle anlatışıma aldırmayın gene de kendim kendimi yönetebilecek durumdaydım. Bu da sık sık oluyordu. Peki ne sık oluyordu? Kendimi yitirme durumu sık oluyordu galiba. Ve

böylece arkadaşlarımla ilgisini topluyordum. Zaten sokakta yürürken zorluk çekiyordum. Bu zorluktan bir türlü kurtulamamıştım. Öyle ki, kaldırımlar canımı sıkıyordu. Kaldırımın bir yanından öbür yanına geçerken ölçülü biçili davranmak zorundaydım. Beni yakalayıp öbür yana savuruyorlardı. Bu savurma işlevi yapılırken ben de özgür davranıp kendimi sokağın bir yanından öbürüne savuruyordum. Ama bu olaylar her zaman istediğim gibi olmuyordu. Bir gün meyhanede arkadaşlarla oturdum ve sokakta meydanlarda kalabalıkların biriktiği ve kalabalıkların ne yapacağını bilmediği ortamlarda dolaşırken beni yok yok'a götürdüler. Yok yok içinde her şeyin bulunduğu mağaza birçok şeyi bulabildiğim gibi hiçbir şeyi de bulamıyorum. Evde de durum böyle... Çok şeyleri yitiriyorum. Nerde olduğunu bilemiyorum. Tespihlerimi yitiriyorum. Almak istediğim betiklerin ne olduğunu bulamıyorum. Hakan da kitap yanlısı ve betik tutkulusu... Bu arada kediler miyavlıyor. Ve bir dakika boş bırakmıyorlar. Miyav miyav... Kedilerin miyavlamasından kurtulursam kendimi daha özgür bulacağım. Hem öyle olunca başkalarının ilgisi de artıyor. Ben ise tuvalete gidip çişimi ediyorum. İdeolum ise renkli boyalı çıkıyor. Ama o gün başka bir hava içindeyim ve arkadaşlar tuhaf tuhaf bakıyorlar. Ne oldu böyle? Bir şey oldu ama anlayamıyorum. Bence her şey yolunda ve bir şey yok. Bana öyle geliyor. Ve bu hava içinden çıkamıyorum. Ama arkadaşlar inatçı... Tuhaf tuhaf bana bakıyorlar. Meğer bembeyaz olmuşum. Ben böyle bir beyazlığı kabul etmiyorum. Badana... Hayri bir şey yok diyor. Ben ise şimdi yok yok yanından geçerken bir şeyim kalmaz diyorum. Hiç merak etmeyin diyorum. Ama inatla hastaneye gitmemi istiyorlar. Oysa beni yakalayan bu kez tansiyonumu ölçüyor. Tansiyonum 4-6. Şuna bakın böyle tansiyon mu olur. Çok düşük bir tansiyon ve iyice baygınlaşmış gibi oluyorum. Buna mayışmış da denilebilir. Oysa ben hiç böyle olacak bir insan mıydım? Hayır. Turp gibiydim. Tansiyonum yüksekti. Yüksek tansiyonumla

ortada dolaşır ve pazardan yaptığım alışverişlerle ortalığı canlı ve diri tutardım. Ama son günlerde sayısal loto almıyordum. Ben de şans topuna ağırlık veriyordum. Bir kez 10'lu piyango vurmuştu beklenmedik bir biçimde. Onun yüzünden arkadaşlar abarttılar. Büyük bir piyango çıkmış ve üstüne yatmışım gibi davrandılar. Oysa öyle bir şey yoktu. Ben bile tam olarak anlayamıyordum. Sayısalı... daha çok sayısal almaya başladım. Her hafta cumartesi sayısal loto alıp kendimi mayasıl lotoya bıraktım. Tabi doğal olarak sayısal da çıkmadı Miyase de... Ayrıca sayısal satan Osman da görünmez oldu... Osman kumarda paraları yiyip kayboldu. Haber aldığımıza göre Osman'ın eşi bir töre cinayeti iletecekmiş neredeyse... Neyse biz meyhanede mutlu yaşamımızı arkadaşlarla birlikte sürdürdük. Bu süreç içinde Wall Street'te hisse senetleri aniden düştü.

(Duygu Çağı/Sayı 1/Mart-Nisan)

Osman GÜR/YÜK

“Yine mi bu?”

“Niye oğlum nesi var? Yepyeni gömlek.”

“Olsun. İstemiyorum.” (Yüzündeki gülümsemeyi bir görsen.)

Koskoca şehirde suçlu gibi saklanıyorum. Her seferinde sırtımda bu yük dolaşmaktan yoruldu. Ne vakit dışarı adım atsam şehir küçülüyor. Duraklar, anacaddeler, ara sokaklar, hepsi tehlikeli. Her köşe başı bir pusu. Tetikteyim. Mutlaka karşılaşırız.

Ne zamana kadar sürecektir ki? Yırılmadı da. Sigaranın közü tam bulmuş düşecek yeri. Nişan tahtasının ortası gibi. Hem de göğsümün orta yerindeki ilikte. Kara bir lale gibi annemin diktiği. Ben ona benzetiyorum. Karşılaştıklarımın da gözleri ilk oraya takılıyor. Görmezden geliyorum. Onlar da anlıyor mu acaba düğmelerin yönünden, deseninden?

Yenisini seneye alırsız, diyor annem. Ta seneye. Henüz benim sıram değil. Şimdilik idare edecekmişiz. Kurtulabilsem. Kazayla oldu desem, top oynarken arkadaşım çekiştirince. Anlar mı acaba? Tele takıldı, fark etmemişim desem. İnanmaz.

Her an bir yerlerden karşıma çıkacakmış ürküsüyle dolaşıyorum. Yüzünde beliren bıçak gibi keskin gülümseyişiyle ta uzaktan görür. Görmemiştir umuduyla yükümü sürükleyerek saklanmaya çabalarım. Hep geç kalıyorum.

Unuttu sanacağım. Keşke. Söylemeyecek artık. Yeter. O da, ben de biliyoruz. Öyle değil mi? Bakışı oraya sabitlendi. Bir sigara közü dağlayacak göğsümün ortasını. Taze yarayı değer gibi, düşüme parmağını bastıracak. Kendi sigarasının közü delmemiş gibi şaşkın. Kaşlarını çatıp tırnağıyla kara laleyi yoklayacak. İlk sözü belli:

“Bak, nasıl da yakışmış.”

Ayağımdaki spor ayakkabıyı bir içe bir dışa bastırarak düzeltmeye uğraşıyorum. Şöyle iki yakasından tutup düğmelerini söke söke yırtıp önünde yere çalsam. Gövdemi ateş basacak. Ağırlık gittikçe omuzlarıma abanacak. Boğazım düğümleniyor. Ağabeyim benden irice. Pantolonumun kemerini yokluyorum. O bari gevşese. Yalnızca gömlek değil, üzerimdeki her şey iğretileşiyor.

N’olurdu hiç bilmediğimiz bir yerden gelseydi. Tanımasaydık. Her gördüğümde soluksuz bırakan bu korkunun üstüme çöken ağırlığı içimde yer bulamayacaktı.

Kolumu azıcık yukarı kaldırınca karnımı açıkta bırakan tişörtüm bile yüzümü kızartmıyor. Sahiden. Biraz hızlı hareket edince azıcık terletiyor. Ama kısa kollu. Yüzümü yıkayınca ferahlıyorum. Geçen yaz ben aldırıştım babama. Babamın keyifli günüydü. İşinden parasını almıştı.

Atmaya kıyamamış. Belki gerçekten çok paraya almıştı. İçinden mi geldi, gözünün önünde mi olsun dedi bilmiyorum. Abla derdik. Uzak akrabalarından değildi. Kötülüğüne yapmazdı. Belki. Ama niye hep söylerdi ki? İster tek olsun, ister yanında birileriyle mutlaka söylerdi. Gömleğe mi hayıflanırdı, yaptığı iyiliğin bilinmesini mi isterdi anlamadım.

Kendi eliyle getirip vermişti. Çocuklardan biri giysin, demiş. Herkes uzak durdu. Boyun eğmek zorunda kalan ben oldum. Çünkü gömlek bana oldu. Hepsini iki karış bez günbegün öylesine ağırlaştı ki.

Karşılaşmamızda söyleyeceği sözlere, o daha başlamadan ben başlıyordum. İlki, kendisini mi, beni mi öven, hayranlıkla yüklü sesi, “Bak, nasıl da yakışmış.” diyecekti.

Sonra benim değil, gömleğin kolundan iki parmağıyla tutup yarım adım geriye çekilerek soracaktı:

“Bu benim verdiğim değil mi?”

Bilmezliğinden değil elbette. Ama asıl sahibi de bilinmeli.

Bu gömleği giydiğimde tuhaf bir gölge, “Şimdi çıkacak karşıma, şimdi,” diye kulağıma fısıldayarak peşim sıra dolanıyor. Ne kendim susturabiliyorum ne de şehrin gürültüsü bastırıyor sesi. Ne yapmalı bilmiyorum. Annem, “Seneye,” dedi.

Gömlek gibi biçilmiş tattan, demirden bile ağır yük karşımda.

Bekliyorum.

(Notos/Sayı 60/Ekim-Kasım)

Önder ŞİT/METİN BİLGİSİ

“Dışarıda mis gibi bir hava var. Çek içine, çek, oh, doldur ciğerleri arkadaş.”

Başımızın üzerinden akan dünyayı izliyorum o esnada. Adam konuşuyor. Bizi özgürlüğe götüren kamyonun kasasına dikkatle eklenmiş, yaklaşık üç metre yükseklikteki gizli bölmedeyiz. Bulunduğumuz yerin bir de kapağı var, yaklaşık yarım metrelik bir açıklıktan sızıyor gün içeri. Burada on sekiz kişiyiz. "Arkadaş, sana diyorum, gökyüzü çok güzel, senin de yüzün sirke satıyor ha." Bulutlar geçiyor irili ufaklı. Kimileyin yağmur damlaları dökülüyor az da olsa, ferahlatıyor. Kararlar hayatta en zor alınan şeyler galiba. Almakla bitmiyor, neticeleri var bir de. Şu içeri süzülen örümceğin bacakları kıl kadar ince. Bu canlıyla on dokuz olduk. Henüz mola vermedik ama kendimi iyi hissediyorum. Kararım kesin, kararlıyım. Hava kararıyor, herkes kararıyor, her şey kararıyor.

Adı: Metin

Yok: Bilgisi

Tipik Özelliği: Uzun burun

Üstüne geldiler Metin'in. Her şeyi bana anlattı. Bir öğrenci yurdunda temizlik görevlisi olarak çalışıyordu. Bıyıksızdı. Akşamları evde beyaz fanila giyer, çay içerdi. Bilgisi azdı. İyi niyetliydi bir de, öyle anımsıyorum. İlkokuldan arkadaştık. Her şeyimizi paylaştık. En çok teyzesinin onunla bununla adının çıkmasına içerlerdi. Boş ver, derdim. Eden bulur. Rahatlardı. Uzun burnunu çevreleyen gözleri ışıldardı. "Boyu da kısa teyzemin, huyu kötü." Bağlantı kuramasam da ilgiyle takip ederdim Metin'in burnunu. Burnun konuştuğunu ve Metin'in dilsiz olduğunu da içten içe düşlerdim. Bu düş anlarındaki dalgınlıkları Metin'in teybe koyduğu kaset bastırırdı. Mahsun Kırmızıgül'ün Paylaşamam albümündeki aynı adlı şarkı selamlardı bizi cızırtılar içinde. 18,19 yaşlarındaki genç Mahsun'un acılı sesine Metin'in ince lakırdısı karışırdı bir anda." Aşkımızı paylaşamam. Bakışını, gülüşünü ölürüm de paylaşamam." Odanın ortasında el-

lerini iki yana açan arkadaşımın burnunun altındaki minik bölümden nağmeler döktürdüğüne tanıklık eder, elime geçirdiğim kaset kutusundaki yazıları özenle okurdum. Şarkı sözlerini yakalamaya, Metin'e eşlik etmeye çabalar, huzurlu hissederdim. Şarkının bitimine yakın bir suskunluk çökerdi Metin'in vücuduna ve ille de burnuna. Bir koşu teybi durdurur, beş çekmeceli dolaba gider, en alt gözdeki emanet silahı çıkarırdı beyaz bir örtü içinden. Elinden bir kaza çık-maması için onu teskin ederdim. " Sakin ol Metin. Eden bulur" derdim yine. Nedense "eden bulur" sözü bana sevimli gelirdi, her durum için kullanılabilecek tıynetle bir cümleydi. Metin sakinleşirdi an an. Burnunda yer etmiş kırmızılık azalırdı. Süratle alırdım silahı elinden, yerine koyar, kasetin öteki yüzünü takardım. Yine hatırladığım kadarıyla o dönem pek çok arabeskinin söylediği "Bal mısın arı mısın?" Şarkısının neşesi dolardı odaya. "Bal mısın arı mısın, dağların karı mısın; sana bir çiçek versem bilmem ki alır mısın?" Metin neşelenir, kısa kollu beyaz fanilasından sivrilen omuzlarını tavana yükselterek oynardı. Mutlu olurduk.

«Günlerdir tek kelime konuşmadın arkadaş. Hasta mısın? Bir şey de yemiyorsun.» Verdiğimiz molalar seyrekleşmişti. Başlarda dört saatte bir verdiğimiz onar dakikalık ihtiyaç molaları ya hiç olmuyor ya on saatte bire kadar uzuyordu. Bulunduğum bölmenin içi ter, idrar ve aç soluk kokuyordu. Günlerdir yoldaydık ama ne kadar süre geçtiğini kestiremiyordum. Ağlayan velet sesleri(altı çocuk vardı) bölmenin duvarlarıma çarpıyor, kapaktaki yarım metrelik aralıktan uçup kaçıyor. Kimileyin yukarıdan, kapağın kıyısından atılan erzak paketlerini kapışıyor insanlar. Genellikle benimle konuşmaya çalışan adamın uzattığı bir parça ekmekle besleniyor, halsizce, çömelerek bekliyordum. «Al arkadaş» diyordu adam. «Ye, güçlü olmamız lazım. Bize çizdikleri kaderi söküp atmamız için güçlü olmamız gerek.» Hak veriyordum ona, sussam da. Gecenin karanlığında, horultular içinde,

yukarı bakıyor, ekmeğimi kemiriyor, arada bir parlayan yıldızları su niyetine içiyordum. Hikâyemin iyi gitmediğini biliyordum. İyi başlamayan bir hikâye iyi de bitemezdi. Bu gerçeği söyleyenin eski püskü gömleğimin altında sessizce atan, yorgun kalbim olduğunu da biliyordum. Hakikatin kendini gösterdiği böylesi anlarda, daha bir büzülüyor, dertop oluyor yukarıdan sarkan örümceğin sessizliğine erişmeyi amaçlıyordum.

Metin'in üstüne geldiler, evet. Söylemiştim. Nasıl bu noktaya geldi işler? Metin on dört yaşındaydı. Ben on bir. Beş kardeşi vardı: Deniz, Melis, Zeynep, Melek, Nurgül. Tümü kız. İlk evlerini hatırlıyorum. Balioğlu Apartmanı'ndaki kapıcı dairesi. Yerin yedi fersah altı. Fareler, koca bir kazan dairesi, ürkütücü borular ve karanlıkta gizlenen iblisler. Günlerce evi su bastığından, çocukların ayaklarını kemiren farelerin varlığından haberdardım. Eve girdiğimde yoğun bir nem ve küf kokusu sarardı içimi. Hüzünlenirdim tabii, bir şey diyemezdim. Merdiven altındaki iki metrelik köşenin girişine iki çivi yardımıyla bir kilim asmıştı. Metin, kapı oluşturmıştu kendince. Uzandığında ayakları dışarıda kalsa da kendine 'özel bir oda kurmuştu işte. Ona imreniyordum. Dürüstlüğü, içtenliği güzeldi. Ona yalanlar söylediğimi düşünüyor, kendimle hesaplaşıyordum bir yandan. Kilimden kapıda desenlinmiş at figürlerine bakardım gizlice. Sonrasında bu kılkuyluklu atların devasa farelere dönüştüğünü hayal eder, korkardım. O zamanlar Metin'in teyzesi gençti ve her gün başka bir erkekle geliyordu bu yeraltı evine. Gülüşmeler, belki oynaşmalar. Şişşler, sessiz ollar, duyacaklar, içeride kimse yok herhaldeler. Bizi fark etmezlerdi Metin. Senin önce kilimdeki ata, sonra fareye, sonra da kudurmuş bir evcil kuyruğa dönüştüğünü fark ederdim sessizce. Burnunun kızarıklığı artardı. Yumruğunu sıkardın, kolonyayı alırdın eline bunu takiben. Kırk ayaklı minik masanın üstünde sotelenen kara örümceğe dökerdin bu sıvıyı. Hayvan afallardı, sonrasında kibritten yükselen ateş. Izgara

olmuş sekiz bacak. Bununla da yetinmez, leşi bir bantla yapıştırır, küçük bir kutuya tıkardın. Kutunun kapağındaki minik aralıktan zayıf isler yükselirdi. Yutkunurdum. Gülümserdin. Kapağı kapatırdın. Tamamen. İçeride kimse yok herhaldeler, oflar, yapmalar. Kapağa bastırırdın. Ağlardın. Küçüktük. Kardeşlerin neredeydi? Küçüktük. Kutu içinde bir tepinme olur, bu mücadele kısa süre sonra sessizlikle yer değiştirirdi. Kutuya bakar, düşünürdüm: İçeride kimse yok herhalde.

“Arkadaş, neler oluyor dışarıda? Niye tepki vermiyorsun? İçeride kimse yok, diye mi düşünüyorlar? Bizi ölüme mi terk edecekler?” İyi başlamayan bir hikâye. Kapak kapatılmıştı tamamen. Kör bir kara çarşaf örtülmüştü üzerimize. Kara toprak serpilmişti. Kara karga leşleri dilimlenmişti. Havasızlık. Bana seslenen adam da susmuştu elbette. Bölmedeki feryat fırtınası dinmişti. İyi bitemezdi bu hikâye. Direnebilirdik belki. Hatta yanılmıyorsam denemişlerdi. On yedi kişinin tümü açmaya çalışmışlardı kapağı, kımıldatamamışlardı maalessel. Ben ve kara örümcek susmuştuk. Nefes alamamaya başladık bir müddet geçmeden. Ağır koku. Uykum ve sonum gelmişti.

Metin’in üstüne geldiler. Altını üstüne getirdiler çocuğun. Çalıştığı işyerinde iftira attılar, iftihar edilecek adama. Baskı uyguladılar. Bir akşam beni çağırdı. Öfkeliydi. Burnu sivrilmişti. “Göstereceğim o Altan köpeğine, ekmeğimle oynamak ha!” Sabaha dek Metin’i dinledim. Sakinleşmesi için dil döktüm. Ertesi gün ağzı burnu kan içindeydi. “Üstüme çullandılar. Herkes şahit.” Altan, idare şefiydi. Yardımcısı ile birlikte Metin’i iyice benzetmişlerdi. Bu dayağı gören birçok işçi vardı. Ne yazık ki kimse şahitlik yapmadı. “Avukata vereceğim. Haklıyım, kaybetmeyeceğim.” Artık yeni bir evde oturuyordu Metin. Bu hikâyenin konusu olmayan ailesi ve kardeşleri ya köye gitmişlerdi ya da şehre dağılmışlardı. Yalnızdı. Çay içtik. Gece boyu planlar yaptık. Avukat ayarladık bir hafta içinde. Adliyede peşine düştük. Yazılı kanıt işe yaramaz, demişti avukat. Önemli olan sözlü

şahitlik. Metin'in omuzları çökmüştü. O neşeden eser yoktu. Ara sıra gittiğimiz Dürümcü Baba'da ucuz kebablar tüketiyor, çözüm yolları arıyorduk turşu kokuları arasında. Olmadı. Metin çıldırmıştı resmen. Odasında bir kenara yığıldığı ansiklopedileri parçalıyor, çözüm yok, diye bağııyordu. Her geçen gün durumu kötüleşiyordu, elimden bir şey gelmiyordu. Ben de bunalmıştım. Artık yalnızca kafa sallıyor, Metin'in burnunun eriyişini izliyordum. Sonunda Metin'i başka bir kuruma yolladılar. Haksız olduğuna karar verildi. Amirine karşı gelmekten dolayı sürülmüştü bir bakıma. Yeni iş yerinde de her gün sayısız hakarete uğradı. Bana bile güveni kalmamıştı. Yanına gittiğim akşamlarda çay demliyor ama ocağın altını kapamayı unutuyordu. Çay demliyor ama içmiyordu. Çay demliyor ama ağlıyordu.

Onu son gördüğüm gece mutluydu: “ Teyzemi öldürmüş âşıklarından biri. Adaşın. Mesut. Kendini de katletmiş orada. Öyle dediler. Sonra erdi her şey. “ Bana getirdiği çay bardağının yanında iki şeker, iki mermi kovanı vardı. Anlamamıştım. Metin'i bir daha görmedim. Belki de teyzesine âşıktı. Belki de katildi. Bunu hiç bilemedim.

**

“Arkadaş neredesin?” diye sesleniyorum karanlıktaki sessizliğe. Hepsi arkadaşım ve de hiçbiri değil. Yorgun uyanıyorum kara uykudan. Ne yapmalıyın? Kamyonun çukurlarda bata çıka ilerlediğini seziyorum. Ve bir duraklama. Sessizlik. Açılan kapak, çekilen sürgü. Dolan hava, vaat edilen yaşam. Nefes. Oh. Sanki yok gibiyim. Haykıran ses : “İçeride kimse yok galiba.” Ben varım kararlıyım, karanlığın içindeyim ama varım. “Kimse yok, temiz.” İçeriye aydınlatan bir ışık ve ölü listesi: Metin, annesi, babası, kardeşleri, teyzesi, idare şefi Altan ve yardımcısı, altı adet kimliği belirsiz çocuk ve ben: Metin'in teyzesinin sevgilisi Mesut. Köşede yanmış, ölü örümcek. İyi başla-

mayan bir hikaye iyi bitmiyor. Gözlerim kapanıyor, kapak kapanıyor. Mis gibi havaya boğuyorum ciğerlerimi, hoşçakalın, kapak kapanıyor, kapayan kapayana, kapıyorlar kapana, elde kalmasın, kapan kapana. Bilgin yok, Metin. Paylaşmam, ben de genç Mahsun gibi paylaşmam. (Senin de burnun kapanıyor Metin, gözlerinden önce, senden önce ölüyor.)

(Sözcükler/Sayı 64/Kasım-Aralık)

Recep KAYALI/SOLUCAN KOŞUSU

Çukurdaki solucanı seyrediyordum. Rengi pembeye çalıyor. Ya-
vaşlığına hayran bırakıyor adamı. Ama bizimkiler çok hızlı. Önce
kazmayla vurdular. Sonra kürekle çıkardılar toprağı. Ortada kaldı
solucan. Üşümüş gibi içine çekmeye çalıştı kendisini. Sanki uyur-
ken üzerinden yorganı kaymış bir çocuk gibi, başıyla minik vücudu-
nun bitimini birleştirmeye çalıştı. Buradan bakınca toprağı düşmüş
bir kıyma parçasına benziyor. Çukur daha da büyüyor. Kürek içeri,
toprak dışarı. Kürek içeri, toprak dışarı. Toprağın canı hiç acımıyor
olmalı. Toprağın canı mı? Bu ne şimdi. Nasıl bir cümle bu. Kaç ya-
şında adamım ben. Düşündüğüm şeye bak. Toprağın canı nedir abi.
Toparlayamıyorum kafamı. Ağlamam var daha çünkü. Ama ağlaya-
mıyorum. Ağlasam rahatlarım. Ama ne bileyim işte yapamıyorum.
Göğsümde yatan acıyı çıkarsam ne güzel olur. Acıyı çıkarsam. Tek-
rar aynılaşsam herkesle. O zaman kim düşünür toprağın can acısını.
Hızlı abiler devam ediyor yine. Kürek içeri. Toprak dışarı. Solucan
da dışarıda artık. Son kürek darbesi onu yerinden etti. Onun yeri-
ne Selim abiyi koyduk çukura. Kefenin içinde. Burnu belli oluyor.
Kocaman adam o kadarcık yere nasıl sığırdı aklım almıyor. Az önce
dışarıya atılan toprakları şimdi sırayla Selim abinin üstüne geri atıyo-
ruz. İmam görevinin başına geçerken yanıma Doğan geliyor. Doğan,
kulübün kıraathanesinde ocakçı. Kulübümüz amatör ligde son dan

ikinci. Onur mücadelesi veriyor. Zaten daha alt küme olmadığı için düşmek diye bir şey yok ama olsun. Sonuncu olmak yakışmaz bize. Tek tesellimiz ezeli rakibimiz Kırkoğlanspor'un üzerinde olmamız. Bu sezon kötü gidiyoruz. Ama olsun. Yine de deli gibi seviyoruz takımı-mızı. Ne yapalım, maddi imkânlarımız sınırlı. Belediyenin umurunda bile değiliz. Mahalleli desen bize hiç destek çıkmıyor. Selim abilerin, babamların falan oynadığı zamanlar kahveler kapanır, otobüslerle deplasmana gidilirmiş. Nerede şimdi öyle taraftar! Neyse bunlar bizim konumuz değil. Üzüntümün orta yerinde kalkmış size amatör takımların sorunlarını anlatıyorum. Kusuruma bakmayın. Canım sıkkın olduğunda ne konuşacağım ı bilemiyorum bazen. Nerde kalmıştık? Heh tamam. Doğan sıkıntısından yerinde duramıyor. Çişi varmış gibi kıpır kıpır. Ardından büyük bir huzursuzlukla kulağıma eğilip "Abi" diyor. Sonra susuyor. Gözü imamda. İmam mezarın başındakilerin toplanmasını bekliyor. Toplandıktan sonra Kur'an okumaya başlıyor. Tam olarak neresini okuyor bilmiyorum. Yasin okusa hemen anlarım ama. Surenin başında Yasin deniliyor çünkü. Ama bu defa okuduğu başka bir şey. Doğan, imamın okuduğu surenin bitmeye yaklaştığını hissetmiş olmalı ki tekrardan "Abi" diyor. Ne olduğunu soruyorum. "İmam bize Fatiha okutur mu?" diye soruyor. İmamın işinin bu olduğunu söylüyorum. "İmamsan Fatiha okutursun.". "Abi" diyor yine." Ya başka bir şey okusak olmaz mı?". "Olmaz tabi. İmam ne derse o. Ama Fatiha kesin okunur yani" diyorum. "Ya ben onu bilmiyorum abi" diyor "Sübhanেকে biliyorum ben". "Oha" diyorum.". "Bizim Can var. Ablamın oğlu. Beş yaşında. O bile ezberden okuyor lan. Gelmişsin yirmi küsur yaşına Fatiha'yı nasıl bilmezsin ?". "Abi çok karıştırıyorum ben onu." diyor Doğan. İmam duayı bitiriyor. Birazdan Fatiha'ya geçecek. Zaten az kişiyiz şimdi Selim abiye eksik Fatiha göndermek hoş olmaz diye hızlıca bir çare buluyorum. Doğan'a yanımda durmasını tembihliyorum. Ardından duayı onun

duyabileceği şekilde okuyacağımı, beni dinleyip sonra tekrar etmesini söylüyorum. Rahatlıyor. “Eyvallah abi” diyor.” Okumuş adam işte. Hemen belli ediyor kendisini.”. İmam “El-Fatiha” diyor. Herkesin elleri havada. Doğan “Hazırım abi” diyor. O hazırım dediğinde bir gülesim geliyor ama topluyorum kendimi. Başlıyorum sufle vermeye. Biraz heyecanlanıyorum. Ama güzel okuyorum duayı. Dua bitiyor. “Ben normalde bunu biliyormuşum ama takıldığım bir yer vardı daha garanti olsun diye destek istedim abi” diyor. Sinirlerim alt üst olduğundan gülümsüyorum.

Köşede Nevzat abi var. Mezar taşlarından birinin üstüne oturmuş. Başı önde. Boynunu bükmüş öylece oturuyor. Öyle bükmüş ki boynunu bir yel esse kafasını da alıp götüreceksanırırsınız. Nevzat abi. Babamın nikâh şahidi. Selim abimin can dostu. Bakamıyor mezara. Kafasını havaya kaldırıp mezarlıktaki ağaçların gökyüzüyle birleştiği noktalara bakıyor. Ardından başını tekrardan yere indiriyor. Bu baş hareketlerini büyük bir ağırlıkla tekrarlıyor. Selim abi, Nevzat abi ve babam. Gümüşbileksporumuzun efsaneleri. Güzel adamlar. Çocukluk arkadaşları. Gecekondu mahalleleri, toprak sahada kurulmuş parçalı forma hayalleri ve kapı önü kahvaltıları. Bana anlatılan her şey geliyor aklıma. Biraz huzur kaplıyor içimi.

Nevzat abi kafasını tekrar kaldırıp göz göze geliyoruz. Sesleniyor bana. Çok sever beni. Koca mahalleden tek okuyan ben olunca bir de öykü kitapları falan çıkınca kalbinde ayrı yer edinmişim. Yani o böyle söylüyor. Ama olayın aslı başka. Olayın aslının toprağın altıyla bağlantısı var. Çünkü Nevzat abinin kanıyor kalbi her yerinden. Bir evlat kaybetti zamanında. Kolay şey mi bu? Şimdi merak edeceksiniz. Nasıl oldu falan diye. Uzun hikâyeye ama yani madem bahsettirm anlatayım. Nevzat abinin benle yaşıt bir oğlu vardı. Tayfun. Hatta onunla aynı dönem kazanmıştık okulu. Düzgün, efendi bir çocuktu. Babalarımız çok yakın oldukları için tüm çocukluğumuz beraber

geçti. Sonra koptuk tabii. Koptuğumuz zamanlarda bir şeyler olmuş çocuğa. Her şey farklılaşmış. Gel zaman git zaman değişmiş çocuk. Hiç konuşmaz olmuş. Sebebi nedir bilmiyorum. Sonraları buralarda çok döndü dedikodusu. Uyuşturucu diyeni de çıktı, borcu var diyeni de. Cinsel kimlik bunalımı diyen de çıktı, sevdiği kızı alamadı, kara sevdaya tutuldu diyen de. Ama bilinmedi sebebi. Bu arada bizim mahallede kimse cinsel kimlik bunalımı demez. Başka bir şey der. Ama ben çirkinleşmek istemedim. Neyse konuyu dağıtmayalım. Nevzat abi yengeyle beraber oğlanın durumunu çözmek için doktorlara, hocalara gidiyor. Ama sonuç yok. Bulamıyor kimse nedeni. En sonunda Nevzat abi hava değişimi iyi gelir diyerek memlekete götürüyor oğlunu. “Şöyle bir dağ havası alsın, iki kuzu okşasın canavar gibi olur oğlan” diyor. Neyse bunlar gidiyorlar köye. İlk başlarda iyi gibi oluyor ama sonra yine en başa dönüyor her şey. Nevzat abi de bunalıyor iyice. Arada tarlayı geziyor. Köy kahvesine batacak oynamaya gidiyor. Adam dertlenmiş. Ne yapsın kafayı boşaltmak istiyor. Ancak çarşıdan ne zaman dönse oğlunu hep o elma ağacının altında uyurken buluyor. Zamanla sıklaşıyor bu durum. Tayfun gün içinde evden çıkıp çıkıp o elma ağacının altına uyumaya gidiyor. Nevzat abi, sadece orada, o elma ağacının ihtiyaç duyulduğunda ortaya çıkan bir anneye benzeyen gösterişli gövdesinin altında uyukladığında, görebiliyor oğlunun yüzündeki huzuru. Bir gün bir çarşı dönüşünde arıyor oğlunu. Evde yok. Öğrendi ya yerini gidiyor ağacın oraya. Aynı elma ağacında, olmamış, körpe bir elma gibi asılı buluyor oğlunu. O an ne yaptı, ne hissetti bilmiyorum. İnsan ne yapar öyle bir anda, ne hisseder? Bende yok orası. Nevzat abi öylece bakmış oğlanın yüzüne. Sonra indirmiş yere. Boynundaki ip izinden öpmüş. Ne hikâye ama. Ulan zaten Selim abi öldüğü için canım sıkkındı bir de bunu hatırlayınca daha bir üzüldüm. Zaten dönmedi mahalleye Tayfun’un cenazesi. Köylerine gömdüler.

Nevzat abi, oğluyla aynı yaşlarda olduğumuz için ayn sever beni. Yanına gidiyorum. Oturduğu mezar taşının üzerinde kayarak bana yer açıyor. Oturuyorum. Yüzümü seviyor. Öpüyor. Kocaman sarılıyor bana. Koca adam hüngür hüngür ağlıyor. Bir ara susuyor. Kırılmış kıllarla dolu elinin tersiyle siliyor gözyaşını. Çatallaşan sesini düzeltmek için gırtlığını temizliyor. Gözlerimin içine bakarak "Biz az önce Selimi gömdük değil mi?" diyor. Kafa sallıyorum. "Baban gitti, Tayfunum gitti, şimdi de Selimim gitti" diyor. Hiçbir şey diyemiyorum. Başını göğsüme yaslayarak sarılıyorum. Nevzat abinin ayakkabılan çamura bulanmış. Pantolonunun paçalarında su damlası gibi çamur izleri var. Etrafıma bakıyorum. İnsanlar dağılıyor. Tek tek boşaltıyorlar çevremizi. Nevzat abi de dayanamıyor daha fazla. Ayağa kalkıyor. Akşama kulübün kahvesine gelmemi istiyor. "Tamam" diyorum. Doğan'a seslenip Nevzat abiyi götürmesini rica ediyorum. "Hemen abi" diyor. Alıp gidiyor Nevzat abiyi.

Kimse kalmıyor mezar başında. Zaten bizlerden başka kimsesi yoktu rahmetlinin. Hiç evlenmemiştii. Çoluk çocuk desen yok. Yarı bildiğim kadar yok. Başka şehirlerde bir iki takımda, üçüncü ligde falan bayağı top oynamıştı aslında. O ara bazı yaramazlıklar yapmışsa bilemem tabii. Neyse şimdi ölünün arkasından. Tövbe tövbe. Selim abinin mezarına bakıyorum. Babam geliyor aklıma. Doğanla Nevzat abi, arada dinlenerek, yavaş yavaş terk ediyorlar mezarlığı. Nevzat abinin bir bacağı sakat. Topallayarak yürüyor. Gültepe deplasmanında bırakmış bacağı. Fişek gibiymiş o zamanlar. Saçlar geriye taralı. Köşe direğinin yanından içeri süzölmüş öyle. Rüzgâr Nevzat. Sırtta Metin Oktay rüyasından kalma on numara. Karşısında göbekli stoper. Top geçer adam geçmez. Nevzat abi adamın gözlerine bakmış. Önce sırtmış yüzüne sonra basmış çalımı, kırmış belini adamın. Dönmüş bir daha karşısına gelmiş adam. Bir çalım daha. Adamla kedinin fareyle oynadığı gibi oynamış Nevzat abi. E tabii orası adamın kendi sahası,

eşi dostu tribünde. Yedirememiş çalımları kendine. Basınış tekme-yi Nevzat abiye. Diz paramparça. Sonra kaleden babam kopmuş, sol taraftan Selim abi. Bizimkiler dalınca stopere bu sefer tribün inmiş aşağıya. Esrarcısından, esnafına, çekirdekçisinden, minibüsçüsüne kadar kim varsa girmiş sahaya. Bizimkilere güzel bir meydan dayağı. İki hafta yataktan çıkamadım demişti babam. Nevzat abi ile Doğan önce küçük bir nokta oluyor. Sonra kayboluyorlar gözden. Ayakkabımın çözülen bağcığını bağlamak için eğildiğimde Selim abiyle yer değiştiren solucanı görüyorum. Mezarlığı en son ben terk ediyorum.

Tüm bu olanlar yoruyor beni. Yorgunluk. Üstüm örtünsün istiyorum. Kapıyı kilitlemek, çorba içmek, uyumak ama ne olursa olsun bütün eylemlerimi mezarlıktaki solucan ağırlığında yapmak. Akşam oluyor. Nevzat abinin yanına gidiyorum. Gümüşbilekspor kahvehanesi. Doğan, ocağın başında, Nevzat abi tek başına oturuyor. Köşede kör bir adam var. Domino oynuyor. Nevzat abinin yanına oturuyorum. Ben oturunca Doğan çay bırakıyor masaya. Oralet istiyorum. "Abi çayı yeni demledim ne yapacaksın oraleti" diyor. Canım oralet istiyor ama Doğan uzatmasın diye "Tamam" diyorum. "Şekerleri alabilirsin". "İlla bir entellik yapacaksın abi" diyor. Sonra gülerek şekerleri alıp ocağına dönüyor. Herif hem Fatiha'yı okuyamıyor hem ukalalık yapıyor. "Boşver şimdi onu" diyor Nevzat abi. "Kaç gün daha buralardasın?". "Bir hafta daha buradayım abi sonra yoğunlaşıyor bizim işler" diyorum. Sigara üstüne sigara yakıyor. Ağzındaki dumanı boşalttıktan sonra elini küçük bir yumruk yaparak "Gördün mü gitti Selimim" diyor. Derin bir nefes çekip bırakıyorum sadece. Konuşacak hiçbir şeyim yok. Benden bir ricası olduğunu söylüyor. Meraklanıyorum. Sonra Doğan'a sesleniyor. "Boş kavanoz var mı?" diye soruyor. Çok geçmeden geliyor kavanoz. Vişne reçeli varmış bir zamanlar içinde. Etiket hala üzerinde. Bordo renkli kadife masanın tam ortasına koyuyor kavanozu. Selim abinin cenazesinde az kişi ol-

masına içermiş. Neden bu kadar az kişi olduğunu merak edip etmediğimi soruyor. “Yalnızdın” diyorum. “Ailesi falan yoktu. Öyle hep tek yaşadı gitti.”. Yalnız olmadığını âşık olduğunu söylüyor Nevzat abi. Başlıyor Selim abinin hikâyesini anlatmaya. “Gençken âşık olduydu. Öyle kaldı hep. Çok sevdi. Geçer dedik geçmedi. Adam askere gitti geldi aynı kız. Benim hanımın okuldan arkadaşısıydı. Allahı var çok güzel kızdı. Gençlikten mi bilmiyorum, çok oynadı Selimle. Kapılarda yattı Selim. Şimdi okulun olduğu yerin alt sokağında bir meyhane vardı. Her gece oraya takılır olduk. Selim söyledi sevdiğini, kız cevap vermedi. Selim haber yolladı istemeye geleceğim diye de anca o zaman söyledi istemediğini. Ondan sonra topa verdi kendini. Şans da yaver gitti, Edirne’ye falan gitti, orda oynadı. Eli biraz rahatladı. Tekrar döndü buraya. Ama Selim aynı Selim. Anası kız gösteriyor, istemiyor. Benim hanımla senin rahmetli anan sürekli birilerini gösteriyor, istemiyor. Kapattım defteri dedi. Anası ağladı sızladı, yine de vazgeçiremedi. Zaten inatçı adamdı. Öyle tek yaşadı ömrünce. Yoldaş oldu bana hep.”.

Selim abinin hikâyesini dinlerken yutkunuyorum. Tükürüğüm boğazımı yırtıyor. Benden ne yapmamı istediğini soruyorum. Kavanozu uzatıyor. “ Yarın Selim’in mezarına git. Bu kavanozu onun toprağıyla doldur.” diyor. Sonra ne yapacağımı soruyorum. Kavanozu Selim abinin sevdiği kadına vermemi istiyor. Aha delirdi adam. Biliyordum normal bir şey istemeyeceğini. Yine helal olsun, o kadar acıya iyi dayandı. Nevzat abiye mantıklı açıklamalar yapmaya çalışıyorum. “ Abi” diyorum “Kadın yaşıyor mu? Nerede? Hadi hepsini geçtim, ben gitsem ulan sen kimsin demez mi? Kaç sene önceki olay, hatırlamaz bile belki. Selim abi acısını doruklarda yaşamış eyvallah ama yani elalem bizim gibi değil ki abi. Ters tepmesin olay” diyorum. “Hiçbir şey olmaz” diyor Nevzat abi. “Sen git o zaman. Hem yengeden dolayı tanıştıyormuşsun zaten” diyorum. “Olmaz” diyor. Sebebinin

soruyorum. “Ben onla k s m” diyor. Ardından kadının tanıdık olduğunu, bizim manavın karısı Kaymak teyze olduğunu  ğreniyorum. Manav dediğim eski manav ya. Kapattılar dükkânı, orayı müteahhite verdiler. Koca bina dikti adam. İki dairesini de onlara verdi. “Kaymak teyze mi abi bu kız?” diyorum. Kafa sallıyor Nevzat abi. Kadının tanıdık olması içimi rahatlatıyor. Rahatlatıyor ama yani Nevzat abinin söylediklerini nasıl yapacağımı hala bilemiyorum. Kavanoza toprak doldursam, kapılarına gitsem ne diyeceğim. “ Merhabalar Kaymak teyzeciğim. Bizim Selim abi öldü. Sanırım zamanında aranızda bazı mevzular dönmüş. Böyle duygusal şeyler. Biz de d   nd k ne yapalım diye, bunu da sana getirelim dedik” Böyle mi diyeyim? Ne diyeyim? Kaç ya ında kadına ben ne diyeyim? Zaten fazla samimiyetim olmayan insanlar. Kapıyı  alsam, oğlu açsa, kavanozu görse, elimdekini ne olduğunu sorsa, “ Birader meselem seninle değil annenle” mi diyeceğim? Kan çıkar abi. Aklımdan bunlar geçerken Nevzat abiye bakıyorum. Arkadaşının sevdiğine kavuşmasını, en azından top-rağının ona kavuşmasını istiyor. İyi de ben neden bu fantezinin ara elemanı oluyorum? Abi bu ne pis bir romantizmdir! Nevzat abi tek gözünü kırıptıktan sonra kafasını sallayarak “Ne diyorsun ko um yapacak mısın?” diyor. Ko um diyor adam ya. Bir insan size ko um di-yorsa sizi seviyordur. Bana ko um demiş bir insanı nasıl kırayım ben? “Yapmak istemezsen anlarım. Hiç sorun olmaz oğlum ” diyor. Al i te. Şimdi de oğlum dedi. Yine merhametime yenik d   yorum. Ya ben kıyamıyorum. Nasıl a ladı bugün. Nasıl sarıldı bana. “Tamam abi” diyorum. Gülümsüyor. Sırtıma vuruyor. Sonra elini g  s ne götürüp “Eyvallah” diyor. Böyle adamlar için gönülden söylenmiş eyvallahlar üzerine bir kelime yoktur. Kavanozu alıp kahveden dışarı çıkmadan önce bir oralet söylüyorum.

(Edebiyat Oranı/Sayı 53/Kasım-Aralık)

Recep SEYHAN/TOPRAĞIN KARNİNİ DEŞEN ADAM

Adam, kazmayı kaldırdı ve toprağın karnını yardı.

Adam kazmayı indirdiği anda kazmanın ucundan ateş çıktı; ardından da toprak kazmayı ısırdı, salmak istemedi

Ateş ve toprak bir araya gelince adam irkildi ilkin, kendisine topraktan bir zarar gelebileceğini düşündü. Sonra adam, az geri çekilir gibi yaptı ve anlamaya çalıştı. Akşama doğru gökten inen çiseden dolayı yer yüzeyi biraz ıslaktı, toprağın kazmayı bırakmak istemeyişini buna bağladı adam.

O arada adam, bir anda beş nesneyle karşılaştığını ayırt etti: hava, ateş, su, toprak ve taş. Taşın ilk dört nesnenin kabı olabileceğini düşündüğü sırada toprak dedi:

“Taş, bağımda bir tutkaldır, bir direktir, dikeçtir. Onun varlığı benim duruşumu da belirler. Ağaçlar ve taşlar elbisemdir, onlar olmazsa çıplak kalırım ve ayağım kayar, düzenim bozulur, tutunamam.”

Adam toprağa sordu:

“Seni kazıyor olmamdan rahatsız mısın?”

Toprak dedi:

“Hayır, rahatsız değilim; fakat benim tek olmadığımı bilmeni isterim. Bağımda barınan canlılara zarar vermeden yap işini. İnsan soyu yıkıcılıkta ve yaptığı işi çığırından çıkarmakta ustadır. Bana yanlışlık yapma.”

“Sana ne tür yanlışlık yapmamdan kaygı duyuyorsun?” diye sordu adam.

“Bağımda sakladığım hazineleri değerlendireceğim ama ihtiyacının üstünde açgözlülük yapma, yağmalamaya kalkışma; bağımdaki canlı-

lara zulmetme; böceklerle, yılanlara, solucanlara bile dokunma.” dedi toprak.

“Ama ben...” dedi adam, “Ben bir solucanı ayırt edemem ki, kazmam bana haber vermez, canına kıyabilirim kastım olmadan.”

“Bu konuda duyarlı olman yeterlidir.” dedi toprak

“Peki, ne yaparsam bu senin için açgözlülük ya da yağmalama olmuş olur, söyler misin?”

“Bana bunu sen mi soruyorsun?” dedi toprak, hayretini gizleyemedi. Daha dün hazinelerimi ele geçirmek için direklerimi sökmedin mi? Söktün de ne oldu? Yaptığının bedelini ağır ödedin; evini başına yıktım, ders almadın. Sadece bu da değil, varlığımın bir laboratuvar olduğunu çok iyi biliyorsun ama bilmezden geliyorsun.”

“Elementleri mi kastediyorsun?”

“Bak, nasıl da biliyorsun! Onlara kendi dilinde tek tek adlar veren, her geçen zamanda yenilerini keşfeden sensin çünkü.” dedi ve “Bir yanlışlık yapma.” diye de ekledi tekrar.

Adam, kazmaya devam etti, peş peşe kazmayı indirmeye başladı.

Kazma pot pot ses çıkarıyordu, o sırada sesin varlığını duyumsadı.

Anladı. Toprak yalnız değildi. Bir sürü nesne vardı çevresinde.

Toprak suya kanmamıştı, kazmayı derinliklere indirdikçe kuru ve suya hasret toprakla karşılaştı. Daha derinlere indiğinde bu kez başka bir şeyi ayırt etti. Suya hasret görünen toprağın derinliklerinde su vardı. Adam suya sordu:

“Toprağa neden yoldaşlık etmiyorsun, yukarı katmanlarda varlığına hasret bırakıyorsun onu. Buradan gönderemez misin?”

Su dedi:

“Benim buradaki varlığım daha derinlerde akmakta olan nehirlerle bağlantılıdır. Nehirlerin suyu ise -bilirsin ki- gökten gelir. Toprak, üst katmanlarında susuz kalmamak için ihtiyacım gökten ister. Gök, toprağa su göndermedikçe benim burada tutunmama imkân yoktur.”

Adam kazmayı bir daha, bir daha indirdi; toprağın karnında kocaman bir yarık açılmıştı.

Derken bir adam geldi, selam verdi, “Kolay gele!” dedi.

“Ne yapıyorsun burada, bu kadar derin çukur neyine lazım, nedir bu?” dedi gelen adam.

“Mezarımı hazırlıyorum.” dedi adam.

(Türk Edebiyatı/Sayı 517/Kasım)

Recep Şükrü GÜNGÖR/KIRMIZI IŞIK

Camları silmeye başladı. Kırmızı yanmıştı. İş başı. Bir lira alırım umudu. Hepimizi bir çeşit umut çalıştırmaz mı? Kırmızı ışık çocuğu da o umutla koyuldu çalışmaya.

Dilenci mi? Hayır. Emekçi. Alın teri ile kazanmak. Tırmalayarak yaşamak. Ayakta kalma mücadelesi. Hangi mezhepten, hangi dinden, hangi milletten? Sorular uzasa da cevabı tek. O bir çocuk. O bir insan evladı. O bir sabi. O bir günahsız. O bir ciğer. Çocuk. Yaşını biliyorsunuz. Beştir. Altıdır. Yedidir. Ama o bir çocuk.

Kız kardeşi yanında. Direğin dibinde süzülüyor, büzülüyor, utanıyor. Yaşamaktan utanan çocuklarla yaşamak başkalarının utancı ama çocuk utanıyor. Işık direklerinin dibinde eskimiş bezden sergileri. Üstüne oturmuş. Rahlesi yok. Önlüğü yok. Kirli eteği, üşümüş elleri ve baygın bakışları. Kahreden bakışları.

Hepimiz suçluyuz çocuk. Sana hayat borçluyuz çocuk. Yeşil ışıktaki onun üstüne oturuyorlar. Yeşili istemiyorlar. Yeşil ekmek için engel.

Sürgün. Hayattan, aileden, eğitimden, ülkeden sürgünler. Coğrafyasından, mahallesinden, oyun arkadaşlarından sürgün. En kötüsü de kalplerden.

Bombaların, kalaşnikofların sürgünü. Çölden yayan yapıldak kaçımlar. Bir umut, bir sığınak sana gelmişler. Ama sen onu kırmızı ışığa mahkûm etmişsin. Bana sığınmış bakıp geçmişim. Yokmuş gibi yapmışım.

Zehirli gazların sürgünü. Ülkesini yitirmiş. Sevgisini yitirmiş. Yeni sevgiler bulurum umuduyla gelmiş. Ama kırmızı sevilir mi ki. Sevmiş işte. İlk sığınağı. En kısa sığınağı. Akşamı nerde eder ne yer ne içer ki. Bizim karnımız tok ya... Çocuğun açlığına kim baka ki...

Dudakları kararmış, gözleri içe çökmüş. Daha delikanlı olacaktı. Ergen olacaktı. Nazlanacak sivilceleri çıkacaktı. Bunların hepsini geçmiş. Adam olmuş. Kırış kırış surat. Kısa kalmış bir orta yaş adamı.

Kardeşinin koruyucusu, kollayıcısı. Bir de o var, sorumluluğu da var, sığınakta sıcakta olması gerekirken koruyucu olmuş kardeşinin.

Annesi babası hangi köşede kim bilir. Var mıdır ki. Gelebilmişler midir ki...

Çocuk işte. Avcuna bir lira kondu mu mutluluğu hemen yüzüne yayılıyor.

Çocuk mutlu olunca bütün trafik seviniyor. Yeşil kırmızı sarı ışık bile neşeleniyor.

Türkçe yok, Kürtçe yok, Lazca yok. Ama hal dili var. Bütün dillerin üstünde beden dili var.

Elini yavaşça, çekingen uzatıyor. Dirseğini en fazla yarım açıyor... Rahatsız olmayın der gibi. Halinden özür diler gibi. Ben aslında dilenci değilim der gibi. Dilinden anlayanlar uzatı veriyorlar liralalar.

Cebinde biriktikçe yüzüne mutluluk yayıldıkça kardeşinin de yüzü ışıyor. Çöl kavruğu esmer teni açılıyor, ışıyor.

Kırmızı ışık onun en sevdiği ışık. Kırmızı ışık

Ona kalsa yeşili kaldırmalı. Sarı ışığı hiç yakmamalı. Hep kırmızı ışık yansın. Sık sık yansın. Çocuk aklı işte. Sürekli kırmızı yansa bir kere alır, sonra kalır öyle.

Onun aklı değil ki bu. Benim kurgumun aklı.

Çocuk kurgudan daha akıllı.

Gerçekte kırmızı yansın, yeşil de yansın, sarı da diyor çocuk. Ama kırmızı sık sık yansın diyor. İşte bu, çocuğun isteği.

Adını demedik. Demeye ne hacet. Ammar. Umer. Salah. Muslih. Keram. Hatice. Sibel. Fatime. Nurdan. Elif. Abdussalam...

Abdussalam ile Fatima olsun isimleri. Olsun kurgu nasıl olsa. İtiraz eden olmaz. Dilimizi bilmiyor, nasıl itiraz etsin ki... Üstelik bir de kurgunun içinde.

Kırmızı ışık ne tatlı yanıyor öyle. Bunu Fatima düşünüyor. Kırmızı ışık yanınca Abdussalam işe başlıyor. Şoför kapısına yaklaşıp kendini fark ettiriyor. İş bu. Bundan sonrası fark edene kalıyor. Cam yarı iniyor, bir lira uzatılıyor. Cam iniyor, ekmek arası köfte uzatılıyor. Cam iniyor, bir poşet meyve ikram ediliyor. Cam iniyor, tatlı bir tebessüm hediye ediliyor. Cam iniyor, asık suratla bütün neşe donuyor. Cam iniyor, uzatılan para geri çekiliyor.

Cam siliniyor ama cam inmiyor.

Kırmızı ışığın camları öyle çok çeşitli, öyle çok renkli ki...

Kırmızı ışık kızarıırken Abdussalam yeşilleniyor. Kırmızı ışık kızarıırken Abdussalam morarıyor.

Fatima direğin dibinde, partial serginin üstünde karıyor. Çöl gülü desenize onlara. Çarıkları yırtık. Kış günü elbiseleri incecik.

Onları seyredip haline şükrediyor dünya. Çok şükür onun durumunda değilim diyor.

Değilsen, o senin halinde değil ama. Bunu kaç kişi düşünüp dertlenecek. Çok şükür deyip kahkahalar savuracaklar, bol şükürler bolluklarla karışacak. Malı ederinin üç katına satacak, çok şükür. Fakiri iki kat kazıklayacak çok şükür. Müşterisi itiraz etmeden, pazarlık yapmadan alıp gidecek çok şükür.

Abdussalam bu çok şükür dünyanın neresinde dersiniz, işte dedim ya, şükür sebebi. Başta duruyor. O durmasa öyle kimse çok şükür demeyecek. Kimse halinden memnun olmayacak.

Bir kişi de yerinden kalkıp bu da bize dahil olsun demiyor. Demez de. O orada şükür sebebi. Şükür deyip geçirme sebebi.

Akranlar oyundayken, akranları okuldayken, akranları sıcak yuvalarındayken, akranları babalarının yanındayken onlar çilehaneler. Akranlarının alınlarında çocukluğun dinginliği varken onlar kırışmış alınlarıyla bakıyor lanetli dünyaya.

Çocuklar sürgün edilsin. Birleşmiş milletler seyretsin.

Çocuklar zehirli gazlarla ölürken Birleşmiş milletler seyretsin.

Çocuklar vatansız kalırken dünya seyretsin.

Çocuklar kırmızı ışıktaki dünyanın gözüne bakarken, dünya onlardan çeviriyor yüzünü.

Abdussalam kırmızı ışıktaki doğmadı, orada yaşlanmayacak.

Umutları büyüterek, ıştırak yaşıyor.

Bir gün onlar da ev sahibi olacaklar. Sıcak mekânda iş, sıcak çor-

ba, kızarmış et yiyecekler.

Kırmızılıklar bitecek. Sürgün bitecek.

Dünya utanacak

(Birmokta/Sayı 169/Şubat)

Sedat DEMİR/KENAN'TIN TEKİL YAŞAMI

İlkokul üçte tıkanmıştım. Artık daha fazlasını aklım almıyordu. Köyü biraz anlayabiliyordum am, İnönücüler ve Menderesçiler vardı, anladığım kadarıyla öldükleri için değerliydi. Hangisinin daha iyi olduğunu tartışıyorlardı sürekli caminin önünde. Kahvenin içinde. Benim Kenan'dı adım. Yine öyle. Karne vaktine yakın günlerde, babamın ellerindeki tavukla sınıf geçmeye gittiğimizi anladım. Anladığım kadarıyla üçümüzün değil, sadece benim dörde gitmeme gerek varmış. O gün öğrendim okuma-yazma bilmediğimi. Tavuk canlıydı. Kafamdaki bitler de. Toprakların çiğini eze eze tarlaların oradan okulun beyaz binasına doğru yürüdük. O günlerde aklımda olan tek şey bakkaldan şerit şerit aldığımız çokomel ve üç çeşit eti *puf*'tu. Beynimin hemen damağımın üstünde olduğuna inanıyordum. Devletin, Orta Anadolu'daki alışkanlıkları üzere kafa kâğıdına doğum günümün sehven yazılması hep aklımı karıştırdı. Devlet ve babam doğru günü bulmama yardımcı olmadılar. Bu yüzden biraz yanlış büyüdüm. Büyürken hayatıma *dido* ve *tadelle* girdi. Şimdiki gibi değillerdi ve tadını hiçbir zaman unutmayacağım *pralinler* (10 kuruş). Sonra çikolatalı gofret. Pek itibar etmedim. O sıralarda ortaokul ve liseyi epey dışarıdan bitirdim. Matbaada. Cmyk ayarlarıyla uğraşırken. Seçimlerde, partiler için çalışıyoruz. Şahsen ben birçoğunun filayırını, afişinin renklerini topladım. Yirmi yaşına kadar ve daha sonrasında. Askere gitmeye hazırlandığım bir gün *dido*'nun yeni versiyonunu rafta gördüm. Askerlik boyunca, herkes uyuduğunda karpuz kabuğundan gemiler yapar gibi usul usul onu yedim. Paketinden soyup.

Döndüğümde yeni bir şey yoktu. Bir ara âşık oldum gibi oldu. Bu ara bittire dadandım. Ardından evlenip boşandım. Karımın iki çocuğu var. *Milka*'yı bilirsiniz. Çeşitleri vardır onun, üniversiteye gitmeye karar verdiğimde *lilapause*'a dadandım. Üniversite herkese açık, bana kapalıydı başlarda. Karımın çocuklarıyla çileklisini yiyorduk. Ondan önce *cino* favorimdi, geçmiş tatları hatırlatıyordu. Dışarıda işletme, aöf ve arada *ferreoroscheler* ama testi geçtim, bağlanmadım. Eti'nin şamfistıklısına baktım. *Snikırs*. O hindistan cevizli gibi olan şey berbat. *Kinder* yalancı. *Tobleron*? Cık! Sonra *petito*. Küçük lezzet bombası. Tavuğa dönüp baktım, epey canlıydı, ara sıra ses çıkarıyordu. Başına geleceği bilmiyordu ve yaşayacağı ölümün benim yüzümden gerçekleşecek olması çok üzücü. Yol boyunca uzanan, yeni ekilmiş tarlalar, ıslak, gökyüzüne doğru. Ayaklarımız içine bata çıka. Ben, babam ve tavuk. Hepimiz canlıyız. Ardından yakın dönemde *tadelle*'nin yeni şekliyle karşılaştım. Bir süredir onu yiyorum. Az önce matbaadan çıkıp, gelirken yolda, iki tane çaktım. Bana mısın demedi. Yolda gelirken düşündüm, o ilk *eti puftan* bu yana pek çok şey oldu. Olaylar. Canlılar vardı. Şimdi yoklar. Birçoğu öldü. Ama eminim ki, benim için canını feda etmişti o tavuk. Eti'nin yeni bir gofreti çıkmış. Yemiştım. Küçük. Onu aradım. Bulamadım. Bulamayınca iki tane *petito* çaktım. N'apiim. Seviyorum. Yaşadıklarımın, yani benim, "Kenan'ın Tekil Yaşamı" başlığının altına düşmesi benim için ayrıca çok duygulandırıcı. Teşekkür ederim.

(Öykü Gazetesi/Sayı 3/Aralık)

Segâh GÜMÜŞ/KÜLLÜK

S. adındaki memure kadının, iş yerinde tiz kahkahalar attıktan sonra kaçıp gittiğini bir daha da işe gelmediğini çaycı Melahat'tan öğrenen; işsizlikten canı sıkılmış memurlar başlarını iki yana sallayarak; "Cık cık cık..." dediler. "Bakışlarından belliydi. Kadın bir tuhaftı zaten."

Sıcak bir yaz gecesi. Hava yeni serinlemiş. Odadaki tüm ışıklar kapalı. Bir mum yanıyor sadece. Sezen inceden ortamı buğulamış. Ortam demini almış. Sevgi elindeki tahta küllüğe bakıyor. Küllüğün içinde. “Zehir de olsan insanların ihanetinden acı değilsin.” yazıyor. Sevgi için küllük, sahile vurmuş bir deniz kabuğudur. Sahil boyu satıcılarının şahit olduğu küçücük bir sırdır ona gelişi. Kulağına duyulmamış masallar fısıldar. Canı sıkıldığında, üzüldüğünde, yalnız kaldığında küllüğüyle dertleşir. Küllüğün içindeki yazıdan; “ihanetinden ve acı” kelimeleri silinmiş. Fakat orada ne yazdığını biliyor kendisi.

Sigara sağlığa zararlıdır. Ve Sevgi onu içmeye karardır. Her gece küllüğe bastırıldığı kirli izmarit saatlerini çok sevmektedir. Kirli izmarit saatlerinde Sevgi Söylemez derin düşünür. Derin düşününce varoluşsal sıkıntılar başlar. Varlığa ilişkin sorgulamalar sisteme yönelik eleştirilere döner bazen.

Geceleri böyle düşünen Sevgi Hanım, gündüzleri kendini sekiz beş denilen bir sistemin içinde bulur.

O sabah da zorla yataktan kopardığı bedenini, dairedaki masasının başına götürdü; gelen evrakları gözden geçirdi, dosyalar hazırladı, amirine sundu.

Bu zaman diliminde ikinci bir karakter alır yanına bayan Sevgi; topuklu ayakkabı, kısa ceket, dizde etek. Siyah çerçeveli gözlüğünü de taktı mı memur Sevgi Hanım göreve hazır demektir.

Hazır görüntüyü alıp daireye götürdü o gün de ve “buyrun efendim”ler eşliğinde müdüre sundu.

Müdürlere saygı duyulmalı, egolan parlatılmalı. Düğmeler ilikli, başlar hafifçe öne eğik. Önce hafifçe öksürerek ses kontrolü sağlanmalı ki ses çatallaşmasın. Hafif bir tebessüm yüzde, dozu iyi ayarlanmış. İyi günündedir inşallah. Yüz şekline bakılırsa değil.

Müdür yine; “gözünüzün üstünde kaşınız, omzunuzun üstünde başınız var” dedi. “Tüm bunlar sizin suçunuz. Görevinizi yerine getirmemişsiniz. Sormadınız, yanlış yaptınız.” deyip “Cık cık cık...” eklemeyi ihmal etmedi.

Başarılarsa ondan sorulur. “Tabii canım benim sayemde elbette. Ben istedim de oldu. Benim desteğim olmasa olmazdı. Ben, ben, ben...” dedi başka birine de.

“Efendimiz... Siz... Hep siz. Olmasaydınız ne yapardık biz. Çok yaşayın efendimiz.” dediler tüm memurlar da.

Olmadı mı? Sayın patron ve yardımcıları hep birlikte üstüne yürürler. Koro hâlinde sallarlar başlarını, bir sağa bir sola. Aynı anda açılır ağızlar ve yine hep birlikte; cık, cık, cık...

O gün de böyle bir anın ertesinde utançtan kıpkırmızı kesilen Sevgi Söylemez, ellerinin neden birdenbire büyüdüğünü anlayamadı. Aceleyle “tabii efendim”, “hemen efendim”lerle biraz yumuşattıktan sonra çıktı müdürün huzurundan. Başarılı olmak için koştı görev mahalline.

Varoluşsal sorunlar yaşayan Sevgi’nin, başardıkça varlığına kanıtlar bulması kolaylaşır. Sevilip onaylanacağını, parmakla gösterileceğini bilir o zaman. Parmaklar, güzelliğinden mi, başarısından mı, yoksa bilmediği bir sebepten mi kendisini gösterir merak eder. Fakat o anda düşünmez bunu. Gece olmalıdır, küllüğünün yanına gidip düşünmeye başlamalıdır.

Üzerindeki son rol artıklarını da küllüğe bastırıp öyle dalar derinlere. Gecenin örten sessizliği sarıp sarmaladı mı duygularını, dertleşmeye durur sevilmeyen yanlarıyla. Gündüz öldürüp gece dirilttiği esmer bir hayaldir, sevilmeyen yanları. Gecenin şahitliğinde öperek uyandırır esmer sevgiliyi. Sohbetler eder sabahlara kadar. Sorar, güler,

şakalaşır. Aldığı cevapları beğenmezse sinirlenir, küser. Sonra özürler diler tekrar tekrar. Güneşin ilk ışıkları yeryüzüne değince kaybolur esmer gölge. Bir düzene uyanmak üzeredir yeryüzü. O da biraz dinlenmek üzere gömer yastığına hülyalı başını. Faizli sisteme inat gözü gibi saklar, yastıkaltı hayallerini. Karın tokluğuna çalışır onun zihni.

Her şey aydınlanmamıştır zihninde ve henüz Sevgi, sıradan bir kadındır.

Utançtan ellerinin büyüdüğü günlerden birindeydi. O'nunla yeni tanışmışlardı. Bir deniz serinliğinde küçüldü elleri. Sevimli sıcacık küçük bir çift el oldular. "İşte! tahta küllük, ne şirin" "yazı da yazdıralım içine" "Kaya Bilgegil'den olsun."

Sonra olanlar oldu. Gönlü aktı. Olmadık bir yere kıvrıldı nehrin yönü. Depremler, devrimler ve ışık huzmeleri. Ne çok mucize vardı dünyada. Ve o, bunu yeni fark ediyor.

Sistem memuresinin kalbi cehennem meyvasına durdu ve (s)istem-siz atıyor artık.

Kalp tek başına yetiyor mu peki? Buna bir çift göz ekledi, bir çift el, bir çift ayak ve gövde, bir kafa. İşte bir adam doğdu nihayet. Saat on ikiyi vurmadan kaçmalı onunla. Yoksa sabah olduğunda her şey için çok geç olacak.

Hadi kaçalım diyemedi adam bir türlü. Sevgi de ayakkabısını aldığı gibi uzaklaştı yanından. Anladı ki bir ahmakıslatandı aşk. Hazırlıksızdı ve ıslanmıştı çoktan. Dünya çok tatsızdı. Tatlı bir esinti gibi yaladı geçti ömrünü. Güneş de çıkmıyordu bir türlü. Üşümüştü. Böylece yarım kaldı öykünün bu bölümü. Bohçasındaki iki çocuk ve tek katlı bahçeli ev düşlerini sandığa gömdü. Elinde kalan tek küllükle bir artı bir dünyaya sığıdı. Geceleri açardı bir tek sandığın kapağını.

İşte o gece de yine uzun ve derin düşündü küllüğüne bakarak.

Çayından bir yudum almayıp, soğuduğunu dahi fark etmeden öylece karanlıkta oturdu sabaha kadar. Karanlıkta kızıl bir ışık, küllükle Sevgi arasında gidip geliyordu.

Sabah olunca hergünkü gibi; giyindi, süslendi, hazırlandı. Aynada uzun uzun kendini seyretti. Sevgi Hanım'ın o gün servis aracına binip devlet dairesindeki işine gitmesi bekleniyordu. Ama o sabah servisteki yeri boştu kendisinin.

Sevgi Söylemez'in, bir gün önce tiz kahkahalar attıktan sonra kaçıp gittiğini bir daha da işe gelmediğini çaycı Melahat'tan öğrenen; canı sıkılmış, işi olmayan memurlar başlarını iki yana sallayarak; "Cık, cık, cık..." dediler. "Bakışlarından belliydi. Kadın bir tuhaftı zaten."

Sevgi Söylemez o gece sigarasından son bir nefes çekti ve bütün küllenmiş hatıraları hınçla küllüğün içinde ezdi.

(Hece Öykü/Sayı 76/Ağustos-Eylül)

Semrin ŞAHİN/ 7. GÜN

Babamın yedisinin yapıldığı gündü. Annem siyah başörtüsüyle divanın üzerinde öne arkaya sallanarak öylece oturuyordu. Ağlamıyor, dövünmüyor, sakın sakın ileri geri gidip duruyordu. Bir haftadır yemeden içmeden kesildiği için arada bir teyzem gelip ona bir şeyler yedirmeye çalışıyordu. Amcam dışarda semaverin başında gelen gidenle sohbet ediyor, kâh tarlalardan, kâh ihtiyar heyetinin yaptıklarından, kâh konu komşudan konuşup dert yanıyordu. Bir ara "Cenazelerin en iyi yanı bütün hısım akrabanın bir araya gelmesi" dedi. Bütün oturanlar gülerek onayladılar. Herkesten konuşuluyordu da laf babamın ölümüne gelmiyordu bir türlü. Halalarım da arada bir ağlaşıp, sonra birbirlerine sataşıp kavga ediyor, ardından sarılıp dövüne dövüne tekrar ağlıyorlardı. Komşu kadınlar dört dönüyorlardı or-

talıkta. Hüsne teyze helvayı kavururken bütün çoluk çocuk herkese birer kere unu karıştırıyordu: “Sevaptır, sevap!” diyordu.

Akşama doğru avluya muhtarın belediyeden istediği beş kişilik masa ve sandalyeler geldi. Kardeşimle abim lahmacunu fırına götürmüşlerdi. İçi hazırlanan lahmacunlar akşam ezanından önce cenaze evine getirilmezdi. O yüzden ortalıkta yoktu ikisi de. Yurdagül Hanım teyze erkekleri bulamayınca beni çağırdı yanına. Evin arkasındaki kilerden üç tane çömlek alıp gelecektim. Dikkat et, dedi ben koşarken. Çalıya çırpıya değmemeye çalışıp arka bahçeye geçtim. Kestane ağaçlarının altı iyiden iyiye kararmıştı. Başımı yukarı kaldırıp baktım.

Hava kararmaya yüz tutmuştu. Babam için dua ettim sessizce. Kilerin yanına gittiğimde kapısını açamadım. Omzumla dayandım olmadı. Kilitliydi. Koşarak eve geri geldim. Avlu iyiden iyiye kalabalıklaşmaya başlamıştı. Az sonra ezan okunacaktı. Ardından da mevlit başlardı. Eve girip doğru yüklüğün çekmecesine gittim. Anahtar orada olmalıydı. Yatak odasında tanımadığım dört beş kadın yatağın üzerine oturmuş sohbet ediyorlardı. Onları öyle görünce şaşırdım. Ben çekmeceleri karıştırırken hiç istiflerini bozmadan sohbet etmeye devam ettiler. Kaynanasıyla anlaşılamayan birinden söz ediyorlardı. “Vah vah,” “Tüh tüh,” nidaları öfke sözcüklerine dönüşüyor, hayırsızlıktan, vefasızlıktan dem vuruyorlardı. Anahtarı bulamayınca mutfığa gidip bakayım dedim. Mutfak çok kalabalıktı. Herkes bir işin ucundan tutmuş yemek hazırlıyorlardı.

“Geldin mi kızım, hani nerede çömlekler?”

Yurdagül Hanım teyzenin sesiyle irkilip arkamı döndüm. Anladım boncuk boncuk terler birikmişti.

“Kiler kilitliydi. Anahtarı bulamadım. Onu arıyorum,” dedim.

“Çabuk ol, bunca insana yemek servisi yapılacak.”

Anahtarın nerede olduğunu düşünürken aklıma geldi. Babamda olmalıydı. Geri yatak odasına koştum. İçerideki kadınlar hareketlenmiş az önce benim açtığım çekmeceleri karıştırıyorlardı. Beni görünce birbirlerinin yüzüne baktılar. Ben de sesimi kalınlaştırmaya özen göstererek “Buradan çıkın,” dedim. Şaşırdılar. Biri terbiyesiz dedi, biri acınızı paylaşmaya geldik dedi. Yüklüğün perdesini açıp yorganları yoklayan bir diğeri “Bunlara iyilik yaramaz,” dedi. Ben elimi çeneme dayayıp “Çıkın, üstümü değiştireceğim,” dedim.

Arkalarına baka baka çıktılar. Kapıyı kapatıp babamın en son giydiği pantolonu morgda teslim etmişlerdi. Çıkınıyla poşette duruyordu. O sırada ezan okunmaya başladı. Ben de anahtarı bulmuştum. Gerçekten babamın anahtarlığında takılıydı.

Avluya çıktığımda karanlıktı, seyyar kabloyu yeni takmışlardı. San ampuller hüznüyle ışıldayınca uzun gölgeler oluşturarak kilere koştum. Gökyüzünde kocaman bir dolunay vardı. Kilerin kapısını açıp içeri girdim. Tozla karışık rutubet kokusunu soludum derin derin. Çömllekler az ötemde üst üste duruyordu. Uzanıp kucaklayacağım esnada gözüme bir şey ilişti. Sanki bir karaltı var gibiydi. Avludan Hoca'nın sesi duyuldu. Besmele çekerek Kuran okumaya başladı. Evdeki bütün sesler kesilmişti. Köyde sadece Hoca'nın sesi kalmıştı. İçe işleyen huzurlu bir okuyuşu vardı. Karaltıyı işte o an fark ettim. Bana bakıyordu. Duvarın dibinde dimdik duruyordu. Sırtını duvara yaslamıştı. Dolunay ışığı açık kapıdan içeriye tam onun üzerine vuruyordu. Bir iki adım geriledim. Parmaklarını dudağına götürdü. Sus, işareti yaptı. Konuşamıyordum, sadece vücudum titriyordu. Göğsümden yukarı doğru yürüyen bir ateş topu vardı. Hoca'nın ahenkli sesi kulaklarıma dolarken “baba,” diye fısıldadım.

Gülümsedi. Dişleri hiç olmadığı kadar beyazdı. Gözleri kapkara, yüzü sarımsıydı.

“Onları al, git,” dedi. Ona doğru bir adım attım. Kollarını uzattı, “Sakın!” dedi. Olduğum yerde kaldım. “Ölmemişsin,” dedim. Gü-lümsedi. O kadar güzel gülüyordu ki koşup boynuna sarılmak istiyordum. Yaşıyordu babam. Bütün herkes duysun istiyordum.

“Abla! Yurdağul Hanım seni soruyor, nerede kaldı bu kız diyor.”

Yusuf gelmişti. Çömlekleri kucakladı hızlıca. “Yusuf babam,” dedim. Durduğu yeri gösterirken kimse yoktu. Yusuf çömlekleri hızlıca götürürken “Abla sen çok yoruldu, dinlen biraz,” dedi.

Babam gülümsüyordu “Sus,” dedi. “Seninle benim aramda.”

“Ama baba...” demeye çalıştım. Konuşturmadı beni.

“Bak dinle, bugün yedinci günüm,” dedi.

Hoca'nın Kur'an okuyan sesi içime işledi.

“Yedinci günün,” dedim.

Evden beni çağınıyorlardı. Duvarın dibinde yoktu. Kileri kilitleyip isteksizce eve döndüm.

Yatak odasından çıkarttığım kadınlar ona buna beni anlatıyorlardı. Annesinin hatırı olmasa, diye başlayan cümleler kuruyorlardı. O kadar üzgündüm ki, orali olmamaya çalıştım. Verip veristiriyorlardı. Kovuştum onları, kim oluyordum ben.

Aralarından geçip sediri uzandım. Mırıltıların arasında küçük halamın sesini işittim. “Kimi cenazeye eğlenmek için gelir,” dedi. “Üzülme, duymazdan gel.”

Annemin sesini duydum. Yorgun, bitik bir sesle “Bugün kaç gün oldu şimdi?” diye sordu.

Yedisi, dediler.

Yedisi...

Bugün babamın yedisiydi. Gözlerimi kapattım. İçimde büyüyen boşluklar yeni yarlara açılıyordu ve babamın dişleri bembeyazdı.

(Öykülem/Sayı 6)

Sevgi KORKUSUZ/ÜÇÜNCÜ SES

Eski model apartmanın, dışa çıkıntılı balkonunun dikey çubuklardan oluşan demir korkuluğuna dirseklerimi, ellerimi de yüzüme yaslayarak çıkış kapısı arıyordum. Hayatım gri tonlarındaki yumağın içine sıkıştıkça rüyalarımın da rengi kaybolmaya başlamıştı. Belki bir renk arayışı, umut beklentisi ya da hayatla hesaplaşma... Biraz sonra ne yaşayacağımı ve yazacağımı bende bilmiyorum.

Tam karşımdaki çam ağacına baktım. “Nasılsın orman kaçkını?” dedim içimden. Duydu galiba iç sesimi. Çam ağacı hafif titriyor. Devasa büyüklüğüyle civarda tek olmasından dolayı ona bu adı münasip görmüştüm. Aynı hizadaki tüm balkonlara gölgelik yapıp, tek başına birçok vazifeyi üstleniyor.

Üzerinden eksik olmayan serçeler suskundu ya da ben duymuyordum seslerini. Belki de nezle olmuş cıvıldayacak güçleri kalmamıştı. Yok yok! Serçe kuşları yoktu çam ağacında. Neden gelmemişler? Ya da gelip gizlenmiş olabilirler mi dalların arasına? Mutlu olmamı onlarda istemiyor sanırım.

Sarsılmaya başlıyor orman kaçkını çam ağacı. O da ne öyle? San ki kökleri onu dibe çekiyor. Evet evet! Çam ağacı küçülüyor. İnamadığım gözlerimle görüyorum. Test etmeliyim. Parmaklıklardan dışarıya çıkardığım ayağımdaki terliği ağır ağır iterek bırakıyorum. Hızla yere düştü. Çam ağacının tam dibine... Terlik de ağacın köküne takılıp toprağın altına girecek mi? Kafamı aşağıya doğru biraz sarkıtıyorum. Gözüm kararıyor.

Terliğin hemen yanından bir ses “Hadi gel!” diye seslendi. Terlik

mi konuştu yoksa am ağacının ağır ağır gömülen bedeni mi konuştu? Karışık kafam telaşlanıyor. Hemen ayağımdaki diğer tekine bakıyorum, sesi çıkıyor. Biraz daha eğiliyorum. “Gel hadi, atla!” diyor. Hayatım ayaklarımın altından kayıp gitmek üzere.

am ağacına tekrar baktım, sonra terliğe... Terlik hiç kıpırdamıyor. am ağacı biraz daha küçüldü. Etraf çok gri hiç bir şey göremiyorum. Biraz daha sarktım. Terliğin yanındaki ses daha hevesle çağırmaya başladı. “Gel, gel...” Gözüm iyice karardı, hiç bir şey seçemiyor. Biraz daha sarkıp gitsem mi diye düşünüyorum. Arkamda kimlerin kalacağını idrak edemiyorum. İlk depresyonumun kaçıncı atağı olduğunu da bilmiyorum. O balkona kaç defa ve niçin çıktığımı da... Ama daha önce terliğin yanındaki sesin benimle hiç konuşmadığını biliyorum.

Terlik hala orada bekliyor. Bir kaç serçe geldi sanırım. Birinin boğazı ağrıyor zannımca. Sesi korna gibi çıkıyor. Hangisinden ıktı bu ses? am ağacı biraz daha küçüldü. Arkasına gizlenen bir başka ses daha var sanki. Cızırdayıp vızılıyor. Terliğin yanındaki ses değil. Sesi kornaya benzeyen serede değil. Bir anda “Abla, abla!” diyor üçüncü ses. Evet, abla dedi eminim. Kulaklarım çok iyi... Duyduklaruma rağmen neden hiç bir şey göremiyorum?

am ağacı biraz daha küçüldü. Serçe korna gibi tyor. Doğrulmaya başladım? am ağacının arkasında kim vardı? Doğrulmuş vaziyette yerdeki terliğime bir daha baktım, konuşmadı. Ayağımdaki diğer teki zaten konuşmuyordu. am ağacının arkasında bir karartı hafıften gözüme ilişti. Abla diyen sesi hala duyuyorum. am ağacının arkasından sesleniyordu. Diğer balkonlara bakıyorum kim bu abla? Kimse yok. am ağacı biraz daha küçüldü ve arkasından konuşan, belli belirsiz görünüyordu. Tekrar «Abla, abla!» dediğinde “Ne var?” demek geçiyor içimden ve geçip gitmeden bir çırpıda «Ne var? diyorum.

am ağacı iyice küçüldü ve arkadan konuşan kırmızı kamyoneti

gördüm. Cızırdayıp vızıldayan hoparlörden tekrar konuştu. «Domates Çanakkale'den abla... Yemeklik, salçalık, konserve... Beş kilo yapım mı?

(Ay Vakti/Sayı 161/Mart-Nisan)

Sinem TORUN/BU ÖYKÜDE EKSİK BİR ŞEY VAR

Hüzün. Aslında iki sokak altında oturuyor. Sizi oraya götüreceğim.

Yaz kızım!

tak- S, tak- Ü, tak- T, tak- K, tak- A, tak- Y... tak- E...

her sabah böyle uyanıyoruz. “Yaz kızım” naralarıyla kalkıyor Ayşe. Çabucacık üstünü giyinip daktilonun başına koşuyor. Beş yaşındaki bir çocuğun hiç tanımadığı harflere bakarak bir şeyler yazması, etine diş geçirilmiş insan etkisi yaratıyor mahallede. Hele de bize nöbetleşe yemek getiren komşu teyzeler. Her akşam dert yaniyorlar buna: “Hâlâ dedesiyle mi oynuyo Ayşe? Bak yavrum bu böyle olmaz...” Devamı malum. Onlara göre bu yaştaki bir çocuğun oturup kâğıtlardan el ele tutuşmuş insanlar kesmesi gerekiyormuş. ‘Aldırmayın’ diyorum, ‘o mutlu.’ Yine de rahat etmiyor içleri.

- Bu defa neyle suçlanıyorum?

- Ninemin kaynattığı sütün kokusunu sevmiyormuşsun. Dedem bu yüzden cezalandırılman gerektiğini söyledi.

- Yeter artık yahu. Bu suç eskidi! Yok, kurabiyeden başka bir şey yemezmişim, suç; incirin çekirdeklerini saymaya kalkışmışım, suç; butimar kuşu gibi oturup kayalara denizi seyredermişim, suç. Suç. Suç. Suç! Yeter yahu!

- Şş... sessiz ol. Kızacak şimdi.

Yaz kızım!

“Tanıklar dinlenildi ve karar verildi. Tutuklu F. K.’nın ninesinin kaydattığı sütün kokusunu sevmemesinin ölümüne neden olabileceğine karar verildi. Bu yüzden iki hafta boyunca sofayı süpürme cezasına çarptırıldı. Mahkeme sona ermiştir.”

Ninemın ömrü... Küçük bir solucanın sürünürken bıraktığı ıslaklığı kurumasını beklemeden sona erdi. Kar toplama vaktiydi. Ateşe süt koymuş, taşmasını beklerken öylece yığılıvermişti ninem. Özendğim bir ölümdü nineminki. Dedem mi? Az önce “yaz kızım!” diye haykıran bey dedem olur. Tam bir beyefendidir, bir İstanbul beyefendisi. Patatesi pek sever. A, pardon, pardon! Patatesin kabuğunu soymayı sever. Kendisi hâkim. Döneminde en iyisi, en adaletlisiymiş, öyle anlatılır. “Kardeşin de hâkim olacak.” Der dedem. Bense adaleti bile sevememiş, kendimi boş işlere kaptırmışım. Ama kardeşim öyle olmayacakmış. “Ah F. K.! Benim apdal, şair oğlanım. Bir gün kitapların içinde ölü bulacağım seni, benden önce öleceksin, korkuyorum evlat.” der. Daha neler neler der de... Boş verin, ıslatmayayım sizi de.

Bir de kadınlar var tabii. Hiç durmaksızın konuşan ve konuşan kadınlar.

-Akşama da yukaaki mahallede vec eklemiş yemek. Beybaba çeşmesinin ordaamış.

(Dergâh/Sayı 314/Nisan)

Suna CİMŞİT/NALAN

Gördüğü rüya yüzünden yüreği ağzında uyandı o sabah Nalan. Cama koştu, pencereyi açtı ve karşıya baktı heyecanla. Göremedi onları. Çalan kapı deli gibi atan yüreğini daha da hızlandırdı, geldiler dedi...

Derin bir nefes alıp, bütün suçu dün akşam yarım yamalak seyredebildiği filme yükledi. Filmde, bir gece önce gördüğü rüyayı ertesi gün gerçekten yaşayan bir kadın vardı. “Filmi seyrederken ne kadar uzun zamandır rüya görmediğimi düşündüğümünden olmalı” dedi kendi kendine. Uykusu kaçmıştı. Filme takıldığı için yıkamadığı bulaşıkları yıkarken rüyalarını düşündü. Hatırlayamadı. Bulaşıklar bitince, Ferid’in ortasında katlayıp bıraktığı gazeteleri düzenlerken, dolu bıraktığı kül tablalarını boşaltırken aklında hep rüyaları vardı. Hatırlayamadı hiçbirini. Üzöldü ben rüyasız mıyım diye?

Geceliğini giyip, çoktan uyumuş kocasının yanına yattığında, “iyi adam benim kocam” dedi kendi kendine. 15 yıl önce, daha küçücük bir kızken -belki de şimdi hatırlayamadığı rüyaları varken - evlenmişlerdi. Ferid küçük bir atölyede araba tamirciliği yapıyordu. Şu anda oturdukları küçücük ev de Ferid’e babasından kalmıştı. Öksüzdü Ferid. Annesi ile yaşıyordu. 15 yıldır hiç yanlarından ayrılmayan annesi ile. İki çocukları olmuştu, Zeynep ve Ali. 15 yıldır değişmeyen mobilyaları ile aynı evde aynı düzende süren bir yaşamları vardı. “Mutsuz değilim” dedi uyumadan önce... “Bildiğim mutluluk bu!...”

Ve o rüya...

Balat’ta bir balıkçı. Bir Kadın ve Adam oturuyorlar. Rakı bardaklarına yeni konulmuş buzun yarattığı buğu ıslatmış parmaklarını. Kadının elini çenesine koyup, balıkçının arkasındaki fakirlik kokan Balat sokağında bir küçük pencerede yanan ışığa bakıyor ve hüznle;

Nalan, diyor

Adam;

Ferid, diyor

Kadın Adamın oyuna katılmasından memnun senaryoya devam ediyor;

Nalan bütün gün koşturmaktan yorgun, çayı demlemiş, mutsuz, rüyasız... diyor.

Adam;

Ferid de haftalığını eksik veren patrona kızgın.

Kadın'la Adam, Nalan'la Ferid'in hikayesini anlatıyorlar.

Nalan'ın yüreği deli gibi çarpıyor. Kim bunlar? diye düşünüyor Nalan rüyasında. Hiç tanımadığı Kadın'ın, karşısındaki adama sevgisini hissediyor, için ısınıyor Nalan'ın. "Ben Ferid'i hiç böyle sevmemişim, Ferid'e hiç böyle bakmadım." diyor kendine.

Saatlerce kendi hikâyesini dinliyor Nalan, Kadın'ın ve Adam'ın ağzından.

Kadın Nalan'ın mutsuz olduğundan bahsediyor. Kadın, Nalan'ın âşık olmadığından bahsediyor. Nalan şaşkın!. Hiç mutsuz olduğunu düşünmemiş o ana kadar. Kocasını yanında, çocukları yanında, daha fazlasını hiç istememişti ki? Daha fazlasını hiç hayal etmemişti ki?.

Kadın'a bakıyor rüyasında. Kadın âşık, yüreği deli gibi atıyor karşısındaki Adam için. Nalan yaşıyor aynı yürek atışını. Kadın'ın rüyasının bu olduğunu anlıyor Nalan. Nalan'ın rüyasında Kadın kendi rüyasını yaşıyor.

Birden, Nalan Kadın'ın gerçeğini görüyor. Görüyor rüyasının içindeki rüyanın geleceğindeki gerçekte, Kadın'ın âşık olduğu Adamın sessizce gittiğini. Yaşıyor Kadın'ın acısını. Balat'da bir balıkçıda, buzlu bardağı tutan ıslanmış parmaklarını tutup, Kadın'a bağırarak istiyor;

"Gidecek, sevme bu kadar, sevmiyor seni, çok canın acıyacak" diye çılgılık atmak istiyor. Sesi çıkmıyor.

Kadın mutlu, rüyası karşısında oturuyor ve Nalan'ın mutlu olduğuna üzülüyor. Nalan ise mutlu, ama Kadın'ın gerçeğinin mutsuzluk olacağını görüyor rüyasında.

Ağlıyor Nalan rüyasında Kadın'a, ağlıyor Kadın Nalan'a, Nalan'ın rüyasında.

Hadi, diyor Kadın. Kalk gidelim kapılarını çalalım, bir bardak çaylarını içelim.

Nalan dönmeye başlıyor yatağında deli gibi, gelsinler de Kadın'a söylesem diyor.

Uyandı Nalan, yüreği dışarı çıkmak istercesine atarken... Cama koştı, pencereyi açtı ve karşıya baktı heyecanla. Göremedi onları. Çalan kapı deli gibi atan yüreğini daha da hızlandırdı, "Geldiler!" dedi...

Gelmediler.

Kadın, hala Nalan'ın mutsuzluğuna üzülüyor, Nalan ise Kadın'ın mutsuzluğuna.

Bu rüya bir gerçektir ve bu gerçek de bir rüyaydı. Mutlu olduğunu düşünen Kadın mutsuz, ama onun mutsuz olduğuna inandığı Nalan mutlu.

İki damla hüznün rengi gözyaşı indi Nalan'ın gözünden, Kadın için. İçeride kahvaltı bekleyen ailesinin yanına gitti ama unutmadı Kadın'ı. Her kapı çaldığında burkuluyor yüreği, ama Balat'taki, küçük ama huzurlu hayatına devam ediyor. Işığı yanıyor balıkçıdan bakıldığında hala.

Gözlerinde yaş hala bitmedi Kadın'ın, Nalan için ve giden Adam için.

(Sincan İstasyonu/Sayı 85/Eylül-Ekim)

Yıldırım TÜRK/YOLCULUK NEREYE?

Karmaşık duygularla otobüsün koltuğuna gömülüyorum. Farlar gecenin karanlığını yırtarak İstanbul'u geride bırakıyor. Önce devasa

binaların göz alıcı ışıkları Boğaz'ın durgun sularına düşüyor, sonra gecekonduların arkasında birer birer kayboluyor.

İçimden hatıralar akıyor. Nereye gittiğimi ben de bilmiyorum. Yağmur damlacıkları otobüsün silecekleri altında tuhaf şekiller çıkardıkça hayal dünyama çekiliyor, hülyalarla akan zamana karşı kendimi bırakıyorum. Tabeladaki şehirler birer birer geçiliyor. Bir süre sonra yol çatallaşıyor, ruhum ayrılan her yolla biraz daha bölünüyor. Rakım yükselince yağmur yerini kara bırakıyor. Otobüs yavaşlıyor, yol tenhalaşıyor. Bizden başka kimse kalmıyor dağların ince çizgisinde. Şoför, radyonun düğmesine dokunuyor. Bir modern zaman şarkısı dolduruyor içeriyi, gecenin sessizliğinde uzayıp gidiyor.

"Omzunda geçmişin ağır yükü varken böyle kaçamazsın Ferit? Yok sayamazsın kimseyi, bunca yaşanmışlığı? Araya mesafeler girince her iş düzelecek mi kendiliğinden; yaşanmamış bir hayat serilecek mi önüne?" Söyleyecek söz bulamıyorum. Unutmaya çalışırken kulaklarımda yankalanıyor sözleri. Sessizlik sarıyor odayı. *"Niçin susup duruyorsun?"*

Aniden sert bir frenle irkiliyorum. Kendime geliyorum. Şoför direksiyonu toparlamaya çalışıyor. Gözlerim büyüüyor kendiliğinden. Korkuyla bakıyorum etrafıma. Ön taraftan gelen gümbürtü, tekerleklerin altında kayboluyor. Yukarıdan çantalar, poşetler, kabanlar dökülmeye başlıyor. Çocukların, kadınların canhıraş feryatlarıyla içerisi mahşer yerine dönüşüyor.

Otobüs yol kenarındaki şarampole savruluyor. Kar diz boyu... Birkaç yaban domuzu yolun ortasında kanlar içinde yatıyor. Hırıltıyla çalışan motor susuyor; içerisi biraz daha soğuyor. Gece uzuyor, yolcular birbirlerine sokuluyor.

Cep telefonum elimde sağır ve dilsiz bir külçeye dönüşüyor. Çocukların iç çekişleri arasından cızırtılı radyonun sesi duyuluyor. Her yer kar... Dışarıda bir kızılca kıyamet, içeride çaresizce bekleyiş...

Karlı dağlara, ovaya sessizlik çöküveriyor. Rüzgâr, çam ağaçlarının iğne yaprakları arasından ürkütücü çıkarıyor. Ormanın derinliklerinden uğultular geliyor.

Derin bir korku çöküveriyor yüreğime. Kelimeîşhadet getiriyor, dualar okumaya başlıyorum. Hayallerim karla buz oluyor.

Kelimeler doldurabilir mi içimdeki boşluğu? Kendimden, herkesten ve her şeyden kaçtığımı nasıl anlatabilirim? Birbirimize hep güneş düşen yarımızı gösterdik. Her ışıltının kutup yıldızı, her mutluluğun o olduğunu sandık, inandık buna.

İşlediğim günahlar bir bir aklıma geliyor, hangisinin uyarısı olabilir diye düşünüyorum. Yarımdakinin küçük tesellisiyle kurtulmaya ve rahatlamaya çalışıyorum. Bir daha aynı hatayı yapmayacağıma dair yeminler ediyorum.

Dışarıda bitmeyen uğultu ve uluma... Şoför kaygıyla sabaha kadar bekleyeceğimizi söylüyor. Herkes battaniyelerine sarılıyor. Otobüste kalan son kekler dağıtılıyor. Anneler bebeklerini daha sıkı sarıyor. Varlığım la baş başa kalıyorum. Kurtulacağımı bilmeme rağmen nedense ölümün nefesini ensemd e hissediyorum ilk defa. Yaşarken uzun bir çizgi gibi gelen dünya ansızın bitiyor, anlamsızlaşıyor gözümde. İşte buraya kadar, diyorum. Kaderime teslim oluyorum. Zor durumda kalınca daha önceki yeminlerim aklıma geliyor, sıkıntı üzerimden perde perde kalkınca hemen unutuşum... Boynum bükülüyor.

İki ruh yoğunlaşmıyınca aynı dünyanın havasını solumak ne ifade eder ki? Ortak yönleri kendimizden taviz vererek oluşturmak yeterli mi? Kendimizi mi kandırıyoruz yoksa? Gönlüme hoş gelen duygular gözlerime perde oluyor. Hiç uyanmak istemiyorum, uyanırsam hakikatin yüzüyle karşılaşmaktan korkuyorum. Bütün bunların hiç yaşanmamış olmasını, zamanın durmasını istiyorum. Acı yüreğimi vicdan vicdan sökmeyince durulmuyor bu sesler de, derin izler kalıyor geriye.

Her şeye meydan okuyan insanoğlunun aciziyetini düşünüyorum. Elim kolum bağlı bekliyorum. Kuş uykusundan uyanan bebeklerin iç çekışı içeriği dolduruyor. Biraz daha üşüdüğümü, parmak uçlarımın uyuştüğunu hissediyorum, ellerimle ovuyorum dizlerimi. Başkalarının varlığından güç alıyorum biraz da. Herkes eşitleniyor bir anda. Sayısıyla övündüğümüz çocukların, makamından güç bulduğumuz dostların ve yığılan malların elleri uzanmıyor bize bir türlü. Kocaman adamların gözlerinden yaşlar geliyor. Yaşlılar bastonlarına sarıldıkları gibi sarılıyor hayata. Her ölüm erken ölüm mü acaba? Gözlerim ağırlaşıyor.

“Yabancı gelin olmaz oğlum, hele Rus! Dili benzemez, dini benzemez bize.” Bu şekilde evlenen, mutlu olan birkaç kişiyi örnek veriyorum. Sıratı asılıyor, pişmanlığı dalga dalga ilk gençlik yıllarıma gidiyor. Babasız büyümeme bağlıyor. Bakışlarımı kaçırıyorum o ateşin gözlerden. İstanbul-Petersburg arası gidip geliyor hayallerim. İnce bir sızı sarıyor yüreğimi.

Belirsizlik daha da büyütüyor her şeyi, insanın aklına türlü belalar getiriyor. Otobüse derin bir sessizlik çöküyor. Günün en karanlık vakti, her şeyi yutuyor; daha da korkutucu hâle getiriyor. Bir metre ötesini görememek insanı küçültüyor, hapsediyor kendi zifiri dünyasına.

Yanımda durmayan herkesi karşıma alıyorum. Sözümden bir defa bile çıkmadığım annem şaşırıyor. Bu rüzgâr bütün engelleri yerle bir ediyor, üstünden geçtiği kıraç toprakları yeşertiyor. Bedel ödenmeyince sevdanın değeri olur mu? Onlar benim için kim bilir reddedeceğim kaçınıcı adayı gösteriyorlar. Kelimeler anlamını yitiriyor.

Önde kar küreme aracı, arkada jandarma ve ambulans... Kimse-
nin bir rahatsızlığı yok. Uykusuzluk sarıyor bedenimi. Haber alama-
yanların da gözüne uyku girmemiş. Kaygılarım bir anda uçup gidiyor.

Yeni bir otobüse biniyoruz. Yola koyulduğumuzda yorgunluktan ve uykusuzluktan bitkin düşünüyorum. Yollar uzadıkça uzuyor, gözüm-

de büyüyor. Beyazın sessizliğine sığınıyor uykular. Kiminin başı koltuktan, kiminin yanındakinin omzuna düşüyor. Dinlenme tesisleri birer birer geçiliyor. Herkesin kendine göre bir işi, bir bekleyeni var hasretle, bir an önce yetişmek istiyorlar.

Anna'yı tanıyınca seveceklerini söylüyorum. "Başkası kesinlikle olmaz!" diyorum. Annem buruk bir ifadeyle "Hakkımı helal etmem!" diyor. Parmağımdaki yüzükle hayallerim bir anda buz kesiyor. Kolum kanadım yanıma düşüyor. Anna'ya anlatamıyorum bunu. İçimde son bakışı, kulağımda çınlayan sözleri rahat bırakmıyor beni.

Tan yeri ağarıyor. Sabahın ilk ışıkları yol boyu kıvrıla kıvrıla uza-yıp giden Kelkit Çayı'nı yalıyor. Güneş tepelerinyamaçlarındaki çam, köknar, gürgen ağaçlarının arasından parıldıyor. Gözlerimdeki mahmurluk dağılıyor. Geceki kazayı unutuyorum.

Anna'yla İstanbul'a gidiyorum. Bir süre sonra annemi arıyorum; evlendiğimizi, kendisinin elini öpüp hayır duasını almak istediğimi söylüyorum. Kesin bir sesle "Sakin gelmeyin buralara, benim Ferit diye bir oğlum yok!" diyerek telefonu kapatıyor, bir daha da açmıyor. Ana yüreği bu, dayanamaz, yumuşar, diye düşünüyorum. Ancak dert ediyor kendisine bunu. İki ay sonra komşular, o olaya kalbinin dayanamadığını söyleyerek ölümünü haber veriyor. Herkesin suçlu bakışları altında ebediyete uğurluyorum annemi.

Çağrışımaların her yıl biraz daha azaldığı, hatıraların yüreğimle birlikte biraz daha gömüldüğü bu yere iyice yabancılaşıyorum. Kar-da ince izler bırakarak bilmem kaçınıcı defa yine bir kış mevsimi, annemin mezarını ziyaret ediyorum. "Anna, yüzük, Petersburg, kar, tabut..." gözümün önünden akıyor. İçimin ateşi sönmüyor, pişmanlığım azalmıyor. Yalnızlık yeniden yoldaşım oluyor.

İlk otobüse atlayıp dönüyorum.

(Hece Öykü/Sayı 75/Haziran-Temmuz)

Yıldız RAMAZANOĞLU/ANNEMİN ARKADAŞLARI

Okulda ders için yaptığımız küçük çalışmaları saymazsak bu benim meselesi olan ilk video çekimim olacak. Ortada bir mesele yok aslında, kayıt altına almaya değer bir şey olup olmadığını ancak çektikten sonra anlayabileceğim bir durum olduğunu söyledi içimdeki ses. Belki bir şey çıkar hissiyatı. Çocukluğumdan beri etrafımda dönüp dolaşan alevini kaybetmiş ejderhalar, küf yeşili siniri alınmış gülüşler, haber akan ekranın önünde el örgüsü hırkalara bürünmüş kamburunu çıkartıp oturan kadınlar. Evde yapılan toplantılarda yere inmeden kilometrelerce uçan, uçurtmanın kuyruğu gibi uzayıp giden karmakarışık hikâyeler.

Benim tripodlu Sony kime bakacağını iyi biliyor, mavi su yeşili gözleri yakalıyor ilkin. Kameram ruh katılmış ileri bir robot sanki, odaya konumlanınca farklı ve ilginç olanı hemen hissetti, gözlerini hemen ince pamukludan dolamayla çevrenilmiş, bir kuğu gibi ileri uzanan başa çevirdi. Anneme mutfaktaki telâşe yüzünden sordum ilginç sima. Saçını kapatacak şekilde doladığı eşarp arayıp da bulamadığım malzemeden, kırmızı ve sütü kahve renginde iki çizgisi bulunan krem rengi şal. Açıkta kalan boynu yarın balıkçı penye bir bluzla kapanmış.

Bazı kadınlar vardır yüzüne bakmaz ağlamak gelir içinizden, günah çıkarma gibi tuhaf duygular oluşturur içinizde, ahşap bir kafesin önünde diz çökmüş gibi hiçi susmadan konuşasınız gelir. Sıradanlığın içinden buğu gibi yükselen, öteki fanilerden yükselte duran ruhaniyet. Kirpiklerin yarıya indirilmiş bayrak gibi yanakları gölgelediği bir tevazu içinde masanın kuruluşunu izliyor, bir yandan da kütüphane rafından aldığı eski bir Muhammediye kitabını inceliyor tecrübeli parmaklarıyla.

Odalardan gelen irili ufaklı masaları salonda yan yana birleştire-

rek salonda bir sohbet masası yaratmaya seferber olan, annemin bizim kızlar dediği yaşını başını almış kadınların neşesi görülmeye değerci. Kameranın arkasından bakarken zihnime bütün tuhaflikları hücum etti, gülerken ağlayan, sohbetin en derin yerinde birden ayaklanıp müsaade isteyen, konuşurken bir aşağı bir yukarı dolaşan, ağır bir mevzu tartışılırken boş verin bunları içim daraldı diyerek şarkı söylemeye başlayan, doğduğum günkü karlı havayı, çıkardığım ilk sesleri bilen, bazen pullu payetli, bazen ham ketenden giyinmiş kadınlar.

Neşenin içinde çağıldayan kederlerin bilincine varmak için benim gibi çok ekmek yemeniz lazım, oyun oynarken, diğcr çocuklarla koştururken arkadaki gözleriyle olan biteni gören, dişlerini sıktığı için süt dişleri erken çürüyen bir çocuk olmak lazım. Sesleri elekten geçirip annemin canını yakan konuları oyunları hülyası içinde keşfedebiliyordum o zamanlar. Konuşulmayanları da yüzlerdeki gölgelerden, evin nefessiz kalışından, halılara sinen çaresizlikten anlardık. Ruhun bütün fısıltılarını duyarak büyüdük valla.

Annem öğretmenlik yapma hakkını kullanmasa da, tahsilli bir kadın olarak hala düzgün bir yemek odası dizememiş son kadınlardan. Bunun parayla ilgisi olsaydı şimdi bizimde maun ağacından devasa bir masamız, etrafına dizili saten ya da deriden sandalyelerimiz, değerli porselenleri yerleştirecek bir konsolumuz, üzerinde gümüş çerçevesi büyük oval aynamız, bir köşede bana hep komik gelen pencere misali camlı vitrinimiz olurdu. Sadece teşhir için bulundurulması elzem incecik cam kristal bardaklar, sürahiler, gümüş takımlar ve yurt dışından toplanmış kimi sedef, kimi altın kakma kutular. Annem gücünü bu köşelerden almadı bunu biliyorum, peki nereden geliyor bu kadının müdanasız duruşu?

Eve gelen her eşya hareket alanımızı azalttığı için biz üç kardeş isyan bayrağını çekerdik. Misafir ağırlamak için çalışma odamızdan,

mutfaktan ve balkondan gelen küçük masalar uç uca ekleniyorsa bu kimilerine göre akla ziyan duruma kardeşler olarak katkımız büyük. Yeri göğü kaplayan ve sadece misafir için ayrılmış yemek masası fikri benim için hala saçma, balkondan gelen masanın pas tutmuş demir ayakları annemi utandırır da.

Perdelerin artık günümüzde rastlanmayan desenini, deterjanların ağartmadığı solgunluğunu, eskiliğini ele veren köhne duruşunu fark etmek için elime kamera almam gerekiyormuş. Yeni moda perdelerden takmadıkça kızları istemeye kimse gelmez demişti komşulardan biri şaka yollu. Acaba gerçek payı olabilir mi, eşyaların albenisiz oluşlarının etkisi var mıdır, hayatımda hala birinin olmamasında.

Mavi gözlerin hemen üzerinde duvarda asılı tablolardan birine takılıyor kameranın gözü, çocukluğumdan beri beni korkutan, elimden tutup başka dünyalara götüren, hemen bir şarkı söylemeye başlayacakmış gibi derin nefes alan, yaşı olmayan siyahî kadın. Annemin başörtüsü yasaklarının daha en başında burada okumaktan ümidi kesen arkadaşı Nilgün. Elbiselerine kadar satıp öyle alabildiği uçak biletiyle caizdi, değildi diye nice tartışmaların içinde sıyrılıp New York'a göçmüştü. İşte bu resim orada küçük bir galeri açıp resim yapmaya başlayan, sonra animasyon okuyup çizgi film sektöründe adını duyuran Nilgün'ün eskizlerinden.

Ahşap materyal üzerine yağlı boya ile çalışılmış yüz, gizemiyle beni yıllarca nice hayallere sürüklemiştir. Türbandan çıkan siyah kıvrıkcık saçlar, hafif aralanmış mürdüm rengi kalın dudakların arasında belli belirsiz görünen beyaz dişler. Kulaklarından aşağılara inen uçları püsküllü küpelere hayranlığım bitecek gibi değil. Tehlikenin nereden geleceğini bilemeyen insanların başını her yöne çevirmesiyle uzamış gibi duran uzun boyun, belki de içten içe yol bulan zarafetin dışı vurumu olan incili kolye. Dünyanın en çok arzulanan şehriden

bize düşen buydu demek ki, göz aklarının resmi kaplayacak bir deniz gibi geniş tutulmasındaki tuhaflık, nereye baktığı belli olmayan bakışların yabanıllığı, gözaltlarına kalın fırçayla yapılan koyu gölgeler.

Tablonun hemen yanında bir yazı levhası. Annemin en yakın arkadaşı Züleyha'nın işi. Dış doktoru olmasına rağmen hiç çalışmadan kendini hattın deryasına atması, on yıllık emeklerinin sonunda icazetini aldıktan sonra yazdığı ilk hatlardan birini anneme hediye etmesi. 'İnsan başıboş bırakılacağını mı sanır' ayetinden bütün dostlarına birer tane yazmış. Mesleğini kendi istek ve iradesiyle terk eden nadide bir kadın. Evde süs olarak duran bu levha kameradan tuhaf göründü, burada bir şefkat mi var yoksa bir tehdit mi. Özgürlük bunun içinden nasıl çekilip çıkarılacak. Üzerine ciltler yazılacak bir ayet. Süslemesi olmayan sade hat yazılarını toplardı annem bir zamanlar. Kendisi için paraya kıydığı tek mevzu. Züleyha'nın sade, yalın, sararmış bir yaprak gibi titreyen kâğıt üzerindeki yazısı evde annemin en kıymetlilerinden. Ona bazen küheylan teyze deriz uzun boylu ve görkemli görünüşü yüzünden.

Birleşen masaların yükseklikleri eşit olmadığından hepsini birden kaplayan büyük bir masa örtüsü örtüldüğünde yükseltelerin farklılığı komik durdu. Öte yandan masadaki sohbette yaşanacak iniş çıkışların işareti bu tuhaflık. Dertsiz örtünün yıkandıkça güzelleşen bir maddesi var. Çocukluğumdan beri yemeğe misafir geldiği günler ortaya çıkan krem rengi örtünün pırıltıları bile ilk günkü gibi duruyor. Ne de olsa yurt dışından hediye, gâvurlar yaptı mı evladiyelik yapar der dedem.

Bizim evde günün birinde görkemli bir masa olaksa bu ancak annemin, sehpalarda servis yapılmasından rahatsız olan, bunu dindarların eksi hanesine yazan hâkim emeklisi amcası ve müzik öğretmeni yengesinin hatırına olacaktır.

Hayatımızı karartacak, ışığımızı kapatacak, kalorifere yaslanıp kitap okumamızı, hayal kurmamızı engelleyecek, bizim yerimize evin en güzel köşesine heyula gibi yerleşip tadını çıkaracak olan şey.

Üniversiteden ayrılmak zorunda kalınca evlenip Belçika'ya gelin giden Gülgün teyze mutfakta anneme "senden başka kimse kaldı mı bu dünyada yemek takımı olmayan" diyerek tatlı sert çıkışıyordu.

"Hiç eksikliğini duymadım diyemem ama fazla kafa yoracak vaktim olmadı ki bunlara" dedi annem.

"Depremzedeler için kermes, Afrika'ya su kuyusu, Açe'ye yetimhane, yoksul çocuklara burs. Seni takip etmiyorum sanma. Artık eve el atmanın zamanı."

Soldu annemin rengi. Böyle ulu orta konuşulmasından hoşlanmaz bu mevzuların. Bu meselelerle ilgilenmeye bir nokta koyacağım der ama koyamaz o noktayı. Yıllarca yazmak istediği şeylerden, günlüğü düzenleyip yayınlamaktan söz etti ya, bunu yapacağına inanmıyorum artık. İstedğim şeyleri yapamıyorum yakınmaları suçlama gibi gelir bana, yazmasını da biz engelledik zahir, bence tam da istediği şeyi yapıyor. Fakat geriye çekilip hat yazan, kitap çıkaran, resim yapan arkadaşları onda eksiklik duygusu yaratıyor belli ki.

"Ama biz de istemedik ki eşya, hatırlıyor musun anne, ağlamıştık orta sehpa alındı diye. Hareket alanımızı azaltmıştı. Cami gibi boşluk seviyoruz ailece" diye atıldım hemen.

"Sen sus bakayım Şah Mesut" dedi Gülgün. "Hep annenizden bu fikirler, değişmez o, başladığı gibi gidiyor, nasıl tanıdıysam öyle. Ne zaman büyüdün, adın değişip Kübra oldu da bizi gizli gizli kameraya çekiyorsun."

Şok oldum. Of ya, bu küçük sırı çok az kimse bilir. Annem bana hamileyken Afganlar Rus işgaline karşı büyük mücadele veriyormuş.

Babam da m¼câhitlerin komutanı Mesut'a hayran. Cinsiyetimi bil-mediklerinden oğlan olacağım hissiyle –arzusu mu demeli, yok yok babam kız erkek ayırmaz- bana bu adı vermiş. Demek ki annemin bu sırtı paylaşıacağı kadar yakın arkadaşı Gülg¼n.

Z¼leyha anneme yaklaşıp kısık sesle içerdeki T¼rkeyi g¼¼kle konuşan yabancı konuğu sordu, b¼ylece ¼ğrenmiş oldum T¼rkeyi aksanlı konuşan kadının adını: Sema Andersen. Julie olan adını Allah'ın emriymiş gibi değiştirmişler.

Masal kitabının yazarı değil mi Andersen. O da masal gibi zaten.

“G¼lg¼n davet etmiş. Avrupa konferanslarının organizasyonunu yapmış bir ara, oradan tanışlar, T¼rkiye'deki muhteşem arkadaşlarıyla tanıştırmaya getirmiş sağ olsun” dedi annem kinayeli bir tonla.

“İlerlemiş yaşına rağmen çok g¼zel” dedi Z¼leyha.

“İhtida etmeden ¼nce d¼nyaca ¼nl¼ el ¼st¼nde tutulan bir tiyatro oyuncusuydu” dedi konuşmaları duyan G¼lg¼n.

“Ne diye oyunculuğu bırakmış ki, M¼sl¼man olunca neden sanatına devam etmiyor insanlar, bunu hiç anlamış değilim” dedim.

“İşini bıraktı ama İslam d¼nyasındaki itibarlı mevkiini oyunculuk geçmişine borçlu, d¼nyayı dolaşıyor tasavvuf kariyeriyle” dedi annem.

Bizim b¼yle bir geçmişimiz olsaydı bu kadar yalnız bırakılmazdık herhalde, ezelden M¼sl¼man olmak ¼yle parlak bir şey sayılmıyor dedi Z¼leyha alaycı bir dille.

Her biri farklı şehirlere hatta ¼lkelere dağılıp gitmiş eski ¼niversite arkadaşlarının yıllar sonraki buluşmasına şahit olmak içimden sayısız kuşun havalanmasına yol açıyordu buruk bir tat bırakarak. “Azıcık ekim yapsın K¼bra ama sonra kapatsın kamerayı soyunup

dökünüp oturacağız çünkü, bu bizim mahrem buluşmamız” dedi Nilgün teyze.

Anılar peş peşe sıralanıyor, gençlerin yaşananlardan bihaber oluşundan, şunun şurasında çekilen acıların daha çok taze oluşundan, sorumsuzluklarından, rahata alışmalarından, bir dertleri meseleleri olmamasından yakınan cümleler uçuşuyor. Başımızdan geçenlerin farkında bile değil yani nesil, yasaklar olmasaydı bizim de hayatımız şöyle böyle olurdu cümleleri. Duvar olmuş kapılar, kafasını öte yana çevirmiş nüfuzlu dindarlar, benimle görünmen istikbalimizi yakar diyen kocalar, sonu gelmez kayıplar.

“Boş verin, kendimiz seçtik, kendimiz belamızı bulduk. Ne mutlu bize... Ay biz ne güçlü kadınlarız ya, vallahi dünyayı salladık, aynaya bakınca vay! diyorum kendime” diye şen şakrak konuşuyordu Gülgün.

Bu sefer de konuşmalar kahramanlıklarıyla, övünmeleriyle akıp gidiyordu. Bir kapı kapanmışsa başka bir yerden akmaya çalışmışlardı. Ne olmuştu sanki okuldan atılmışlarsa. Kim durdurabilmişti onları. Özgürlük anlayışını bile tersine çevirmiş, istediğini yapma değil, istediğin her şeyi yapmama özgürlüğünü ortaya koymuşlardı. Hepsini yaşamın içinden kendine bir hedef, bir ideal icat etmişti sonunda. Tesellinin bini bir para.

Elbiselere odaklanıyorum biraz, masanın etrafındakilerin birkaç balıketli. Sema hanım incecik. Tabağına elini bile sürmemiş daha. Neden yemediği sorulunca “bir Müslüman kilolu olamaz, bunu yadırgıyorum doğrusu, ama masalar buna göre kurulmuyor ne yazık ki” diyor bakışlarını annemin arkadaşları üzerinde gezdirerek. Ev sahibi olarak annemin rahatsızlığını okuyorum yüzünden. Kadınlar neşeyle yemeye içmeye devam ediyorlar, kamera bunu ayan beyan kaydediyor. Sonra kıyafetlerde geziniyor kameram. Birkaç kişi komünist Çin

belgesellerini hatırlatacak kadar forma gibi hakiler, siyahlar, lacivertler içinde. Kırmızı kazaklar, parıltılı takılar, file çoraplar da var. İki arada bir derede kalıyorum zumlarken.

Kabul olmuş dua sayılırmı bir bakıma. Bir gün çocuklarımız bizim hikâyemizi yazar mı, bizi sanatın diline aktarabilir mi beklentileri beni sinema bölümüne götürdü. Peki ne oldu elime kamerayı aldım da, davası olan biri değilim bu kadınların gözünde, bir vakıanın içinde yüzüyorum, kulaç atıyorum ama çözmek hiç kolay değil. Belki de bütün ergenliğimi odama kapanarak geçirmemde rolü olan şeyin etrafında dolaşıyorum. Küçük yaşamımızın her anında şiddetin içine yuvarlandığımızı teyzelerime söylemeli mi, bunu kameraya mı fısıldamalı yoksa. Annemizin yaşadıklarını ta içimizde duyduğumuzu, her lokmamızda acı çeken çocuklardan söz edilişinin açtığı yarayı, dertsizlikle suçlanırken adını koyamadığımız bir sıkıntıyla kavrulduğumuzu.

Neyse, kamera artık insanları görmek istemiyor, bahçedeki manolya ağacı benimle yaşıt ve her şeyi görmüş geçirmiş biri. Apartmanın bahçesi düzenlenirken ben doğduğum yıl dikilmiş, zaman içinde nice ağaçlar, çiçekler sökülmüş, ama o kalmış şahit olarak. Kasım ayının daldaki her canlıya hükmünü yürütmesi üzerine çiçekleri döküldü. Pencerenin ferforjesinin arasından görünen sert camlı yaprakları öyle güzel ki. Camın önünde, şefkat dolu oyukluğu yüzünden yuva dediğim geniş aralıkta, Deliliğe Özgü'den Atlarla Koşan Kadınlar'a, dua kitaplarından Orta Doğuda Değişen Dengeler'e nice yıpranmış, kapağı eskimiş kitap dizili.

"Kamerayı kapat artık Kübracık, keyfimizce oturalım" dedi kadınlardan biri. Sigara yakanlar kenara geçip camı aralamışken, kahve falına bakan biri, duy da inanma diyerek itikadi sorumluluğu üzerinden atmaya çalışıyordu.

Yasaklarla kovalamaca oynarken üç üniversite değiştiren sonunda Magosa'dan doktorluk diplomasını almış olan Havva, Yeryüzü Doktorları'nın Afrika sorumlusu olarak Nijerya'dan yeni gelmiş. Toplanma sevabının bereketi işte, mazeretler bu kez özlem duvarı-
na çarpıp tuz buz olmuş anlaşılan, herkesin yolunun İstanbul'dan geçmesinin de rolü var bu işte. Havva masanın karşısında asılı ebru tablosunu, kitre zambının içinde başını hızla çevirir gibi sağa sola eğilmiş, kendini dağıtmış mor sümbülleri inceliyordu uzaktan. "Kim yapmış ki bunu" dedi, "genelde dümdüz olur çiçekler, bu anaforu kim denemiş acaba."

Hayatlarından çalınan yılların karaltısı, kaybederek kazanmanın kıvancı, fırtınada eğilen sonra ayağa kalkan başakların dirayeti, derken yine tatlı bir mavilik kuşattı kamerayı. Çekmekten kendimi alamadığım, hissiyatını çözemediğim muamma. Hiç konuşmayan mütebessim bir yüzle dinleyen Sema. Koyu yeşil boydan elbise dikkatimi çekti bu sefer. Solgun ilahi bir yüz.

Havva bana doğru seslendi, "Kapatmadan önce bir kayıt al bakalım, bunları hiç konuşmadım daha önce. Derslere alınmadığımı duyunca babam Afyon'dan kalkıp beni okuldan almaya geldiğinde üçüncü sınıftaydım. Derslerin en ağırlarını atlatmış derecelerle geçmiştim. Üzerinde kareli gömleğiyle bayramlık kasketi vardı. Oldukça çık giyinmişti. En güzel kıyafetlerini giyip hayallerime son vermeye, beni memlekete götürmeye gelmiş. Arkadaşlarımun rektörle görüşme önerisi aklına yatmıyordu, ulu emre itaat etmediğimden beni suçlu görüyordu çünkü."

Annemin özenle yaptığı kekleri, börekleri, mercimek köftesini tavşankanı çayla dolu bardakları çekmesem olmaz. Arkadaşlarını böyle mutlu ve şen görmek kalbimi paramparça mutlandırıyordu. Kırklı yaşlarda üniversiteye dönenler, eş durumundan makam elde

edenler, yıllar sonra nihayet mastıra başlayanlar, turlara dâhil olup durmadan seyahat edenler.

Kamerayı kapatırken öylesine antredeki minyatürü de çektim. Gözüme çekici geldi. Annem bunu çok sever. Bu Ferhat ile Şirin'i babam bir Tebriz seyahatinden getirmişti ona. Şirin yorulunca Ferhat onu atıyla birlikte omzuna alıp yola devam ediyor. Annem soranlara açıklarken "Şirin de kurumlanmak yerine, merhamet ve minnetle dolu olarak upuzun saçlarıyla ona doğru eğilmiş, görüyor musunuz demeyi hiç ihmal etmez.

Sema Andersen'i göremedim salonda. Kameradaki son görüntüsünde yüzü bir hayli kızarmış gibiydi. Herkes konuşmaya daldığında bir ara başka bir yere daha yetişmesi gerektiğini söyleyerek annemle vedalaşıp gitmiş meğer.

Konuşmaların süfliliğinden incinmiş. Uğradığı hayal kırıklığı yüzünden boğulacak gibi olmuş bir ara. Tenin üzerinden iz bırakmadan akıp gidecek dünyevi kayıpların bu kadar çok konuşulması canını incitmiş. Allah'a bir tevekkül ve teslimiyet görememiş yaşam tarzımızda. Manevi şeyler konuşulacağını ummuş açıkçası.

Gülgün biraz önce kendisini arayıp özür dileyen Sema'nın düşüncelerini, düş kırıklığını annemin arkadaşlarına iletirken...

(İtibar/Sayı 54/Mart)

Zeynep DELAV/ÖLÜMÜ ÖP!

Kadınların gözlerini hep enseme hissettim. Sevgi zannettikleri duygudan arakladıkları, şefkatten devşirme tuhaf hallerine ifrit olmakla geçti ömrüm. Çok güzel bir oyunun ortasında, terleyince sırtına bez koymak için çağıran anne sesi gibi tiz bir ses! Nasıl oluyordu da her seferinde aynı elektrik direğine çarptıktan sonra aklım başıma geliyordu bilmiyorum. Sevgilim olmuş kızlarda hep bir anne olma te-

mayülü vardı. Oysa annem vardı benim. O ipek saçlı, güzel gözlü kızlar anında annë bakışı fırlatmıyor mu. Sevgi gücüyle âşık oldukları ya da olmayı planladıkları adamları tıpkı ellerinde bir sihirli değnekleri varmış gibi değiştireceklerini zannedenlere, şimdi senin beni böyle sarstığın gibi sarsarak "uyan, gafletten uyan" demek istedim.

Masalların ve Türk filmlerinin karşı cinsi bozmakta çok fazla payı var. Çeşit çeşit tipler çıkardı ortaya. Her şeye kulp takan, bunu söyleyince de yüzlerine şaplak yemişe dönen tipler var mesela: Bir de mütemadiyen kesintisiz olarak can sıkıntısı çeken modelleri var. Her şeyi altın tabakta sunsan yine canı sıkılır, Allah vergisi gibi. Para versen geçmez, sevişsen yine geçmez. Bütün bunları söyleyince de her defasında "Neyin var senin!?" sorusuyla karşılaştım. Ben onlardan hiçbir şey anlamadım. Gör bak buraya toplaşp gelsinler senin de aklın karışacak. Sahi sen kız mısın erkek misin? Tuhafsın, anlayana aşk olsun!

En çok annem ağladı! Sonra sevgilim Kübra. Kübra iyi kızdı. Öyle iki de bir 'ne zaman evleneceğiz', sokakta gördüğü her çocuğa yapışıp 'Ah bizim çocuklarımız da böyle güzel olur mu?' soruları sormazdı. Herkes bir yere kadar ağladı. Annem ve Kübra'dan başka gözyaşı döken olmadı. Babam, eh işte. O da hayatta çok ağladı. Gözyaşı mı dayanır ona. Aralıklarla uzun uzun işsiz kaldı babam. Yüksek maaş alanın işsizliği de çok yüksekten oluyor. Ayaz, rüzgâr, fırtına ne varsa yiyorsun. Önce burnunun içi üşümeye başlıyor, sonra elmacık kemiklerin yanmaya, sonra da koynundan dolan soğuk son hız her yerine yayılıyor. Sarırsın kangren sarıyor. En son kalbine varıyor. Kalbinde topladıkların da rüzgâra, soğuğa göre sana davranınca o topladıklarını var gücünle kazımaya başlıyorsun. Kazıyınca da iş bitiyor mu, yok bitmiyor. İçinde bir çukurla dolaşıyorsun. Allah'tan o çukur görünmüyor. Yoksa kafalarını sokar iç organlarımıza bakarlardı maazallah! Bunlar dert değil, o çukuru, seni içten içe kemiren şeylerin dışında, et alamadığımız günlerde yediğimiz mercimekle doyuruyorduk. Yeşil

mercimeği haşlıyorsun, üstüne inceden kuru soğan biraz da pul biber -daha alımlı görünsün diye- oh mis. Bütün olay ne biliyor musun? İçe akan durdurmak! Onu engelledin mi gerisi kolay. Mesela, fırtına- nın içinde kalınca boğulacağını düşünüyorsun hani böyle anlık ne- fesin kesiliyor. Sen inadına nefes almaya çalışıyorsun, sonra bir daha olmuyor, oluyor. Oluyor ama sen artık "çok ta tın" hallerindesin. Ah keşke bunu ilk boğulma tehlikesi geçiren birine de aynen böyle söyleyebilseydin, söyleyemiyorsun işte. Yol göstereyim diyorsun, öğret- tiklerinle seni sınamaya başlıyor. Muhtemelen, 'besle kargayı oysun gözünü' buradan büyük bir şangirtıyla çıkmış.

Ölülerden çok korkardı babam. İşsizlikle boğuştuğu günlerde uzunca bir dönem ölen arkadaşlarını gördü rüyasında. Her gün biri- ni. Kimisi gel okey oynayalım diyormuş kimisi de candan kucaklıyor- muş babamı. O rüyalarına da " bu ölüler ne istiyor benden bilmiyo- rum. Yanlarına mı çağırıyorlar acaba " diyerek ne kadar korktuğunu açık ederdi. Bazen babamın benim ardından az ağlamasını ölümden korkmasına bağlıyorum. Ölüm ağır, suyun kaldırma kuvveti toprağın da çekme kuvveti var sonuçta.

Beni unutmak için hemen eşyalarımı dağıtmaya başladılar. Ta- mam adıma müze kurulsun demiyorum ama az yavaş! Kemiklerimiz çürümeden eşyalarım kim bilir kimin elinde olacak.

Önce dip kıyıda kalan, el sürmeye kıyamadığım hurdaları dağıt- maya başladılar. Loreena McKennitt kasetlerim, cd falan yoktu o za- manlar, kaset vardı. ITT Sharb Lorenz marka teybe koyup dinlemek apayrı bir aleme dalmak demekti. Ah be Lori, senin sesini ilk duydu- ğum zamanlar sesinin dört oktav yukarı tırmanış, parlak hayalleri- me paraleldi. Sen her şarkıda böyle bağırmaya başladığında suratının rabbi yessiri kalkmış kadınlar yoktu televizyonda. Cinsiyet rollerine kafa yoranlar, karısının kırkı çıkmadan evlenen adamlar yoktu. Ka-

pitalizm denen meretin boyu bu kadar uzamamıştı! Bütün bedenler itaatkâr, Bergen sağ, saçı da her zaman ki gibi gözünün üstündeydi. Saçını örttüğü gibi ciğerinin parlayan, kevgir halini örtemiyordu... İşte bunları düşünce düşünce insan psikopat oluyor, ölüyorsun adam tekme atıyor cesedine. Dur, vurmadan önce bir şey daha diyeceğim! Kavram oluşturmak ise en büyük zorluğu hayatın. Ne zannettin ya! Sen Foucault anlattıkça o kocaman amfide minnacık olan dinleyicilerle karşılaşmaya başlıyorsun. O an gözlerinin içlerine bakmak tıpkı sana bakmak gibi korkunç hale geliyor.

Sonra, kitaplarına daldılar. Ne acı senden kalanların toplanmasını izlemek. Çok anlıyor gibi kalınları bir, inceleri de bir koydular kolilere. Şehir kütüphanesine vereceklermiş, hayırma. Bu kadar saçma sapan bir şey hayır olur mu? Hayır dediğin birinin işini görmeli, kim ne yapsın 'El Tehafütel Felasife' yi anlamıyorum! Bari onları arkadaşlarına verseler, e o da yok! Oldu bitti arkadaşlarımı kimse sevmezdi. Hepsine bir kulp. Birinin ismi, eşkiya kılıklı oğlan, diğeri baliciye benzeyen, bir diğeri bilmem ne... Babannem 'nerde itten bozma adam varsa onu seviyorsun' derdi. Ya itin hiç başı okşanmadığı için adı it kaldıysa, çürümeye terk edildiyse. İtlere de hesap soruyor musunuz sahi?

Ceketlerimi annem dayımın oğullarına paylaştırdı. Onlar da yamyam gibi daldılar. Tek korkum şu ceketlerin birinin cebinde unutmuş olabileceğim paranın olması, olmaz ama ya olursa! Ayakkabılarımın çoğunu da kapıcı Celal'e verdi annem. Adamın gözleri ışıldadı, dört çift ayakkabı birisi spor, gıcır gıcır Nike.

Kübra gün geldi dinlediğimiz şarkıyı herkese dinletmeye başladı. Sadece iki kişinin dinlediği şarkının sesi herkesin duyacağı kadar açılmışsa o hikâye orda bitmiştir. Yani öyle derler. Doğru! Olmayan bir şeyi bin beş yüz kere denemenin anlamı yok. Var mı? Ha şimdi

diyeceksin ki Samuel Beckett "Hep denedin, hep yenildin. Olsun. Gene dene, gene yenil. Daha iyi yenil." Diyor. Peki bunu söylüyorsun da neden "Bir kişiye gerektiğinden fazla değer verirsen ya onu kaybedersin ya da kendini mahvedersin." Dediğini hatırlamıyorsun? Bak böyle baskı altında gibiyim gerektiği gibi konuşamıyorum. Lütfen biraz ayrıl dibimde durma! Nerde kalmıştık? İnsanın ömrünün başını yiyen bir cümle var, çamur gibi. Batıkça battığın. İçinden çıkamadığın gibi gitgide çamurla aynı rengi aldığın güneş vurdukça da üzerinde kuruyup kaşıtan, tuhaf bir hayat. Biz buna "Bir daha deneyelim" diyoruz. Başka bir yaşamın olduğuna kör olarak birbirinde çürümek, hem de inadına! Hep başa sarmak için.

Ne mi yaptık? Tabi ki hep denedik, tabi ki hep yanıldık. Tek yaptığımız birbirimizi kanatmaktı. Kanattık. Yahu bak bu sabırsız hallerin çok korkunç. Gözün açık mı geldin diye sormuyorsun da tek bildiğin onu yaptın mı bunu yaptın mı? Aklında bir cetvel sadece ölçüyorsun. Hiç güzel davranmıyorsun. Mesela ortaklık yaptığım Ali'ye de bir gecede dükkânı boşaltıp karaborsa olduğu için böyle yapacak mısın merak ediyorum. Daha birçok şeyi merak ediyorum ama her an beni burdan palas pandıras ateşin ortasına atacakmış gibi halin unutturuyor aklımdakileri, can derdine düşüyorum. Tamam at at ama öp. Öp ki çiçek açsın...

(Dünyanın Öyküsü/Sayı 13/ Şubat-Mart)

Zeynep Sati YALÇIN/YÜK

Yine mi sen? Yorulmadın değil mi? Böyle her gece gizlice, sessizce, haklılığın güveni ve dik başlılığıyla uykumu ziyan etmekten yorulmadın. Oysa ben...

Öyle yorgunum ki, dünyayı bir seferde kalbimde taşımışım gibi... Sen nereden bileceksin? Çekip gittin aldırmadan, kolayı sana, zoru bana kaldı. Ölüm kolay şey elbet... Yani öyle olmalı. Dünya yüküyle

dolu nefesi son kez boşaltıp bir daha almamak olmalı. Almadın ve gittin. Beni hem hak sahibi kıldığını bilerek hem de verdiğin bu hakkı kıskanarak her gece hesabını sormaya gelerek gittin.

Yerinde olmak için neler vermezdim neler... Sen de benim yerimde olmayı ister miydin? Hiç sanmam. Yanılıyor olabilirim, ben çoğunlukla yanılırım zaten, belki de yerimde olmak için cennetinden kaçıp kaçıp her gece bana geliyorsun. Gelme!

Bakışp ağlaştık gittiğin günden bu güne kadar. Yani suçlarcasına gözümde kalbime bakan sensin, inleyerek ağlayansa ben... Kaldırmıyorum artık bakışlarından inen suçlanmışlığı, bu gece konuşacağım. Sen bakma bana öyle derinden ki, ben de konuşayım. Konuşayım ki, aksın kelimelerim birikmiş kiriyle. Seni çiğnemenin, seni yok saymanın, sana ait olanı sahiplenmenin buruk sevinci, acımsı tadı, eksik tatmini bitsin.

Yumdun mu kalbimde olanı görecekt kadar derin bakan gözlerini? Bu sefer inlemelerim değil kelimelerim anlatacak sana beni. Sonra rahat bırakacaksın değil mi? Bir gün, tek bir gün senin derin gözlerindeki suçlamadan uzak bir uykum olsun diye kalbimde ve bedenimde gördüğünü bir kucak cümleyle önüne dökeceğim. İster al götür dökülenleri, istersen yeniden bana yükle, artsın yüküm... Ama açma gözlerini.

Canın yanarsa karışmam, gözlerini açma yeter. Benim canımı barışınla her gece yakıyorsun sen.

Dinle:

Dila, sana kaçtığı gün sevdim onu. Siz daha muradınıza ermeden, odanızda baş başa kalmadan görür görmez sevdim onu. Uzun kızıl saçları bir tayın yeleleri gibi savruluyordu odalarda dolaştıkça. Kuş civıltısıydı sesi seninle konuşurken, büyüdüğümü görmeden yanağı-

mı okşadığında renkli bir kelebeğe dönüşüyordu elleri. Evet, senin karındı o, benimse yengem...

Kirpiklerin titriyor, açarsan gözlerini devam etmem. Açma! Açma da dökeyim içimi. Hem ben kurtulayım hem sen.

Sen evden gidince benim gönlüme gözlerime kalıyordu Dila. Aklı sende, ruhu sende, dilinde adın... Benim büyüdüğümü görmüyordu hiç, onu izlediğimi bilmiyordu hiç, bir gülüşü için her yeri yakacağımı anlamıyordu hiç. Ayıptı günahtı bu sevdada biliyorum. Lakin elden ne gelir?

O sana yemek pişiriyordu, “Abin sever mi?” diye bana gülüyordu, gülünce dünya benim oluyordu. Ütü yapıyordu “Abine bu çok yakışıyor.” diyor kucaklıyordu boş gömleğini, gömlek sırtımda oluyordu da Dila bilmiyordu. “Abinle bizim şarkımız bu.” deyip aşk şarkıları söylüyordu, o aşkın bende de olduğunu anlayamıyordu.

Kirpiğindeki o saydam şey de ne? Ağlıyor musun? Ağlasan da açma gözlerini, yoksa boşaltamam zehrimi. Yılan sanıyorsun beni değil mi, her gece kendi zehriyle azar azar tükensin diye geliyorsun böyle. Ayıbımı yüzüme vuracaksın. Yapma! Sen bir kez öldün ben her gece dünya yüküyle ölmekten beterim.

Açma gözünü devam ediyorum. Sandalyeye bir çıkayım da. Şu kahrolası ip de kopmasa bari...

Dila odasından çıkıp gelse diye bekledim her gece, acısını dindirmek için bekledim. Sen olamasam da sen gibi olurum diye bekledim. Sen gideli acısı dinmiyor, katmerleşiyor. Gül yüzü gülmüyor, gözlerindeki ceylan ölmüş gibi... Şekerler dağıtan dili şarkı söylemiyor, ağıt-tan başkası dökülmüyor. Odalarda acemi bir tay gibi gezinmiyor, ke-lebek elleri konmuyor artık yüzüme, büyüdüğümü görmüyor. Acısını azaltacağımı, sana benzediğimi, onu senin gibi sevdiğimi anlamıyor.

Kollarımdaki gücü görmüyor. Her gün biraz daha kaçıyor biraz daha unutuyor beni. O kaçtıkça bıraktığı boşluğa yeni bir yük biniyor, her gün biraz daha, biraz daha...

Kirpiklerinden sızan da ne? Ağlama dedim sana! Ölüler ağlamaz. Ölüler özlemez. Ölüler sevemez. Ölüler kıskanmaz. Ölüler acı çekmez...

Acıyı çeken bir Dila, bir de ben. Sen kolayı seçtin, dünya yükünü bana bıraktın. Ben de çok yol denedim ama olmadı, olmuyor, bir daha bir daha bir daha... Ne Dila'ya ne sana gelebildim. İkiniz de istemediniz beni. Ama sen artık isteyeceksin, istemek zorundasın. Ötesine dayanamaz, istersin beni yanına.

Bak, şimdi anlatacağımı dinle. Dinle de vazgeç her gece gelmekten. Kıskan beni, benim seni kıskandığım gibi. Dila bir anlarsa ona sen olabileceğimi...

Bir şey var, benim sedef teniyle buluşsun istiyorum.

Açtın mı gözünü yine. Bana öyle bakma dedim, utanıyorum, kahretsin çok utanıyorum.

Dehşetle bakma öyle. Korktun değil mi içimdeki yükten? Ya ben? Anladın mı sen gittiğinden beri neler çektiğimi?

Bir başka şey de var ki, itiyor beni, dokunamıyorum. Ateşe değer gibi mi, kustuğunu yemeğe çalışır gibi mi bilemediğim iki zıt duyguyla her gece dünyanın ağrısını sırtlanıyorum. İki ayrı insan olmanın zorluğunu, anlıyor musun?

Gölgeler kayıyor hızla, yapraklar kıpır kıpır düşüyor ahenkle. Karanlık gündüzü kovuyor, ay güneşi. Uzun uzun yıkanıyor günahım arınmayı umarcasına. Arınmak kolaycasına. Tövbelerin yolu kesilmiş, alnımda acının mimik izinden başkası yok.

Ne çok yaş var gözlerinde? Ölüler ağlamaz. Sen de kıyamıyorsun bana değil mi? Bu kadar yük çok diyorsun değil mi? Konuşmasan da anlıyorum boynunu büküşünden, elini uzatışından, ipimi tutuşundan anlıyorum. Sevgi de merhamet de büyükten küçüğe doğru yayılır. Kardeşiz biz, sen abisin kıyamazsın tabii, çek hadi yükümü taşıyan şu ipi. Çek ve kurtar hepimizi...

(Hece Öykü/Sayı 77/Ekim-Kasım)

Zeynep SÖNMEZ/UZAĞA, DENİZE

Gün sakindi. Tavana aralıklarla yerleştirilmiş birkaç pervane zorakidönüyordu. Ardına kadar açık kapıya yakın bir yerde, cereyanda oturuyor, serinlemeye çalışıyordu. Hastaneni köhnemiş duvarlarında göz gezdiriyor, uzun koridora açılıp kapanan kapıların gıcırtilarını dinliyor, arada sırada birkaç sineği terden ıslak kasketiyle kovuyordu.

Şehre erzak için inmediyse sık arızalanan arabayı göstermek için yakındaki sanayide olurdu genellikle ama bugün sesi çıkmamıştı kü-lüstürün. Yeni bir iş için çağrılmayı bekliyor, İlknur hemşirenin yelpazesini yavaşça sallayışını, esintiyle uçuşan saçlarını görebiliyordu.

Oturduğu yerden, güneş altında tozuyan boş meydan, yolun ilerisindeki zeytinlik, zeytinliğin kıraç toprağı ve ağaçların bittiğı yerden sonra deniz seçiliyordu.

“Dün geceki ameliyat nasıl geçti?”

Hemşire başını iki yana salladı. Yüzünde yazdıklarını gösteren buruk bir ifade vardı. Kutsal, üstelemedi. Bir nemi bir de gamı oldum olası sevmezdi.

“Baksan ne güzel görünüyor: meydan, zeytinlik ve deniz.”

“Aman Ağabey, amma yaptın, ışıık ve tozdan başka bir şey göremiyorum ben. Deniz diyorsun da onun bize hayrı mı var şimdi.”

“Peki şuna ne dersin, hani bir hasta getirmişleri, akrep sokması, birkaç yıl önceydi, serum yoktu...”

Hemşire yelpazesini masada bırakıp kalkarken gülümsedi: “Seni hınzır.”

Kutsal, uzun süre ağustos böceklerinin yükselip alçalan, içeriye dolan sesini dinledi. Doktorun, yanı başında ayakta beklediğini nice sonra, dalgınlığından sıyrılınca fark etti. Tedirgin, acemi hareketlerle toplamaya çalıştı. Sonunda babacan bir tavırla, biraz da ürkek, so-rabildi: “Nasılsın Doktor?”

Kutsal’ın aydınlık çerçevesinden bakınca görülenler: meydan, zeytinlik ve deniz. Maddenin iç hali. Hastanenin sarı-sıcak, taş avlu-sundan az ileride, gölgelikli tarla. Katıdan sıvıya geçer gibi. Doktor, kendini yılanların cirit attığı toprakta yalınayak yürürken ve ötede bedenini serin denize bırakırken düşleyebiliyordu.

“Su ister misiniz?” diye sordu. İlknur hemşire. Yelpazenin sallanışı yeniden başlamıştı.

Kutsal, hemşirenin işareti üzerine kalktı, bardağı alıp doktora uzattı.

Sessizlik uzun sürdü. Birlikte uzağa baktılar, denize.

(Öykü Gazetesi/Sayı 3/Aralık)

Zühal BAYLAN ÇALIŞ/ANAFOR

Onu ilk gördüğümde yanında iki evladı vardı. Biraz sohbet ettik, onun beni tanıması gerekmiyordu ama benim ona her şeyi anlatma zorunluluğum vardı. . . İşimin gereğiymiş gibi davranarak alakasız so-rular sormaya başladım, merakımdan.

Meğer o çok basit soru ruhundaki girdabı ele verecekmiş.

– Kızınız kaç yaşında?

– Kızım sen kaç yaşındasın, 4 müydün yoksa 5 mi?

Kızı, soru ile beraber gözlerini yerden kaldırdı, yoksunluğu ve sensizliği bilecek yaştaayın der gibi... Fakat önündekileri karıştırmaktan vazgeçmedi.

– 5 yaşındayım anne.

Ufacık kısa parmaklı ellerinin üstü hafif etli ve çok sevimliydi. Kıvrık saçları omuzlarında ama gözleri annesinin gözlerinin aksineydi... Boyundan büyük gelen sandalyede kısa bacaklarını sallıyordu. Ama yine de galipti... Annesi ne de olsa o ve abisi için geri gelmişti, mutluydu.

Kadın soyadının birkaç ay sonra “kocasından” boşanabilirse değişebileceğini, çocuklarının babası olan “o adaminkini” hiçbir zaman taşımadığını, aslında “o adamla” evli olduğunu ama yabancı birinin resmî nikâhını taşıdığını söyledi. Her şey tümüyle varlığına alışılmış bir nesne gibi sıradanlaştı.

Bakamadığım bir çift kara göz, sakın sakın ağızdan dökülen kelimeleri yalanlıyor, çığlıklar atıyordu. Kadının sözlerini dinlerken yüzünden başımı çeviriyor, gözleriyle buluştuğumda ise o korkunç, sessiz çığlıklar geri dönüyordu.

Zihnim bulanıklaşıyor düşecek gibi oluyorum, bu bulantı... Duvarlar etrafımda dönüyor. Gözleri büyüyor odamın içinde kara bir gölge gibi. Duvarlara çarpıyorum. Ayaklarım zeminde, ellerim koltuğa sabitlenmiş. Düşecek yerim bile yok...

– Babam ben çocukken öldü. 16 yaşına gelince 46 yaşındaki “o adamla” evlendirildim. Saçı o zaman da yoktu, erkenden yitirdiği gençliğini mi yakalamak istedi bilmem, benimle evlendiği gün yü-

zünde tebessüm vardı.

Peki diğeriyle ne zaman nikâhlandın, “kocanla” evliyken neden çocuklarını peyda ettiğin “o adamın” yanındasın ve neden yanıma sessiz sessiz sokulup sadece benim duyacağım çığlıklar atıyorsun, neden yoruyorsun beni bile diyemedim.

Birkaç ay sonra yine çıktı geldi

– Boşandım, dedi, “kocamdan”...

Yüzü, ince beli, mahzun bakışları ve çığlığı bir çocuğunki gibiydi.

– Kızdım “o adama” gençliğimi aldın, dedim, çıktım o evden, kalacak yerim yoktu. Sebep oldular hapisteki adamla evlendim. Kendime kalacak bir yer buldum. “Kocamın” 11 yaşındaki oğluna bakacak ve orda barnabilecektim. Ne mi yaptım, iki hafta sonra tükürdüğümü yaladım, geri döndüm “o adama”.

– Peki... Sonra?

– Çocuklarım bitlenmişti, onların saçlarını yıkadım, evi temizledim, akşam yemeğini pişirdim ve saçlarımı arkadan topladım...

– ???

– “Kocamdan” boşandım, yatağımdaki “o adam” ile evlenemem.

– Şimdi... şimdi ne yapacaksın?

– Kızıyorum “o adama” gençliğimi aldı, beni parasıyla aldı, beni başkasının karısıyken geri aldı...

(Hece Öykü/Sayı 76/Ağustos-Eylül)

ÖYKÜ ÜZERİNE YAZILAR

Abdullah HARMANCI/YAZMAK DÜNYADAKİ DURU- ŞUMUZA DAİR BİR ANLAM KATTIYOR

Ben öykü/hikâye yazmanın ya da daha temelde “yazma”nın bir tercih olmadığını düşünüyorum. Yazmak bizim bir tercihimiz değil. Her insan bir yeteneğin içine doğuyor. Ve kendini bununla ifade ediyor. Eğitimcilerin bütün işi bu yetenekleri belirlemek ve geliştirmek elbette ki. Dolayısıyla bana şunları şunları kazandırdığı için yazıyorum, yazmaktaki amacım dünyayı değiştirmek, insanlara hakikati göstermek...gibi cümleler kuramam. En azından sanatsal bağlamda verdiğim ürünler için bu tür iddialı ifadeler kullanamam.

Sanırım Tark Buğra idi. Sigara tiryakiliğine benzetiyordu bunu. Neden sigara içeriz? Tiryakisi olduğumuz için. Yazmak bizim kendimizi ifade etme biçimimiz. Örneğin, beste yapamıyoruz. Örneğin, resim yapamıyoruz. Öykü/hikâye yazmak elbette ki bizi tedavi ediyor. Bizi sağaltıyor. Bizim dünyadaki duruşumuza bir anlam katıyor. Duruşumuzun anlamını içeriyor. Öykü/hikâye yazarak-başka bir biçimde ifade edemeyeceğimiz şeyleri-ifade etmiş oluruz. Kendimizi tanımla-

miş oluruz. Dünyaya karşı konum almış oluyoruz. Her şeyden önemlisi, her şey geçip giderken bizim geçip gitmeyecek bir metin bırakıyor olmamız belki faniliğimize karşı bir ilaç, bir deva oluyor. Ancak öykü/hikâye bunları sağladığı için yazmıyoruz. Bizim dünyadaki var olma biçimimiz bu olduğu için yazıyoruz.

Dünya var olduğu sürece bambaşka türler ortaya çıkacaktır. Türler kendi içinde bölünecek, evirilecek, değişecek, dönüşecek. Anlatmak elbette insanla doğdu, insanla birlikte son bulur, ama nasıl anlatmak denildiğinde bu soruya her çağda başka cevaplar bulacağız. İnsan her seferinde bambaşka yollar anlatacak. Anlatmaya devam edecek. Örneğin, yakın zamanda öykünün tahtını küçürek öyküye kaptırması ihtimali var. Son zamanlarda küçürek öykü yaygınlaştı. “kısa öykü” yerine “kısa kısa öykü” yerleşiyor. Nasıl ki öykü/hikâye yaşadığımız hayatın doğal bir sonucu ise “kısa kısa öykü” de hızlanan hayatın bir sonucu. Hayat hızlandıkça türler de daha ritmik, daha hızlı bir hâl almaktadır. Ancak çok kolay ve zekâ işi gibi gözüken” küçürek öykü” / “kısa kısa öykü” türü, kolayca bayağılaşabilir. Elimizden kayıp gidebilir. Öykü/hikâye türü, kendini başka sanat dallarından ayrıştırabildiği sürece var olmaya devam edecektir. Başka sanat dallarından ve başka edebî türlerden... Rasim Özdenören’ in söylediği gibi. Mesele dikkat edilmezse, “kısa kısa öykü” nün yolu ve cize ile kesişir ve doğal olarak kendini vecizeden ayrıştırıramazsa varlık sebebini yitirir. Bitirirken: Benim ulusal seviyede bir yayın organında çıkan ilk yazım Türk Edebiyatı dergisinin Nisan 1994 tarihli nüshasında idi. Yirmi iki sene sonra Türk Edebiyatı’nda bu ikinci çıkışım... Selam olsun...

(*Türk Edebiyatı/Sayı 514/Ağustos*)

Aykut ERTUĞRUL/BABASINDAN YAŞLI BİR OĞULUN HİKÂYESİ

Yıllar önce tutkulu bir dağcı Everest'in zirvesine çıkmaya karar verir. Zirveye ilk çıkan ikili Edmund Hillary ve Tenzing Norgay'dan çok çok önce. Belki bir Şerpa belki de bir Batılı... Henüz emekleme çağındaki oğlu ve biricik karısını ardında bırakıp yola düşer. Fakat hikâye bu ya geri dönemez. Ne oldu da çıkamadı, nasıl öldü, son sözlerini söylemeye fırsat bulabildi mi, ölmeden önce ne düşündü, ne olsaydı kurtulurdu bunları bilmemiz elbette mümkün değil. Asıl hikâye de bu değil zaten. Şu: Emekleme çağında babasını dağa ve dağ tutkusuna bırakan oğul, büyüdüğünde bir mirası devralır gibi dağcılığa heves eder. Değil mi ki her oğul dönüp dolaşıp eninde sonuna babasına dönüşür. Rivayetimizin kahramanı da zirveden zirveye dolaşmaya başlar. Zorlu zirvelerde kendini sınar, asıl ve büyük yolculuğunun vakti gelene kadar. Sonunda Everest'le konuşmanın, babasını sormanın vakti geldiğini düşünüp bir kafilayla o da yola düşer. Bu sırada zirve insanlık tarafından zapt edilmiş, ehlileştirilmiş çıkış rotaları belirlenmiştir... Nihayet babası kadar olmasa da tehlikeli bir tırmanışın sonunda Everest'in zirvesine çıkar. Ve dağ ona babasını geri verir. İşte babası, cesedi donmuş ve bozulmamış olarak karşısındadır. İtiraf etmek gerekirse daha önce söyleyeceklerimi Borges'den ilhamla daha önce birkaç kez daha söyledim: Hikâyenim ne kadarı gerçekten "gerçek" ne kadarı kendi hayal gücümün ürünü artık emin değilim. Belki de bir yerlerde tüm hikâyeyi tetikleyecek bir şey duydum; bir söz, bir hayal, bir iddia ve ardından zihnimdeki o neyle çalıştığı belirsiz makinenin çarkları çalışmaya başladı. Karlı bir dağ zirvesinde bedeni kendisinden genç babasına bakan dağcının görüntüsü gözümden silinmedi. Bir süre sonra sonu şöyle biten bir masal yazmaya karar verdim: "O gün bugündür, oğlu babasından yaşlı baba oğul iki avcı, birbirlerini arar dururmuş..." Karar vermek yazmanın

yarısıdır ama ne yazık ki tamamı değil. Bu imge üzerine düşünmeye başladım. Düşündükçe şahsileştirmeye, oğlun babasını araması, git-tikçe ona dönüşmesi, onu geçmesi ve sonunda kendisinden genç bir adamla karşılaşması; ölmüşte olsa onun gözlerine bakması... Düşündükçe tüylerimi diken diken ediyordu. O günlerde babamın öldüğü yaşta (23) değildim, babamdan yaşıyordum. Sürekli şunu düşünürken yakalıyordum kendimi: “Bu dünyada babamdan daha çok yaşadım! Babamdan yaşıyım, babamdan tecrübeliyim. Dünyada babamdan çok yaşadım.”

Yirmi üç erken bir yaş. Babam (hafızamdaki babam) için zaman durmuştu benim içinse ilerlemeye devam ediyordu. Onun erken ölümünün kederi gide gide yerini bir merhamet hissine bıraktı. Çocukluktan kalma o belli belirsiz öğrenilmiş acı, yoğun ve başedilmesi daha zor bir duyguya dönüşüyordu. Daha içten hissedilen bir acıya. Genç bir adamın ölümüne üzülen ondan daha yaşlı ya da akranı bir adamın samimi kederine. Babamın babası gibi hissediyordum desem abartmış sayılmam. Neyse. Karışık duygular.

Biri şahsi öteki hayali, biri geçmişten öteki şimdiden iki hikâye birbiri içine girip yazmaya karar verdiğim son cümle etrafında karmaşık daireler çiziyorlardı. Normalde, yazma eyleminin aşamalarından bahsederken muğlâk kavramlara sığınmayı, romantik, gerçeklikten uzak, mistik havalara girmeyi sevmem, net olmaktan yanayım ama bu defa bu kaotik ruh halinden kurtulmanın yolunun yazmak olduğunu hissediyordum. O his anlatılabilir değil; kaçınma bizim oraların deyimiyle gicişme, baskı, karıncalanma, görev duygusu, tamamlanmamışlık hali. Ancak yarısını hatırlayabildiğin bir rüyayı netleştirmeye çalışmak gibi, dilinin ucundaki bir kelime gibi, yeni çekilmiş diş gibi...

Ardından “Üç Gün Masalı” çıktı. Hikâyenin sonrası da var. O

zamanlar henüz acemi idim. En azından şimdi olduğundan daha acemi idim ve ortaya bunalımlarla, yapay numaralarla dolu, yer yer samimiyeti yakalasa da entellik yapmaya çalışan uzunca bir masal çıktı. İlham, yazılacak konu (mesele), samimiyet... Her şey tamamı ama nesir bilgisi, hikâye anlatma meselesi eksikti. Öyküyü *Ğ* dergisinde yayımlamıştım fakat hamlığını fark edince ne ilk ne de ikinci kitabıma aldım. Bilgisayarım da “yazı çizi işleri” klasöründe öylece birkaç yıl bekledi “Üç Gün Masalı”. Onu yeniden yazmaya üçüncü kitabımı hazırlarken cesaret edebildim. Ve uzun, gerçekten uzun uğraşlardan sonra masalın yüzde ellisini silmeyi başardım. Sildiklerimin yerine kurgudaki boşlukları tamamlamak için küçük ekler yaptım ve son kitabıma aldım. Bence hala işçiliğe ihtiyacı olan ama yeniden bakmaya artık cesaretimin kalmadığı bu öyküyü kim bilir, yeterince vakit geçtikten sonra yeniden yazarım, nihayete erdiğinde yeniden yayımlarım. Ya da belki de ellerinizden öper iki oğlumdan biri... Yok artık!

(Mahalle Mektebi/Sayı 28/Mart-Nisan)

Cemal ŞAKAR/İSLAMCI ÖYKÜNÜN GELENEK VE MODERNİTE ARASINDAKİ SALINIMI

Ne Seninle Ne Sensiz

Gelenek ve Modertine arasında bir ilişki vardır. Yaşayabilmeleri için birbirlerini gereksinirler. Modernite için ‘şimdi, burada’ vurgusu zorunludur, çünkü çağdaş olmak şimdiyle ilgilidir. Şimdinin ilanı içinse geçmiş, mazi gerekmektedir. Mazi modernliğin hem içerik hem de zaman bakımından yeni/çağdaş olduğunu gösterir. Tersinden gelenek için de modernlik lazımdır, aksi takdirde kendini tanımlayamaz, kendinin farkına varamaz. İkisi arasındaki rekabet aslında hayatta kalabilmek için savaşılan av avcı rekabeti gibidir. Av avcı rekabetinin daha çok modernleştirilen toplumlar için geçerli olduğunu vurgulamakta fayda var. Zira Batıda ortaya çıkan modern durum kendi

iç dinamikleriyle kendi krizleriyle kendi çelişkileriyle ortaya çıkmış zorunlu bir durumdu. Ancak söz konusu zorunlu durum modernleşmenin tarihsel yasalara ve zorunlu değişimlere bağlı olduğu inancını doğurdu. Bu inanç determinist bir anlayış ortaya koydu ki bu da modernitenin zaferidir.

Modernleşmenin asla geri çevrilemeyen, hep ileriye doğru akan, her toplum için zorunlu yasaları ifade eden bir süreç olarak kavranması modernitenin evrenselleşmesi ya da evrensel başarısı anlamına geliyordu. Ancak zorunlu ve doğrusal akış anlayışı moderniteyle gelenegi birbirinden kesin hatlar şeklinde koparıyordu. Modernleşme hamlesi hep ileriye, güzele, doğruya doğru akan zorunlu değişimi; gelenekse geçmişte kalan, köhnemiş, geçersizleşmiş değerleri gösteriyordu. Aydınlanma'dan alınan güçle pozitivist ve seküler bilim anlayışı sayesinde geleneksel olan iyice gözden düşürülüyordu. Gelenek neredeyse cehalet, kör inanış, hurafe ve akıldışılıkla özdeş hale geliyordu. Bir tarafa pozitivist, yani bilimsel bilgi diğer tarafa cehalet konuluyor; böylece modernite ve gelenek birbirinin antitezi olarak konumlandırılıyordu. Gelenek cehaletin, sosyal eşitsizliğin, kadın-erkek ilişkilerinde nobranlığın, gelir dağılımındaki uçurumun, ifade hürriyetine imkân vermemenin, otoritenin nedeni ve sonucu sayıldı. Tabii ki modernite bunların tam tersi olan tüm değerleri vaat ediyordu.

Determinizmin kendi toplumlarında işlemediğini gören Batı dışı devletler modernleştirme görevini kendileri üstlendi. Bu durum Türkiye ve diğer Müslüman ülkelerde devrimci bir nitelik gösterdi. Yeni kurulan ulus devletler geleneksel olan her ne varsa tümünü radikal bir biçimde reddetti. Tarihi, coğrafyayı yeniden yazdı, kendine yeni bir dil oluşturdu. Devlet böyle yaparak modernleşme sürecini gelenegin yerine ikame etmeye çalışıyor, moderniteyi gelenekselleştiriyordu. Radikal reddedişlerin toplumlarda siyasal, ekonomik, ahlaki

krizler doğurduğunu biliyoruz. Krizlerin temelinde yatan asıl neden, devletle halkın birbirlerine karşı güvenini yitirmiş olmasıdır. Devlet bir yandan gecikmişlik psikolojisiyle 'az zamanda çok işler yapmanın' derdindeyken toplum da kendisini var eden değerleri kaybetmemenin peşindeydi. Radikal reddediş nedeniyle toplum kendisine, kimliğini tanımladığı değerlere karşı hızla yabancılaştığını düşünüyordu. Sözünü ettiğimiz karşılıklı kaygılar nedeniyle krizler kaçınılmaz oluyordu. Türkiye özelinde bu krizler bir dönem tek parti iktidarın verdiği güce dayanarak ceberut bir biçimde aşılmaya çalışıldı. Sonraları askeri darbeler devreye sokuldu. Devlet reddettiği değerlerin hızla yenilerini ikame etmek zorundaydı yoksa iki kutuplu toplumsal yapı karşı karşıya gelip krizi besliyordu.

Modernleştirilen toplumlarda krizleri aşmak için gelenek her zaman uygun bir araç olarak devreye sokulur. Modernleşmenin yarattığı boşluklar gelenekle doldurulmaya çalışılır. Böylece geçmişte, geride kalanlardan faydalı olabilecekler bugüne taşınır. Örneğin geçmişin kahramanları, efsaneleri, sanat eserleri toplumsal bir onurun inşası için devreye sokulurken; ortak tarihsel mirasa, bilince ve kültüre ait kimi unsurlar da toplumsal uyum için seferber edilir. Çünkü gelenek bin yıllara dayanan birikimiyle toplumsal hayatın örgütlenmesinden, insan ilişkilerine kadar geniş bir alanda görünmez kuvvet olarak faaliyetler. Gelenek dil, tarih, coğrafya, kültür, toplumsal bilinç ve kimlik gibi konularda uzlaşımlar oluşturmuştur; dahası gelenek uzlaşımlar demektir. Uzlaşımlar sayesinde insanlar ortak tercihlerini belirler ve sözleşmelerini oluşturur. Bir değerler dizgesi olarak gelenek; toplumsal hayatın kuruluşunu ve işleyişini tayin eder; aynı zamanda siyasi iktidara meşru bir zemin yaratır.

Moderniteyle gelenek arasındaki gerek organik ilişki gerekse modernleşme süreçlerinde geleneğe duyulan ihtiyaç ikisi arasındaki ilişkiyi karmaşıktırır. Özellikle Türkiye gibi ülkelerdeki zorunlu

modernleştirme süreçlerinde toplumla devlet arasındaki güvensizliği izale edebilmek için geleneğe bir çimento olması bakımından sık sık müracaat edilir ve devreye sokulur. Bu karmaşık, çelişkili durum moderniteyle gelenek arasındaki ilişkiyi çok boyutlu bir hale sokar. Modernleşme süreçlerinin her ülkenin kendi özgül koşulları içinde farklılaşabileceği inancı işte bu çok boyutluluk nedeniyle ortaya atılır. Her ülkede, hatta tarihin farklı dönemlerinde farklı modernliklerin ortaya çıkabileceğini kabul etmek, modernite kavramına özgü yaklaşımın terk edilmesi ve onun açık kavram haline dönüşmesi demektir. Açık kavram anlayışı moderniteye hayatiyet sağlar ve her koşulda cari olmasının önünü açar.

Gelenekten söz ediyorsak, gelene ek olmuş, bir anlamda gelmeye devam eden bir şeyden söz ediyoruzdur. Bir şey gelmeye devam ediyorsa onun da takipçileri, sürdürücüleri vardır. Gelenegin gelmeye devam ediyor olması, onu geçmişin çeyiz sandıklarında saklanan güzel, kıymetli, ama vakti geçmiş şeyler olmaktan çıkarır. Bu durum 'değişen içinde değişmeyen' şeklinde adlandırılır; yani gelenek bir öz olarak kabul edilir. Modernitenin açık kavrama dönüştürülerek her koşulda hayatiyet kazanmasına benzer şekilde gelenegin de önü açılır, ama bir farkla; gelenek modernitenin aksine bir öz olarak kabul edilir, bu öz değişen içinde değişmeden kendini muhafaza eder. Modern olansa sürekli değişen, değişime açık olandır. Modern olan bu yüzden güvenilmezdir, gelip geçicidir, onun sunduğu değerler üzerinden kimlik tanımlanamaz.

Bugün için belki de 'modern içinde Müslüman kalmak' gibi temel bir sorun ortaya çıkmıştır. Her ne kadar modernite içinde süren bir gelenekten söz ediyorsak da hayata hâkim olan paradigma modernitedir. Siyasetten, ekonomiye, hukuka, toplumsal ilişkilere kadar her şeyi bu paradigma belirlemektedir. Geleneksel değerler referans olma vasfını yitirmiştir, gayri meşruttur; bundan dolayı da özel hayatın, özel

tercihlerin içine sıkışıp kalmıştır. İşte bu sıkışma geleneğin bir öz olarak kavranmasının ve özün hayata ne şekilde aktarılacağına ilişkin soruların cevapsız kalmasıyla ilgilidir. Burada yaşanan sıkışmayla ilgili birkaç nedenden söz edebiliriz: Egemen paradigma geleneği gayri meşru ilan ettiği ve kamusal hayatı kendi ilkeleri etrafında belirlediği için gelenek kendi ilkelerini meşru bir şekilde kamusal hayata egemen kılamaz, yasalaştıramaz. Dolayısıyla kendisini ret üzere düzenlenmiş bir hayat içinde yol bulmaya çalışır. Geleneğin bir bütün olarak kavranması, gelenek içindeki her şeyi sahiplenmeyi gerektirir. Bu nedenle İbn-i Teymiyye de İbn-i Arabî de aynı geleneğin içinde görülür. Zaten saldırı altındaki geleneğe karşı özeleştirici bir türlü gelişmez. Yine özcü yaklaşım nedeniyle tevarüs edilen formların, simgelerin, imgelerin zaman içinde nasıl ve ne kadar değiştiğinin farkına varılmaz. Tabii ki burada etkili olan, saldırı karşısında gelenekle özdeşleşme hissidir; bu his sayesinde insan kendini bir silsileye, bir zincire bağlı hisseder ve buradan güç alır.

Ay Karanlık Bulamadım Yolunu

Öykümüz açısından bakıldığında modernleştirmenin Türkiye'deki serüvenine uygun olarak iki kutuplu tavrın sürdürüldüğünü görürüz. İslamcılar açısından modernite-gelenek çatışması öykünün neredeyse kurucu atmosferidir. Çünkü Türkiye'deki radikal modernleştirme tavrının yarattığı şiddet, insanları tersinden aynı sertlikle tevarüs ettikleri her ne varsa onları konuşmaya itti. Aksi kimlik kaybı, inançlarına, tarihine, coğrafyasına yabancılaşmak demekti. Tevarüs edilen her ne varsa hepsi gelenekle; gelenek İslami olanla özdeşleşti. Öykümüz bu özdeşleşmeye öylesine sahip çıktı ki, İslamcı düşünce açısından 1970'lerden sonra başlayan gelenek eleştirilerine hiçbir zaman kapı aralamadı. Eleştiriler daha çok moderniteye yönelik oldu. Modernitenin, insanı, varoluşunu anlamlı kılan geleneksel değerlerden kopardığı iddiası, eleştirinin başat unsuruydu. Bu kopuş nedeni-

le insan başta kendisine olmak üzere, diğer insanlara ve bağlı olduğu kültüre yabancılaşıyordu. Yalnızlık, bunalım, yersizlik-yurtsuzluk yabancılaşmanın semptomları olarak gösteriliyordu. Modernitenin insanda meydana getirdiği bu tahribat İslamcı öykünün hiçbir zaman vazgeçemediği konular arasına girdi. Rasim Özdenören'le enikonu tebarüz eden öykü damarının ilk örneklerinde söz konusu temalar sıkça işlenmiş ve bir daha da vazgeçilmemiştir. *Hastalar ve Işıklar* adından da anlaşılacağı üzere modernleşmenin hasta ettiği insanları konu alır, ama ışık/umut hep vardır. Bu ışık, yani hastalığın çaresi tasavvufi öğreti ve pratikleridir. *Denize Açılan Kapı*'da tasavvufi hayatın bireyi nasıl yalnızlığından, bunalımlarından, kimlik kaybından kurtardığına şahit oluruz. Aslında yapılan modernitenin karşısına geleneği koymaktır.

'İnsanın düştüğü yerden kalkacağı' fikri İslamcı öykünün yaslandığı temel tezlerdendir. Bu teze göre uğradığımız yıkım modernleştiril-melidir, yani gelenekten kopmak. Buna göre şimdi yapılması gereken geleneğe yeniden dönmek, geleneksel değerlere sarılıp yalnızlıktan, buhranlardan kurtulmaktır. Geleneğin İslami olanla özdeşleştirildiğini söylemiştik; bu nedenle geleneğe sarılmanın aslında Allah'ın ipi-ne sarılmak, İslami olana dönmek anlamına geldiği aşikârdır. Modernleştirilme tarihimiz iki kutuplu olarak yürüdüğü için, böylesi bir yaklaşım toplumsal bir gerçekliğe de oturuyordu. Öykücülüğümüz açısından baktığımızda hastalık bir yanda tedavi bir yandaydı; şimdi yapılması gereken senteze ulaşmaktı. Aslında senteze ulaşmak değil, özcü yaklaşımlar nedeniyle modernite tümünden reddedilip yerine gelenek ikame edilmeliydi.

Daryush Shayegan'ın gelinen noktayı 'kültürel şizofreni' olarak tanımladığını hatırlayalım. Shayegan'ın göre Doğu toplumları farklı bilgi blokları arasındaki çelişkiler içinde yaşamaktadır. Birbirlerini iten ve karşılıklı olarak biçimsizleştiren bağdaşmaz dünyalar arasın-

daki çatlağa düşmüş durumdayızdır. Bu durum bizim bakışımızı sakatlamakta ve tıpkı kırık bir aynada olduğu gibi, dünya gerçekliğini ve tinsel imgeleri biçimsizleştirmektedir. Onun önerdiği eleştirel akıl sayesinde bir tür sentezdir. Ancak sentez fikri Müslümanlar arasında yaygın olarak kabul görmemiştir. İşte bu nedenden dolayı İslamcı öykü moderniteyi bir kutba geleneği de diğer kutba yerleştirmiştir. Öyküdeki dram, çatışma, gerilim gibi atmosferin kurulmasına yardım eden unsurlar da söz konusu kutuplardan beslenmiştir. Rasim Özdenören'in *Gül Yetiştiren Adam*'ı bu kutupluluğun en güzel örneklerindendir. Bir yandan modern hayat en uç örnekleriyle akarken, diğer yandan mütedeyyin birisi modernliğin içinde kirlenmemek için kendisini evine kapatır: "[E]n önemlisi savaştan sonra olup bitenlere bulaşmak istemedim. Evden çıkınca sanki üzerime bir menfurluk bulaşacakmış gibi geldi bana hep. Bundan da kaçtım." Bu iki hayat biçimi öykü içinde hiçbir zaman kesişmez; ta ki finaldeki gazete kupürüne kadar. İşte bu kesişmeme hali iki tarzın da birbirlerini radikal bir biçimde reddetmeleriyle ilgilidir. Reddedişin en önemli sonuçlarından birisi Müslüman zihninde modernite kötü, çirkin, yanlış; gelenekse iyi, güzel ve doğru olanların tümünü göstermesidir. Her şey siyah-beyaz kadar keskindir; genellikle gri bölge yoktur. Bundan dolayı da öykü kişileri genellikle tek boyutludur; ya iyinin ya da kötünün temsilcisidir.

Giden Gün Ömürdendir

Müslüman bir kişinin zihninde değer yargıları zaten vardır ve gündelik hayatını bu değerlere göre belirler. Değer yargıları Müslümanlar için verilidir, tarihüstüdür, evrenseldir. Dolayısıyla değer yargılarının geleneğe ait olduğu düşünülmez bile; onlar Müslüman kimliği açısından vazgeçilmez önemdedir. Zaten insanların önemli bir bölümü bugün sürdürdükleri geleneklerin, âdetlerin Kur'an'dan mı, sünnetten mi kaynaklandığını bilmeksizin sadece 'güzel bir şey'

olduğu için sürdürürler. Komşusu açken tok yatılmayacağını bilir; böylesi bir bilmeyi illa bir kaynağa bağlama ihtiyacı duymaz. Gelenek de gücünü önemli ölçüde sorgulamaksızın tevarüs edilen formlardan alır. İnsanlar kendilerine kadar gelen formların, atalarının yüzlerce, binlerce yıllık deneyimlerinden süzülüp geldiğini bilir. Fazlur Rahman hayat içinde süren bu formları 'yaşayan sünnet' olarak kavramsallaştırır. Sünnetin bir anlamının da gelenek olduğunu hatırlarsak, Hz. Peygamberin şahsında hayata aktarılan emir ve ilkelerin o günden bugüne hayat içinde derinleşerek gelenekselleştiğini söyleyebiliriz. Geleneğin İslami olanla özdeşleşmesinin önemli argümanlarından birisi de işte bu sünnet-gelenek anlamdaşıdır. Öykümüz geleneksel değerleri genellikle bu anlamdaşlık üzerinden temsil etmeyi seçer. Öykü kişilerinin rıza, tevekkül, kanaat vb. özelliklerin taşıyıcısı ve temsilcisi geleneğin bugünlere ne şekilde taşındığının ve yaşandığının birer numunesidir.

Değerlerin taşınması ve gelecek kuşaklara miras olarak bırakılma kaygısı, modernleşme sürecinin getirdiği olumsuzluklar, değerlerin aşınmaya maruz kalması nedeniyle öykücü, öyküsünü daha çok modernitenin değer yargılarına yönelik saldırılarına karşı koymak, onları muhafaza etmek ve mümkünse başkalarına da önermek üzerine kurar. Bağlandığı değer yargıları kişinin bir parçasıdır. Olaylara ve olgulara değer yargıları zaviyesinden bakar, ona göre değerlendirir. Sadece değerlendirmekle kalmaz, kendi hayatı içinde onu yaşamaya çalışır. Ancak modern olan bir zar gibi hayatı tamamen kuşatmıştır; her ne yapılacaksa bu hayat içinde yapılacaktır. Öykülerde görülen içine kapanma, kasabaya, mahalleye sıkışıp kalma, giderek yalnızlaşma sözünü ettiğimiz kuşatmayla ilgilidir. Öykülerin bilinçdışı olarak modern olanın kuşatmasını kabullendiğini söyleyebiliriz. Hüseyin Su'nun *Giden Gün Ömürdendir* adlı öyküsündeki Nazif Bey sözünü ettiğimiz kuşatılmışlığı somut olarak hissetmek bakımından tipi ör-

nektir: "Her geçen gün biraz daha, hiç kimseye küsmeden küskün bir hayata, hiç kimseye darılmadan dargın bir gönüle sahip oluyordu. İnsanlarla sözü sohbeti bitiyor, ilişkileri çürük ip yumağı gibi çekip açtıkça kopuveriyor, zaman ve mekân daralıyordu. Nazif Bey'in dünyası küçüle küçüle dükkânla evi arasındaki iki küçük sokakla Uzun Çarşı'dan ibaret olmuştu âdetâ. Kasabadaki değişiklikler, konu komşunun koşturumaları, iş büyütmeleri onun için hiçbir şey ifade etmiyordu. Hepsini de uzaktan izlerdi, bütün bunlar kendi çevresinde olup bitmiyormuş gibi. Kasabanın kıyametini bekliyordu sanki." Nazif Bey, Uzun Çarşı'daki değişime kendisinin de ayak uydurması halinde yine kıyamet duygusunu taşır. Ramazan Dikmen'in *Sessiz Güvencinler*'deki Yahya Efendi de benzer bir yalnızlaşmayı, sıkışmayı yaşar. Bu tip öykü kişilerinin yaşadığı kıyamet duygusu, daha çok hızla yaşanan değişimle ilgilidir: "Dönüşüm, değişim dedikleri akıl almaz akışın, genç bir ömre sığacak kadar kısa bir geçmişin izlerini, değerlerini bile silip süpüren dalgalarına karşı tek sığınak yazık ki hafızalarımız. Ama hafıza kör bir bataklık." Hızı nedeniyle hafızaları bile silip süpüren değişim, öykü kişilerinin bağlandığı her ne varsa hepsini bir yıkıma, sona doğru sürükler. Ayrıca taşıdıkları değerleri aktarabilecekleri insanları bulamazlar. Bu algı kıyamet duygusunu da besler; zaten yaşadıkları baskın duyguya yaraşır bir şekilde ikisi de öykülerin finalinde vefat ederler. Bekledikleri kıyamet değilse de kendi kıyametleri böylelikle kopmuş olur.

Öykü kişilerinin yaşadığı kıyamet duygusunun kaynağı geleneksel formların normatif olmasıyla ilgilidir. Normatif formlar gündelik hayata kılavuzluk eder; hayatı kendince düzenlemek ister. Bir yanda modernleşmenin açtığı yaralar, diğer yanda geleneksel değerlerin hayata aktarılma arzusu kişilerde gerilim ve çatışması yaratır. Gelenek-Modernite gerilimin ortaya çıkardığı yanılma, çatışma, kıyamet... bir anlamda mahviyet duygusu, aynı zamanda öykücülerin zımni bir

şekilde anlaşmışçasına ortak paydalar oluşturmalarına hizmet eder. Örneğin Hüseyin Su *Gülşefdeli Yememi*'de Halakız'ı şöyle tasvir eder: "Tam tersine; yüzünden tebessümü hiç eksik olmayan, sevecen, yumuşak başlı, evde her şeye, her yere, her işe yetişmeye çalışan bir insandı. Büyüklerden birisi biz çocuklardan bir şey isteyecek olsa, yerinden ilk yekinen halam olurdu. Ellerimiz onun eteğinden ayrılmaz, dizinin dibinden kalkmazdık. Bir tavuğun civcivleri gibi, halam ev içinde ve ev dışında nereye giderse biz çocuklar da ardından dökülürdük hemen. Ben de ablalarım da ne öğrendiysek halamdan öğrenmişizdir." Şimdi Ramazan Dikmen'in "Afife Ablanın İncileri"ndeki Afife Ablaya bakalım: "Mahallede yediden yetmişe herkesçe sevilir, sayılırdı. Her zaman güler yüzlüydü, daima ağırbaşlı. Ne de yumuşak kalpliydi. Karınca incitmezdi. Eli de hep açıktı. Değil misafirlerini, müşterilerini bile bir bardak çay, bir parça çörek, bir iki dilim meyve ikram etmeden göndermezdi. Hani ne yana bakılırsa bakılsın kasaba kızlarının ablasıydı ve ona pek yakışan bu sıfatı durduğu yerde almamıştı. Hak etmişti: fedakârlığı, hizmet severliği, oldum olası geniş yüreğiyle..."

İslamcı öykücüler öykünün öz, değişmeyen üzerinden kurulması halinde, kurulduğu niteliğin gereği olarak evrensel olacağını düşünürler. Dahası bu toprağa, toprağın mayasına, ruhuna uygun olacak, yabancılaşmaktan da kurtulacaktır. İslamcı öykünün ruhu ve vaatleri bir öz'e bağlanmak, oradan beslenmek, oradan neşet etmek şeklindeki. Böylesi bir iddia öyküyü ister istemez değerler sistemi üzerine kuracağı için, kendi yükseldiği değerlerin dışında kalanları eleştirir, yanlışlar. Modernleştirilme sürecinin çift kutupluluğuna bağlı olarak moderniteye ve geleneğe yüklenen anlamlardan söz etmiştik; bu anlamlandırma sayesinde öykücü yanlışlama, eleştirme hakkını elde eder.

Gelenek modernite çatışması bağlamında neredeyse 2. Meşrutisi-

yet İslamcılığından beri alınan pozisyon doğal olarak edebi eserlerin de çerçevesini, kavramsal alt yapısını belirlemiştir. Süreç içinde giderek bir norma dönüşen bu çerçeve sonraki kuşak edipler için de gerekli modelleri, içeriği ve biçimi belirlemiştir. Bu bağlamda İslamcı öykü kendi referans çerçevesini modernitenin kötünün, geleneğinse iyinin hallerini göstermesi şeklinde kurduğunu söyleyebiliriz. Referans sistemi, ortak paydalar oluşturma yanında belirli simgeler de üretmiştir. Örneğin gelenek: nza, tevekkül, kanaat, ahşap ev, yardımlaşma, dayanışma, cemaat içinde olma, mahremiyet; moderniteyse: hırs, israf, çok katlı binalar, asfalt, giyim-kuşamdaki açılma, mahremin yıkılması, bireyselleşme şeklinde simgeleştirilir.

Kimseye Etmem Şikâyet Ağlarım Ben Halime

Önce bazı öykü kitaplarının adını hatırlayalım. Rasim Özdenören: *Hastalar ve Işıklar, Çarpılmışlar, Çözülme, Çok Sesli Bir Ölüm, Acemi Yolcu*. Ali Haydar Haksal: *Yalnızlık Sarkacı, Sesim Bana Yetmiyor, Evdeki Yabancı*. Sadık Yalsızuçanlar: *Hiç, Küf, Sırlı Tuğralar*. Cihan Aktaş: *Suya Düşen Dantel, Son Büyülü Günler, Duvarsız Odalar, Acı Çekmiş Yüzünde...* Kısacık hatırlayışta bile kitap adlarının, yalnızlık, hüzn, kıyıda kalmışlık, yenilmişlik, savrulmuşlukla ilgili olduğunu görebiliriz. Bu duyguları yaratan hiç kuşkusuz devletin ceberut bir tavırla giriştiği modernleştirme sürecidir. İlk dönemdeki idamlar, hapisler, sürgünler zaman içinde gevşese devletle toplum arasına giren güvensizlik uzun yıllar boyunca sürmüştür. Deyim yerindeyse modernleştirme süreci geleneksel değerlere sonuna kadar bağlı insanları hep yaşamın kıyısına itmiştir. Bu tip kişiler de geleneksel değerlerin yaşama aktarılma zorunluluğuyla modern hayat arasında sıkışıp kalmıştır. Bu sıkışma hali yukarıda sözünü ettiğimiz 'modern içinde Müslüman kalma' gayretinin bir sonucudur. Modernite egemen paradigma olarak hayatı kendince biçimlendirirken, gelenek referans değerini yitirir demiştik, işte bu hal öyküdeki baskın ruh halini de belirlemiştir.

Örneğin Necip Tosun'un öykülerinde yenilmişlik, kısıtılmışlık hali çok baskındır. Neredeyse öykülerinin genel atmosferi hep bu yenilmişlik altında oluşur ve hüznün her zaman başat duygudur. *Aynalar ve Sırlar*'daki yenilmişliğini anlayan öykü kişisi, hayatın kıyısında hiç kimseye ilişmeden sadece eşyaların taşıdığı hatıralara tutunarak yaşamaya çalışır: "Bu dolaşmalarda en çok da bir tanıdığa rastlamaktan korkuyordu. Onu düşlerinden, kendinden koparacak bir başkasıyla karşılaşmak istemiyor, hep kendisiyle olmak, içinin, hislerinin, gönlünün sesinin peşinde, o kokularda yitip gitmek istiyordu."

Ancak bunca kenara itilmişliğe rağmen öykü kişileri kendi halinde, inançlarıyla, değer yargılarıyla baş başa yaşamaları mümkün olmaz; hayat hiç beklenmedik bir şekilde önlerine çıkıverir. Necip Tosun'un son öykü kitabının adının *Ansızın Hayat* olması bu bakımdan manidardır. Tam kendi kabuğuna çekilerek yaşamaya çalışan kişinin önünü hayatın ansızın kesmesi aslında modernleşmeyle yüz yüze gelmeye telmihtir. İşte bu karşılaşma anları ciddi bir yıkıma neden olur. Çünkü 'kırık aynalarda gerçeklik ve hayaller biçimsizleşmektedir.' Bir anlamda modernite geleneğe ait her ne varsa hepsine kendi biçimini vermeye çalışmaktadır.

Modernitenin bu mütecaviz tavrı nedeniyle öykü kişileri hep kendi içine kapanmayı, evine, bir kuytuya ya da bir duyguya sığınmayı seçerler. Necip Tosun'un *Otuzüçüncü Peron*'daki öykülerinin final cümlelerine bakalım: "Ayna ve Sırlar": Elini aynaya uzatıp, yüzüne, ruhuna, dağılmış saçlarına dokundu. "Mektup": Alandaki saat kulesi ilgisiz bir zamanı vururken o çoktan battaniyenin altında kaybolmuştu. "Geçit": Derin bir nefes alıp eve doğru yürümeye başladı. "Otuzüçüncü Peron": Dışarıda yağmur dinmişti. "Ricat": Hiçbir zaman yolcu olarak girmediği, hep tanıdığı tanımadığı insanları karşıladığı mekâna, otogara yöneldi. "Sis Çanları": Kendini, bu müziğin saran, ritmine bıraktı. "Karşılaşmalar": Kalp ilacının saati gelmişti.

“Yağmur”: İki de hiç kıpırdamadan saatlerce bu görüntülere dalıp gittiler. “Park Otel”: Kafasını masaya koyup uyumaya çalıştı. “Yansıma”: Öylesine kendinden geçmişti ki gürültüyle mezarlığın üstünden geçen uçağın sesini bile duymamıştı. “Uğultu”: Uğultu, sadece uğultu. Hiç kesilmeyen, çoğalan, durmaksızın çoğalan. “Bakışlar”: Sipariş için gelen kapıcının zil sesi odada çınlarken o, sıra sıra fotoğrafların karşısında kalakalmıştı. “Kırılmalar”: Taksi güneş ışığının vurduğu ıslak asfaltta akıp gidiyordu. Açıkça görüleceği gibi sadece final cümleleri öykülerin genel atmosferini vermeye yetmektedir. Finalesinde ortak olan duygu kapanma, sığınma, sarılmadır; neredeyse bir eylemsizlik hali. Bu duyguları yaşayan öykü kişileri hayat içinde tutunacak bir dal bulamayınca kendine ve hatıraların taşıyıcısı olan eşyaya sığınmayı, tutunmayı seçer.

Buradaki sığınma, tutunma duygusuyla Hüseyin Su ve Ramazan Dikmen'deki kıyamet duygusu benzerdir. Öykü kişilerinin yaşadığı geri çekilme ve sığınma, tutunma, kıyamet duyguları, kimliklerini borçlu oldukları geleneksel değerleri korumaya yöneliktir. Ancak modernitenin her yanı sarması öykü kişilerinde bu taşıdıkları değerlerin son temsilcisi olduklarına inanırlar.

Buna modernitenin zaferi diyebiliriz.

Yine mi Figan Var Bizim Ellerde

Ama biz yine de modernitenin zaferi demeyelim.

İslamcılık düşüncesinin yüz yılı aşan bir zaman içinde gelenek-modernite meselesinde bir pozisyon aldığını ve bu pozisyonun İslamcı düşüncenin kavramsal alt yapısını belirlediğini söyledik. İster istemez İslamcı öykü de bu referans çerçevesi içinden beslendi ve yazımız boyunca göstermeye çalıştığımız ortak payda, ortak simgeler, ortak tutumlar, ortak tepkiler... geliştirdi. Bilinçdışı olarak modernleşmenin hayatın her alanını kuşattığını düşündü ve böylece sürekli

güvenli, korunaklı bir alana çekilmeyi seçti. Burada Müslümanların inançlarının gereğini yerine getirmek için kamusal alanda kendisine yer açılmadığını, tersine buralardan kovulduğunu da belirtmeliyiz. Modernleştirilme tarihi boyunca devletle arasında yer yer çok şiddetli, yer yer düşük düzeyde çatışmalar yaşandı. Hüseyin Su'nun *Ana Üşümesi*'ndeki öyküleri; Ramazan Dikmen'in özellikle *Aylık Dergi* ve *Mavera*'da yayımladığı ilk dönem öyküleri; Necip Tosun'un da "Kuyu", "İnfıtar", "İbrahim"... adlı öyküleri sözünü ettiğimiz şiddete karşı koymaya çalışan, tavır takınan, meydanlara inen, bu uğurda ölümü göze alan insanların anlatıldığı öykülerdir. Ancak zaman içinde bu tür öykü kişileri giderek geri çekilip kendi üzerine kapandı ve yaşamın kıyısına düştü.

Türkiye'nin sosyolojisine baktığımızda modernleşmenin bugün geldiği nokta itibariyle iki kutbun temsilcilerinin de şikâyetçi olduğunu görürüz. Mütedeyyin/muhafazakâr kesim dünyevileşmenin, sekülerleşmenin toplum içinde yaygınlık kazandığından; laik/seküler kesimse muhafazakârlığın arttığından şikâyetçidir. Aslında modernleştirme sürecinin kendi elleriyle işletildiği laik/seküler seçkinlerin şikâyetine bakılırsa bu sürecin başarısız olduğuna hükmedebiliriz. Ama o zaman da mütedeyyin/muhafazakâr kesimin şikâyetlerini anlamakta zorlanabiliriz.

Bu sosyolojik tartışmayı bir yana bırakarak öykümüzün kendi ürettiği 'ortak dünya'nın giderek kendisi için bir hapishaneye dönüştüğünü söyleyebiliriz. Bu hapishane nedeniyle özellikle 1990 sonraları mütedeyyin kesimin merkeze doğru yürümesini, modern hayat içerisinde iş, makam, mevki, pozisyon sahibi olmasını, yani yeni bir orta sınıf oluşumunu ıskaladığını söylemek abartı olur mu? Mütedeyyin yeni orta sınıf geleneksel değerlere en az babaları, dedeleri kadar bağlı olduğunu söylemektedir. Ancak bu bağlılıkla birlikte hayat karşısında tutumları önceki kuşağa benzememektedir. Kadın-erkek ilişkilerinden, kamusal mekânın düzenlenmesine kadar hayat yeniden

biçimlenmektedir. Tüketim alışkanlıkları, yeme-içme beğenileri, tatil anlayışları ve aile içi ilişkilere kadar geniş bir ilişkiler ağı hızla biçimlenmektedir. Yeni kuşak hem geleneksel formlara hem de modernlik anlayışına karşı çıkmaktadır. Bir anlamda yerleşik kategorileri, yıllar içinde oluşan yapıları, ortaklıkları altüst etmektedir. Şimdi gelenek nedir, modernite nedir soruları yeniden sorulmaktadır.

Bu sorular altında yetişen genç kuşak öykücüler bir 'biçim sıkışması' yaşamaktadır. Kendinden önceki kuşakların bu yeni hayat karşısında nasıl donuklaştığını gözlemlemektedirler. Gençlikleri nedeniyle başlarında esen kavak yelleri kendi referans çerçevesini oluşturmaya şimdilik engel. Sahip oldukları geleneksel değerleri önceki kuşağın oluşturduğu ortak payda ve simge düzeneği içinde sürdürmek istemedikleri açık. Çünkü postmodern zamanların kaygan zeminini ayaklarının altında hissediyor ve bu kaygan zemin ideolojik pozisyon alışları neredeyse muhal bir hale getiriyor. Yaşadıkları sıkışmayı ironiyle ya da yeni simgelerle aşmaya çalışıyorlar. Geleneksel/evrensel değerleri rıza, tevekkül, kanaat gibi öykü kişilerinin hallerinde göstermek yerine, daha çok arketipler, mitler, masallar, destanlar üzerinden göstermeyi seçiyorlar.

Yani zamanlar kendi dilini/biçimini de doğurur. Önemli olan doğan bu dilin toplumla, insanlarla, insanlıkla ne kadar temas edip etmeyeceği. Çünkü yeni kuşak sadece gelenek-modernite yapılarını, kategorilerini altüst etmiyor; aslında son yıllarda özellikle Müslüman coğrafyalarda yaşananlarla kendisi altüst oluyor. Yaşananlar bildiği kalıplara sığmıyor, bu durum da gelenek-modernite ilişkisini yeniden sorgulamaya açıyor.

Şimdi biçim sıkışmasının ne şekilde aşılabileceğini görmek için zamana ihtiyaç var.

(Post Öykü/Sayı 3.1/Kasım-Aralık)

Cihan AKTAŞ/YILDIZ, AMA ANLATACAK NE KADAR ÇOK ŞEY VAR

Önce Ankara'da tanıdım Yıldız Ramazanoğlu'nu. 1987-1988 yılları arasında bir süre yaşadım başkentte. Kendi kamularımızı oluşturmaya çalışan kamusal yasaklı grup ve kişiler olarak ev toplantılarında birbirimizi buluyorduk. Halime Toros'un ön ayak olmasıyla Demetevler'de bir ev toplantısında Yıldız'la bir araya geldik. Tefsir dersi olmalıydı. Cemaatle varlık edinme inancının içtenliğiyle, ortak sorulara cevaplar arıyorduk. Ellerimizde kitap, dillerimizde dua, iki yönlü bir sorgulamayı sürdürüyorduk: Ulusalçıların biçtiği kamusal kadın gömleği üzerimize dar, muhafazakâr kesimlerin öne sürdüğü hicap tanımı varlığımızı yadsıyacak ölçüde şekilsiz geliyordu.

Kitap alışverişleri, atıflar, yazılar, ev toplantıları, kusuru sürekli kendinde arama... Biz kuşak olarak Sezai Karakoç'un *Hızır'la Kırk Saat*'indeki anlatıcısının ifade ettiği şekilde, "Suçlu bendim, geç kalmıştım " mısrasının meramı üzre, bir gecikmenin telaşı içinde çalışıyorduk. Başörtüsü, açık örtük sorguladığımız iki cephede de bizlerden kusursuz kadınlar olmayı beklemenin sebebine dönüşüyordu.

Yıldız'la ilk karşılaştığımız ev toplantısında hangi tefsir okunuyordu, hatırlamıyorum. Sanırım her katılımcı kendi okuduğu tefsir üzerinde konuşuyordu. Salon bir hayli kalabalıktı. Daha sonra onun ve benim evimde konuşmalar yapmayı sürdürdük. Küçük çocuklarımız vardı. Yıldız eczaneye evi ve henüz bebek olan Sümeyye'nin bakımı için koştururken elinde hep bir kitap, bir dergi olurdu. Yazmayı hak etmek için dünyanın bütün kitaplarını okumalıydık sanki. 1980'ler bir paradigma değişimi için söylemlerin çatıştığı yıllardı. Kadın meselesi kamusal, demokrasi, sanat, edebiyat, fıkıh gibi birçok alan ve bağlamda süren tartışmalar arasında belirleyici bir rol üstlenmişti denebilir. Bir şeyler değişecekse kadınların yorum ve pratikleri hesaba

katılmadan mümkün olmayacaktı. 1987 yılında *Zaman* gazetesinde Halime Toros ve Mualla Gülnaz'ın yanı sıra Yıldız Ramazanoğlu'nun da yazdığı yazılar bu konuda ihtiyaç duyulan zihniyet değişimine hayatın içinden yükselen eleştirilerle katkı sundular.

Yükselen İslamcı dalga, masa başında saatlerce yazı yazmaya izin vermiyordu. Cemaat faaliyetleri, Filistin ve Afganistan duyarlıkları ekseninde gerçekleşen kampanyalar, başörtü direnişi, yeni kamusal-lık arayışının ifadesi olan panel ve sempozyumlar, ümmetin acıları, acil yardım kanalları oluşturma sorumluluğu, gecekondu mahalleleri konuşmaları, Yeryüzü dergisi, Yeni Şafak... Yıldız'la yolumuz hep keşşiyordu. Galiba onun eczanesine verdiği mesaiyi ben masabaşına ayırdım o yıllarda. Bir suçluluk duygusu içinde yazma sebebiydi, cemaatin öne sürdüğü sorular. Tekrar ve taklitten uzak cevaplar, karşılıklı huzursuz olmayı gerektiriyordu. Edebiyatın acil gündem karşısında meşruiyeti nasıl savunulabilirdi? Kadınlar şiir, öykü, roman yazabilir miydi bakalım? Yeniden Müslüman olmayı gecesı gündüzü olmayan ve savunmaya zorunlu bırakan bir gelişme mesaisi olarak benimseyebilirdik. Ailece Ankara'dan İstanbul'a taşındıktan sonra Yıldız, Fatih'te açtığı eczanesinde fırsat buldukça deneme ve öyküler kaleme aldı. Önce *Derin Siyah*'ta tecessüm eden öyküleri, hakkıyla verilmiş hiçbir emeğin boşa gitmediğini gösterdi. Sonrası da geldi. Kendine özgü metaforları ve nahif değil de esnek olarak nitelendirilebilecek duyusuyla, yazılamayanın hikayesi üzerine yönelmeyi sürdürdü.

1990'larda Refahlı belediyelerin etkisiyle " cemaatten kamuya, bacıdan bayana" savrulmalar yaşandı İslami kesimde. Cemaat merkezli faaliyetlerin yerini de sivil toplum faaliyetleri aldı. Türkiye aynı yıllarda, ulusçu ideolojinin toplumu tanıma sorumluluğundan uzak siyasetlerinin sonuçlarıyla hesaplaşması gereken bir taşma noktasına ulaşmıştı. Söz gelimi faili meçhul cinayetler, çeşitli kesimlerden

duyarlı insanları ortak platformlarda bir araya getiren acil gündem maddesiydi.

Acı çeken insanlar konusundaki duyarlılığıyla Yıldız birçok platformda mazlumların sesi olmayı üstlendi. *Derin Siyah* yayımlandıktan sonra *Dergâh* için yaptığım röportajda, hep karanlık görünmekle birlikte ertelenmiş metinlerin bekleyişini de sergileyen masasından söz etmiştim. Kuşkusuz masabaşından önce sokak hala hepimiz için öncelikliydi. Ancak özellikle başörtülü kadınlardan masa başı yerine sokağa, direnişi, bunun yanı sıra aile kurumuna özgü somut ve acil sorumluluklarını fiilen üstlenmeleri beklentisi, bu kadınları bütün çabalarına karşılık kendilerini kusurlu hissettiren söylemlerle kuşatıyordu. Toplumsal duyarlığın öncelendiği gündemde ertelenen yazı ve kitaplar, yazılmadan edilemeyenleri hatırlatacak şekilde masalarımızda yığınlar oluşturunuyordu. Yazacak çok şey vardı, ama hayat her zaman daha haklı olandı.

Yazmak, oturmak demek, bir masa başında oturmak demek; yazma sebeplerimiz bizi hem oraya hem de daha uzağa gitmeye, görme-ye, paylaşmaya sevk ediyor. Cümlelerin telaşında oluşan sıkıntı mutsuzluk da değil rıza arayışıyla açıklanabilir ancak. Çünkü mutluluk tatmin hale değil, kendini şimdi bildiğinden daha ötesine taşıyarak yeniden kavrama sürecinin de adı.

2000'ler Yıldız için uluslararası platformlarda düşüncelerini dile getirme yolculuklarının yanı sıra tasarılarını kitaplaştırma yılları da oldu. *Bağdat fragmanı*, *Angelika*, *Şehrin Gizli Öznesi*, *Çiçekli Boşluk...* Benzeri süreçlerden geçtiğimiz halde Yıldız'ın yazdığı birçok metni, hayatımızın değen veya değmeyen çeşitli evreleri ve tanıklıkları bağlamında başka türlü bir açıklamanın imkânları olarak okumuşumdur. Yıldız Ramazanoğlu'nun yanı sıra Fatma Barbarosoğlu ve (her ne kadar kuşak olarak daha ayrı bir yerde dursa da) Sibel Eraslan'la öykü

yazan başörtülü kadın yazarlar olarak sıklıkla aynı bağlamda geçiyor adlarımız ve bazen metinlerimiz bile karıştırılıyor. Bir metnin okumasının kendi zamanı içinde kusursuz bir şekilde gerçekleşmeyeceğini düşünürüm. Her birimizin üsluplarının kendine has özelliklerinin başörtüsü ortak paydasının kotasında silikleştirilmesi, varlığımızın edebi kamudaki döneminde ayrıksı gelen yönüyle de ilgili olabilir.

Aynı muhitin insanları, benzeri kaygıların süreğinde sorular soran yol arkadaşları –tıpkı aynı ailenin fertleri gibi- birbirlerine sürpriz olacak cümleler kuramayacaklarını sanırlar çoğu zaman. Henüz anlatılmamış bir olay veya olgu, paylaşılmamış bir tanıklık olabilir mi? Veya “Killing me softly” şarkısında geçtiği üzere, orada anlatılan benim anlatmak istediğimden nasıl bir farklılık gösterebilir? Öykü, bunu sergilemenin de türü aslında. Edebiyat zaten yazarın insanlık tecrübelerine göre kendine özgü kıldığı hikâyeyi kurcalamasının da yöntemi. Yol hep akıp giderken sahneler çok hızlı değişiyor ve bu sahneler içinde bize çarpan, bizi çarpan ne çok öksüz hikâye yazılmadan edilemeyeceği hissini duyuruyor. Yarım kalan ne çok öykü ve asıl yazılması gereken metin için dene kadar az zaman var.

Herhalde sıklıkla karşıma çıkan şu yargıyla Yıldız da sıklıkla karşılaşıyordur: “Siz siyaset değil, öykü yazın.” Bu cümle siyaseti mi yüceltiyor, öyküyü mü? Kişisel olanın siyasi olduğuna inanan bir Peygamberin (sav) ümmeti olarak siyasete ilgisiz bir duruşla ne tür metinler yazardım, hayal edemiyorum. Yıldız için de böyle olduğu hayatına bakmadan metinlerinde anlaşılabilir. Bir taraftan yol halinin canlı sahnelerinden ve örtbas edilmiş hayatların tecrübelerinden beslenen öykülerinin aynı zamanda hissettirdiği dinginliği çok değerli buluyorum.

Öykü, Yıldız’ın tercihi örneğinde bana yazmakla hayat arasında kurulan adil dengenin seçeneği olduğu kadar çözüm yolu gibi de gö-

rünüyor. Yetişme telaşı içinde eksik kalan paragrafa zaman ayırmak, bir uçağa yetişirken akla gelen sonun alelacele bir kâğıda karalamak, mülteci evlerin sergilediği yaraların şifası üzerine düşünürken tamamlanmış gibi gelen bir sondan vazgeçmek ve yeniden başlamak, defalarca yeniden başlamak... Geçmiş yıllara nazaran yazmaya daha fazla zaman ayırıyor Yıldız şimdilerde. Roman yazmaya başladığını söylemişti bir keresinde. Öykülerindeki hayatiyeti ve iyimserliği romanlarına da taşıması hiç sürpriz olmayacak.

(Fayrap/Sayı 82/Mart)

HANDAN ACAR YILDIZ/KENDİME KARŞI EN BÜYÜK ACIMASIZLIĞIMDIR HİKÂYE

Hikâye, an'ların “ raf ömrü”nü uzatmaktır. An'ları çürümeye ve küflenmeye terk etmektir. An'ları saklama çabasıdır. Zamanın yitip gitmesine engel olmaya çalışmaktır. Bulunduğun noktadan geçmişe, yine bulunduğun noktadan geleceğe birer çizgi çekmek; geçmiş ve gelecek arasında oluşan bu açının genişliğiyle sürekli oynamaktır. Bir nevi oyundur hikâye. Şifreli bir oyun, kriptodur. Bazen resmin bütünlüğünü bozmadan çevirmektir. Bütün gizemine ve büyümesine rağmen hikâye yazmak benim için gerçeklerden kopup, ayaklarım yerden kesilerek bulutlar üzerinde dolaşmak değildir. Bir direniştir. Eylem ortaya koymaktır. İnsanlığımı hatırlama şeklidir. Kendi kendime insanlığımı hatırlatmaktır. Ama kendimi sürekli haklı çıkartma ve savunma şekli değildir. Birini yargılayacaksam eğer, başkasını değil kendimi yargılamaktır. Kendime karşı en büyük acımasızlığımdır hikâye. Varlığımı, yegâne meşru kılma şekli değildir. “ yazmadım, yazdırıldım.” Mistisizmi hiç değildir. Hikâye/öykü yazmak, şu an için yapabileceğim işlerin en güzeli, en doğrusu olarak görünüyor gözüm. Her zaman bana böyle görünür mü bilmiyorum. Bunun da garantisi yok. Hikâye/öykü yazmayı hiç hafife almadım. “ek iş “ olarak

görmedim. Okumak ve yazmak yaşantımın merkezinde. Ama günün birinde daha değerli bir eylem şekli keşfederim, gözümden düşer mi bilemem. Eğer öyle bir gün gelirse o güne karşı yazmış olduklarımın benim onlara yüklediğim değere karşılık gelmesini dilerim. O değeri taşıyabilmelerini dilerim.

Hikâyenin şu a tür olarak iltifat gördüğü herkesçe ifade ediliyor. Uzun uzun nicelik nitelik tartışmaları yapılıyor. Bunlar, elimizde turnusol kâğıdıyla şıp diye belirleyebileceğimiz meseleler değil. Zaman gösterecek eğriyi doğruyu. İnsanlar samimiyetlerini kaybetmediği sürece hikâyenin, hikâyemizin yükseleceği görüşündeyim. Bu samimiyetin tüketilmesi noktasında en büyük dezavantajımız ise sosyal medya. Ancak sosyal medyanın, çıkan kitapları duyurma yönünden avantajı da var. İyi ve kaliteli olanı doğru yürütebilmemizi umut ediyorum. Diliyorum.

(Türk Edebiyatı/Sayı 514/Ağustos)

Hülya SOYŞEKERCİ/ÖYKÜNÜN BUGÜNÜ VE GELECEĞİ

Öykü türünün bugününden geleceğine bakarken, Jean Paul Sartre'in bir sözünü anımsıyorum: *"Bir insan her zaman hikâye anlatıcısıdır; kendi hikâyeleriyle ve başkalarının hikâyeleriyle çevrili yaşar; başına gelen her şeyi onlar aracılığıyla görür ve hayatını anlatıyormuş gibi yaşamaya başlar."* Gerçekten, insan hikâyeler kuran, hikâyelerle var olan bir varlıktır. Bu düşünceyi odağa alan William L. Randall, ünlü kitabına *Bizi Biz Yapan Hikâyeler* adını vermiştir. Bir anlamda her insanın hikâyesi olduğu gibi, her insan bir hikâyedir aslında...

Çevremizde her an yüzlerce, binlerce hikâye kaynaşırken, yaşam, geçmişten geleceğe doğru, şimdiki zamanın derinliğinde usul usul akıp giderken; bu hikâyelerin edebiyattaki izdüşümleri, kurmaca ve anlatım sanatından süzülerek, yazarın düşsel dünyasında yepyeni dö-

nüşümlere uğrayarak gerçek birer edebiyat eseri haline gelir. Anlatı-
lanların yaşamdan beslenmesinin yanı sıra, yazarın düş dünyasından,
söz yaratma gücünden, bilinçaltındaki yaratım kanallarından geç-
rek var olması ve sayfalarda ölümsüzleşmesi, sonsuz bir yaratına-var
etme-oluşturma sürecinin varlığına işaret eder. John Gardner'ın de-
diği gibi “*sanat gerçekliğe öykünmez, yeni bir gerçeklik yaratır.*” Bu yeni
gerçeklik, kurmaca içinde var olan bir gerçeklik olarak yansır okurun
alımlama dünyasına.

“Büyük anlatılar çağı”nda yaşam ve insanın yaşam algısı gibi,
hikâyeler de bütünlük taşıyordu. Yaşam ağır ağır akarken, uzun an-
latılar bu akışa uygun olarak şekilleniyor, bir bütünlük içinde geniş
zamanlara yayılıyordu. İçinde yaşadığımız modern çağ, teknolojinin
inanılmaz hızıyla birlikte bambaşka bir yaşam tarzı, farklı bir dil ve
algılama biçimi yarattı. Bu durumun 1930’lu yıllarda fark eden ku-
ramcı Walter Benjamin “Hikâye Anlatıcısı” adlı makalesinde, dene-
yimin giderek değer kaybettiğini belirtir ve ‘gerçek hayatın dokusuna
nüfuz etmiş akıl’ olarak nitelediği bilgeliğin, yani hakikatin destansı
boyutunun ölümü nedeniyle, hikâye anlatma sanatının yavaş yavaş
ortadan kalktığını gösterir. Hikâye anlatıcıların giderek geçmişte
kaldığına, büyük anlatıların sona ermesiyle birlikte yeni bir iletişim
biçiminin doğduğuna işaret eder; bu yeni iletişim biçimi enformas-
yondur. “*Hikâye anlatıcılarına az rastlıyorsak bunda enformasyon ağının
belirleyici bir rolü vardır,*” diyen Walter Benjamin, günümüzde olup
bitenlerin hikâye anlatıcılığının değil enformasyonun işine yaradığı-
nı belirtir. Uzun süreli, fedakârca bir çabanın ürünü olan geleneksel
anlatıların yok olduğunu, zamanın önemsiz olduğu zamanların geride
kaldığını dile getirerek “*modern insan kısaltılmayacak şeyler üzerinde
çaba sarf etmiyor artık,*” der. Bu bağlamda, kendini sözlü gelenekten,
klasik hikâye anlayışından kopartan *short story*’nin (kısa öykü) gelişi-
mi olgusuna dikkat çeker.

Kısa öykü, varoluşunu tam anlamıyla modern zamanlar üzerinden kuran; dili, tarzı, kurgusu ve biçimiyle modern zamanların insanına seslenen, onun parçalanmış algılarıyla uyum sağlayan, o algılarla iç içe geçen bir türdür. Kısa öykü metni içindeki zihin, modern insanın zihniyle paralellik gösterir. Bu öykülerde anlatı geleneğinin yaslandığı olay ve onu dile getiren anlatıcı'nın alışlagelen "hikâye etme tekniği" (tahkiye) ortadan kalkmıştır; klasik anlatı formatının asli unsurlarından 'serim-düğüm-çözüm' yer almaz ya da bu bağlar oldukça geniş bırakılır. Çoğu zaman belirli bir başlama ve bitiş noktasına yer verilmez. Olayların kronolojik akışı söz konusu değildir; insan zihninin doğal algılama biçiminin kronolojik olmadığı, zihnin aynı an'da hem ileriye hem geriye doğru hareket edebildiği (düş kurma-anımsama) dikkate alındığında, kısa öykünün ontolojik açıdan insan zihnine yakınlığı ilginçtir. Kısa öykülerde kişilerin zihinlerinin saydamlaştırıldığı, içteki karmaşanın ve gizemin bilinç akışı tekniği yardımıyla su yüzüne çıkarıldığı görülür. Kısa öykü, anlam yoğunluğu taşıması ve okurda düş pencereleri açması nedeniyle imge'ye önemli ölçüde yer verir. Bunu gerçekleştirirken şiire yakın dursa da, hiçbir zaman şiirle özdeşlik taşımaz. Kısa öykünün fragmana benzeyen yapısı, onu sinema sanatının modern kurgulama teknikleriyle de yana getirir. Günümüzde yazılan öyküleri bu çerçevede ele almak yerinde olur.

Pek çok öykücü, modern kısa öyküye uygun olarak öykülerini kurgulamakta ve onları bu algı üzerinden var etmektedir. Kısa öyküde 'yansıtma' değil, 'gösterme' önem kazanmıştır. Günümüzün kısa öyküleri 'anlatmak' değil, 'susmak' üzerinden konuşurlar. Suskuda anlam yoğunlaşır, derinleşir. Bu boşluk ve suskular, okurun yaratıcı 'alımlama gücü' ile metin içi anlam ve önem kazanır. Kısa öyküler olaya yaslanmaz; ama olayın parça parça kesitlerini farklı zaman mekân algıları üzerinden dillendirir; olayın farklı kısımlarına spot

ışıkları tutar, düşlem ve yaratıcılıkta okurla yazarın buluşma noktalarına zemin oluşturur. Postmodernlik, “üstün anlatıların reddi” üzerine kurulduğu için, kısa öykü aynı zamanda başka yazınsal türleri de kendi varlığında eritir; bu noktada “melezlik” yadırganacak bir olgu değildir. Fantastik, masalsı ya da gerçeküstücü motifler, özdeyişsel ve fıkra tipi. metin yapılanmaları, kısa diyalog ya da iç anlatılar; resim, karikatür veya fotoğraf destekli ifadeler; kolajlamalar, metinler arası ilişkiler ve göndermeler, kısa öykü metnine deneysel zenginlik kazandıran unsurlar olarak dikkat çeker.

Öykünün geleceğiyle ilgili varsayımlarda bulunabilmek için. Walter Benjamin’in 1930’lardaki önemli tespitlerinden günümüze kadar, öykünün dünyada ve ülkemizdeki seyrini dikkatle gözlemlemek; farklılık ve benzerlik ilişkilerini analitik bir bakışla kavramak ve yorumlamak gerekir. “Şimdi” kavramı içinde geçmişten pek çok unsur yer aldığına ve aynı an’ın içinde birçok zamanı bir arada yaşadığımıza göre, insan bilincini köprü yaparak geçmişi ve geleceği birbirine bağlayan ‘düşünce’ ve ‘düş’ gücünün, gelecekte yepyeni öykü oluşumları yaratacağına dair tahminde bulunmak zor değil. Geleceğin öyküsü, teknoloji içinde değişen dünyasal algılara uyan; her türlü kalıp, klişe ve sanatsal formu kıran; her an yeniden şekillenen, akışkan, değişken gerçeklikle uyum sağlayabilen öyküler olacaktır.

İnternetin gelişiyle birlikte edebiyatın da değişmeye ve farklılaşmaya başladığı görülüyor. Edebiyatın değişmesi yalnızca dijital yayıncılığı değil, eserlerdeki yazınsal biçimin, tarzın değişmesini de beraberinde getiriyor. Yeni öyküler “flash fiction” yani çok kısa öykülerden oluşuyor (en fazla 300 kelime); bunlara Batı’da “sudden fiction” (ani öykü), “micro story” (mikro öykü) ya da “postcard fiction” (kartpostal öykü) gibi adlar veriliyor. Bazı dergilerde en fazla 55 kelimeyle sınırlandırılıyor flash fiction’lar. Twitter’ın 140 karakterlik formatı içinde oluşturulan “tweet-öykü”ler giderek yaygınlaşıyor. Be-

lirtildiğine göre internetten çok önce de bu tarz çok kısa öyküler yazılıyordu; Kafka, Çehov, Cortazar bunları deneyimlemişti. O yıllarda kitabın uzun öyküleri arasında birer dinlenme arası gibi yer alıyordu bu öyküler.

ABD’de bir sitede en fazla 6 kelimeden oluşan öykülere yer verildiği dile getiriliyor. (Hemingway’in ünlü “Bebek Patikleri”nden esin alıyorlar.) Bir de “Fan Faction” söz konusu. Amatör yazarlar, hayranlık duydukları bir edebiyatçının en sevdikleri yapıtını internet üzerinden dünya çapında yeniden kaleme alıyorlar. Bu metinlerarası çalışma, Tolkien, James Joyce, Oscar Wilde gibi yazarlarla başlamış durumda. Gerçekleştirilenlerin çoğunu, bir çeşit amatörce çaba, eğlence ya da oyun olarak değerlendirmek mümkün.

Görünen o ki internet ortamı edebiyatta dilin ve coğrafyanın sınırlarını kaldırıyor; amatör ve profesyonel farklılıklarını en aza indiriyor; “yazar” ile “yazan kişi” arasındaki nitelik farklılıklarını görünmez kılıyor. Bu durumun iyi edebiyatın lehine gelişen bir durum olabileceği, şu an hayli kuşkulu görünüyor. İyi edebiyat, yazılmayı, okunmayı ve keşfedilmeyi bekliyor. Zamana yazılmış tüm nitelikli eserler ise “her dem taze” kalmayı sürdürüyor; çünkü bu eserler, sayfalarında insan gerçekliğini yeniden üretmeyi, yaşamın anlamlarını çoğaltmayı başarıyor.

Bence, geleceğin öyküsünü sadece teknolojinin olanakları içinden geçerek değil, aynı zamanda insani ve estetik değerlerle donanmış bir öykü anlayışı üzerinde yükselerek ve insanlığın yazınsal geçmişinin kalıcı izlerini geleceğe taşıyarak var olacaktır. Anlatılan, gösterilen ya da spot ışığı tutulan “insan gerçekliği” olduğu sürece, öykülerdeki önemli biçim değişiklikleri öz’ün etrafında şekillenecektir. Öykülerdeki aydınlanma anları okurun aydınlanma anlarıyla buluşacak; öykülerde resmedilen hayat, parçalı, karmaşık ve belirsiz olsa da, bu

öyküler yaşamın baş döndüren hızı karşısında, okurun durup soluk almasını sağlayacaktır.

Gelecekte öykü “yaşayan” ve “yaşatan bir tür olmaya devam edecektir...

(Dünyanın Öyküsü/Sayı 15/Haziran-Temmuz)

Mustafa ÇİFTÇİ/ BEKLENTİM YOK, DUAM VAR

Kendimi bildim bileli anlatıyorum. Arkadaşlarıma, aileme, çevremdeki herkese anlatıyorum. Şimdi anlattıklarım başka boyuta taşındı. Artık okurlarıma da anlatıyorum. “Neden anlatıyorum?” sorusuna benimde mutmain olduğum bir cevabım yok. “Sevdiğim için.” diyebiliyorum en güçlü cevap olarak, ama “sadece sevmek yetiyor mu?” diye ikinci bir soru karşıma çıkıyor. Bence sevmek, sebat etmek, hatta inat etmek lazım; okumak, yazmak ve anlatmak için.

Bir de yazmaktan, anlatmaktan beklentimin ne olduğunu soruyorlar. Benim beklentim değil de duam olsun istiyorum. Kimseden bir şey beklemeden, bir şey istenecek tek adrese dua edeyim istiyorum. Duamın ne olduğunu bir misalle anlatayım: Okulların kırık camları, dökülmüş sıvaları yazın tamir ediliyor olsa, o tamirat sırasında bir amele benim kitabımı sıranın üzerinde görse, merak edip ilk hikâyeyi okumaya başlasa ve elinden bırakmadan hikâyeyi bitirse, o zaman ben amacıma ulaşmış olurum. Çünkü ben, o amelenin anlayacağı kadar sade, o ameleyle gülümsetecek kadar muzip, o amelenin kendinden bir şeyler bulabileceği kadar yerli ve en önemlisi o ameleyle kendi hikâyesini düşündürecek kadar bereketli olsun diye dua ediyorum hikâyelerimin... Durum budur!

Rahmetli dedem, “Fazla lafa kulak asma, hülâsa sen ne diyorsun onu söyle.” Derdi. Bende onun torunu olarak fazla lafa kulak asmadan derunumdaki derdimi ve yazmaktan muradımın ne olduğunu bu

şekilde söylemiş olayım, hürmetlerimle...

(Türk Edebiyatı/Sayı 514/Ağustos)

Nalân BARBAROSOĞLU/YENİ ÖYKÜLER ARASINDA

Merhaba... Yazıyor olmanın zaman zaman geriliminden, zaman zaman coşkusundan metnin fazlalıklarını ya da eksikliklerini göremeyebilir yazar. Bu yüzden metinle arasında bir mesafe koymalı, mümkünse hemen hemen unuttuktan sonra yeniden okumalıdır. O zaman yazdığının anlamını ya da anlamsızlığını soğukkanlılıkla fark edebilir, metnin ihtiyaçlarını daha iyi görebilir. Yazdığınız bir öyküyü hemen dergilere göndermeyin ya da bir başkasına okutmayın. Metnin demlenmesini bekleyin, hem kağıt üstünde hem de kafanızın içinde.

Bu bölüme gönderilen öykülerin birçoğu yazıldıktan sonra okunmayan, üzerinde çalışılmayan öyküler... Ortak bir yanlış tutumun kurbanı olan öykülere iyi yazılmış öykülerden daha çok karşılaşıyorum ne yazık ki. Bu belki de yazarın kendisine "Bu öyküyü daha iyi nasıl yazarım" diye sormamasından kaynaklanıyor. Cümleden başlayarak "Bu cümleyi daha iyi nasıl kuranım?" sorusuyla ilerlemeli belki de yazar. İyi cümle, iyi kurgunun da anahtarıdır. Yazdığı bir öykünün iyi olup olmadığını nasıl anlar kalemi yeni eline alan yazar? Bu sorunun birçok yanıtı var ve bu yanıtların sentezinden gelişir doğru yanıt. Her şeyden önce çok okumak, türün iyi örneklerini okumak hem de, o beğenilen, sevilen, iz bırakan öykülerin nasıl yazıldığına bakarak gelişir yazarın iyi bir öyküyü anlama sezgisi. Ve yazılan bir öyküyü belki de defalarca yazarak, her seferinde nasıl olduğuna bakarak yazdığınız bir öykünün iyi olup olmadığını anlayabilirsiniz.

Gelecek ay daha iyi öyküler okumak dileğiyle bu ayın gönderilen öykülerine yakından bakalım şimdi.

“Adamın Biri, Kahve, Karga” yazarına... Öykünüzün son iki paragrafı çok iyi... Orada tutturduğunuz dili, öykü geneline yayarsanız, öykünüz derinlik kazanacak. Murat ve Gülfem’in hikâyesini bu kadar düz anlatmayın, derim. Kısa, kesik cümlelerle (daha metaforik belki) yazmayı bir deneyin... Gerçekten çok güzel bir öykünüz olacak. Kaleminize inanıyorum. Öykünüzün yeni halini bekliyorum.

“Aminus’un Faydası” yazarına... Dergiye göndermek için uzun bir öykü seçmişsiniz. Mekânı ve zamanı belirsiz de olsa antik dönemlerden bir öykü kurgulamanız ve insanlığın kadim yaşamı sorunlarına bakmanız gerçekten öykünüze ayrı bir derinlik de katıyor. Konuşmacıların (savunmacıların) dillerini birbirinden ayırmaya çalışın bir de. Sanki tek bir kişi konuşuyor gibi bu haliyle. Bu sorunu hallederseniz daha iyi bir öykünüz olacak ama yine de bir dergide yayımlanmak için uzun.

“Apartman” yazarına... Sizin daha iyi öykülerinizi okumuştum. Bu öykünüzde ise kurgusal gerçekliği bile oluşturamamışsınız. Açıklamalar, inandırıcılığı sağlamıyor. Cümleleriniz de hiç çalışılmamış.

“Aşkın Fenomenolojisi” yazarına... Hiç inandırıcı bir öykü anlatmıyorsunuz. İçten içe ilerleyen ironi de sağlamıyor gerçekliği.

“Büyük Toplantı” yazarına... Rüya gerçekliği ile çocuk dünyasının fantastik gerçekliğini bir araya getirmeniz çok hoş olmuş ama dilini bulamamışsınız. O dili bulursanız öykünüz de gerçeklik kazanacaktır.

“Cumbalı Pencere” yazarına... Her şeyden önce benzetmelerinizin yaptığı/yapacağı çağrışımlara dikkat etmelisiniz. Fantastik hikâyenin de içinde işleyen kendine özgü bir mantık olduğunu unutmayın. O gizli mantığı kuramazsanız sizin hikâyenizde olduğu gibi hikâye de inandırıcılığını yitirir.

“Düşünceli Ölü” yazarına... Düşüncesi de, duygusu da karmaşık bir öykü yazmışsınız. Bu durumda her ne anlatmak istiyorsanız okura geçemiyor. Doğal olarak, hikâyeniz gerçeklik kazanamıyor. Önce öykü kişinizi iyi tanıyın sonra da cümle cümle çalışın lütfen.

“Eyvah” yazarına... Yazma eylemi üzerinden yükselen bir öyküyü yazarken çok dikkatli olmak gerekiyor. Bu konuda çok iyi örnekler var çünkü. Ama siz öykünüzdeki yazara bir gerçeklik kazandırarmışsınız ne yazık ki. Klişelerle de iyi bir öykü yazılabilir kuşkusuz. O zaman daha yaratıcı olmak gerekiyor.

“Geride Kalanlar” yazarına... Öykünüzü tek bir konuya odaklayarak kurmaya çalışırsanız hikâyeniz dağılmaz. Öykü kişilerinin inandırıcılığı, hikâyenize de gerçeklik kazandırır. Savaş, organik tarım, doğal beslenme ve benzeri büyük konuların hepsi tek bir öykünün arka planını oluşturunca, öykü kişilerin de kartonlaşıyor. Daha yalın olmaya çalışın.

“İntikam” yazarına... Efsanelerden güç alan, depremin yıkıcı atmosferinde geçen hikâyesiyle öykünüz, yayımlanacak öyküler arasında yerini aldı.

“Karınca” yazarına... Aslında iyi bir öykü kurgulamışsınız. Hikâyenize hizmet etmeyen fazlalıkları da atarsanız daha berrak bir öykünüz olacak “Yerçekimine teslim olan vücudu”, “İvmeli adımlar” gibi gereksiz betimlemeler yapmayın. Daha net bir anlatımı tercih edin çalışılmış öykünüzün yeni halini bekliyorum.

“Kim ki” yazarına... Diyaloglarınız zayıf... Bunu ancak daha çok diyalog yazarak geliştirebilirsiniz. Anlatıcınızın ve öykü kişilerinin kim olduğunu iyi düşünün. O haytların içine girmeye çalışın ve içlerinden yazın... Gerçeklikler karışınca, kurgusal gerçeklik zayıflıyor ve öykü inandırıcılığını yitiriyor. Oysa sağlam bir hayat algınız var. Masa başında bir avantajdır bu özellik; kötü yazarak ziyan etmeyin lütfen.

“Konağın İki Yüzü” yazarına... Yazarken çok eğlendiğinizi hissediyorum. Ama kendinizi eğlenceye fazla kaptırıp ipin ucunu kaçıırıyorsunuz. Kişiler bir yana, olaylar diğer yana savruluyor. Öykünüzü yazıp bitirdikten sonra değişik zaman aralıklarında yeniden yeniden okursanız, bu zayıflığınızı kendiniz de görebilirsiniz. İyi bir kaleminiz var; öykü gerçekliği kurabilecek yeteneğiniz de. Bunları ziyan etmeyin lütfen.

“Küçük Çaycı” yazarına... İyi bir öykü “gri” alanlardan çıkar, ille de “siyah-beyaz” karşıtlığından bir öykü kurmak istiyorsanız klişelerden uzaklaşmak gerekiyor ki, öykünün kurgusal gerçekliği hayat bulsun. İmla yanlışlarınızı ise biyografinize hiç yakıştıramadım.

“Leyla” yazarına... Namus cinayetleri gibi toplumsal acıya çevirdiğinizde kaleminizi, gazetelerde okumadığımız, sağda-solda duymadığımız bir söylem geliştirerek odaklanmanız gerekiyor. Yoksa klişelerle boğuluyor ve gerçeklik kazanamıyor öykü.

“Oyun” yazarına... Beyaz yakalı şehir insanının yalnızlığı olarak da okuyabileceğimiz öykünüzü adım adım ilerleyerek yeniden okursanız ve cümlelerinizin taşıdığı anlamı yeniden gözden geçirerek anlamlarını güçlendirip fazlalıklarını atarsanız, güzel bir öykü yazarı olacaksınız.

“Sabah” yazarına... Metaforlar silsilesi olarak kurguladığınız metninizin soyut hikâyesi, bu haliyle bir öykü girişi gibi duruyor. Bu soyutluğu somut bir hikâyeye bağlandırırsanız iyi bir öyküye imza atmış olursunuz.

“Siyasi Yazı” yazarına... Metninizi deneme türünün bir örneği olarak okudum. İyi yazıyorsunuz ama bu bölümde değerlendirilmesi mümkün değil.

“Tabure” yazarına... Aslında kaleminizin portre çıkarma gücü

yüksek öykü kişinin içine girip onun duyumsamalarını açığa çıkarmaya çalışın. Diyaloglarınızda bir eğretilik var. Ve hikâyenizin sonunu iyi bağlayamamışsınız. Metaforlarınızdaki çağrışımlar ve göndermeler güçlü değil. Oysa kaleminizin enerjisi yüksek. Çalışarak kaleminizin hakkını verin lütfen.

“Tüccar” yazarına... Yazma enerjiniz yüksek bu olumlu özelliğin, yazdığınız öyküler üzerinde çalışarak daha verimli kılabilirsiniz. Nedensel açıklamalara girişmeden kurmaya çalışın hikâyenizi. Metin adeta bir su gibi aksın yatağında. Bu haliyle öykünüz “ace-mi” kalıyor.“Yalnızlıklar” yazarına... Öykünüzü yarım bırakmışsınız. Kendi kendine konuşan, hayallerini gerçek sanan bir öykü kişinin ruh durumunu anlamak için iyi bir başlangıç yapmışsınız. Bitirin lütfen öykünüzü.

(Varlık/Sayı 1310/Kasım)

Necati MERT/ARA'YIŞ, SAİT FAİK, GERÇEK, 50 KUŞAĞI, SOL

1950 sadece Türk Edebiyatı için değil, Türk Fotoğrafçılığı, Türk Tiyatrosu, Türk Sineması hatta bütün bir Türk Sanatı için önemli bir tarih.

Ara Güler'in *Ermeni Balıkçılar* adlı kitabındaki fotoğraflar, 1952 yılında “Jamanak” muhabiri olarak aralarına karıştığı Kumkapılı Ermenilere ait. Hasan Bülent Kahraman diyor ki: “Ara Güler onlarla görüşmüş, öykülerini dinlemiş. Kayıp bir dünyadan eşsiz kareler. Bugün tahayyül bile edilmeyecek bir dünyanın katı, acımasız ama tepeden tırnağa ‘hürriyet ve kavga’ olan izleri. Ne o insanlar var şimdi ne o dünya kaldı ne de o hayat.” Ara Güler'in bütün konu'su bu işte: Gündelik hayat'ı yakalamak. Bu yüzden “konu'yu besleyecek olan insan dokusu” öne çıkıyor onda. “Ara'nın sadece bu resimlerde değil, bütün dünyasını tutan öz mesele budur. Bu bakımdan son derecede

'edebi', öyküler anlatan, dünyalar kuran görüntüler bunlar." Bu başkalığı da 1950'li yıllarda doğup gelişen "müthiş edebiyat bilinci"yle açıklar Kahraman –Sait Faik'i anarak. Şöyle de tanımlar ve uyarır: "Bu edebiyat bir yandan alabildiğine gerçekçi, bir yandan alabildiğine romantiktir. Dönüşen bir ülkede, savaştan ve yoksulluktan yılmış bir toplumda, bu, gözlerin 'gerçeğe' açılmasının bir sonucu olabilir. Ama düğüm tam da oradadır. Gerçek; bir yandan çıplak olacaktır, neyse odur ama bir yandan da gerçeğin arkasındaki 'edebiyat' insan malzemesidir; çekim ve ağırlık merkezi olan. Kısacası edebiyatçının ve sanatçının gerçeğidir söz 'konusu' olan.

Türk Tiyatrosu da büyük hamlesini 1950'li yıllarda yapar. 1940'ta Devlet Konservatuvarı Kanunu çıkarılır; müzik ve temsil olmak üzere iki bölümdür Konservatuvar. Temsil bölümü tiyatro, opera ve baleden oluşur, ancak bale dalının açılışı 1948'de gerçekleşir, 1950'de de Konservatuvar İstanbul'dan Ankara'ya taşınır. Devlet Tiyatrosu'nun öncesinde de Tatbikat Sahnesi vardır; bunu 1947'de Küçük Tiyatro'nun, 1948'de Büyük Tiyatro'nun açılışları izler; 1949'da da Devlet Tiyatro ve Operası Kuruluş Kanunu yürürlüğe girer. Gerçi Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçen Darülbedayi vardır bir de; 1931'de İstanbul Belediyesi'ne bağlanır, 1934'te Şehir Tiyatrosu adını alır. Metin And Cumhuriyet'in ilk yirmi yılında oyunları Şehir Tiyatrosu'nda sahnelenmiş yirmi altı yazarımızın adını verir; hiç abartmıyorum, ancak altı veya yedisinin yazdıkları bugün de izlenebilir oyunlardır. Ama ikinci yirmi yıldan (1943-1963) verilen yirmi beş yazar ise –ki çok azı hayatta- oyunlarını bugün de izlediğimiz isimler.

Sinema da benzer süreçleri yaşar: İlk Dönem'i (1914-1923) Tiyatrocular Dönemi (1923-1939) izler. Nihat Özön diyor ki: "(Tiyatrocular) sinema duygusundan yoksundular. Sinema ile tiyatro arasındaki ayrılığı bir türlü anlayamadılar. Sinemaya bir türlü ayak uyduramadılar. Çünkü onların anlayışına göre tiyatro üstün bir sanat; sinema

sıradan, hatta aşağı bir eğlenceydi. Sinema yalnızca, asıl meslekleri saydıkları tiyatronun yanında açıktan gelir sağlayan bir 'ek iş'ti." Bu yüzden tiyatrodaki alışkanlıklarının çoğunu ve tiyatronun dekor, makyaj, diksiyon gibi öğelerini sinemaya hiç çekinmeden taşıdı Tiyatrocular. Muhsin Ertuğrul okulunun tiyatroda bile aşırı bulunan oyunculuğu sinemada iyice göze batır oldu, hele ki "doğallıktan uzak bir diksiyon beyazperdede büsbütün acayipleşerek kendini gösterdi". Tiyatrocuların sinemaya ettiği kötülük eser miktarda da olsa bugün de sürüyor. Ancak bu kötülükten çıkılacağı, sinema dili bulunacağı umudu da Lütfi Ö. Akad'la doğar. Daha ilk filmi *Kanun Namına*'daki sinema dili ve kurguya önemi ile dikkati çeker Akad; bundan bir yıl sonra 1953'te yönettiği *Altı Ölü Var* da gerçek bir olaya dayanır; taşranın dar ve kapalı hayatından bir aşk, kıskançlık ve iktidarsızlık dramını perdeye taşır. Akad'ı Atıf Yılmaz Batıbeki, Memduh Ün, daha sonra da Metin Erksan, Halit Refiğ... izler; bu dönem de Sinemacılar Dönemi (1950-1970) diye bilinir.

1950 küre geneli için de önemli bir tarih. 20'nci yüzyılın bu elli yılının ilk yarısında I. Dünya Savaşı'nı (1914-1918) yaşadı dünya, toparlanmaya fırsat bulamadan ikinci yarısında da ikinci (1939-1945) felakete uğradı. Ki otuz yılda iki dünya savaşıdır bu; yıkımlardan, acılardan, sürgün, işkence ve ölümlerden ve toplama kamplarından çok daha vahimi, insanın bu otuz yıldan her şeye, ama her şeye güvenini kaybederek çıkmasıdır. O kadar ki Tanrı fikrinden bile kopar insan. İnançsızlığa sürüklenir. Yabancılaşır. Yalnızlaşır. Bir başınadır artık. Fakat kendini aramayı bırakmaz. Onu da kendisinde bulur. Sartre üzerinden Kierkegaard'la, Heidegger'le, Dostoyevski'yle yani egzistansiyalizm'le/varoluşçuluk'la buluşur. "Varlık" ne demek, "varoluş" ne demek, bunları sorgular. Ancak bu "varoluş"u din düşüncesiyle gelen "yaradılış"tan da ayırır. Düşündüğü, böyle "oluş"un nasıl "varoluş"a yükseltileceğidir. Bunu da ancak insanın kendisi yapabi-

lir. Çünkü “insan tabiatı” diye önceden belirlenmiş bir “öz” yoktur. İnsan dünyaya gelerek “var olur” önce, sonra da “öz”ünü yaratarak kendini “oldurur”. Varoluşçuluk rasyonalizme irrasyonalist bir reaksiyondur. Aydınlanma’yı ve klasik Alman felsefesini karşısına alır. Bu yüzden de Ateist Varoluşçuluğun yanı sıra Dinî/Mistik Varoluşçuluk da vardır. Ancak toplum hayatındaki iniş çıkışları, huzursuzluğu, yılgınlığı ikisi de açıklayamaz, bunların liberalizm’le, yani kapitalizm’le gelen buhranlar olduğunu yansıtırılar sadece. Bu bağlamda Varoluşçu Estetik, “varoluşçu aydınlanma”yı, yani irrasyonel ferdî yaşantı’yı hedefler. Ferdin bilinçaltını, gizlideki heyecanlarını uyandırır. İnsanın en karanlık, en zehirli yanlarının gösterildiği yerlerde Ateist Varoluşçuluk natüralizme yaklaşırsa da, Dindar Varoluşçuluk için sanat “şifre”dir, tabiatüstü güçlerin işaretidir, dünya ile “ilahî birlik” arasındaki “ara ülke”dir.

Birinci Dünya Savaşı Osmanlı’nın elinde hiçbir şey bırakmadı; bugünkü coğrafya işgalcilerden Kurtuluş Savaşı’yla alındı. Bunun verdiği dersle olacak ikincisinde temkinliydi Türkiye, İkinci Dünya Savaşı’na katılmadı, katılmadı ama savaşın bütün yoksunluklarını yaşadı, çilesini çekti. Diyeceğim, Cumhuriyet’te doğanlar psikoloji olarak küredeki yaşitlarından pek farklı değildi. Hatta entelektüelleri daha da zordaydılar. Şöyle ki Tek Parti dönemi, devlet demek CHP demekti. “İmtiyazsız, sınıfsız, kaynaşmış bir kitleyiz”e, “Sen ben yok biz varız”a inanılsın isteniyordu; ama “muasır medeniyetler seviyesi” diye de bir hedef konmuştu.

İkinci Savaş, kürenin politik ve sosyal yapısını etkiledi. Gelecekteki çatışmaları önlemek, ülkelerarası dayanışmayı sağlamak için BM kuruldu. Hemen her ülkede demokrasi, daha fazla demokrasi yükselir oldu. Bundandır 1946’da kurulan Demokrat Parti’nin 1950’de oyların yüzde 55.2’sini, 487 milletvekilinin de 416’sını alarak meclise girmesi, iktidar olması.

Aralarında 1920'li yılların sonlarında, 1940'lı yılların başlarında doğanlar varsa da 1950 Kuşağı dendiğinde 1930'lu yıllarda doğan, 1950'li yıllarda dergilerde görülür olan yazar ve şairler anlaşılır daha çok. Ama hepsi değil. Çünkü edebiyat 50 Kuşağı'na kadar yansıtmacıdır; dış dünyaya ve topluma dönüktür; 1930'lu yıllarda doğanların içinde de bu geleneği sürdürenler var. 50 Kuşağı geleneğin kâh tasvir, kâh tespit eden, kâh eleştiren bu “dış” gerçekçiliğini bırakır, onun yerine bireyin “iç” dünyasını getirir –ki yazarın kendi iç dünyasıdır bu, onları anlatır. Yansıtma, anlatır. Yahut şöyle: Yazar araç değil, öznedir artık.

50 Kuşağı'nın referansı Sait Faik'tir, boşuna değil. Sait Faik de “Kırlangıç Yuvasındaki Kadın”la gelen Sait Faik'tir. Yani *Son Kuşlar*'la *Alemdağ'da Var Bir Yılan*'daki, hele ki son kitabına adını veren hikâyedeki Sait Faik –bu da boşuna değil. Bu hikâyelerinde içerden konuşur Sait Faik. Mırıldanır. “Ben” zamirinin verdiği imkânla oradan oraya sıçrar da sıçrar. Böylesine hürriyet dilini de rahatlatır Sait Faik'in, artı olarak, hikâyesini de rahatlatıp özgürleştirir. O kadar ki yazdıkları hikâye mi, ya da mektup mu yahut röportaj mıdır, bunu yazarın kendisinin bile söyleyemediği olur. Bu arada sürrealizme kayar Sait Faik. Rüyalar, hayaller, çağrışımlar, gerçeğe hayal arası durumlarla alt bilincini açar. Açar, yani söyleyeceğini imalarla söyler yine. Neden? “Bir insanı sevmekle başlar her şey”deki sevgi sorunludur çünkü. 50 Kuşağı'nın akla ilk gelen isimleri: Leyla Erbil (1931), Orhan Duru (1933), Adnan Özyalçınar (1934), Ferit Edgü (1936)...de bu dili bireyin “iç” gerçekliği için kullanır –Feyyaz Kayacan (1919) hariç. İlginçtir bu kuşağın dış referansları da Dostoyevski, Sartre, Camus, Kafka'dır hep –Freud'le Marx'ı anan Leyla Erbil farklı durur sadece.

50 Kuşağı'nın Sait Faik'ten aldığı dile Sait Faik, eğilimini ve tercihini hoşgörüsüz topluma karşı korurken ulaştı. Onun psikolo-

jisi ve kendi tarihi içinde bu dil çok özeldi. Kurulu dile sığamayan bir adamın bulduğu bir dildi. 50 Kuşağı bu dili hazır buldu. Nasıl ki Varoluşçuluk'u da hazır buldu. Baskı görmediler demiyorum; ancak baskı Menderes'ten önce de, sonra da hep vardı. Her zaman oldu. Zannım o ki toplumcu gerçekçiliğin önünü kesmek için Varoluşçuluk iktidar tarafından piyasalandı veya "laik" ve "çağdaş" genç yazarların "muasır medeniyet"ten aldıkları bu Varoluşçu Estetik ehveni-şer bulundu. "Laiklik" ve "Çağdaşlık" Cumhuriyet'i kuran kadronun vazgeçilmezi olduğu gibi 50 Kuşağı'nın da vazgeçilmezidir. Osmanlı İslam kültürünün tasfiyesi bu gerekçeye dayanır. Öztürkçe de buna araç kılınır.

Fakat nedense solcu, sosyalist, devrimci bilinir 50 Kuşağı. Sanırım *Mavi* dergisinin uyandırdığı zandır bu. *Mavi* "büyük boyda sekiz sahifelik" bir yayındır. İlk sayısı 1952 Kasım'ında çıkar. İkinci yılında ve 21'inci sayısıyla Attilâ İlhan da *Mavi*'de yazmaya başlar. Garipçilere ve Toplumcu Gerçekçilere olan tepkisini orada da sürdürür. İlhan'a göre, Garipçiler İnönü diktasının şairleridir. Aktif realizm adını verdiği Toplumcu Gerçekçilik taraftarları da "istinat etmeye çalıştıkları sosyal çevrelerin gerçek tarihi durumunu görememiş oldukları için ütöpik bir sosyal sanat yaptılar. (...) Neticede... bir gazete realizmine doğru kay(dılar)." Attilâ İlhan'ın niyeti ise "Plehanov estetiğine yaslanan ulusal bileşimci bir sosyalist platform gerçekleştirmektir." Ancak *Mavi* "komünist" olarak damgalanmaktan kurtulamaz. O kadar ki Peyami Safa, içinde Moskova parmağı aramaya kadar götürür işi." Sonunda yazılar son bulur. *Mavi*'nin 25. sayısında da derginin "sosyal realizm"le ilgisi olmadığı, Attilâ İlhan'la ilgilerinin de yazılarına yer vermekten öteye gitmediği açıklanır.

Mavi dergisi aslında karma bir dergidir. Dergide Attilâ İlhan'dan önce yer alan gençler: Ferit Edgü, Demirtaş Ceyhun (1934), Demir Özlü (1935), Orhan Duru... Attilâ İlhan'inkinden farklı bir gerçek-

lik peşindedirler. Daha sonra, Ocak 1956'da *a dergisi*'nde buluşacakları Adnan Özyalçın, Erdal Öz (1935), Onat Kutlar (1936)... da öyledir. Onlar 1940 gerçekçilerini fotoğraf gerçekçiliği yapmakla suçlar, "tek bir gerçeklik olmadığı" tezini ileri sürerler. Hatta Orhan Kemal'in, Kemal Tahir'in, Aziz Nesin'in yazdıklarından kalkarak toplumsal sorunların gerçek realistleri, hele sanatçıları hiç etkilemeyeceğini, bunların sosyologlara ve politikacılara ait alanlar olduğunu söylerler. *Pazar Postası*'nın Mayıs 1956 tarihli sayısındaki şu sözler de Orhan Duru'ya ait: "Orhan Kemal, Yaşar Kemal, Tank Dursun gibi yazarların gerçeklikleri doğrusu artık biraz Osmanlı gelmektedir. 1950 Kuşağı "karanlık" bulunur, açık olmamakla suçlanır. Adnan Özyalçın er *a dergisi*'nin 3. sayısında şöyle der: "Önce şunu sorayım Bay Safgil'e: Yeterince açık olmakta ölçüsü nedir, kimdir? Ölçü bir Oktay Akbal, bir Orhan Kemal, bir Haldun Taner hikâyesiyse yanılıyor yazar. O hikâyeler açıktır. Ama açık olduklarından ötürü de eksiktirler."

Bunalımcı 1950 Kuşağı'nın üzerine bir de 1960 Darbesi'nin hayal kırıklığı biner: Demokrat Parti döneminde kaybedilen entelektüel itibarın (yoksa devletçi seçkinliğin mi?) 1960 Darbesi'yle geri alınacağı umulur. Umulan olmaz. Orhan Duru 147 öğretim üyesiyle birlikte üniversite kapısının önüne bırakılır. Demir Özlü yedek subay olması gerekirken çavuş çıkarılıp Muş'a gönderilir. 1960 Darbesi, oysa 1950 Kuşağı ve takipçileri için bugün bile "ihtilal"dir ve "beyaz"dır. Askerin gericiliğe uyarısıdır. Hayrettir, ezanı Arapçalaştırmış, dili Osmanlıcılaştırmış bir parti olarak anılır Demokrat Parti hâlâ. Türk Dil Kurumu'nun ve Nurullah Ataç'ın yeniden meydan almasına fırsat verdiği için de 27 Mayıs'a alkış tutulmuş olur dolayısıyla. Sonracığıma, aynı 27 Mayıs'ın hediyesi bir de Anayasa vardır; sayesinde, "sosyalizm olsun, yasaklı kitapların pek çoğu olsun, tümü 27 Mayıs'tan sonra ele geçirilebilmiş, okunabilmiştir".

1950 Kuşığı'yla gelen edebiyatın 60'lı yıllarda "Bunalım Edebiyatı" adıyla dilimize yerleşmesi 27 Mayıs sonrası yaşanan bu hayal kırıklıklarından ve neyin ne olduğunun pek farkına varılamadığından olacak. Ancak solculukları, sosyalistlikleri asla söylenemez. Laik değiller midir? Laiktirler. Çağdaş değiller midir? Çağdaşırlar. Hatta imgelem'li, simgelem'li TDK Türkçesiyle yazarlar, hele hele –sel/-sal'sız hiç yapamazlar. İyi de solculuk, sosyalistlik bu değil ki. Bu, Kemalizm.

50 Kuşığı Bunalımcılarının toplumla, toplumsallıkla ilişkileri hiç mi olmamıştır? Oldu da çok sonra. Sözelimi Demirtaş Ceyhun 1967'de Sansaryan Hanı'yla, Leyla Erbil 1968'de Gecede'yle, Adnan Özyalçın 1971'de Yağma'yla, Erdal Öz 1973'te Kanayan'la, Sevgi Soysal 1976'da Barış Adlı Çocuk'la bu değişimi/dönüşümü örnekleyen yazarlardan. Gelgelelim bu solculuk, Kemalizme eşitlenmiş bir solun taşıdığı bütün arızaları taşır. 1940'lı, 50'li yıllarda ve daha sonra doğanlar da 1950 Kuşığı yenilikçilerini ve öykülerini böyle tanır. Hatta onlara uyar. Onlar kadar da kibirlidirler. Bu yılki kitap fuarlarından birinde bir panele dinleyici oldum. Başlık: "50'lerden Günümüze Öykünün Gelişimi ve Günümüz Türkiye Öyküsü". Breh breh! Bir saatte nasıl anlatılır bu! Meğerki anlatan İstanbullu üç yazar olsun. Vallahi on dakika geç başladılar, on dakika erken bitirdiler –İstanbul'dan geliyorlar, içlerinde yurt dışını bilenler de var ya kera-metliler, o dar zamanda diyeceklerini dediler: "Öykümüzde 50 Kuşığı vardır bir, bir de 90 Kuşığı."

50 Kuşığı içinde, yaptıklarını inanarak yapanlar, kuşağının arayışını, yenilikçiliğini bırakmayanlar da var elbette. Orhan Duru, Leyla Erbil, Ferit Edgü mesela. Türk edebiyatı bu üç isimden de, kuşağın diğer isimlerinden de yararlandı. Dilin imkânlarını artırmışlardı, sonradan gelenler bu imkânları kullandık. Olmaz zannettiklerimizin olabileceğini onlarda gördük. Haklarını yemek istemem. Ancak 50

Kuşağı da başımıza kakılmamalı değil midir? Artılarını da, eksilerini de adlı adınca konuşmak yeterli olmalıdır.

1950’li yıllarda doğup gelişen “müthiş edebiyat bilinci”yle açmış-
tık sözü. Hasan Bülent Kahraman, bu edebiyatın hem “gerçekçi”
hem “romantik” olduğunu hem de gözleri “gerçeğe” açılmış insanlar
elinde yükseldiğini söyler. “Ama düğüm tam da oradadır. Gerçek; bir
yandan çıplak olacaktır, neyse odur ama bir yandan da gerçeğin ar-
kasındaki ‘edebiyat’ insan malzemesidir...”

Bu bağlamda kuşağın içinden değil yakınından isimler gelir benim
de aklıma: Vüs’at O. Bener, Nezihe Meriç, Tarık Dursun K...

(Hece Öykü/Sayı 77/Ekim-Kasım)

Necip TOSUN/DİL BAŞARISI İLE HİKÂYEDE PEK ÇOK ŞEY YAPILABİLİR

Ben, yazı hayatına hikâyeyle başladım ve hep hikâye yazmayı kur-
guladım. Ama bunun ada ilk dönemlerde bilinçli bir tercihten çok,
bulduğum arkadaş ortamıyla ilgili olduğunu sanıyorum. Galiba
birbirimizi etkiledik. Ankara’daki üniversite yıllarım, edebiyat haya-
tımın dönüm noktasıydı. Çok hareketli bir edebiyat ortamının içinde
bulmuştum kendimi. Yani hikâyeyle yatıp kalkıyorduk. Bu ortamda
başka hiçbir türü denemedim. Düşünmedim bile. Kendimi hikâyenin
içinde buldum.

Hikâyede aradığım ritim, şiirsellik, dil yetkinliği ve çağrışım
zenginliğidir. Bütün bunların peşinden koşarken anlam açıklığının
da yakalanması gerektiği düşüncesindeyim. Bu öğelerin modern
hikâyenin oldukça önemli vasıfları olduğunu düşünüyorum. Hele dil
başarısının bir hikâyenin her şeyi olduğunu söyleyebilirim. Çünkü dil
başarısı ile hikâyede pek çok şey yapılabilir.

Ben imgelere, çağrışımlara başvurarak hikâyenin anlam alanının

geniřletilebileceđini dűřűnűyorum. Sonuçta yazdıklarımız ű beř sayfalık anlatılar. Bu ű beř sayfada bir yoğunluk yakalama gayreti benimki. İmgelere, sembollere bűyle yaklařıyorum. Okurun kafasındaki çađrışım larla metnin paylařımı artırılabilir diye dűřűnűyorum. Yođun duygulanım anlarında, bu yoğunluđa denk dűřecek bir dil arıyorsunuz. Gűndelik dil size yetmiyor. İmgeler, gűndermeler, çađrışım lar tam o anda imdadınıza yaşıyor. Yođunlařmış duygular aynı arpıcılıkta dıřlařmış oluyor bűylece. Ama burada korkum, çađrışım alanını geniřleteyim derken hikűyeyi bűsbűtűn kapatmak/űrtmek. űnkű hikűyeyi řiirden ayıran yan, biraz da hikűyenin anlam açıklıđını gűzetmesi.

Hikűyelerimde içsel serűven ve bilinç akışı tekniđini űnemsiyorum. İnsan ruhunun gizlerine eđilerek bireyin zihninde, yűređinde akıp giden hayatları, duygu ve dűřűnceleri, oluřumları, birikimleri dıřlařtırmak, ona ayna olmak olarak izah edebileceđimiz “içsel serűven” tekniđi, gűnűműz hikűyeciliđinin űnemli bir yűnelimi olarak hikűyecilere geniř imkűnlar sunmaktadır. Anlatım tekniđi olarak bilinç akışı tekniđi de hikűyeciyeye bűyűk imkűnlar sunar. űnkű insan zihninde saniyede bir deđil, binlerce hayat geçer; umutlar, ihanetler, sevgiler... Ve bunlar damıtılmış hűlodedir. Bu kısalık ve yoğunluk da hikűyenin tam aradıđı řeydir. űnkű burada hayatta yařanan kaba gerçeklerden çok, yařananların bűyűye yansımaları ve bireydeki karřılıklar iřlenir.

Hikűyeyi bir bűtűnlűk içinde oluřturabilmek için çok zaman harıyorum. řiir yazar gibi her cűmle geçiřlerini űzenle yerleřtirmeye çalıřırım. Bu nedenle bir oturuřta hikűye yazan yazarları hep gıpta ile izlerim. Oysa ben metinler űzerinde gűnlerce çalıřırım. Sesli okurum; műziđi, akıřkanlıđı yakalayamadıđım yerleri, bűlűmleri yeniden yazıyorum. Tasvir, imge ya da kelimelerin çađrışım halkalarıyla alttan alta bir ritim oluřturmaya çalıřırım. Bařarıp bařarmadıđım ayrı bir konu,

ama hikâyede bir “bütünlük” ve “akışkanlık” yaratmaya çabalarım.

Günümüz hikâyesini, özellikle genç hikâyeyi yakından izlediğimi düşünüyorum. Kitaplar yanında dergiler ve fanzinlere varıncaya kadar... Hikâyeciliğimizin geleceğinin yazarlarını keşfetmeye, genç hikâyenin nereden aktığını öğrenmeye, ateşlerine dokunmaya çalışıyorum. Parlak, ışıltılı hikâyeciler görünce heyecanlanıyorum.

Günümüz hikâyeciliğinin şimdilerde parlak bir çıkış içerisinde olduğunu düşünüyorum. Roman patlaması bir yana, hikâye şimdilerde Türk edebiyatında saygın bir kanal açmış durumda. Hikâyede ısrarlı yazarların saygın duruşları geleceğe umutlu bakmamızı sağlıyor.

Benim ilgim, çoğunlukla hikâyede yeni gözükenerler ve iyi yol alacaklarının ipuçlarını verenler üzerine olur. Gençleri yakından izlemeye, onların hikâye dünyalarını anlamaya, zamanın ritmini genç gözünden, onun duyarlılığından nasıl görüldüğünü kavramaya çalışırım. Bu yüzden çıkmış tüm hikâye kitaplarını, tüm dergileri almaya, okumaya özen gösteririm. Zaten kitapevinde “öykü”, “hikâye” yazılı hiçbir metne kayıtsız kalamıyorum. Çünkü benim için “öykü”, “hikâye” kelimesi büyümlü bir şey sanki. İyi bir hikâye okuduğum zaman kendim yazmış gibi heyecanlanıyorum. O hikâyeden etkilenmek istiyorum. Bu yüzden hiçbir ayırım yapmadan genç hikâyeyi büyük bir sevgiyle izlerim. Bunların içinden ustalaşacakları kestirmeye çalışırım. Çok umut beslediklerimin yarı yolda kalmasını, hikâyeyi bırakmasını hayretle, üzüntüyle izlerim.

Son dönemde de izlediğim genç, parlak yazarlar var. Şimdilerde hikâyeciliğimizin büyük bir sıçramanın eşliğinde olduğunu düşünüyorum.

Hikâye, romana göre iktisatlı yapısı (kısa) ve şiire göre anlam açtığıyla modern insanı rahatlıkla yakalayabilecek bir tür. Yani hikâye, kısa ve yoğun yapısı, anlam açıklığı ve gündelik hayata denk düşen

yalın, dolaysız anlatımı ile modern insanın beklentilerine cevap verebilecek bir özelliğe sahip.

Hikâyenin, özet yaşamaya talip modern insana sunduğu ilk cazip yanı, kısa oluşudur. Hikâye bu özelliği ile modern insana bir okuyuşta bitirebilme şevki ve hissi verir. Uzun okumalarda olduğu gibi okuyucu metinden durmaksızın kopmaz. Ve okuyucudan kısa bir zaman dilimi talep eder: Bir otobüs yolculuğu, bir metro veya uçak yolculuğu gibi. Bu da modern insanın aradığı bir şeydir

Hikâyenin modern insanı yakalayan ikinci çekici yanı da onun yüksek yaşam ritmine, temposuna, gerilimine denk düşen yoğun anlatımıdır. Hikâyeci söyleyeceği şeyleri en kısa, ama en net ve vurucu şekilde söylemek/anlatmak durumundadır. Hikâye, gereksiz kelimeleri, gevezeliği kaldırmaz. Fazladan, gereksiz tek bir kelime bile hikâyenin kurduğu dünyayı bozmaya yeter. Bu da yoğun anlatımın gerektirdiği tempolu ve iç ritimli anlatımdır.

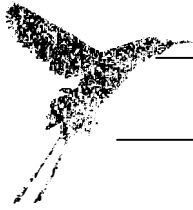
Anlam açıklığı da hikâyenin günümüz insanının beklentilerine denk düşen bir özelliğidir. Yani hikâye insanı, toplumu, yaşananları yalın, dolaysız bir şekilde anlatır. Kısaca muhatabına bulmaca çözmez ve hemen ulaşır. Gerçi o da şiir gibi zaman zaman imgelere, simgelere başvurur, ama “çok özel” dünyalardan çok, anlam alanı geniş olaylara, enstantanelere, kişilere eğilir. Böylece modern insana kabullenimi, sahiplenimi kolay dünyalar kurar.

Ayrıca hikâyenin “hikâye”si çoğunlukla gündelik hayata denk düşer. Bu anlamda hikâye, modern insanın dünyasını kolaylıkla yakalar. Böylece metin-okur ilişkisi hızlı ve etkin gerçekleşir. Bütün bu nedenlerle, önümüzdeki yıllar hikâyenin yazınsal etkinliğinin yoğun bir şekilde yaşandığı ve tartışıldığı yıllar olacak.

Öte yandan hikâyenin sağlam bir arka planı var bu topraklarda. Ortak bir coğrafyayı ve tarihi paylaştığımız Şark toplumlarında

hikâyenin zengin bir birikimi ve güçlü bir damarı var. Şark insanı hikâyeyle inanır, onunla sever, onunla nefret eder. Hikâyeler, onun hafızasına âdeta nakşolunmuştur. Bu yüzden tarihsel serüveni içerisinde hikâye, Şark insanının birikimlerini aktarmada kullandığı en önemli yöntemlerden biri olmuştur. Halk hikâyelerinde, masallarda, menkıbelerde, mesnevide, kıssalarda bu insanların yaşadığı sevinçler, acılar, kahramanlıklar, öğütler, ibretler, kısaca hayatın kendisi vardır. Şark insanlara ulaşmak, özellikle çok değer verdikleri bilgileri, öğütleri ve hikmetleri iletme, tecrübeleri ve birikimleri aktarmak için hikâye formuna ihtiyaç duymuş, ona başvurmuştur. Ancak yakın geçmişte bu birikimin yeterince değerlendirilmediğini söyleyebiliriz. Bu büyük birikimle başlamak, onu sahiplenmekle asıl büyük atılım gerçekleşecek.

(Türk Edebiyatı/Sayı 514/Ağustos)

SÖYLEŞİLER

MURAT GÜLSOY İLE SÖYLEŞİ/Konuşan: Fatma YEŞİL

Kitabın önsözünde birçok yazar ile sohbet ediyorsunuz. Özellikle Borges ve Tanpınar hala yaşıyorlar da hayatımızdan geçiyorlar gibi... Borges ve Tanpınar'ı kitap ile neden ilişkilendirdiniz?

-Okuduklarımız bizi ve yazdıklarımızı şekillendirir. Yazarın gücü etkileyebilmesi ile ölçülebilir ancak. Bu yazarlar da son derece etkili oldular benim üzerimde. Kitabın girişinde yer alan mektupta Borges'le konuşan yazarın Tanpınar'ı onu anlatmaya çabalaması bir tür kendini gözden geçirme olarak da okunabilir. İnsan önce etkilenir, sonra neden etkilendiğini sorgular. Yazarın etki altında kalması hem bir endişe yaratır hem de bu etkiyle mücadele etmesi onu olgunlaştırır. Bu çok garip bir süreç aslında. Aşk arar gibi arıyoruz bizi etkileyecek yazarları, bulunca da, etkileri altına girince de tedirgin oluyoruz, neden diye soruyoruz neden onca yazar içinde onlar? Nedir beni çeken bu yazarlara? Bu etkinin ne olduğunu çözebilirim kendim, yazdıklarım, hayata bakışım, zayıflıklarım ve zaafımlarım hakkında bilgi edinebilirim belki... Evet böyle düşünüyorum. Yalnızlar İçin Çok

Özel Bir Hizmet romanı zihninin içinde ölmüş kişileri konuk ederek yalnızlıkla başa çıkmaya çalışan bir adamın hikâyesini anlatıyor. Roman, romanın içindeki romanın yazarının kim olduğunu, nasıl bir ruhsal durumda olduğunu, nasıl bir zamanda yaşadığını işaret eden metinlerle sarılı. Önsöz metni romanın daha çok edebi köklerini irdeleyen sonsöz metinleri, ekler kısmında verilenler de diğer unsurları gündeme getiriyor. Kitabın sadece içerdiği ana hikayeden ibaret olmadığını göstermeyi, yazılma sürecini, yazarını, yazıldığı toplumsal ve tarihsel anın kişi üzerindeki etkilerini de içermesine amaçladım. Bu hikâyenin 2015 yazında İstanbul'da yazılması kuşkusuz içeriğini belirledi, bu önsöz ve sonsöz metinleriyle de okura bu durumun farkına varması söyleniyor, farklı okuma biçimleri öneriliyor.

Yalnızlar İçin Çok Özel Bir Hizmet birlikteliği, yalnızlığı, mutluluğu; yaşam ve ölüm arasında kalmışlığı bir bedende şekillendiriyor. Tüm bu zıtlıkların yanı sıra bilim kurgu da romanı biçimlendiren önemli bir boyut romanda.

-Bilimkurgu son derece olanaklı bir türdür. Genellikle gelecekte ortaya çıkabilecek yeni bilimsel ve teknolojik gelişmelerin hayatı nasıl belirleyeceği üzerinden kurgular üretilmesine hizmet eder. Bilim kurgu denilince ilk akla gelenler uzay yolculukları, zaman makineleri, olağan üstü silahlar ya da çok uzak gelecekte kurulan galaksi imparatorlukları olur. Oysa bu türde yazılmış iyi romanlar ve öyküler çoğunlukla felsefi meseleleri edebiyatı taşırlar.

Örneğin Ray Bradbury'nin Fahrenheit 451, George Orwell'ın 1984, Anthony Burgess'in Otomatik Portakal, William Golding'in Sineklerin Tanrısı, Kazuo Ishiguro'nun Beni Asla Bırakma adlı romanları da bu özellikleri barındırmalarına karşın bilimkurgu gibi sınıflandırılmazlar ya da bilimkurgu denilince ilk akla gelen romanlar olmazlar. Daha çok distopya olarak adlandırılırlar. Benim etkilendi-

ğim bu tür romanlar aslında. Düşünsel olanın ön plana geçmesinin her zaman edebiyat için bir tehlike olduğunu söylenir ama birçok felsefi meselenin tartışılmasına imkân veren bu eserlerin edebi yönleri hiç de zayıf değildir. Bu çok tartışılabilir bir sav kuşkusuz, demek istediğimi biraz daha açayım: Yazar romanını artık üzerinde emin olduğu bir düşünceyi görselleştirmek ya da örnekleme için yazıyorsa ortaya çıkan bir sanat yapıtı olmaktan çok bir eğitim ya da propaganda malzemesi olur. Oysa bu adını saydığım romanlarda karakterlin olası distopik durumlarda yaşadıkları açmazlar anlatılırken onların hakiki deneyimleri araştırılmakta, yazarın kendi içsel yolculuğunu verileri ile derinleştirilmektedir. Bu romanda ben de o ustalara öykünerek günümüzde bir distopya kurmaya çalıştım. Ama bu tıpatıp yaşadığımız dünyayı benzeyen, sadece bir unsuruyla ayrılan bir distopya, o da ölen insanların zihinlerinin belirli koşullarda onları konuk etmeye gönüllü kişilerin zihinlerinin içine aktarılması imkânının olması. Çünkü zamanımızın ve yakın geleceğin en önemli meselelerinden birinin yalnızlık olduğunu düşünüyorum. Örneğin yirminci yüzyılın ortalarına kadar önce hastalıklar, ardından yaygın dünya savaşları yüzünden insanların önde gelen meselesi hayatta kalabilmektir. Genç yaşta ölüm en yaygın sorunlardan biriydi. İnsanların yaşamlarını sürdürürken hissettikleri kaygılar çok farklı olabiliyordu. Günümüzde ve gelecekte, insan ömrünün uzaması ile birlikte farklı sorunların gündeme geldiği ve geleceği de bir gerçek. Bunların başında yalnızlık geliyor. Tabii daha önce savaşlar ya da küresel iklim felaketleri ile yok olmazsak...

Romanda her şey tam da bugünü anlatıyor... Günümüz romanlarında yaygın olan geçmiş anlatma bağımlılığından uzak. Güncel terimler, yaşamımızın önemli bir parçası olan teknolojik aletler olduğu gibi, en gerçek haliyle karşımıza çıkıyor. Bizleri yalnızlığa iten sosyal medyanın çemberinden geçiyoruz, belki de yal-

nızlığımızı orada paylaşıyoruz... Peki sizce sosyal medya yalnızlar için nasıl bir hizmet?

-Sosyal medya, internet ya da bir başka şekilde söylersek günümüz iletişim teknolojisi ve ortamları akla hayale gelmedik olanakları içeriyor. Sadece bize “sunulan “bilgiye erişmemizi sağlamıyor, aynı zamanda bizleri de birer bilgi sunan durumuna getiriyor. Şu anda herkesin, internet erişimi olan herkesin, birer yayıncı olması önünde bir engel yok. Birkaç dakika içinde kendi canlı yayınınızı yapabilirsiniz. Tüm sosyal yaşam internete bağlı büyük bir ağa dönüşüyor. Bu durum o kadar hızlı ve doğal ihtiyaçlarımıza cevap verecek şekilde geliyor ki... Hava durumunu saatlik dilimler halinde bilmek istiyoruz, gideceğimiz adresi yön bulan program bize tarif etsin, en yakın eczanenin nerede olduğunu hemen öğrenelim, nerede olursak olalım kimliği belirli güvenilir bir taksi hemen bulunduğumuz yere gelsin, ortaokul arkadaşlarımızı bulabilelim, çok uzaklardaki yakınlarımızla saatlerce görüntülü sohbetler yapalım istiyoruz ve yapabiliyoruz. Bu yüzden de insanlar boğazlarından kesip pahalı akıllı telefonları satın alıyorlar. Bence bu durumu küçümsemek ya da insanlar neden başlarını telefonlarından kaldırmıyorlar diye eleştirmek sadece durumu yeterince algılayamamak demek. Çünkü sosyal medya, evet, bizi insanlara bağlıyor. Kimsenin kimseyi tanımadığı büyük kalabalıkların yan yana yaşadığı şehirlerde sosyal medya yalnızlığı bir nebze olsun gideriyor. Üstelik son derece işlevsel de olabiliyor. Bir felaketi ya da bir cinayeti gizlemek eskisinden çok daha zor. Ama tüm imkânlara rağmen yine de yalnızız. Daha doğrusu yalnızlığımızın daha çok farkına varıyoruz. Bence insanın en temel varoluşsal meselelerinden biri yalnızlık. İnsan yavrusu annesinden koptuğu andan itibaren bir yalnızlık duygusu içine yuvarlanır. Hep bunu aşmaya çalışır. Aşılabilir mi? İnsanlarla iletişim kurarak, birlikte olarak, birbirini anlayarak, dinleyerek bir nebze olsun aşılar tabii. Ama tam anlamıyla yok edi-

lemez. Bir insanın diğeri tam anlamıyla dinlemesi, anlaması, onun yanında olması aslında imkânsız bir şey. Bu şimdi daha görünür oldu. Tam sohbet ederken karşımızdakinin telefonunun çalması, bir mesaj alması ya da ortada hiçbir şey yokken karşımızdakinin kendiliğinden elinin cep telefonuna gitmesini orada hızla gezinmesi insana kendini yalnız hissettiren durumlardır. Eskiden olmaz mıydı? Belki olurdu, karşımızdaki birden dalıp giderdi, başka şeyler düşünürdü ama biz bunun farkına varamazdık ya da görmezden gelirdik. Şimdi yüz yüze iletişim eskisinden daha zor çünkü karşımızdakinin ilgisi için onun elinin altındaki yüzlerce insanla yarışmak zorundayız. Tüm bunlar yeni dünyanın yeni durumları. Ama her ne olursa olsun insanın temel yalnızlık duygusu yok olmayacak, bu mesele ile boğuşmaya devam edecek. Romanımdaki karakter bir başkasını içine almış olmasına rağmen bu duygudan kurtulamıyor.

Kahramanımız Mirat Alsan. Mirat Alsan ismini birçok açıdan analiz edebiliriz aslında. Mirat ayna demek ve kitapta da karakterin aynaya baktığı bir bölüm var. Bunun yanı sıra Mirat'ın ismi çoğu zaman yanlış kullanılıyor, insanlar onu "Murat Alsan" anlıyor. Bu durumun Mirat'ın kimliğindeki kırılmaları oluşturduğuna öne sürebilir miyiz? Karakterin ismi ipucu niteliğinde mi?

-Belki de... Roman yazma sürecinde yaptıklarımızın sadece bir nedeni olmuyor, birden çok etki bir araya geliyor. Örneğin Mirat ismi bir önceki romanım Gölgele ve Hayaller Şehrinde'ye bir anıştırma aynı zamanda. Ayna anlamına gelmesi konuyla uyumlu olduğu için de işlevsel. Ama benim için asıl önemlisi kendi adıma çok yakın olması. Bir şekilde karakteri kendimi çok yakın bir noktadan başlatmak istedim sanıyorum. Tıpkı romanın geçtiği zamanın içinde yaşadığım zaman dilimine çok yakın bir noktadan başlamasını istediğim gibi. Tüm bunların karmaşası... Zaten romanda bu karmaşayı yansıtacak birçok parçalı yapıya sahip.

Mirat çağımız insanı gibi iç hesaplaşmaları ile mücadele eden bir “yalnız”. Hayata karşı derin bir sancı çekiyor, büyük bir buhran yaşıyor... Tüm bunlar olurken birden karşısına JANUS çıkıyor ve Mirat içinde ölüleri yaşatmaya başlıyor. Tek zihinde yaşayan başka insanlar... Aslında kendi kendimize sağladığımız böyle bir hizmet vardır diyebilir miyiz? Okuduğumuz romanlarla, öykülerle, şiirlerle birçok yazarı ve şairi zihnimize yaşıtıyoruz...

-Evet. Hem okuduklarımız yoluyla başkalarını zihnimizin içine alıyoruz hem de yaşadıklarımızla. Yakınlarımız, arkadaşlarımız öldüğünde ya da onlardan uzak düştüğümüzde onları zihnimize yaşıtmıyor muyuz?

Evet ama bu çok zorluyor bizi. Çünkü tüm gücümüzü bu yaşatma eylemine ayırıyoruz. Birilerini zihnimize yaşatmak, onları sürekli hatırlamak, onların gözleriyle de dünyaya bakmak, onların sözleriyle de dünyayı yorumlamak çok yorucu, insandan çok şey talep eden süreçler. Böyle olmasına rağmen bundan vazgeçmiyoruz. Çünkü çok derinden bildiğimiz şu gerçek var, bunu hepimiz biliyoruz: Bizi insan yapan şey içimizde yaşattığımız insan sayısınca çoğalıyor. İnsan olmak kolay değil bu anlamda. Sadece bedensel ihtiyaçlarının derdine düşmüş bir insan neden güdük kalıyor? Başkalarını düşünen, anlayan, onlar için sevinen, üzülen, kaygılanan insan daha fazla insan oluyor. Yalnızlık meselesini insan olma sürecinden ayrı düşünmüyorum.

Kitabın sonu eklere ve sonsöze ayrılmış JANUS'un karakterde yol açtığı hafızasızlığa karşılık olarak; son dönemlerde yaşadığımız bir çok olaya parmak basılmış: Ankara, Suruç, IŞİD...

-Romanı neden yazdım? Neden başka zamanlarda yazmak istiyorum? Neden öyküler yazmayı planlıyorum? Çünkü bu benim için son derece kişisel bir varoluş araştırması. Bir hakikat arayışı. Ama bunu mistik bir arayışla karıştırmamak lazım. Kendi içim dışında ba-

kabileceğim bir yer yok. İnsanın içi karanlık bir mağara gibi, camera obscura gibi, dışarının görüntüleri insanın içine yansıyor. Anlamak, başkalarının acılarına ortak olmak ancak insanı kendi içinde onların karşılığını bulması ile mümkün oluyor. O yüzden edebiyat önemli. Edebiyat bizi başkalarına bağlıyor ama kendi iç dehlizlerimizde buluyoruz insanlarla. Bu romanı yazmaya başlarken aklımda tek bir mesele vardı: İnsanın varoluşsal yalnızlığı, bununla başa çıkmak için başkalarından medet umması, onları içine almaya çalışması... Ve tabii bunun imkânsızlığı... Ama yine de başka bir yolun olmaması. Ancak yazmaya başladığım günlerde içinden geçmekte olduğumuz korkunç olaylar gitgide beni etkisi almaya başladı. Yazmayı sürdürmenin imkânsız hale geldiği günler oldu. Bir anda bir bomba patlıyor ve yüzlerce insan ölüyor. Terör, savaş, katliam, cinayet, ölüm örmeye çalıştığımız gerçekliği yırtıyor, parçalıyor, anlamsız hale getiriyor. Yazma süreci ilk kez bir hayat memmat meselesi haline geldi benim için. Bunu bir sefer daha hissetmiştim. 1999 depreminde. Deprem olduğunda ilk kitabım yayınlanalı bir ay oluyordu. Çok sevinçliydim ama depremle birlikte çevremde örülü olan anlam uzayı yırtıldı. Boşluğa düştüm. Bunu onarmak zaman aldı. Benzer bir ruh durumunu şimdi, 2015 yazında ve sonbaharında yaşadığımı hissettim. Üstelik şimdi orta yaşlı bir adam olarak... Bir baba olarak... Belli ki yarın da benzer felaketler yaşayacağız. Peki ama yazmaktan vaz mı geçmeli? Zamanlar hep zordu, hep acıydı. Yaşadık, tanık olduk, acı çektik ve sonra unuttuk. Unutmadan yaşamak mümkün olamıyor ne yazık ki... Ama derinden biliyoruz ki unutarak yaşamak da bizi insanlığımızdan uzaklaştırıyor. Bu bir açmaz. Bu açmazı aşmanın bir yolu var mı bilmiyorum. Bu sefer yazarken çevremde olup bitenleri baskısını çok daha yoğun bir şekilde hissettim. Bir yol bundan tamamen kaçarak başka bir yerde romanı örmeye devam etmektir. Belki çok daha güçlü bir yazar bunu yapabilirdi. Ama ben bunca şey olurken roma-

nımı yaşadığın zamandan yalıtılabilecek gücü kendimde bulamadım. Tam tersi bir yol benimsedim, kaygılarımın romana sızmasına izin verdim. Romanımı yaşadığım zamana açtım. Bu yüzden de yaşananların gölgesi düştü yazıya. Siyah bir sayfada cisimlendi. Ben ileride bu sayfaya baktığımda neleri hatırlayacağımı biliyorum ama geleceğin okurlarının ne düşüneceğini bilemiyorum. Her zaman umutlu bir insan oldum. Umutsuzluğun insanı hareketsizliğe, durağanlığa, yenilgiye sürüklediğini düşündüm. Halen de öyle düşünüyorum. Belki önümde yaşadığımdan çok daha az zaman kaldı yaşanacak. Ama kalan zamanda dürüst bir şekilde yazmaya devam etmenin önemine inanıyorum.

(Varlık/Sayı 1034/Mayıs)

GÜRAY SÜNGÜ/SÖYLEŞİ

Roman ve öyküleriyle tanınan bir yazarsınız. Bunların dışında, bizim bilmediğimiz, farklı türlerde çalışmalarınız, denemeleriniz oldu mu? Hiç şiir yazdınız mı söz gelimi?

Roman ve öykünün dışında asla görünmek istemem, bu sebeple hep bu tarz sorulara başka bir türde yazmadım diyorum. Ama şiir yazmadan insan neye başlayabilir ki. Ben de elbette şiir yazdım ilk başlarda. Hem de epeyce. Ama hiçbirisini şiirden saymadım, kimseye de göstermedim. Başka türde çalışmam ise olmadı.

Çocukluğunuzun, ilk gençlik yıllarınızın İstanbul'da, Kadırga'da geçtiğini biliyoruz. Bazı öykülerinizde de bunun izleri var. Çocukluk, gençlik, aile ortamı, arkadaş çevresi gibi unsurlar, olumlu ve olumsuz yönleriyle, kişiliğin yanı sıra edebi eğilim ve birikimi ne ölçüde etkiliyor sizce?

İnsanı her şey etkiliyor. İnsan yumuşak hamurdan. Yaşadığım her şeyin, yetiştiğim çevrem, dostlarımın, ailemin, okuduğum okulla-

rın yani aslında her şeyin eğilimlerinde etkisi var. Kadırğa, sur içi, mahalleler, Kapalıçarşı, tuhaf insanlar, yoksulluk, derme çatmalık, bunları bir yana koyup, sadece okulla, sadece doğru denen şeylerle, sadece size öğretilenlerle, sadece kitaplarla okuduklarınızla şekillenmiyorsunuz. Öte yandan bir de tabiatımız var. Adına ne denirse artık, insan nasılsa öyledir ya. Kimi muziptir, kimi kederlidir daima, kimi gevezedir, kimi suskundur, umutlu olanı vardır, karamsar olanı vardır. Bunlar çok köşeli tanımlar gerçi ama herkesin bir fıtratı vardır, bu fıtratın üzerine yaşadıklarınız o fıtrat gereği nasıl olacaksa öyle etkiliyor sizi. Bir yere baktığında ne gördüğü, insanın bir ölçüde kim olduğuyla alakalıdır. Bende de doğal olarak öyle olmuştur. Kendimle çok uğraştım. Tabiatım buna müsaitti, yaşadıklarım da buna çanak tuttu.

İlk bakışta sakın, telaşsız, mütevekkil bir duruşunuz, görünüşünüz var? Fotoğraflarınızda bile hissediliyor sanki. Hayatınızın geneline yayılan bir görüntü mü bu? Küçükken de böyle miydiniz?

Hiç afacan olmadım, hiç çok akıllı olmadım, hiç çok hareketli olmadım. Belli bir yaştan sonra insan belli muvaffakiyetlerin ardından, özel'liğine, standart ötesi oluşuna çocukluğundan delil getirir ya, ben çok yaramazdım, yerimde duramazdım filan diye, ben bunu yapmak isterim ama doğru olmaz. Aşırı derecede standart ve normal bir çocuktum. Her ortalama sanatçı gibi içe dönüktüm elbet. Dünyayı gözüm görmezdi, kendime çarpar dururdum sürekli. İnsan kendine çarpa çarpa akıllanıyor belki.

Çok okuyan, kitaplara düşkün biri miydiniz? Geriye dönüp baktığınızda hangi yazarlarla kitaplara, eğilimlerle akrabalığınız olduğunu düşünüyorsunuz?

Hayatım boyunca kitaplara düşkün olmadım. Kitap düşkünlüğü çok başka bir şey. Ben hikâyelere, romanlara, enteresan hayatlara

filan düşkündüm. Onlara da kendimce pay biçebilmek için, kendimi orada tanımlayabilmek için düşkündüm aslında. Onları görebileceğim yaşayabileceğim yer-mecra-araç ise kitaptı ve filmlerdi. Benim hastası olduğum şey kurmaca belki. Kitap düşkünlüğüm yok. Her şeyi okuyayım, her şeyi bileyim, bundan da haberdar olayım diye bir derdim yok. Bir de gördüğüm, kitabın nesnesine çok özellik atfediliyor. Kitaplık kurmak, onları dizmek... fotoğraflarını çekmek, sosyal medyada paylaşmak. Cümleler alıntılanmak... bana, engelli bir güzel adamın koltuk değneğini sosyal medyada filan süslü laflarla paylaşması kadar tuhaf geliyor. Öte yandan benim yazarlarım var. Onlar çok güzel adamlar. Hep andığım için yine söylememde beis yok, misal Oğuz Atay ve Cahit Zarioflu çok özeldir benim için. Marquez, Borges ve Kundera da... günümüzden kendi öyküsünü kuran Aykut Ertuğrul geleceğe kalacak nadir yazarlardan olacak. Bu, kendi öyküsünü kuran ifadesi anlamlı. Çok düşünülmez üstüne bunların. Bir de Dilek Kartal şiirleri beni çok yaralıyor.

Geçmişten, tarihten, mitolojiden ziyade günümüze, günümüz dünyasına ve gerçekliğine bağlı kalan bir yazarınız. Bunu kendiniz için tercih mi yoksa zorunluluk olarak mı görüyorsunuz? Kendini “modern/ postmodern zamanları” yazmaya koşullandıran biri mi Güray Süngü?

Koşullandırmıyorum elbet. Neyse odur pek çok şey. Gelenekten, geçmişten beslenen metinler yazan yazarların o yönde gelişmiş bir duyarlılıkları vardır. Bu duyarlılık pek çok şey ile gelişebilir, misal dedeniz size bir masal anlatmıştır, o sizde bir kuyu açmıştır, siz kuyuyu isteyerek ya da istemeden derinleştirirsiniz. Ben hiç masal dinlemedim. Ben duyduğumu, sezdiğimi anlatmak zorundayım. Zaman içinde değişiyorum, görüyorum, kulak kesiliyorum ve duyuşum kendimce gelişiyor, bu doğrultuda başka anlatılara da kapılabiliyorum. Mitoloji, fantastik dahil. Şunu yazarım ben, şunu yazmam diyemem

bu yüzden. Son uzun hikayem kısa romanımda bu etki var zaten. Değişim ya da arayışın diyelim etkisi. Bana küçükken anlatılmayan masallara kırkımda özlem duymuş ve o masalları kendime anlatmak istemişim gibi hissediyorum bazen.

Kullandığınız dil de ilginç. Temanın, içeriğin getirdiği bir durum bu sanki. Özellikle öykülerde konuşma, diyalog yok denecek kadar az. Yargı cümleleri fazla değil. Kallavi, okkalı cümleler yok. Anlatım daha çok içerik. Bir tedirginlik, bir üşüme, bir çıkmazda olma durumu mu eşlik ediyor size yazarken?

Çok katıldığım bir tespit olmaz aslında bu. Bir anlatı dialogla da mümkündür, dialogsuz da mümkündür çünkü. Tedirginlik... emin değilim. Çıkmazda olma hali, muhakkak. Ama bu, temaya dair olabilir, anlatıya dair olması temanın gereğiye olur. Galiba anlatamadım. Bir şeyi sırf ben öyle yaptığım için savunamam elbet ama bir gereği olduğunu inkâr etmek de doğru olmaz.

“Düş Kesigi” ile Oğuz Atay Roman Ödülü’nü, “Kış Bahçesi” ile TYB Roman Ödülü’nü aldınız. İki yıl önce Necip Fazıl Hikâye Ödülü de size verildi. Zararı oluyor mu ödülün, ödül almanın?

Ben bir zararını görmedim. Ödülün zararını görebilmek için çok daha bilinçli, çok daha gelişmiş kafalarımızın olması lazım. Biz daha henüz ooo ödül de alınış kafasındayız toplum olarak. Misal bayramlarda eş dost toplantılarında filan akrabalarınız kitabınızın çıkması nedeniyle tebrik etmenin akabinde kitabın kaç adet basıldığını sorarlar. Kitabın ne olduğu gündem dışıdır. Ben ödüller nedeniyle bu çitlere hiç takılmıyorum. Tescilli iyi yazardır bu ödülün anlamı. Bu okumayan için böyle. Okuyan kesim içinse durum farklı. Lobiler, hasetler, hâlbuki ben durduğum yerde durmaktayım. Hiçbir ödüle ben başvurmadım. Ama öte yandan dünyanın en büyük ödülleri almak da isterim. Takdir isterim. Alkış isterim. Saygı isterim. Görülmek iste-

rim. Çünkü önce o hikâyeyi anlatmak isteyenim. Sonra o hikâyenin muhatabına ulaşmasını isteyenim. Daha sonra o hikâyenin muhatabının nefesini kesmesini isteyenim. Daha daha sonra muhatabının nefesini kesen hikayenin yazarı olduğumun bilinmesini isterim. Bu yüzden derviş değil de sanatçıyım.

Son dönemlerde, özneliği biraz daha zorlayarak toplumsal konulara, siyasal gelişmelere de temas eden öykülerinizi okuduk. Mehmet'i Sakatlayan Serçe Parmağı romanında da 28 Şubat atmosferi vardı mesela. Hayat ve toplum mu değişiyor, yazma anlayış ve alışkanlığım mı?

Bende değişen bir şey yok dersem kendimi inkâr etmiş olurum ama değişmeye çalışıyorum diyemem. Hep söylediğim şey, neyse onu anlatma derdindeyim. Bir zaman önce görmediğim şeyi şimdi gördüysem, şimdi anlatırım. Şimdi görür gibi olduğum ama içimde duymadığım şeyi ise, bugünün konusu bu deyip de yazmam. Çirkin olur. 28 şubat benim öğrenciliğime tekabül ediyor. Son sınıftaydım. Tadını kokusunu sancısını biliyorum. Ama 28 şubat teknik bir detaydır. Aslolan o dönemin yaşayan insanıdır. Hikaye ya da romanın peşine düştüğü şey benim sanat anlayışıma göre 28 şubatin acıları olmaz. Mehmet'in, Çiğdem'in acıları olur. Mehmet'i sakat bırakan, Çiğdem'i yaralayan o dönem, kendi hayatlarındaki o dönemin etkisidir. Onların kendi hayatlarını kurmadan 28 şubat hikayesi yazarsanız bu proje olur. Bir takım insanlar alkışlar, ama hiç kimsede iz bırakmaz. Alkış yani takdir, yazarken arzuladığım şeyler sıralamasında son sırada, bunu önceki soruda izaha çalışmıştım zaten.

15 Temmuz'da açıkça söz alan, tavır koyan, hareketlilik içinde olan bir Günay Süngü vardı. Edebiyata, sanata yeni kapılar açılabilir mi bu noktadan, bu önemli dönemeçten hareketle?

Buradan edebiyata ve sanata açılacak kapı bence iyi olmaz. Bu-

radan bize, biz insanlara açılacak kapının içinde tekrar nefes almaya başlamamız, kendimizi fark etmemiz, hatırlamamız ise bizim eserlerimize iyi yansır. Bu ikisi farklı şeyler. Hadi sanatımızı toplumsal konulara odaklayalım dediğimizde ortaya saçma sapan toplumcu eserler çıkabilir. Dünya Müslümanlarının sorunlarını anlatan birisi olursak kötü metinler bizi bekler. Sorunlar içinde debelenen, sorunlar içinde debelendiğinin, debelenildiğinin farkında bir Müslüman olursak, iyi metinler bizi bekler. Derdi anlatan değil, çeken olmalıyız. Esere değil derde talip olmalıyız. Yoksa anlattığımız derde bakan hakiki bir dert sahibi, bize güler, bize acır. Bu çok oldu. Hep de olacak.

Hem roman ve hikâyelerinizdeki izdüşümlerinden hem de bazı söyleşi ve sohbetlerde duyduklarımızdan, zor yıllar geçirdiğinizi biliyoruz. İşsizlik, düzgün bir iş arayışı, koşuşturmalar... Şimdi editörlük yapıyorsunuz. Mesai edebiyata, sanata ne kadar düşman?

Ben hiç işsiz kalmadım. Hayatımın bir ayını bile işsiz geçiremedim. Buna lüksünüz yoksa kalmıyorsunuz. Bir de Kapalıçarşı gibi çok güçlü bir frekansım vardı. Sadece yazmaya ve okumaya biraz daha elverişli bir iş hayali kurdum. Pek olmadı. Ama bundan da şikâyetçi değilim, (misal siz işin bu kısmını özel sohbetlerimizden biliyorsunuz, çünkü ben hiçbir seminerde ya da mülakatta bundan şikâyet etmedim, dostlarım bilir sadece) çünkü ne yazdıysam o işlerde çalışırken yazdım. Bazen biz nimetin ne olduğunu bilmeyiz. Belki her sabah yazı masasının başına oturup roman yazma lüksü olan birisi olsaydım, gerzek bir herif olur çıkardım, bilemeyiz. Ama çok isterdim başka bir işim gücüm olmasın da sürekli düşüneyim okuyayım yazayım. Kim istemez ki...

Yeni çıkan öykü kitabınız Vicdan Sızlar adını taşıyor. Farklı temalara ve biçem kaygılarına sahip öyküler yer alıyor kitapta.

Adına uygun öykülerin de ağırlıkta olduğu söylenebilir. Rahat ve doğal bir anlatımla kurulan ve fakat okuyup bitirdiğimizde içimizi sızlatan, çocuklara değgin öyküler daha baskın sanki. İnsan büyüdükçe, yaşı ilerledikçe çocuğa, çocukluğa daha çok mu sokuluyor sizce? Dünya en çok onları mu incitiyor, üzüyor?

Bir taraftan bakıyorum, dünyada korkunç şeyler yaşanıyor. Bir taraftan bakıyorum, dünya tarifi hep kan ve gözyaşının tarihi zaten. Hangi sayfasını açsak büyük savaşlar yıkımlar. Burada masum edebiyatı yapmanın anlamı yok, çocuklar ölmesin filan gibi laflar, hep çocuklar ölüyor duyarlılığı, bunlardan hoşlanmıyorum. Daha yukarıdan baktığımız -bakmayı becerebilirsek eğer-, zaman gördüğümüz, 'asra andolsun, insan ziyandadır,' hakikatı. Biz bu konuda ne yapacağız. Bir sınav veriyoruz. Ama bu sınavdan alınımız ak nasıl çıkacağız. Tivit atarak mı, roman yazarak mı, savaşarak mı? Misal Gazze bombalandığında sınav kimin sınavı. Bombadan kaçan kumsaldaki o çocukların sınavı değil. Onların gideceği yer belli. Bu, dünyanın geri kalanının sınavı. Bakalım ne yapacaksınız deniyor bize. Biz de bakalım ne yapacağız diyoruz kendimize. Böyle böyle yaşıyoruz. Bir şey biliyormuş gibi konuşmuyorum, bilmediğimden konuşuyorum. Bazen korkunç bir utanç ve suçluluk duyuyorum. Sonra geçiyor. Sonra geçiyor ya, işte bu sebeple asra andolsun insan ziyandadır deniyor.

Bir de novella yahut uzun öykü yahut kısa roman sayılabilecek bir kitapla selamladınız okuru. İnsanın Acayip Kısa Tarihi de yeni yayımlandı. Kendi içinde sürekli devinen, yenilenen, sıçramalar yaşayan bir metin bu. Bu tür denemeler devam edecek mi? Cesur bir yazar mı Güray Süngü?

Cesur bir yazar ifadesi iddialı olur. Ben iddia sahibi değilim. Bu bir tevazu da değil, aman efendim ben kendi çapımda bir şeyler yazmaya çalışıyorum demeye kastediyor değilim yani, iddiasızım demekle.

Tutkulu olmak daha kıymetli. Bu uzun hikâye benim ilerde yapmak istediğim bir şeyin ön hazırlığı. Bir nevi taslağı. Bir denemesi. İlk adı mı. Ben çok sevdim. Okuyanlar benden de çok sevdi şimdilik. Beklemediğim bir etki yaptı. Bakalım zaman ne gösterecek. Gerçi biliriz ki her yazar, yazmak istediği o büyük eserini yazmadan ölür.

(Temmuz/Sayı 4/Kasım)

HANDAN ACAR YILDIZ İLE İNATÇI LEKE ÜZERİNE/ Konuşan: Erdem DÖNMEZ

İlk yayımlanan öykünüz ve bunun hissettirdikleri... Neler söylemek istersiniz?

İlk yayımlanan öyküm “Yokuş”tu. 2008 yılında *Dergâh* dergisinin sayfaları arasında kendine yer bulmuştu. O öykü yayımlanmasaydı, belki de bugün üç kitap ortada olmazdı. Öyküde yokuş çıkmaya devam...

Handan Acar Yıldız’ı gittikçe üretkenliği artan bir yazar olarak izliyoruz. Popülerlikten kendini koruyan, ismiyle değil metniyle öne çıkma kaygısı taşıyan bir yapınız var. Bu tavır elbette ki kalıcı olana işaret ediyor. Sizin öykü yolunda bir hedefiniz var mı, varsa bunu bizlerle paylaşır mısınız?

Sait Faik’in *Alemdağ’da Var Bir Yılan* isimli kitabında yer alan bir bölüm, hayattaki pek çok soruyla yüzleşirken aklıma gelir. Sık sık... Popülerlik üzerine düşünüyorsak eğer, ilk yayımlanan öykümün adının “Yokuş” olmasından mülahem Sait Faik’in “Öyle Bir Hikâye” sinden o bölümü aktarmak isterim: “Zeyrek’teki setlerin üzerine oturdum. Önümde Vefa. Atatürk bulvarında cinler top oynuyor. Rüzgâr, bir kaleden bir kaleye bulut atıyor. Yaşasın futbol maçları diyorum. Seddin hangi tarafından ineceğimi düşünmek istiyorum. Ömrümde bir kere estrar çekmişim Bursa’da. Yeşil camisinin avlusundaki sedde oturmuş Nilüfer ovasına şiiir

dizerken ne taraftan ineceğimi şaşırmıştım. Adamın biri geçerken çağırıp, ne taraftan ineceğim, diye sorunca adamcağız gözümün içine korku ile bakmış, sonra gülümseyerek elimden tutup indirmişti. Gözlerini lise kasketinin şemsiperine dikip: ‘Yapma bir daha delikanlı, demişti. İnmesi kolay. Biri gelir indirir. Ama bir de çıkmasını şaşırtırsan iflah olmazsın sonra, demişti’.”

Bugün popülerlik ile eleştirdiğimiz pek çok yazar arasında, geçmişte çok kaliteli eserler vermiş olanlar var. “Görünür olma balı” ağzına çalınınca kişinin buna direnmesi kolay değil zannımca. Popülerlik tanımının salt, eserin çok sayıda kişiye hitap etmesiyle ilgili olmadığını düşünüyorum. Popülerlik, kitle zekâsına ve kitle kültürüne hitap etmekle ilişkili bir tanım. “Nicelik”ten çok “kitle” kavramıyla ilgili. Edebiyatın zirvesinde ise hem kaliteli hem de geniş kesimlere hitap edebilen eserler bulunmakta. Fakat bu eserlerin sahibi olan yazarlara baktığımızda, hayattayken, yaşamın kenarında kıyısında kalmış insanlar olduğunu görüyoruz. O büyük yazarlar mezarlarından çıkıp gelseler bu gün, kendilerinden CV istesek, muhtemelen büyük şirketlerde iş bulabilecek parlak CV'lere sahip olmazlardı. Herkes Jerome David Salinger, Antoine de Saint-Exupéry, Sait Faik olmayı/olma(ma)yı başaramıyor elbette. Okuyucu “Yeni kitabınız ne zaman?” diye soruyorsa popülerlik yazara henüz uzaktır. Fakat yayıncı arayıp “Yeni kitabın ne zaman?” diye sorduğunda popülerlik yazara yakındır. Benim için henüz popülerlik “tehlikesi” oluşmadı. Sadece okuyucular, yeni kitabı soruyor. Yayıncı sormuyor. Bununla birlikte, daha çok okunan bir yazar olmayı ister miyim? Evet, elbette isterim ama popüler olmayı arzu etmem. O zaman yazarın içindeki özne, nesneden; yazan, yazdıklarından uzaklaşmış demektir ki, bunun adı da Yabancılaşma’dır.

Edebiyattaki hedefim ise, içimdeki özneyi nesneleştirmeden, kendime yabancılaşmadan, daha kaliteli öykü ve romanlarla daha geniş

bir okuyucu yelpazesine ulaşmak.

İnatçı Leke'yi ilk okuduğumda hemen hemen tüm öykülerin bir biçim sorunu üzerine yoğunlaşması dikkatimi çekti. Örneğin "Konuşma Çizgisi" adlı öyküde biçimin sınırları zorlanmış, öykü tanımının sınırları genişletilmiş diyebiliriz. Bu, aynı zamanda üstkurmaca ile devinim kazanan bir öykü. Siz öyküde biçimi nasıl bir imkân olarak görüyorsunuz?

Biçimi; araç, vesile olarak görüyorum. Vasıta, adı üzerinde ulaştırıcıdır. Fakat doğru seçilmediğinde yarı yolda bırakır. Varılacak yere götürmez. *Ne* yazdığımıza dair yenilik içinde olma ihtimalimiz yoktur, hemen her şey zaten söylenmiştir. *Nasıl* yazdığımıza dair yenilik içinde olma ihtimalimiz oldukça düşüktür. Öykü tarihine dikkatli bir göz gezdirmemiz, bu konuda ayaklarımızı yere bastıracaktır zaten. *Ne* anlattığımız ile *Nasıl* anlattığımız arasında doğru kurulmuş bir bağ bizi özgüne, dolayısıyla yeniye daha fazla yaklaştıracaktır. *Ne* anlattığımız anlatının varlık sebebinden ayrı düşünülemez. Ancak varlık sebebini bütünüyle karşılamaz. *Nasıl* anlattığımızın, anlatının varlık nedeniyle doğrudan ilgisi vardır fakat bunu tamamen o da karşılamaz. *Ne* ile *nasıl* birlikte düşünülmeli. Biçim, saplantı ya da takıntıya dönüştüğünde öze zarar verir. Öyküyü var etmeyi amaçlarken "aşırı yaratıcı" bir biçim öykünün özünün yok olmasına sebep olabilir. Siz madem soruyu somutlaştırarak sordunuz, ben de "Konuşma Çizgisi" üzerinden açıklayayım. Oradaki ana karakter, *italiktir*. Hem *italik* hem de ana karakter olması hayatın ve insanlar arası ilişkinin çelişkisine yapılan bir atıftır. Yan karakter ise **kalındır**. Hem bold hem de yan karakter olmasını, ilişkinin çelişkisine yapılan atıf olarak düşünebiliriz. İtalik karakter kırık ve kırgındır, tıpkı biçimsel olarak eğik olmanın kahramana yansımasıdır. Kahramanlardan biri çok az konuşmasına rağmen muhatabının onu anlamasını, ağzından çıkmayan sözleri tahmin etmesini bekler. Oysa kendinden emin karakter, kap**kalın** ve

eğilmeden durmaktadır. Cinsiyetten soyutladığım ve bu konuda seçimi okuyucuya bıraktığım iki kahramanın ruh hallerini yazı biçimine dönüştürdüm. Kırgın olan karakter için, “sözcükler boğazına tıkanı, gözleri doldu, gözlerini başka yere kaçırdı” şeklinde ifadeler kullanırsam benim için çok sıradan ve arabesk olacaktı. O nedenle kırgın ve içli karakter *italik konuşma* çizgisine; kendinden emin tok karakter **kalın konuşma** çizgisine dönüştü. Öykünün sonunda da tüm noktalar yazıya dönüştü.

Bununla birlikte yine biçimsel manada postmodern kurgu öğeleri öykü için bir imkân mıdır, yoksa anlatısallığı tıkayacak bir yapı mı? Tüm öykülerinizi bir arada düşündüğümüzde hikâyenin oyunlaşmadığım, ciddiyetini koruyan, yer yer ironiden beslenen derinlikli bir yapıda olduğunu söyleyebiliriz. Toparlarsak, **modernist-postmodernist biçimin imkânları üzerinde neler söyleyebilirsiniz?**

Az önce de belirttiğim gibi biçim öze zarar vermediği sürece, özellikle postmodern anlatım teknikleri bir sihirbaz gibi kullanılabilir. Okuyucuyu yanıltmak anlamında değil, gerçeği oyuna dönüştürmek, okuyucunun heyecan ve merakını diri tutmak anlamında. Ama sürekli şapkadan tavşan çıkması da insanları sıkmaya başlar. Üst kurmaca tekniğini, öykünün ciddiyetini bozacağı endişesiyle (herkes için aynı durum elbette geçerli değil) daha seyrek kullanırken postmodern anlatım imkânlarından en çok, parçalı anlatım biçimini kullanmayı seviyorum. Metni parçalayıp, parçaların yerini değiştirmeyi, lineer çizgiden çıkartıp inişli çıkışlı hâle getirmeyi seviyorum. Bana bir madde içindeki atomların birbiriyle ilişkisini hatırlatıyor parçalı yapı. Merak uyandırıcı, hareketli, hareketli olmasına rağmen ilintili. “İroni”nin de bir anlatım imkânı olarak, dramı arabeske dönüştürmekten koruma bağlamında vazgeçilmez önemi olduğunu düşünüyorum.

Öykülerinizde dil oyunları, kelime tasarrufları, eksiltmeler, yinelemeler, zıtlıklardan faydalanma, anlamsal karşıtlıklar oluşturma, imge üzerine yoğunlaşma gibi dil ustalığınıza işaret eden göstergeler var. “Sert Bir Terslik”, “Şedde ile Cezm Arasında”, “İğne Deliğinden Geçtim” bunlardan en dikkat çekici olanları.

Bahsettiğiniz bu hususlar yine benim sevdiğim bir biçim olan “parçalama” ve “parçalar arası bağ kurmayı” tercih etmemle ilgili. Sadece metni değil kelimeyi de parçalayıp kelime ile metin arasındaki bağı vurgulamakla ilgili. Mesela Arapçada şedde iki kere okuma, durup devam etmeye, cezm ise duraklamaya karşılık gelir. Ve şekilseldir. Bu iki imla/ses olayını hayattaki bazı anlar ve duygularla örtüştürerek anlatmaya çalıştım bahsettiğiniz öyküde. Buna alegori de diyebiliriz belki, duygu ve durumların biçimle temsili. Öyküdeki şedde bazı duygulara karşılık geliyor. Cezm de bazı duygulara karşılık geliyor. Çok ani gelişen olaylar ve durumlar karşısında şoka girer ya insan. Şok denilen o tepkisiz, kıpırtısız hâl, aslında tepkinin aşırılığının ve derinliğinin göstergesidir. Kimse sığ duygulanımlar sonrası şoka girmez. Bu nedenle şiddetli duyguları cezm ile şekle büründürürken, bir an duraklasak da yolumuza devam edebilmemiz yönünde engel teşkil etmeyen duyguları ise şedde işareti ile biçime büründürdüm. Tüm bunları, öyküyü izah etme açıklama kaygısıyla değil, kitapta hiçbir tercihin tesadüf olmadığını ifade etmek için söylüyorum size. Çelişki, daha da çok çatışma, öykülerin merkezinde olan duygu zaten. Duygu ya da düşünceden herhangi birinin, öyküde diğerinin önünde olması taraftarı değilim. Duygu ve düşüncenin (didaktiklik tuzağına düşmeden) öykülerde buluşmasını arzu ediyorum. Yazarken, dileğim ve duam bu. Okurken ise hassasiyetim bu. Gazetecilikte “masa başı haber” diye bir tanım vardır. Hareketli ve aktif olması gereken her ne ise onu masa başıyla ya da beynin çeperiyle sınırlamak onun özüne zarar vermez mi? “Öykü” yü, haber verme, haberdar etme fiillerinden

çok öte bir tür olarak görüyorum. Haber bile masa başı olamıyorsa öykü “masa başı” olmayı hiç kaldırmaz. Hiç hak etmez.

Bugün için öykü türünün dil üzerine böylesi yoğunlaşması bana edebiyat tarihimizde nazmın nesre dönüşmesi sürecini hatırlattı. Klasikten moderne geçerken bizi nesirle buluşturan perspektif fikri oldu malumunuz. Bugünse tam tersi bir durum olduğunu düşünüyorum. Öykü, nesrin kısırdöngüsünü bozmaya yeltenmiş, kendi içine kapanan anlam katmanlarına sahip bir nesir türü oldu. Hatta sizin öykünüzde de gördüğümüz şiir diline ait yinelemeler, eksiltmeler, şiirsel bir ahenk oluşturuyor. Bugün, hem sizin öykünüz hem de günümüz öyküsü için ortak düşünürsek, öyküdeki bu dilsel değişimi, şiirselleşmeyi nasıl yorumluyorsunuz?

Savaşların, bilhassa Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'nın edebiyat üzerinde çok büyük etkisi olmuştur. Klasik edebiyattan moderne geçişte pek çok faktör etkilidir. Ancak iki durum, etki yönünden baskındır. Osmanlı'nın son dönemlerindeki yoğun savaşlar, yenilgiler ve işgaller, hayal kırıklığına, yenilgiye, yıkıntıya uğramış bir toplumu, tasavvufa karşı daha şüpheli ve temkinli bir bakışa itmiş olabilir. Henüz ulus devlete geçilmemiş olursa da, bir yandan Turancılık, Osmanlıcılık söylemleri diğer yandan cemaat toplumundan cemiyet toplumuna geçilmesi, Avrupa'daki “Aydınlanma” fikrinin de yansımasıyla “birey”in ortaya çıkması, edebiyatta soyut/genel/alegorik/mutlak/mükemmel/kahramandan somut/tekil/birey/münferit/günah işleyebilen/karaktere geçilmesini sağlamıştır. İdeal kişiden, hataya düşebilen kahramana geçişte “birey”in topluma olgu olarak girmesinin etkisi olmuştur. “Birey” ile “evrensel” arasında gidiş gelişin algıya ve dolayısıyla sanata yansması olan modernizme bir tepki olarak postmodernizm doğmuştur. Postmodernizmde ise; “birey” kavramı önemini artırarak varlığını idame ettirirken, evrenselle yerlinin,

küreselle yerelin, globalle lokalin sentezinden küyerel/glokal eğilim ortaya çıkmıştır. Modern dönemin yüceltilen yalnızlığı, postmodern dönemin ironik hâle getirilen yalnızlığına evrilmiştir.

Tıpkı fotoğraf makinesi ve kameranın icadının resim sanatını etkilemesi gibi kitle iletişim araçlarındaki gelişim de edebiyatı etkilemektedir. İnsanın habere, çok hızlı ve acıyı pazara çıkarıcı olarak ulaşmasının ardından artık edebiyat eserleri de haberdar etmekten ziyade, insanın vicdan gösterisini sorgulayıcı bir dile evrilmiştir. Yorumsaldır.

Toparlayacak olursak toplumsal gelişme ile teknik değişimin bir-biriyle ilintili olmasının sonucu olarak bütün gelişmeler, sosyal medya gibi oluşumlar, edebiyatın anlatım tekniklerini etkilemektedir. Etkilemeye devam edecektir. Postmodern anlatılar, modernizmi eleştirmek yönüyle tekrar devirsel olarak klasik döneme ait bazı özelliklere yüzünü çevirmiş olabilir. Bugün şiire yakın öykülerle bu nedenle karşılaşılıyor olabiliriz. Ayrıca, az önce altını çizdiğim gibi böylesi haber bombardımanına tutulduğumuz bir dönemde metinler, haber vermekten öte, olaysal olmaktan öte lirizme yaklaşmış olabilir.

İnatçı Leke adlandırması, diğer öykü kitaplarındaki yapıyı hatırlatıyor. Öykülerinizin ortak paydasını taşıyan isimler seçiyorsunuz kitaplarınıza. Örneğin 'Ağır Boşluk paradoksu', çelişki içeren öykülerle yansımıştı kitabınıza. İnatçı Leke'deki öykülerin ortak paydasının modernite eleştirisi olduğunu söylemek mümkün mü? Bir türlü kaçamadığımız, memnun olsak da olmasak da içinde tutsak kaldığımız moderniteye bir tepki midir İnatçı Leke? Adlandırma, bende modernite eleştirisi bağlamında felsefi, bir deterjan reklamından hatırladığımız bağlamda da ironik bir çağrışım uyandırdı. Ne dersiniz?

Yazmak, yaşarken zorlanan insanların işi. Kitap bastırmasa, yazar

olmasa bile üzüldüğünde eline kalem alıp hislerini döken insanlar tanıyorum. Bazen bir insan marketteki kasiyerle dahi iletişim kurarken zorlanabilir. Komşularıyla, akrabalarıyla aynı şekilde... Marka giymeyi saçma bulan; bir giysiye, bir koltuğa, bir vazoya yüksek miktarda ödeme yapmayı saçma bulup, bunu özgüvensizlikle ilişkilendiren bir insan bu devirde ne kadar sosyalleşebilir sizce? İçinde bulunduğumuz çağ modern çağ olduğu için modern çağı eleştiriyor gibi görünsem de aslında derdim yaşamın kendisiyle ilgili. Ortaçağ'da yaşasam o zaman da o çağda yaşamaktan ötürü mutsuz olurdum. Hangi çağda yaşarsa yaşasın, yaşarken zorlanan bir kişi, elbette bazen kendisinden kaynaklanan nedenlerle, sorulara kolay cevap bulamayıp, bulduğu cevaplarla tatmin olmadığı için bulunduğu zamanı eleştirirdi. Bin yıl önce yaşasa da bin yıl sonra yaşasa da böyle olurdu.

“Korkuyu Beslerken” Oğuz Atay’a göndermede bulunuyor, kümesteki korku ile Atay’ın “Unutulan” öyküsündeki tavan arası, bilinçaltını işaret etme anlamında benzerlik içeriyor. Kitabın ilk öyküsü olması dolayısıyla Atay’la bir dil ortaklığı kurduğunuz söylenebilir mi? Daha geniş sorarsak, öykü dilinizi kurarken birincil olarak beslediğiniz isimler kimler?

Evet, “Korkuyu Beslerken” öyküsü başlık itibariyle “Korkuyu Beklerken” e atıfta bulunmaktadır. “Tutunamayan birey” ve “ironi” anlamında zaman zaman Oğuz Atay’la dil ortaklığı kursam da, öykülerimin tamamı aynı tarzda yazılmadığı için, bütün öykülerde Oğuz Atay’la özdeşim kurmuş bir dil kullanmadım. Bununla birlikte, bir okur olarak “Korkuyu Beklerken” burnumun direğini sızlatan eserlerden biridir. Etkileşim anlamında zihnimde bir batık desenin var olduğunu düşünüyorum. Tek bir yazarın bütün eserlerinden ziyade farklı yazarlara ait farklı eserlerin bilincimi etkisi altına aldığı hissindeyim. Bir kişinin yazdığı ilk öykünün dahi etkisi altında kalabilirim. Ancak “masa başı” öyküyü artık sezebiliyorum. Bunun zıddı olarak

büyük bir duygulanımla yazılmış ama kurgusal bağlamda hiç kafa yorulmamış, ben bunu nasıl anlatsam diye hiç kaygılanılmamış öyküleri de tanıyabiliyorum.

“Ateş İnsanlar”da çocukluktaki masalın gerçeğe dönüştüğünü, yetişkinlikte ise gerçeğin masallaştığı görüyoruz. Hepimizin çocukluğu büyüdü bir masal dünyası... En azından bizim kuşak için halen böyle. Çocukluk ile yetişkinlik arasındaki masal-gerçek çatışması öykücülüğünüz için ne ifade ediyor? Özellikle bu son kitaptaki gerçeküstü masalsı anlatımı yetişkinlikte aranan çocukluk, bir öze dönüş olarak yorumlayabilir miyiz?

Masalla gerçeğin çatışması çocuklukta başlar. İnsan bu çatışmadaki iki tarafı uzlaştırarak büyür. Büyümeyi öğrenmek, bir bakıma masalla gerçeği uzlaştırmaktır. Bazı insanlar, tarafını gerçekten yana belirler. Bazıları ise tarafını masaldan yana. Bazı insanların zihinlerinde ise bu çatışma devam eder. Sürüp gider. Arada kalırlar. Bir o tarafa bir bu tarafa geçerler. Bu öyküdeki kahraman, arada kalanlardan. Ateşin sönmesi ile küle tutulma arasında bağ vardır. Çünkü ateş varlık itibariyle yok olmadığı için, en başta kendisi yok olmadığı için külli bir yok etme özelliğine de sahip değildir. Neyi yok etme iddiasında olursa olsun ardında kül bırakır. Yani tortu bırakır. Büyümeyen her çocuk, tortulara karşı içinde aşk geliştirir. Veya tersinden bakacak olursak, içinde tortulara karşı aşk geliştiren her kişi aslında çocuktur. İnatçı Leke'deki çoğu karakter çocukluğu iç cebinde taşımaktadır. O engin denizle, çocuklukla aralarında kurdukları bağ sayesinde nefes almaktadırlar.

Aynı öyküde gül-kül arasındaki fonetik ve semantik uyum klasik edebiyattaki gül istiaresini de hatırlatıyor. Ağır Boşluk'ta karşılaştığımız örtük tasavvufi söylem burada da var. Geleneksel değeri ve dokunulmazlığı yeni bir şekilde karşımıza çıkarıyor.

“Ateş İnsanlar”daki karakterin toplumsal dönüşümümüzden olumsuz etkilendiği, zaman duygusunu dahi yitirdiği görülüyor. Yine diğer öykülerde Kur’an kıssalarına, Hz. Âdem’e, Hz. Nuh’a göndermelerde bulunuyorsunuz. Kısacası geleneksel söylem, dönüşüme uğrayarak öykünüze yansıyor ve karakterleriniz genellikle hayata karşı yabancılaşmış, huzursuz, varoluşsal sorgulamada olan, köklerini arayan ve çelişkiler barındıran bir zihin yapısı sergiliyor. Bu tavrın öykücülüğünüz bağlamında yeri nedir?

Karakterlerin genellikle hayata karşı yabancılaşmış, huzursuz, varoluşsal sorgulamada olan, köklerini arayan ve çelişkiler barındıran bir zihin yapısı sergilediği konusunda çok haklısınız. “Kayıp” ve “Ateş İnsanlar” arasında kurduğunuz bağ konusunda da size itirazım yok. Öykülerde zamanın ve mekânın belirsizliği, düşünce ve durumların zaman ve mekânla sınırlı olmadığını gösterme amacı taşıyor. Sınırlardan uzak durmak (burada nihilist anlamda bir sınır tanımazlıktan bahsetmiyorum), yargılayıcı, yadırgayıcı ve özellikle indirgemeci anlamda sınırlardan uzak durmak hem *Ağır Boşluk* hem de *İnatçı Leke*’nin vazgeçilmezlerindendi. İndirgemeciliğe olan tepkimi zaman ve mekânı belirsiz hâle getirerek ifade ediyorum. Zaman sorusuna vereceğiniz cevapla yaradılış sorusuna vereceğiniz cevap ontolojik anlamda birbiriyle ilişkilidir. “Zaman” ve “mekân”ı belirlenmiş olarak ele almak yerine, aksine belirlenmemiş olarak ele almanın, diyalektik bir derinlik olarak sözün imdadına yettiğini düşünüyorum.

Gül-kül/ Ateş İnsanlar-Kayıp/ Ağır Boşluk-İnatçı Leke arasındaki bağa gelince, kadim kültürdeki gülden küle doğru ilerleyen akıştan ziyade külden güle doğru giden bir anlatım söz konusu. Salt, kaybettiğine, tükettiğine, yitirdiğine duyulan bir özlem değil mevzu bahis olan. Kaybetmişlik’in, Tüketmişlik’in, Yitirmişlik’in kendisine duyulan bir özlem var. İşte tam da bu noktada, küle duyulan özlem, güle duyulabilecek özlemden kat be kat fazla. Tam da bu noktada külün

kokusu gülün kokusundan kat be kat daha güzel. Kaybetmişlik, tüketmişlik, yitirmişlik duygusu içinde gülün (güzelin, hazzın, tat alma ve mutluluğun) öneminin yok olması. “Kayıp” öyküsünde bir yerde ifade ettiğim gibi, biraz da “gerçek bir acının sahte mutluluğa tercihi” ile ilgili bu bakış. İki öykü “haz”, “acı” ve “gerçek” kavramlarıyla ilgili. İki öykü arasında benim zihnimde kurduğum bağı sizin de okuyucu olarak kurmanız bende mutluluk yarattı. Bazen üstü örtülü şekilde yaptığım ilişkilendirmenin okuyucuda karşılık bulması beni çok mutlu ediyor. Evet, iki öykü bağlantılı, gerçek-sahte ile acı-haz arasındaki bağı değiniyor.

“Kayıp”ta hakikati arama yolculuğu öznenin kendini bulmasıyla son buluyor. Hakikatten kopan gerçeklik, modern belirsizlikte, seküler imkânsızlıkta, metaforik dil kullanımıyla işleniyor. Yer yer deneme türüne de meyillenen, anlam, imge, öykü dili, şiirsellik konularına yer veren, altı çizilip notlar alınası felsefi, ideolojik ifadeler içeren açık uçlu bir metin. Günümüz insanının gerçekle imtihanı, gerçekle avunmaya çalışmasındaki çıkmazdır bu. Ve arayışımızdaki her adım, öyküdeki kelime kabukları gibi daha sert çarpıyor yüzümüze. Öyküdeki özne bir model olarak aradığını buluyor belki. Peki, insanlığın bugünkü ruhsal çıkmazı, duyarlık uyandırmayan savaşları, değerler yitimi gibi çıkmazlarından arınması için sizce ihtiyacımız olan şey nedir?

Denge. İnsanın ve dolayısıyla insanlığın en çok dengeye ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. İtidal ve istikrara... Özellikle de Doğu toplumlarının bugünkü hâli göz önüne alındığında. İki gözünüz miyop olduğunda hemen fark eder doktora gidersiniz, oysa tek gözünüz miyop olduğunda fark etmeniz uzun zaman alır. Müsaadenizle izlediğim bir film den sahneyi paylaşmak istiyorum sizinle. Mustafa Akkad’ın çektiği Çöl Aslanı Ömer Muhtar filminde gözümün önünden gitmeyen bir sahne vardır. İşgal kuvvetleri karşısında bir direnişçi olan

Ömer Muhtar öğretmendir. Etrafında topladığı çocuklara ders verir. Derste Rahman suresini okurken, Allah bize şefaatinin nasıl göstermiştir, diye çocuklara sorar. Biri, bize konuşmasını öğreterek, der. Başka biri, dengeyle der. Muhtar, serçe parmağının üzerine gözlüğünü oturtarak şöyle der: “Evet, denge olmazsa her şey dağılır.” Sürekli ütopyalar besleyip kahramanlar yaratmak yerine dengenin peşinde olmalıyız belki de. Nitekim dışarıdan gelen müzik sesinin çocukların dikkatini dağıttığını gören Muhtar, onları oyuna salar. Kulakları müziğe gitmiş çocukları zorla derste tutmanın disiplin demek olmadığını bilir.

“Zabıta” adlı öyküyü okurken aklıma Necati Mert’in “Lenduha Önünde Bir Çocuk” öyküsü geldi. Sizin öykünüzdeki çocuk, karşısına bir makinayı değil, zabıta’yı alıyor. Söylem, ideolojiden uzaklaşıyor ancak eleştiri aynı. Bu bağlamda sanatta ideolojik söylemin yeri, sanatın toplumsallaşması, toplumu doğrudan yansıtmaması hakkında düşünceleriniz nedir?

Kendinize durmak için bir nokta tayin edip, herhangi bir acıyla aranıza, durum ve zamana göre değişen uzunluk ölçüleri koyarsanız, ideolojik bakışa sahipsizsiniz demektir. Benim bulunduğum nokta bu; buradan bakınca şuna üzülmeli buna üzülmemeli, şuna tepki göstermeli buna tepki göstermemeliyim. Bulunduğum nokta; filanca acıya iki kilometre uzaklıkta, falanca acıya on kilometre uzaklıkta, ötekine yirmi kilometre uzaklıkta, şu acıya ise on santim uzaklıkta diyorsanız o zaman ideolojik açıdan bakıyorsunuz demektir. İnancın, Allah’a hesap vermenin, Allah’a hesap vermekten korkmanın ideolojilere üstünlüğü ise burada başlıyor: Bütün acılara eşit uzaklıkta olmak. İnsanın maruz kaldığı veya kalabileceği bütün acılara eşit uzaklıktaysanız, o zaman ideolojik prangalarınız yok demektir. Ben edebiyatın söylemek istediklerini ideolojik söylem üzerinden değil de kurgusal olarak vermesinin sanatı daha dolgun ve doygun kıldığı inancında-

yım. İnsan, toplumun yapı taşı. İnsanı anlatırken toplumsal olanı da anlatmış olursunuz. Simgesel/sembolik anlatımın apolitik anlatım olmadığına inandığım gibi bireysel olanla toplumsal olan da gözümde kalın ve kırmızı bir çizgiyle ayrılmıyor.

Sizin öykü diliniz için genelleştirebileceğimiz bir yargı da nesne problemi. Nesnelere canlılık atfedip hayatın detaylarını yakalıyorsunuz. Ruh yüklediğiniz nesneler, öykü tarihimizde belki de bu yönünüzle anılmanızı sağlayacak. Nesnelerin size açtığı kurgu ve anlatım imkânlarından biraz bahseder misiniz?

Nesnelere ruh yükleyip, onları konuşturmam, tamamen kendimi sınınamamla ilgili. Kırılan bir bardağı anlatabilirim, kırılan bir insanı da anlatabilirmişim gibi geliyor. Çünkü nasıl ki bardak değilsem, o insanın yaşadığını da bizzat yaşamış değilim. Peki, buna rağmen, dışarıdan biri olarak o insanı ne kadar anlatabilirim? Bu, insanı nesneleştirmek değil. Nesneler üzerinden kendimi sınıyorum.

“Kanser” adlı öyküde diğerlerinden farklı bir yapı var. Hemen hemen tüm öykülerde görülen imgesel anlatım “Kanser”de çözülüyor; hissi yakalayan, kendini çabuk ele veren, etki gücü yüksek bir görünüm sergiliyor. Bir anne ile kanser hastası çocuğunun öyküsünde dil yapısını değiştiren nedir?

İmgesel anlatımı tercihen kullanıyorum. Yani, gerçekçi dili kullanamıyorum, bari imgesel anlatayım diye bir durum veya tavır söz konusu değil. *Ağır Boşluk*’ta da gerçekçi öykülere yer vermiştim. İmgesel anlatımın kendi tercihim olduğunu, bazı öykülerin imgesel anlatımı gerektirdiğini ama bütün öykülerin böyle olmayabileceğini okuyucuya sunmak adına...

Kitabın son öyküsü, küçürek öykü tanımlamasına da uyan “Çiy”de finali “Hem çiçekler terini, gözyaşıyla atar, koşamayan her şey gibi” cümlesiyle yapıyorsunuz. Bir çaresizlik anlatıyor bu

ifade. Genel olarak modernite eleştirisi içeren İnatçı Leke'nin bu son cümlesi bağlamında kitabın da ulaştığı sonuç yine bir çıkmazdır denebilir mi?

Evet, tam da budur. Çıkmaz! Size ilginç gelir mi bilmem, dar sokaklı, fakir semtlerin sokaklarında yürümeyi çok severim. Sokakta yürümek benim için okyanus kenarında yürümek gibi olur bazen. Ve çıkmaz sokakları çok severim. Çoğu zaman sokağın sonundaki ev keşke benim evim olsaydı demişimdir. Çıkmaz öyküleri sevdiğim için mi çıkmaz sokakları seviyorum yoksa çıkmaz sokakları sevdiğim için mi çıkmaz öyküleri seviyorum bilmiyorum. Belki de ikisini de birbirinden bağımsız olarak seviyorumdur.

Günümüz edebiyatı, türlerin iç içe geçmesi, yayın piyasasının reklam aracılığıyla nitelik farkı gözetmeksizin popüler ürünleri desteklemesi, dergiciliğin yaygınlaşmasının yayınlanan ürünlerin niteliğine olumsuz tesirini yaşıyor. Orhan Pamuk'un *Saf ve Düşünceli Romancı*'da bahsettiği saf okurun nitelikli metne ulaşmasında pek çok piyasa engeli var artık. Bugünün genç ve saf okurunu nitelikli metne/öyküye yönlendirmek için tavsiyeleriniz ne olur?

Bugün pek çok öykücü, kitap çıkarmadan önce daha çok, dergilerde görünüyor. Ben gençlerin, f... Dünyaya görüşüne sahip en az iki edebiyat dergisini her ay edinmesini öneriyorum. Her ay aynı dergileri almak yerine dönüşümlü de alabilirler. Hatta zaman zaman taşra dergilerine de bütçe ayırsınlar. Ve edebiyatın iyi örneklerini okumalarını... Geçmiş dönemlerden. Hem şiirde hem öyküde 50 kuşağını (İkinci Yeni'yi) muhakkak okumalarını. Orhan Pamuk'un ise herkesin burun kıvırdığı dönemde, herkesin "Aydınlanma"yı taassuba dönüştürdüğü dönemde Doğu klasiklerini disiplinle okuduğunu ifade etmesi çok önemlidir. Doğu-Batı, taşra-merkez okumaları deyince,

“denge”ye, dönüp dolaşıp bir devrimcinin, Ömer Muhtar’ın rahlesi-ne vardık galiba.

(Türk Dili/Sayı 772/Nisan)

ALİ HAYDAR HAKSAL İLE SÖYLEŞİ/Konuşan: Harun YAKAER

ÜMMETİN ve İNSANLIĞIN YÜKÜNÜ TAŞIYORUZ

Yaşım ve kalemim ilerledikçe yeni bir yol üzerinde olduğum farkındayım. Ama çetin ama çetrefilli. Önemli olan yönün sapmamasıdır. Kolay olan her insanın tercihi elbette. Ama ben omuzlarımdaki ağır yük ile, sorumluluk ile nereye nasıl ve ne kadarını taşıyım ona bakıyorum. Biliyorum ki kalemimden dökülen her sözcük benim yol arkadaşımıdır ve hatta bana tanıklık edecek olanlardır. Yazdıklarım benim yol arkadaşlarımdır. Omuzlarımda bulunan yazıcı meleklerin de tutanaklarım dâhil oluyorum. Olumlu ya da olumsuz orada defterim kabarıyordur, biliyorum. Bu gözle kendime bakıyorum.

Öykü, son zamanlarda bir atılım içinde. Olumlu yandan bakınca daha çok şiiri seven ve olumsuz yönden bakınca sosyal medya etkisiyle görsele kendini kaptırmış, tweet uzunluğunda yazılar dışında bir yazıya bakmayan bir toplum içinde öykünün bu gelişimini neye bağlıyorsunuz?

Ali Haydar Haksal: Öykü, şiir ile roman, deneme arasında bir yerdedir. Bazan şiirin rolünü üstlenir, bazan romanın ve denemenin. Ama asıl işlevi kendisine ait olan alandır. Biz de biliyoruz ki öykü yeni bir tür. Batılılaşma sonrasında yabancı düşüncelerin etkisinde bir yerde idi. Ama artık kendi asıl rolüyle kendi ruhunda yer aldı. İslâmi düşünce izleyinde ki bizler, kendimizi Necip Fazıl, Sezai Karakoç’tan sonra Rasim Özdenören ile öykü damarını yakaladık. Asıl çıkışımız

bundan sonradır. Bizim kuşağımız bunu epey açışladı ve yol aldık. Epey de emek verdik. İsrar ettik. Bizden sonraki kuşakta bir patlama halinde. Bizim zamanımızda, yani 1970 li yıllarda, okuyacağımız öykü kitabı sayısı beşi geçmezdi. Bugün için durum çok farklı. Elbette bu sevinilecek bir durum. Niteliği zamana bırakalım. Umanım ki bu yeni kuşak iyi bir çıkış yakalar.

Sosyal medya her şeye tuzak. Buna şiir de, roman da, öykü de dâhildir. Sorumluluğunu bilenler bunları takılmamalı. Yoluna bakmalı. Eser ortaya koymalı. Kültür tarihinin raflarına eserlerini dizmeli ve sıralamalı. Zamanla onlar yerlerini bulurlar. Öykü, kendine alan bulur. Uzun, kısa fark etmez. Günümüzde öykü ilginin bir nedeni de bu olmalı.

Çoğu kez eserlerinizi kahraman bakış açılı olarak yazıyorsunuz. Mehmet Özger'in sizin öykücülük ve romancılığınız hakkında yazmış olduğu kitabında da bu konuya değiniliyor. Fakat biz asıl özneye, yani size sorarsak bunu tercih etmedeki sebep nedir? «Ben öyküsel» tanımlamasına katılıyor musunuz?

Ali Haydar Haksal: Tabî bir üslup sorunu. Ancak ben merkezli ama çok daha rahatım. Her benin yerine kendimi koyuyorum, kişilerim benleşiyor. Oradaki benler ben değilim, anlatıcılarım. Onlarla içli ve samimi konuşmalarımdır. İçimde çoğalıyorlar. Ben diyorsam ben değilim ama anlatan benim, Okuruma ya da kendime mektuplar yazıyorum gibi. Böyle mi desem başka bir şey mi? Tabî üçüncü tekil şahıs bakışıyla yazdıklarımda çok ve yoğun. Önemli olan anlatabilmek. Asıl sorunda bu bence anlatabilmek ve okurda karşılık bulmak.

“Yaşadıklarımın yazdıklarımınla birebir örtüşmesinden korkuyorum” dediğiniz İki Ateş Arasında romanınızda sizi buluyoruz. Bunun yanında Öykü Ağacı adlı kitabınızda ise “Öykümün dudakları arasındaki öyküde ben varım” diyorsunuz. Acaba eserleriniz de sizden sadece izler mi var yoksa eserleriniz sizin yaşamı-

nızın kurmacaya yansımış hali mi?

Ali Haydar Haksal: Anlatacaklarım ile iç içeyim. Onlarda kendilerini anlatıyorlar. Kendilerini anlatırken okur ile bütünleşiyorlar. Yazıldıktan sonra ben olmaktan çıkıyorlar. Elbette ruhundan çimdikleyerek katıyorum. Orada hem ben varım hem yokum. Anlatıcı ben olduğuma göre. Eğer anlatılanlar benimle örtüşmüyorsa bende karşılık bulmuyorsa başkasında nasıl bir karşılık bulsun ki.

Eserlerimde çoğalan benler var. Her ben ayrı karakterlerdir. Ama bir bakmada Çoğalan ben varım. Karışık bir şey oldu değil mi? Bütünne bakmak gerekir. Bu kadar öykü, roman ve tipleri arasındaki beni yakalamak ne kadar da zor değil mi? İki ateş arasında da; Şermin, Adan, Arif, Yasemin her biri ayrı tipler. Her tipin dünyasındaki ben onların ruhlarında geziniyorum. Onların yerine kendini koymasam nasıl anlatabilirim ki. Öykü Ağacı denemelerimde bu konuyla ilgili epey ayrıntılı bilgi var.

Cahit Zarifoğlu, genç yazarlara tavsiyelerde bulunurken, onlara yazdıklarını farklı bakış açılarıyla tekrar tekrar yazmalarını söylüyor. Acaba siz öykülerinizi oluştururken böyle bir yola başvurduunuz mu? Ya da siz öykülerinizi yazarken nasıl bir yöntem, yol izliyorsunuz?

Ali Haydar Haksal: Tabii ki Cahit Zarifoğlu'nun bizi yönlendirmesi, etkilemesi gerçeğini yadsıyamayız. Bizim için bir şans oldu merhum Zarifoğlu. Evdeki Yabancı'da yer alan, psikolojik gerilimi yüksek, insanı ruhunu gıcık gıcık eden öykülerin yoğunluğunda iken beni uyaran bir mektup gönderdi. Altı ay elime kalem alamadım. Daha sonra «Dağa Yeni Vuruldu» ile «Ölen Babamdı» öykülerini yazdım. Yeni bir alana geçtim. Ya da yeni bir adaya geçiş yaptım. Bundan sonra bu süre geldi.

Amatör ruhluym ve hep arayış içindeyim.

Bir öykü toplamına başlarken bir daire kuruyorum o bitince bir yenisine geçiyorum.

İnceleme türünde eserler verdiniz. Mehmet Akif, Necip Fazıl, Sezai Karakoç ve Cahit Zarifoğlu. Bunlara yenileri de eklenecek midir?

Ali Haydar Haksal: Eksik sıralamışsınız. Rasim Özdenören ile Mehmet Akif İnan da yayımlandı. Mehmet Akif İnan, Eğitim Bir Sen yayınları arasında çıktı. Hakkında yazılarım olan ama henüz tamamlanmamış dosyalarım da bulunuyor. Erdem Bayazıt, Nuri Pakdil ve Alaeddin Özdenören var sırada. Bunlara zamanım yeter mi bilmiyorum. Bir de bunlara Dört Halife'yi de eklemek gerekir. Dördü ile ilgili seri tamamlandı.

Televizyon ve elbette sosyal medya, ediplerimizi de artık sıradanlaştırıyor. Cahit Zarifoğlu bunlardan biri. Televizyon dizisinden dolayı oluşan ve bir kitabını bile okumaya sosyal medyadaki hayran kitlesi... Bu durum bizi nereye götürecektir?

Ali Haydar Haksal: Sosyal medya veya günümüz medyasının bir yere götürdüğü ya da götüreceği yok. Bunlar boğuyor ve sıradanlaştırıyor bir sanatçının büyüsünü bozuyor. Yedi Güzel Adam örneğinde olduğu gibi. Olmayan bir şey kurgulandı gerçeğinden saptırıldı. O destansı bir büyük şiirin alanı daraltıldı bazı kişilerin özel dünyaları ile sınırlandı. Kaç kişi Zarifoğlu'nun Yedi Güzel Adam şiirini okudu merak ediyorum. Bu isim toplamının eserleri yüzbinler mi sattı, nerde? Sadece biraz satışlarını arttırdı eserlerinin.

Bir ara Sylvia Plath'ı anlatan bir film izlemiştim çok da başarılıydı. Böyle özel bir durumdan söz edemiyoruz. Zarifoğlu'nun herhangi bir eserinin çekimi yapılabilirdi ya da Rasim Özdenören'in.

Özellikle liseli gençlerin ilgisini çekecek, içinde bolca sulandırılmış aşk macerasını geçtiği ve Allah'ın ayetlerini de romantizme

alet eden kitaplar çoğaldı. Bu bir tehdittir bizce. Buna karşı nasıl bir önlem alabiliriz?

Ali Haydar Haksal: Bu duruma yapılacak bir şey yok. Batı kültürünün bir sonucudur bu. Best Seller romanlar ve eserler pazarlanıyor. Bu bir sektör artık. Bundan büyük paralar kazanıyor. Biz nitelikli olana bakarız.

Ayet ve kutlu metinler üzerinde yapılanları elbette doğru bulmuyoruz. Ama ne yazık ki böyle bir sektör de oluştu. Bundan çıkar devşirenler var. Sıradan metin olmaktan başka bir şey yapılmıyor. Tabii bu bir ahlak ve ilke sorunu.

Okuru nitelikli olana yönelmekten başka seçeneğimiz yok. Okuru da biz yönlendireceğiz nitelikli olana. İktisatta bir kural var: “İyi para kötü parayı kovar” diye. Biz de nitelikli olan eserleri ortaya koydukça niteliksiz olanlar zamanda kendine yer bulmaz diye düşünüyorum.

Edebiyat eleştirisinin gerçek kimliğine ulaşması ve işlevsel bir hale gelmesi adına Yedi İklim dergisi olarak bir tavrınız var mıdır?

Ali Haydar Haksal: Eleştiride amaç hem esere hem de eleştiri yapana yapana katkı sağlamalı. Esere sarraf gözüyle bakılmadıkça nitelikli olan anlaşılamaz bir kavranamaz. Eleştiri hakkaniyet gerektirir. Manevi bir tartı alanıdır eleştiri. Haksızlık yapma, veya bir insanın önünü kesme ya da küçük düşürme gibi bir mantık içeriyorsa bu eleştiri değil, düşmanlık ve kasıt var demektir. Bir süre sonra eleştirmen yaptıklarına pişman olacak mı, ya da eser onu mahcup eder mi, eder. Bunun sayısız örnekleri var.

Eleştirmen eseri tartıya alırken hem olumlu hem olumsuz iyi ve güzel ya da çirkin ve kötü yanları tartıdan geçirir.

Hece Öykü dergisinde çıkan bir söyleşinizde edebiyat ortamında dergiler çoğaldıkça yaşanan denetimsizlik ve ustasızlık sorunu değinmiştiniz. Gençlere bu bağlamda dergicilik adına nasıl

bir tavsiyede bulunursunuz?

Ali Haydar Haksal: Ustaların dergilerinde usta-çırak ilişkisi doğal olarak yaşanır. Onlar öncüdürler. Gençler onların etrafında şekillenirler. Bu anlamda Üstad Necip Fazıl ve Büyük Doğu, Üstad Sezai Karakoç ile Diriliş, Edebiyat ile Nuri Pakdil, Maverâ şair ve yazarları ile dergileri ile okur ve yeni yetenekler arasında iyi bir dil bağı var bu dergiler birer okul. Onların denetimlerinden geçmeyen hiçbir metin dergide yer almaz. Yer alacaksa kimi kusurları belirtilir ve öyle yayınlanır. Genç Yetenekler böyle yol bulabilirler.

Fanzin dergiler ya da gençlerin bir araya gelip çıkardıkları dergilerde hiçbir denetim söz konusu olmaz. Olsa bile bir karşılığı yok.

Edebiyat ortamı dedikodudan geçilemiyor. Çok tatsız bir ortam var. Biz arkadaşlarımıza bunun dışında tutmaya çalışıyoruz.

Ayasofya'nın tekrar ibadete açılabilmesi konusunda düşünceniz nelerdir?

Ali Haydar Haksal: Ayasofya bir sembol. O özgürleştirilmedikçe bu ülke özgürlüğe adım atamaz. Ayasofya şahsında Türkiye bağımlı. Öğrencilik zamanında MTTB gençliği olarak gülüşler yaptık Ayasofya'nın özgürleştirilmesi için. O yürüyüşlere katılanlar bugün Türkiye'yi yönetiyorlar. Asıl paradoks burada. Hiçbir girişim göremiyoruz. Demek ki onlar da ya bir çaba yok, ya da onları aşan bir güç var.

Sorumluluk duyanlar ne yapar eder bir çözüm bulurlar.

Ayasofya'yı özgürleştirme çabası ısrarla sürdürülmeli. Mevcut iktidar zorlanmalı. Bugün olmayacak ise ne zaman olacak.

(Ayasofya/Sayı 11/Nisan-Mayıs)

Hasan Ali TOPTAŞ'LA SÖYLEŞİ

SADELİĞİ İHTİŞAMINI İNŞA ETMEYE ÇALIŞTIM/Röportaj: Yunus Emre TOZAL, İsa KARAASLAN, Ümit Yaşar ÖZKAN

Baba-oğul ilişkisi, hem edebiyatın en vazgeçilmez konularından hem de yazarların hayatlarının en çetin meselelerinden biridir. Şüphesiz, bir yazarın babasıyla olan ilişkisini olduğu gibi aktarabilmesi; babanın evladıyla mesafeli oluşundan ötürü çok da zordur. Türk edebiyatında her kitabıyla adından söz ettiren, kendisini roman sanatına adanmış Hasan Ali Toptaş, son kitabı Kuşlar Yasına Gider'de, Ankara-Denizli arasında salınıp giden destansı bir baba-oğul serüvenine çıkarıyor bizi. Kendisiyle Ankara Eryaman'da görüştük. En bilinen eseri Gölgesizler'den Heba'ya, hikâyelerinden son kitabı Kuşlar Yasına Gider'e uzanan bir yolculukta; romanı, şiiri ve hikâyeyi konuştuk. Sizleri Ankara'da 'abartılacak kadar sıradan bir hayat yaşayan' bir yazarın büyüdü dünyasına davet ediyoruz.

Anne ve babanızı kastederek "Ben Şehrazat ve Beckett'm çocuğuyum" demiştiniz. Annenizin size kadim hikâyeler anlattığını, babanızın ise suskunluğunu ifade etmiştiniz. Buradan yola çıkarak sizin edebiyatınız, suskunlukla anlatma arzusu arasında nerede duruyor/konumlanıyor?

Ona da anlatılmamış olmalı ki, annemin kafasında bir hikâye, masal dağarcığı yok. Bana kadim hikâyeler anlatmadı, o günlük hayatta olup bitenleri hikâye anlatır gibi anlatır. Anlattığı şeye başka şeyler ekler, merakı diri tutan yöntemi bilir, sözü ustaca gezdirir, sonucu cümlelerle ileriye iter, bekletir, heyecanlandırır, vs... Hikâye anlatıcısı olduğunu bilmeyen bir hikâye anlatıcısıdır benim gözümde. Benim metinlerim suskunlukla anlatma arzusu arasında nerede du-

ruyor, bunu tam olarak bilmiyorum. İçimde hayatı resmetme, başka bir köşeden başka bir dille anlatma arzusu var elbette. Fakat roman sanatı da sadece anlatmaktan ibaret değil.

Gölgesizler gide gide bir masala varıyor. Aslında bir masaldan geliyor. Bu masalın sizdeki karşılığı nedir/ masalı çocukken mi dinlediniz? Çocukken size kimler masal anlatıyordu?

Gölgesizler'i yazarken öyle bir masalın varlığından haberdar değildim. Nice sonra, Gölgesizler'i konu edinen bir yazıdan öğrendim Denizli civarında öyle bir masal olduğunu, fakat o masalın da Gölgesizler'le ilgisi yok bence. Belki birçok yörede, "kızın birini ayı kaçırmış" ekseninde masal vardır, bilmiyorum. Zaten bu cümle romanın omurgası da değildir, metnin sonunda ortaya çıkan küçük bir rivayettir. Roman bu rivayetten yola çıkılarak yazılmış gibi görünür sanki. Oysa öyle değildir, bu sadece bir yanılsama yaratmak için yapılmıştır. Hatta Dali'nin bir resmi vardır, düşmek üzere olan kocaman bir kayanın altına, sanki tonlarca ağırlığındaki o kayanın düşüşünü engelleyebilecekmiş gibi, destek olarak çatal bir değnek konmuştur. Bu resim gözlerimin önündeydi Gölgesizler'i yazarken. Velhasıl, "kızın birini ayı kaçırmış" cümlesi Dali'nin o resmindeki çatal değnektir. Aynı zamanda, romandaki köylülerin kendi çaresizliklerine sürdükleri beyhude bir merhemdir. Çocukken bana kimse masal anlatmadı maalesef. Günlük hayata dair sohbetleri dinledim sadece. Rahmetli dedemin av hikâyeleri güzeldi mesela. Bir keresinde elime bir defter almış, dedemin dizleri dibine oturup onun anlattığı bu av hikâyelerini yazmaya kalkmıştım. Bunu her gün yapacaktık sözde. On iki, on üç yaşındaki çocuğa bu hikâyeleri anlatıp durmaktan çabuk usandı dedem, birkaç sayfa yazabildim sadece.

Murathan Mungan'ın Büyümenin Türkçe Tarihi için Seni İçime Manzara Yapmışam, Osman Şahin'nin, Beyaz Öküz hikâyesini

seçmişsiniz. Bu hikâyeyle Gölgesizler'in edebi bir akrabalığı olduğundan söz edilebilir mi?

Öyle bir akrabalık yok bence. Osman Şahin'in o hikâyesini severim. Aslında ben yazmaya başladığım yıllarda aynı kuşaktan Bekir Yıldız'a hayrandım ve yazdığım hikâyeler onun yazdıklarına benziyordu. Bu benzerlik yüzünden yıllarca dergilerde yayımlatamadım hikâyelerimi. Bekir Yıldız etkisinden kurtulmak için de çok çabaladım. İşin başındayken olur böyle şeyler, insan etkilenir, öykünür. Başka bir deyişle, insan kendine başkalarından dolanarak gelir. Bir noktadan sonra da biliyorsunuz, kendi sesini bulur ve artık hiçbir yazarın dilinden etkilenmez.

Evet... Gölgesizler'in sanki kitaplarınız arasında ayrı bir yeri var, en azından okuyucudaki karşılığı öyle gibi... Sizce de kitaplarınız arasında diğerlerine göre daha çok ön plana çıkan Gölgesizler mi? Sizce etkisi gücü -diğer kitaplarınıza nazaran- daha fazla olan kitabınız hangisi?

Gölgesizler daha çok biliniyor galiba, evet. Başka dillere de en çok o çevrildi. Romanlarımın her birinin ayrı bir anlamı, ayrı bir hatırası, ayrı bir macerası vardır benim gözümde. Hepsine eşit mesafedeyim. Bin Hüzünlü Haz'ın yeri birazcık farklıdır sadece.

Picus adında bir dergi vardı, orada kendi okurlarınıza mektup yazmıştınız. Romancılığınıza dair teorik izler vardı mektubunuzda... Okunuza hitaben o mektupta, "Sen de abartılacak kadar sıradan bir hayat yaşayan bu adamı bilme bence," demiştiniz. Bu hayatın üslubunuza etki ettiğini söyleyebilir miyiz? Örneğin romanlarınızda nesnelerin ayrıntısına iniyorsunuz, uzun cümleler kuruyorsunuz. Sıradan bir şeyi sizin cümleleriniz sıradan olmaktan çıkarıyor.

Üslubuma nelerin etki ettiğini tam olarak bilemem. Bunu hiçbir yazar bilemez aslında. O mektubu yazdığım da bir arkadaşım, bu nasıl

bir mektup, bunu kaza sayalım demişti ama ben hâlâ mektubumda-ki her cümlemin arkasındayım. Yazarken neler düşündüğümü, okuru nereye koyduğumu, niçin oraya koyduğumu, kelimelerle ne yapmak istediğimi ve yazarla kurulabilecek en sağlıklı ilişkinin metin üzerinden olması gerektiğini o mektupta açıkça anlattığımı düşünüyorum. Olağanüstülük sıradan olandadır zaten biliyorsunuz.

Bir de o mektuptan şu çıkıyor tabii, “Eğer ben bunu sizin için yazıyorsam, bu metin edebi olmaktan çıkar.”

Okura yazmak başka, okur için yazmak başka; ikisinin arasında dağlar kadar fark var. Elbette, isteyen okur için yazar isteyen okura yazar, buna kimse karışamaz. Ben okura yazmaktan yanayım. Okur için yazmak, okur neyi sever, şu paragrafı anlar mı, acaba romana şu, şu, şu konuları da eklesem mi şeklinde çeşitli sorular sorup bunları uygulamayı gerektirir. Okurun açık ve örtük taleplerini karşılamayı gerektirir bir anlamda. Bu bana çok uzak bir şey, çok uzak. Çünkü benim gözümde bir edebi metin, sadece edebi kaygılarla yazılır. Okur ne der, editör ne der, yazılı ve sözlü yasalar ne der, karım ne der, arkadaşlar ne der, çocuklarım ne der gibi kaygılarla yazılmaz.

Kuşlar Yasına Gider’de Gömü’den geçerken vites küçültecek samimiyeti anlatışınızörneğin... Çay getiren insanların yüzlerinin çaydan daha sıcak oluşu... Bunu böyle naif anlatışınız, okurlarınızın gözünde sizi ayrı bir yere konumlandırıyor. Romanlarınızın dilinde “yalnızlığın işlettiği bir kır kahvesi” gibi bir tanım vardı, çok şiirsel, sadece bu cümle başlı başına bir hikâye anlatıyor. Şiirin, edebiyatınızda etkisi var mı? Yazmaya her edebiyatçı gibi şiir ile mi başladınız?

Hep şiirle başlanır ama benim ilk heves ettiğim edebi tür romandı. Kasaba bakkalından bir defter alıp roman yazmaya yeltendiğimde on dört yaşındaydım. Şiirin metinlerime etkisi var elbette. Ben ken-

dimce iyi bir şiir okuru olduğumu düşünürüm. Severim de şiiri. İkinci Yeni'nin dünyaya bakışında ve dilimde etkileri vardır. Romanlarımı yazarken özellikle “şiirsel” bir dil kurmaya çalışmıyorum, “yalnızlığın işlettiği bir kır kahvesi” demişsem, bunu böyle demem gerektiğini düşündüğüm ve başka türlü diyemediğim için diyorum. Ayrıca, şiir söz sanatlarının çekirdeğidir bence. Gömü'den geçerken vites küçültmek, karda mahsur kalan arabalara Gömülülerin çay dağıtması ve yüzlerinin çaydan daha sıcak oluşu... Bazı şeyleri bu şekilde anlatmak gerekiyor. Daha doğrusu, anlatacağımız şeyi bazen kendi kelimelerimizle değil, anlatacağımız şeyin talep ettiği kelimelerle anlatmak gerekiyor.

Kuşlar Yasına Gider'de, hayır için dağıtılan gofretler var. Bakkalın birinden yüz on beş, birinden iki yüz kırk beş tane satın alınıyor. Bu sayılar tesadüf mü ya da neyi ifade ediyor?

Her şeyden evvel, bir kasabada o kadar çok gofretin sadece bir bakkaldan satın alınamayacağını çıkarıyoruz bu sayılara bakınca. Öyle gibi görünüyor ve bu çarçabuk kabul edilebilir bir gerçek. Bu gerçeği gösteriyormuş gibi görünen bu sayılar aslında başka bir şey de söylüyorlar ama benim bunu açıklamam doğru değil. Okur ile roman arasına girmemeliyim. Biliyorsunuz, son cümleyi yazdıktan sonra romancıya susmak düşer, çünkü artık roman konuşmaya başlamıştır.

Her kitap, yazarına yazma sürecinde önemli etkiler bırakır. Kuşlar Yasına Gider, nasıl bir etki bıraktı sizde? Kitabı yazmaya karar verme süreci nasıl başladı ve gelişti?

İki yıl önce babamı kaybetmiştim, belki beni harekete geçiren sebeplerden biri de bu olmuştur. Edebiyatta epeyce konu edilen “baba” meselesine, farklı bir köşeden bakmayı istemiş de olabilirim. Bu romanı, ilk kez çalışma tarzımın dışına çıkarak yazdım. Okurlarım bilir, ben metni metnin içinde metnin iç aklıyla birlikte kurgulayan

biriyim. Bu romanı öyle yazmadım, oturdum, yazmadan önce baştan sona planladım. Gerçi planladığım gibi olmadı, dörtte üçü plan dışı ortaya çıktı. Hatta on bir bölüm planlamıştım ama roman bir bölüm daha doğurdu. İyi ki öyle oldu, planladığım şekilde milimi milimine yazsaydım bu beni rahatsız ederdi. Olabildiğince sade yazmaya, sade-
liğin ihtişamını inşa etmeye çalıştım.

Evet... Tanpınar, “Tesir, çehrenin sadeliğinden gelir” der. Siz yazmayı “Bir yalnızlıktan bir yalnızlığa yolculuktur, belki de ka-
labalık bir tenhalık hali” diyerek ifade ediyorsunuz. Öyküden ro-
mana geçmeniz yazar olarak gittiğiniz yolun bir sonucu mu yoksa
keskin bir geçiş mi yaşadınız? Bu geçilin sebebi dilin olanaklarını
çoğaltmak mıydı?

Romana neden geçtiğimi bilmiyorum. İcra memurluğu yaparken,
sabahtan akşama dek süren o koşuşturmanın içinde bazen aklıma
gelen bir sözü not edip cebime atardım. Bir gün, “Aynaya baktıkça
dedeni göreceksin” cümlesini not aldım. Bu cümleden ilk romanım
Sonsuzluğa Nokta doğdu. Daktiloya çektikten sonra, o yıllarda her
hafta görüştüğümüz İzzet Kılıçlı ile Cemil Kavukçu’ya okuttum ro-
manı. Cemil, yahu sen bu tür şeyler yazsana, dedi. Şimdi hatırlamıyor
böyle dediğini. Belki beni bir ölçüde onun bu sözü de yüreklendirdi.
Ayrıca, roman sanatını çok sevdim, kalan zamanımı ve enerjimi bu
uğurda harcamaktan yanayım. Beş yıl, altı yıl, hatta bazen yedi yıl
ortalıkta görünmemek de bana iyi geliyor.

Yazamama korkusu oldu mu hiç? Tanpınar günlüklerinde
“acaba bittim mi?” diye serzenişte bulunuyor örneğin...

Hiç öyle bir korku yaşamadım. Ben, yazdığım metin romana ben-
zedi mi acaba korkusu yaşarım her seferinde. Bazen de metnin bir
yerinde takılır, aylarca aynı sayfayı yazar dururum. Bir sonraki sayfaya
geçemeyecek miyim korkusu yaşarım o sırada. Bu tür korkular iyidir.

Yazıdan korkulur zaten, korkmak gerekir. İnsan en başta kendisinden korkmalıdır elbette ve bu korku da iyidir. Bizi biz yapan bazı zaaflarımızı ve tatlı hastalıklarımızı nasıl koruyup kolluyorsak, nasıl müdafaa ve muhafaza ediyorsak, korkularımızı da korumalıyız bence. Günün birinde, artık hiç korkmuyorum, oturup rahatça bir roman yazabilirim ve yazdığım şey de kesinlikle roman olur derssem ben öldüm demektir. Artık o dakikadan itibaren elimdeki kalemin bir mânası yoktur.

Peki, yazma sürecinizdeki ruh halinizi koruyabiliyor musunuz yoksa sık sık değişebiliyor mu?

Romana başladığınız tarihten son cümleyi yazdığınız tarihe kadar aynı ruh hâlini taşıyabilmek çok zor. Canlısınız bir kere, ilk engel bu. Sonra insanlarla birlikte yaşıyorsunuz, babasınız, ağabeysiniz, kocasınız, arkadaşsınız, komşusunuz, vs... Bu sebeple, ilk cümleyi yazarkenki ruh hâlini romanı bitirinceye dek binlerce kez yeniden, yeniden, yeniden inşa etmek zorundasınız. Bunun bir sürü faturası da var, kendiniz başta olmak üzere herkesi ve her şeyi ihmal ediyorsunuz çünkü. Mesela bir okurunuz bir şekilde size ulaşır, Heba romanınızda neden sümbülden söz etmediniz diye soruyor. Siz ona, iyi de ben o romanda laleden de söz etmedim, hatta hiçbir çiçeğin adını anmadım diyemiyorsunuz, çünkü bu tür tartışmalara hem vaktiniz yok hem de ruh hâlinizi korumanız gerekiyor. Birçok maile, birçok telefona cevap veremiyorsunuz aynı nedenle. Hatta yakın arkadaşlarınızın bazı davetlerine de icabet edemiyorsunuz. Bütün bunların sonunda, kırılanlar, küsenler de oluyor tabii. Fakat yapılacak bir şey yok maalesef... İnsan istiyor ki bir yere çekilsin ve roman bitene kadar kimse ona dokunmasın, günlük hayatın içinden elektrik, su faturası falan çıkıp gelmesin... (gülüşmeler) Kapının altından ekmeği, sigarayı, çayı versinler yeter.

Genelde Hasan Ali Toptaş ile ilgili yapılan çalışmaların çoğunda Kafkaesk bir taraf olduğundan bahsediliyor, buna katılıyor musunuz?

Kafka dendiğinde, birçok insanın gözünde zifiri karanlık görüntüler canlanıyor. Zifiri karanlık olmasa bile, alabildiğine kasvetli, gri görüntüler. Kaskatı bir umutsuzluk, iflah olmaz bir karamsarlık... Doğrusu ben Kafka'yı hiç de böyle görmüyorum. Benim gözümde algıları sonuna kadar açık, insanların içindeki titreşimleri hissetmekten ve insan hâllerini okumaktan ruhu iki büklüm olmuş biridir Kafka, evet ama aynı zamanda neşeli ve şakacı biridir. Onun çizgi roman tekniğini hatırlatan metinlerini okurken zaman zaman gülerim ben, kendimi tutamam. Eminim o da yazarken gülmüştür bazı sayfalarında. Tabii, içimi acıttığı da olur. Kafka hakkındaki yaygın kanaat, bir ezberdir bana göre. Herhangi bir romanın tamamının ya da tuhaf şeylerle dolu karamsar bir bölümünün hemencecik "kafkaesk" diye nitelenmesi de çoğunlukla bu ezberin uzantısıdır. Bilmiyorum, benim Kafka'ya bakışım da bir tuhafılık vardır belki. Zaten Oğuz Atay dendiğinde, okuyan okumayan çoğu kişinin aklına hemen Tutunamayanlar, benim aklımaysa Tehlikeli Oyunlar gelir. Ya da Ahmet Hamdi Tanpınar dendiğinde çoğu insan hemen Huzur'u, bense Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nü hatırlarım.

HEBA sizin de daha evvel belirttiğiniz gibi yazarının Bin Hüzünlü Haz ile başlayan yolculuğunun son aşaması. Birinci soru yol neden ilk romanla değil de Bin Hüzünlü Haz'la başladı? İkinci sorum yolun gittiği yer neyi hedefliyor?

Yok, son diye bir şey yoktur bence. Bin Hüzünlü Haz'dan önceki romanlarım benim maceramın dışında değil elbette, onlar da benim romanlarım. Fakat Bin Hüzünlü Haz benim romancılığım da önemli bir eşik. Roman sanatının imkânlarını daha iyi kavradığım nokta ya

da bir tür aydınlanma, bir tür sıçrama ânı da diyebiliriz buna. Sonsuzluğa Nokta, Gölgesizler ve Kayıp Hayaller Kitabı arasında ikişer, üçer adım mesafe varsa, bunlarla Bin Hüzünlü Haz arasında yedi, sekiz adım vardır. Benim romancılığımda bu nedenle önemli Bin Hüzünlü Haz. Yolun gittiği yer varıp durulması gereken belli bir noktayı hedeflemiyor, hedef daima öncekilerden daha iyi, daha farklı bir roman yazmak. Bin Hüzünlü Haz'ın ya da Gölgesizler'in bir benzerini yazmak anlamsız. İnsanın kendisini çoğaltması anlamsız daha doğrusu, yeryüzünde yeterince gürültü var.

HEBA ile ilgili verdiğiniz röportajlarda derinlik nasıl yüze-ye çıkabilir, bunun için çalıştım diyorsunuz. Bunun Hasan Ali Toptaş'ın yazarlığında yeni bir yol olduğunu söyleyebilir miyiz? Diğer romanlarınızla HEBA arasında keskin çizgiler olduğunu düşünüyor musunuz?

Derinliği yüze çekmek yahut derinliği yüzeyde kurmak yeni bir yol değil. Bana has bir şey de değil. Her yazar yeni bir metne başladığında çeşitli amaçlar taşır biliyorsunuz. Mesela yeni romanım Kuşlar Yasına Gider'i yazarken bu derinlik ve yüzey meselesinin yanı sıra, metnin matematiksel işleyişi üzerine fazlaca kafa yordum. Kendiliğindenliğin kurulumu üzerine de. Kafamı epeyce kurcalayan, üzerinde epeyce çalıştığım başka bir şey de, tecrübenin şavkında yeni bir acemilik nasıl inşa edilir meselesiydi. Bütün bunların yanı sıra, roman sanatı hakkında bildiğim bazı şeylerden feragat etmenin ne tür sonuçları olabileceğine de kafa yordum. Hatta sadeliğin nimetlerine de... Heba ile öteki romanlarım arasında farklılıklar vardır hiç kuşkusuz. Fakat ötekilerden keskin bir çizgiyle ayrıldığını düşünmüyorum.

Bin Hüzünlü Haz'a Haraptarlı Nafi'nin "Hayat nedir diye sorsan, bilmiyorum evlat; sormazsan biliyorum" sözüyle giriş ya-

pyorsunuz. Söyleşilerinizde yazarın ne yaptığını bilmediği teması üzerinde oldukça duruyorsunuz. Bu bilmeme halini Nafi'ninkine benzetebilir miyiz?

Ne yaptığını biliyordur elbette, fakat tam olarak bilmiyordur. Bence bir yazar zaten ne yaptığını tam olarak bilmemeli. Sanat aklın egemenliği altında yapılan bir şey değildir çünkü. Bundan ötürü, metinler yazarlarının amaçladığı, onlara söyletmek istedikleri şeylerin dışında başka başka şeyler de söyler bizim kulağıımıza. Bu nedenle Kundera, "Romanlarından daha akıllı olduğunu düşünen yazarlar hemen meslek değiştirmelidir" der. Bu cümledeki meslek kelimesi beni rahatsız ediyor gerçi. Biz meslek değil de, uğraş diyelim.

(Arka Kapak/Sayı 14/Kasım)

MUSTAFA KUTLU:"HAYIRLA YÂD EDİLEBİLMEK ÇOK KIYMETLİ..." /Konuşan: Yunus Emre TOZAL

Türk edebiyatının güçlü hikâyecilerinden Mustafa Kutlu'nun yeni kitabı "İyiler Ölmez" yayımlandı. Taşrada, bir kıraathaneden yeryüzüne merhamet ve şefkat fışkırtan kitap, yaşadığımız bu karmaşada insanın hakikat ve varoluş arayışında iç huzura ancak iyilikle ulaşabileceğini işliyor. Aşıktan yüzü gülmemiş üç sevda vurgunu arkadaşına (Sıtkı, Civan ve Doktor Atalay) bir de keder vurgunu Fotoğrafçı Sarhoş Mustafa ekleniyor ve bu dört kahraman, Kahveci Hacı Kadir'in etrafında toplanarak bir taşra kıraathanesinden yeryüzüne dağları tepeleri aşan, denizleri okyanusları geçen bir haykırıyla Anadolu ruhuyla sesleniyorlar: "Böyledir. Bizde iyiler ölmez. Evliya olup aramızda yaşarlar."

Kutlu, iyilik yapanların ölmeyeceğini, aramızda yaşamaya devam edeceğini fısıldıyor kulağıımıza. Toplumumuzun da kurtuluşunun iyilikle olacağını söyleyerek bir nevi reçete yazıyor. "Kapı açıldı, biri içeri girdi" diyerek hikâyesine başlayan Kutlu ile telefonda son

kitabı “İyiler Ölmez” hakkında konuştuğum:

Hikâyelerinizde “iyilik eden” karakterler hep vardı. Şimdi kurgusu iyilik üzerine kurulu bir kitapla karşı karşıyayız.

– İyi insanların aramızdan ayrıldıktan sonra hayırla yâd edileceğine dair güçlü bir geleneğimiz var. İyiler aramızdan ayrılmazlar, evliya olup aramızda yaşarlar.

Kitabı yazmaya karar verme sürecinde sizi ne etkiledi? Çıkış noktanızı sorsam...

– İyilerin hayırla yad edileceğini Tanpınar zikrediyor aslında, ben de oradan yola çıktım. Bu imge epeydir zihnimdeydi, şimdi vücut buldu. İnsanları hayırla yâd etmenin çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Karakterleriniz Sıtkı, Civan, Fotoğrafçı Sarhoş Mustafa ve Doktor Atalay.

– Evet. Bunlar tabi aşk kırgını. Doktor Atalay zaten ihanete uğruyor, Civan da kızı almaya kalkıyor; “tekmeye kafa uzatmak” derler ya, işe giriyor ama bir şekilde kader bunlara gülmüyor. Ortak kederleri var.

Bu dört kafadarın da hayata tutunduğu dal iyilik oluyor. Bir dernek ya da vakıf çatısı altında değil; içlerinden geldiği gibi...

– Evet, etrafındaki insanlara yardım ediyorlar, kol-kanat geriyorlar. Zenginlerin imkânını fakirler için seferber ediyorlar. İyilik kervanı gibi... Büyük bir ilgiyle karşılarıyor tabi, toplumun zaten var olan merhamet damarları açılıyor. Bizim insanlarımız iyi insanlardır, yeter ki onlara böyle bir imkân sunulabilsin. Bir imkân verildiğinde kendi içlerindeki o iyiliği dışa vururlar. TV’de dışarıda kalmış bir aileyi görüp daire bağışlayan insanlara şahit oldu bu toplum. Birdenbire için-

den fıskırıyor bu merhamet, bizim insanımızın özelliği budur yani... Sonunda da Dörtler Makamı'na ulaşıyorlar zaten. İyilik ortaya çıkacaktır. Yeter ki o iyilik deforme edilmesin, o iyilik üzerinden başka bir şey devşirilmeye kalkışılmasın, yani iyilik üzerinden başka amaçlar güdülmesin. Bazı yerlerde organizasyonların yapıldığını ama kaynakların başka yerlere aktığını gördük. Artık acaba bu kurbanlar nereye gidiyor diye soruların sorulmaması lazım.

“Yetimler Günü” projeniz harika bu arada...

– Keşke ülke çapında 23 Nisan gibi popülerleşse ve her yıl birkaç hafta kutlanabilse... Bizimkilerin işi gücü yok, Anneler Günü'nü Babalar Günü'nü kötölemekle vakit geçiriyorlar, ee sen de yapsana bu kadar eleştireceğine... Değil mi yani, sen de bir gün düzenlesene, vatandaşın nezdinde kadir kıymet bulsun. İyilik, kötülüğü de şiddeti de dönüştürür; yeter ki iyiliklerin yapılabileceği imkânlar sunulabilsin bu topluma...

(Arka Kapak/Sayı 14/Kasım)

RASİM ÖZDENÖREN İLE UYUMSUZLAR ÜSTÜNE/Konuşan: Ahmet SEZİKLİ

İmkânsız Öyküler'den beş yıl sonra Uyumsuzlar adlı yeni öykü kitabınız çıktı. Kitabın isminden hareketle ilginiz bu ara uyumsuzluk üzerine mi, ne dersiniz?

Benim hiçbir öykü toplamam bir diğerinin devamı olmadı. Tekrarı da olmadı. Çeşitli aşk öyküleri yazdım. Bu kitapta da aşk öykülerinin ağırlıkta olduğunu sanıyorum. Ama buradakiler daha çok aşkın hüsrana dönük öyküleri... bunun da nedeni uyumsuzluktur. Yani tarafların birbirleriyle uyumsuzluğudur. Birbirlerini seviyorlar fakat aralarında tuhaf bir uyumsuzluk var. Bunun mahiyetini ben de izah edemiyorum ama bu uyumsuzluğu gerçek hayatta da görüyo-

rum. Gerçek hayatta gördüğüm bazı şeyler var. Son zamanlarda çevrenizdeki birçok genç insanın birbiriyle görüştüğünü, buluştuğunu, tanıştığını, konuştuğunu görüyorum. Fakat bakıyorsun bir anda ortada fol yok yumurta yokken bu iki kişi birbirinden ayrılmış, kopmuşlar. Bunun sebebi nedir bilemiyorum. Ortada bir iletişim kopukluğu var ve bunun yol açtığı bir uyumsuzluk söz konusu! Ben de bu öykülerde dilimin döndüğünce bu olguyu anlatmaya aktarmaya çalıştım.

Aşkta somut yaşanmışlıklar bir şey ifade etmiyor gibi bazen. Bazı anlar kanırtıyor bize. Burada öznel niteliksiz yaşayıp silik birer karakter haline geliyor. Bu da bencilleşmeye sebep oluyor. Uyumsuzlar'ın baskın öğelerinden biri de bu bencilleşme hali. Bu bencilleşme halini yoğun yaşayan öykünün karakterleri (kadın-erkek) neden böyle bir hal içine giriyor?

İşte bunun mahiyetini bilmiyorum. Benim öykücü olarak işim şu gördüğüm olayı yansıtmak. Bu duruma bencillik diyebilir miyiz? Ondan da çok fazla emin değilim. Yani taraflardan biri veya her ikisi bencillikten dolayı mı iletişim kopukluğu yaşıyor, yoksa başka bir nedenden dolayı mı? Örneğin; benliksizlikten dolayı mı?! Kendini tanımadığından ya da muhatabını tanımadığından dolayı mı? Tanıdığı zaman uğrayacağı hüsranın büyüklüğünü taşıyamamaktan ileri gelen bir ürkellik mi söz konusu acaba? Bunların ne olduğunu ben de bilmiyorum.

Öykülerinizde seslenme halini sormak istiyorum. Karşı tarafın duymadığı / duyamadığı bir seslenme var. Bağırma /çağırma yok. Fısıltı, mırıldanma, inleme gibi seslenme halleri var. Bu seslenme biçimini neden tercih ediyorsunuz? Bunu hem anlam hem de dil bakımından nasıl açıklarsınız?

İtiraf edeyim ki, bu durumun bilincinde değildim. Şimdi sen söyleyince ben de farkına vardım. Şöyle açıklayabiliriz belki. Az önce

söylediğim iletişim kopukluğu burada da devreye giriyor. Karşı taraf genelde söyleneni duymuyor veya umursamıyor. Beri tarafta seslenen tarafında sesi git gide sönükleşiyor; yani şimdi söyleyince farkına vardım. Sesi git gide sönükleşiyor hatta öykülerden birinde şöyle bir tablo var; «Birazcık omuzundan aşağı tarafa doğru baksaydı, sevgilisinin yanında olduğunu görecekti.» Fakat bunun da farkında değil, çok sonra iş işten geçtikten sonra bir fotoğrafla, bir görüntüyle karşılaşılıyor. Onu gördüğünde farkına varıyor ki yan yana yürüyorlar ama her ikisi de kendi halinde... Şimdi buradaki hali anlatabiliyor muyum? Birbirini seven iki kişi aynı caddede yan yana yürüyorlar fakat birbirine duymuyorlar. Ama dışarıdan bakıldığında yan yana bir kadın ve bir erkek yürüyorlar. Yan yana da olsa el ele de tutuşsa arada bir iletişim kopukluğu var. Bu öykülerin belki de ileride üzerinde en çok durulabilecek yanı bu kopukluk olacaktır. İnsanlar yan yana, iç içe, dip dibe olmasına rağmen iletişim kuramıyor bu öykülerde... Bu kopukluk üzerinde durmaya çaba gösterdim ve bunu da senin sorunla fark ettiğim seslenme biçimi ile yapmışım. Bu durumda öyküleri daha anlaşılır kılmaktadır.

Burada kaygı duyulacak bir hali var. Ya zamanla bu hal önlenemezse?

Hayır. Bunu ben yeni bir yaşantı tarzı olarak görüyorum. Ve insanların ilahi mesajı yeniden algılamasının zamanı geldiği olarak yorumluyorum.

“Çorak Buluşma” öykünüze atfen şöyle sormak istiyorum. Bu kadar güçlü cümlelerle yaşayanlar, bu kadar güçlü yazanlar neden son noktaya gelindiğinde çoraklaşıyor / sessizleşiyor?

Sonraki buluşmalar hiçbir zaman için buluşmaların tadını vermiyor. Bilakis bu buluşmalar hüsranın yoğunlaşmasını sağlıyor. Bu durum da yorgunluk hali olarak bize dönüyor.

Bir yazınızda şöyle diyorsunuz: “Biz aşkı esas itibariyle sevgiliye kavuşma iştiağı olarak açıklamaya çalışıyoruz. Burada aslolan dokunuş değildir. Dokunma iştiağıdır. Aşk ilişkisini bu iştiağın ve bu iştiağını sevki ile başvurulanan arayışın kendisinde somutlaştığını varsayıyoruz.” “Ceset” kökünüzde ise bir cesedin peşindeki adamı görüyoruz. O cesedin kime ait olduğu bile belli değilken adam o cesedin sevgilisine ait olduğu düşüncesiyle bir yola çıkıyor. Kime ait olduğu bile belli değilken ceset, bu dokunma iştiağının sınırı o cesede dokunmaya kadar varıyor mu?

Aşkın bizatihi kendisi bu buluşma kavuşma iştiağıdır. Dokunmayı ise Sartre’dan hareketle söylüyorum. Sartre diyor ki; “Aşk varsa orada bir buluşma söz konusudur. Buluşma yoksa aşkta yoktur.” Bu bazı durumlarda geçerli olabilir. Ama bizim Aşk anlayışımızda Sartre’ın bu ifadesi geç geçerli değildir. Zira buluşma / kavuşma iştiağı buluştuktan sonra da devam ediyor. Şair, “Biz koşu bittikten sonra da koşan atlarız” diyor. Buradan hareketle kavuşma olduktan sonra da kavuşma iştiağı devam ediyor. Aşkın sürekliliği de zaten bununla kaimdir. Şimdi o cesedi somut olarak algılamamak lazım. Biz mevta olmuş gövdeye ceset diyoruz. Bu aşk bağlamında ne olabilir? Sevgi olabilir. Eğer karşı tarafta aradığını bulamıyorsa ya da bulamamışsa o onun için ruhsuz bir gövde yani ceset haline dönüşür. Öyküdeki cesedi bir metafor olarak da düşünmek mümkün. İddia böyle düşünüyorsun demiyorum. Fakat bu noktadan sonra gerisi artık okuyucunun takdirine kalmıştır.

Hakkınızda yazılan bir yazı şu cümlelerle bitiyor: “Şimdi bir sorudur düşen önüne: Sık kullandığı çift nokta, çift dünyalığın bir işareti mi acaba?” Öykülerinizde oldukça sık rastladığımız yana çift noktanın böyle bir anlamı var mı, yoksa bir İmla işareti olarak mı kullanıyorsunuz?

Çift noktayı bir imla işareti olarak algılıyorum. Günlük konuşma dilinde duraklayıp da devam ettiğimiz arayı vurgulamak için kullanıyorum. Bir de konuşma dilinde yarım bıraktığımız kelimeler, cümleler oluyor. Bu yarım bıraktığımız yerleri üç nokta ile belirtmek istemiyorum. Çünkü üç nokta tanımlanmış bir imla kuralıdır. Hâlbuki yan yana çift nokta tanımlanmış bir imla kuralı değil, bunu kendim ürettim. Bazı yazarlar da bunu benimsedi ve kullanmaya başladı.

“Ben bilincimin toplamıyım” diyorsunuz. Öykü bu bilincin neresinde veya neresini kapsıyor?

Şimdi bilincimin toplamına bir anlam vermek gerekirse, bizim etken olarak veya edilgen olarak eylemlerimizin ve düşüncelerimizin tümü bizim bilincimizi oluşturuyor. Pozitif eylemler olsun, negatif demeyelim ama ihmalî eylemler olsun, bunlar da birincimizin bir parçasıdır. İhmal ettiklerimiz de birincimizin bir parçasıdır. Bu geniş dünyanın içinde öykü nerede duruyor? Şunu söylemek isterim, benim bilincimin belirli bir kategorisi yok. Bilincim belirli kategorilere ayrılmış ve bu kategorilerden biri de öyküdür, böyle bir şey yok. Zira öykü bilincimin her tarafını istila etmiş vaziyette!

Peki siz ne olarak anılmak istersiniz? Öykücü? Denemeci? Bürokrat?

Yazdıklarımla anılmak isterim.

Bir yerde şöyle diyorsunuz; “Öykü anlatıma yönelir. Öykü şiir, şiir de öyküye özendiğin de kendi öz niteliklerini kaybedecekleri için değerlerini de kaybetmiş olurlar. Yani bir **manzum** öykü başarılı bir öykü değil ama başarılı bir anlatım olabilir.” Türler arasındaki ilişki bir ayrım konusunda ne dersiniz?

Ben insan zihninin şiir formu, öykü formu ve aklına gelen bütün sanat türlerinin tamamını felsefe açısından şiir olarak görüyorum.

Bunların tamamını şiir diyorum. Ama dikkat edin felsefe açısından böyle söylüyorum. Edebiyat açısından türlere göre yapılan ayırım açısından kimi metinler öyküdür, kimi metinler roman, kimi metinlerde şiirdir. O bağlamda metinler ilgi alanına fazla girmiyor. Burada söylemek istediğim şayet bir tür kendi hakkını vererek somutlaşmış ve ortaya çıkmışsa o öyküye veya o şiire iyi bir şiir veya iyi bir öykü diye biliyoruz. Ama bu türlerden biri diğerlerinden yararlanmaya başlamışsa, biri diğerini kendisine dayanak yaparak, baston yaparak ayakta kalmaya çalışıyorsa demek ki o başarı olmamıştır. Bu durumda yazarın kendi önüne bir dayanak aradığını düşünüyorum. Yazar şiir yazdığını söylemekte ama manzum hikâye yazmıştır. Hikâye yazarken manzumeden yardım alarak kendini ayakta tutmaya çalışmaktadır. Peki, başarmış mıdır? Hayır. Başaran var mı bunu? Kısmen Mehmet Akif'tir. Mehmet Akif'in bazı yazdıkları şiir değil, manzum hikâyedir. "Seyfi Baba" manzumesi mesela, bunun şiirle ne alakası var? Hiçbir alakası yok. İsteyen istediği kadar konuşsun bunlar şiir diye. Bunlar birer manzum hikâye. Ama onları hikâye olarak yazsaydı, başarabilir miydi? Bir şey diyemem. Başarabilecek olsa zaten yazardı. Ama "Bül-bül" bir şehirdir. Şiire şiir, manzum hikâyeye manzum hikâye diyelim.

"Ben isterim ki; bu öyküler okunduğunda insan kendini ruhen yücelmiş hissetsin." Siz sık sık okuyucularıyla bir araya gelen biri olarak bu hissiyatı fark ediyor musunuz?

Şimdi burada şunu söylemek istiyorum. Gülümsemem de kayıtlara geçsin. Ben onlarla okurum diye buluşmuyorum ki! Ben onlarla arkadaşlarım, sevgililerim, dostlarım diye buluşuyorum. Ben onlara hiç okur gözüyle bakmadım. Yücelmiş kavramını dile getirdin. Yücelmişlik olmasa niye benimle görüşmek istesinler ki. Ben onlara her hafta davetiye çıkarmıyorum. Gelin beni görün demiyorum. Onlar kendiliğinden geliyorlar. Konuşuyoruz, sohbet ediyoruz, görüşüyoruz. Dedğim gibi onlar asla okuyucu gözüyle bakmadım. Onlar benim

arkadaşlarım, sevgililerim ve dostlarım...

“Şarapnel” ve “Adımlar” öyküleriniz de bir toplumsallık görünümünü var. Buna binaen şunu sormak istiyorum. Türkiye bir girdapta! Kürdistan bölgesinde adı konulmamış bir savaş hali var. Ve oradaki insanlar göç ediyor, yaralanıyor ve ölüyor. Bir öykücü, düşünce adamı ve nihayetinde bir insan olarak bu girdap hali ve Kürt meselesinin çözümü için ne dersiniz?

Bu öyküler çevreden kopuk öyküler değil. Bu öyküler çevresiyle beraber bir anlam taşıyor. Adını andığın “Şarapnel” öyküsü olsun, “Adımlar” öyküsü olsun çevreyle bir bütün halindedir. Çevrede bir savaş ortamı var ve biz bunu gözümüzle görmesek bile, bunun uzağında olsak bile bu durumdan kendimizi soyutlayamayız. Aksine bu hissi bazen bir şarapnel parçası olarak, bazen de kopuk bir bacak olarak kendi üzerimizde hissediyoruz. Böyle bir dünyanın içinde yaşıyoruz.

Şimdi olayı hikâyeden aratıp siyaset dünyasına taşıdığımızda farklı bir üslupla konuşmamız lazım. Türkiye'nin içinde bulunduğu girdaptan nasıl kurtulabileceğini soruyorsunuz. Şayet sorunun ne olduğunu bilirsek, sorunun mahiyetini teşhis edebilirsek çözümünü de buluruz. Ama üzülerek söylüyorum ki bu sorunun mahiyetini doğru teşhis edemiyoruz. Kürt sorununun mahiyetini isabetli belirlememiz lazım. Ama görüyorum ki anlı-şanlı adamlar, senelerden beri siyasetin içinde dirsek çürütmüş, ömür çürütmüş insanların bu sorunu tam anlayamadıkları ortaya çıkıyor. Ne diyorlar mesela, Kandil bombalanmaya başlandı ya da ülkenin başka bir yeri bombalanmaya başlandı. Oradaki son fert ölene kadar bombalama devam etsin. Ben diyorum ki, bu çözüm değil. Bu bir süreliğine sorunu ortadan kaldırılabılır ama çözmez. Sorun ortadan kaldırmakla sorunu çözmek aynı şey değildir. 1938'de Dersimde mağaralar, uçurumlar, tarlalar, yollar ve evler bombalandı. Oradaki binlerce, on binlerce insan bombala-

narak, kurşunlanarak öldürüldü. Evinden, toprağından sürüldü. Yok edildi. Sorun ortadan kalktı! Ama ne zamana kadar? On sene, yirmi sene, otuz sene sonrasına kadar. Kırkıncı senede ne oldu? Görüldü ki sorun çözülmemiş. İskender'in parçaladığı düğüm, o düğümü çözmek midir Allah aşkına! Bu düğümü çözmek değildir. O düğümü adam gibi çözeceksin. Ne kadar zor, ne kadar girift olursa olsun o düğümü çözeceksin. O düğümü çözemediğin takdirde o düğüm senin karşına bir defa daha çıktığında ne yapacağını şaşırırsın. Her defasında kılıç çalarak mı ortadan kaldıracaksın? Çözmek yerine parçalayacak mısın her defasında! Şimdi yarayı parçalıyoruz yine. Yarayı ortadan kaldırıyoruz. İnsanı öldürmekle yara ortadan kalkmış oluyor. Ama o yaranın ortaya çıkardığı parçalanmışlığı çözmüş olmuyoruz. Bu sorunu savaşıarak mı yoksa anlaşarak mı çözmeliyiz? Anlaşma ve uzlaşma hiçbir zaman taviz vs. manasında anlaşılmalıdır. Bu bölgenin sulha ihtiyacı var. Ona göre davranalım. Sulh istiyorsan, barış istiyorsan onun dilini kullanacaksın. Yok, savaş istiyorsan şayet onun dilini ben bilmem, onun dilini bilenler konuşsun.

Bu söyleşi baharın ilk günlerinde yayınlanacak, baharda geleceğini inanmak istediğimiz ve inanmak zorunda olduğumuz barış için bir cümle söyleyeniz desem?

Seninle savaşına da sen barış demetleri gönder.

Uyumsuzlar ve sonrası?

Kendimi tekrarlatmaktan haz eden birisi değilim. Hep yeni arayışlar içinde oldum. İlk çıkan öykü kitabım hastalar ve ışıklardan bugüne kadar yayınlanan öykü kitaplarımda farklı temaları işledim. En son, sohbetimizin başında söylediğim gibi, bir iletişim kopukluğu meselesi ve bunun yol açtığı uyumsuzluk! En az iletişim kopukluğu sevgiler arasında olması gerekirken bunların arasında bile ciddi bir iletişim kopukluğu var. Bunu yansıtmaya çalıştım. Bu bitti mi? Hayır.

Ama benim indiğimde bu bitti. Uyumsuzlar kitabıyla ben bu defteri de durmuş oluyorum. Bundan sonra benim için yeni bir arayış başlar. Karıncanın duyargalarını çıkardığı gibi ben de duyargalarımı açtım ve çevrede olup bitenleri gözlüyorum. Ne çıkacağını ben de bilmiyorum ama gözlüyorum.

(Kitaplık/Sayı 184/Mart-Nisan)

2016'DA YAYIMLANAN ROMANLAR

- Hasan Ali Toptaş – Kuşlar Yasına Gider (Everest Yayınları)
Gülfem Pamuk – Kitab-ı Siyah Kalem (Everest Yayınları)
Abdullah Aren Çelik – İleride Hep Yalnız (Everest Yayınları)
Ayşe Kulin – Kanadı Kırık Kuşlar (Everest Yayınları)
Aslı E. Perker- Vakit Hazan (Everest Yayınları)
Hikmet Hükümenoğlu- Körburun (Can Yayınları)
Pınar Kür – Sadık Bey (Can Yayınları)
Murat Gülsoy – Yalnızlar İçin Çok Özel Bir Hizmet (Can Yayınları)
Erendiz Atasü – Baharat Ülkesinin Hazin Tarihi (Can Yayınları)
Cem Aktaş- Sincaplı Gece (Can Yayınları)
Tülay Ferah- Sol Yanım Kömür Karası (Eksik Parça Yayınları)
Namık Doymuş – Unutuluş (Eksik Parça Yayınları)
Güney Dal – Fabrikada Bir Saraylı (Eksik Parça Yayınları)
Sadık Yemni – Ela (Erdem Yayınevi)
Seyhan Livaneli- Kader Senfonisi (Bilgi Yayınevi)
Hidayet Karakuş – Anne Beni Bekleme (Bilgi Yayınevi)
Ahmet Önel – Oto/Kopi (Ve Yayınevi)

Suzan Samancı- Koca karınlı Kent (Ayrıntı Yayınları)
Ali Parlar – Metrodaki Yabancı (Ayrıntı Yayınları)
Nilgün Şimşek –Kesin ki Seni Seviyorum (Yitik Ülke Yayınları)
Ahmet Zeki Muslu – Menderes'i İki Yakası (Yitik Ülke Yayınları)
Özlem Anar- Kayıp Ruhlar Kitabı (Yitik Ülke Yayınları)
Melike İnci- Aşk Sıraya Girmez (Yitik Ülke Yayınları)
Gürgen Öz –Karanlık Köy (Yitik Ülke Yayınları)
Güray Süngü- İnsanın Acayip Kısa Tarihi (Dedalus Yayınevi)
Lütfiye Aydın- Aşkın Ne Derin (Bence Kitap)
Cihan Aktaş – Şirin'in Düğünü (İz Yayıncılık)
Ayşegül Genç – Kuğu Boynu (İz Yayıncılık)
Bahadır Yenişehirlioğlu – Kara Güneş (Timaş Yayınevi)
Ayşegül Çiçekoğlu – Affet (Müptela Yayınları)
Nehir Erdem- Aşkın Adı Yahya (Müptela Yayınları)
Ayşe Ün- Bekleyiş (Okur Kitaplığı)
Kudret Ayşe Yılmaz – Mühür Kuyusu (Ötüken Neşriyat)
Metin Savaş – Dehşet Palas Avm (Ötüken Neşriyat)
Ümit Aksoy – Her Şey Biraz Eksik, Otostop Eksik (Edebi Şeyler Yayınevi)
Eyüp Aygün Taşyir- 4 Hane 1 Teslim (İletişim Yayıncılık)
Şule Gürbüz- Öyle Miymiş (İletişim Yayıncılık)
Ahmet Karcılar – Mavinin Reddi (İletişim Yayıncılık)
Haluk İnanıcı- Aşkın Yedi Menzili (İletişim Yayıncılık)
Emrah Serbes- Müptezeller (İletişim Yayıncılık)
Emrah Serbes – Üst Kattaki Terörist (İletişim Yayıncılık)
Barış Bıçakçı- Seyrek Yağmur (İletişim Yayıncılık)
Harun Candan – Yağmur Dinecek Kimse Bilmeyecek (İletişim Yayıncılık)
Şebnem İşigüzel- Gözyaşı Konağı Ada 1876 (İletişim Yayıncılık)

Haluk İnanıcı- Aşkın Yedi Menzili (İletişim Yayıncılık)
Barış Müstecaplıoğlu – Osmanlı Cadısı (Doğan Kitap)
İsmail Güzelsoy – Gölge (Doğan Kitap)
Canan Tan – Kelepçe (Doğan Kitap)
Yavuz Ekinci- Günün Birinde (Doğan Kitap)
Yılmaz Karakoyunlu- Kısa Kollu Ahtapot (Doğan Kitap)
Selçuk Orhan- Güzel (Doğan Kitap)
A. Sırrı Özbek – Hasut (Doğan Kitap)
Elif Şafak – Havva'nın Üç Kızı (Doğan Kitap)
Rıza Kıracı – Londra'da Hoş Cinayet (Doğan Kitap)
Şenol Turan – Alaturka Münzevi (Doğan Kitap)
Yorgun Heykel – Üstün Dökmen (Remzi Kitabevi)
Fatma Akerson – Düğmeler ve Başka Şeyler (Yapı Kredi Yayınları)
Orhan Pamuk – Kırmızı Saçlı Kadın (Yapı Kredi Yayınları)
Görsel Korat- Unutkan Ayna (Yapı Kredi Yayınları)
Hüseyin Pul- Paralel Cinayetler (Ayrıntı Yayınları)
Hasip Akgül –Albayım (Ayrıntı Yayınları)
Nihan Kaya –Kar ve İnci (Ayrıntı Yayınları)
Can Orhun -Yusuf'un Limanları (Oğlak Yayınları)
Esra Baran –Renkli Rüya Oteli (Okuyan Us Yayınları)
Aşlı Tunç – Hayatın Fon Müziği (Epsilon Yayınları)
Songül Ünsal- Aşkın Mavi Tonu (Epsilon Yayınları)
Bedriye Zobu – Soğuk İl Vefa (Epsilon Yayınları)
Beyazıt Akman – Osman Birinci Kitap: Aşk (Epsilon Yayınları)
Beyazıt Akman – Osman İkinci Kitap: Savaş (Epsilon Yayınları)
Meral Kır – Aşkın Kokusunu Aldım (Aspendos Yayıncılık)
Sema Soykan- Aşk Her Kadına Yakışır (Mona Yayınevi)
Murat Uyraklıoğlu- Merhume (April Yayıncılık)
Afşin Kum – Sıcak Kafa (April Yayıncılık)

Özgür Mumcu- Barış Makinesi (April Yayıncılık)
Ömer Fevzi Nursöz- Düş Esintisi (Agora Kitaplığı)
Erhan Sunar – Ölüm ve Adam (Alakarga Yayınevi)
Kübra Nur – Son Şansım (Carpediem Kitap)
Servet Taşdelen –Sadrazamın Sekiz Saati (Aya Yayınevi)
Saim Kayadibi – Sabır Bir Felek Romanı (Milena Kitap)
Salih Mercanoğlu – Ölü Kelebekler Toplayıcısı (Mu Yayınları)
Nur Öktem – Seher Vakti (Postiga Yayınevi)
Emine Saraçoğlu – Önce Unutan Kazanır (Librum Kitap)
Aslıhan Altın – Pençe (Lopus Yayınevi)
İlker Özünlü –Parçalı Bulutlar Ülkesi (h2o Kitap)
İlker Özünlü –Serseri (h2o Kitap)
Harun Bayrak – Gri Yaşamlar (Hiç Yayınları)
Sadettin Canpolat –Gümüş Kama (Hiç Yayınları)
Hasan Gedik- Rüzgârın Uğultusu (Artikel Yayıncılık)
Murat Mahya Gürses- Müstesna Hüzünler (Salon Yayınları)
Melek Gürses – Yüreğimdeki Karanfil (Salon Yayınları)
Hüseyin Kıran- Dağ Yolunda Karanlık Birikiyor (Sel Yayıncılık)
İsmail Bilgin- Ankara’run Ateştir Yolu (Timaş Yayınları)
Ahmet Turan Köksal – Tuhafiyedeki Hafife (Timaş Yayınları)
Murat Başekim- Karanlık Çağ (Olasdık Yayınevi)
Fatma Küçükkabadayı – Şimal (Puslu Yayıncılık)
İbrahim Bedioğlu – Zat-ı Aşk (Selis Kitaplar)
Ülkü Burhan – Zillet (Siyah Beyaz Yayınları)
Cennet Özkozanoğlu – Umudum Bende Kalsın (Beyazıt Yayınları)
Armağan Tunaboşlu- Karakol Cinayetleri (Maceraperest Kitaplar)
Aybike Ertürk- Votka & Pera (Destek Yayınları)
Osman Balcıgil – Yeşil Mürekkep (Destek Yayınları)
Tuna Kiremitçi – Kendi Seven Ağlamaz (Destek Yayınları)

Belgin Karabulut – Haziran Falcısı (Cinius Yayınevi)
Güner Kuban – Bir Vatan Aşkına (Mona Yayınevi)
Ahmet Şafak – Kurdun İntikamı (Küsena Yayınları)
Belgin Akan – Muhalif Şarkılar Kitabı (Kent Kitap)
Alper Kaya – Tanrı Misafiri (Kent Kitap)
Kadim Gültekin – Zaman Oyunları (Kent Kitap)
Tahir Abacı– Türk Şiirinin Bir Türü Yükseklemeyen Yıldızı: Ozan Genç
(İkaros Yayınevi)
Caner Yaman – Unutamadım (Hayy Kitap)
Mehmet Ercan – Ruhum Sana Emanet (Hayy Kitap)
Leyla Karaca- Kurt Ağzı (Ferfır Yayınevi)
Arif Sağlam – Tuhaf Bir Adam (Avangard Yayınevi)
Mert Kutlu – Söz Verdim (Kerasus Yayınevi)
Mine Sultan Ünver – Yanağımda Soğuk Bir Buse (Portakal Yayınevi)
Merve Özcan – Yüreğini Haramdan Sakın (Portakal Yayınevi)
Ayhan Dayan – Uzak Dağ Çiçekleri (Gece Kitaplığı)
Gülşen Lastikçi – Yürek Selanık (Postiga Yayınevi)
Ayşegül Çiçekoğlu- Tutkunun Savaşı (Arunas Yayıncılık)
Zeynep Saraç- Nar Çiçeği (Arunas Yayıncılık)
Bekir Baki Aksu – Su Hırsızları (Kültür Ajans Tanıtım ve Organizasyon)
Gülşen Kılıçaslan – Şurımşine (Nemesis Kitap)
Eda Yıldırım- Karanlık Saklasın Bizi (Böğürtlen Yayınevi)
Mustafa Öztürk- Karanlıktaki Boşluk (Ares Kitap)
Nejat Erdim – Kördüğüm (Ares Kitap)
Yılmaz İmanlık – Kır Çiçekleri (Hayat Yayıncılık)
Dilek Taygun – Sevdanın Külleri (Mortena Yayınevi)
Güneş Demirel – Seni Severken (Ephesus Yayınevi)
Tezcan Topal – Noterler Hep İkinci Kattadır (İthaki Yayınevi)
Tuğçe Güçnar Kengil – Rüya Yazarı (Sola Yayınevi)

2016'DA YAYIMLANAN ÖYKÜ KİTAPLARI

- Mustafa Kutlu – İyiler Ölmez (Dergâh Yayınları)
Nurcan Toprak – Depresyon Hırkası (Dergâh Yayınları)
Mustafa Başpınar- Annemin Gözleri (Dergâh Yayınları)
Mukadder Gemici- Kar Makamı (Dergâh Yayınları)
Sibel Eraslan- Babam İçin Beyaz Bir Kuğu (Timaş Yayınları)
Mehmet Kahraman – Işıklar Açık Kalsın (Hece Yayınları)
Zeynep Hicret- Çolak Hattat (Hece Yayınları)
Mesut Doğan – Meczupların Görevleri (Hece Yayınları)
Emre Ergin- Acziyetin Tekniği (İz Yayıncılık)
Cemal Şakar – Kara (İz Yayıncılık)
Güray Süngü – Vicdan Sızlar (İz Yayıncılık)
Yunus Emre Özsaray – Mecnun'un Şehri Terk Edişi (İz Yayıncılık)
Abdullah Harmancı- Melek Kayıtları (İz Yayıncılık)
Doğukan İşler – Rüya Kadar (İz Yayıncılık)
Senem Gezeroğlu- Zaman Dursun İstedim (İz Yayıncılık)
Sedat Demir- Küçük Paris Fena Öksürüyor (Dedalus Yayınevi)
Jale Sancak – Belki Yarın (Hep Kitap)
Ahmet Büke- Gizli Sevenler Cemiyeti (On8 Kitap)
Mustafa Orman- Derdin İncinmesin (Everest Yayınları)

Ayşen Aksakal – Lakin İyi Yaşadık (Everest Yayınları)
Nazlı Karabıykoğlu – Hayvanların Tarafı (Everest Yayınları)
Buket Uzuner- Yolda (Everest Yayınları)
Nuray Türk- Ucubeler (Koton Kitap)
Cem Apak- Bazı Şeylere Dokunamazsın (Pan Yayıncılık)
Özlem Peker- Hızlı Renksiz ve Sessiz (Dante Kitap)
Didem Gündüz Esen- Uzağa En Yakın (Dante Kitap)
Duygu Şafak Çay – Biten Nehir (Roza Yayınevi)
Metin Özdemir – Eşikte (Ötüken Neşriyat)
Arzu Alkan Ateş- Lübyana'ya Bir Bilet (Erdem Yayınları)
Özcan Karabulut- Muhteşem Tutkularımızın Bir Sonraki Saati (Can Yayınları)
Fadime Uslu- Yüzen Fazlalıklar (Can Yayınları)
Onur Akyıl- Dün Gece Çok Gençtim (Can Yayınları)
Yekta Kopan- Sakın Oraya Gitme (Can Yayınları)
Can Göknil – Göz ve Söz (Can Yayınları)
Ahmet Tulgar-Trajik Nüans (Can Yayınları)
Berna Durmaz – Karayel Üşümesi (Can Yayınları)
Osman Şahin -Mor Cepken (Can Yayınları)
Sine Ergün- Baştankara (Can Yayınları)
Gamze Arslan- Çerçialan (Varlık Yayınları)
Semra Bülgin- Hep Aynı Sabaha Uyandım (Profil Yayıncılık)
İsmail Özen- Babamın Şarkısı (Profil Yayıncılık)
Betül Nurata- Yüzümü Tanı (Profil Yayıncılık)
Sezgin Kaymaz- Bugün Bize Kim Geldi (April Yayıncılık)
Sinem Sal – Dank (April Yayıncılık)
Mehmet Fırat Pürselim- Akılsız Sokrates (Alakarga Yayınevi)
Deniz Dengiz Şimşek – Tengizek Destanı'nın Okunabilen Kısmı (Alakarga Yayınevi)
Ayça Erkol – Hiç Aklımda Yokken (Alakarga Yayınevi)
Emine Batar- ıslıkla Çağrılan (Şule Yayınları)
Berrin Erdoğan – Deli Sesler (Şule Yayınları)

Hümeýra Yabar- Uykusuz Meyveler (Şule Yayınları)
Sümeýra İkiz – Bir Kurt Bir Kadın Bir Horoz (Şule Yayınları)
M. Özgür Mutlu- Karton Ev (Nota Bene Yayınları)
Temel Karataş – Ağrı Eşiği (Nota Bene Yayınları)
Ahmet Önel- Eğik Zaman (Nota Bene Yayınları)
Hanife Altun – Masalından Göçen Kuş (Nota Bene Yayınları)
Birkan Bayındır – Düşkapanından Kaçan Elma (Nota Bene Yayınları)
Belma Fırat- Kuyuda (Nota Bene Yayınları)
Özge Kılıçoğlu- Babam İntihar Etmemişti (Nota Bene Yayınları)
M. Uçan – Ben Ölümden Korkmayacak Kadar Yalnızdım (Nota Bene Yayınları)
Ayşegül Kocabıçak- Ben Söylemem Sen Anla (Nota Bene Yayınları)
Eylem Ata Güleş – Boşlukta Büyüyen (Nota Bene Yayınları)
Reyhan Yıldırım- Boynumda Bir Dize İnci (Nota Bene Yayınları)
Duygu Şafak Çay –Biten Nehir (Roza Yayınevi)
Murat S. Dural- Kibrit Ev (İthaki Yayınları)
Uğur Yetkin – Henüz ve Hala ve Daha (İthaki Yayınları)
Recep Seyhan – Metal Çubukların Dansı (Bilge Kültür Sanat)
Kâmil Erdem- Şu Yağmur Bir Yağsa (Sel Yayıncılık)
Adil İzci – Ada Sularında (Ve Yayınevi)
Deniz Günal – İstasyon Öyküleri (Ve Yayınevi)
Âlim Kahraman – Yazmak Bana Göre Değil
(Büyüyenay Yayınları)
Pelin Buzluk – En Eski Yüz (İletişim Yayınları)
Yıldız Ramazanoğlu – Bu Sefer Lila Olsun Saçların
(Kapı Yayınları)
Gülümsün Tansev – Mavi Öyküler (Alfa Yayıncılık)
Simla Sunay- Virgülün Şikâyeti (Aylak Adam Yayınevi)
Kadir Aydemir- Ay Yağmurları (Yitik Ülke Yayınları)

SEÇKİ İÇİN TARANAN DERGİLER

Akpınar, Arka Kapak, Aşkar, Ay Vakti, Ayasofya, Bir Nokta, Bizim Külliye, Deliler Teknesi, Dergâh, Dil ve Edebiyat, Duygu Çağı, Dünyanın Öyküsü, Edebiyat Ortamı, Edebiyatist, Fayrap, Gösteri, Güneysu, Hece, Hece Öykü, İnsancıl, İnziva, İtibar, İzdiham, Karabatak, Keşke, Kıyı, Kitap-lık, Kurgan, Kurgu, Lacivert, Mahalle Mektebi, Melâmet, Mühür, Natamam, Notos, Öykü Gazetesi, Öykülem, Patika, Peyniraltı, Post Öykü, Sincan İstasyonu, Sözcükler, Şehir, Tasfiye, Temmuz, Türk Dili, Türk Edebiyatı, Üslûp, Üç Nokta, Varlık, Yedi İklim, Yolcu.

